

EPISTOLA PHILIPPI BEROAL
DI AD LECTO
REM

CRIPtionem ecclesiasticam pleriq; existimant consimi
lem esse uirgini ualentulæ : in qua plus lacertorum sit :
¶ q̄ formositatis : plus roboris : q̄ nitoris . Ex quo fit ut in
terdū talis lectio delicato Lectori fastidiēda fiat | et asper
nabilis . Sed nuper Matthæus Bossus Dogma ecclesiasticum adeo
pigmentis oratoriis uenustauit : adeo omni concinitate elegantiā
rum expoliuit : Vt tersius | mundius | purius uix quicq̄ reperias .
Multiplici uariāq; doctrina scatēt eius Dialogi Oratiōes et Episto
læ . Oblectat | tenet | capit lectore minime lassescētē : Vbiq; luculē
tus | et emunctus : et quod cum primis ecclesiasticū hominem decet :
sanctitudinis cōsultissimus ē . Lector ita lege ut perlegas . Ita intra
ut spectes . Sunt enim hæc non a limine tantum salutanda : sed eti
am atq; etiam itrospicienda . Caue queso : ne : quod canis in ægyp
to : bibere et fugere uidearis .

MATTHAEVS BOSSVS VERONENSIS CANONICVS
REGVLARIS. D. REVEREN. SVO IOANNI MEDICI. S.
R. EC. CARDINALI SAL. ET FOELICITATEM IN .D.

PLerisque sæpe rogatus / ut opuscula quædam et diuer-
rum rerum oratiões atq; epistolas: quas multas hactenus
a scripsi / colligeré: et officiosa impressorum manu / atq;
industria ea oia ante recognita / accurateq; digesta com /
munia pluribus redderem: Negotium meū aliquandiu cogitans
hæsi distuli / torisq; me etiam. Ea enim ipsa erant partim ita disper-
sa / ut receptui classico nullo quidem signo ad uexilla reuocari ãpli-
us possent. partim etiam in fratrum manibus habebãtur per italiæ
totius diuerfa cœnobia: partim cæcis nostræ cellulæ angulis / situ / ac
puluere pene tabêtia diu iacuerãt / procul a mête / omniq; memoria:
ut difficillimum sane mihi uideretur in corpus aliquod unū tot
membra disiecta componere. Meas cogitationes quoq; nō magno
studio lucubratas satis placere posse diffidebam iis presertim: qui
stricta libella omnia appêdunt / et corrugata fronte / ac rinoceroteo
naso aliena tanq̃ odorant. Atq; ideo interim cœpi in lucem emitte-
re prætentaturum iter / facturumq; discrimen Dialogum nostrum
de ueris ac salutaribus animi gaudiis: qui ipressoria arte diffusus in
plurimos / ut se cœpit ostendere / probatus (ut uidi) atq; digne habi-
tus ē: clarum præter cæteros cui testimonium dedit Politianus ille
noster ille inq̃: qui singulari doctrina et accurata de re quaq; rōne
græcarum præterea litterarum eruditione ætatis et sæculi nostri ne-
mini cedit: ea una epistola ad inclytum tuum genitorem / quæ ad
dialogi caput apposita ueluti serenissima gēma fulget / et emicat /
quem cū eodē ipso Politiano nec inuitus legit semel et pluries ad
calcem usq; insignis et clarissimus Io. Mirandula: cuius ingenium
super humana omnifariamq; doctrinam omnes obstupescunt / et a
cuius integritate animiq; nitore omnis abest hallucinatio palpan-
que cōsensio. Hinc aīata. Hinc incensa mihi fiducia / ut cætera ista
quæ diximus / ita sparsa quaq; ac disseminata in unum cogere-
mus. Quod cū fecerimus quæ ex multis deperditis inuenta / receptaque
sunt quas Recuperationes appellare possumus Fesulanas: tuo am

Politianus

Io. Mirādula

Quando de
coratus Io :
Medices

Ficini Poli
tianiꝝ laus .

No.

plissimo et sacratissimo nomini merito dedicanda putauimus : quæ
speciosum uexillum et maximum caput religiosi ordinis nostri au
guramur aliquando futurum : ut portendi nobis uisum est nuper :
ipseꝝ tibi etiam latissimus dixi : cum te ita dignatum meis in fesu
lano manibus iníciaui Christo summis omnibus Cardinalatus in
signibus : qui omnium quos uixisti / fuit tibi et pulcherrimus et fœli
cissimus dies : Patriæ : Generiꝝ clarissimo tuo ornatissimus . Quod
eo quoꝝ promptius atꝝ audacius feci / q̃ superiore ætate in urba
nis ædibus tuis cum te uisitassem / adessetꝝ Gentiles Aretinus epi /
scopus uestræ familiæ cultor / a iuuetute uernaculus / et Secretarius
rerum tuarū / et consiliorum Stephanus / super sermonibus mutuo
habitis professa tum est dignatio benignissima et maxima tua : Sa
lutaria nostra illa se gaudia una cum episcopo Stephanoꝝ non in
iucunde legisse . Horum omnium unus auctor . Illaꝝ ipsa eodem
spiritu / eodemꝝ igne conflata . Attamen fateor / et quidem inge /
nue mea scripta longe distare ab eorum maxima laude : quæ sæpe
habes in maibus Marsilii Ficini / Angeliꝝ politiani sublimia opera :
quæ ipse cum lego : equidem magis semper admiror : neꝝ intelligo
quid ullius generis litterarum conferri possit suis editionibus / clarif
simiꝝ operibus : quæ multa alter : alter uero pauciora : sed grauissi /
ma uterꝝ conscripsit . Sed post macellum et adipem etiam blandissi
ma oluscula / et appetibiles fluuiales pisciculi sunt . Pulcherrimus
ita siderum ordo non magnis tãtum : sed paruis fulgoribus disposi
tus est : et stella differt a stella in claritate sua : noster ut iquit Apo
stolus) . Itaqꝝ nostra ista cū legeris : grãdiloquentiã facile desydera /
bis : et exatã omni ex parte : absolutãꝝ dicēdi artē : cuius equidē rei
catholicis nobis religiosiusꝝ scribentibus nō præcipua omnino cu
ra esse conuenit : ne ampuliosioribus uocibus / exquisitoribusꝝ colo
ribus cælestiū fides / albaꝝ ueritas iducta apprehensaꝝ uideañ . Põ
dus uero (si non fallor) mea improbe amans : quod a me fieri nullo
mõ equidē uelim : copia / deuotio / fructus / et quæ suapte natura ē ad
mirabilis / atꝝ iucūda : uarietas nō usꝝ quaqꝝ deerit : qbus de rebus
nō tã meū tamē : q̃ dominatiõis prudētissimæ tuæ esto iudiciū . De
niꝝ Vale . et i domio adolesce fœliciter suboriēs lux / Spesꝝ noua sa
crofantæ Matris ecclesiæ . Ex Abbatia Fesulana / pridie kal . Apriles .
Anno incarnati Christi , MCCCCLXXXII .

MATTHAEI BOSSI VERONENSIS CANONICI RE
GVLARIS AD IO. PHILIPPVM GERMANVM ET
CONCANONICVM DE TOLERANDIS AD
VERSIS DIALOGVS INCIPIT.

VONIAM CVM SAEPE ALIAS : TVM
nuper maxime efflagitare non cessas Germane
charissime : ut aliquid ad te conscribam : quo ia
centem interdum animum et uariis curis molesti
is que distractum attollas parumper et colligas :
ut a me incitatus saepe fecisti : constitutum mihi
dudum animo fuerat de beatis atque uberrimis
fontibus christianae philosophiae : si modo dominus id mihi daret :
haurire aliquid : unde aliqua ex parte tu forsitan frater desiderium tu
um assequerere : et ipse studio et amori satisfacere erga te meo. Sed
quae saepe falluntur futuri nesciae hominum mentes : quae tunc per inane
deludimur : Dum in quotidiano euangelio Christi apud Parmen
ses laboro atque desudo : dum simul et meditor quid ad te destinan
dum conscribam : nec satis occurrit praepedito animo et implicato con
cionum popularium cura studioque perpetuo : grauis enim febris me corri
pit : correptum adurit ad quadragesimam usque dimidiam . Quae in
festa febris quid etiam nobis (Deus bone) enixa sit commodi uide .
Nam cum neque mens ipsa cogitationem extendere : neque tremula manus
stilum ducere ualide posset : materiam tamen et quidem egregiam ipsa
tum mihi etiam peperit : quam de proferendis aduersis toleratuque malorum
appellae : deductam a quaestione mecum a plerisque amantissimis ciui
bus acute et pulcherrime habita : quam laegore paulo leuatus ad te
scribendam duxi : tuoque nomini dedicandam : suapte quidem natura
prostantem : tum et salutare ut arbitror . Tantam rem tamen (etiam Deum pro
catus a quo agenda cuiusque rei auspicia quaerenda sunt) satis quidem
ipse an explicare et expolire potuerim haud equidem scio . Porro quod
tu iudicaturus sis praescius sane sum . Ceterorum autem uereor ne mor
sibus pateat simplex charitas mea : quae iuxta Pauli sententiam non
aemulatur : non agit perperam : non est ambitiosa : non quaerit quae sua :
sed quae domini sunt : quae cum meminerint ab Stoicis disputatum for

Plato
Possidonius
Seneca
Tullius

Chryso-
stomus
Cyprianus
Hieronymus

Rō scribendi
Prouerbitum

Intentio
auctoris

tissime in sapientē dolorem nō cadere: nec quidē illum ullo p̄sus
animi motu turbari: inq; sola uirtute cōtra infesta oīa satis esse p̄si-
dii. Quin et ad s̄dandos luctus / ac ferendos sine gemitu grauissi-
morum malorū oīum fluctus / extent Platonis / Possidionii / et Sene-
cæ plurima et præclara præcepta. Pateant et quicq; .M. Tullii ruscu-
lanarū questionū aurei libri de contemnēda morte / de tolerādo do-
lore de ægritudine lenienda / animiq; morbis coercēdis / deq; ope-
randē magnæ inuictæq; uirtutis ad fœlicitatē uitæq; beatā cōquirē-
dam opitulatricis et ducis: oībus eloquentiæ floribus ornati: et ue-
luti margaritæ nitentes atq; conspicui: cū nostrorum deniq; gloria
sanctitatis singularisq; doctrinæ illustrium multa ēt hoc in genere
teneamus opuscula: qualia Chrysofomi / Cypriani / Hieronymi: ad
quorū dicendi copiā / sententiarū grauitatē / atq; fulgorē præter ad-
mirationem nihil plane adiici possit: putent nos delirare / aut infa-
nos esse qui crediderimus aut noua iuenire potuisse tanq̄ a nobis:
aut ab aliis inuenta uel cultu reddere blandiora / uel accumulatione
uberiora. Non ita sū demens: ut arrogare audeā uel utrūq; / uel alte-
rum mihi: existimans cum Solomonis elogio nihil oīo nouum esse
sub sole: et resarcire uetera atq; amplificare: quæ ab ipsis philoso-
phis studiosissime sunt pertractata: et nostris cælitus ispirata: uideā
oīo difficile / mihi præsertim: in quo nihil est egregiū et summæ elo-
quētiae p̄ximum. Ea uero magis ad scribendū me ratio mouit: qua
quotidie ēt ad pulpita ducimur. Recens enim et refricata uirtutum
memoria uelut unguētum suauius fragrat: et semp̄ hēt nescio qd:
quod nouam affert uoluptatē et commodū iuxta tritū uerbū illud /
Decies repetita placebunt. Suus cuiq; sit sensus: Alienisq; de rebus
uel ex prudentia uel ex temeritate uniuersi diiudicent: nihil ē / quo
minus ipsi / ut scriptum est / gradiamur simpliciter: et nostra ut pos-
sumus s̄acta solatia in Dei laudē / hominūq; salutē cū pietate susci-
piamus. Paruis et. n. nobis polliceri maximū aliquid haud profec-
to licet: sed neq; suscepta res ipsa huiusmodi est: quæ aut grandia
aut obscura / aut peregrina uerba desideret: quæ argumentationes
contortas / et captiones dialecticas / aut inextricabile aliquid aut si-
nuosum iure recipiat. Magis uero apertam et candidā / syncerāq; fa-
cundiā hoc loco postulari animaduersū est mihi: ubi acura ueluti

cus p̄ide iugulandus omnis esset error: et clipeo ueritatis lucidissimæ
ab hæresi murmureq; in Deum liberãda humana temeritas foret :
quod efficere conati sumus: nescio uero an effecerimus . Noster to-
tus huc tendit animus . In hoc mens flagrat . Hoc ipsa etiam consci-
ẽtia gliscit. Vt rem igitur cœptam iam nostra prosequatur oratio:
per interualla cum essem a tertianis aliquanto quietus : et amici
quos dixi: mutui sermonis cupidi ac studiosissimi ad me uisendũ /
audiẽdumq; coirẽt : affirmarentq; se dolere/et grauius angĩ/ q; no-
stræ concionis usu atq; solatio tãdiu carerent . Ab iis querela exor-
ta est : quæ ad Deum usq; uel penetrat: uirum iustum / ingenio/ et
uirtute præcellentem / Seruum domini frugi/ et de rebus humanis
recte sancteq; merentem/ præpediri febribus : et langoribus ita ue-
xari : ut minus queat et sibi uacare/ et prodesse q̄ plurimis/ indignũ
penitus deo / ingratumq; uideri: esseq; et toleratu admodũ graue .
Eos argumentãtis: Me uero refellẽtem / interdum quoq; audies sci-
scitãtem . MAT. Quid causæ est/ cur de optimo et maximo Deo
praue ita sentiatis uos instituti moribus ciues / dulcesq; amici/ en in-
tente audiam / refertote? AMI. Tu uero pater / si ut inquis / nobis
aures commodabis : nec languenti corpusculo grauis futura est di-
sp̄utatio/ pergemus id agere/ et quidem ut auide/ æque et libere/ si bo-
na cum uenia. MAT. Nempe agite et quantum placet argute et in-
genue . Sed admotis auribus quid colloquimini? AMI. Quod te
affecto corpore ac languido cernimus/ ueremur ne ualitudinem co-
gitatio uexet infirmam. MAT. Est sane ut dicitis : non sum recte
mei compos: et ad enarrandum quæ uultis prorsus liber . Rugata
itaq; fronte mentem intentionemq; colligebam tantisper/ ut pote-
ram. AMI. Velle minime possumus : quod acceptum exhibenti ti-
bi sit obfuturum . Iube itaq; tu nos pater abire: teq; iterum cura .
MAT. Præter hec omnia. Maximo semper solatio mihi fuistis: et
toris modo quibus ualeo añitor uiribus a uobis accipere : et ipse cõ-
dicere de quo malueritis: et ab supremo pioq; deo spero præsidũ.
AMI. At tentare Deum nõ erit in uicio? MAT. Atqui omnia pos-
sum in eo: qui me confortat: et cum infirmior / fortior sum inquit
Apostolus. AMI. Quoniã uero tu te ultro sic exhibes / et quærẽdi
nobis facis arbitriũ: ne p̄ multa uagemur / hoc unũ mō afferemus i

Cur mala
boni patiuntur

Cruciatus
sanctorum

Cur pauci
uirtutem sequuntur

No.

medium: tum plura si sermo poposcerit. Quid est per Deum quod sanctorum hominum uitam atque piorum uniuersa malorum turba persequitur? Paupertas, ignominia, langores, dolores, cruciatus, supplicia, seruitutes, orbitates, exilia, afflictiones, tentationes, carceres, calamitates, plagae, neces. Maxima nos admiratio tenet istuc profunde rimantes, quod se diligentibus deus religioseque colentibus tot tormenta, tot impendat exitia. Nam mortis genera quae patiuntur cultores Dei: passique sunt semper: quis non horret uel recensere, uel cogitare? Alii si uera legimus, flagris uerberati. Alii pectinibus laniati: Alii eculeo suspensi. Alii flammis iniecti. Multi feris expositi. Quidam saxis obruti. Alii oleo, pice, plumbo uel per ora liquato intus exusti. Quamplurimi carcere, gelu, fame, tabeque consumpti. Innumeri subiecta ceruice lictorum gladiis prostrati. Porro ut te saepe docentem in populo audiuius, si tam conueniens nihil est Deo: quam pietas, beneficentia, aequitas. Nihil autem e contrario tam prorsus alienum, quam sauitia, uel iniquitas, uel malitia: oportet omnino ut sancte uiuentibus non modo haud noceat: sed et faueat et praestet auxilium: alioquin quomodo Deus: et uerus hominum pater: qui propensior ad perdendum, quam ad seruandum inueniatur? Perfacile esset uirtutes sectari: dulcesceret animus factorem Deum religiose et fideliter colere, interque homines socialiter, pieque uersari: si quos synceros ac fidos habet cultores et seruos, confoueret beneficis, atque diligeret: et quae retulimus mala tam graua, ut par est, his praecaueret? At cum nullus sit tutus locus uirtuti: nullum pie religioseque uiuentibus quietum perfrugium: quin uita eorum omnis ludibrio, tormentis, doloribus, et procellis omnibus exposita sit, rari admodum reperiri possunt: qui aut uelint, aut audeant tam difficilem et asperam uiam uel ingredi, uel tenere: qui propriis corporibus abuti immaniter possint: et innoxio sanguine persecutorum carnificinas cruentare. Pauescunt omnes in limine: et perambulare plana atque uiretia, quam abrupta et salebrofa fatius putant: ita honoribus, ita dignitatibus, ita cupiditatibus, ita libidinibus magis, quam deo atque uirtutibus inseruitur. Quin et obtenebratum illud uerbum iactatur in uulgus. Caelum atque terras possidentem, et omnibus quae sunt rebus imperantem maximum deum ac praepotentem rei unius huius laborare inopia, ut se uenerantes atque colen-

tes habeat admodum raros: tanquam in suos grassator et carnifex magis: quam parens / et rerum salutarium opifex. Contra inimicos quam plurimos quod impure / scelerate / nefarieque uitam agentibus: nullis legibus preceptisque obtemperantibus bona omnia larga manu porrigere / uotaque indulgere uideatur. Nihil est. n. quod tam generosos animos contundet / et quatit / quam haec commentatio obstrusa atque nodosa: quam abs te nobis Matthaeae pater / qui multa tibi et ingenio et studio comparasti desideramus absolui. MAT. Geram uobis more ornatissimi uiri: et quae nosse tam uehementer auetis / ut sane potero explicabo. Vos autem si minus clara uox fuerit / oratioque diserta: ueniam inualido mihi dabit / et extempore differenti. AMI. Age ut assoles: tua nobis et sonora et melliflua semper est et uidetur oratio. Verum ut prius ista surgas ab exedra / et strato accubes: unde lenius doceas optamus. MAT. Nihil uos ista res turbet. Nam sessio ut animus uigilantius agat / quam toto si recubem corpore efficit. AMI. Nequit labor ullus inhibere uolentem dum qui uult amat. Pergite: nos studiosos habebis et dociles. MAT. Vestra omnis quaestio a triplici dubitatione deduci mihi plane uidetur: quod bonis aduersa: malis prospera frequenter eueniunt: et tertio / quod praeteristis ne / scio quomodo / haec ipsa utrisque quandoque communia. AMI. Re plane ut est / recte percepisti. Nam in his graui cecitate torquemur: quam utinam leues / ac diluas. MAT. Constare satis omni sapienti: qui dignitatis humanae rationem tenet equidem arbitror: Deum ab initio hominem condidisse: et ex illo uno tanquam ex stirpe sparsisse per orbem omne genus humanum: suosque uniuersos uoluisse fore cultores. nullo modo praesertim ut hic inferius manerent aeterni / fatique essent: quod est coe cum brutis: solas absumere fruges: Altior fuit fingendi hominis ratio: altius consilium / sacramentumque diuinius: ut quae plane esset uiua / et constans / et certa quadam diuinitatis effigies: non terrena sed caelesti uirtute omnino praeditus. Rebusque quae hoc in mundo sunt: omnibus praestantior atque sublimior: perenni tandem et felicissima immortalitate / uirtute aemulatus / sibi copularetur in caelo. Assentimini hac in re libere mihi / an fundamentum istiusmodi certum atque immobile infirmum putatis? AMI. Etiam istud ipsum et pulchre et constanter fatemur. MAT. Consequens itaque est / si caelestis / si

Amoris uis
maxima.

De quibus
questio

Prima ratio
cur boni ue
xantur.

No.

Beatus finis

Vnde terre
norū tantus
amor.

Ignoratio
Sui.

Quot ex
prosperis
mala.

diuinus / si sapiens / si et immortalis / et formis formosior humanis ē
animus / et delibatus / ut Pythagoræ dicere memorat Cicero e mē
te ipsa diuina: eundem supernā illam patriam : quæ una est omniū
parens: et ciuitas / unde diuulsi atq; decerpti singuli sumus : debere
præter cætera omnia amare præcipue: amatam optare: optatam ac /
quirere: et qui ultimus ac beatissimus finis est / acq̄isitam æternis sæ
culis possidere . Quoniã uero bona illa cælestia abdita nobis et re /
motissima sunt: ut nullis corporis sensibus ꝑcipi queāt: Terrena au
tē ista sensibus subiacent tota: naturãq; habent et genesim ex cras /
sa: colorata / concreta / palpabiliq; materia: ut apprehendi / posside
riq; possint: alliciuntur q̄ plurimi blãdis aspectibus / et tanquã uene
ficis umbris / falsiq; imaginibus sic excæcantur: ut totis animis ceu
quadrupedes rebus caducis conuersi atq; deuoti / iaceant / et decur
uentur in terram : quorum miserandam secordiam Propheta de /
plorans . Homo inquit cum in honore esset / degenerauit / cõpara
tus est iumentis insipientibus / et similis factus est illis. Quibus sa
ne de tenebris erūpit (proh nefas) morbus pestifer ille / et isanabilis
lues: quæ ē ignoratio sui: ut se se homines extra quærētes / cõtra del
phicū monitū interius deserant: et quæ odisse Sapientum erat / amē
tes appetant : eos solos beatos existimantes: qui habitis præsentibus
bonis perfruantur / et gaudeant: miseros uero qui careant: quodq;
dolēdum est magis / ac lachrymis ꝑsequendū: uix ulli quidem iam
reperiantur: qui conquisitis non protinus abutantur: qui per occa /
sionem / licentiamq; peccandi flagitiose non peccent. Diuitiæ libidi
nem fouent: et lasciuiam procreant. Potentia dignitates / honores /
et huiusmodi reliqua : quæ opinione falsa : quam diximus: in pre /
tio sunt: superbiam pariunt: ambitionem enutriunt . Iram alunt /
odium / inuidentiã / prodiones / parricidia / uenenãq; intentāt. Vi
ribus uero corporis bella geruntur / oppressiones / direptiones / col /
luctationesq; irritantur. Proceritas autē et corporis forma prostitu
tioni cõceditur / stomachandæ perniciosãq; libidini . Vxorū gra
tia et liberorū charitas / necessitudo / dilectioq; suorum quem a
recto non abstrahit: et ad nefas non omne compellit? Compertissi
ma sunt hæc: quæ neq; inficiari: neq; obscurare quisquam facile pos
sit. Ob id causæ nimirū fideles suos et charos pius Deus / atq; benefi

eus talibus his momētaneis et fragilibus bonis priuat | et exuit : nō
 ut sæuiat / pcutiat | perdat: et mactet grassator: ut dicebatur et carni
 fex: sed ut salutaris / atq; optimus periclitantiū liberator a culpa et pe
 riculis eximat: saluetq; | et muneret: cui diligenter cum cogito | hoc
 sane ppositū inesse mihi uidetur: quod sapientissimo principi: q iu
 uētuti certamina / uenationes / cursus / agitatiōes equorū ceterorūq;
 laborum perpeffiōes grauiſſimas atq; diutinas: et cum his anxia bo
 narum artium studia decernit | et impartit: ne umbra et ocio torpei
 ant: et macello saginati atq; culina mollibus tantummodo lati / sem
 per respirent in uitia quod est uenenum generosorum animorum /
 et ultimus uirtutum interitus . Quod q̄ sit certe uerissimum i do
 neus hoc loco nobis est testis Scipio Naffica . Ille pontifex . Ille sa
 piens . Ille et in repub. maximus : Qui cum de excidenda Cartha
 gine consultatio inter Romanos proposita esset: haud quā delen
 dam fore censebat: et contradicenti Catoni | et decernenti ut diru
 eretur / acerrime repugnabat / contestans pacem / ociosamq; secu
 ritatem Ciuitati futuram exitio . Contra urbis æmulæ terrorem ro
 manæ uirtuti necessariū fore tutorem . Non est mos gestus Scipio
 ni quietis falsa dulcedine / arduam posthabente uirtutem . Tandē
 extincta Carthagine / externoq; metu depulso / de prosperis et flo
 rentibus rebus bella emanauere ciuilia : amissa uetus morum inte
 gritas : exhausta postremum | et absumpta libertas pulcherrima .
 Quanta simul ex ocio atq; ignauia procreata sit petulantia atq; li
 bido / Iuuenalis his uersibus eleganter expressit .

Præstabat castas humilis fortuna latinas

Quondam: nec uitiiis contingi parua sinebat

Tecta labor: somniq; breues: et uellere tusco

Vexatæ duræq; manus: et proximus urbi

Hannibal: et stantes collina turre mariti .

Nunc patimur longæ pacis mala: sæuior armis

Luxuria incubuit: uictumq; ulciscitur orbem

Nullum crimen abest | facinusq; libidinis / ex quo

Paupertas romana perit .

Videmus igit omnia hæc lubrica
 et incerta siue corporis sint / siue fortunæ bona: ad quæ mortaliū cæca
 cupiditas semp̄ ahelat / detrimēto sæpius eē uirtuti / et aduersis hoīem

Labor uie
 tutū custos .

Scipio naf
 fica de
 Carthagine.
 Cato ad
 uersatus.

Iuuenalis.

Virtus non
cōstat sine
aduersario.

No .

Socrates.
Plato.

Diogenes.
Zeno.

Crates.

Regulus.

No.

magis / q̄ secūdis fieri beatū: deniq; totius uirtutis et laudis dignosci
rationē solis aduersis: quæ qui tollit / uirtutem tollit: q̄ accersit / uiri
tutem accersit: quoniam iter se adeo proxima sunt / cōiugataq; na
tura: ut remotis atq; disiectis / uirtus quæ sit / nullo q̄dem modo int
telligi possit: quæ et malorum atrocitate atque numero crescit eti /
am. deumq; propius semper accedit. Et ut hoc loco prisorum gen
tiliū: quæ uos delectant / et altius pungunt / exempla cōsecter: oport
tune quoq; ubi locus fuerit / Sanctis et illustribus nostris usus: So
crates / Plato / Diogenes / Zeno / Regulus / Mutius / Curius / Fa
britius producantur in mediū . Quæso de Socrate an esset illa tam
celebris et præcipua patientiæ fama: nisi mortifero poculo coactus
fuisset in carcere mori? Aut Platoni tanta sane laus attributa con
stantiæ: nisi philosophiam dum quærit / ueluti fugientem / captus a
Piratis et uenundatus crudelissimo Tyranno Dionysio ifracto ani
mo seruiuisset: et deinde in æginam ductus iterum se uendī mini /
me iniquo animo tulisset? Quod pari præconio dignum / semperq;
memorabili: dum erunt litteræ / Diogeni contigit: capto etiam a pi
ratis: et Xemadi Corinthio in Creta uenundato . Zenonis Stoico
rum principis cogor et hic meminisse: qui naufragus cum iacturam
haud paruam iuuenis fecisset: mæstus Athenas cōcessisse dicitur: et
ibi prætereuntem Cratem conspicatus: illi se in discipulum dedisse:
a quo cum cœpisset instrui / fructumq; doctrinæ percipere: Quan
do naufragium feci / secundis uentis nauigauit inquit . Ea enim me
uis sane ad philosophiam applicuit . Quæ uero te ætas unquam o
Regule / aut quæ te linguæ tacebunt? Vtraq; enim Fortuna: si
quid ea est præter consilium / dispositionemq; diuinam: suos in te
conatus effudit omnes / tibi præsens / tibi blanda / tibi obsequiosa /
ne dixerim pedissequa cum paruisset: per triumphalesq; uictorias
tuum nomen ad summū honoris et gloriæ fastigium sustulisset: inf
fida deniq; uel irata cruentā in te manum exeruit: Per obscena di
raq; supplicia te ludificauit: et ut uictor euincereris effecit. Sed quo
niam sapientis et fortis uiri / eiusdemq; integerrimi sub iugum mit
ti animus nequit: neq; ludibrio / neque multitudine atrocitateq;
pœnarum robur generosi animi tui ac dignitatem deformare Car
thaginenses potuerunt . Subiit carcerem trabeum / angustum /

et teretem / clauorum aculeis interius plenum uenerabile tuum cor-
pus: laceratur / discerpitur / dum per terram pulsa rotatur machina:
et inoffensus animus de sede non pellitur: quoniam suum bonum
omne malūq; in sui potestate retinuit maior atq; fortior omnibus
rebus. At Sceuolam quæ res tulit ad astra? Umbra ne et ocium? an
experimentum illud inuicti spiritus: cui comperari non possit ma-
ius: cum dexterā sponte iniectam igni passus est torreri / atque aduri:
Porfenam hostem ut hoc signo ab obsidione propelleret: Regi ob-
iectans in faciem agere et pati Romanæ esse uirtutis: Addens præ-
terea atq; contestans / quod ipse perficere per errorem minime po-
tuit: de coniuratis futurum alium / qui hostem Romani imperii cō-
festim interimat. Quā coniurationē Porfena formidans / pacis fœ-
dera mox cum Romanis iniuit / seq; a bello cōpescuit. Ad Curiū
deniq; uenio atq; Fabritium: quibus neq; delatum imperium / mi-
litaresq; uictoriæ: neq; cætera multa: cum domi: tum militiæ prospe-
re et magnifice gesta / tantum unq̄ laudis peperere: quantum gra-
uis et uoluntaria inopia peperit. Quorum alter Sannitum legatis
scamno sedentem præ foco / et lignea parapside cœnātem rapas spe-
ctadum se præbuit maiore cum gloria: q̄ uel Midas unq̄ / uel Lucul-
lus in auro ābitiose cœnauit: luxuriosoq; assedit i ebore. Alter egen-
tissimus omnium: generosi autem ditissimus animi: partem regni a
Pyrrho propositā constantissime spreuit. Si ducenda est i malis infir-
mitas corporis / Si morbus / si dolor / si cruciatus / si inopia / si uin-
cula / si mors deniq; ipsa: isti quos modo commemorauimus: isti inq̄
non ignaui / non agrestes: sed philosophi / et maximi et clarissimi
sine cōtrouersia uiri in tantas se sponte calamitates dedidissent? Sed
dedidere: quoniam hæc ista quidem uiris bonis mala nō sunt: quin
exercitia magis / stabilimenta / neruiq; uirtutum: quæ illi uel huma-
na pro laude / uel pro reipu. commodo perferenda putauere salubri-
ora iis: quæ uulgo nuncupamus bona atq; prospera. Magna igitur
ut uiri eloquentissimi et ardentissimi Lactantii nostri sententiam
usurpem / et præcipua uirtus est patientia: quam pariter et uulgi et
publicæ uoces / et philosophi / et oratores laudibus celebrāt. Quod
si publicæ et omnigenæ uoces uulgi æque / et philosophorū nobilif-
simorūq; gentiliū patientiā tantopere celebrant quæ sine aduersan-

Sceuola.

Porfena.

Curius.

Fabritius.

No.

Lactantius.

Virtus q̄ti.

Mexentius.
Phalaris.
Nero.

Andreas.
Ioannes.
Petrus.
Paulus.
Laurentius.
Agatha.
katerina.

Lex naturæ.

tibus malis intueniri non pōt: quanto nos magis | q̄ iniciati Christo fonte baptis̄matis humanis bonis renuntiamus pp̄ bona cælestia: et qui admonemur in euangelio ore diuino | Regnū cælorū uim patitur: et uiolenti rapiunt illud: et arcta ē uia quæ ducit ad uitā | ab ea uirtute non abhorrebimus | factum genus | et electū diuinis ibuti / rum disciplinis | tū moribus ? Omniū igiŕ et litterarū et gentiū consensu liquet: ut sparsa breuiter colligā uirtutē sine mutuo / aduerso q̄ nixu haud posse constare : nec dignitatem suam nomemq̄ retinere: quin solā eam esse: quæ beatā uitā efficiat / et struat iter in cælū: quam si quis in animi domicilium admiserit: contra omnē flatum / casumq̄ fortunæ sic eum indurabit: ut non modo dicā asperitati / bus non uinci: sed ne inclinari quidem possit . Nulla enim sunt data arma fortunæ / quibus uirtutem expugnet : nullum telum / quo sapientis animū feriat: nequitia atq̄ crudelitas uim suam aduersus uirtutem intentet : Exhibeat Mexentii feritatem . Phalaridis taurum . Neronis sæuiciam . Erigat cruces . Rotas extruat . Eculeos tēdat . Ducat in medium singula tormentorum et necis genera: iacebit ne uirtus: aut mœrebit: aut succumbet? Proorsus minime . Fieri . n . neq̄t ut uirtus cedat . Validius siquidē esse oportet quod uincit / eo quod uincit̄ . Non est aut̄ crudelitas uirtute potentior . Tyrannorū feritas crucem experta est in Andrea . in Ioanne uenenum atq̄ exilium . Iterum crucem in Petro resupinam . Gladiū in paulo . Ignē in Laurentio . pectoris excarnificationem in Agatha . Rotam in katerina . In his et reliquis Christi martyribus fœlix et inuicta patientia crudelitatem superauit: et ita superauit / ut quidam latiores tormenta respicerent: q̄ uitā optarent . Carnificibus alii ceruices sponte submitterent . Plurimi pro tortoribus magna pietate rogarent . Nonnulli succumbentes gladiis / et iniquas pœnas excipientes de regno interim dei / de conuersione / pœnitentiæq̄ docerent . Tutam igitur ab omni incurſu esse uirtutem satis apparet: et bonos uiros ea duce / auspicio / fauoreq̄ diuino contra aduersa omnia animose obiectare se posse . Esseq̄ in re nostra sæpe in his paruis atq̄ labentibus plecti: et breui curriculo temporis huius uexari: ut in paruis cōcussi firmemur in maximis : et pro caducis et perituris pmereamur æterna . Ita namq̄ sumus instituti natura: quæ cœpit non legē tunc

dare: cum lex scripta est: sed tum cum primū p̄diit in lucē hominū
genus: ut maiora minoribus proponamus bona: et publicas priua
ris anteferamur utilitates. Sed temporalia sunt præmia uitiorum:
æterna uero uirtutū. Nā si exorta tempestate nauis: quæ altū tenet /
subuertēda uidetur: nonne argutus gubernator: et prudens tū mer
ces pretiosas et onera impigre proicit: eamq; iacturam taciti tolerāt
nauigantes: ne cum rebus simul et ipsi naufragio pereant? Non /
ne milites / cum urget obsidio: telis ictibusque exponuntur
primi: tota ne respu. quæ pluris est / euerſa funditus corruat? Quid
dicam de medicis: qui ualitudinis causa aceto ulcera proluunt: sale
nitroq; mordent: ferro atq; igne sauciant: ossa radunt: neruos ab /
strahunt: uenas contundunt: et putre refecant membrum / ne pars
sincera trahatur? An idcirco crudeles / q̄ non exaudiunt supplices:
nec uulneri et putredini parcunt? Immo salutare: Immo pii: Im
mo benefici. Quanto iustius / q̄toq; satius Deus pientissimus Sa
maritanus / et uerus medicus hominum optimos suos quos amat:
quosq; reposita manet futuræ beatitudinis imortalis et amplissima
merces / tū inopia atq; incōmodis: tū luctu / et mala ualitudine affi
cit? Diui Aurelii nostri hoc loco uerba citabo. Matres inquit quā
do fricant in balneis filios ad salutem / non ne paruuli clamant in /
ter manus earum? Illæ ergo crudeles / ut non parcant: non exaudi
ant lachrymas? Plenæ siquidem pietate sunt / et non parcitur eis.
Sic et Deus noster plenus est charitate / et tamen non uidetur exau
dire / ut sanet et parcat in sempiternū. AMI. Recte / pie / diuine.
Sed ē ne iam tēpus ut fatigatus a dicēdo tibi q̄tē idulgeas? MAT.
Minime quidē / ita. n. me colloqui iuuat: ut etiam lassitudo magna
mihi iam sit ex parte detracta: quod intenta efficit opera: quam uos
mihi datis: et suffusi / ut uideo / oculi lachrymis. AMI. Amicorum
gratia multa solent qui amant facile perpeti: et eos parum sentire
labores: quos sua fortassis in re subire non possent. Sic enim nos
delinisti primum cōmemorata laude / potentiaq; uirtutis: et timi /
dos erexisti tandē: ut lachrymas uix teneremus. Quod si liceret / di
em una cum nocte tecū hic agere nec gratiaremur: sed cōmodo oīo
tuo si uis cadāt nostra hæc grata et sancta solatia. MAT. Noui du
dū eq̄dē uos egregia charitate i me / et reuerētia p̄ditos: quæ icēdit lō

Similitudi
nes aptæ.

No.

Augustinus.

Vis amoris.

Secunda rō
cur suos deus
affligit

Flagella
illuminant.

Esaia .
Paulus .

Catuli

Equi docent

Tentatio.

ge me magis et uiribus tāq̄ la cessitis / ut gliscat animus facit. AMI.
Deus imortalis q̄ fœlices hodie sumus / cū tua nobis oratione frui
abūde tā liceat. Tuq̄ pater neges quicq̄ tibi hoc labore esse iucun
dius. MAT . Nihil molestus is labor : unde egregius et grandis
aliquis fructus acquiritur. AMI. Ita te Iesus salutaris amet : et te be
ne fieri incolumem uelit ut quidem es promptus ad illius laudem /
nostramq̄ salutem. Pergito igitur q̄ diu uis . MAT Nulla mihi
plane calamitas deterior ac miserabilior esse uidetur / q̄ cœcitas men
tis : cui nihil est quod tantam caliginem / tantumq̄ torporem offū
dat / si uerum excutimus / nec fallit nos error pessimus uulgi : q̄ sem
per esse quietum / et sine labore uitam transire . Atq̄ idcirco exca
catis nobis præsentiibus commodis / nihilq̄ cœleste et imortale cernē
ribus : sed tanq̄ subeticis clausis in mortem oculis iacentibus : qui
bus amplius nullus est sensus / apponit Deus tormenta / quæ dixi
mus : nosq̄ acrius præmit : ut experrecti lucem tandē conspiciemur
torpentis animi tenebras depellentem. Qua una de causa scriptum
in Esaia uerissime arbitror : Vexatio dabit intellectum auditui. Et
illud in Paulo quo nihil est certius : Virtus in infirmitate perficit̄ .
Quam efficax / q̄q̄ ualidus sit labor et disciplina non in nobis mō :
sed ī bæluis quoq̄ rōne carentibus facile cognoscimus . Catuli suis
hæris applaudere atq̄ parere didicere uerberibus . Venari quoq̄ / tra
re / profilere / erecto corpore incedere : bacillum / ouum / pomum / fi /
scellam ut iussi hīc inde transferre . Fame raptrices uolucres aptari
aucupio : et quod mirandum est maxime : captam ex unguibus præ
dā sibi etiā patiuntur sine repugnantia eripi . At uero qui equus
adeo ferox / adeoq̄ indomitus / quem lupatis atq̄ calcaribus sessor
bene domitum et obsequentem sibi non reddat ? Quod si per ine /
diam atq̄ laborem tantum in animantibus rationis expertibus ꝑ
ficit humana solertia : quid manus domini cunctorū opificis atq̄
magistri in homine per eadem ista putanda est profectura . Ten
tat afflictionibus nos itaq̄ Deus : et ducit per ignem et aquā / ut sē /
per euigilemus orantes : et terrenis humanisq̄ despectis / de sublimi
bus cogitemus atq̄ cœlestibus : quod nemo efficit : qui præsentiibus
rebus magnopere gaudet trāquillus atq̄ imotus : siquidem uirtus
nulla tanta utiq̄ est : nullus etiā tantus diuinæ gratiæ cumulus :

quem non dissipet | aut certe diminuat illæsa fœlicitas . Hæc . n . se |
 curitatem nimiam | temerariamq; gignit audaciam . Insolentiã pa
 rit . amentiam ebullit . Fontē lachrymarum extinguit . Mortis recor
 dationē dissimulat | Deū negligit . Cum uero tentamur | flagellis
 quatimur : molestiis cōterimur : cum morbi subeunt : pauor ingruit :
 oculos repēte in cælū attollimus : nosq; perfragiles | indigentes | lu
 bricos | et mobilitati atq; ruinæ semper obnoxios esse cernentes : di
 uinam opē et digitum propensius quæritamus . Hinc preces | hinc
 gemitus | hinc lachrymæ | hinc humilis cognitio sui | hinc pietas in
 omnes | hinc rerū contemptus | hinc fœdæ libidinis horror | hincq;
 (ut omnia solo uerbo complectar) et tota et certa hominis salus .
 Qua de re Iob noster omnibus detrimentis et malis attritus : Visi
 ratio inquit tua custodiuit spiritum meū . Et uas diuinæ electionis
 et gloriæ Paulus . Ne magnitudo reuelationum extollat me : datus
 est mihi stimulus carnis meæ : qui me colafizet Angelus Sathanæ :
 pp̄ quod ter dominum rogauit : ut auferretur a me : et dixit mihi suf
 ficit tibi gratia mea . Nam uirtus in infirmitate perficitur . Abun
 dant mihi hoc loco in genere hoc atq; proposito multa et præclara
 cum audita | tum uisa exempla sæculi nostri | quæ i duo nunc ego
 perstringam . Alexander Gonzaga : is | qui germanus est Ludouic
 co Mantuæ Marchioni secundo cum coalesceret formosæ indolis |
 mactæq; uirtutis puer | cœpit extemplo strumofus euadere : atq; ita
 deformis | ut gestare caput uideretur ad pectus | scapulis superne ela
 tis ultra ceruicem . Hic nil publicum curans | uitam priuatam agit
 omnem : et ocio præclaro : cum litterarum | tum deuotionis intentus
 pie religioseq; uersatur . Diligit admodum et dei seruos | nos Regu
 lares ita Canonicos præcipua familiaritate complexus : ut conuesci
 et coniocari : cum animo remissionem indulget : nobiscum sæpe
 soleat amice quidem et libere . Is super recreatione et ioco semel de
 se ridens | O humani corporis formosum spectaculum | et pictorí
 bus dignum facete et humiliter ait . Serio quoq; iterrogatus aliquã
 do q̄ti formam corporis et ualitudinem prosperam emeret : tãtum
 abest adtecit ille : ut uires corporis optem : ut et nolim eas mihi cōce
 di | si facile possim : in quo præsens et testis est mihi deus : quem hu
 mani pectoris nullus āgulus latet : me ex animo et studio loqui . Nã

b. i.

Aduerforum
fructus.

Iob.

Paulus.

Alexander
Gonzaga.
Ludouicus.

Militiæ
pericula

Absolon
Narcifus
Ganimedes

Iuuenalis

No.

Malateſta

cum memetipſum conſpicio: de rebus omnibus | quæ ſunt cæteris
appetibiles atq; iucundæ: De libidine dico | de cupiditate | de ho-
noribus ac dignitatibus: ſurgit mihi contemptus et facieras quædã:
cogorq; cum propheta clamare. Bonum mihi quia humiliasti me |
ut diſcam iuſtificationes tuas. De meis quotquot ualido uſi ſunt
corpore: totidem conſecuti ſunt arma: quæ ubi refulſerint: quam
integram oro uirtutem relinquunt? quos mores incorruptos? quot
direptiones et prædæ? quot ſupra: quot homicidia: quot urbium
euerſiones: et populorum committuntur? Taceo reliqua: quæ quo-
ties ualitudo | et robuſtiſſimæ uires arriferint: ambitioſe et libidino-
ſe potentes et ampliffimi uiri facile peccant: cæca præfertim illis ip-
ſis adblandiente fortuna: a quibus plane malis atq; periculis | nullis
piaculis et ſacrificiis interdum expiandis | facile prodigioſus ipſe dif-
fugi: ampliora meditando: celiſioraq; ſuſpiciens: quo bono nullum e-
quidem maius: nullumq; diuinius. Potuiſſet ne Abſolonis noſtri
ſpecies: ſpecies aut quæ a poetis eſt nobilitata tantopere Narcifi: et
Ganimedis illi æque prodeſſe: atq; incommoda hæc ualitudo | et
gibboſa deformitas? Si quis negat uel muſſat: citetur uel cum ru-
bore | ſi neganti frons ulla iam eſt: Satiricum illud.
Formam optat modico pueris: maiore puellis
Murmure: cum Veneris phanum uidet anxia mater?
Sed uetat optari faciem Lucrecia: qualem
Ipoſa habuit: cuperet Rutulæ Virginia gibbum
Accipere: atq; ſuam Rutulæ dare. Deq; maribus ſequitur:
Nullus ephorum
Deformem ſæua caſtrauit in arce tyrannus:
Non prætextatum rapuit Nero loripedem | uel
Strumofum: atq; utero pariter gibboq; tumentem.
AMi. Gratus tibi etiam eſt Iuuenalis et commodus. MAT. Et ſi
obſcenus eſt ſæpe et lubricus: attamen cenſuram nunq̄ diſſimulat |
aut cauillatur ad uerum | tanta eſt apud omnes ueritatis gratia: tan-
tus et honor. Quale et illud eſt: Iugulari facinora ab hominibus
ſanctæ et chriſtianæ religionis ignaris? Sed ne intermittamus quod
ante polliciti ſumus: alterum de illuſtri Malateſta Nouello ſubiicie-
tur exemplum. Qui auſpiciis non longe diſparibus: q̄ narratus

Alexander ægrotat . Varicosus enim cum esset: et uenæ circa genu tumorem : crus paululum deformantem ægrius ferret : de remedio aduersantibus medicis pertinacissime deliberauit. Cauterium itaq; illo iubente cruri adhibitum est: cœptamq; uenam obligari: cum protinus grauis adeo / et irreparabilis sed dolor insinuauit ad nervos : ut uitam pene in dolore tenuerit manseritq;: deinde non tibia modo et planta attractus \ sed corpore simul toto inualidus: nisi q̄tum alienis humeris et lacertis annitur . Huius hæc maxima laus: q̄ de sperato fortissimi et aptissimi corporis robore / et pristino gradien / di officio se totū generosi animi princeps philosophiæ: et litteris sa / cris deuouit atq; dicauit: in q̄bus assiduus maxime p̄ficit : doctissi / mos uiros quoq; sibi asciuit: et bibliotecā omnis generis rerum præ / clarā atq; mirabilem / et æmulantē quicquid magnificū in libris ha / bet Italia: Cesenæ in æde celebri seraphico Francisco dicata cōstru / xit impēsa et ornatu solēni. Lætus iā et sapiētissimus prædicat hor / ribili se cæcitate sanatū / cœpisse uidere: et usum semper corpore an / tea: nunc uero animo uti: altero baluarū tantum: altero proprio et maximo et salutari hominis bono . O præclarum compendiū cum ab infecto mortali corpore animus ipse in tantam lucem excessit . Non mala sunt igitur ista: ut uobis quidem uidebatur : sed optima et salutaria. cum documēta: tum remedia cæcitatē humanæ: concre ti obductiq; torporis per tranquillitatē atq; segnitiam: a quo torpo / re et cæcitate o nos dominus utinam seperet et liberet . Sed neq; fa tis hæc dixisse / ut indicarem cur Deus sanctos præsentis temporis afficit malis . Nam plura supersunt hoc potissime / q̄ hæc ut ãte di ximus: et erit sæpe dicendū / non sunt mala: magis aut ueriusq; pia cula quibus eluuntur: quæ certa sunt mala: quibus ob infectā ab ori gine ipsa naturā quoniam recti iusti q; uiri carere etiam diu non ua / lent: diuina in prouerbiis uoce dicente . Septies in die cadit iustus / et refurgit. Atq; sacris in prouerbiis iterū. Quis potest dicere mun dum est cor meum : purus sum a peccato ? Atq; illud Iob ingemi / scat . Quis potest mundum facere de immundo conceptum semi / ne ? et luna et astra non sunt munda in conspectu Dei: quanto ma gis homo putredo: et filius hominis uermis ? Et Ioannes apostolus tandem profiteatur et dicat . Si dixerimus quia peccatum non ha /

b.ii.

Biblioteca
in signis

No.

Alia patien
di ratio.

De purga
toris
pœni.

Vitæ
fluxus.

bemus nos ipsos seducimus: et ueritas i nobis non e . Inde ppter ea purgatoriae inuentæ sunt pœnæ: quas uulgus didicit mala nunc cupare: non quia mala Sed quia aspera sunt et difficilia . Quoniam igitur ita res est: nec tam argumentis eget q̄ fide: hic purgatione hic lacro est utiq; opus : quando fieri nullo quidem modo iam potest humanus ut animus ad auctorem reuertatur suum: a quo primum delegatus fuit in corpus : nisi prorsus omni defecatus labe terrena / atq; ita innoxius ut tum extitit : quando et conditus / et coniugatus corpori fuit . Scriptum est enim in Apocalipsi : ubi Ciuitas illa Sancta Hierusalem: ciuitas Dei: quæ et mater nostra est: instar no / uæ nuptæ / et sponsæ ornatae describitur . Nihil inquinatum introi bit in illa neque faciens abominationem . Mauult etenim pius ex misericordia deus Sanctos suos incõmodis / atq; flagellis depurare præsentibus: atq; redimere paruo / breuiq; compendio: q̄ purgato / rio igni dimittere : qui et si æternus non est: miro tamen modo : ut de Augustini nostri sententia loquar: grauis est: quippe omnem pœ nam excellens: quam unq̄ passus sit quisq; in hac uita mortali . In / digne itaq; aduersamur deo: quando tam certa / tamq; salutaria me dicamenta uel formidamus : uel criminamur . Atq; hoc equidem carissimi primũ admiror qua ignauia / peruersoq; iudicio nobis tã ta est corporis cura: cuius uita omnis uel longissima aliud profecto nihil est: q̄ uelox / et citatissimus cursus ad mortem . Sed breuis: no tula uix in muscis minima . Animi autem : q̄ sacer: qui diuinus: q̄ et sempiternus futurus est / et cælestis beatitudinis particeps : nulla uel sollicitudo / uel pensum . Vera suaui illa Poetæ sunt carmina : quæ locus iste cogit me meminisse .
Ut corpus redimas ferrum patiens et ignes /
Arida nec sitiens ora lauabis aqua :
Ut ualeas animo quicq̄ tolerare negabis
At precium pars hæc corpore maius habet .
Equidẽ mihi si pponatur libera optio: nihil cogitabo eligere p om nẽ hanc uitã . humanũq; diẽ pati semper ut expiatus hinc liber eua dã : cum hic quidẽ per misericordiã / insignẽq; clementiã moderẽ deus rem omnẽ humanã: post excessum a corpore p seueritatẽ : di / strictãq; iustitiã: et q̄ nunc benignus est pater: tũ inexorabilis futu

rus sit iudex | et minimi quadrantis exactor. Quod q̄ secum animo
 nō anteuertit: non phorret: non cōtremiscit: p̄fecto iam est omni
 amēte deterior. Tempus erit | tēpus inq̄ quando dauiticū illud in
 telligat: sed sine m̄roris et p̄nitentiæ fructu. Peccator uidebit et
 irasceat. dentibus suis fremet et tabescet desyderiū peccatorū peribit.
 Sed quid uestra hæc sup̄cilia? quid frontes rugatæ? Quid in alter
 utrum ista conuersio? quid tandē? quid hæretis diutius? dicat qui
 mauult si satis non sunt: qui hactenus uerba fecere pro omnibus.
 AMI. Magna nobis uisa res est | et stupore certe dignissima: q̄ im
 munem a peccato humanā uitam traducere queat nemo. Si liber
 est homo: et sui ipsius ius integrū tenet: q̄d est p̄ deū q̄ peccata om
 nia uitare non possit: aut: cū peccat: cur puniē si liber oīo non est?
 Grauiſſima plane sunt sanctarum litterarū: quæ ad rem citasti: testi
 monia atq̄ oracula. Sed rei ingenium prorsus aduersatur et ratio.
 Solemus audire libero quidem arbitrio et patrari et declinari quod
 cunq̄ delictū: hominēq̄ et bene et male mereri una uolūate dum
 taxat. unde illa Augustini certa maximaq̄ sententia ad omniū iam
 ora manauit. Vasis iræ deus nunq̄ redderet interitū nisi inueniretur
 homo uoluntariū habere peccatū quia iuste deus non inferret iram
 ei: qui ex necessitate incidisset in culpā. nunc uero quomodo possu
 mus non turbatis audire animis neminē non delinquere quanta uis
 bonitate sit p̄ditus | utq̄ eluatur indigere supplicio? MAT. Op
 portuna p̄fecto uestra est admiratio: peracutaq̄ quæstio: quā o uti
 nā possem q̄tū ea postulat | explicare: sed ociū et uires exiles sunt mi
 hi: nec audeo incidentē rem istā satis implere. Attamē ne cui loco
 uideat non esse respōsum | et fuga nos tueri fortasse credamur | q̄
 cōmenticia ista res sit: paucula quædā | ut breuius potero | summis
 labellis p̄ dignitate ueritatis nunc delibabimus. alias plenius | et quā
 tum res ipsa domino fauente postulabit. AMI. Ita breuitatē ipsi
 quoq̄ p̄camur non disceptādi: sed noscendi ueri percupidi. MAT.
 Peccati omnis ratio atq̄ cognitio | ut plane mihi uideat | trifariā de
 duci | describiq̄ cōuenit. Primū. n. membrū partitionis ē: quod Ori
 ginale uocat: de quo p̄pheta in psalmo uerbis his meminit. Ecce
 .n. i iniquitatibus cōceptus sum et i peccatis cōcepit me mater mea.
 et ad Corinthios Paulus Sicut i Adā omnes moriunt: sic i christo

No.

Cur nemo
 absque
 peccato.

Augustinus.

Capitale.

Veniale.

No.

omnes uiuificabuntur. Alterū est capitale atq; mortiferū: auertens hominem p̄sus a deo: et perpetuā obligans morti: de quibus talibus Esaias iudeis illud enuntiat Iniquitates uestræ diuiserunt inter uos et deum. Tertium nūcupant ueniale: quod facillima dignū est uenia positum in minimo puncto | graduq; malorū: uixq; delicti naturam nomenq; recipiens: quoniā neminem diuellit a deo | nec gratiam uiolat: qua coniungimur deo: sed paululum tardat prope/ rantem ad deum: ut in cōficientibus iter: nudus alacrior ibit: q̄ palu damento grauatus. Primum illud: quod ab infecto principio | hoc est ab omniū primo parente ducitur: inuoluntarium inesse sibi ple/ ne et facile quisq; dignoscit. Capitale nostrum quidem totum est: et nisi uolentibus | et scientibus | et eligentibus nobis illo peccat: a quo neq; prohiberi | neq; ad illud cogi ullus potuit: aut poterit un q̄: nisi a seipso omnino uolente | ita in hoc sui compos est quisque mortaliū. Tria tamen ista alio | atq; alio expiatione indigent mo do. Natalis labes sacro fonte diluitur. Capitalis culpa p̄nitendi/ ne: lachryma compunctiq; animi dolore sanatur | adhibito sacramē to beatissimo Matris ecclesiæ. Sed ueniale leuissima opera abster/ gitur atq; dissoluitur: Satisq; est noluisse delinquere: neq; .n. salu/ tari confessionis remedio indigens est: diuinam nullo modo adimēs gratiam: sed nouum neq; charitatis habitum postulat: quam (ut diximus) non extinxit ac perdidit: sed tepesecit paululum atq; re/ misit. Ast uero necessitate ne | an uoluntatis quidem libertate mo do hoc ueniali peccetur: hoc est: quod ipsi nūc queritis: et ad quod ut respondeam expectare mihi uide mini. Prætermisissis iis: quæ que ri subtilius et curiosius possunt: ita dico Peccatum omne | et uolun tatis et arbitrii esse præter originale: quod actione nostra non conf rat sed aliena: de quo nihil amplius: quoniā de eo neq; præsens pro positum est. Sed uenialia | omnium minima neminem reperio ita posse uitare diu præsertim: quin labatur interdum: immo et sæpe ut ante monstraui mus: nisi exemptum a uiciato fomite carnis | et sanc titate firmatum a conceptu et utero matris: qualem plenum gratiæ et ueritatis regem gloriæ deum et hominem christum | et quæ eum Virgo genitrix peperit quos neq; peccasse unq̄: neq; potuisse pecca re fides et ratio p̄dicat: quales et Hieremiā dei p̄phetam: et āplioris

gloria uatem / et domini p̄curforem Ioannē baptistam: quos nun-
 q̄ certe peccasse crediderim: et si subtilius quispiā eos tamen potuif-
 se peccare contenderit: neq̄ durius refragabor ita putanti . AMI .
 Sed ab humana opinione q̄ apertissime dissentis / cum affirmas uo-
 luntaria uenialia esse peccata: et tamen ea ipsa uitari non posse? Si
 prater te alius hoc narraret: oblitus nobis uideretur quid doceret:
 aut quid ferat rerum natura . Quod .n. non fieri non potest: quo-
 modo uoluntarium / et liberum nominabimus? aut quod uolun-
 tate committitur: quomodo omitti non potest? MAT . Deum
 non posse peccare quisquis utitur ratione affirmabit intrepidus:
 quoniā peccare potentia non est: sed debilitatis / imperfectaq̄ uir-
 tutis: Idem interrogatus deus ne libero fruatur arbitrio: Frui re-
 spondebit haud dubie: Si dederimus deum: qui liberrimus est: ne-
 cessitate non posse peccare: dandū quoq̄ est hominē liberū culpa at-
 q̄ errore æque carere nō posse: ut .n. singularis illa dei .p̄fectissima /
 q̄ natura nullo quidē modo potest a uirtute deficere: ita et huma-
 na: quæ mobilis semp̄ et fragilis est: q̄q̄ libera: uacare semper culpa
 non pōt: non quia non libera: sed quia incōstans: uolubilis / incerta:
 parūq̄ obediens sibi est. Atq̄ ideo summa illa diuinaq̄ maiestas p̄-
 stat p̄ hoc mortalibus nobis: q̄ ex uirtute maxima deus peccare nō
 potest: ex debilitate: iustoq̄ fomite homo sine peccato diu euadere
 non potest . Hac ī re ab antiquis recētibusq̄ theologis multa sunt
 disputata: sed relinquit ita a singulis ueritas: ut peccato qualicūq̄
 p̄posito seperatim atq̄ disiunctim: possit quisq̄ liberī arbitrii uir-
 tute illud non cōmittere quidē: q̄ idem sane omnia cōiunctim uita-
 re nō possit: Quod ut liqueat inducit similitudo eruditi cuiuspiā-
 recte / appositeq̄ legētis: cui / si liber detur ut legat: dictionē quāli-
 bet singulatim docte exprimet et examissim . Omniū simul si lon-
 ga / p̄petuaq̄ habēda fuerit lectio: quādoq̄ uel uacillabit: uel delira-
 bit . Iter longū conficiētes p̄ ardua p̄fertim atq̄ p̄cliuia mediā sem-
 per tenere semitā et īdiuisibilē lineam p̄mere adunguē minime pos-
 sumus: ita in nullo peccare: nō uiatoris et adhuc tractātis humana:
 Sed triūphantis et cælestis est gloria . Nemo .n. tanta īnocentia / tā-
 taq̄ iustitia extitit unq̄: tantumq̄ anniti uel potuit: ut recta: quæ
 agit: ita sint alba: ita purissima: ut neuo penitus: et fecula uacent .

No.

No. similitu-
dinem

No.

Eseias .

Similitudi
nes.

Ouidius.

Paulus.

Alia ratio
patiendi .

milim. 01
ranib

Qua de re iustitiã omnem illã / quã uel in agẽdo bono uel in decli
nando malo a nobis impletur diuinos ante oculos cõstitutã strigili for
dido / fetulenissimoq; q; tergendis mēstruis datur: et si paulo ẽ ob /
scenius nomẽ: Esaias persimilem nuncupa . Ita certe in Ciceronis
officiis legisse nos puto nihil difficilius q̃ inuenire: quod in suo ge /
nere sit omni ex parte perfectum . Ego satius / impossibile dicen /
dum putauerim: quod ait ipse difficillimum factu . Hoc præfert /
et tanq̃ loquitur omne creatum . Quã uina quãso tam uetera tam
preciosa dabitis mihi: quã non mixta sint ima cum fece ? quã tam
delicata coctilia : quã spumosa non sint ? quã metalla ita probata:
quã scoriam non relinquunt igni / uel incudi ? At quasi nos ipsi si
militudinem quãdam habemus cum terra non falsa ratione scribit
Ouidius Terra salutare herbas eademq; nocẽtes Nutrit : et urticã
proxima sæpe rosa est . In hoc et ingemiscit creatura sancta omnis:
etiam qui spiritus sancti excepere primitias legem atq; fomitem to
lerantes in sensibus animo prorsus et uoluntati contrariam . Hinc
Paulus post raptum in cælum et tam præsens diuinitatis / ineffabile
que spectaculum: nesciens quo intuitu a se conspectũ / adhuc dure /
amarissimeq; suspirat quod non uult inuitum se agere / tanta uis
est infirmitatis humanã / et impotentia quodammodo sui . Quo /
niam igitur ita res est: non fortiter modo sed cum gaudio toleremus
aduersa: et i lucro ducamus plecti p̃sentibus malis: q̃ p̃cenis futuris
reseruari diuinã iustitiã: de quarum acerbitate quantum hic conue
nit dictum satis mihi plane uidetur . Quamobrem alia quoq; res
magno nobis potest esse solatio uel pro commissis meritis p̃cenas /
uel pro honestis indigna ferentibus: et efficere ut beatissimus in cru
ciatibus : atq; tormentis: iisq; etiã oblectemur uelut optimis rebus:
idẽst meminisse / q; in pressura / atq; erunna perseuerantibus nobis:
opemq; petentibus tanq̃ filiis offert se deus / quemadmodum pol
licetur in psalmo cum ipso sum in tribulatione. eripiã eum et glori /
ficabo eum. quo tam maximo tamq; p̃sente armatus prophetia præ
sidio ubiq; cum fiducia clamat Dominus illuminatio mea et salus
mea: quẽ timebo? Dominus p̃tector uitã meã: a quo trepidabo? Si
cõsistant aduersum me castra non timebit cor meũ . Si exurgat ad
uersum me p̃lium: i hoc ego sperabo . Et alibi quoq; secundũ mul
titudinẽ dolorum meorũ in corde meo consolationes tuã latifica /

uertunt animā meam. Erratis fratres: erratis: si fideles domini: quos
 dura pati et concuti cernitis: dimissos putatis: obliti consolationis :
 quæ in euangelio loquitur nobis. Dico uobis amicis meis ne terrea
 mini ab iis : qui occidunt corpus : et post hæc amplius non habent
 quid faciant: Hunc/hunc timete: qui postq̄ corpus occiderit: pote
 statem habet perdere in gehenam. Non ne quinque passeris ueneūt
 dipondio et ex iis unus non est in obliuione coram deo? Sed et ue
 stri capilli capitis omnes numerati sunt: nolite timere multis passe
 ribus pluris estis uos. Si capillus sanctorum: qui non suscipit læsio
 nem: sed neq̄ sentit : omnino de capite non p̄bit: q̄to uero magis
 quæso illorū animæ deo p̄tegente seruibuntur in tormentis: calamit
 atibusq̄ neq̄tia? Dimissi ergo nō sunt. neq̄ posthabiti. licet uisi
 sūt oculis isipientiū mori inq̄ derisū et in similitudinē iproprii ha
 biti. Victores uiūt. uiuētq̄ sēpitemis sæculis diadematis honoris
 et gloriæ coronati: sorte sactorū: et municipatū cæli possidētes cum
 beatis Angelis dei. Male habitū Andreā germanū Petri et in apo
 stolatu collegā an dicimus? q̄ Egeæ procōsulis iussu suffigēdus pa
 tibus: primū ingenti gaudio patibulū est ueneratus hunc i mo
 dum latissimus orans. Salue crux præciosa. Suscipe discipulū eius
 qui in te pependit : magister meus Christus. deniq̄ cum populus
 in Egeam furens atq̄ conclamans/eum de Cruce conaretur eripe
 re : non deponi se pertulit: Sed illam biduum hilariter sustinens in
 signis gloriæ martyr: ad supremum usq̄ spiritum mansit, semper in
 uictus. Miser ne: aut miserandus Stephanus fuit? qui quo āno cru
 cifixus est dominus: dum lapidaretur hierosolimis : inter saxorum
 crepidinem aperto super se cælo inenarrabili perfusus diuini lumi
 nis gloria dei maiestatem conspexit: cuius contuitu nō beatus esse
 non potuit? Infœlix aut desolatus Laurentius: q̄ instante Decio dū
 urereē in crate: Tyranni crudelitatem uafro scōmate ēt elusit / assa
 tū est iquiens: uersa et manduca: nā facultates ecclesiæ: quas ardēter
 adeo/et cupide sitis: in cælestem thesaurū manus pauperum detule
 rūt: et i cælū cōuersus gratias domio indefinēter agebat ut nō tā pla
 ne flāmis affici: q̄ beari oppido uidereē? Veniāus ad fœmias haud
 iferiores gloria dignas. Quid Agathæ obfuit excarnificatio pectoris
 māmārūq̄ diuulsio? quæ i cruciatu affata carnificē. Par erat inqt
 ut i puella āputare erubesceres: quod tu te i matre suxisti. p̄ge tu ut

.No. de
 Sanctorum
 capillis .

No.

Andreas

Stephanus

Laurentius

Agatha.

Katherina
Lucia
Cecilia
Agnes

Paulus
Antonius
Hieronymus

cœpisti tamen. Atqui ipsa o improbe habeo dominum meum Iesū christum: qui solo quidem uerbo mihi instrauret uniuersa katherina. Lucia. Agnes. Cecilia non ne ad supplicia/ tanquam ad delicias perrexere lætissimæ? Iouem .Iunonem . Apollinem . Venerem et reliquos gentiū deos: immo pessimos ludificatores | et dæmones de delubris et statuis explodētes cum rugitibus bæluarum / aut in puluerem comminuentes? De iis uero neq; aliter sentio, qui sine cede atq; cruore in obsequium dei perdurantes : de longanimitate / per pessioneq; laborum præconium sanctitatis meruerunt clari per omnē uitam signis atq; uirtutibus: quos Apostolus prædicat insigni cum laude circuisse deserta in melotis . In pellibus captinis . egentes . angustiarios . afflictos . tentatos in speluncis . et in montibus . et in cauernis terræ : quibus dignus non fuerit mundus. Horum ex numero: aut sane persimilis Paulus ille post euangelium Christi primus incola et hæremi decus . Antonius ægyptius maxima quoq; gloria monastici culminis: Noster et Hieronymus splendor ecclesiæ quam diu solitudinem uastam / et exustam hæremū peragrauit et tenuit. Hi inter colluctationes dæmonum . ludibria . collisiones . terrores . et uerbera . interq; famem et sitim . nuditatem algorem : et æstum : cæterasq; id genus amarissimas necessitates humanas / uiperarum q; consortes atq; ferarum aperto super se cælo fœlices fruebantur : nec fuit absq; deo eorum uita aut consuetudo absque angelis unquam : ut glorianter scriptum Hieronymus de se reliquerit Ciuitas mihi carcer et solitudo paradysus : Quid opus est uel uetera / uel plura percurrere? Innumeris exemplis desyderio et recordatione dignissimis sunt plena uolumina: neque est nostrarum uirium/ etiam si linguis hominum loquamur et angelorum: satis exprimere quantum dulcedinis/ suauitatisque astante et confouente patientiæ atq; solatiū deo mens malis agitata percipiat . pro rei magnitudine omnis sermo inferior . omnis succumbit oratio . Reperi neminem . neque arbitror repertum adhuc : qui non dico ineffabilem hanc delectationē / auxiliūq; beatum pertractare: sed utique possit cogitatione comprehendere. Vna et sola experientia est: que hoc diuinæ consolationis genus est affecuta. Sinit quoque: ut cætera et recre et sapientissime parens hominum deus bonos uiros du /

ra/et contraria pati/ut probent ex se ipsis et noscant:qua fide eū co-
 lant/ pietateq; diligāt:ex quo sensu scriptum ē de quibusdā pseudo-
 fidelibus/ad tēpus credunt.et in tēpore tentationis recedunt. Sicut
 igne : et maleo p̄batur aurū:ita uiri fortes afflictione atq; miseria.
 Non est īgentis aī:et exercitatos sensus habentis:quales ad christia-
 nam militiam optat apostolus:Sed angusti et inertis:et timidi blan-
 da:et quieta sectari .Illū ego fœlicē :et īmortali gloria dignū,puta-
 uerim :q̄ quassatus tēpestatibus s̄ape:q̄ infirmus corpore:q̄ rerum
 egenus:qui criminationibus falsis .aut contumeliis ludificatus pro-
 pter iusticiā cū dauid securus dicere pōt . Probasti cor meū deus:
 et uisitasti nocte.igne me examinasti : et nō est iuenta in me iniq-
 tas.Ego.n.nihil grāde carissimi existimo p̄petuis īsudare laboribus
 pallere ieiuniis:āte lucanas celebrare uigilias:sua spōte largiri . uili-
 tunica :et rigido biro ossa macilēta p̄tegere .pedibus nudis incede-
 re.Addo et p̄phetare ī populis .plenū se esse :uocitari Rabbi . mō-
 strari digito:et diciet hic ē.p̄facile ista p̄multi . ubi ea sibi īperauit
 aīus:obtiuerūt.Didicere opifices.Nautā:mundiq; paupes omnes .
 ut uiuāt/grauiora p̄ferre.Labor oīa uincit improbus:et duris urgēs
 in rebus aegestas.Animū uero esse semper īmotum:nec ulla irruen-
 te ui concuti:sed occurrenti potius fortunæ ītrepidā manum porri-
 gere:et inter cruciatus esse fœlicem:et insignē laude constantiæ:nō
 modo supradictis uirtutibus /ipsisq; miraculis prefero : sed deo si-
 milimum iudico.Quid nā potest homo perfectius:quid sublimus:
 quid deo deniq; acceptius in tota uita p̄stare:q̄ per humilitatē:
 et īgentis charitatis excessū illi usq; adeo subiici:et mancipari : ut
 siue podagra:siue februm aētu .siue uiscerum cruciatu:seu contu-
 meliis iurgiis accusationibusq; afficiatur:siue inter carnifices et tor-
 menta uexetur :benigna et īpassibili uoce pronunciet suauia pro-
 pter te hęc sunt mihi X̄pe :non perhorresco : non fugio . De me
 deus meus arbitrio atq; iudicio age tuo . Vis opes auferre ? Tua ē
 terra orbis terrarū et q̄ habitant ī eo . Vis agnatos:uis parētes:uis li-
 beros:nō doleo reddere siquidē tui sūt :qn ago de suscepto mune-
 re gratias . Vis corporis ualitudinē/aut extremā deniq; mortem/en-
 tibi : non nobis uiuimus:siue commorimur.Hęc p̄cipua et tam
 singularis patiētīe uirtus p̄ ceteris rebus Iustorū uitā(ut diximus)

Alia patien-
di ratio

No.

Probatio
sui

No.

No.

Ratio altera,
Seneca.

Virtutis
odor.

Passio xpi.
Martyrum
pœnæ
Virginale
decus.

Similitudo,
Equus.
Canes.
Aues.

probat: et eliquat: et quibus amoris gradibus deū excolāt palā efficit: quā pfecto qui est assecurus / potest etiā cum uniuerso qdem mūdo de fœlicitate contēdere. Afferri quoq; et alia ratio potest: cur iniqua pii patiantur: ut pati alios doceant. Nati enim sunt in exēplar ut Anneus Seneca inquit: quorum fortitudo efficiat ut homines / uelexperiri ardua gaudeant: uel certe perhorrescere si cœperit: desināt. Ad utranlibet uitæ partem (mibi credite) nullus potentior: nullus acutior exēplo inueniri stimulus potest. Concitamus nāq; alter alterum plurimum Nunc quantū detrimenti humanæ uitæ facinorosorū afferat æmulatio uidetis ipsi quotidie præualente iam ubiq; impietate atq; flagitio. urbes quoq; et priuatos focos inhabitante nequitia atq; perfidia: quē sæpe locū suscipimus et deflemus ex pulpito: Sed uirtutis bonus et pulcherrimus odor: ille qui ē odor uitæ in uitam ubi fragrauerit cū (deus bone) ardentissimis adurit flāmis: et pungentissimos præclaris ingeniis admouet aculeos / dies atq; noctes ea concitantes ad illos imitandos: qui dimicantes fortissime: deq; uiciis gloriosissime triumphantes beatam immortalitatē sunt assecuti / et cum superis ius regni caelestis adepti. Hoc præstat. æternūq; præstabit: si æterna quidem esse iam sæcula possūt: crux nobis sacrosancta et beatissima Xpi. Hoc martyrum innoxius sanguis: hoc uirginale de perpetuitate animi decus. hoc deniq; sãctorū / sanctarumq; dei omnium admirabiles et in periculis et in cruciati / bus: et in mortibus perpeffiones atq; uictoriæ. Et sane quid admiremur usu cōtingere studioso atq; optimo christiano cuiq; ad cælorum regnū semp̄ anhelanti. quādo et sæculi huius iperatores et milites: quod stupēdum magis est: tum fœdam quidem famē et sitim herbarum radicibus: et immundorum animantium carnibus limo foq; riuo uix certe sãdauerint: tum ignominiosas uenditiones sub hasta. seruitutesq; grauissimas: tū carceres: tum uulnera et mortes acerbissimas p̄ regno alieno generosis animis iuictaq; uirtute p̄tulerit. Quid homines induxerim: cū id ī animātibus plerisq; brutis notissimū sit. Quis certe equus ignauus adeo unq; / aut loripes fuit: q̄ p̄currentē alacrē: si qd adhuc spūs retinet: nō consequat quāta ui potest anhelus et æmulus: qui idem ita affectus: si alter e stabulo laxetur ad cursum. capistris continuo: moraq; impatiens (tātus amor gloriæ) et pabulū et hordea mordere nō desinat: hinnitu et ungu

larū pulsu tāq̄ solui se postulans? Qui zelus in canibus indagini ue
natuq̄ assuetis etiam apparet. Quod est quoq̄ in cātu auium at/
q̄ uolatu p̄spicuū. At nos uero ita degeneres: ut nō multo quidem
magis ad bonorū exēpla excitemur ad immitanda uel dura: uel for
tia: quæ nō natura: sed opinio et consuetudo fecit amara? Quod iā
uobis si ita uidetur: cōplectamur quæ suprema nunc est / et omniū
maxima ratio partis huius finem habitura: quæ et expeditior et fa
cilior cognitu meo equidē iudicio fiet: si uos prius interrogē: detis
ne hōini indigenti et hac in uita miserrimo ebdomodā: uel mensē
laborandū/ quo deiceps omnē per ætatem a labore/ opereq̄ q̄scat /
et bonis oībus ac deliciis affluat? AMI. Putamus dandū .MAT .
Non datis certo? AMI. Profecto damus MAT. Dū ulterius que
ro/ uos dedisse ne dememineritis quæso . Nostis pro breuissimis la
boribus: quos perferūt boni q̄ diu sūt gauisuri: quæ merces illos:
quæ premia manent? AMI. Premia maxima: eaq̄ et infinita puta
mus: quæ tamen aut qualia abs te gestimus audire. MAT. Mallē
profecto hac tanta de re audire: q̄ audiri. doceri q̄ docere. Siquidē
fragilitatis humanæ non est ista narrare: Sed neq̄ cogitatione sine
aliquo afflatu diuino ullo mō percipere. Merito igitur noster Esa
ias de cælestibus inquit . Nec oculus uidit/ nec auris audiuit: nec in
cor hominis ascendit: quid fœlicitatis in se uidelicet habeant: quæ
parauit deus diligentibus se. Dandus nobis de cælo esset orator: q̄
beato labio gloriæ illi sempiternæ parem orationem posset afferre:
Tum illustranda infirma mens nostra præminēti diuini luminis
claritate: ut perciperet differentem. Solet tamen Scriptura diuina:
cælestia huiusmodi ista rebus terrenis/ ut potest/ non ut res sunt / cō
parare/ licet q̄ falsa a ueris: q̄ mors a uita plus inter se differt. Ita sa
ne in Apocalipsi Ioannes euangelista narrauit: Ecce ego Ioannes
uidi ciuitatem sanctam hierusalem nouam descendentem de cælo:
a deo paratam sicut sponsam ornatam uiro suo: et audiui uocem
de trono: ecce tabernaculū dei cum hominibus: et habitabit cū eis:
et ipsi populus eius erūt: et absterget deus omnē lachrymā ab ocu
lis eorum. et mors ultra non erit: neq̄ luctus neq̄ clamor: neque do
lor quæ prima abierūt. et dixit qui sedebat in trono: ecce noua fa
cio omnia: Muri uero constructi narrant̄ ex omni lapide p̄tioso: et

Ultima
ratio.

Esa
ias

Apocalipsi
de cælestibus

Felicitas
ultima.

Cohorta
tio ad super
na querēda.

ex auro flauo atq; purissimo uitro mūdo p̄simili. Et portæ .xii. pa
tētes p̄petuusq; dies: neq; sole neq; luna indigens: quoniam claritas
magna dei illā collustrat et lucerna eius ē agnus. Plateæ eius micāt
mūdo conſtratæ auro. Ibi ſup̄norū mulcent̄ aures resonantibus hy
mnis: Alleluiaq; et benedictio: et claritas: et ſapiētia: et gratiarū ac
tio: honor. uirtus et fortitudo deo noſtro ī ſecula ſeculorū cælo qua
q; clangēte. Ibi uoluptatis torrēte atq; dulcedinis oīs debaccabitur
anima: et hūanus ardor explebitur ab ubertate apparētis gloriæ dei:
ut diuina carmīa indicāt. Diſcurrēt nullo labore fœlices illi Ciues ī
ter Municipes et cōbeatos Angelorū choros. Spectabunt latiffimi
cælorū illud decus: diuinitatisq; teatrū dei Matrē intactā. candidiffi
mis comitatā uirginibus. Videbit et oīs oculus ſēpiternis ſæculis re
gem primæ et ſupremæ gloriæ Chriſtū/decoro/et dextero ī folio pa
tris: quē paſſibilē cruce diſtentū Iudea impia eluſit atq; contēpſit.
Pulcherrimo deniq; et glorioſiſſimo illo fruemur diuinitatis ſpec
taculo: ī quo et tota: et conſumata beatitudo cōſiſtit: et ī quo p̄in
de atq; ī ſpeculo totius creaturæ rationē: uimq; naturæ et contēpla
ri: et dignoſcere plene licebit. Verū. n. uero tāta hæc: tāq; et ſpecio
ſiſſima bona indicata q̄bus uidiſtis imaginibus atq; metaphoriſ:
quoniā dū adhuc moribundo tenemur ī corpore: neq; cōprehēde
re melius/ neq; effari explicatiuſ ulli hominū licet: omittentes: quo
uſq; mentibus noſtris ſerenus illuceſcat ille dies: qui ſēpiternus edi
tus neſcit occaſum: tantum nobis iſſis calcar adiiciamus: quo pul
ſante prompti/ alacresq; curramus: et glorioſum illud regnum qua
le eſt: nō uero pictum/ attingamus: ubi ſemoto quocunq; malo: bo
no fœliciſſimo et ſempiterno fruamur: Quod efficiemus facile qui
dem ante oculos nobis crebro mundi. Milites ſtatuentes: imperato
resq; et duces imitantes: qui ut ante tetigimus pro diurno uix re
gno: pro mortali gloria: quæ aut nihil omnīo: aut exiguum proſūt:
ſi nō uerius obſunt: non uerentur patria. laribus. menſa. cubili. di
uitiarū: ac rerum omniū commodis ſe ſponte priuare: humili tugu
rio. paruoque tentorio uti/ inter dumos et ſaltus: ſubq; diuo re
cūbere: aqua et rigido pane/ oluſculiſq; cāpeſtribus ueſci: et nedū
ſine horrore tam dura hæc perferūt: uerū etiā ubi ingēs aliqua glo
ria ſit acceſſura periculis ſe omnibus offerūt: Obiectant ictibus pec

ctora: accepta uulnera lati ostentāt. et in sāguine occūbere pulcher
rimū dūcunt. Quid de philosophis dicā: et humanæ scientiæ cupi
dis? nonne ifatigabiles sibi uigilias indixere paruoq; cultu et simpli
ci uictu contēti cūcta spreuere / ut expediti: et nudi nudā uirtutem
sequerentur? Quæso quid opibus dediti cumulandis; patiuntur?
Quid ambitiosi honoris causa? Quid molles p̄ explēda libidine?
Omitto quid perferant pictores. argentarii. lapidarii. figuli. archi
tecti. lanarii: et reliqui q̄ multifarias artes multiformi et uario arti
ficio tractant: ut assequi possint quod cupiunt. Quid patiuntur
agricolæ. fossiores: ferri / et aliorum metallorum purgatores. ingēti
um sarcinarum / et grauium onerum portitores. Muliones. bubulci.
æpoli: et cæterum uulgus egenum atq; humile: ut diurnū lucellum
unde uiuant / accipiāt. Plena est uita exemplorum: quæ si sapimus /
si ratione utimur: si homines deniq; appellari uolumus / nos plane
cōpellāt p̄ gloriosa illa patria æternaq; uita duriore Marte pugna
re: q̄ quos nominauimus p̄ imperio: p̄ libidine: pro inani gloria:
proq; egestate pænali. Colligamus igitur uerum robur fratres / et
omnes animi uires in unum congeramus. nullus nos exterrear la
bor: nullum pro honesto declinetur incommodum. Omnia hæc i
feriora bona: quæ nos falsa oblectatione demulcent. diuitias. hono
res. dignitates. potentias. sensuum uoluptates. prauas atq; mortife
ras gloriæ et ambitionis illecebras proiciamus. flopendamus.
calcemus paupertatem. ignominiam. pericula. dolores. cruciatus.
extremam deniq; mortem: si oportuerit constanti / iuictoq; animo
tolleremus: quando uexato: aut extincto etiam corpore adhuc su
perest animus: uera atq; diuina pars hominis: sacerq; et sempiternus:
qui excussis: quibus tenetur corporis uinculis in eum euolaturus ē
locum: qui exutas et exoneratas omni sarcina animas amplo / atq;
beato recipit sinu: corporibus consecuturis: cum in fine sæculorum
terribilis et prepotens deus omnem carnem instaurabit ad uitam.
Hæc satis detolerandis aduersis: quæ dei sanctos uel afficiunt: uel
certe conficiunt amici uiriq; dignissimi: quæ: si non obsurdistis
equidem arbitror fecisse uobis forsitan satis. AMI. Auscultau
mus. intendimus. tenemusque perbelle quæ dixisti omnia: Nol
stræq; nunc partes. ut liberati ab ignorantia atque furore / diuina

myſteria atq; iudicia trementes accipiamus/excellentēq; dei benefi-
centiã de omnibus laudemus ſempq; et benedicamus. MAT. lætor
rem mihi fuiſſe cum modestis/benignisq; ígeniis ac ueri noſcendi
pcupidis:qbus cū defēſa ſatis ueritas prima iã uideatur:tempus eſt
ut locum demus/Vos familiaribus rebus. ego quieti.

Finis. I. collatio de tolerandis aduerſis.

INCIPIT SECUNDA COLLATIO INTER
MATTHAËVM BOSSVM VERONEN-
SEM CANONICVM REGVLAREM
ET PARMENSES AMICOS AD
IOANNEM PHILIPPVM
FRATREM ET
CONCANO-
NICVM

CVR

INIQUI FORTVNA

CIVS

AGVNT

Edeuntes poſtridie: noſq; ſalutantes amici uenerabilis
mihi et chariſſime in domino frater:querentēq; an per-
quietem heſterno labore leuatus ſatis animus eſſet: ſub-
ridens ſanus inq;:an inſanus ſim ne noſco quidem: qui
inſanum cum audiſſent:et ipſi quoq; ad uerbum urbane riſere: et
quomodo porro inſanum te nominas: qui ſanitatē doces/atq;
ſalutem: per quem et ipſi ſanitatē et uitam uidemur nuper hau-
ſiſſe? Tum ipſe iocari placuit: ut ſuſpenſos animo mihiq; timētes
formidine ſoluerem. uoſq; læti adeſſetis hodiernis iniciis futuris:ut

puto : Iesu Christo præstante auribus / et intentione dignissimis .
Affuit et medicus forte : qui me curauerat : uir sane singulari doc-
trina et bonitate. et maxima præterea cum pietate fidei plenus: qui
audito hesterni sermonis argumento : collectaq; per capita rerum
omniū serie se accersitū non fuisse ægrius paulo ferre uisus est: atq;
sic inquit: tu corpus discis a me curare: ego cur æquius mentem a te
non discā ? Admonuitq; quo una cum sermone blandiret et locus:
de cubiculo: in quo nos anguste obscuriusq; sedētes offenderat : in
ortū descendere ad sedilia posita secus uiolas suaue olentes | ambro-
siamq; uernantē / ubi de molli auicularum garritu canorū melos au-
res demulcebat . Ibi proni imprimis orauimus / deinde cōsedimus. et
ne quid impedimenti iterim quis nobis inferret | præcauimus per Oli-
torem atq; custodē . Interea Medicus hoc dicēdi genus me delec-
tat magnopere inquit: in quo et assensio / et cōfutatio / et interpella-
tio cōceditur libera . Nam et scholæ / et sacra pulpita uestra. quæ iu-
bent auditorē assentiri tacitum / et si acrius mouere quidē animos
possunt / et ipellere quocūq; uoluerint / et pectora | lachrymasq; ci-
ere \ attamen non profecto docent tam fide: neq; tam explent eru-
ditos / cupidosq; sciendi . Oratio. n. illa perpetua et ingentis pecto-
ris cum pedum / manuūq; elisione | gestu | motuq; omni accōmo-
dato semp plus potuit: q̄ disputata remissius. Illā omnes. hāc erudi-
ti dūtaxat sapientesq; desiderant . Ad huiusmodi istā suppressam |
fessionisq; priuatæ: si non ingenium / atq; fiducia. at toga / honorq;
studiorū me facile prouocauit . Ad illam omniū sparsam in tēplis
uehementē / et acrem pieras: mens humilis. et feruens ardor in deū.
Sed hæc: ut cætera quidem: et locorū et temporū sunt . Cum galeā
caput | et manus clauam non recusabit : tum infrendēs atq; ardens
p̄dito in populū . Nunc age inter nos: quod propositum tibi est :
remq; intermissam p̄sequere . Tum me annuēte cæteri siluere : cœ-
pitq; ab ordine remissa collatio : quā sic exordiens sum p̄secutus .
MAT . Superest quod fessi dimisimus: ut iam explicet: et id qui /
dem q̄ breuissime atq; dilucidissime fieri potest: cur pessimi secun-
dis et corporis et fortunæ bonis abundāt : et utriq; probi et improbi
bonis | malisq; cōmunicant: pelagus et uadis latentibus et tranatu /
ut mihi uideat: omnino difficile . AMI . Nobis non difficile modo.

No.

No.

.o.1

No.

Diagoras.

Iob.

Sed prodigium prodigiosissimum magis. MAT. Edite tandem cur: ut facilius ipse respondeat. AMI. Cui. n. res humanas cogitati tam ab / furdum quicquam et piniquum: et ab ea uel maxime uirtute: quae una et communis: et generalis: et plurimum necessaria iustitia est / omnino disunctum uideri potest: quae cum flagitiosissimi. et omni scelere conuincti / nati. fas atque nefas ad libidinem habentes atque tractantes: illi sunt: illi in / quibusque praecipui: quibusque primi honoribus maximis. Magistratibus amplissimis. Summis potestatibus. sacris insignibus. latis imperiis / et dominiatibus potantur. non modo tanto gradu tantoque nomine indigni: Verum humana forma / et quibus uiuunt elementis / halituque indignissimi: quibusque plane non tam homines: quae ferocissimae belluae sunt: nullas in se frenantes cupiditates. Sed auaritiam. praedam. fraudem. dolum: omnemque impietatem exercentes. ignobiles conculcantes et humiles: aegros diripientes. Viduas atque pupillos inexplebili uoracitate crudos et deuorantes / diuina tandem / humanaque omnia ludibrio habentes. An non hoc ita in omni populo. in omni principatu. in omni republica. inque omni Patet ecclesia sancta dei? Quid Mezentii. quid Phalaridis. quid Cinnae. quid Silae. quid Marii. quid Catilinae. quid Triuuiratus. quid Caesarum fere omnium cadibus atque furoribus immanibus. libidinibusque scelestius? Qui cum ex omni numero hominum / naturaque humanae finibus exterminandi merito utique essent: regnauerunt tamen maximos inter honores: opesque amplissimas: culti ab iis: quos regerent non humana ueneratione solum: sed religioso quoque deorum ritu / impii bestiarum imagines. adeo non diuina proles et genus. Tacemus tot iudeorum Reges inunctos deo: quorum uix paucissimos possis probare: multos autem uenundatos ut facerent malum in conspectu domini: et ariolatos / et a lege sancta dei ad idolorum spurcitiis conuersos sacra ex historia colligas. Si. n. hunc mundum deus aspicit aliquis. si hominum comoda / uitaeque tuetur: unde haec regnat impietas: tantaque malorum nequitia: quanta refragari nulla uirtus / et bonitas possit? Cur ad nocendum humano generi his uires concessae aut permittae: quos truculenter nefarieque usuros deus certe prescierit? Diagoras hinc: ut in libris de natura deorum Cicero meminit deos ullos esse negauit et atheos propterea est appellatus. Vestro uero Iob: in quo uiri simplicis et recti: et timetis deum laus et commendatio potissima floruit: haec fuit cura titubatioque molesta. quo et

stimulo uexatus quoque David idem uester Mei autem inquit pene morti sunt pedes pene effusi sunt gressus mei: Quia Zelavi super iniquos pacem peccatorum uidens: et post plerumque huiusmodi carmina repetere subintulit. Ergo sine causa iustificauit cor meum: et laui inter innocentes manus meas. Sed maiore ex parte dederunt isti tam nefarii poenas: et ex tarditate supplicii compensata grauitas est. Cur non satius flagitia istos non patrasse: quam impatratam ultricem dei iustitiam animaduertere? MAT. Res ista si quantum est / quantumque et postulat uerbis suscipienda explicandaque fuerit equidem reor presens hic dies: quam oratio nos ante destituet: Sed quoniam neque rudes quidem / neque indociles fuistis mihi antea: facturum me puto: ut breuibus: et difficile ueritatem attingatis. Tria porro mihi esse uidentur: quibus tota questio dubitatioque dissolui exactissime possit. Horum primum illud est. si saeculorum et rerum omnium est opifex deus: necesse aequae esse: ut sit et moderator. Alterum. Bona: malaue: quibus afficimur: quam habeant in se naturam ostendere. Tertium uero quid boni tandem efficiat: et quantum omnino prosit ecclesiae dei uita: prosperitasque malorum. Primum igitur caput est: ut doceamus et mundum omnem / et illius partis singulas ab uno ipso deo aliquando fuisse ineffabiliter constitutas: et eiusdem ipsius iugi prouidentia / et omni tempore administrari: quod uideatur mihi ita probandum. Cum necessario deus sit: quod nemo Sapiens siue ex gentilibus siue ex nostris negauit unquam: nisi amens prorsus ut ille Diagoras: quoniam et creaturae omnis Origo: et quarumcunque rerum motus necessitate declarant / aeternam causam aliquam esse / uimque diuinam ac primipotentem: unde facta sunt omnia / agitantur atque mouentur. Id aequae omnium gentium indicat et communis / et concors: et plenus assensus: quarum mentibus diuinitatis quaedam etiam insculpta est notio et a quibus semper quisquis ille fuerit: aliquis tamen cultus est deus: et excogitata numinis alicuius imago / et statuta delubra / diuini odores incensi. solennes decreti dies: et supplicationes ceteraque caerimoniae: quas uarias inuenere sibi uariae nationes et populi. Hoc ita constituto omnino Deus sit: necesse quoque et illud est: ut uiuat quidem et uigeat is: quem deum dicimus esse: quando sine uita et sensu truncus / aut lapis esse quidem potest: deus certe non potest. Vita ergo illius / sempiternus quoque uigor et operari et agere et incunctanter

c.ii.

David.

.Tria hic nota.

Qui creauit omnia gubernat etiam

Effectus et Motus

Cultus diuinus naturalis

No.

moliri ea: quæ præclara potissimum et magnifica et sua natura præpotenti /
que uirtute dignissima sunt: est omnino dicendus . Ast idem quin sit
optimus . Sapientissimus. summaque potentia præditus: neque uel dif-
fiteri uel dissimulare quisquam iam potest: re satis ipsa per se loquente .
His sane concessis / ut concedi conuenit: fatendum sine controuer-
sia est: rerum humanarum omnium procuracionem deum habere :
et suo certe consilio mundum hunc omnem regi atque disponi: quo-
niam nihil aut maius. aut præstantius. aut salutaris: aut sane diui-
nius hoc munere diuinæ uirtuti / ac maiestati potest attribui : quæ
sapientissima. potentissima. optimaque illa / ea curet ac tueatur: quæ
antequam essent: efficere. ut essent potuit sola . Quid enim in operibus
diuinis iam admirabimur: si officium summa admiratione et laude
dignissimum deo detraxerimus? ut nequeat : quod imbecillis : aut
non possit: quod infirmi: aut nolit: quod maliuoli est: nostra cura /
re? Quam stulte : quæ insolenter quisquam inesse sibi mentem : et cere-
brum putabit: si aut dementatum / aut oscitantem / et nihil omnino
obeuntem deum iudicauerit? qui res suas amplius non agnoscat /
neque ulla prouidentia temperet : cum hominem condiderit : rite et
consulte hæc facientem? Nascitur ex hoc : ut horum stultitiam : si
non potius uel furorem: qui cum grauiter peccant: stertit dominus
inquiunt: nec intelligit deus Iacob : propheta ita arguat atque casti-
get . Intelligite insipientes in populo / et stulti aliquando sapite .
Qui plantauit aurem non audit / et qui finxit oculum non confi-
derat? Qui corripit gentes non arguet: et qui docet hominẽ scienti-
tiam? At uero ut possunt inter se ista congruere: ut procreator ge-
neris humani deus esse uoluerit: qui idem procreatum: sic / ut desti-
tuat: oderit: in manuque fortunæ permiserit? Atqui hoc homines fe-
cerunt nunquam / belluæ nunquam: aues nunquam : natura aliqua nunquam: quia
penitus uniuersali bono / uniuersalique naturæ repugnat . Notissi-
ma ergo non modo sunt deo opera hominum: ut propheta comme-
minit : sed et cogitationes et pectora : quorum inuentor unus atque
opifex extitit . Recogitate quæ de Capillis sanctorum enumeratis
ad unum / et de quinque passeribus: qui dipondio ueneunt: antea di-
ximus: neque ex tanto pillorum numero capillum unum: uel passer /
culum latere deum. Rememoramini quoque: si lubet: quanto spiritu

præsentem questionē ex pulpito paucos ante iam dies: cum euange-
 liū Cæci nati. lazariq; mēdici enarraremus: exploratā absoluimus.
 ubi præter illustres sacrarū litterarū Magistros / et præcos prima glo-
 ria dignos: et recentes: qui parisino extolluntur nomine: et Philoso-
 phos. et Oratores. et Poetas cateruatim citauimus: quibus tanq̄ au-
 xiliaribus cohortibus / et socialibus / ac maxis uiribus / et errores su-
 stulimus: et ueritatē late / firmiterq; defendimus. Vbi et demulserē
 uobis lepide aures Iuuenalis uestri arguti et sancti illi uersiculi.
 Nullum numen abest: si sit prudentia: sed te
 Nos facimus fortuna deam: cæloq; locamus.
 et ea multa: quæ sumpsimus de uberrimis fontibus / atq; grauissi-
 mis Ciceronis et senecæ tractata ad rem eloquentia et īgeniis prope
 diuinis: et tantis uiribus fulta: ut non Oratorē modo: Stoicūq; Phil-
 losophū: Sed colloquentē Paulum equidē nostrum magis referre
 uideremur. Si ergo deus est qui uiget. qui cernit. q̄ sapit. q̄ exaudit.
 qui et deniq; obit munus p̄sentis lucis: et speculā: quem nihil celat:
 aut fallit: necesse utiq; est / cælos / terras / maria / et quicquid in iis ē
 conspicietur / gubernet / et temperet: quod cū facit (Facit uero inef-
 fabili / sempiternoq; cōtuitu) in rebus humanis q̄ potest quicq; ac-
 cidere / uel peregrinū / uel incognitū deo: et ab illo cōsequēter / aut
 nō dispositū / aut non saltē æterna atq; optima ratione p̄missum:
 ipsi ēt cū non sciamus / nullā tantā uel sapientiā: uel illuminationē
 assecuti incōprehēnsibilis æterniq; cōsiliū: quā per se asseq nemo pōt
 nisi quē singularis dei gratia edocuerit / splēdorq; cælestis afflauerit.
 Siquidē alioquin nihil inter mortales: deūq; distaret: si diuina cōsi-
 lia atq; arcana p̄ se uis ulla assequeretur humana. Præsentis tempo-
 ris hoc donū nō est. Quin uera ē / et admodū apta similitudo illa
 quæ Aristoteli placet ut noctuæ uolitātī p̄ tenebras p̄similis sit infir-
 ma mens nostra: quæ serenissimā illā / notissimāq; diuinæ naturæ lu-
 cē neq; aspicere furuo hebetiq; carnis ergastulo eatenus clausa quo-
 ad spes illa p̄phetica cōpleat̄ ī nobis. In lumine tuo uidebimus lu-
 mē: quos dū differimur: iubet rātisp̄ ēē quietos iudiciorū dei abissus
 multa exp̄ssa oraculo Dauid et quod altero quoq; p̄sequit̄ carmine
 Cognoui domine quia æqtas iudicia tua / et ī ueritate tua humilia-
 sti me. Si occulta quidem dei et secretis ueluti thesauris obstrusa a
 mortali hora nō satis animaduerti / cōprehendiq; possunt: nō pure

Iuuenalis.

Cicero.
Seneca.

Firma ratio
apertaq;.

Aristoteles.

No.

tamē et religioſe et caſte puidētē deū et humana moderantē / ut par
eſt: uenerabimur taciti / atq; ſubiecti et quæ minus cognoſcimus :
non magis obſtupescemus ? Et, n. magni et p̄potentis / et inſcruta
bilis dei \ fatoris: quæ ſunt omniū hominūq; parentis ut arcana tene
bimus: q; neq; terrenorū Regū et Principū: ſed neq; uicini hominis
qdē cū quid agunt uel omittūt: rationes: cauſaſq; tenemus? et quod
ē minus: neq; nos ipſi quales / quātiq; ſimus ullo mō cognoſcimus?
At quis adeo ſagax: adeoq; acutus: qui mihi explicet: niſi delirans et
ſomniās unde flos iſte ſit albus / ille ſubniger . Odor hic uehemēs /
ille ſuauiſ . Sapor alius dulcis: alius amariffimus: ille mordax: iſte ſu
bacidus Cōtemplemur: ſi iam poſſumus: quemadmodū de minutif
ſimis ſeminibus p̄ceræ arbores / et ingentes ad cælum uſq; ſe tollunt.
Quemadmodū de fetulento / atq; uiliſſimo hominum ſemine tam
nobile tanq; diuinū / habens rationē cum cælo animal paritur. et tā
innumera cætera: quæ edere natura non ceſſat: adhuc nemini cogni
ta . Veniamus et ad uilia hominū opera / atq; inuenta . Referam
quod media urbe olim ſæcularis / atq; Iuuenis agens ipſe conſpexi .
hominē: qui neſcio quo quidem ingenio / aut arte / niſi forte uene
fica / ſtans ſuper geſticulatoria menſa omnibus uidendus uariis lu
dificationibus ſtipatiſſimam contionem intentam in ſe / raptāq; te
nebat: et hunc: ubi uiſum eſt tempus: globū a Puerō Stupæ non par
uum dari ſibi iuſſiſſe: quo de globo bolos uelicans / ore q̄ uaste po
terat patefacto eos deglutiret / atq; id totiens / ut ea de ſtupa multa:
quā diximus: nihil omnino remaneret: quin et tanta ſtupatione ui
deretur etiā ſuffocari . Tum ridiculū iſtum cum eum omnes intē /
tius conſpiciat̄ur: cœpiſſe quanto poterat ſpiritu proflare : et atrū
ex ore aliquādiu fumum exalare . Mox flāmam poſt fumum pro
dire clariffimam . Eundem conſpexi a quopiam eorum: qui ſpecta
culo aderant: balteum petiſſe: quo uinciebatur inſigni: eumq; cul
tro in frūſta cōcidiffie / atq; ſecaſſe . Subinde concifa manibus cōfri
caſſe parūper: deniq; p̄ ultimā fibulā duobus āp̄henſum digitis bal
teū explicafſe / et propendulū totū / atq; integrū omnibus conſpici
endū p̄buiſſe . Ex turba omni rem factā nemo dubitauit . Rationē
et modū nemo cognouit: et non patiemur (O magna ſtultitia / et
ueſana temeritas) humanis ſenſibus uirtutē illius Maietatis æternæ
nō cape: q; humana / uiliaq; nō capimus? et nō magis cū paulo tanq;

attoniti in admirādis cōsiliis et operibus dei plena uoce illud extol /
 lemus . O altitudo diuitiarū sapiētīæ / et sciētīæ dei: q̄ incōprehen /
 sibilis sunt iudicia eius: et inuestigabiles uīæ eius ! Atq; hæc hacten /
 us: tãetsi nimis pauca fortasse de obscura et inscrutabili p̄uidētia /
 dei: Sed iam cōspicor p̄perare meridiē / neq; uelim ieiunos p̄tereat .
 Ideo quod secundo delibandū loco relinq̄tur : adoriamur . Hocq; /
 uersabit̄ circa res bene / atq; utiliter iuentas: et imortalis p̄uidentiæ /
 dono ad hominū usū et uitā accōmodatas: honoresq; et dignitates /
 et singula cū his corporis bona. In his. n. diiudicādis uulgus a sapiē /
 tibus magnope oberrat. Vulgus eos: q̄ his abundāt beatos: q̄ carent /
 miseros ducit. At cōtra Sapiētes neutra uel media nominarūt quo /
 niā neq; bona p̄ se neq; mala simpliciter dici oīo possunt : sed i me /
 dio posita ex utentiū mō: causaq; censent̄: q̄ opinio: nō natura illa /
 reddit bona uel mala / et hoc est: quod ipsi tuemur. Si. n. bona p̄ se is /
 ta penitus ita essent / ut non obesse quidē possent / nemo Sanctorū /
 uel dignitates / uel opes repudiasset unq̄ pro cōparanda uita beata. /
 Neq; christum secuti sp̄retis omnibus rebus cum paupertate et cōtis /
 nentia religiose uixissent: aut soli: si unq̄ solus est uir bonus et sapi /
 ens: in casulis / herbidisq; regetibus habitassent . Neq; Paulus tan /
 to labore / tãtisq; periculis terra mari hominū salutē quesisset: et san /
 ctas ecclesias per uarias orbis regiones dispersas collustrasset: quibus /
 ne grauis forsitan esset: uictum etiā sibi manibus comparauit . Sed /
 neq; discipuli reliqui sine sacculo et pera orbem terrarū uniuersum /
 pedibus peragrassent . Cōtra si mala utiq; semp et capitalia essent: /
 nec Patriarcharū ullus / neq; Moyses: neq; David regum sanctissi /
 mus: aut principari: aut opibus atq; honoribus affluere acq̄uiscēt. /
 Non ista igitur talia / bona / mala ue sunt: sed ab utentiū uel libido /
 uel furor in culpa est: sicut eorū est in laude tēperantia / liberalitas /
 pietas / misericordia / atq; frugalitas . Quæ uobis: quoniam satis cō /
 stare ex uultu / hilaritateq; depromitis: parcens tempori ad ea: quæ /
 supersunt circa uitā malorum properabo . Qui id circo facilius p̄ /
 sp̄eriora affecuntur: et munera occupant excellētiora fortunæ: quo /
 niā ardentius ea querunt : q̄ uiri sancti frugalitate cōtenti . Xerxē /
 Persarū Regem : et Dariū / Alexandrū Macedonem / Neronē: et /
 horū similes p̄ multos nullæ opes: nulli honores: nullæ simul libidēs

c.iiii.

Paulus.

Discipuli.

Patriarchæ.

Moyes.

David.

Cur malī

affecūtur

prospera .

Xerxes.

Darius.

Alexander.

Nero.

Socrates.

Diogenes.
Crates.

Aristoteles.

Malū potest
quisq; per se

Bona malis
dari in remunerationem.

explere unq̄ potuerit. Flagrant enim maiore cupidine ad ea: quae illis fortuna concesserat: aliquid semper adicere. Qui a quo et moderato sunt animo: haec rarius possident: quia ea: aut non tam incenso studio quaerunt: aut etiam negligunt. Hoc fuit animo Socrates: ad quem / cum transmissa fuisset magna uis auri atq; argenti: tam multa non desidero inquit. Maiore Diogenes: ut qui Cynicus rerum omnium contempтор uideri uoluit. His non inferior thebanus Crates: q̄ patrimonium in piscum contulisse fertur / inq; media / uel harebna / uel curia proclamitasse Crates Cratetis filius en Cratete liberum facit. Ad bonos non quaerita raro pueniunt. At ubi uehemens addit studium / intentio tota in animus plurimus / conatus extremus: qd non pessime pessimus assequitur quisq;: nulli perfidie / nulli flagitio / nulli perditioni / nulliq; sceleri parcens: ei quoq; quantum oio potest suffragante diabolo? Improbis quoq; facillimam graditur uiam: scientiam magistrum ue non requirentem. Studiosus autem et sapiens arduam et per angustam. Vno quidem modo: ut Aristoteles pulchre lateq; disseruit: boni cuiusq; est operatio. Mali autem multifariam. Ideoq; deerrare per facile: arduum perfixa statutaq; de linea nunquam excidere: punctumq; medium illud quod diuidi nequit: semper attingere. Quid uero est tandem: qd diuina sine gratia recte agere nemo potest: deq; ea tum permerenda: tum seruanda semper est laborandum? qua se priuarunt: quorum mens uersatur et occupatur in scelere: uitia uero diuina sine fauore / exter / noq; auxilio per nos ipsos consequimur: quin tantas etiam irrationes habent / tantosq; ignes: ut et bonos illiciant / atq; incendant: et si profus superare non possunt. Recte quoq; in sublimibus agere: et in scelere diu permanere coinquinatos istos atq; nefarios diuina benignitas sinit interdum: et tanquam conuenientibus oculis eos praeterire dissimulat: uel ut dilati compungantur tandem animo / et corrigantur: uel ut ad meritum boni eorum commissis exerceantur. qd si praeteritorum temporum omnium anteactam memoriam retrospicere nobis est cura: facile erit agnoscere quot ineffabilis bonitas dei cunctando ad conuersionem / penitentiamq; pellexerit: et in melius non mutati: quantum tamen bonis eorum nequitia ad caelestem triumphum et gloriam comparandam adiumenti praestiterint. Neq; ignorandum illud est / labem istam perniciosorum hominum profundissimas

opes possidere: clientelas cum se exhibent: uel proficiuntur / longissimas trahere magnis fortunæ amplificari premiis: atque muneribus / quin et supremo interdum rerum apice collocari: quo si quid boni cum indelebilibus uitiis quandoque intermiscuere uiuendo: quod beatam uitam non æquet: neque celo omnino sit dignum: hoc uel recipiant premii atque stipendii a dei districta singularique iustitia: quæ mercedem æternam quibus datura non est: temporariam tamen non detrahit: ut in cunctis noscatur exactissima æquitate defungi. Decoratur et sæpe honoribus, opibus atque potentia Mali improbi que: de quibus noster est sermo: ut deteriores per hos cogi / puniri que euidetius possint: Satellites enim ut uoces prophetarum sæpe indicant: et lictores dei sunt: armati ad uindictam malorum laudem uero benefactorum: agendi tandem et ipsi tanquam uasa nequitiæ a Sapientia et iustitia dei in ignes æternos. Ita iudeorum populus primum captiuus in Caldeorum manibus traditus est: ut ultima Regum narrat historia. Ita a Cassio. Ita a Põpeio direpta et temerata Ciuitas facta: Ita postremum a Vespasiano et filio Tito euersa radicitus. Ita Athilla gottorum immanissimus flagellum se dei esse crebro iactabat. Sed quid reuoluimus uetera? Ita in conspectu obuersatus presens Turcorum imperatoris furor et rabies in christianam ecclesiam debacchatis: quæ post euersam omnem gratiam: attriuit funestis sæpe bellorum cladibus finitimos nostros. ut remotos præteream innumeros populos Illyrios, Pannonios, Istros. quodque formidolosius: et fœdus est: Genuenses ipsos et uenturos: et in ipsa iam media Italix uiscera atque precordia exultabundus parat irrumpere. An ita ni esset: potuisset tam spurcus atque nefarius hic barbarus hostis in christianas animas et ecclesie sanctæ sedem ita sauiere? An non Italia sola facile illum uel primo motu cõpescuisse: uel longiore forsitan bello superasset haud dubie ac deleuisset? Sed uires atque atrocitas ista non tam imputissimi Tyranni: quam diuinæ iustitiæ est: non cessura nisi pertinax et inueterata nostra nequitia ante cessauerit. His de causis: quas ante monstrauimus et longe exquisitoribus pluribusque fortasse: quæ non satis scrutatur et capit humana tenuitas: prospera malis uel larga porrigit manu: uel obuenire non prohibet iustitia / bonitas que diuina: Quæ pati consilio quoque ea ista: quæ diximus uel media. uel neutra appellari bona: bonis interdum: malisque comunicat:

Ad diuinam
uindictam
malos ro
borari .

Caldei.
Cassius.
Pompeius.
Vespasianus.
Titus .
Athilla.
Turcus.

Italia.

Iuuenalis

Vltiones
de facino
rosis.

Malorum
æterna
supplicia.

ne per hæc boni a malis secreti insolescant: si eis nihil impartiat
aduersi: aut sane rumpantur: si soli duntaxat infesta sustineant: neu
ppensius ament quæ uident utrisq; / communia eaq; esse natura ut
obesse magis possidētibus soleant: q̄ certe prodesse / ueluti abuten /
tibus cōcessa ad maius supplicium. Verum enim uero quicquid ho
rū sit / nihil tamen ipse conspicio / quo electi dei cōtabescant animo
fœlicitate malorū / aut in his zelent uel prosperitatem / uel gloriam :
quorū si consciētias præcordiaq; rimamur: q̄ duras pœnas : q̄ ama
ros et inquietos cruciatus singulis ferme horis atq; momentis etiam
si paulo dissimulent dare non cessant (æquissime deus) suis lacerati
tanq̄ unguibus. atq; discerpti. Quos diri conscia facti mens habet
attonitos / et furdo uerbere cædit: Cuius rei si fidem optamus: nulli
testes illis ipsis magis idonei. Nam horum quisnam extrema subiit
impunita: ut crudelitatum suarum infrenatarumq; libidinum nō
fæuissima supplicia tulerit / Plurimi fastidio sui atq; odio / simulq;
scelerum / et facierate et nausea propria transuerberati manu finē
detestabilis uitæ sibi consciuere. Alii ueluti leuioris mortis compen
dio uenenis se ipsos perdidere. Pleriq; ab iis: quos læserant interem
pti atq; discerpti. Alii uel militari / uel ciuili tumultu obruti : Squa
lore nonnulli et carceris tenebris tabefacti: et quibus sæpe peperce
rat hominum ira: non pepercit diuina uindicta: quæ multos: partī
pestilētia correptos: partim cælo tactos. partim fluminibus mersos :
partim intolerabili dolore plagisq; iugibus cruciatos absumpsit et
perdidit. Etenim isti infidæ fortunæ Spectacula tanq̄ equo grada
rio / exuperātissimoq; gestantur / a sceclis / puerisq; ualati / eodem cito
post effreno / ac petulāti agendi præcipites. equo seiāo recte utiq; di
xerim: quem tali fuisse fato / tanq; calamitoso / ac funesto exitu te /
stis est Gelius: ut quisquis eum haberet: is cum omni domo / familia
fortunisq; omnibus suis deperiret / et mortē calamitosam opereret .
Verum referre ulterius horum acerbissima : et cruentissima fata
sigulatī : mēs horret humana: pudet et tātās nostræ miseræ ignomi
nias recēfere. Si nō miserabiliora æterna illa tormēta sūt : quæ oī de
sperata salute: atq; uēia ī iferni baratro daturi infœlicissimi isti cū
demōibus sūt: cū uenerit tēpus illud recti: sãctiq; iudicii: quod nul /

Ius euadet/ nullusq; diffugiet: In quo fiet honorū iniquorūq; uni /
 uersale discrimē: patebuntq; cōmissa cuiusq;: cū mirabiliter de sīgu
 lis tremēda sententia de iudicis ore pdibit : ut recipiat pro meritis
 quisq; æternā uel gloriā uel pœnā . Cū efferuebit in reprobos regis
 dei armata/terribilisq; iustitia infrendetq; sup insignes nationū pri
 cipes /et maximos Reges:q; uincti adstabunt ante tribunal : inflexi
 bilis ira cælestis:et tanq̄ uasa figuli cōfringet eos : Cum inebriabit
 potentissimus sagittas suas sanguine :et gladius eius deuorabit car
 nes:cū Cælū,tellus,mariaq; pauebunt:cum extendēt homines ma
 nus ī preces:et deducunt oculi tanq̄ flumina lachrymas:uouebūtq;
 animas . et porrigent p̄ uenia uitas nec q; exaudiat . qui aspiciat erit
 ullus . Sed raptabuntur repētino et turbido nutu a maliuolis satelli
 tibus Angelis in profundū terræ putremq; hyatum mersandi cæca
 Tartari igneaq; uoragine : cuius carceris horrēdissimā atrocitatē .
 æternāq; miserā/et sine fine pauorē et luctū nullo mō me sentio sa
 tis posse deplorare . (Neq; enim res rāta ulli unq̄ fuit facilis dictu .)
 Tum : inoxia mens/et recti cōscientia testis:quā neq; fallere neq;
 falli licebit ultra /cuiq; plus equidem p̄derit/q̄ cumulata quondam
 undiq; opes:q̄ falanges et custodiæ militū:q̄ Regū arma : q̄ regna
 latissima . Super miserrimis in perpetuum planctū effusis / funestos
 inanesq; clamores edentibus\plaudent Sancti dei cum gaudio:atq;
 triumpho uictores \ fietq; illud quod David p̄pheta sponndit in
 psalmis . Latabiē iustus cum uiderit uindictam : lauabit manus
 suas in sanguine peccatoris:et quod in ultimo prophetici operis sui
 uaticinatur Esaias . Egrediētur electi ut uideāt cadauera uirorum :
 q; preuaricati sunt in me : uermis eorum nō morieēt et ignis eorum
 non extinguetur:et erunt ad facietatē uisionis omni carni . Sed p̄h
 amentia . Proh stupor eorum:qui si non premiis satis incitātur ad
 gloriā:saltem tam horrendam ista non cogitatione p̄ocupāt/qui
 p̄senti fletu perpetuum non p̄ueniunt / q; a gehenæ obscurita
 te . a feruido iudicis uultu/a sententia:quæ nemini parceret/ a fragore
 ruentis mundi/a concussione elementorum/a uoce Archangeli / a
 tuba dei/a uentre inferi:a rugientibus p̄paratis ad escam . a flami
 nis torrentibus/a uaporibus atris / a sulphureis fetoribus . a clamo
 ribus diris /et eiulatibus cruciatorum non horrent/non contremis/

Iudicium
 uniuersale

Rectæ
 securitas
 mentis .

David .

Esaias .

Præcogita
 tui oblite:

Hieremias.

cunt/nō deniq; et exanimātur. Audiāt mō quisq; sponte: quod tūc
est auditurus iuitus: pauore pauoremq; depellat anteq̄ adueniat.
Quid est quod admonemus: quod et obtestamur ut exaudiat quis
q; atque depellat? Id inquam: quod si non ante prœcauerit: non
ante extimuerit: Hieremiæ prædictione sine fine blasphematurus
sit rabida et execrabili uoce. Maledicta dies/ī qua natus sum. dies:
in qua peperit me mater mea: Maledictus homo: qui annūciauit
patri meo dicens: natus est tibi puer masculus/ et quasi gaudio lati
ficauit eū: Sit homo ille ut Ciuitates: quas subuertit dominus et
non pœnituit eum: Audiāt clamorem mane: et ululatum in tempo
re meridiano: qui non me interfecit a uulua / ut fieret mihi mater
mea sepulcrum: et uulua eius conceptus æternus. Quare de uulua
egressus sum: ut uiderē laborē et dolorē/ et cōsumerentur ī confusio
ne dies mei? Iam satis: ut a me potuit: enarratum puto qd iter sit iter
eos: q̄ fruunt hoc mūdo/ nulli parcentes libidini/ nullūq; flagitium
p̄tereūtes: et quod quærere oportuit sursum: summum ac primum
bonum / quasi humi iuolutum deorsū congruentes: et eos: q̄ incoin
q̄natā/ et religiosā uitam degunt: Satis et forsitan / quantum eliciat
boni/ emolumentiq; decerpāt de iniquorum maleficiis diuina beni
gnitas. Quoniam deniq; cur optimi una cum pessimis: tū prospe
ra: tum aduersa æque participant animaduersum quoq; breuiter
est: sermōis finē tēpus mihi suadet: si uobis ita uidentur. AMI. Quæ
narrasti hactenus: satis profecto nobis iam faciūt: nihilq; superest:
in quo ipsa ueritate contentis liceat repugnare: cum quia certa/ di
uinaq; nobis uisa sunt omnia: tum quia ea tu quoq; ita insculpsi
sti cordibus nostris melleis tuis ignitisq; sermonibus: ut q̄diu futuri
simus e memoria nunq̄ sit peritura. Tu nos precibus adiuua tuis:
et piam substerne oneri nostro ceruicē: ut per te leuati diuturna im
pietate atq; ignauia: curramus alacres per iā patefactum nobis iter
ad uitā. MAT. Admodum gaudeo suffragante spiritu sancto deo.
uos eo peruenisse: ut sperare/ ac polliceri mihi de uobis (O uos bea
tos) facile possim: egregiam illam fidem / animiq; constantiā: quæ
sola beatum hominem facit æternumq; coronat. Quare cum inci
piat Sol medio e cælo iā declinare cōpleueritq; late meridiē: equis
lora stringenda mihi uidentur toto large decurso iam stadio. Mo

dū itaq; sibi adhibeat oratio / finisq; dicendi esto. Vos ad Vestra re
dibitis. Ego ad corpusculi curam. AMI. Diu utinam ualeas quo ti
bi / et cæteris uiuas. MAT. Perpetuo et uobis benignus sit deus.
AMI. Ut sit ora. MAT: Vosq; interorandum Matthæi memine
ritis peccatoris.

De TOLERANDIS ADVERSIS
DIALOGVS FINIT

MATTHAEI BOSSI VERONENSIS CANO.
REGVLARIS AD. I. LODOVICVM BOS
SVM IVRE CONSVL. ET EQVEST
RIS ORD. VIRVM DE GERENDO
MAGISTRATV IVSTITIAQVE
COLEND A OPVSCVLVM
INCIPI T.

Onstituenti mihi tuis precibus impulso Ioannes lo/
douice clarissime ad te aliquid scribere : et materiam
aio : argumentumq; uersati : uisum est tandem opere
c pretiū : si de gerendo magistratu ducalis iustitiæ : quē
probe meritus suscepisti . aliquid tibi præscripsero :
in quo uelut in speculo quoties pspexeris : iter patefactū et planū
ad rē benegerēdam facile uideas. Munus plane p se splendidū atq;
magnificū : et a te expectatū (ut puto) fortasse : a quo si nō deerraue
ris : immortalis tandē : tum dignitatis : et nominis : tū cælestis mercedis
et gloriæ p̄m̄ium assequare. Si tantis ego tamen uiribus : rationeq;
dicendi illud tractaui : ordineq; digessero : quantū rei magnitudo
et dignitas postulat. Quod neq; satis polliceri audeo : ut in cæteris
maximis et speciosissimis rebus : sic et in hac liberalissima institutio
ne dicendi ipse perexiguus. Sed tecū neq; Ioānes lodouice hoc mi
hi plurimi sit : qui non tā eorum aures mihi conquiro : quibus fa
cundia : q̄ res q̄dem blandior ē : q̄ tuā salutem : tuū officiū : tuam di
gnitatē : tuā et laudē. Quæ ornamenta prima atq; sanctissima ipsa
plane luce in te et habeo et reputo chariora : quando solis incorru
ptis his bonis uere homo : uere sapiens : uere beatus et dici : et effici
possis . Quare noster hic labor mi lodouice : et si mihi fortasse
apud eos nihil allaturus sit laudis et gratiæ : q̄ agre aliqd probant :
quod p̄fectū sit ab ecclesiastico igēio : religiosiusq; iuentū : quodq;
nō magis sapiat mūdi huius philosophiā : q̄ euangeliū christi : nec
mihi recusandus fuit. Non enī tā uereor eorū censurā : q̄ interdum
etiā notāt q̄bus debetur plurimū laudis : qn magis uolueri tuæ rec
tissimæ uoluntati morē gessisse : atq; iis uel solis profuisse : quos in
rebus non tam species : q̄ substantia ipsa delectat : et de p̄cera q̄dem

arbore auidius carpunt poma: q̄ comas. Tu tamē nostra legēs etiā
si fructū cœperis solus: erit id mihi satis: qui te currentē ad uirtutis
decus/et gloriā uel adiuueri/ uel saltē tanq̄ fauore quodā et assensu
confirmauerim. Erunt itaq; nostra hęc aliis uel neganda uel p̄mit-
tenda prudentissimo iudicio arbitrioq; tuo. Tibi uero ita degustā-
da/ ut in eis charitas tua non tā faleras uerborū querat/ q̄ sensū / nō
tam umbrā/ q̄ ipsam ueritatem/ quæ profecto si purgatum i pectus/
et labibus defecatum hauriatur: est ipso nectare dulcior/ eaq; tamq̄
uegetatus animus spiritum ducit et uitā/ Qua certe haud scio quid
diuinius ab immortalī Deo elargitum sit hominum generi / quod
quisq; tam auide/ aut debeat / aut possit experere .

Veritas
rerum dul-
cissima

Qualis eē magistratus debeat et q̄bus finibus circūscribēdus Cap. I

Taq; de Iustitia magistratuq; dicturo cōstituendū mihi ui-
deē primū qualē esse uelimus Magistratum: et quibus fini-
bus circumscribendum : cuius profecto : si recte iudico erit
ppria ratio: non qualem aut honorū et gloriæ cupidi / aut diuitias
sitientes esse uolunt: qui ita se gerunt : ut ex magistratu nihil aliud
q̄ laudem popularē: uel cōmodū ppriū quæsisse uideant. Sed qua-
lis describit̄ in officiis a Cicerone ore prope diuino : a quo neq; me
piget incipere: cū ut nostro Aurelio placet . Veritas oīs a quocūq;
illa sit istinctu diuinitatis emanet. Propriū est igiē magistratus mu-
nus: ut ille cēset: Primū intelligere se gerere personā ciuitatis: debe-
re q; eius dignitatē et decus sustinere. Deniq; seruare leges: iura de-
scribere : et ea fidei suæ cōmissa meminisse. Quæ sigula ita distribu-
ta: tā etsi eum magis spectant : qui libera in ciuitate magistratum
exercet: erunt nihilominus nobis accomodāda illi : quē pficit opti-
mus quisq; et æquissimus Princeps . Neq; .n. refert an magistratus
ipse personā induat liberæ Ciuitatis. i. multorū quidem ciuū : an
unius hominis: q̄ Princeps sit: idēq; iustissimus. Cum .n. tria admi-
nistrandarum ciuitatū genera sint. Vnū: quod Regnū appellatur.
Alterū optimorum ciuium potestas. Tertium censuariū ac popula-
rem . Totidēq; contraria et quasi pestes ipsarū : de quibus cōtrariis
dicere copiose non est opus hoc loco : Regiam maiestatem ceu

Cicero.
Aurelius.

Regnum
Optimates.

Censuaria
potestas.

dei imitatricem: qui solus presidet atque imperat omnibus: horum optimam esse uoluit ueterum philosophorum auctoritas. Popularem uero gubernationem deterrimam. Primatum clarorum ciuium mediam. Induenda igitur tibi est principis tui: a quo suscepisti facultatem adiudicandae iustitiae non qualiscunque persona: sed quae sit omni ex parte perfecta: quam tibi debes effingere in exemplar: et ueluti speciem quoddam: et aequitatis ideam: quam praeferas ubique: et cuius uice fugare: cuiusque dignitatem ac decus sustineas: ne si negotium tibi creditum indigne tractaueris tua ignauia impingatur principi et publica contumelia afficiatur detrahentium linguis. Denique Magistratum seruare leges idem Cicero precipit et iura describere. Verum quae nam istae sunt leges seruandae: et iura: quae describenda esse iubentur? Has ille primo de legibus libro. Nostri catholici prima quoque fronte sanctissimi Iuris Pontificii minutius quaeque diuidentes: latissime explicant: docentes eas oportere esse non quae anfas et uias litigandi tradunt: et opinione: iniquorumque malicia constitutae perniciem inducunt: Sed quae ab aeterna una lege naturae: atque diuina deductae quidem sunt: et insertae atque impressae casta ab origine tamquam digito dei cordibus hominum: ante quidem naturae: atque inuentae: quam tabulis scriptae: aut atramento exaratae: aut etiam quam omnino Ciuitas ulla condita esset: et inter se homines societate coniuncti: Quae denique fas et aequum continent: contrariaque repudiant. In hoc prorsus sapientis magistratus et iusti sed aequi: cuiusque Principis optimi munus atque officium constare uoluerunt: ut aequas leges: iniquasque dignoscat. Primas tueatur et seruet: alteras ut uenenum et parricidium humanitatis atque pietatis ita praecauet atque effugiat: quod nimirum perfacile efficiet quisquis sese omnibus exhibebit egregia uirtute ac sine delectu: et extiterit: ut aristoteles inquit: ceu Ius animatum: quem cum adeunt: se adire non hominem putent: sed in dubitatam et expressam faciem legum: bilanci: trutinamque per similem: qui ad unguem ita sit optimus: syncerus: certus: fidusque iuris interpret: ut omnibus passionibus tacet: nullusque ei improbus dominetur affectus. Quem eundem admonet meminisse tandem haec omnia fidei suae fuisse commissa: ut si peccetur in iis: uideatur fides irrita et iusiurandum uiolatum: Quod quidem execrabile est et de

testandum: et aperta proditio: et sacrilega improbitas: quibus pro
fecto noxis qui se polluit: non modo magistratu sed uita indignus
iudicandus est: cum iura diuina nedum humana prodiderit: et re
gem ac principē deū nihilo secius: q̄ terrenum læserit atq; mortale.

A deo omnis potestas omnisq; magistratus illi seruit. Cap. II.

Ec tanto q̄spiam laboret errore/atq; stultitia: ut ambigat a
Deo dari mortalibus nobis oīs primatus iusq; regendi cum
in his: qui inscribuntur prouerbiorū libris/ipse quidē cōte
stretur et dicat: Per me Reges regnāt/et conditores legum iusta de
cernunt, et apertissime Paulus oīs potestas a domino deo ē: et qui
resistit potestati: resistit deo, atq; eodē Spiritu Pastor ecclesiæ Sub
iecti estote omni humanæ creaturæ propter deū: siue regi quasi præ
cellenti: siue ducibus/ quasi ab eo missis ad uindictam malorū: lau
dem uero bonorū. In quem pariter sensum diuina ex alto Sapien
tia intonat. Audite ergo reges et intelligite, discite iudices finium
terræ, prebete aures uos: qui continetis multitudines: et placetis uo
bis in turbis nationū: quoniam data est a domīo potestas uobis et
uirtus ab altissimo: qui interrogabit opera uestra: et cogitationes
scrutabitur/ quoniā cū essetis ministri eius: nō recte iudicastis: neq;
custodistis legem iustitiæ: neq; secundū legē dei ambulastis: Quam
obrem utiq; apparet ab omnium domino potestas omnis iudican
di/ regendiq; auctoritas hominibus dari: et his non tantum: qui eū
uenerantur et colunt: ueraq; iustitia ac pietate p̄diti sunt: sed iis eti
am: qui idolis seruiunt: et uitam impie ac nefarie agunt: quorum
potentia aliud nihil ē: q̄ pestifera quædam uis ad nocēdum: Quod
quidem misericorditer etiā: ut sacra testimonia phibent/ æterna p
uidencia fit: cū res humanas iudicat erumnis talibus dignas / talibus
q; flagellis et calamitatibus conterēdas. Qua de re est uox illa diui
na: Per me Reges regnant et Tyrāni tenent terram: et clarum ill
lud testimoniū Iob: Qui regnare facit hypocritā propter peccata
populi: et horrida illa ac irarum plena dei cōminatio. Dabo uobis
reges in furore meo. Itēq; confortabo brachiū regis Babilonis: et
ponā ensē in māibus eius: atq; alio loco: Statuā pueros eorū princi
d.i.

Prouerbia

Paulus
Petrus.

Sapientia.

Cur et ma
li imperant.

Osee.

Potestas
a deo . Sce
lus ab homie

Diuinum
q̄ uni tot
pareant

pes : et effœminati dominabunt̄ eis / et innumera pene similia : q̄bus
ut ante diximus : idubie liquet omnē primatū et regimē dari diuio
nutu / diuinoq̄ consilio / neq̄ horū aliqd posse hic in terris a mortal
libus suscipi / quod non sit porrectū manu diuina / planeque et eter
na prædestinatione dispositū . Nec illud obstat : quod in Osee con
trario sensu legi uideēt / ipsi regnauerunt sed non ex me . Principes
extiterunt / et non cognoui eos . Perfacilis hæc quidē et expedita de
fensio : si seiungatur potestas a uitio / et alterum ab altero certa ani
maduersione libretur : Atq̄ ita cū de Impio . principatu . potestate :
p̄latione sacra / reliquisq̄ administratōnibus per se loq̄mur / aut dis
putamus : constat a deo esse : ut abunde docuimus : omnem magi
stratum humanamq̄ potentiam : Alioquin quis regum : sūmorum
q̄ Imperatorum / et Ducum tātis unq̄ uiribus fuit : et si illi ascripse
ris Athlātis humeros : aut Herculis robur : q̄ solus potuerit uel acer
rimos uel confertissimos cōtinere populos / tot gētes p̄domare bar
baras / statuere / p̄cipere / uexare / mulctare / interimere / perdere / suoq̄
arbitrio cuncta habere ? Quo iure . qua arte . qua ui deniq̄ hæc tāta
unus cōficit iermis interdū atq̄ iualido Corpore ? Cur cum infestat
imeritos : expilat suorum ciuium bona . proscibit . necat . excruciat .
maritales thoros libidinibus fœdat . pedicat in mares . et omnia diui
na atq̄ humana ludibrio habet : est nemo / qui obstet / qui eum ab
imperio abdicet / qui regno depriuet ? An q̄ armato incedit latere ?
An q̄ denso stipatur milite ? An q̄ sine propinatore nihil mor
det / atq̄ delibat ? minime inquam . Qua enī ratiōe stipatores istos :
atq̄ ministros : aut omnes : aut singulos ad sui tutelam coget : uel ad
ea perpetranda : quæ diximus : si reluctantur : et nolit ? Cur alteri sic
iubenti non parēt ? An faciunt id fortasse stipēdio ? æque minime .
Quomodo solus tot census . tot uectigalia . rantum auri / argentiq̄
possidebit : si reliqui nolint ? Dei est igitur : dei inq̄ tota uis ista : q̄
miseratus humana : quæ sine regentium terrore et seueritate le
gum contineri non possunt : uoluit esse Tyrānos et imanes iudi
ces : qui cogere ad recte uiuendum et inuitos / et malos possent : se
q̄ ut scriptum ē : uindicare de hostibus suis . Non ex hoc tamen ma
lorū atq̄ facinorum Deum auctorē constituētes : quippe q̄ et opti
mus ē : et a quo oīs p̄sus est relegata malitia : quoniā summum bo

nū malo admisceri nullo quidē mō potest / ac sibi ipsi esse contra /
rium: sed ut sæpe iam diximus: Qualiscūq; potestas per se quidem
bona est: atq; idcirco a Deo effluens: ut cætera effluunt bona: quæ
fecit: Quæ aut uitia Imperantibus / potestatēq; habentibus iniusta
sunt: a deo illa minime sūt: q̄a ab optima causa p̄ se malū eē mini /
me potest. Quocirca cōcludi et illud libere: atq; itrepide pōt huma
narum oīum actionū esse deū causā : culpæ uero atq; reatus nullo
q̄dem mō cogitari posse. Quæ cū ita sint: memineris te mi o Lodo
uice sūmi ac potentissimi dei esse ministrū: et ab eo iustitiā / iudici /
umq; tuæ fidei fuisse cōmissum. q̄ si dei minister / et illi quoq; ho /
nori et laudi sēper esse debebis: et quibus tibi fas est: illū æquis pas /
sibus subsequi uocemq; eius ex euangelio non surda aure p̄cipere .
Qui mihi ministrat me sequatur / et ubi sum ego / ubi sit et minister
meus. Simulq; talentū ab eo tibi creditum exercere maxima / atq; op
tima fide : ut cum in dispensanda re domini tui solers ac fidelis in
uentus extiteris / hic tibi magistratus et deū semp̄ propitium reddat /
cuius rem et fideliter et strenue gesseris . et exornet te apud omnes
memorabili gloria. Bossiæq; familiæ p̄ te restituat ueterem digni /
tatē / ac meritā laudem : quæ iādudū crebris fortunæ telis pene usq;
ad iteritum redacta te aspicit : et manus tendit surectura tuæ ānixa
ceruici. quarū p̄fecto tātarū tibi rerū diligens ratio hēnda ē: si qua
uirtus concitat generosum aīum tuū: cui nēpe bonitate naturæ / op
timisq; auspiciis cursus patere uidetur ad sūma et āplissima quæq;.

Quanto studio et p̄tia legū opus sit in iure dicūdo. Cap. III.

Vibus igiē magistratus terminis cōtineaē: et unde p̄ueniat
q̄ quōiā satis inotuit: iā uideamus: si placet q̄to studio et p̄tia
opus sit i iure dicūdo ne inscitia legū: lectitādiq; labore atq;
ignauia accipianē falsa p̄ ueris: aut iniq; p̄ æquis : ruātq; et iudex
et cui adiudicaē i foueā ambo. Is uero aduersus quem iudiciū ferē:
dāneē gratis: et mulcteē indigne: In quo maxia q̄dem iūria ē et de
formatio magistratus : cū sit iter hoīes iudex cōstitutus ut recto ac
certo iudicio reddat quod suū ē unicuiq;: quod nūq; p̄stabit : si cū
iudicat: p̄ ignorantia oberret atq; cæcuciat . Vnde præclare ē illud i

ecclesiastico dictum. Noli quærere fieri iudex: nisi uirtute queas rü
pere iniquitatem: Idq; Ante iudicium para iustitiã et anteq; loqua
ris: disce. Peccauit q; quis et si recte: incertus tamen et nescius iudica
uit. Rimãda sūt igitur oĩa uide elucescere possit ueri notitia priusq;
iudices. Declarauit hoc oli suo exemplo imensa bonitas dei: cuius
oculos: quãq; nihil effugiat: nec iudicãdo possit uel errare: uel falli:
eos tamẽ puniturus: q; primi post orbis Cathaclismũ abitione et cu
piditate regnandi latissimã urbẽ turrinq; excelsam Babel : unde cæ
lo bella mouerent: sunt adorsu/ausiq; construere : inuicem dicentes
Faciamus nobis Ciuitatẽ et Turri: cuius culmen ptingat ad cælũ :
et celebremus nomẽ nostrũ anteq; diuidamur in uniuersas terras :
descendit quẽadmodũ Geneseos historia habet: uiditq; Ciuitatẽ et
turri: quã illi ædificabãt: et dixit ecce unus ẽ populus et unũ labiũ:
confũdamus linguas eorũ: ut nõ audiat unusq; uocẽ pximi sui :
atq; ita diuisit/et disperisit eos sup faciẽ cuctarũ regionũ . Ita quoq;
in Sodomas missurus incẽdiũ/ Clamor Sodomorũ et Gomoreorũ
multiplicatus ẽ inquit/ et peccatũ eorũ aggrauatum ẽ nimis: descen
dã et uidebo an opere cõpleuerint. Eni utrobq; dominum et descẽ
disse et uidisse priusquã de iis suppliciũ sũperit diuinis i litteris p
ditũ ẽ: qui antea tamẽ cognouerat. pceperat. sēserat. uiderat. Quod
sane nulla alia ratiõ effecisse uel dici/ uel cogitari potest: q; q; i iudi
cando certũ nobis foret exemplar/ et quã imitaremur efficax forma
scientiã. Quod si ad leges etiã historiã cognitionẽ addideris : ea re
plane tantum ad incidentia omnia proficies/ tantaq; dignitate Ma
gistratum ornabis: qualem uix commodiorem ullam possim existi
mare. Sæpe enim acta ingenium aptius erudiunt / et conscientiam
stringunt: q; plane iura uaria atq; nodosa. In hoc enim præstare ex
empla legibus atq; præceptis semper uisa sunt mihi : q; leges præce
ptaq; instruunt qualiter officia seruanda tenendaq; sint exẽpla ue
ro qualifet seruata retentaq; fuerint : longe q; facilius sit docere:
q; facere . Quæ Lex quæso ad fidem seruandam tantum mi lo. po
terit unquam: quantum Regulus: si commemoretur? q; pœnorum
immania supplicia ferre : q; iusiurandum uiolare maluerit : q; et
Fabricius / et Camillus : quorum alter Pyrrhum exicio Romanis
imminentem / per proditorem uel Timocharem / ut liuius : uel

No.

Niciam/ut Quadrigarius putat extingūere. Alter faliscorum filios a Magistro litterario eductos retinere minime censuit? Qualia et (Deus immortalis) colliges imitāda ex Aristidis uita, ex Licurgo Solone Biāte Pythagora/et huiusmodi/cum græcis: tū romanis sapientia/philosophiaq; Proceribus? Hos cum Cino/Bartholoq; tuo socios habe: et ad mensam usq; sodales/ad omnem uitæ partem honestos/ac liberales.

Consultatione atq; consilio opus est Iudici. Cap. III.

Ed quōiam difficillima plerumq; est agnitio ueri: idq; cum magis et depræhendisse/et tenere arbitramur: tū grauius labimur atque decipimur: monendus est iudex ne sibi ipsi plurimum credat: suiq; ingenii sit amator immodicus: Sed aliorum cōsilia quærat: et ea amet non minus: q̄ sua. Libenter audiat: nec tamen facile credat. Emendari non irascatur: confirmari gaudeat. Falluntur qui putant: uel naturā sibi: uel studia ad nō errandū ad posse sufficere. Non est semper in officio sensus /et offunditur facile lumen ingenii ignorantia undiq; circumfusa caligine. Vnde Orationum iam illud in prouerbium cessit. Quandoq; bonus dormitat Homerus: Verumq; est prophetae nostri in extasi dictum Omnis homo mendax. Solius enim dei semper est sapere: ī nulloq; uel errare /uel labi. At hominis cum ignoratione habere scientiam: et præsentibus sibi obliterari præterita. Ita quoniam humana cognitio incerta sapissime est/ uanitatiq; subiecta: orandus nobis est deus more dauidico. De uultu tuo iudicium meum prodeat. oculi tui uideant æquitatem, et fidelissimo consilio utendum Apostoli Iacobi. Si quis indiget sapientia: postulet a deo: qui dat omnibus affluenter. postulet autem in fide nihil hæsitans. Hanc Solomon noster: in quo primi Sapientis nomen effulsit: si id ferunt septē illi: quos Sapientes Græcia iudicauit: a deo se accepisse et fatetur et gloria tur. Et euangelium: quod Vas electionis paulus Clara et illustri uoce personabat ubiq; . non se ab homine/ neq; per hominem: sed per reuelationem Iesu Christi /et hausisse / et sparsisse commemorat. Diuus quoq; noster Aurelius omnes disciplinas: quas liberales

Dauid.
Iacobus.
Solomon.

Paulus.

Augustinus.

uocant : immortalis prouidentia dono nemine tradente percepit /
quoadmodum in suarum confessionum libris ipse commemorat :
ut intelligeret tandem dei munus esse sapientiam / et ab eo dari so-
lo lumen ingenii : qui solus sapientia est . Quamobrem tu quoque
mi lodouice assidua et quotidiana oratione precabere : ut illam tibi
praestet Deus optimus maximus : et elucescere animo tibi faciat ful-
gorem ueritatis : depellentem stultitiam cunctorumque malorum igno-
rantiam parentem . Quod certe ut spero et opto : cum factitabis :
nunquam (mihi crede) errabis . nunquam labere . nunquam et decides : Aut in-
aliquo si forte peccaueris : quia non ultro / non temere / non omisso
Deo minimeque uocato : facillima erit peccati uenia : aut certe huius
modi uacabit culpa et poena peccatum .

Veritate deprehensa debet Ius impigre reddi. Cap. V.

Eprenhensa autem ueritate : agnitaque iustitia nihil moretur
Magistratus aut iudex quibus debet ius reddere : quae res est
cura admodum paucis : ex quo uenit / ut non solum plerisque
in annos : sed integram ferme hominum aetatem lites protrahantur /
fatigentque interdum etiam primam atque alteram Sobolem . exhauriantur
patrimonia . rabie ueluti igni incendantur hominum odia . ma-
nus excitentur ad caedem / peritetque salus ipsa cum rebus . Addamus
quibus interim curis : molestiis : anxietatibus uitam agunt : qui lites
gerunt . Nihil sane miserabilius . nihil infelicius . nihil calamitosius
istorum mentibus continue laceratis et diro mucrone cofossis . hos
nulla requies . nulla oblectatio iuuat . nullaque uel amoenitas / uel illece-
bra mouet plenos quidem suis malis et saeuis cruciatibus laniatos :
Sed his toruus semper aspectus . caput minax . ceruix demissa . ora
palentia . gemitus . planctus . stridor . furor . blasphemia atque despera-
tio tanquam ad perpetuam erumnam infelicitate raptis . Quorum
malorum cum iudex causa est : potest ne quicquam cogitari scelestius /
atque immanius : cum is qui debuit his omnibus mederi malis / atque
periculis : is quidem sit : qui percutiat : cruentet : et sauiet improbos
imitatus Medicos : qui in suadendis langoribus spe quadam amplio-
ris quaestus differunt medicamenta : proditores : praedones : interdum

No.

etiam hōicidæ! Qui enim cum potest oppressū nō subleuat : et ab eo nō ppulsat iniuriā . Viduarū . Orphanorū . Inopum . abiectorū . humiliūq; nō misereēt : sed aīum ad offēsiōes et calamitates idurat : tā est in scelere : q̄ qui opprimit et iniuriam infert : cū alter in iferēdo malo : alter in non obstando : uel amouendo æque pximum lædat : quod profecto tā alienū esse debet ab eo : q̄ magistratu dignus habeat / ut mortem potius subeat : q̄ conscientīā tali impietate / tamq; inexpiabili crimine inquinari patiatur . Quare q̄ bonus esse / aut ēt uideri cupit : primū illud curabit re bene : de qua cōtēdit : percepta / agnitaq; subtilius / cōpugnatores q̄ta industria . uirtute . auctoritate q; omnino poterit ad pacem componere : et ultimum locū liti cōcedere . primūq; iudiciū nobilissimi ac sapientissimi regum Solomonis æmulati : quod sine contestationibus / atq; libellis inter rixantes de infantulo filio pellices / anteq̄ a cōspectu dimitteret tulisse sacris litteris proditur .

No.

No.
Solomonē

Non habenda personarum acceptio . Cap . VI

auendum et illud ut iudex acceptor personarū existat : ut cū æquabile ius uniuersis eē debeat : potētior ībecillo . diues inopi . gētilis inquilino . ciuis aduenæ . patricius plebeio āte / ponatur : quod peccādi genus īhumanū ē / et p̄niquum et diuinæ legi repugnās : quæ ī deuteronomio præcipit . Quod iustū est iudicate siue Ciuis sit : siue peregrinus : nulla erit distantia personarū : ita paruū audietis ut magnū . Et q̄q̄ plures sūt gradus societatis humanæ diuersaq; dignitatū insignia . Plus Imp̄atori tribuatur : q̄ militi . Seni : q̄ puero . Urbano : q̄ rustico . Cedamus maioribus . p̄feramur inferioribus . æquemur paribus . hæc reliquis concedenda sunt : Iudici aut oīo detrahenda : cui propriū ē legū similem eē : quæ æqtate ad iudicandū / nō p̄sonarum condicione ducūtur : Ex quo pulchre iudicē aiunt Ius spirans / legēq; loquentem . Sed q̄ta ē maiestas iuris / et reuerentia legum : tanta sit fides et constantia iudicis . Sed quem mihi dabis hoc tēpore ita æquū : fasq; metientē . ut se parem ī opitulando sine delectu cuiusq; exhibeat : qui non ad gentiliū charorūq; cōmoda nodosas leges nō p̄trahat ? An nō hæc pestis / mortiferūq;

No.

No.

uenenū ī ōī re publica? In ōī principatu? inq; īp̄a ecclesia s̄acta dei
serpit: si nō uerius dominaſ et regnat? Quis quēq; istorū procerū /
satroparūq; tuorū iudicio dānabit? dū illi fortuna obsequit? Quis
Patricios ī liberis urbibus aut senatores: sed Aseclas quoq; atq; uer
naculos nedū dominos ad tribunal euocabit? s̄istetq; iudicio? Quā
est nūc uerus satyricus ille uersiculus. Dat ueniā coruis: uexat cen
sura columbas? Sed piculum irritare crabrones. At periculosius uio
lare iustitiā / et deū l̄dere / ne hominē l̄das. q; si tanta uis est : ut ne
queas / te obuium dare: caue tamē ubi p̄desse tua auctoritas neq; :
timiditas noceat . Nunq̄ conscientia mi . L. ī culpa sit tua. Sed eius
temeritas atq; potentia: qui p̄ legibus cogi non pōt . Ille hoc casu
mihi uidetur optime facere: q; si non iuuat: mortē tamen potius ex
pectet: q̄ ipse delinquat. Siquidē recte agere / atq; iuuare ī potestate
semp nō est: At non peccare semper liberum atq; integrum est.

Malicia Cauillatioq; uitanda Cap. VII.

Estis quoq; illa: et Iudiciorū labes: quæ docet iudicem cauil
p lari: et astu illudere ueritati: nō modo tibi cauenda erit sua /
uissime mi Lodouice: sed acerrimo odio insectanda: et per
inde ac pestiferū uirus / paricidiūq; iustitiæ passim fugienda. Id pro
fecto non est ius dicere : et iniurias / inter se hominū depellere : sed
nefario ac detestabili studio maliciam / fraudemq; uenale habere .
Sed heu infelicitas temporū . imo infelicitum peruersitas hominū .
Iam tāti calliditas est: cauillandi / cōmentādiq; malicia: ut ī tutelis .
tabulis . uadimonis . testamentis . reliquisq; causis / et litibus non pa
troni aut iudicis fides . integritas . prudentia . consciētia bonitas quæ
raſ: Sed temeritas animi . arrogantia . fraudolentia astutia . et : quæ
nunq̄ succubuerit : tergiuersatio atq; malicia Ille sapiens . ille exi
mius . ille legum monarcha / et iudiciorum peritissimus et habeatur
et uocitetur: qui uertere iura: qui rapere leges: qui fallere / ac circum
uenire: supplantare: et tāquam prestygiare oculos potest: et per fast
perque nefas uictor emergere . Et sane nescio quo pacto peiora
sint uitia: q̄ cum teguntur umbra / imagineque uirtutis / et honori
ac laudi datur : quod dignum est extremo supplicio / ac sempiterno
dedecore . M . Tullius in officiis ciuem romanum damnat : qui

No.

Tullius

Nolanis et Neapolitanis de agrorū finibus disceptantibus a Senatu arbiter datus: locum adiuit: inspexitque: atque tandem monuit utrosque diuisim: ut nihil cupidius peterent: magis uero aliquid minus: quo locus paci atque concordiae facilius foret. Quod cum illi fecissent: in mediis finibus agrorū pars intētata relicta est. Tum ille eorum fines: ut illi dixerant: terminauit: Quod autē in medio relictū fuerat: populo Romano adiudicauit. Vbi idē Cicero decipere inquit hoc quod fuit / non iudicare. Quid tu hic de nostris iam diceres o Cicero? Appellares ne hosce uiros doctos et bonos: an Sophistas et uersipelles? Magistratus: an mimos theatrales? Iudices: an iudiciorū irrisores? Si dānasti ciuē romanū: absolueres christianum: qui statutis ac legibus noxie sit usus? Iuraque salutaria et plebiscita perque callide ad hominum perniciē detorserit? Si, n. artibus et cōmentis ludificata / ac explosa ueritas ē: ab honestateque discessū: erit idcirco iustitia iniustitia: æquū iniquū? Verum non uerū: an nō magis que sic egerit: aut agi: cum posset: non prohibuit: ipse impius. ipse nefarius. ipse execrabilis.

No.

Audienda utraque pars. Capi. VIII.

Rimas quoque delatorum querellas: quæ circa Magistratum p aures solent semper obstrepere: caue facile credas / etiam si facile audias. Vbi enim pars altera agentis est: altera depellentis: utraque audienda est diligenter antequam se permittat iudicis animus permoueri. Mos est enim actorū primis impressionibus fidere / illisque inniti. Reorum uero ipsas debilitare. ad commiserationemque descendere: quorum natura noscenda tibi est ut æqua melius tueare. Neque enim est quisquam tam infans et ingenii inops: qui non cogitet iudicem ad sui beniuolentiam artibus rapere: et qui non facile rapiati modo illi deuoueat animum. Sed contra absentis habenda est ratio / mensque in suspēso tenenda: Quæ sane res tanti uisa est Aristidi / uiro quidem græcorum optimo atque iustissimo / ut cum quem / piam aliquando eum laceffentem in iudicium uocasset / et qui iudicaturi erant: Aristidi tantum tribuerent: ut rei defensionem audire negligenter: sed suffragia: quibus eum damnarēt continuo peterent: assurgens mox Aristides apud iudices ne inauditum damnarent intercesserit / illumque audiri oportuerit.

No.

.Aristides.

Adulatoribus non esse indulgendū . Capi. VIII.

Imul uidendum et tibi erit ne blandimentis et adulationi
f bus ueluti Sirenū cantu improuidus capiare . Tātus est .n.
amor isre rumoris et laudis etiā falsæ / ut iam hoies noxia af
sentatorū blandimēta non a cōspectu ppulsent: sed ultro puocent
p̄miis atq; muneribus. odiosus. imitis. capitalisq; habeat: qui adula
ri i iflareq; non didicit . Quocirca quisquis. aut primorē aut magi
stratū adit: primū cogitat dulci ac molliq; fraude illius animū deli
nire: quod genus ueneni mox leues non solum capit : Sed ita demē
tat: et sui ipsorū impotes facit: ut fidem nullo quidē modo habere
queant / nisi palpātibus atq; fallentibus: quibus et sæpe captati tāto
quidē postea ludibrio fiūt: ut illi ipsi: q̄ ita p̄stygiant / atq; ludificāt:
corrugato oris rictu: p̄tensa ue lingua post eos deniq; cachinū extol
lāt . Quare si q̄ Gnatones / aut captatores id ipudētius conabunē :
non erit tibi alenda adulatio audiēdi patientia: sed obiiciēda in eos
q̄si clipeus obiurgatio: ut intelligant telū regredi in lapidē missum .

No.

Ex suspicionibus non temere agendum . Capi. X .

Vspicionibus uero / nisi illis quidē uiolentis et maximis tride
f to ne quid temere ēt agas . Benigna potius utere rerū existi
matione: et ueritatē ipsam excute grauitate atq; prudentia :
quæ q̄dem uirtus iudici est maxime ppria . Perniciosa cōtra res ē :
et interdū exitii ac cruoris plena: i his p̄sertim: q̄ plurimū possunt :
grauis ac pfunda suspicio quæ eis uel natura indita est / uel coaluit
cōsuetudinis prauitate: quæ quibus dominata est: sæpe miseros fecit
et ad lachrymas impulit sine ullo tandē p̄nitentiæ fructu : Quod
Hyppia illi Tyrāno accidisse haud dubiū est: cui insidiatorē: qui in
eius mortē studuerat: sub tortura et quæstionibus iterroganti ut cō
spirationis socios indicaret: regios amicos omnis i suspicionē addu
xisse ferunt: quos singulos: ut nominati erant: ille necari iussit . Sub
inde ne quis eiusdē coniurationis superesset cum quereret : Tu so
lus inquit Tyranne . Neq; .n. quempiā scio: cui charus esses: quem
tibi non criminatione sustulerim . Itaq; mi Lodouice periclitari: ut

.Hyppias.

.No.

mihī uidetur: humana omnia facile possunt: ubi quātum suspicio
animū concitat: tantas ad nocendum uires fortuna concedit. Inci-
dunt tamen suspiciones interdum tam graues ac uiolentæ: ut ab iis
deduci etiam iudiciū liceat: quod frequens est i criminalibus causis:
atq; civilibus: ubi cū non satis p̄ testes et rei cōfessionē explorata res
est: Magistratus: q̄ gladiū et uirgas portat: ueluti publicæ iustitiæ mi-
nister quæstiōes adhibet: Sed quādo et q̄tenus liceat: hoīes hoc a legi-
bus petunt: quas sequi publico atq; legitimo iudici cōuenit: qui ē
si oberret iterdū: neq; fortasse deliquet: q̄q̄ ne oberret: cautio haud
parua est adhibenda. Et quidē erratū a multis fuisse post factū ani-
maduersum ē sapius: ubi nō fuit p̄nitentiæ locus: et si dolori fortas-
se. Eculeus et. n. Cathasta. Torcular. Ignis. et tormēta huiusmodi
cætera excutiunt a reo sæpe uel nunq̄ cogitata: ne quidem cōmissa.
Narrabo hoc tibi loco Lodouice: si lubet: casum memoratu dignis-
simum: Matthæus Pastius conciuis ornatissimus meus: qui Arimi-
ni inter primos honores apud Sigismūdū Malatestam habebatur:
cum ibi essem plerosq; iam annos: incredibili beniuolentia ad me
sæpe diuertebat: eratq; non paruo mihi solatio uir ille plenus rerū
et fandi dulcissimus. Dum aliquando de uariis colloqueremur:
adessentq; nonnulli familiares et optimi Ciues: ad hoc obiter ser-
mo deuenit: ut Matthæus testatus sit se uidisse Venetijs latronem
nescio ne: an homicidam captum | in carcerē trahi: et qua ducebatur
ex domibus | et officinis spectare omnes: Sed Cerdonē quendā illo
agnito (nam cum illo graui odio et iniuriis decertauerat) p̄siliisse
a mēsa coriaria inter apparitores: captoq; insultasse: et multis inso-
lentissimis i illum p̄bris cōiectis: atq; conuiciis. I. tandē in crucē tur-
pis Furcifer adiecisse: quā sæpe meritis effugisti: Iam dabis (credo)
dignas scelerū p̄nas. Tum Miserū illum se uertisse in cōuitiato-
rem et rabulā minaci: ut poterat uultu: et summitatē indicis mordi-
cus quoq; sibi strinxisse: quod signum solet esse uindictæ. Deniq;
actus in carcerem: et maleficorum oblatus examini: cum satis de se
dixisset: de consociis quæsitū est: si quos habuisset cōplices sceleris:
uerum inquit aperiam: q̄q̄ inuitus. Cerdo unus mihi extitit soci-
us: qui uaser et calidus: ne res credi facile possit: in me dissimulans
uisus est acriter insultasse. Hoc accepto innoxius repente capitur

.No. casum.

.no. casum.
X. casum.
no. casum.
no. casum.
no. casum.
no. casum.

Cerdo | atq; torquetur: q; acerbitate pœnarum cōtra se mentiens cū malefico sententiā capitis accipit . Nec plura . Vbi perdendi essent ducti sunt ambo: deq; Cerdone misero forte primo est sumptū supplicium: auerso tātisper seorsum pessimo illo latrone: et dato cohortatoribus: qui sic morituris Salutaribus monitis solent esse solatio : qui tandem pari supplicio et ipse per carnifices admotus: ubi Cerdonem conspicatus est mortuum: se tremebundū uehemēter compressit: atq; me pessimū et miserum clamans: ut perdidit inquit odio inimicantem mihi hominem istum: tamen uero a culpa et scelere mecum innoxium ? Hunc insontem: de se uero cōfessum non grauisimi iudices illi, non inclyti Patres, sed leges egerunt in mortē . Error facti, non iuris iniquitas : Ius enim conuenit esse sanctissimū : ut plane illud ceu uocem cœlitus exauditam Magistratus sequatur intrepidus: qui idem nihilominus si errorē facti forte deprehēderit: neq; legem uiolabit: ut cōtra lege sancita diiudicet : Sed principē : qui supra legē eminent: adibit et cōsulet, ut integra lege principis potestas / atq; auctoritas errori succurrat . Hic in suspicionibus ordo : modusq; habēdus esse mihi uidetur : In quo ut fides et bonitas exquiritur Iudicis: ita solertia desideranda utiq; est atq; sagacitas .

Ira uacet pœnitus Magistratus . Capi. XI.

Ram quoq; et acerbitatē animi: quæ nec rationem audit: et quod tetrius ē: se non audire nec itelligit: acturus aliqd : uel dicturus tanq̄ naufragiū deuita . Nullus est, n. ipetus acrior atq; celerior / et q; suo æstu tā facile hominē ad insaniā rapiat. Quo circa Senecæ illud uerissimū mihi esse uideē . Cætera uitia ipellunt animū: Ira p̄cipitat, et Ciceronis illa magnope pbāda Sentētia. Ira p̄cul absit: cū qua nihil recte fieri / nihil cōsiderate potest: qua de re perspicuū i Aiace a Poetis argumentū accepimus / quē ira in furorem, furor deniq; in mortē adegit . Eadem / si historiarum monumenta recolimus / Cambissem in familiarē amicū / qui eum de ebrietate monuerat / adeo quidē efferuescere fecit / ut miserrimi montoris filiū emissā sagitta i corde petierit. Darius quoq; bello Scithas occupaturus / rogatus ab Aropazo uiro p̄stāti et iā ætate cōfecto / ut

Seneca .
Cicero .

Ajax .

Cābissēs .
Darius .

ex tribus filiis: quos secum habebat in agmine / unum / quem ille mal-
 let / parenti in officium linqueret / sic incensus est iracundia. ut annu-
 ens se se extemplo omnes dimissurum / iugulatos illos precii iusserit ge-
 nitoris ante conspectum . Et Alexander orbis terrarum pene uictor:
 cui primum Græcia magni cognomen blandita est / usque adeo ani-
 mum iræ fecit obnoxium / ut Clitum comilitonem / et socium om-
 nis macedonicæ gloriæ Philippi mores extollentem: in conuiuio pu-
 gione transfixerit . Quæ res alia quæso Herodæ ascalonitam nato
 Salvatore ad tam insignem inauditamque feritatem potuisset animare
 ut hebreorum infantes raptos a complexibus matrum et iugulo / et mem-
 brorum laceratione cruciatos extingueret: tantamque inbecillis ætatis stra-
 gem: et innoxii sanguinis effusionem sine horrore proferret: nisi quod: ut scri-
 ptura inquit: id perpetravit iratus ? Quod quidem ipsum diuus Con-
 stantinus Augustus fidelis / et modestissimus super omnes Cæsares
 habitus lepra purificandus minime tulit: quia non ira illi imperabat:
 sed ratio suadens ut pietatem poneret ante salutem . Res omnium comp-
 tissima est iracundiam tandem caecam esse: ut ita dixerim et amentem: ca-
 lamitatum omnium periculorumque parentem: quarum rerum: si desiderentur
 exempla: tempus potius: quam illorum copia nobis est defuturum / nec usquam
 erit: ubi modum reperire possit oratio . Sed neque tecum id agere est ope
 reprecium uiro quidem cognitione multa / atque memoria prædito: Ma-
 gis uero illi probandi / et ueluti uirtutis calcæria inducendi: qui nunquam
 ulla exagitati iracundia animum in potestate tenuere . Qualis Archi-
 ta ille Tarentinus nobilitatus crebris litterarum monumetis / et Illustri-
 um uirorum scriptis / quod uillico: cuius ignauia ager squaleret incultus:
 equidem dixerit Nisi iratus essem uapulares . Qualis et Socrates ui-
 tæ dignitate et animi magnitudine nullo Philosophorum inferior: qui
 a quodam calce pulsatus non magis se dixit calcitroni succensere : quam
 si Asinus eum impetisset: in quem recalcitrare puerile nimirum ac ri-
 diculum foret . Qui Xantippem domesticum et insanabile malum eodem
 uultu atque animo tulit: æquo . s . ac inuicto : dicenti que Alcibiadi tam
 morosam uxorem haud esse tolerandam: an uero tu non toleras inquit
 anferes clamore strepentes ? Illoque dicente At mihi pullos / ouaque pa-
 riunt: et mihi ait Xantippe filios . Cui mos fuit etiam iram risu solue-
 re: atque salibus frangere: unde pugno percussum Laertius refert nihil

Alexander.

Herodes.

Constantinus.

Archita.

Socrates.

Xantippe
Vxor
Socratis.

Plato.

amplius dixisse: quod dolendum esse: quod a Diis nescirent homines quando cum galea domo egrediendum esset. De Platone autem: qui primus successit quasi splendor: et admirabilis haeres Socraticae gloriae: memoriae proditur / cum aliquando seruo esset iratus / iussisse illum ueste exutum sibi percussuro terga praebere: qui mox cum se deprehendisset irasci / manum cum flagris: quam sustulerat: immobilē tenuisse: Interrogatum uero ab amico: qui forte superuenerat: cur tam diu sublata dextera scapulis nudati hominis minax incumberet: a me dixisse poenas irarum exigo. Tu abi cede hunc / quia ego iratus nequeo. Pythagorae Samio: qui his habetur antiquior: multa fororia istis / atque similima laudi sunt a maioribus data. Pisistratum Atheniensem Tyrannum quis etiam non admiratur. aduersus quem cum ebrius quidam multa despumasset conuitia: aiunt placido dixisse animo se se non magis irasci: quam si quis ligatis oculis eum impetisset. Quid dicam de te. C.

Pythagoras

Pisistratus

.C. Caesar.

Caesar quondam orbis terrarum unica fulgor: cui maximae semper extitit cura ne ulla unquam ira tibi incideret animum? Non ne: ut reliqua committam: in Metellum pro arario obstantem tibi uictori: fuit christiana illa uox tua Dignum te Caesaris ira nullus honor faciet? Si fides aderat: et conscientia uoci consentiens: non ne iam te haberemus in cathalogo beatorum? Multa et Octavius Augustus praebuit aduersus iram sublimis animi signa: quibus liquet ei iram non imperasse. Sed non possumus tanta complecti: nisi amplioris operis texere uelimus historiam: quod minime conuenit: ubi de multis est precipiendum. Sed quoniam a plerisque saepe queri solet ac dubitari an omnis quidem ira Stoicorum more declinanda sit / an ut Peripatetici censent / ea uti oporteat quasi stimulis quibusdam aduersus flagitia: siue detur mediocritas ulla / quam sapiens sequatur. Id tandem / si tibi uideretur mihi Lodouice: quod ex omnibus uerissimum est sine controuersia extremis: ut aiunt: labris delibabimus. Hoc enim si differatur copiose / ut tanta res postulat / erunt undique multa dicenda: neque illa: quam pollicemur: seruabitur breuitas. Dico igitur praestabilius mihi uideri nunquam Sapiensem irasci. Siue arguat / atque castiget. Siue uetet. Siue imperet. Siue pro se. Siue pro patria dimicet: Sed in his cum utile est atque ratio admonet sine iracundia / quae est inimica consilio: et saepe ad insaniam initium: agere et imitari ira

Octavius.

.Stoici

Peripatetici

que de ira.

tum / et leges sequi: quæ sine excædescentia et feruoris ipetu iniqua
coercet. Sed quoniã difficillimũ est: imo diuinũ potius q̃ humanũ
ad iniurias non efferuescere / et per rædiũ animo nõ comoueri / pau
ciq; admodum hoc tempore Stoici reperiuntur / si quando irasca
tur sapiens: idem obseruet ne id quidem comittat ullo animi mor
bo. sed uiciorum odio dumtaxat / non homini: sed culpæ succenset
at: nec grauis sit et inflexibilis huiusmodi ira: sed quæ cito mitescat
et ueniam facile præstet. Atq; hæc de iudicis ira iam satis.

De facilitate audiendæ querelæ: et laborũ tolerantiã. Cap. XII.

E facilitate autem audiendi / deq; laborum tolerantia: quas
res habere magistratui cõuenit: ut queat multitudini opitul
lari: ac declarare constantiã et magnitudinẽ animi sui: erit
modo dicendũ: quæ quidẽ partes si tibi non deerunt: ita abundas re
liquis et animi et corporis dotibus: ut his adiunctis te putem reliqua
posse magistratus munera facillime et pulcherrime obire. Quare
cura omni ac studio operam ipse nauabis ne querelarum assiduita
ta. rerum multitudine: contentionum uarietate: repulsarum tædio
fatigere / neu plebis / sexusq; condicio / aut calamitas / aut inopia /
aut squalor ab officio sic te auocent: ut discedas a pietatẽ. animum
contrahas. uultum ruges. toruo oculo clamantem exaudias. Beni
gnum uero te magis omnibus exhibeas: mollescatq; animus: et pre
sto sit ad lachrymas miserorũ. Penetret in cõspectu tuo gemitus cõ
peditorum / et pietatis uiscera excitentur ad subleuandum. Tuum
facito per commiserationis affectum quicquid inspexeris calamito
sum: fleas cum flentibus: mæstus sis cum mærentibus. Sis oculus
cæco: manus inualido: pes claudõ. Te a nemine auertas: cui fide
uel industria / auctoritate / aut consilio profuturum intelligas: ma
gis uero: quod excelsioris animi est: occurre passim et præueni quẽ
tui uideris indigentem. Hæc profecto cum feceris: scito imprimis te
functũ officio pii et optimi uiri: et eius: qui certe magistratu sit di
gnus: qui nosse debet non tam ad suum: q̃ eorũ: qui sua opera indi
gẽt: cõmodũ: Magistratus dignitatẽ suscepisse: ac præterea nihil tã
ti: tãq; hoibus salutare: nihil dignius / nihil laudabilius / nihil deniq;

Prouerbia

Micheas.

Dauid

Quatuor
nota
Venena.

Iuuenalis

Deo ipsi acceptius potuisse præstare : qui ei : qui hæc fecerit omnia peccata pollicetur se esse dimissurum . Contra uero iudicium sine misericordia ei : qui non fecerit misericordiam inflicturū : quoniam recipere quisq; iuste uidetur : quod aliis ipse præstiterit . Merito igitur in prouerbiis loquitur sapientia dei . Qui facit misericordiã : inueniet uitam : et qui obturat aurem suam ad clamorẽ pauperis : ipse clamabit et non exaudietur . et Micheas propheta . Indicabo tibi o homo quid bonum et quid requirat dominus a te . Vtriq; facere iudicium et diligere misericordiã : quæ duo munera : ut ante diximus : magistratus optimi sunt : et hominis præterea non humana modo / sed diuina laude dignissimi : et quibus fas est / deum ipsum uestigiis cõsectantis : qui nec iudicat sine misericordia : nec miseretur sine iustitia : quemadmodũ præclare in psalmo ppheta decantat Misericordia et ueritas obuiauereunt sibi : Iustitia et pax osculatae sunt .

Magistratus uacet cupiditate : et manus abstinentes a muneribus habeat . Capi. XIII.

Vnt rursus quatuor illa notissima prauitatũ genera : quibus in magistratibus atq; iudiciis sæpissime peccatur : hisq; adeo insidunt : ut iam facilius reprehendi : q̃ dimoueri queant . Cupiditas . Timor . Amor . et Odium . Quocirca non modo tibi aduersus ea muniendus animus erit : sed abhorrendũ magis : q̃ ab omni flagitio . dedecore . supplicio / atq; etiam morte quidẽ ipsa . Qui enim cupiditati seruit : et lucris inhiat : cuiusq; in promptu est manus ad munera : hic certe quisquis ille est : et fidem : et libertatem : et iustitiã : fasq; et honestum p̃stituat : et animã deniq; uenalem habeat oportet . Quibus profecto criminibus qui se polluit : possunt ne cõmittere aliquid grauius . tetrius . horribilius ? Hi . n . non quod honestum : sed quod cõmodum est metiuntur : et cum emolumentis recta comperantes Satyricum illud infecto secum animo uertunt Oportet habere .

Hoc monstrat fetulæ pueris poscentibus assem :
Hoc discunt omnes ante Alpha et Betha puellæ .
Et quod huic simile Ouidius non illepide canit .

Aurea nunc uere sunt sæcula: plurimus auro
 Venit honos: auro conciliantur opes.
 Ipse licet uenias musis comitatus Homere:
 Si nihil attuleris: ibis Homere foras.
 Quasi graue ac ignominiosum non sit: si mores secuntur ac tem-
 pora: quibus iam passim a singulis ferme utilitas anteponitur ho-
 nestati: et: ut scite est in altero Poeta Fas est ubi maxima merces. Sed
 est horum magna peruersitas / execrandumque flagitium: ut scelus
 consuetudine defendat: cum humanis actionibus nullus suffrage-
 tur abusus. nec multorum culpa reddat leuiora peccata. Sed illud
 magis debuerunt meminisse se parare breui quidem peritura: et lo-
 ge uelocius: quam adueniant effluxura. Iusto dei iudicio euenire: ut in-
 iuste: ac turpiter partis paruo quidem curriculo quisque fruatur: eaque
 uel nunquam in filios ac posteros transire: de quo magnum illud
 et graue in promptu est testimonium. Amos Pro eo quod diripiebatis
 pauperem: et prædam electam tollebatis ab eo: domos quadro lapi-
 de ædificabitis: et non habitabitis in eis. Vineas amantissimas plan-
 tabitis: et non bibetis uinum earum: et illud horrende in Deutero-
 nomio dictum Maledictus qui accepit munera: ut animam innocen-
 tis percutiat. Insuper et Esaiæ illa imprecatio lugubris. Væ: qui ius-
 tificatis impium pro muneribus: et iustitiam iusti aufertis ab eo.
 Quæ tamen parua uel nulla admodum sunt iis comparata: quæ spec-
 tant ad æterna inenarrabiliaque supplicia: quæ miserrimi isti sunt ex-
 cepturi in inferno cum demone: nisi expiati penitentia antequam demit-
 grent: ueniam mereant: quod usu uenit rarissime ac perdifficile. Cæ-
 tera namque mala dilui facile: expiarique possunt: et sæpe quem uidi-
 mus primis adolescentiæ annis libidinosum. lubricum. ganeonem.
 iracundum. superbum. reliquaque huiusmodi uitia consecrant: eundem
 ipsum prouectiore ætate sobrie. caste. continenter: modeste. integreque
 ducem obstupescimus: in eoque præbamus optimum illud Satyricumque
 preceptum Breue sit: quod turpiter audes. At uero qui possit extor-
 ta dimittere: aut ablata restituere: penitere preteriti quæstus: salu-
 berrima confessionis medicina conscientiam abstergere. fidem teme-
 ratam diruptamque iustitiam resarcire uel neminem comperies ita au-
 rum tenaciter hæret radicibus / fibrisque ipsis conglutinatum introrsus

e.i.

Ouidius

Lucanus.

Male per
tacito efflu-
unt.

Amos.

Deutero-
nomium.
Esaias.

Auaritiæ
iniquitas.

cordibus hominum. Quo quidē retel inexplicabiliq; decipula si nō
uis capi mi Lodouice: quod debes non minus nolle: q̄ non uis ulti
mum exitium tui: semper manus habeas abstinentes a munere: teq;
ipsum quotidie admone. Quid prodest homini si uniuersum mun
dum lucretur/animæ uero suæ detrimentum patiatur? Aut quam
dabit homo pro anima sua commutationem.

Contēnēdæ pro iustitia minæ. oīsq; Metus ipendēs. Cap. XIII

Ecundo aut loco sic præparandus animus erit/et ut ita dixe
rim fortitudinis clipeo/armisq; constantiæ protegendus: ut
nullus eum exagitet metus. nulla potentia tremefaciat. nō
præsentibus/aut ipēdentibus malis. ceu exilio. paupertate. ignomi
nia. criminationibus. odiis. non deniq; ipsa pposita et ostensa ante
oculos morte iustitiā deserat/aut sanctas leges uiolet. Quod si alicu
ius potentia et temeritate sic interdū demersæ erunt leges et pertur
bata iudicia: ut nequeas ulla ratiōe magistratus exeq munus: quod
est erga omnes æquitate perfungi: neq; tamē hisdem instantibus: aut
uenientibus malis erit tibi tanta admittenda effractio aut demissio
animi: ut metu ac pauore quicq; tentes iniuste: desq; aliquid cōtra
mentem uel inuitus. Aliud est enim (ut iam diximus) prodesse nō
posse: aliud per timiditatem et ignauā proximum lædere/et iniqua
committere. Quæ profecto ægritudines in bonū uirum minime ca
dunt: quia nemo quidem bonus qui non idem et fortis et constans
est: et paratus: si oporteat occumbere p decoro iustitiæ. Verū enim
uero ne metuas uniuersa: quæ territant: sed animo sis sēper iuncto:
ea sæpe præmeditari te oportebit mi Io. Lodouice: quæ accidere te
q; impetere possunt: ne improuisa /tibi grauiora uideātur: et impa
ratus ac uelut inermis subitos malorum euentus impetusq; terrifi
cos nequeas sustinere. Quæ ratio si tibi haud satis animū roborat:
effinge præterea ante oculos tibi tremendum illum diem: tribunal
q; districti iudicii et diræ ultionis potentissimi dei: quam nemo effu
giet. cum de bonis/malisue: quæ quisq; aut gesserit: aut cogitaue
rit: seuerissimam et inflexibilem laturus erit sententiā: a qua nulla
uis aut excusatio reum possit eripere. Hoc nāq; extremū malum

Nihil im
prouisum

æternumq; pauorem quisquis mente conceperit: nihil pauebit hu
manum: nullam præsentis temporis erumnam/ malorumq; imminē
tium molem anteponet sæuo illi/ ac sempiterno terrori: de quo est
sacra illa ac trita sententia. Memorare nouissima tua et i æternum
non peccabis: quamq; ob causã imanissima christiani martyres p
tulere supplicia/ deum ita timentes ut possent cætera nulla timere.

Suorum causa nunq̄ deferendam esse Iustitiam. Cap. XV.

T uero: quod sequitur: si quis tam mollis et effœminatus ex
a titerit: ut carni et sanguini. i. suis/ uel ppinquis / uel amicis :
uel ciuibus sic afficiatur: ut arbitretur eorũ causa officiũ / et
dignitatem optimi et æquissimi uiri relaxandã: de uberrimis sacra /
rum scripturarũ testimoniis mō nihil profecto: sed: quod efficacius
fit: romanus hoc loco a me citatur Orator: cuius in officiis ista sũt
uerba Qui autem ciuium rationē dicunt esse habendam: externo /
rum negant: hi dirimunt comunē humani generis societate: qua
sublata libertas. beneficentia. bonitas. iustitia funditus tollitur: quæ
q tollunt etiã aduersus deos imortales impii iudicandi sunt. et eo
libro: qui inscribitur Lelius. docens quatenus in amicicia progredi
liceat: inquit his sanctissimis uerbis. Hæc enim lex i amicicia sanctia
tur: ut ab amicis honesta petamus: simul et rogati amicorum causa
honestã faciamus. Neq; eni est ulla excusatio peccati: si amici causa
peccaueris. Oportet igitur capeffentem rem pu. magistratũ. iudicia
q; exercentē deponere amici personã et sanguinis: et induere iudi
cis: q ut antedixi: aliud nihil est: q̄ ius loquens/ et animatum: aut: si
quo moueatur affectu: ppensior misericordia atq; benignitas i ca
lamitosos eẽ debet: si boni/ et digni misericordia uideãt: q̄ iopes
uirium/ et destituti præfidiis illi sunt. Sed o utinã christiana nostra
hæc tempora seruarent eã rectitudinem/ et iudiciorum æquitatem:
quam Domina ip̄a orbis terrarũ quondã Roma: dũ moribus ma
gis: q̄ opibus floreret: seruauit et coluit: cũ plebi diues non antesta
bat. cũ facultates et copix nō tã cuiusq; essent: q̄ liberæ ciuitatis. cũ
nemo/ aut sibi: aut suis arbitrabatur posse prodesse/ uel i iuria Socii/
uel detrimento ciuitatis. Nã quanti extitit incõperabilis illa et imor

e. ii.

Tullius:

No.

Vrbis uere
res sanc
tiq; mores

Brutus.

talis Bruti Seueritas: qui ꝑ patriæ libertate tuenda filios de redicē
dis Regibus cogitantes: interimere nō dubitauit: exutus tenerū ge/
nitoris affectum: et infractū iductus Consulis animū? Quale illud
tribunal/ aut quale spectaculū Deus imortalis. ubi tam districtæ iu/
stitiæ: tāq; seueræ ultionis laus cū natura ipsa et pietate pugnabat?
Videbas Brute filios seruari tua indulgentia posse: Sed contra: glo/
riæ tuæ: et perpetuo nomini pluris stare splendorē iustitiæ: libertatē
q; seruatā. Te spectante lictor sublata securi filiorū ceruicibus imi/
nebat itendens iussuro tibi Quid uelles. Filii in te conuersi Parce
o Genitor/ et serua nos tibi precari nō desinebant. Quid agis Bru/
te: quo te uertis ī tā graui et ācipiti lucta? Si te liberis orbas: infelix.
Si parcis: iniustus. At tandē non quod iucundum et paternum .et
molle: sed quod honestum et probabile uidebatur deliberans: Per/
cute inquis. Vincat amor patriæ laudisq; immensa cupido: Quam
uero inuulnerabilem animū gestabat et Regulus: qui non suā salu/
tem. non suorū charitatē et cōmoda non amicorū preces et lachry/
mas anteponendas cēsuit grauitati. fidei. iustitiæ. animiq; constan/
tiæ? Itaq; in Africam redit de uictoribus uictor/ deq; fortuna trium/
phans sua. Vltro pœnorum cruciatus imanissimos excipit. non car/
ceris squalor. non dilaceratio corporis. non palpebrarum absissio.
non oculorum dolor receptus obiecti solis supplicio. non mors de/
niq; ipsa generosum animum lædit summis munitum uirtutū ꝑsi/
diis. Nec apud Fabriciū Tyrannicida ille ualuit impetrare: ut Pir/
rhum regem: bellum populo romano grauissimum inferentem ue/
neno tentaret: quod ille: si premio donaretur: pollicebatur strenue
se esse facturum: quin transfugam ad Pirrhum reducēdum cura/
uit Agnosce inquis te Pirrhe mea clementia uiuere: et tibi cum
romanis. hoc est cum uirtute rem esse: quibus sane nihil in precio
est: quod honestas et magnitudo animi negat. Prima hæc et sum/
ma nobis sunt. Te his superandum. non perfidia atq; flagitio arbi/
trere. Erubescat hoc loco Christianus: cui excellētiore ratione est
proposita uirtus: et ad sempiternam boni operis laudē/ infinitamq;
mercedē stat erecta fiducia: ab his superari: q; uera fide carētes ꝑꝑ ho/
minū gloriā tantopere iustitiā coluerunt: tāq; inflammato studio
reliquis eximiis uirtutibus oībus iseruiere. An ullum esse potest ue

M. Regulus

hementius calcar o mi Lodouice ! Non modo alliciunt ista ad probitatem illustres animos: sed urgēt atq; impellunt: cum uideamus : ut inquit facer fons ueritatis filios tenebrarum prudentiores extitisse filiis lucis: quibus cælestis fulgor illuxit : et Iesu Christo docente patefacta sunt arcana mysteria: abdita illis prioribus sæculis . Hos igitur Brutos, Regulos, Fabricios, et cum his etiam Curios . Cato / nes . Maximos, Sceuolas, Scipiones tibi ante oculos pone: a quibus exemplar Iustitiæ / et uitæ mores / ac formulam trahas : quos orbi terrarum quasi Magistros æterna summi dei prouidētia dedit: qui uel hementius / atq; acrius pungentes admonerent quantum quisq; nostrum debeat ex fide : si tantum illi extra fidem præstitere: cū nos : quod illi non audiere: christus in euangelio hunc in modum affatus sit . Nisi abundauerit iustitia uestra plusq; scribarum : et pharisæorum: non intrabitis in regnum cælorum: hoc est nisi maiora dederitis: q̄ qui fuerint ueræ religionis ignari : cælo neq; eritis digni.

Non sit odii et iniuriarum tenax Magistratus, Cap. XVI.

aterum qui haberi dignus magistratu / et boni uiri nomen / ac Sapientis specimen præferre contendet: non modo non erit odii tenax / neq; animo refricabit iniurias: sed eximia usq; adeo bōitate pollebit: ut plus deditus esse charitate iis uideatur: qui intulerunt iniuriam: q̄ aliquid de se meritis, aut certe familiaribus atq; coniunctis. Quod si utiq; iis magis tenemur obnoxii : qui nobis magis sunt aut necessitudine / aut beniuolentia deuincti : et in eos ipsos ingratitude et prouocatio detestabilior est : tamen si / ut in istos : qui nobis dediti sunt: sic et in eos: qui lacefferunt / et inimicicias conflarunt: benefici erimus : hæc erit unica / et in comparabilis animi uirtus et celsitudo: quam heroicam atq; diuinā et oratores: et philosophi uocant: propterea q; per eam mortales cælo digni quidem fiant / atq; etiam: si hoc dictu fas est: reddantur deo ipsi si / millimi: qui spargit beneficia ad bonos et malos: et utrisq; soles et imbres æque communicat. Quæ egregia probitas / et animi magnitudo si (ut diximus) seruanda erga cæteros est: quanto utiq; magis inter collegas: qui tecū mi Lodouice rem publicam gerunt: quibus

P. Lepidus.
F. Flaccus.

Tullius

Plinius

Demostenes

unam esse mentem / Vnam animam unum officium et specimen
laudis omnino conueniat / Paulum lepidum / et Fuluiū Flaccum
utrunq; genere nobilem / et in repu. magnum hoc loco tibi propo-
nito. Qui odio iter se graui cū diu / acriterq; cōflictati essent: et a po-
pulo ābo cēsores postea declarati fuissent: tū illi cū præconis uoce
pronunciari se audirent: ibidem in Comicio ultro ambo complexi
non iniurias modo dimiserūt: Sed in ipsa censura: et deīde postea
iugi concordia amiciciaq; sancta uixere. Summus Orator C. Cæsa-
ris laudes extollens atq; triumphos: iis amplissimis / hanc tantam
magnitudinem animi antepōnit / q; iniuriarum obliuisci semper uo-
luerit. et Plinius noster cum de eius præliis / ciuilibusq; uictoriis: de
animi ingeniiq; uigore: de liberalitate: de operum magnificentia:
deq; reliquis maximis eius uirtutibus permulta congereret: Cæsa-
ri tandem proprium inquit et peculiare sit præter supradicta Clemen-
tiæ insigne: qua usq; ad pœnitentiam omnis superauit. Idem ma-
gnanimitatis exemplum prebuit: cui comparari non possit aliud.
Spectacula enim edita: effusaq; opes: aut operum magnificentia
in hac parte enumerare luxuriæ fauentis est. Illa fuit uera et incō-
parabilis animi sublimitas Capitis apud Pharsaliam Pompei ma-
gni scrineis epistolarum. Iterumq; apud Tapsum Scipionis con-
cremasse ea optima fide atq; non legisse. Sunt et Demostenis ad
Alexandrum macedonem hæc diuina atq; aurea uerba. Nulla enī
de uirtutibus tuis: licet multæ sint: uel gloriosior misericordia uel
admirabilior clementia. nec per aliud propius deos accedere potes:
q̄ ut salutem conferas hominibus uel dando: si egerint: uel parcē-
do: si deliquerint: uel indulgendo: si supplicauerint. Cum enim
uincamur a diis omni in munere: sola clementia est: quæ deos no-
bis reddit equales. Nemo certe: ut sūmi isti auctores expressere: ani-
mum unquam altius extulit: q̄ qui paruipendit iniuriam: seq; ita
in potestate habet: ut mala illata non sentiat. Hic uere liber est. hic
ingens. hic cultor eius uirtutis: quæ supra nos est: diuinæ uidelicet:
quoniam ut ipse deus lædi non potest sic iste non læditur. Quam
obrem cū hæc tanta res sit mi Io. Lodouice charissime: hic excita
præclarum illum animum: quem tibi ad excelsa omnia uideēt natu-
ra dedisse. Et compos ac dominator tui nullis unquā succumbas in

iuriis: nullis agitare odiis: nullis maliuolētiae pungare aculeis: Tale quisq; intelligat tibi esse animi robur. tamq; indignatione. simultate. æmulatione. reliquisq; improbis affectionibus uacans: ut nullo quidem pacto de tua rectitudine ambigat: tuūq; iudicium recuset. Boni te laudent. Mali: quod culpent: non inueniant. Nemo audeat: qui te iudicē sit habiturus: per amicitias rogare. minis terrere. p̄mia et munerum spem tibi proponere. Blādiri uultu. Adulari uerbo. palpare obsequio. Non q; acerbiter et ihumanitē pbem: cum iucundius nihil sit: in magis presertim uiris humanitate. beniuolentia. facilitate. placabilitate. et ea: quæ diuinū quiddam in se habet: Clementia: de Charitatis officina p̄fecta: Sed q; tāta sit bonitas tua. tanta integritas. tanta constantia: ut te qui adierit: prius intelligat nihil amplius se consequi posse: q̄ quod iustissimum sit. decorum. laudabile. fasq; et honestum.

Sacros Viros ciuili foro non esse uexandos. Cap. XVII.

T ne quid prætermittam: in quo pecces improuidus: p̄cauē
e dum/et tibi erit illū in scopulū incidas: in quem pleriq; nō
fortuna inuecti: sed sponte temeritateq; superba ipacti: gra
uiter naufragauere: quod est ut tuo sub foro/ tuisq; sub fascibus tra
has inuitos sacros dei uiros: religiososq; ministros: aut eos ipsos in
micula/ custodiāq; conicias: aut animaduersionibus: et mulctis affi
cias: aliaq; id genus indigna atq; seruilia in eos tētes: quod est eccle
siæ libertatem uiolare. dignitatemq; deludere. quod q; nō ueretur:
sed audax ipurusq; cōmittit: est imprimis quidē inter fideles ana
thema: tū uiuit graui periculo de sacra familia male meritis Xpi:
cuius iniurias ulcisci sero assolet nunq; dei tremēda maiestas: quæ
apud p̄phetam: ne quis laberetur icaute: nos āte p̄monuit. Nolite
tangere x̄pos meos et in p̄phetis meis nolite malignari. Scelus ē: et
in uerecunda p̄teruia Sarrae filios: q; de libera p̄geniti sūt: cū Ancil
læ filiis in seruitutē rapere. Non hæc uinea. non hæc plantatio. non
hæc fatio uestra: sed dei: dei inq; primipotentis et sūmi: qui eā cha
rā et perdilectam ascripsit sibi in titulū sortēq; domesticam: sui si
gniferā nominis: et dispēsatricem celestiuū thesaurorū: gratiarūq; ui
taliū: Ius potestātēq; assecutā ligandi aias/atq; soluendi. Quā uero
e.iiii.

No.

Dignitas
sacerdotalis.

Oza,
Pharao,
Anthiocus,
Pompeius,
Crassus.

Cōstātinus.

ppostere: et impudenter cum deo agit: si quos iudices uestros ipse
cōstituit: uiolenter de iis uos iudicetis? Hi sūt: q̄ ubi primū in lucē
uitāq̄ editi estis: ab originali tāq̄ lepra uos purificent beato fonte
baptismatis. Hi: q̄ cætera sacramenta cōficiūt uobisq̄ ipartiūt. Hi:
q̄ potestātē solī referādi claudendiq̄ cæli hoībus habēt: et p̄ quorū
labia euangeliū ubiq̄ refulget. Seruate quæ sunt Cæsaris Cæsari: et
quæ sūt dei lingue deo. Sancta factōrū ingredi p̄fanis sane nō licet:
nec templi uasa pollutis carne contingere. Currū domini p̄labentē
ausus Oza fulcire plectit̄ morte. Pharao populū dei seruitio p̄mēs
rubro mergit̄ mari. Anthiocus tēpli ditatus spoliis: q̄bus ex oī me-
moria nil crudelius: p̄enas luit. Pompeius is: cui magno nomen: ca-
pta Hierosolima/ temploq̄ romanis Idolis et equorum stabulatiōe
polluto ad ægyptitū littus recisa ceruice fæde et miserabiliter i sabu-
lo iacuit. Et Crassus Collega eū uictorem secutus et q̄bus Pōpeius
pepercerat tēpli ornamenta p̄datus apud Caras Parthorū telis op-
primitur. Non desunt ad hæc exēpla quoq̄ p̄sētia / atq̄ nostra /
tia eorum: quos et tu facile quoq̄ potes meminisse: q̄ miserabiliter
perierunt uiolata re sacra: et seruis magni dei laceffitis idigne: quos
ne afficiam crimine: omitto in p̄sēns palam indicare. sed nulla de
iis aliquando supplicia sint uel audita/ uel uisa: an ipsi tamen dubi /
tabimus q̄ capitalis sit ista temeritas? An uel tu mi Lo. sine stoma-
cho incensaq̄ bili tolerabis: si quempiam ex his: qui tibi seruiunt:
pueris atq̄ uernaculis pulsauerit aliquis insolens ac temerarius? aut
procaciter conuiciatus extiterit? uerum enim uero quale scelus: si
deo non tantum detuleris: quantum etiam uis homini tibi deferri?
Ingenua modestia et orbis Imperatore dignissima usus Constanti-
nus mihi plane uidetur: quem nostro hoc Sæculo primatum agen-
tes iure possint imitari: apud quē cū Episcopos quosdam grauiter
criminati nōnulli fuissent/ p̄tulissentq̄ libellos. Constantinus ut
christianissime: ita et prudentissima libellos neq̄ legit/ neq̄ legi p̄-
misit: quin p̄sēntibus episcopis ip̄is optima humilitate cōbussit:
fas sibi non esse adiiciens de iis iudicare: quos sibi ministros delige-
re dignatus est dominus: et eosdem mō christos. mō angelos/ modo
deos nuncupare. Deniq̄ illos reuerenter admonitos: ut quisq̄ sibi
sancte pieq̄ consuleret: ad propria remeare suasit.

Q. ibi nolo p̄sēntibus episcopis libellos p̄tulissentq̄ libellos. Constantinus ut christianissime: ita et prudentissima libellos neq̄ legit/ neq̄ legi p̄misit: quin p̄sēntibus episcopis ip̄is optima humilitate cōbussit: fas sibi non esse adiiciens de iis iudicare: quos sibi ministros deligere dignatus est dominus: et eosdem mō christos. mō angelos/ modo deos nuncupare. Deniq̄ illos reuerenter admonitos: ut quisq̄ sibi sancte pieq̄ consuleret: ad propria remeare suasit.

Vtraque in uita publica .s. atque priuata nihil commodius et fa-
lutarius bonorum consuetudine . Capi. XVIII .

Am et illud denique plurimum afferre adiuuanti ad totam ui-
tam : hoc est : publicam atque priuatam mihi sane uidetur : ut
probatissimorum hominum societate usumque teneamus . Quae
enim praecleara uel leguntur / uel audiuntur uirtutum exempla : ipsa qui-
dem etiam mouent et incendunt : et generosis calcar ingenii figunt :
Sed quae conspiciuntur longe acrius ad praecordia penetrant : et uio-
lenter quodammodo trahunt : ut altera foeminea uis : altera mascu-
la iure dicatur . Sed ita hodie compertae sunt Principum Aulae : po-
pularesque Respu. ut in iis nihil quidem minus : quam esse bonum iam li-
ceat sic alter alterum sine freno praecipitat : Qui studiosus et rectus
muneribus publicis iam se dedere audeat : sine uita tandem atque salu-
tis impendenti discrimine ? inter Ceregos Catillinas . inter isanos et
furiosos tota ducitur uita . Simulatio : temeritas : dolus : auaricia : ra-
pacitas : proditio : reginaque malorum ambitio omnia possident . Bo-
nitas / pietas / ueritas / dilectio / misericordia / charitas ad astra mi-
grarunt : quas uirtutes qui sequitur (proh dolor) segnis atque ridicu-
lus habeatur / tanta in auctoritate : ne quidem in licentia modo sunt
uitia . At uero tu mi Lodo . ita malestantibus rebus ex rarissimis et
Senioribus quempiam delige : cui iuuenis inhaereas et quem tanquam
pedagogum non obserues modo et uereare : sed pene metuas . Audi-
ui a te probari magnopere Lucam uernatium : et Franc. Aretinum : qui
flecti ab integritate atque iustitia ne utique possent ulla principis uel
commissione uel prece . Quod si quicumque quod illi rectum fasque non
censerent ab Arce ad Senatum uel nuncio / uel cirographo Princi-
pis forte manasset : eos petiisse se magistratu absolui potius : quam con-
tra mentem aliquid dare . Si huiusmodi ulli supersunt : ex his aliquem
in exemplar tibi assume : immo et illi quantum potes inhaere : quem
eorum : quae agis arbitrum habeas : et eorum : quae acturus es : antea
rectorem atque Magistrum .

Inter Collegas liber in consulendo sit Magistratus : et pue-
ritate semper intrepidus . Capi . XVIII .

.No.

.Lucas Ver.
Franciscus
Aretinus.

Non uereor quin ornamenta singula: ac Magistratus decora :
n quæ ante præstriximus: assequi moliaris atq; cõtendas mi Lodo .
et i iis p̄ficere magnopere libeat . Verũ supest aliud : quod
tibi desyderẽ absolutius atq; p̄claris: ut iter Collegas cõsulẽdo atq;
agendo teneas animũ liberũ: et p̄ ueritate semp̄ intrepidũ . Sunt q;
bus iniqua displiceãt. nec peccẽt: si uitiũ uiderint. q; iidem ceteris ta
mẽ delinquentibus morosi ne habeant: ad eorũ errata cõniueãt: sibi
ipsis applaudẽtes interdũ de æquiore cõscientia / potioreq; uirtute .
Qui tãetsi ipsi non peccẽt: dissimulantes aut̄ aliorũ peccata: nec la
trantes ubi se uiderint p̄futuros: reipu: atq; iustitiæ ipiæ obsũt . Iã
quidẽ bonus p̄ honestate loquit̄ nemo ne ueluti publicus habeat̄
hostis uel hypocrita exhibetur: q; ex consciẽtia rempu. putet eẽ gerẽ
dam: At si proponitur utilitas aliqua etiam ab honestate seiuncta :
si improbus census: si uectigal grandius: si auctio imperii: mali se to
tos ostentant: fideles ii: amicicioresq; rei publicæ et habentur et præ
dicantur / et magis tanq̄ meritis honores potiores deferunt̄ . O de
flenda nunc tempora O bonorũ Christianorũ inopia . Quẽ mihi
dabis modo Fabriciũ ? quem Curiũ ? quem catonẽ ? quẽ et Aristi
di nostrũ sæculũ æquet ? Christianis nobis his Simillimi nulli sunt:
Surgent in iudicio et condẽnabunt generationẽ istam iustiores sub
Ioue deceptore: q̄ nos sub X̄po orbis terrarum uel parente uel Sal
uatore . Atheniensibus indicauit Themistocles se excogitasse q̄ ra
tione possent tota facillime græcia potiri: Sed oportere rem silentio
transigi. habendum unum tantũmodo: qui ad id negocii animũ so
lus secum intẽderet: cui Aristides est datus: ut si fieri rem posse uide
rent ambo perficerent. Hunc Themistocles docuit se Græcorũ na
uale posse succendere: quo facto in eorũ potestatem cõcessurã mox
quidem græciam uniuersam . Hoc audito Aristides in concionẽ re
uersus rem omnem exposuit: cõtestans nihil minus suscipiendum :
quoniam nihil iniustius: nihil indignius: cuius uiri sententia tãtum
ponderis et reuerentiæ habuit : ut nullum fieri uerbum deinceps ea
de re Senatus decreuerit . Hanc sinceritatem : hanc et animi liber
tatẽ habere conuenit: qui sit in re pu. magnus: qui Magistratum ge
rit . qui Regis uel principis inter secreta uersatur. quod neq; tu ne
gligas mi Lodo , si iustitia: si salus: si uita est tibi chara .

No.

No.

Qualis sibi tandē esse debeat: q̄ de aliis benemeret et pu
blico ac priuato munere fungitur . Capi. XX .

Atis de iis: quæ ad Magistratus officia pertinent: arbitror me
dixisse præsertim quantum mea interest: tibiq̄ conuenit mi
Lo. Iam uero me rapit mea erga te fides: beniuolētia : Cha
ritasq̄ præcipua ad illud monendū | maximeq̄ hortandū: quod est
omnium maximū / atq̄ potissimū : ut quemadmodū diximus : tuo
hoc in Magistratu cum satis feceris cæteris omnibus: tibi ipsi nō de
sis . Est quidem insulsus, uanus, ridiculus : qui curans utilitatē alie
nam: suā deserit: et alios ad iustitiā dirigens: sibi ipsi existit iniustus.
Qui, n. uel obiurgat / uel phibet / uel animaduertit in aliū : quod
continuo ipse committit: estq̄: ut ueteri p̄uerbio dicitur : Intus Ne
ro: foris Cato. non ne occultus hic est contra se censor: et conscien
tiæ suæ tacitus accusator: finem habens dānationem et interitū suis
iam legibus iudicatus ? Sane ratio exigit / ut se primum contineat :
qui alios continet : nec in eo peccet : in quo peccantes alios punit :
Clarusq̄ sit rebus ipsis: non uocibus: plus faciat: q̄ præcipiat. aliogn
fermo ieiunus / et ingratus / qui neq̄ uim habeat concitandi ani
mos ad iusta et honesta sectanda: nec potestatem ad reuincendā ne
quitiā : Ex quo uenit: ut ferme sit nemo: qui ultro se absteineat ab ī
iuriis hominum. si desit terror / et seueritas legum: passimq̄ uidea
mus et Causidicos et patronos: et iureconsultos: prætores: ac deniq̄
Reges maiore ex parte in alios tueri et efferre iustitiam: in se negli
gere ac floccipendere: seq̄ bonos uideri malle q̄ esse . Quibus si tā
tæ curæ esset tales se se p̄stare: quales esse reliquos uolunt . O res hu
manas fortunatas: sanctaq̄ et aurea sæcula . Ego mihi semper per
suasi / sicq̄ et legi et audiui | longe satius esse a uiro optimo : q̄ ab
optimis legibus gubernari : quod sane tam compertum | tamq̄ per
spicuum est : ut persuadere | argumentariq̄ opus mihi minime sit .
Neq̄ enim quisq̄ est tam rerum ignarus: qui non intelligat huma
num animū permoueri facilius / excitariq̄ alacrius ad ea sectanda :
quæ subiecta sunt oculis: q̄ quæ ad aures inani perueniunt sono: et
ut Claudiani uersiculo utar. Mobile mutari semper cū principe uul
gus . Tu igitur Lodouice mi optime quicquid egeris a uirtute de |

Primum
Quisq̄
se curet.

No.

Verissime
quidem.

Claudianus.

No.

ducito / nec uento laudis humanæ ad ea moueare: quæ diximus: obe
unda / pluris hominū: q̄ Dei oculos faciens . Difficile quippe erit:
ut recte / et constanter aliquid agas: ubi pendere a fauore multitu /
dinis cœperis: aut eam teneas fortitudinem et animi perpetuitatem:
quæ Stoicis placet: et pro qua seruāda Catholici nostri etiam ad san
guinem usq; præcipiunt dimicandū: Sed semper sis in incertum itu
rus: impulsus / quasi uento falsis et temerariis opinionibus uulgi .
Omni præterea tempore cor mundum serua a labe peccati: niteatq;
conscientia plena uirtutum . Nullus te etiam metus frangat: nulla
libido euiret: esto in omnes beneficus atq; misericors . Inopes et af /
fectos inedia quotidianis elemosinis recrea . Ab pessimorum iniuri
is uiduas / pupillosq; uindica: nulli fides: nulli pietas: nulli consiliū:
nulli opera: nulli auctoritas desit tua . Sed omnibus p̄sto sis: prom /
prusq; occurre: uel p̄occupa petituros: nec conctando negare uide /
aris officium . In omnibus uitæ partibus iustitiam cole . In aduer /
sis patientiā aduoca . In piculis fortitudinē . In publicis / priuatiscq;
muneribus prudentiā . In coercēdis uoluptatibus tēperantiā . In p̄
speris latiscq; rebus grauitatē: Nullū diem p̄termittas: cuius aliquā
partē religiose nō colas: Cum p̄ficisceris domo: primū templa ade
as et quære rē sacrā. Vespere de iis: quæ egeris: habeto tecū rationē.
Verbum Dei et sanctos X̄pi præcones sic audi: ut in eorū numero
recipi queas: quibus beatitudo sempiterna p̄mittitur . Sic te geren /
do suauissime mi Ioannes Lodouice secura tibi et periucunda erit
hæc uita . Sed neq; mors ipsa p̄perans cum aderit erit acerba: tātā
tibi uires prebebit innocens et candida uirtus / cōscientiaq; recte fac
torū: quam q̄dem fœlicitatem nulla alia ratione cōsequi potes: nisi
his artibus / hisq; legibus uixeris: quas hactenus tibi p̄strinximus .

MATTHÆI BOSSI VERONENSIS CANONI
CI REGVLARIS AD . IO . LODOVICVM
BOSSVM IVRECONSULTVM EQVI
TEMQVE CLARISSIMVM DE
GERENDO MAGISTRATV
IVSTITIAQVE CO
LENDAM . FINIS .

MATTHAEI BOSSI VERONENSIS CANONICI RE
GVLARIS NE FOEMINEA ORNAMENTA
BONONIENSIB . RESTITVANTVR
AD BESARIONEM CARDINA
LEM ATQVE LEGATVM
COHORTATIO

P Vdiciam : quam omnes matronarum decus: et orna
mentum affirmare non dubitant: q̄ plurimi curru uecl
tam triumphantem figunt : et proprium in honestate
sibi domiciliū finxisse neminē latet: nisi qui aut extre
ma dementia: aut suo uicio aliter sentire nitatur: non secus / ac uile
mancipiū : et lasciuia uoluptatisq; pedissequā saepenumero deiici /
et propria sede detrudi sine cruciatu itueri non possum . Ita . n . per
peram modo q̄dem cum illa agitur: ut ad te non clamare nequeam
iustissime / ac clementissime praesul : Ad qua quidem rem agenda :
cū plura: tū uero libellus nuper ad tuā dominationē missus: q; ut fœ
minis cultus petulātor restituat. causam agit: et si noluerim : me i
pellere potuisse uidentur: p̄sertim: quo plurimū lator cum apud te
et prudentissimū legis latorē / et æquissimū iudicē hęc causa uerfē:
cuius dignitas in excelsio adeo et illustri loco diuinitus posita sit : ut
possis / et uelis honestati coronā imponere . At superfluas uestes
nimios / ac luxuriosos cōptus fœminis non adimēdos . Vbi hęc lex
fancita est ? apud christianos: an apud Sardenapallos et penitus chri
stianæ religionis ignaros ? Id nāq; q̄tum sit absurdū et ab omni p̄
sus ueritate disiunctū : curauī praesenti defensione docere : qua tuo
amplissimo nomini destinauī non p̄pterea: q; ea: qua in cōfutatiōe
adduximus : te fugere existimarē uenerandū caput / et micans sapi
entia fulgor: uerum ut pro tenuitate mea monerem Ciues complu
ris / maxime: quibus iucunda est et suauis illecebra / et onerosa sunt
p̄cepta iustitiæ: ne lenocinio uerborum falsi agantur in p̄ceptis /
et tuo non obtemperantes edicto æternæ mortis in se mucronem cō
uertant . Me etiam plurimum Timothei nostri commouit gratia
clarissimi et religiosissimi uiri: qui te propitio sua industria: suis cla
moribus: suaq; infatigabili in omnes pietate non mediocriter i hac

No. stylum

dignissima constitutione sudauit . Debeo enim quantum situm est i me et illius integerrimi patris et præceptoris mei præstâtissimi con /
stanter tueri doctrinam: quã non de Tantalii fonte : sed de æterno euangelio uberrime hausit . quod aggrediar oratione paulo facili /
ore ; atq; humiliore fortasse: q̄ tibi eruditissimo: cum nostris : tum graiis tuis disciplinis ac litteris : et togatæ ciuitatis dignitati fortasse conueniat ac plane charitate atq; consilio: ut Matronas ipsas: hone /
stasq; puellas: quarum et agitur res: clarus et peruius sermo cõmodi /
us instituat : atq; permoueat . Tecum igitur non longioribus agēs /
mea ad rem ipsam festinabit oratio: meusq; in illam ueluti in hostē /
mucro pro pudicitia et honestate stringetur .

Nicolosa

Didit libellũ quisquis est ille : qui q̄to magis uoluptuosam /
e illam Aristippeã: q̄ christianã sapiat philosophiam: ex eo fa /
cile quisq; percipere potest : q̄ operi ob turpitudinē nomen /
non cuderit : Verũ ingenuam Matronã Nicolosam Sanutã loquē /
tē adduxerit: omnia muliebri quærimonia replentē: cui nescio: grati /
am ne an iniuriam fecerit: cum nobilissima fœmina magis / ut intel /
ligo p̄ferre uideatur pudiciã. honestatem. frugalitatē . antiquos /
mores | atq; animi constantiam: q̄ lasciuiam et immoderatum orna /
mentorũ affectum: ac Plautianam illam Alcumenam secuta: nunq̄ /
eam sibi dotē esse duxerit: quæ dos dicitur: sed uenustatē: pudorē: sã /
datum in p̄creanda sobole cupidinem: dei maximi metũ: et suo soli /
ornatam: ac morigerã et esse et uideri uiro . non igitur cum illa: sed /
mihi tecum loquendum est Auctor insignis . Nam: tuum licet sup /
presseris nomen ? teneo te tamen. agnosco . scio . At ne liuore / uel /
odio: quod a nobis omnino semper alienũ esse decreui | potius: q̄ iu /
stitiæ zelo uidear in te surgere: et magis congregiendi rabiē: q̄ me /
dēdi uoluntatē lector possit interpretari : statui illud silentio p̄teri /
re et usq; itactum relinquere . Mihi tu igitur ignosce si honeste et /
christianissime tua scripta indigna quidem audeo carpere / et repu /
dianda testari . tibi ipsi iputato hanc noxam non mihi: qui ita esse /
cisti: ut irreligiosam et indecorã mihi notam uidear imprimere: mu /
tus si cedam . Aliis pernibus tua iacula aduersus Timotheum: qui /
nobis hæc et cõstanter et diserte ante latã legem de honestate muliet

Alcumena

rum differuit: et statuit: quis immissa non intelligit? Si ergo diuina et humanae leges poscunt. Si apud maiores nostros Legimus semper esse conseruatum preceptores non secus: ac parentes nobis charos esse debere: ea ratione: quod a genitoribus esse: a uitae nostrae institutoribus bene beateque esse consequeremur. Si denique: quod pluris est: religiosi et boni uiri est officium: nihil quod sit contra iustitiam fronte occultare: sed propter eam: si oportuerit: etiam ultima supplicia aequo animo tolerare: quantum ego illius uiri absentis: qui nesciuit uitam instituit: uerum etiam me Christo regenerauit: partes in hac iustissima causa suscipere debeo: si sapias: uelim existimes: cuius caelestem doctrinam cum omnes admirentur: solus putaueris posse te euacuare. Non recepisti uerba prudentiae: nec euangelica illa apud te ualuit auctoritas. Qui uos audit: me audit. et qui uos spernit: me spernit: magis uero contra splendida lucem tenebras offudisti: et albam pudicitiam coinquinasti. Petis: ut ad rem ipsam iam properem: nouam legem abrogari. Matronis pompas argumentaris iure meritoque deberi: quod eas maxime legibus apud Romanos sint affectae. Non negabo legem Oppiam: olim ornamenta uetantem ut ais abrogatam fuisse. Sed quo consilio: qua ratione: qua prudentia id actum sit: maluissimè abste latius intelligere. Ita enim locutus es: ac ignores eas: ut moris illis est post multos clamores: post multa iurgia foeminea quadam rabie: et insano furore succensas Brutorum domum: qui legis abrogationem impedirent: obsedisse donec lex aboleretur: ac nullum pene Brutis auxilio fuisse: quia non perciperent Romani lubricum semper: et infaciabile mulierum studium. Quae licentiosa petulantia quam indecens uel obscena iam fuerit: clarissimus quidem auctor est Valerius Maximus: qui probe id demonstrauit: cum de illa agens: luxuriam ac libidinem appellauit. Si animi inquit muliebris apparatus intueri potuissent: quibus quotidie aliquid nouitatis sumptuosius adiectum est: in ipso luxuriae introitu obstitissent. Alia nunc habenda est ratio: aliud consilium: Alia lex. Tum uirorum tanta fuit pariter et mulierum continentia: et pudicitiae amor: ut illis parua quidem suspitione ea concedi potuerint: quae nostris si concederentur: ne dixerim suspitione: sed spurcissimo ac nefando facinore minime fortasse carerent. Vbi

Bruti.

Valerius.
Maximus

Lucretia.
Bilia.
Duelius.
Claudia.
Penelope.
Valeria.
Sulpitius.
Gedelius.
P. Dēprōius
Sophus.
Metellus.
Virgilius.
.I. Cæsar.

nunc Lucretia illius ætatis incomparabile pudiciæ decus et mulie-
rum gloria: quæ in se nihil uita dignum esse putauit pudiciæ amif-
sa? Vbi Bilia: quæ Duelium uirum habuit: qui primus romæ naua-
li prælio triumphum gessit? Is iam senio cōfectus / cum ei alitum fe-
tidum quispiam exprobrasset: domum reuersus eam cur ori medica-
mentum non adhibuisset percunctatus est: At illa fecissem inquit:
nisi putassem Viris omnibus olere sic animã. Vbi claudia uirgo ue-
stalis? Vbi penelope et ualera messallarum soror? Curarunt præte-
rea: ne huiusmodi ornamentis: quæ pfecto nihil æque / ac luxuriam
prætendunt / uirginitatis ac pudiciæ splendor periclitaretur: ut ui-
no nullo pacto esset utendum institutumq; ut cognatis osculum fer-
rent / reprehendēdi causa: ut odor indicatiū faceret: si bibissent: Bibe-
re autem solitas quadã oratione sua facit Cato Louream / passum /
murrinam / et quæ id genus sapiunt potu dulcia: addens mulctatas
quoq; a iudice sruere non minus si uinum: quod temetū prisca lin-
gua uocarunt: bibissent: q̄ si probrum / et adulterium admisissent.
Si autem uiros quærimus. Vbi nūc Sulpitius Gedelius: qui uxore:
quæ aperto capite processerat in publicum repudiauit arbitratus illi:
nisi ut soli uiro placeret: curæ haud esse debere? Vbi. P. Dempro-
nius Sophus: qui pari ratione cōiugem ludos spectare ausam haud
quaq̄ amplius tenendam putauit? Vbi ille Metellus: omnium se /
uerissimus: qui uinum cum libasse intellexisset uxorem claua peri-
mere non dubitauit? Quid dicam de illius Ciuitatis gloria. uicto /
riis. triumphis. fortunis. magnis rebus terra / mari pace / bello præ-
clarissime gestis: quæ tot / ac tantæ fuere ut ne dixerim Bononiam:
uerum nec alteram quidē orbis partem illi merito possis cōparare?
Quid de imperii latitudine: cum præclarissimus Poeta de Cæsare
eius dominatore cecinerit.
Imperium oceano: famam qui terminet astris?
Quid de urbis amplitudine? Operum magnificentia? Templorū
ingenti mole? cum ut idem ait poeta
Verum hæc tantum alias inter caput extulit urbes:
Quantum lenta solent inter uiburna cnpressi?
Et nos illi Bononiam quondã eius coloniam cōparabimus? hisdē
mulieres nostras ornamenti decorabimus? Insurgent quippe illarū

Matronarū catervæ / et uirginū chori. Insurgēt diuini Scipiones . In
surgēt cēlorius ille Cato. Totus deniq; Senatus isurgēt / et omniū ma
gistratuū ordo. Insurgēt curia . Insurgēt mœnia: atq; aurea recta .
Voces cōtra te dabunt: ius petēt: et denuo omnia in te cōuersa horri
da uoce clamabunt Quid tibi nobiscū temeraria ? Quid te iactas ī
cassum o Bononia nostra ? Porro romanā illam rempu. tāta gloria
tot honoribus / tot ditatā tropheis: quæ qdem spectaculū / et inau /
ditū uniuerso orbi miraculū præbuit . ista tamen honestissime ma /
tronis indulgisse sapientes / meo arbitratu / non temere iudicabunt:
si meminerint maxime apud Lacedæmonios Lycurgi uiri quidem
omniū iudicio prope diuini legibus sancitū : ne ullo pacto auri / et
argēti usus haberēt: quæ omnium uitiorū sententiam cōstantissime
asseuerabat . Nec quisq; plures: q̄ singulas uestes singulis annis por
taret impune: et omniū iuxta tamen: ut arbitror: eorum atq; unus
et idem esset corporis cultus: quas quidē leges usq; adeo ad bene be
ateq; uiuendū conducere cēsuit: ut eas: quo diuturnæ forēt ab Apol
line delphico etiam se simulauerit accepisse / et ciuitatē iureiurando
artauerit: ne ex eis unq; quid demerent aut imutarent : donec iterū
ad Apollinē reuerteretur: quē cōsulturus remearet. Mirabile dictu.
Profectus est Cretā : ubi se sponte ppetuo exulem fecit : et denuo /
moriēs supmo spiritu ossa sua p̄ici iussit in mare: ne his forte Lace
dæmoniā aliquando relatis putarent se ciues iuramēto solutos. Nec
aliter sensisse Pythagorā legimus: qui a Bruto in Italiā aduectus ē /
quo tēpore Reges exacti fuere . Nam cum Crotonē lasciuuis uacare
audisset: eo statim pperasse ferunt : ubi tanta assiduitate cōcionari
non cessauit ad populū: tot rationibus suadere ī auro et purpura re
gnare luxuriā / et ī serico fomentū habere libidinē: sic apprime ma
tronarū ornāmēta docens honestatē esse: ut omniū studia ad sum
mā pudiciā cōuerterit: et ad extremū clarissimæ fœmīnæ prōptis / et
excitatis animis omnes aureas uestes / cæteraq; ornamenta lasciuia /
quasi irritamenta luxuriæ abdicauerint: quæ omnia in Iunonis pha
num deportata Deæ optima fide cōsecrarunt . Extāt ne modo cau
sæ : ut interrogas / cur nostris Matronis ornāmēta uetenē ? Extant
pfecto . Extant . Nam si romanis mulieribus / si lacedæmoniis / si
Crotoniensibus : ut ostensum uerissime est: pulchra / et in maximo

f.i.

Scipiones
Cato Gē.

Lycurgus

Apollo
delphi.

Pythagoras.

Hieronymus

.No.

precio semper pudicitia fuit : et illius conseruandæ omnium una /
et summa uolūtas:quo uultu:quo temerario ausu nostræ:quæ chri-
stianum nomen portant:quæ in sacro baptismatis fonte iurarunt :
se diabolo / et pompis eius nunq̄ obtemperaturas : luxuriæ faces et
ignita diaboli tela requirent ? Pudet quidem : Sed dicam tamen .
Mentiuntur illæ:ut ueteranus et expertus Hieronymus ait. quæ glo-
riantur se castitatem seruare | et in uestibus lubricitatem ostendūt .
Nimis est demens et fatuus : qui materiã præparans igni non uult :
ut ardeat . Huius siquidem turpitudinis impatiēs diuinus senex ad
Eustochiũ uirginẽ scribens:in hæc uerba prorūpit. Imp̄fectissimus
mulierũ affectus. Semp̄ in uestibus | semp̄ in auro lapidibus et orna-
mentis extrinsecus gloriã ponunt. Non sufficit eis libido innata na-
turæ sed occasiõẽ quærūt explẽdæ libidinis Affectāt p̄culdubio:ut
oculi uirorũ aurum cõtemplãtes / et gemmas tandem figant̄ in faci-
em ut oculorum suorũ nutibus facilius incitent ad libidinosum in-
cendium . Quid Meretrix cõmunis gloriaris in margaritis / et gem-
mis ? Quid ad te attinet argentum et aurũ ? Quid exaltaris in pul-
chritudine panni ? Quid in te laudandũ ? Quid in te admirandũ
puerorum spectaculũ ? Nonne et si laudetur gẽnarum aut metallo-
rum p̄ciositas:quã sibi natura tradidit:semp̄ tamẽ cognosceris cinis
fœnum / et stercus immundum ex immundo productum semine ?
Quod sequitur ex mirifica tua officina est:perinde ac modo nõ pa-
rum incommodum:ita maximum commodum affuturum: si pristi-
ni cultus restituatur arbitrium . Sic ais inter coniuges non erit dis-
senso.non iurgia . non maledicta . Sic uxores non eleuabuntur in
maritõs:non clamitabunt:ut se se uiros intelligant: ut uxorũ insi-
gnia maioris æstiment . Ridiculũ est sane:ac mentis non bene con-
sciã feruentes continue febres:q̄ remissiores et alternatim cum rege
surrepentes magis optare . Ex his.n. incolumitatem q̄primum spe-
rare solemus. Ex illis si quando subsequitur uita:præter spẽ euenit.
Quis enim tam rerum expertus / et muliebris naturæ iscius:qui aut ex
perimento:aut litteris:aut trito rumore nesciat muliebrem appetitũ
pertinacẽ fuisse semper et insaciabilẽ: cui morbo nullo pacto:nisi p̄
leges mederi possis ? Si.n. legibus astrictæ erunt:esto se armēt in ui-
ros:omnes suarũ uiriũ conatus effundāt.latrēt.crinẽ / et ora ungui

bus lacerent: pugnīs se feriant, et postq̄ defessæ q̄uerint : iterū atq̄
iterū rabido spiritu arma capeſſant: tandē (Mihi crede) uelint | no
lint aliquando quiescent . Nullus dolor est: quē longinquitas tēpo
ris non minuat ac molliat . Si uero uos uīri earum genio uiuētes :
quod maximæ turpitudinis nō erit īmune: legē aboleri curaueritis :
et abolita fuerit: uos uxorū perpetuo uilissima existimate mācipia .
Vos ego oro: uestrā obtestor fidē: dicite quæſo . Quot anteactis tēl
poribus noctes duxistis īsomnes: quot querelas: quot susurramenta
uestræ perpeſſe sunt aures? Illa inq̄unt ornatioꝝ ꝑcedit in forū. hęc
ī angiportu sedens gēmas gestabat in fronte. Alia longiorē pedibus
trahit tunicā . Nōnullis in sanctorū basilica nudius tertius armilla et
torques collum ornabat: nec ulli deerant arte laboratæ uestes / et au
rū in filla minutissima tremens . Sed ego heu misera: icedo humili
ueste: et squalido crine . Tibi parcat Deus mi uir . Nescio an tibi
unq̄ tantā meā ignominiā remittere possim: q̄ mecū ita agis icōmo
de: ut ī publicū non ausim ꝑdire cū aliis . Et quod magis dolendū
est mihi: meā non mediocri dedecore familiā afficis . Clarū agno /
men habuit pater . Clara nomina mater . In nobis autē hęc potif
simū floret uituperatio: ut tu cognomēto uociteris auarus. Ego mis
fella . Quoties te uidi digito mōstrari: et mihi post tergū ciconiarū
colla curuari? Hęc lamenta. hęc cōuicia et garulæ quæſtiones abe
rūt: nullū argumentū: nulla ratio: nulla occasio: nullus deniq̄ locus
erit querelæ: mō lex: mō decretū maneat semp̄ inuictū. Nā quēad /
modū feros | et īdomitos equos cernimus suis freno assentire sessol
ribus | et huc / uel illuc arbitrio agentis īpelli: ita ꝑculdubio uxores
uestras clarissimi Ciues : quæ solutis habenis morosæ / et indomitæ
sunt: adhibita lege morigeras uobis. ut æquū est: et tractabiles inue
nietis: nec illis rebus studebunt: quæ: ne cōsequi possent : ademptæ
sunt . Debetis etiā reminisci: quot nobilissima familia: quot ampla
patrimonia. quot inundantes opes in angustā rem deuenerint: cum
Adolescentes ornamentorū gratia sine maxima dote uxores ducere
abnuant . Fit. n. / ut qui plurimas sortitus est gnatas: aut si nupsē /
rint maneat inops: aut dum magna hęc ꝑcia nequeat īuenire: sper
nantur filia: et dilata senescant: ut eas iam nubere pudeat amplius:
q̄ libeat. Nec parui meo iudicio æstimare debetis uxorū salutē: quæ

.No.

tam uario onerosoꝛq; cultu q̄ facillime infirmitates icurrunt . Nam quæ hodie ob ligatis crinibus | gēmis | unionibusq; grauata incesserint: postridie uolitante coma | uentoq; permissa se ostentare uidebitis: easdēq; ipsas modo nudas humeros | modo claufas . modo caudatas tunicas cum sudore trahentes . modo ita leues et perlucētes : ut nudos pene exprimant artus: quibus noxiis incōmodis attritæ neque interdū conceptus alunt: sed abortiuos ꝑiiciunt: eorum: qui nasci poterant homicidæ: quæ si forte ceciderint neq; se tantum poterunt unq̄ explicare: ut sine subleuante cōsurgant . Quid amissio tēporis tanta ? cum earum nulla: quæ ita curet corporis cultum inueniri possit: quæ etsi in eo semper sit occupata: non etiam continue et ancillarū et puerorum ope uehementer indigeat: terentianumq; illud non impleatur in illa dū comūtur / dum conātur annus est . Sed qualis ea deceptio Maritorū atq; iniuria ? qui secum uel Camillā quandā uel Pātafileā despōsasse putauerint: ubi calceos ꝑiecerit et uestem undiq; bōbice lanaq; tumentē exuerit: Simia lybica / traceq; Pygmea uix paulo maiorē iueniāt: quæ neq; fœtifica esse: neq; laboribus ꝑlis queat sufficere ? Igitur ne tanta patiamini incōmoda Ciues: seruate legem: cōprimite uxorū querelas . fortunis . saluti . tēpori . fraudibusq; cōsulite . Nec uos auocent malorū consilia: quæ : ut uirus | et comunem ciuitatis pestem a uestris moribus abdicare / profligate propellite : ut apud bonos de uobis incorrupta semp mane at fama . Nec arbitremini legē seruantes auaritiæ posse criminari : ut se aduersarius acute disputasse putauit . Nemo est si sapiat: si ratione fruatur : q̄ non dicat ita itēperantē esse | qui superfluis indulget: q̄ qui necessariis demit . Virtus . n . omnium philosophorū sententia semp mediū tenet: et ne quid nimis obseruat . Verū ne diutius ab tuis argumētationibus nostra deuiet oratio : cōgessisti ꝑterea innumeras pene fœminas : quæ priscis tēporibus et hac nostra tēpestate pudicia | fide | prudentia | fortitudine | cōstantia | liberalitate | pietate: litterarū peritia / et uariis uirtutū generibus claruere: et exinde tantū fœmineū sexum dicis ꝑmereri: ut nouo sub iugo mitti non debeāt . Verum suarū uirtutū insignia retinere . Latus qdē responsioni patet cāpus: et facilis aditus . Nam si ego a prima fœmina repertens: uoluerō recensere: quot clades: quot bella : quot euerfiones ex

fœminis emanarunt . Si earum spurce / perfide / stulte / ignauiter /
timide / crudeliter / rabide / uenefice gesta denudare: non ne uidebor
lugubrem texere tragœdiam ? Non ne audiētes aures obturabunt ?
Quod ni satis exploratum haberetur: nunq̄ Caronē illum Vticen /
sem dictitare solitū accepissemus . Si absq; fœminis posset esse mū
dus: nostra conuersatio non esset absq; diis: quem non nisi uera lo
cutum testatus est Hieronymus dicens: nec quisq; fœminatum ex
cratur ludibria: nisi lusus / et expertus / et conscius pœnæ. Nunq̄ il
lud ad nos Solomonis emanasset: qui a cedro libani usq; ad Isopum
disputasse narratur : Longe fac a fœmina uiam tuam / et ne appro
pinques foribus domus eius , Qui applicabitur illi: descendet ad in
feros / et qui recesserit ab ea saluabitur . Neq; illud legeremus etiã
melior est iniquitas uiri: q̄ benefaciens mulier . Quibus sententiis :
et si fœminæ pro instauratione labentis mundi: ut late abs te suscep
tum est: omnino necessariae sint: nihilominus o beatiores : si extare
sine ipsis res humana potuisset . Taceo earum amores / insidias /
conspiraciones / uenena . Taceo originem peccati . Orbismersio /
nem et summam omnium pene malorum ex illis fluxisse . Nō sum
in eo occupatus: ut uelim inuehi in muliebre naturã: quam neces
sariam condere uoluit deus hominum generi : Sed aduersus decep
tricem ornamentorum luxuriam nostra sunt arma. in hoc cuneus .
in hoc aries noster imittitur . Vos igitur cōmonefacio nobilissimæ
Matronæ et castæ puellæ: ne arbitremini uirtutū uestrarū : et præfer
tim pudiciæ: præmiū posse esse uarios ornamentorū cultus : q̄bus
atrociores pudiciæ non sustinet hostem: nec animorū corruptori
bus contraria differentibus aures accōmodate . Eos declinate: ut Sy
renū cantus Vlixē uitasse ferunt . Perniciosa sunt hæc Quis. n. p
uictoriæ p̄mio scorpionē: aut Cadmi serpentē accipiet ? Sapiētī qui
dē et experto credite . Alligabimus inq; ignē in sinu et uestimenta
non cōburent: aut ambulabit q̄s super carbonēs ignis et pedes non
cōburet ? Aucupiū animarū p̄culdubio et letalis arūdo est mulierū
cultus. Virtus. n. alia habeat p̄mia alios triūphos. p̄priū et peculiare
uirtutis sit gloriosa imortalitas. hæc suū munus. hæc sua merces: quã
statuit a principio deus sanctis et ipollutis mētibus: quæ se ab iis ter
renis uoluptatibus icorruptas / imaculatasq; cōseruant. Extranea q̄

Vere Tu
Cato.

Solomon.

dē et preposterā res est : cultus corporis insignia uirtutū appellatē : cum perditissimis quibusq; / et deiecti animi hominibus possit esse cōmunis cumq; illum uirtutibus p̄diti magis fugitent omnes: q̄ ap / petant . Quod si eas probas dūtaxat iudicaueris: quas abundantius aurum / et lautior cultus ornauerit: ni p̄sus demens: saltem iniustus rerum æstimator appellabere . Sic illæ: quæ paupertate laborāt / aut nullo pacto uirtute pollebunt : aut omnino uirtutū suarum p̄mio sunt carituræ . Virtus sui ipsius testimonio cōtenta est . Omnibus patet . Omnes iuitat. non spernit regiā. non alta tecta. non exigua tuguria. non fori frequentiā. non uastā solitudinē: et ut omnia breui sermone cōplctar iuxta Comicū illud uirtus omnibus rebus āteit. Omnia adsunt bona: quē penes est uirtus. non cæteras ciuitates: nō finitimos populos: quibus clarior sit Bononia: his legibus / his reti / naculis subiectos esse: pergis affirmare . Deuisses prius: si callidus urbium explorator: tibi ante oculos ponere inclytam illam Veneto rum rempublicam latitudine īperii diuturnitate libertatis: numero sitate ciuium / togatorum maiestate / naualium uictoriarum glo / ria / magnis rebus gestis amplissimisq; fortunis toto orbe celeberrimam: cui modo: uix ulla Italiæ dignitas possit comparari : his legibus: his frenis pro sua singulari / eximiaq; uirtute: pro christianæ religionis decore circa muliebres cultus usam fuisse: hisq; decretis in / uiolabiliter / integreq; paruissē. Nec illas Matronas : quæ uel eque / stris ordinis uiros: uel iureperitos sortitæ sunt: maritorum gratia a lege solutas: ut tu postremo perstrinxisti esse debere. Periculosum sane: nec absq; multa ignominia reliquarum fœminarum: nec parum a communi bono seiunctum : ut quod cæteris omnibus est prohibitum: perpaucis concederetur . Sat est inter nobilissimas et humiliori loco natas competens quadam / et ordinata distinctio. Alia ex lata lege est patriciarum conditio . Alia plebeiarum : Alia diuitum. Alia pauperum . Quid uis ? Quid ulterius optas ? Nam licet legi astrictæ sint: indulgens adeo / et spaciōsa est: ut habenæ laxatæ uidentur ad aures: quæ utinam rigidiores essent: ne pro superfluis ornamentis: quod sine dolore dicere nequeo: tot doli: tot quæstus: tot fraudes : tot rapinæ parentum / ac uiroꝝ animis inhererent : ne humanus deniq; sanguis uiolentissime emungeretur . Quæ mala

præcauens Lycurgus ille: cuius antea mentionē fecimus: spartanorū
 legibus monuit matrimonia summa semp̄ seueritate coercēda: nec
 pecuniā: sed mulieres eligēdas: ne unq̄ dotis cōfidentia abundātiōra
 Puellæ ornāmēta requirerent: quæ non possent aliquādo sine dete/
 stabili scelere uiri compare . Non cessas adhuc magis ineptire . Le
 gatū niteris adhortari: ut legis abrogatiōe honori | et salutī cōsulat.
 auctoritatē sibi uēdicet. Proh īmortalis Deus: quis honor tuus iste:
 quo putasti auctoritatē turpitudine cōparari? Sic apud te erit lau
 dibus efferendus: q̄ ne inglorius esset: superbū illud Ephesæ Dianæ
 tēplum redegit in cineres . Sic tuo iudicio Regina Semiramidis col
 eundi lex erit suscitāda: sic Messalina laudāda . Nam si Scipio Mi.
 in eo bello: quod cōtra Numantiā gessit nihil æque militū animos
 corrūpere | et uires eneruare existimans: q̄ lasciuiā: fractamq̄ molli
 ciē: simul ac castra ex urbe rediens īgressus ē: omnia: quæ ad uolup
 tatē inuenta erant e castris eiecit . Si eum secutus Metellus bello Iu
 gurtino nō minori seueritate usus est ī milites: quid agendū erit ec
 clesie Dei Cardinali: ut pudicicia: ut honestati: ut cōmodis: ut chri
 stianæ religioni cōsulat: cui p̄sit? Turpissimū p̄fecto esset pace illi
 us dixerim | ac grauissima nota dignū: si ille segnius: quæ ad christi
 anæ fidei ornāmētū attinent: q̄ olim romani Imperatores: quæ ad
 reipu. āplitudinē: susciperet | et tuereēt: ac si cæteras suas diuinas | inu
 merasq̄ uirtutes: quæ antea nunq̄ uel minimā perpeffa sunt caligi
 nē: modo tuo hortatu denigraret. Cur non magis prudētissimo illi
 ac Sacratissimo dicentē Esaiam p̄ponis: decaluet dominus uerti |
 cem filiarum sion | et crinē earum nudabit | et auferet in die illa or
 namentum calciamentorū | et lunulas | et torques | monilia | armil
 las | et mitras | paliola | et sindones: et erit pro suaui odore fetor | p̄
 zona funiculus | pro crispanti crine caluicium | et pro fascia pecto
 rali cilicium . Quid uero ornāmēta iam possint ad scelus exemplo
 nobis est Thamar quæ cum foci æstualet icendio: et horreret pe
 tere facinus: nil sibi ornamentis aptius rata | exuit fuscis uiduitatis
 se uestibus | et meretricio cultu cōposuit: quo turpissimum coitum
 est assecuta . exemplo et clarissima Iudith: quæ de Olopherne im
 peratore potentissimo triumphatura non sibi exercitum numerosis
 simū: non fortia tela: nō finitimorū opē censuit esse necessariā: uerū

Lycurgus .

Dianæ eph
 sæ tēplum .
 Semiramis .
 Scipio mi .

Metellus .

Thamar

Iudith

Hester.

Alexander
Ma.

Petrus.

Paulus.

tantum ornamentis tribuendum putauit : ut formosissime compta atrocissimi hostis sit anima capiteq; potita: quæ summa incomparabilisq; uictoria q̄tum ornamentis sit concedenda: restis fuit cunctus Bethuliae populus: qui hebraeis laudibus decantauit . Vnxit faciem suam unguento / colligauit crines suos mitra ad decipiendum Olo / phernem. Sandalia eius rapuerunt oculos eius: et pulchritudo illius captiuam fecit animam suam : quasi primum luxuriæ aucupium et irritamentum sint ornamenta: cum prius raptis oculis \ mens uolueretur in crimē . Non prætermittam reginam Hester quæ periclitantē populum apparatu regio et lautissimo cultu potuit liberare: et crucē Mardocheo paratā mutata Regis sententiā in Amam: quē sum / mo studio rex prius amabat: transferre . Tantum .n. cultui: qui humanos animos nouit illaqueare: cōfixa est: ut capitalē pœnam: quā si quis irrequisitus regem adiret: incurrebat: nullo modo sit uerita . Hinc illa summis laudibus efferenda Alexandri Macedonis constātia : qui deuicto Dario Persarum rege: cum eius captiuas haberet filias: uidere omnino contempsit / inquiring turpe esse: qui uiros uiciflent a mulieribus superari . Non proinde meo arbitrato \ q̄ fœmi / nas nunquam uideret ille: magis uero non ignorans q̄ moli dulciq; aculeo ferire animum regius et Persicus cultus facile potuisset . Verum quid diutius exemplis insisto : cum hæc ornandi putrida tabes palam totum orbem uideatur inficere ! Quamobrem: et si plurima nobis: ut spernantur ornamenta incitamento esse uideantur : duo tantum ex omnibus ne longa nimis texatur oratio : memorasse fatebit . Sanctorum Monita .s. et præclara quæpiam: cum superiorum temporum: tum nostræ ætatis matronarū exempla . Non ignorās : ut a primo sumamus initiū: sanctus ille clauiger Petrus : cui omnis ligandi atq; soluēdi potestas a domino credita est: q̄tum pudiciæ / et bonis moribus noceret uenenatus mulierum cultus . Non sit extrinsecus iubet capillatura \ aut circundatio auri et argenti aut indumentorū uestimentorumq; cultus . Et Paulus gentium dux: cuius singula uerba diuina lex est: ad Timotheum scribēs : Volo inquit uiros orare i omni loco : similiter et mulieres in habitu ornato cum uerecundia et sobrietate: ornantes se non in tortis crinib; / aut auro aut margaritis \ uel ueste præciosa: sed quod decet mulieres: p̄mit

tentes pietatē per bona opera. Quæ cū ita sint licet Roma suas fœ-
 minas ut antea concessimus : libertate donarit : non inuenio ego ta-
 men quo pacto : qua ratione : qua fiducia nos : qui purissima fide
 credimus cuncta nostra opera siue bona siue mala ante magni dei
 tribunal manifestanda : illos imitari debeamus : nec uereamur Apo-
 stolorum ante ire mandatis . Suas igitur habeat Roma lasciuias :
 habeant et quæ non sperant criminū pœnas / et præmia futura uirtu-
 tum . Ex sibi uerticem ornent crinem e fronte demittant crispantis /
 aut uento actas manicas portent . stridentesq; calceolos pedibus te-
 rant . purpurisso et cerussa ora perungant : facies gypso et niueo cã-
 dore depingant : omnia iuuenum flãmæ / et fomenta libidinum : ac
 corruptæ mentis indicia . Nostrarum autem matronarū insigne de-
 cus et ornamentum sint mores et uirtutum studia : ne si fuerint ex-
 tra cõpositæ et circumornatæ : ut similitudo templi : euãgelicam illã
 imprecationem illis audire contingat . Ve uobis quæ similes estis
 sepulchris dealbatis quæ extrisecus auro et pictura relucēt : interius
 autem sunt plena cadaueribus putridis et ossibus mortuorum . Nec
 deiectiores animos : q̃ illa Cornelia magni Scipiõis filia : Ti . Sēpro-
 nii optimi ciuis uxor : Gracchorumq; mater : præferant : quæ cum
 capanã fœminam apud se hospitem sua corporis gestientem orna-
 menta uidere : in longam uario sermone moram protraxisset : tandē
 domū e schola redeuntibus liberis Et hæc inquit ornamenta sunt
 mea : Sicq; muliebris ornatus curiositas fuit urbão sermone delusa .
 Putauit nobilissima mater ita suscipienda matrimonia ut non i il-
 lis quærat luxuriam uestimentorum : sed generosa soboles : et benemo-
 ratorum liberorum corona : quorum causa inuenta ipsa res ē . Ma-
 turum iam arbitror : ut nostra pudiciæ uexilla soluamus : quo grã-
 diore animo Bononienses Matronæ iustissimã uobis impositam le-
 gem debeatis amplecti : agatisq; : ut aliquando aduersarius itelligat
 quãtum pudicia Bononia et moribus præstet : cui nihil fuerit pul-
 chrius nihil antiquius : q̃ sui sacratissimi Præsulis : uiri quidem in
 omni genere laudis excellētissimi obtēperare mādatis . Vobis in pri-
 mis Illustrem ac sanctissimã Paulam pudiciæ simul et fecūditatis
 exemplar imitandam proponite : quã etsi clarissimã reddat : tum

No.

Cornelia
 Scipiomaior
 Tiber sem-
 pnius
 Gracchi

Paula ro-
 mana

Blesilla
Eustochium

Hieronymus.

Hemetius
protestata.

Gracchorum :tum Scipionum familia Per tot ducta uiros atiquæ ab origine gentis :non minorē tamen illi gloriā singularis eius pudicia et admirabilis factitas cōparauit:cui mortuo uiro nihil fuit potius:q̄ se ita humili:ita contēpto habitu deiicere: ut inauditum illi sæculo fuerit humilitatis exēplum : cuius uirtutibus nulla laus digna possit inueniri. Illā Blesilla et Eustochium Inclyta sua proles subsecuntur:quarum alteri tantus fuit:non corporis:sed colēdi animi ardor:ut adhuc tenera ætate tantum studiis ipartita sit operæ:ut nedum græcam latinamq; linguā didicerit: uerum etiā quod i Ori gene tota mirata est græcia:breui quidem tēpore hebraicæ linguæ difficultates uicerit et crepitantia cōfractaq; uerba ita concinne pferre didicerit ut q̄ eā audiret:nil aliud p̄ter hebræā liguā scire putaret. Viginti annorum adolescentula uiro defuncto ornamenta reliquit. Polla semp tunica:dū uita fuit:corpusculū texit. Laneo usa cingulo:et capitis cōpositionē aspernata solū inter ancillarū et uirginum choros dignoscebatur : q̄ omnibus deiectione et squalidior esset. Tantū apud diuū Hieronymū potuit mira eius uirtus:et ueræ humilitatis splendor:ut dū in eius funere Paulā parentē consolaret:his uerbis sit usus. Dū spiritus hos reget artus illā mea lingua resonabit. Illi mei dedicabuntur labores. Illi sudabit ingeniū . Nulla erit pagina quæ non Blesillam resonet . Hanc mea mente defixam legent uirgines uiduæ. Monachi. Sacerdotes:et breue uitæ spatium æterna memoria compensabit. Altera uero suauissimus uirginitatis flos ab illis nihil degenerasse uidetur:quin omnibus earum uirtutibus uirginitatē adiecit. Cuius tantum deo placuit incompta uirginitas :ut cum Hemetii eius patruī imperio uirgunculæ in curiam non æquo animo ferentis : Protestata uxor horridum cultum et neglectum caput mundano more mutasset:illi nocte per uisum apparuerit āgelus terribili aspectu infrendens hæc dentibus uerba. Nefariæ execrabiles manus tibi nūc exarescēt:ut tuo exēplo et p̄sētes et posteræ cautiores euadant fœminæ et facile perpendere queāt q̄ abominabilis Deo sit ornāmētōrū libido:et ueluti nō satis tuo cruciatu expiatū scelus:et maritū et liberos repentino iteritu p̄des. Celsandū ē hoc loco:quādo in extollēdis huius uirginis uirtutibus Ciceronis illa:aut Demostenis ieiuna et exilis p̄ magnitudine rei eēt

oratio. Tot .n. ac tantæ sunt: ut a me ne dixerim exornati: sed enu-
 merari uix queant. Quid dicam de sanctissima Mellania: quæ ad
 huc inhumato mariti cadauere! geminos miræ expectationis et fu-
 turæ probitatis filios amisit: et siccis oculis solam crucem astringens:
 omnia mundanæ stoliditatis ornamenta calcavit? Quid de Deme-
 triade uirgine: quæ cum legisset Heliam et Ioannem Baptistam:
 quorum alter igneo curru in cælum rapitur: Alter gloriosissima ad
 ueniente Maria in utero matris exultat: camellorum pellibus cinxis-
 se hispida membra: inter lautissimas mēsas: inter Eunuchorum an-
 cillarumq; cateruas / inter strepentem / densamq; familiam purpu-
 reas et preciosas uestes in asperitatem humilis cultus mutauit: et
 nuptiarum thalamum dedignata secum in uirginitatis propositum
 plurimas traxit? Quid de Liberata et Faustina sororibus: quibus
 ueluti intonuisset de cælo dominus Egredimini de cognatione ue-
 stra / et quiescite in terra: quam monstrauero uobis relicta urbe /
 et patre sui propositi hoste: suauissimum fuit mira ornamenta / ma-
 gnasq; diuitias spernere / et constanti animo pauperes pauperem
 crucifixum sequi? Quid de Marcella clarissima: quæ de pingui pa-
 trimonio / amplissimisq; fortunis nunq̄ sibi indulserit: nisi quantū
 ab intemperie corpusculū tutari posset? Nec reticebo Thaidem no-
 bile scortum: quæ cum omīs suas curas / cogitationes mentem deni-
 q; omnē ad corporis cultū cōtulisset: et summā fœlicitatem in uol-
 luptate corporis collocasset: demū Abbatis Panutii monitis reuo-
 cata: omēs fucos multiplices / ac præciosos ornatus in locum eminē-
 tem urbi in unum cōgessit: clamansq; Ecce uiri ægyptii merces me-
 as / animarū uestrarum deceptrices. Pereant ne cū illis pereamus:
 subiectis flammis omnia optima fide concremauit. Nō omittā no-
 bilissimā Fabiolā: quæ usq; adeo ornamentis corporis spretis: ani-
 mū humilitate cæterisq; uirtutibus decorauit: ut non facile consti-
 tuerim plus illa iculta: an. Q. Maximus toga: Fabiorū familiæ or-
 namenti p̄stiterit. Hunc unū cūtando restituisse rempu. plenis buc-
 cis subsellia et celsa capitolia resonant. Quātum uero uiuentis Fa-
 biolæ haberet Roma miraculi: Hieronymi testimonio in mortua
 demonstrauit. Ait enim illius mirandas describens exequias. Hic
 iuuenum chorus: illinc senum: qui carmine laudes fœmineas / et

Mellania.

Demetrias
Vir.

Liberata:
Faustina.

Marcella.

Thais.

Panutius.

Fabiola.

Hieronymus

Paula Gon.

Cacilia Gō.

Baptista

Margarita
Ioannis
Feruffini

facta ferebāt. Non sic Furius de Gallis. Nō Papirius de Sānitibus .
Non Scipio de Numātia. Non Pompeius de ponti gentibus trium
phauit. Illi corpora uicerant: hęc spirituales neqtias subiugauit. Nō
Platea. nō porticus. non iminentia desup recta capere poterant p
spectantes. Tunc suos í unum Roma conspexit. Pergerem huic lo
co innumeras priscae sanctitatis matronas cōglutinare sūmis laudi
bus/ sūmisq; admirationibus dignas: quæ uobis acutissimū ad abū
dantioris cultus contemptum calcar icuterēt. Verum ne arduū uo
bis fortasse appareat cū antiquitate certare: ex eis nonnullas : quas
nostra hęc tempora nobis attulere: potius adducēdas cēnsui: quarū
exemplis earū animi: quæ ad uirtutem natæ sunt: excitati : uirtutis
decore lasciuia floccifaciant/ atq; reiiciant . Habuit Mantua Paulā
Gonzagā Illustrem fœminā uniuersa Italia celeberrimā: quā si dixe
ro corporis cultū contēpsisse: omnem suā rem in ædificādis istaurā
disq; delubris : í paupum christi necessitatibus: í locandis nuptiisq;
tradendis uirginibus: quæ quidē maxia sunt: erogasse : si nihil unq;
illā omisisse: quod ad uerā humilitatē/ culmēq; uirtutis cōducat: si
oīs deniq; ingenioli mei uires í eius laudibus expendā : parū dixis
se me profecto semp agnosca. Primā Paulā: cuius modo mentionē
fecimus: imitata Caciliam uirginem suā filiam litterarū peritissimā
suo educatu: suaq; imitatione ad tātam sæcularium ornamentorū:
ut ita dixerim: nauseam perduxit/ et ad religionem inflammauit:
ut apud patrem primum Mātux Marchionem / uincere eius pro
positum cupientem: causam cōstantissime agere non sit uerita. Ba
ptistam insignem Ariminēse solum habuit singulari humilitate/ pa
riter et litterarum studiis præditam: quæ adeo animi ornāmēta cor
poralibus prætulit: ut nihil unquam prætermisisse uisa sit: quod ad
pricipis aut præsentis / aut futuræ decus / et ornamentum ullo pac
to potuerit attinere . At cæteris suis rebus gestis omisissis : inuenio
illam etiam uiuente uiro nedum humili habitu incessisse : uerum
cæteras conciuēs et populares hortatu suo íperioque temperatissi
mis ornamentis : breuissimisq; uestium caudis ufas fuisse . Iis fra
grantis uirginitatis parentem ad nectam nobilem Magaritam
Ioannis Feruffini iureperiti / et æquestris ordinis coniugem :
quæ hac nostra tempestate Mediolani claruit : Illam si abiectam

et inculta duntaxat edixero: uidebor dum rei nostræ confulo: minimam uirtutum eius partem attingere: quæ tamen illi populosissimæ Ciuitati honestatis prodigiū pene fuerit: nō minorem tamē in pignoribus sibi famā uendicauit. Sic enī p̄ter naturā reliquarū parentum filiarum monilia et p̄ciosa ornamenta litteras putauit: ut plurimas: quas matrimonio adepta fuerat gnatas ita latia et græca lingua dotauerit: ut uirguncularum ingenia / epistolas / interpretationes / et elegantiam omnes laudarent: mirarenturq; insubrium et liguriæ populi. Opere precium erat: spectare puellas humili habitu uirginaliq; uerecundia rubentes oculis in cælum tentis: tum græco: tum latino sermōe psalmos christo Iesu: et uirgini Matri decantare. horis statutis silentio uti. suum quamq; oraculū distinctum habere. inter se acutissime de interpretationibus peregrinæ linguæ contēdere. Pythagoricas ac Socraticas in teneris pectoribus uersari sententias: quas omnes uernantes paradisi rosas: ne pestilens aura corrumpere cum clarissimis parentibus paruola quidē interiecta mora: sūmus rerū Spectator ad se gloriosa morte cōtraxit. Neque omissas facere Corneliam Turrensē / et Isotam Nogarolam / conterraneas meas: quarū cū reminiscor plurimū lætor. Sic et Apollo / dorū eritreū de Sibylla conciuē sua plurimū gloriatū fecerunt. Harū prima cū fuisset diutius matronarū ueronensiuū corona / et singulare decus: ad extremū maiore aīo impetrato diuortio adhuc uiuē in te uiro: diuino se cultui p̄petuo mācipauit. Altera uero uirginitatis liliū et eloquētiæ flumē: quā merito ipsi Hortensia possim cōparare: sp̄retis calcatisq; terrenis illecebris humillima ueste cōtenta: totū litteris sacris dedicauit ingeniuū: Illis sese ostētat: Illius cōtinue sacra uolumina rerunt genua: nunq̄ de manibus exeunt Aurelii diui / aut Hieronymi libri. Difficilia fortasse ista et laboriosa quis dicet: quæ rarissimæ mō uideātur attingere. Nolite animo labi optimæ Matronæ. Eas præclarissimas fœminas omni ex parte perfectas: si non æquare: saltē imitari ne pigeat. et ita imitari: ut uideamini pudiciā omnibus rebus anteponere. Diuinam legem obseruare. et potentis dei ultionem uereri. Sic uos rogant sacrarum uirginum chori / et oīs Matrōarum cælestiuū ordo. Sic uester præsul. Sic ciuitas tota. Date hoc illis: quæ sedulo p̄ uobis orāt. Date Præsuli. date patriæ: ne ue

Cornelia
Tur.
Isota No.

strorum criminum pœneas luat: et aliquando ad uos conuersa mœ
stissimas uoces emittat. diuinis cæsa / et attrita flagellis! Tu uero sa
pientissime Præsul religiosorum decus et gloria: ad quem ueluti ex
longa peregrinatione lubens tandem / lætusq; reuertor: si iustissimã
hanc legem: quam tulisti: curaueris integram semper inuiolatamq;
seruari: tantam tibi gratiam apud Bononienses comparabis: q̄tam
antea nunq̄: quæ et si nunc grauis quibusdam sit atq; molesta: bre
ui tamen cum tuam in se charitatem intuebuntur: mollis / dulcisq;
reddetur. Morbo laborantes medicum sæpenumero detestamur: cõ
uiciis probrisq; laceessimus: quem eundem conualescentes non par
uo honore prosequimur. Nullũ enĩ de benemeritis tuis erga illos:
licet multa sint: uel maius charitate: uel utilius correctione: Postea
ri: ad quos tua fama deuenit: cum uiderint ciuitatem pudicia /
bonisq; moribus florere: nec quicq̄ unq̄ tibi tantæ curæ fuisse: quã
tæ fuerit Dei optimi honos / et illius augendi uoluntas: geminas ten
dentes ad sydera palmas tibi gratias agent: et futuri temporis eris sē
per cõmendatiõne uicturus: nec tuis laudibus ulla unq̄ ætas finem ì
ponet. Tanta est egregia tua et apud omnes laudata constantia.
Tanta est religio. Tanta animi rectitudo: atq; modestia: ut q̄ diu
tius tecum immorer: maiorem eo in me diffidentia notam legen
tes interpretari queant. Quare mihi modum imponens tuã domi
nationem exorata cupio: ut pro singulari sua / ingenitaq; uirtute
honestissimam hanc honoris pudiciaq; defensionem lata suscipi
at et sanctam suam legem curet fore perpetuam.

Matthæi Bossi ueronensis Canonici Regularis:
ne fœminea ornamenta Bononiensibus.

restituantur: ad Besarionem

Cardinalem

atq; legatum cohortatio

FINIT.

EIVSDEM MATTHAEI ORATIO IN AZIMO
RVM DIE DE BEATA DOMINI COENA .

Ecum ipse cogitās quibus ingenii uiribus : quā sententia
rum grauitate:quo eloquentiæ flumie opus sit apud uos
m Patres reuerendi mihi/ Ciuesq; ornatissimi de re magna/
diuinaq; dicturo : plane ab huiusmodi dicendi munere
abduci magis:q̄ ullo quidem modo excitari me sc̄ntio . Neq; enī
is sū:q̄ aut aliqua egregia dicēdi gratia/aut ulla ea apud uos tales/tā
tosq; uiros fungat auctoritate:aut certe præstem uel ætate/uel meri
tis:ut uestros iure animos de re tanta dicendo possim in me conuer
tere . Cæterum cum apud Ciceronem me legisse contra memineri
Malle se indisertam orationem:q̄ morosam/stultamq; prudentiā .
Sanctæ illius quoq; cum reminiscor Sententiæ Melior est obedien
tia:q̄ uictimæ/et uir obediens loquetur uictorias . Deniq; cū ita iā
quidem primum omnium uestrum oculos intueor benigne / inten
teq; in me esse coniectos : quod Oratori plurimū solet afferre præ
sidii:mibi ipsi futuram a uobis ueniam utiq; spero :si quid minus
inuentum argute/delimatamq; studiosiore cura protulero . Hic tã
q̄ reuiuiscens uires sumo/animum labentem reficio . me ipsum ad
hortor:ut demandatum hoc pulcherrimū mihi negotium minus iā
timide obeam mirabili obediētia fretus uirtute /et uestro lætissimo
Patres aspectu . Conabor itaq; ne de me ipso plura superflue prose
quar:ut quidem potero:de inçlyta ista/et sacrosancta domini cœna
complexe aliquid atq; breuissime dicere quod eo prudentius / atq;
consultius uideor mihi facere/q; te hodie prius Timothee pater ea
maxima dignitate . copia . eloquētiaq; fulgore:quibus omnis Supe
ras : populari tua in concione mysteria ista tractantem audiuimus
tanta plane intentione /et mente :ut nunc etiam prōpe lachryman
tes tuam diuinam uocem uideamur audire . Festinat quoq; hora
rei sacræ in ecclesia persoluendæ:quæ nos teneat ad umbras usque
serotinas : Quare me ut expediam Patres:uiriq; clarissimi . Propo
nitur nobis hac cœna præcipue diuinum expulum/sanctaq; liba /
tio uiuentis Agni in salutem /et uitam eorū omnium comperta :
qui in ecclesia dei sancta membra sunt uiua . In quo plane cōuiuio

No.

Sæcula Not.

Saluatoris / et magni dei nostri claret immensa illa benignitas : qua
ut nos extinctos / sepultosq; peccatis ab origine mundi prima uiui /
ficaret / ad cælumq; erigeret : descendit ipse a paterno sinu / Sublimi
q; cælorū gloria i similitudinē hominū factus / et habitu iuētus ut
homo : non dei formam : sed serui agens : quo subducto maiestatis
splendore per crucis oprobrium : eam necem subiret : quæ contrari
um tanq̄ antidotum totius mundi interitum aboleret. Qui confur
gens deinde ab hac tanta indignitate / passionisq; ignominia de
mortis triumpho gloriosus / cælestiaq; repetens / ne hominem tani
to præcio cōquisitum / et sanguine partum desolatum / pupillumq;
dimitteret : nobiscum ad finem sæculorum usq; dignatus est agere
hoc in sacramento salutari / atq; mirabili : Quam tantam fœlicitatē
æuo huic nostro postremo tā benigne collatā quæ uoces : quæ ora :
quæ linguæ poterunt personare satis abunde unq̄ / aut digna cum
laude ? Retrospeciamus parumper : si lubet : anteacta tēpora reliqua :
conferamusq; illa cum fortunatissimo / christianoq; Sæculo nostro.
Habuit prior illa ætas tam cito ferme collapsa : q̄ genita in terrestri
Paradiso de pomiferis lignis magnæ suauitatis alimenta / nulla cui
ra / nulloq; labore quæsitā : cui iuidēte Diabolo oīum malorū aucto
re factum est ut ide magni propulsi Parentes / extores miserabiliter
egerint cum successo hactenus / successuroq; in omne posterum tē
pus hominum genere . Altera : quæ naturæ nomen accepit : q̄ cum
nullæ adhuc essent leges / sola hominibus prælucente natura degere
tur : consecuta est ætas : et ea quippe cum laboris sudore / æstuq; diei
agrestibus bacchis / duroq; aruorum partu curato / sibi uitam suppe
ditauit : quam tandem omnem insignem / præposteramq; libidinem
sine frōte / ruboreq; exercentem iratus deus cathaclysmo demersit .
Ab Noe uero / suisq; liberis insequens reparata Progenies et uini /
et pecoris esum idulgenter accepit. At postea israhel exeunte de Egy
pto / et Moise illum ductante / rubro Mari sicco pede tranato / per de
fertū errantibus omnisapidum manna cæli depluuerunt : quo . XL.
per annos saturati fuere. Habuerunt deinde sub lege fumātes in sã
guine et tostos igni hircos et uitulos : aliaq; holocausta similia tum
pecoris tū alitis : quæ mūda dixerunt / et propositionis panes futuro
rum ut iquit Apostolus umbræ atque figuræ : quibus tum delicta

piarēt diuināq; rem agerent . Vbi tandē hoc nostrum aduenit / ple-
 nitudinis gratiæ tempus Angelorū pane esse cœpit homo / fieriq; di-
 uinus diuino de cibo . O stupor . O gaudium . O et fœlicitas : ut
 maiestas illa dei tanta : quæ cuncta creauit / et creata æterno tuetur /
 et moderatur imperio / quā nulla uasta terrarum spacia / aut celo /
 rum imensitas capit ad hoc inefabilis bonitatis / pietatisq; descende-
 rit ut per hoc substantiale uiaticum conuiuiumq; beatum esuriētī
 beatam homini uitam se cōmunicare nec sit dedignata : ut hac com-
 participatione mirabili unum fieret seruus et dominus / mortalis et
 deus / creatum atq; Creator . O stupor iterum inextricabileq; mira-
 culum : quod ab aliquo nunq̄ potuit / poteritq; deprehendi . Et . n .
 quis enodabit / ut stare accidentia possunt sine ea : quæ illis necessi-
 tate semper est comes : dico substantia / ut infringi eadem / atq; cō-
 minui diuina integra / atq; humana permanente natura / atq; idē
 numero corpus diuersis aris / sacriscq; abditis simul haberi / atq; ser-
 uari / atq; attolli conspicuum / summitti occultum / ire / redire / morariq;
 simul / et pleraq; alia similia : aut certe maiora : quæ sensum omnem /
 ingeniūq; uirtutem effugiunt / Tanta ista / tanq; inextricabilia so-
 lam deus : quæ caperet / atq; perdisceret : esse uoluit fidem : quam
 qui non habet : nec hactenus didicit : a sermone Christi hauriat : qui
 contestatur / et inquit Ego sum panis uiuus : qui de celo descendi :
 de quo quisquis ediderit : uiuet in æternū . Si itaq; mentiri deum nō
 putauerimus : quod tantum nefas nemo prorsus : nisi insanus suspi-
 cari quidem potest : ut arcanum teneamus / profiteamurq; constan-
 ter / necesse utiq; fiet . Quamobrem ad tanti / tanq; abditī mysteriī
 sacramentum non solertia / exploratioq; humana : sed alma et ful-
 gida fides euocanda est : quæ nos tantisper erudiat : quoad euacuata
 fide / per se se ueritas homini flauescat in celo / et in nobis illud de
 psalmo cōpleatur oraculum Sicut audiuiimus / sic uidimus in ciui-
 tate domini uirtutum / in ciuitate dei nostri / deus fundauit eam in
 æternum . Suscepimus deus misericordiam tuam ī medio tēpli tui .
 Quæ alia misericordia suscepta maior / ac gloriosior in medio tē-
 plo dei : q̄ ista : quæ animas sacerdotū / cæterorumq; deinde fidelium
 impinguat atq; inæbriat : quæ nos beatos / et certe diuinos efficit : si
 p̄parati / splendidiq; uirtutibus ad beatam hanc mensam accesseri

g.i.

Fides.

No.

No.

No. Sympo
sium

Apostolus .

Dauid,

mus? Ad quam aliter ire quisq; sibi caueat: ne cum proditore disci-
pulo a domino audit Qui intingit manū meū in catino : hic me
trahit . Vt . n. celestis iste cibus | et nectar bonis est odor uitæ in ui-
tam | malis æque est odor mortis in mortem . Illud optauerim imi-
taremur: quod scriptū reliquit i Symposio septē sapientum Plutar-
chus: ubi ex sodalibus unum ita loquentē inducit : An non putas:
ut eorū: qui ad cœnā quosdā uocant cōuiuas / apparatus quempiam
esse oportere: ita et eorum: qui uocati sunt? Seuaricenses recte (ut
opinor) uno ante anno mulieres ad cœnas iuitant / ut magno ocio
uestimentis et auro ornata tandem ad cōuiuium uadant . Ego eti-
am longiore tēpore opus esse puto iis: qui recte / et decenter in cōui-
uio futuri sunt: quoniā difficilius est moribus condecere: q̄ corpori
amplū et superuacuum ornatū inuenire . Quamobrē optime etiā
et scite noster Apostolus admonet explorare se quēq; et longe ante
preparare / et sic de pane illo edere / et de calice bibere : quod qui
non facit iudicium sibi manducat et bibit . Sic et istis carminibus
Dauid de fide mysterii: quam diximus deq; præparanda conscientia
recta Confitebor tibi inquit in toto corde meo in consilio iustorū
et congregatione . Magna opera domini exquisita in omnes uolū-
tates eius Confessio et magnificentia opus eius / et iustitia eius ma-
net in sæculum sæculi . Memoriam fecit mirabilium suorū miseri-
cors et miserator dominus : escam dedit timentibus se . Quid est (
uestram oro fidem) patres . Quid egregii / eruditiq; uiri hæc in to-
to corde bis repetita confessio de magnificentia operis dei: nisi ani-
mosa | securaq; exultantis ecclesiæ de tanto fides mysterio: expressio
quidem mirabilium misericordis | et miseratoris dei nūcupatione ?
Et dare diuinam escam timentibus se: nisi innoxiiis / ipollutisq; cri-
minibus nutrimentum de cælo porrigere: qui quanta omnino fide /
pietate / innocentia / pauoreq; possunt hanc suauem escam | uitalē
q; delibant ? Oportet igitur / ut iam paucis: quod concepi: conclu-
dam / uosq; anteq̄ tedeat lætos dimittam: uniuersos: qui sapientes :
qui christiani / qui deniq; homines | non uero pecudes esse / diciq;
desyderant: hanc beatam / celestemq; cœnam ardentem appetere / In
ea diuinam / humanamq; naturā intrepide profiteri / et pia animi
adoratione uenerari . Ad eam deinde tanq̄ præciosis indumentis: et

nuptialibus uestibus sic cōscientia nitida / eximiaq; uirtute ornatos
intrare . Quod ut imbecilles ipsi possimus Patres / Viriq; dignissi
mi: nostram crudelitatem / deuotionem / mentes et opera illustret /
et fulciat imolatus pro nobis / in cibumq; ellargitus pius Iesus et op /
timus maximus : cui hymnus et gloria æternis Sæculis Amen Dixi .

MATTHAEI EIVSDEM ORATIO IN BEATA DOMINI COENA .

Odiernus hic dies Reuerēdi patres / Viriq; Clarissimi prisca
h et sacrosancta Saluatoris gesta: quæ pridia: q̄ pateretur æter
næ memoriæ cōmendauit: solēni / nobis reuocat ritu: et pios
ante oculos ponit : quæ etsi / tam numero effundere: q̄ magnitudi /
ne ac dignitate obruere meū facile possint ingenium Imbecillū sane
ac rei tātæ pexiguū: nō est tamē cur ab eo me subtrahā munere: qđ
a me uos optimi Patres / Viriq; clarissimi dudū expectastis . Egdē
reor ab omni Adæ principio / posteritateq; / neq; repertū quēq; / neq;
reperiendum idum humanæ res stabunt: q̄ præsentī dominicæ cœnæ
mysterio / a nobis modo suscipiēdo / meritā enarrationē possit affer
re . Quod . n . super humanū ingeniū est / ac rationē: ut super affat
tū sit necesse utiq; est . q̄ si non diuinæ laudis amor: fructusq; : q̄ ma
ximus ex re ista colligitur: me pmoueret: nihil pfecto maioris teme
ritatis: q̄ hoc aggredi tantū / tanq; diuinū facinus mihi p̄sus uide
retur . Quoniā uero animus prōptus: et eo: qui omnia uincit: amor
re deflagrans: nequit cohiberi: quin quantā sane potest p̄scrutatio
nē et studiū ad diuina rimanda suppeditet / et infantium more quod
fari nequit / sæpe balbutiat . Ita nunc ego īde p̄motus auspicio / af /
flatuq; iuocato diuino quātula potero orationis luce / ingeniiq; col
nati: si non alta / at uero summa leuioraq; tamē uix tangā / ac deli
babo: ea . s . quæ passurus dominus hodierno die : quē azimorū pri
mum hebræi nuncupant: cum discipulis palā dignatus est agere mi
rabilia quidem: et dū peregrinabimur a cælesti domicilio: nobis cū /
ctis suauia / ac salutaria certe futura . In quibus pertractandis : si itē
tam dabitis mihi operam: ut iam dare uos uideo: haud fructu care /
bitis egregiæ deuotionis: atq; etiam non parui: ut spero: meriti : In

Cœnæ locus.

Apparatus
mirus .

No. Catinū.

Institutum
Sacramentū

quo Deus ita me adiuret: ut ita fieri magnopere opto / precorq; sup-
pliciter. Itaq; ne uos suspensos diutius teneam : et immensum cam-
pum peragrandō molestior fiam: ab eo: quod Lucas refert: auspica-
bor initiū. Etenim isto Iouis die: qui: ut diximus: erat inter azimos
primus . Petrus atq; Ioānes Vbi parari tibi Pasca Præceptor iubes
interrogant : Quibus ille in Ciuitatē inquit abite et occurret uobis
homo lagenā aquæ portans: quē sequimini in domū: in quam itrat:
et dicite patri familias domus . Magister dicit ubi est diuersorium :
ubi meis / cū discipulis pasca manducē ? et ostendet uobis cœnaculū
magnum stratum: et parate ibi . Quæ omnia impigre illi effecere .
Porro pater ipse familias nunciata accipiens ingēti laticia: comiter /
benigneq; retulit En triclinium insigni stratū cultu exedræq; mollis-
simæ . En quæ ad cœnam euntibus cōgruunt: recte / splendideq; in-
structa. Vasa egregia. Opiparæ epulæ: odoramenta. Sapores. Vos
loco / ordineq; discumbite . Vos pasca celebrate . Vos patrios ritus
explete . Ipsa iam tota uestra sit domus . Sunt : q; dicant apparatus
hunc regalem fuisse: et Herodi dicatū a Gallilea Hierosolimā ad Iu-
deorum solēne uenturo . Sed Regem diuina prouidentia mutato
cōsilio idē alio diuertisse: q;bus sunt argumēto ea strata magnifica /
Toreumata . Catinusq; ille: quo nullus preciosior lapis. nulla gem-
ma nobilior. nulla Species Vasis admirabilior: quo Genuenses se se
clariore / ac fœliciores esse gloriantur omnibus populis . His ita ac-
tis / atq; dispositis cū reliquis Discipulis Vesperi Dominus affuit: q;
subsistens / ac ingemiscens . Ego inquit o filii desyderio desyderaui
hoc pasca manducare uobiscū anteq; patiar Discūbite omnes: Qui-
bus sane discūbentibus / ac conuiuātibus cœna ipsa p̄ditoris patefac-
to cōsilio / tristis reddita ē: fœlix tamē diuino epulo / cœlestiq; nectare
ueri corporis / ac sanguinis christi: cuius sacramentū tunc cœpit in-
stitui / fideiū animarū uitale robur : ac suaue uiaticū (si uita non
magis) mansurū nobiscū q; certe diu Sacrosancta terris manebit ec-
clesia . Quæ pia cunctorū mater / ac beatissima p̄pinat illud / atq; i-
partit omnibus iis: q; fide / pietate / inocentia / ceterisq; uirtutibus
culti ad hanc insignē uiuificantemq; nuptiarum agni cœnam nitū-
tur accedere : Cœnam inq;: quæ alioquin nec nutrit / nec uegetat :
sed interimit : nisi fidei luce magis: q; palato gustetur . Nullum .n.

altius: quod credi oporteat: sacramentum accepimus: et in quo se
uinci humana sic fateatur sapientia omnis / atq; cognitio. Panis
iste / panis uiuus: qui de cælo descendit: est: Quomodo uiuus?
Quomodo de cælo delabens? nisi q; in eo uerus / et spirans deus de
deo / homoq; de homine continetur substantialiter / ac ineffabili
ter Christus? Quod si carnem / sanguinem: et animam: et cum his
pariter gloriosam / et sempiternam diuinitatē hostia contineri non
prompte fateremur: aut calicis Sanguinem cum omni diuina sub
stantia uigere in corpore si hæsitaremus: quomodo piaculum / et re
demptio mundi in beato Sanguine Christi? Idem ergo: unumq;
Hostia / factaq; libatio: quod profiteri potissimum / et credere in
dubie conuenit omnibus: qui sub christi uexillo conueniunt: et in
baptismatis fonte nomina dant. Sed deus immortalis q̄ est profun
dum arcanum hoc / et perdifficile captu: ut sub forma paululi pa
nis / uiniq; / integer christus ui sacramenti se se recipiat? At ubi ca
put? At ubi pectus? At ubi manus? At ubi crura? Quibus lineis?
Quibus coloribus? Quibus ponderibus? qua quidem facie maie
stas tegitur / et oculitur tanta? quonam pacto in intestina demitti /
tur: digeritur / egeriturq;? Taceo qua uirtute: qua ue natura non
impressa substantiæ Ipsa accidentia uigere queant / atq; subsistere.
Quis locus / ac situs gloriosum illud definit et conterminat corpus.
quo agitur motu. Idem ut etiam numero una opera innumeris aris /
innumerisq; piscidibus / atq; calicibus indiuiduum capitur. nec au
getur consecrando / nec sumendo minuitur. nec dissecta hostia dis
rumpitur: nec trita conteritur. Dum in humanis agit Christus: dū
cruci suffixus emoritur. dū sepulchro / atraq; umbra tenetur: igno
ra orbi latet ipsa diuinitas: Quod humanum est / et infirmū: quia
inspici / tractari / agnosciq; potest: facile creditur. Verum enim uero
hoc in sacramento / atq; mysterio sic omnia latent et delitescunt: ut
nullum plane acumen uisq; mortalis ingenii horum quicquam as /
sequi possit: nescio ne immortales fortasse Angeli / fœlicesq; in cæ
lo animæ superni luminis dono illud attingunt. Cur uero est ut de
sacramento huiusmodi tanto nihil nisi per fidem percipi possit: si
recte uideo: satisq; sapio: hæc plane ratio compertissima est: Quia
fieri non potest ut intellectus humanus aliquid noscat: quod sub
g.iii.

No.

No. difficilia

No.

No.

sensu ante non cadat: Sed horum penitus: quæ diximus: omnium:
nihil uisibile oculis est: nihil tractabile manu: nihil odorabile nari-
bus: nihil et sonorum auditu / ac sapidum gustu. Panis / atq; Vini
formas inspicio / et esse Saluatoris corpus et sanguinem animose cõ-
testor: atq; etiam pronus adoro. Nihil conspicio ex eo carneum.
nihil sentio ponderosum. nihil humectum. nihil et solidum: et ex p̄f-
sam tamen corporis Christi / meramq; substantiam esse profiteor.
Quod cum ita utiq; sit: ut archanum hoc / omnem usq; adeo sen-
sum effugiat / ut intellectu capi non possit: quoniam abdita dei my-
steria / uirtutemq; summam illius Maiestatis æternæ incomprehen-
sibilem esse necesse est: quemadmodum deus incomprehensibilis ē:
quod meditatum istis carminibus David mihi plane uidetur In ma-
ri uia tuæ / et semitæ tuæ in aquis multis / et uestigia tua non cogno-
scentur: Idcirco diuina nos miserata benignitas / tum sacris pro-
phetarum uocibus: tum figuris q̄ plurimis: conspiciisq; deinde mi-
raculis / ut intrepidi assentiremur ueritati / et ultro mitteremus col-
la sub iugo: mentes nostras stabiliuit in fide: et hæsitantia corda fir-
mauit: suumq; ad hæc testimonium: quo nihil est maius: adiecit: cū
se sumendū apostolis tradens Accipite et comedite inquit. Hoc est
corpus meum: quod pro uobis tradetur: atq; alio iterum loco: Qui
manducat meam carnem / et bibit meum sanguinem in me manet /
et ego in eo. Proprium enim erat tanto huic Sacramento non esse
uulgare: Sed neq; tam abditū / ut credi omnino non posset. Qui
deo credit / et hoc nō credere p̄fecto non potest. Recte igitur Pau-
lus de re ista subtilius cum loqueretur. Ego enim inquit accepi a
domino: quod et tradidi uobis: Qui idē Corinthias instituens Vir-
gines: De uirginibus ait præceptum domini non habeo: consilium
autem do tanq̄ misericordiam consecutus a deo: Et circuncisionē
quasi ad interitum ductam explodens etiam intulit Ego Paulus di-
co uobis quia si circuncidimini: christus nihil uobis proderit. De
isto uero Eucharistiæ sanctæ mysterio nihil audet amplius loqui. ni-
hilq; p̄cipere: q̄ quod accepit Salvatore Christo tradente. Ad hæc
igitur cœnam euntes quotidie uiri Patres: quibus est propensius re-
ligiosa res cura: uosq; reliqui generosi / ac deuotissimi in christo fi-
deles: quibus nō tam frequens quæritur mensa: tanq̄ Sodales uobis

No.

Apostolus.

Quanta
p̄paratio.

affiscite tantum fidei primum: ut animo nihil relinquatur ambiguum . Tantam pariter Vim Charitatis: quātam exigit magnitudo / ac liberalitas inuitantis . Postremo tantum humilitatis atq; tremoris: quantum postulat eminens super omne creatum Sublimitas rei: de qua tanq̄ de summo uertice ut iam ad ima Saluatoris nostri patientiæ et humilitatis exempla descendā me tempus ortatur . Postq̄ exēpta fames epulis: mensæq; remotæ: p̄cinctus linteo / et aqua ifusa labro / Apostolorum pedes procumbens lauat / a Proditore : ut non nulli putant: incipiens nulla uel conscientia / uel rubore suffuso: uel deniq; officio / atq; humanitate / illecto: quod effecisse creditur : ut suo nos imitatu edoceret etiam inimicos a nobis diligendos . Denique eo quidem ordine: quem cum euangelium legeretur: audistis : omnibus lotis / tersisq; sermonem sic orsus adiecit . Scitis quid fecerim uobis . Vos me uocatis Magister et domine : et benedicitis . Sum etenim . Si ergo laui pedes uestros dominus / et magister : et uos debetis alter alterius pedes lauare . Exemplum enim dedi uobis / ut quemadmodum ego feci / et uos faciatis . O nouum apud homines / inauditumq; miraculum . O uesperum semper recordatione dignissimum . Quis rem tantam hanc crederet : anteq̄ factam / ut rerū omnium potentissimus / et inefabilis genitor: cui uniuersa obtemperant soli: et in cuius manu omnis superior / inferiorq; natura / ceu gleba in manu figuli posita est: cuius Sanctum / et terribile nomen tartara pauent: quem hymnidici Angelorum Chori æternis concelebrant laudibus / et in perpetuis Sanctorum splendoribus ante luciferum genitum adorat Terra . pontus. et æther: se se ita de / presserit non modo infra seipsum: qui deus est: aut infra uirtutes cælorum: quæ fœlices plane sunt : Sed infra mortales ipsos: quorum et labor / et dolor est omne: quod uiuunt : ut tam dire uexatus / contempteque habitus gemat apud prophetam Ego enim sum uermis et non homo / obrobrium hominum / et abiecto plebis / de quo et uaticinetur Esaias Et reputauimus eum quasi leprosum / et percussum / et humiliatum a deo . Et magnus gentium doctor Apostolus exinaniuit semetipsum serui formam accipiēs / Quid est o uos deuotissimi per pietatis uiscera / aut leprosum esse ac uermem : aut exinanium etiam: nisi ad illum humilitatis / et abiectionis gradum

g.iiii.

Christi exemplum ad humilitatem.
No.

Imitare Tu
Homo.

No.

No.

No. Petri.

descendisse: quo nullus inferior. nullus contemptibilior. nullus et
despicacior audiri potest? Hic tecum cogita fidelis anima | deoq;
deuota quid ipsa debeas. quid de te praestes: cui tam memorabilem
deus ipse formam humilitatis expresserit | oculisq; subiecerit. Eru-
besce. Erubescere. immo potius paue | teq; ipsum pene exanima qui
cunq; etiam cum bene egeris turges | et insolescis: qui contendis: et
exudas studio laudis: qui tentas et peragis omnia ut uideare | digi-
toq; monstrere. Non enim uir bonus eris unq;: si cum recte agis et
honeste: oculos hominum quaeris | nisi quatenus forsitan ii in hoc
deo laudent: tuq; aliis aemulandae uirtutis exempla suppedites. Ha-
beamus itaq; nihil humilitate praestantius. nihil antiquius. nihil ama-
bilitus. Per hanc enim perditum redemit hominem Christus. Per
hanc intacta puellula euasit genitrix dei. Per hanc caeli municipa-
tum Angeli tenuere: Vnde elatus Lucifer pellitur. Per hanc Son-
res diluunt inquinamenta facinorum: et gratiarum Sancti dona cul-
stodiunt. Quid plura? Tu tandem immensa theatrum es Trinita-
tis. Talamus dei et hominis Christi. Angelorum diuersorium.
Mortalium quies. omnibus grata. omnibus iucunda. omnibus ami-
ca | planeq; et salutaris: de qua si quantum tua postulat dignitas di-
cere uelim: erit equidem mihi anteq; desim | nox ipsa iungenda cum
die: Sed est nobis ad ea: quae supersunt: pergere deo benefauente
propositum. Ad haec igitur: quae fiebant: cum omnes attoniti sta-
rent | et miraculo tanq; extra se facti: in Petrum se se dominus uer-
tens: Sic illum affatur. Ecce te Simon ut cribraret | Sathanas expe-
tiuit: Sed pro te ego rogavi | ut non deficiat fides tua: et tu aliquan-
do conuersus confirma fratres tuos. Pius docet | et admonet filios pa-
ter | et oblitus eorum: quae passurus ipse mox erat: cogitat propensi
ore cura de filiis. Tu contra o Petre ardens | et magistro obsequen-
tissime tuo quid inquis? Domine paratus sum tecum et in carcerem
et in mortem ire. Sed Heu nescia mens hominum fati | sortisq; fu-
turae: et rebus seruare modum sublata secundis: tanta audentem
in fugam uertit: et trepidum cogit peierare per sancta nescire se
hominem: neq; hominis unquam fuisse discipulum puella hostii
custos. Iesus uero: ne ab instituto discedam: firmatis discipulorum

animis: postremum hunc habuit de dilectione Sermonem . Filioli
 mandatum nouum ego do uobis / ut diligatis inuicem sicut dilexi
 uos. In hoc cognoscent homines: quia discipuli mei eritis : si dilexe
 ritis inuicem . O insigne / æternumq; legatum . O uox melle Suaui
 or. Tu tuis filiis Christe Saluator non Arua . non pecora. nō tecta.
 non aurū. non uestes ac gemmas : Sed quæ rebus omnibus potior
 est : Charitatem mutuam legas : quæ illa est : Illa inquam : quæ te
 dei filium / hominem fieri : et cum hominibus uersari . algere . esuri
 re. sitire . et tandem horridæ crucis supplicium ferre compulit sola:
 quemadmodum tu te prophético ore testaris / Charitate perpetua
 dilexi te / et attraxi te miserans tui . Hæc uera est Sanctorum hæredi
 tas . hæc certa filiorum adoptio . hæc beata et sēpiterna possessio .
 Qui sunt de Libera nati . Qui christi signaculum in frontibus ge
 stant: Qui in domo domini crucem dominicam baiulant: qui alio
 quin quanta ui possunt / atque sudore elaborant erecti Spe uitæ bea
 tæ: hæc hæreditatem adeant. hæc seruent. hanc colāt. Neq; q; neque
 at quisq; ullo mō dissimulet. Nihil est. n. tam natura insitū homini:
 q; q; homo hominē amet / mutuūq; recipiat / et p̄stet auxiliū. Sed ne
 q; q; lædunt / et prouocāt honeste possūt ab officio / istaq; dilectiōe se
 cerni. Vtrūq; ab imortali Christo iubemur ut aicos / et inimicos æ /
 que. s. diligamus : quod q; nō facit / et nefarius / et paricida / atq; ip̄a
 ēt uita indignus est iudicandus: q; neq; deo obtēperet / neq; naturæ.
 Potest ne quicquam esse malignius / tetriusq; : q; dissensiones / et
 odia ad mensam domini sanctā epulaturi / mōx non deponere? quā
 ideo petimus : ut ipsi gratiam / ueniamque assequamur ? Hoc non
 hominum quidem : sed beluarum truculentissimarum est / ad pabu
 la / prædasq; rixari. Conuiuium si iis : qui etiam antea nunquam se
 uiderunt gratiam / amoremque conciliat : quanto uel magis proxī /
 mos : qui inimicicias exercuerunt : in beniuolentiam reuocabit ? In
 hoc christiani ipsi ab Africano superiore : et Ti. Gracco deduca /
 mus (si non pudet) exemplum: qui ambo rerum gestarum magni
 tudine / et honorum / ac uitæ dignitate inclyti uiri / cum dissensissent
 sæpe / et inimicicia ac similtate se uicissim prouocassent : Eo die ce
 lebri : quo Senatus in Capitolū ad solēne Iouis sacrificium epu

Dilectio le
gatur

No. et facito

latum conuenisset: iunctimque ambo una mensa locarentur: repente ambo mutuo conuersi alter alteri dextram sponte porrexit: charissimi ad re sacra ita facti: ut Scipio filia uirginem et uiro inuicem Gracco eo in loco desponderit. Sed ad ceptum euangelii ordinem redeamus. Iamque finem querat oratio. His actis demum cum suis noctu Saluator in hortum secessit: Vbi intentius orans procliuus in terram: factus in agonia tanto est horrore correptus: ut de omni corpore sanguinis guttas horror excussit: atrox passionis exordium: quam acerbam et atque funestam commemorabit nobis insequens dies. Quare iam hactenus ista: quae: ut potui: de Cena. de Viatico. de Dilotis pedibus. de Confirmato discipulo. deque Charitate differui. Quae omnibus utinam nobis usui sint: ac sempiternae Saluti. Dixi.

SALVATORI DEO DE
CVS ET LAVS.

EIVSDEM MATTHAEI BOS
SI VERONENSIS IN MA
GNI AVRELII PATRIS NA
TALEM FESTVMque
DIEM ORATIO.

Votens reuerendi Patres. uirique clarissimi: haec al
ma lux nobis anniuersariaque celebritas redit: sic
eam ceteris facer hic noster fortunatissimus: atque

pulcherrimus concelebrare merito debet: sic nouis cōornare laudi-
 bus: sic solēnibus præconiis/hymnisq; attollere: ne diui Aurelii fœli-
 cissimæ huius religionis nostræ fundatoris atq; parētis uel adoptio-
 nem/ uel nomen frustra accepisse uideamur/ sic si labiis splēdidis-
 simum hunc/ faustūque diem digna gratulatioue carentem /aut he-
 bescere/ aut omnino uacuum sua luce emigrare sinamus . Et quam-
 quam indoctior ego/ et impuro ēt forsitan ore non te dignam satis
 magne /ac diue Parens possim orationem præstare: sintq; tua erga
 nos omnes immortalia merita longe profecto maiora : q̄ mortalis
 ulla facundia /ardore tamen nescio quo mentis impulsus : neq; pr-
 sus desiere tuis a laudibus posse: neq; certe debere me uideo. Quid
 enim tam arduum/ magnumq; susceptu: quod beatissima/ ac feruen-
 tissima Charitas /et de sanctis dei fiducia eximia aliqua non asseq-
 possit? et semper assecuta non fuerit? Quid æque tam quoquo mo-
 do laudabile / tam ue conueniens: q̄ q̄ pro uirili quisq; eum in cæ-
 lum sustollat spectabili cultu/ summoq; honore : p̄ quem in cælum
 ipse dirigitur? Tuo nanq; auspicio : tuoq; numine pater Aureli re-
 gularē hanc uiuendi formam adorsi sumus . Te magistro in ea rec-
 te/ beateq; uiuimus . Te duce fœlici cursu ad incorruptibilem et glo-
 riosissimam cæli palmam anhelamus / atque contendimus . Nam si
 Ceres/ q̄ in athica pro glandibus : quibus prior illa uescebat ætas:
 rei frumentariæ usum / et molendi / conficiendiq; negotium reperif-
 se credita est . Si carmenta litterarum miraculo : quarum nō modo
 characteres: Sed cōiunctiones et sonos intulisse ferunt: Si ob primū
 lanificium Minerua . ob præcipuam uirginitatem Vesta ī dearum
 numerum relata sūt: si conditores urbium . Si liberatores rerū pub.
 Si datores legū . Si et reliquos multos de rebus humāis quoquo mo-
 do optie meritos diuinis honoribus decorauit antiquitas: an ipsi nō
 i gratissimi nati : degeneresq; discipuli : si hodiernū hūc diē cumula-
 tū laudibus: hymnis/ Sacrisq; carminibus tibi diue Augustine pater
 nō cōsecramus? Si ad te genua nō flectimus? Si tuas aras: tuasq; ima-
 gies fœlici lauro/ floribusq; nō cīgimus? thura suauesq; uapores nō
 icendimus? q̄ppe cui uni oīs ætas . oīs Sexus . oīs status/ oīs q; cōdicio
 tantū equidē debeat: ut qui iā te non ueneratur/ aut nō sincero cor-

Ceres.

Carmenta.

Minerua.

Augustini
Ingenii.

dis affectu/cultuq; psequitur:is uel excors sit / uel prorsus iniquus:
qui nec mereatur amplius Solem inspicere:quando tuum fulgorē
tuæq; doctrinæ lumen nequeat intueri.Sed neq; satis ipsis ut fruatur
dignus apareat elementis :cum tuis tot/tantisq; uitæ pabulis se aut
pigeat aut nesciat saginare:cum denique nō obstupescat te cogitās
non in unius gentis/uel ætatis utilitatem concessum :Sed in publi/
cam omnium salutem et uitam/ sempiterno diuinæ prouidētia mu/
nere de celo delapsum :in quo nesciat quid primum admiretur |an
uitæ sanctimoniam |an magnitudinem animi |an ubertatem inge/
nii:an facundiam/et nitorem eloquii/an doctrinam auream et salu/
tarem :cum lingua :tum infinitis pene uoluminibus in orbis terræ
totius fœlicitatem atque salutem disseminatam et sparsam:dum sæ
cula steterint/ quottidianos et admirabiles pietatis fructus allaturā.
De cuius ingenii sublimitate/atq; fulgore:ut ad uos Patres Sermo
iam redeat:si cum reliquis/uel sanctissimis uel doctissimis:quos aut
usq; uidimus:aut unq; legimus uiris comparatio fiat: quid aliud de
beato/plenoq; hoc domicilio sapientiæ/et scientiæ dei:quid aliud in
q;:q; quod diuus/eruditissimusq; Hieronymus noster pulchre/inge
nueq; testatur :erit mihi dicendum ? cuius ad unguem uerba sunt
ista Augustinus Episcopus uolans per montium cacumia quasi aq
la:et ea:quæ in montium radicibus sunt non considerās : multa cæ
lorum spatia metitur / terrarumque situs et aquarum circulum cla
ro sermone pronunciat . Qui enim in lignum fructuosum ascēde
re uult paulatim superiora et maiora poma carpere festiat . Nos au
tem paruuli sumus:infirmiq;/ et minores : si inferiora cogitare uo
luerimus:nobiscum bene agitur.De quo etiam pulcherrime Isido
rus beatissimus ait Licet M. Terrentius uaro apud latinos innume
rabiles libros scripserit:apud græcos quoq; Calcitus miris attollat
laudibus/q; tantos libros ediderit:quantos quisq; nostrum alienos
scribere propria manu uix possit . De nostris quoq; apud græcos
Origenes in Scripturarum labore tam græcos:quam latinos operū
suorum numero superauit de quo Hierōymus sexmilia librorū se le
gisse fateat:horū tamen oīum studia Augustinus ingenio /uel scien
tia superauit sua.Nam tanta scripsit : ut diebus/ac noctibus non
solum scribere libros eius quisq; : sed nec legere quidem occurrat .

Neque alio sensu in eius laudem. singulareq; præconium exultans grata ac benigna mater ecclesia Solemne illud quaque personam uel dum instituit Quasi Stella matutina in medio nebulae: et quasi luna plena in diebus suis lucet. quasi Sol refulgens: sic iste refulsit in templo dei. Si de modo sapientiae eius / et stilo etiam cogitemus: stilum ad omnia accomodatissimum habuit. Latine maxime. Graece non modice. Hebraice quatenus censuit eruditus. Grammaticus. Rhetor. historicus. Inque disciplinis liberalibus omnibus ita summus: ut comparari ei hactenus non possit alius. quas nullo pene tradente sic per se puer arripuit: ut artium illarum professores / atq; magistros tum etiam facillime superaret: Quod post conuersionem ad fidem acceptum referens deo suis in Confessionibus scribit. Quicquid de arte loquendi / et differendi est / quicquid de dimensionibus figurarum / et de musicis / numerisque sine magna difficultate nullo hominum tradente intellexi. Sis tu deus meus quia et celeritas intelligendi / et disputandi acumen donum tuum est. Sed non inde sacrificabam tibi. itaque mihi non ad usum: sed ad perniciem magis ualebat. Iam uero ut de tanto ingenii pelago ad illius Sanctitatem uela flectamus: sine qua scientia magis animum inflat: quam adificet ut inquit Apostolus. Se enim putauit frustra sapere quicquid ad uirtutem / sanctitatemque: non saperet: Quam obrem perscrutationem omnem suam / curam: diligentiam studium ad eam comparandam ardentissimus retulit. Etenim cum christianae militiae primis iniciatus insignibus sub fidei iugo uenisset / seque ueluti Leonem deuictum / atque captiuum ad christi uexillum prostrauisset: quale Patres contriti cordis / et effervescentis poenitentiae signum dedit: qui delicta Iuuentutis / ignorantiaeque suae publico piaculo / publicaq; confessione diluerit: et tredecim libris: quos Confessionum inscripsit: fecerit omnibus nota: ubi non aliter deflet minima: quam alii solent immania flagitia / idelebilia que facinora: et dum uirgilium paruulus legeret tanquam se stolidum / et pessimum culpat uicem in gemuisse Didonis. Hectorem et raptatum bigis circa pgamam / et ab Achylle auro uenudatum uana / atq; immodica animi consternatione fleuisse. Deuotionem uero / et charitatis ardorem / primum. S. post moerorem et lachrymas purgata / ac uiuificata

Stilus modus

No. miraculum

De sancti monia

Confessio pu.

Deuotio

No. et exulta
Augustinia
ne

Regulas iiii
No.

mentis indiciū: quis enarrare iam poterit? nisi dulcedinem illam: quam uir iste sanctissimus præclaro illo et suauissimo Soliloquiorū opusculo expressit: primum nō degustauerit: nisi supputationum. Meditationum. deprecationumq; libellos non tam manu: q̄ cælesti: ut ita dixerim mente tractarit? nisi deniq; sublime illud Trinitatis uolumen oculis fidei non penetrauerit? An poterat quicquā ei ad sanctitatem deesse: qui mortalibus omnibus altius subuolans uagatur liber per omne supernum: et diuinorum omnium atque cælestium inefabili modo explorat/et scrutatur arcana? Non hoc loco modestiam/non temperantiam. non humanitatem erga omnes præcipuam/non perpeffionem laborum / perpetuamque aduersus hæreticos dimicationem et luctam extollam: quæ omnia præclara / summaque facinora late sunt nota. Quod uero magis ad rem attinet nostram: exclamare grato iam animo libet candidissimi Patres O nos beatos O nos fœlices: qui uitæ instituta / et morum formā immortali dono ab Augustino deducimus. Sit mihi fas iactanter loqui/ac proficere præ gaudio/ dentque ueniam cæteri. Gloriarī posse uidemur ante alios Principe optimo. Regula optima / legibus optimis. Nam cum quadruplicem Regularis uitæ normam probet/ et confectetur ecclesia. Primam quidem: quæ a magno Basilio ortum ducit: originis uetustate penes Graios nobilitatam. Alteram Augustinianam: quam sequimur. Tertiam Benedicti/monastica disciplina claram / ac uenerabilem. Postremam Francisci / asperitate uitæ/ numeroq; pollentem: inter has omnis: ut mihi uidetur: tantum nostra hæc eminet: quantum super mortales cæteros sapientia/ atq; uirtute: inque reliquo omni genere laudis se omniū maximus tollit Aurelius. Quis potest dubitare ulla omnino potiora esse præcepta uiuēdi: q̄ quæ tulerit in primis optimus: deinde peritissimus / sapientissimusq; Institutor / atque Magister? Hunc sapienter igi: qui religiosam rem colunt: maiore ex parte istitutorem suscipiunt. profitenē. sectātur/ ac tenēt: nec sic mortalibus usui aurore eē uideēt: nec suū Sidus iis: q̄ æquora nauigant: q̄ p̄clara et sancta ista: quam diximus: Regula: quibus p̄positū/ et cura ē de religiosa uita/ atq; sanctissima. Hæc imprimis ad se uenientibus portū tutissimum aperit: et iter in cælum directissimū struit: nihil alligans. nihil præcipiens

nihil uetans non prorsus recte atq; sanctissime | Nec eadē mollior |
nec horridior: Sed plane singulis congruens | ab discipulorum chri-
sti exemplo | uitaq; detracta: mediocritatem illam tenens: quæ inter
nimium | et parum posita iure laudatur. Contēplationi deseruiēs |
actionem nec deserens: et quod legis est proprium non disputans:
sed breuiter sane precipiens: admonēsq; quod quisq; sequat̃. quod
agat. qua in patres ueneratione. charitate in fratres mansuetudine
in Subditos. quo modo uestibus. quo modo eibis. quo cultu. quo
ritu. quo ordine singulis uel fruendum | uel utendū sit rebus. Qui
discendi cupiditate trahūtur | ueros | gnarosq; rerum: quas cupiunt:
sibi eruditores | magistrosq; assiscunt: quibus formandos se tradāt.
Philosophi Pythagoram. Socratem Platonem Zenonem | Aristote-
lem. Medici Hypocratem. Auicēam. Galienum. Pictores Apellem
Zeusim. Lisippum. Phidiam. Praxitelem: Et ut de nostris etiam co-
gitemus: Sic Paulum primam hæremi lucem Antonius sibi propo-
suisse narratur. Sic Antonium magnus Hilarion. Sic Hilariona mo-
nachorū reliqua | cænobitarumq; frequentia magno studio ē imi-
tata. Nos autem quicquid est sanctimonix. religionis. doctrinx. uir-
tutis. decoris. et laudis quo admirabiliore uel Magistro | uel duce
auspicari iam possumus? Aliis nihil hoc loco detraxerim. Aurelio
diuo attamen nostro sic omnia sine controuersia affatim etiam
concefferim: ut ei ad cumulum addi nihil mihi posse uideatur. Cō-
fertote nunc cum hoc uiro omnis omnium insequentium postea tē-
porum sanctos admirabilesq; in ecclesia christi Patres et proceres.
Confertote ingenia omnia. omniumq; actiōes et ocia: An huic un-
quam tam in ocio: q̃ in negotio aut superiorem | aut similem dabi-
tis uel auditu | uel uisu? Ceteras eius et animi | et corporis dotes: quas
Oratores præterire non solent: ratio rei sacræ perficiunde: quam
expectare omnes iam mihi uidemini: intermittere | finemque dicen-
di maturare me plane cogit. Quare quæ de summis illius diuinis |
que præconiis: deque nostra sub illo uel fœlicitate | uel gloria di-
ci copiosius possent missa reliquens: id potissimum unum hortor |
atq; commoneo: ut erectiore iam animo ad propositam palmā cura-
mus alacres | perq; sūmi nostri huius uestigia Patris cælestia petētes |
nūq̃ uel trāsuerſo q̃dem crīe ab eius iſtitutis | p̃ceptisq; aberremus.

No. et æmu-
lare.

.No.

Sic Augustino dūce uere dignissimi . Sic humanorum contemptores fortissimi. Sic hostium uictores gloriosissimi. Sic postremo uitæ beatæ municipes cum Angelis in æternitate futuri. Quod quia præstare ipsi non facile possumus. (Est enim ad hæc tanta tanq̃ gloriosa facinora imbecillis/et effracta omnis humana condicio) tu passim tuos adiutua milites/ tua signa sequentes diue Parens / et auguste regularis huius nostri ordinis fundator / ac Seruator Aureli. Dixi. Deo. Patriq̃ laus .

ORATIO EIVSDEM MATTHÆI IN LAUDEM SANGVINIS DOMINI IESV CHRISTI: QUI PIE. RELIGIOSEQVE MANTVAE COLITVR.

Vingentis/ et eo amplius annis hunc lætissimū : et splendidissimum diem/ diuinis/ ac panegyricis ueluti laudibus concelebrare non destitisti hoc in Templo peruetusto / et urbe media posito Mantua fœlix: in quo diuinæ prouidentiae gratia munereq̃ inuenta est ea pars sacrosancti Sanguinis Christi: quæ quot annis hoc ex pulpito porrigi uisenda et ueneranda omni promiscue populo solet/ Supinis manibus/ et magnis cum lachrymis uocibus pacem/ ueniãq̃ precanti. Et sane quid aliis : quibus ad dicendum hic maximus/ et sacratissimus cōcessus est aditus: egerint: atq̃ iisdem illis contigerit ego non dixerim. Mihi uero (ut uerum fatear) tantus: tanq̃ iusitatus iam pauor insurgit/ ut dicturo pene uox desit: et se animus sentiat tanq̃ fluctibus obrui: q̃ non intelligo ubi mea altius ascendere possit oratio: cum de qua dicturus sum tanta res sit : ut ei non dicam alter Nestor: alter Demosthenes alter Tullius: aut certe de nostris siue Hieronymus / siue Lactātius: Sed neq̃ ullum aliud redundans humani flumen ingenii facundiã satis dignam possit afferre : uideaturq̃ mihi : noua aliqua de cælo lingua: si qua haberi posset: expetenda : quoniam quantum distat ortus ab occidente: tantum longe deus fecit a nobis misericordias suas atq̃ diuitias: qui cinis/ umbraq̃ fumus / aut inanis et futilis uapor. Quare nisi illud mihi succurrerët : hortareturq̃ magnopere : quod i ecclesia sancta tua domine Propheta quotidie precari nos

iubet Domine labia mea aperies / et os meū annunciabit laudē tuā :
et ea Charitas / atq; deuotio icitaret: quæ foras pellit timorē : nisi et
simul benignitas tua inclyte Princeps / uestraq; idulgentia / atq; fa-
cilitas Patres et Ciues animaret: qui ea satis uera esse: quæ dixi: co-
gnosceritis: nunq̄ hoc pulpitū conscendissem. nunq̄ hoc orandi mu-
nus persuaderi mihi potuisset : Sed pauorē illum : quē maximum
ipsius rei magnitudo / dignitas quoq; / ac reuerentia omniū uestrū
Oratori afferre possunt: mea iprimis de uestra humanitate opinio.
Meus etiā quantulus est ī laudes dei nostri animi ardor. deuotio. pie-
tas cohibet / et superat: atq; etiā efficit / ut si quantum res postulat
haud præstare sufficio: uel saltē balbutiens utcūq; possum de ꝑcio.
de salutari effectū. deq; fiducia purissimi / ac sacrosancti Sanguinis
Christi: quē mox adoraturi estis: aggrediar: ut possum: aliquid elo-
qui . Atq; id : quod primum partiti sumus prosequentes: tanti æsti-
mandam putamus uel q̄ minimam Christi et Saluatoris magni nos-
tri dei sanguinis gutulam: ut ei nulla auri talenta. nulli preciosissi-
mi lapides. nullæ opes. nulli thesauri / nullaq; res alia a sæculis con-
dita uel cælo / uel terris possit comparari: nisi ea Christo sit maior :
cuius quanti est corpus: tanti æque esse necesse est sanguis: qui ex il-
lo profluxit : Verumenim uero sanguis iste : quem dicimus : cum
pars sit hominis dei : ex quo deus factus est homo / et homo factus
est inefabiliter deus: consequens est: ut eo maius nihil / aut preciosi-
us possit iueniri . Est quidem deo ipsi inseperabiliter cōiugata hu-
manitas: humanitati uero corpus et sanguis: ut perinde atq; in no-
bis anima rationalis et caro unus est homo: ita quidē in Christo de-
us / et homo unus sit Christus : Nec iam ī eo alter sit homo. alterq;
sit deus : Sed unus / idemq; deus / et homo cōiunctus : non diuina
euacuata / aut cōfusa natura : Sed uero homine a deo clemēter as-
sumpto: de cuius sanguinis tanto equidē ꝑcio Apostolorū Primus
Sciētes iquit q̄ nō corruptibilibus auro / et argēto redēpti estis de ua-
na uestra cōuersatione paternæ traditionis : Sed ꝑcioso sanguine q̄
si agni incōtaminati / et imaculati Iesu christi . De quo et Paulus
Empti. n. estis ꝑcio magno . glorificate / et portate deum ī corpore
uestro . Hinc quottidiana quoq; illa ab ecclesia ardens nascitur de
ꝑcatio . Te ergo quæsumus tuis famulis subueni: quos ꝑcioso san-
h. i.

Precium San-
guinis Xpi.

No.

No.

Genua.

Sabaudia.
Bononia.

Florentia.
Pratum.

Longinus.

guine redemisti: et quidē precioso super omnia ꝑciosa: quia precium est sine ꝑcio / cum dignitate et merito sui omnia excedat incōparabiliter ꝑcia . Nā si de humanitate cogitas : Sāguis purissimus ē. sanguis innoxius . sanguis regius . sanguis uirgineus . Sin uero | ut est assumptus a uerbo: quis est: q̄ ullo sermone quātā sublimitatis sit assequi possit ? Misteriū inenarrabile est . Mirabile cōmertiū . inscrutabile Sacramentū . Admirari q̄dem possumus: loqui nō possumus : Tanq̄ nocturæ sumus ad solis iubar donec nobis soluañ ille liber : q̄ ob signatus septēis ī Apocalipsi signaculis adhuc patuit mortaliū nemini / atraq; nox: quæ ī æternitate sicut dies illumināda est: flauescat et rurilet . Quāobrem huiusmodi ista: quæ ap̄phendi humano sensu non possunt . omittentes . Id meditemur: id oculis subiiciamus : quod facilius queat itelligi / ꝑiaq; mēte gustari . q̄ uidelicet diues | et gloriosissima sit hoc tam inestimabili / diuinoq; thesauro hæc Ciuitas Marchio tua . Aliæ se urbes iactent: regia Aula: quæ neq; tibi rustica est . Aliæ multo auro | multisq; opibus . Aliæ ubertate soli | et clemētia cæli . Aliæ situ | Aliæ mœnibus . āphiteatris . collosis . Pomeriis . emporiis . sinibus / cæterisq; uel ornāmētis / uel cōmodis . Nulla est / aut certe rara iter omnes: quæ possit cū hac tua Indlyte Priniceps una hac ī re de fœlicitate / gloriaq; cōtendere . Genuēsēs catino eo: q̄ in Azimorū cœna cū discipulis domino appositus est: nihil habēt charius: nihil ꝑciosius: quē et ipse his oculis cōspexisse gaudebo dū uixero . Latatur omīs Sabaudia Sindone illa: quæ ī monumento Saluator iacuit iuolutus . Bononiæ Imago Virginis Vetere / et an nosa tabella icredibili ueneratur religiōe | et colit̄ fide: eaq; si iplo / randū aliquid est: urbē suppliciter lustrant . Ipsa quoq; nobilissima Florentinorū Ciuitas simili exultat Imagine: et pari eā decorat honore . Pratum insigne / et speciosum Tusciæ oppidū claret Virginis Zona . Sic apud quos cuiuspiā Martyris ossa recubāt: aut qbus sacratius aliquid cōtigit: ī quo finitimos et externos superēt : latissimi ostentāt: et eo se fœliciores putāt : quo cæteris ꝑminent . Sed hoc uno beator omnibus is nostra hæc Ciuitas est: quæ uel sola gloriosissimo Christi sanguine digna | beatur / extollit̄: quē q̄dem ut annalium monumēta / et incisum ære epigrāma declarāt : ac quisq; iam credit ꝑpetua ex fama . Lōginus Mantuā detulit: Is: q̄ in cruce pu

pugit domini latus: de quo Vulnere ferunt sanguinē istū defluxisse
 p̄ hastā: et eum oculis captū uisum recepisse miraculo . Quare quis
 qs̄ iudicare de rebus æquissimo animo p̄t: fateatur necesse utiq; ē /
 re hac in re Mātua ceteros facile antecedere populos / faustissimāq;
 ide / ac gloriosissimā esse . Quod sane nobis quoniā compertū iri /
 atq; cōstare assensione / uultuq; agnosco: ad huiusmodi beatissimi
 Sāguinis salutare effectus nostra iam p̄gat oratio: ī quibus p̄orādis
 sic aspiret / sic annuat mihi deus: ut eos satis degustare / explicareq;
 mea paruitas possit: ingetē p̄sertim / ac memorabilē Charitatē illā /
 et pietatē: quā hoīum parens / et dilector deus humano generi nata
 li labe p̄dito / atq; cōmortuo declarauit: cōæternū sibi filiū faciēs pu
 blica p̄ mundi salute ad humana delabi: q̄ peccatū nesciens omniū
 nostrū suo sanguine peccata dilueret . q̄ et morte sua nos mortuos
 exuscitaret / p̄similis Pellicano solitudinis factus: quæ auis: ut memi
 nerunt: q̄ de naturis animalium scribunt: ægyptia est: et pullos primū
 exanimes p̄creat: subinde fouet. demū rostro pectus cōtundēs / p̄q;
 fistulas cordis sanguinē eruens / atq; istillans / hos madefacit / et li
 nit: qua aspersione calefacti / et mollescentes mox agitari incipiunt /
 uitāq; et spiritū ducere / Ita noster hic Pellicanus ægyptius: idest an
 gustatus et tenebrosus (Sic .n. spiritualiter interpretat̄ ægyptius) p̄
 p̄ceras manus / et terebratos pedes . p̄ fossum latus . p̄ coronatū sen
 tibus caput . p̄q; lacerata omnia corporis mēbra nos uniuersos emor
 tuos asp̄sit / et pluit: quo beato sui Sāguinis lauacro / undaq; uita
 li salus publica mūdi / et uita nostra reparat̄ : atq; ita magnifice: ut
 mortalis nō modo / ac ifirma nostra cōdicio inde exurgat ad uitā:
 Sed supra cuncta supna / uniuersamq; creaturā sustollatur ad glo
 riā Cælestes nobis iā cædite Troni . Cædite Potestates / uirtutesq; be
 atæ . cædite Cherubim . cædite uos Seraphim: q̄ tætsi natura excelsi
 ores / et fuistis / et semp̄ futuri estis: imortali tamē assumpti hoīs gra
 tia nos homunculi sic abieti / sic fragiles uestrā gloriā omnē / uestrū
 q; fulgorē p̄cellimus . Nunq̄ Angelos dominū ap̄hēdisse pleno ore
 et exultabūdo noster ubiq; p̄sonat Paulus: sed semē Abraæ / hoc ē
 carnē nostrā / et sanguinē: ī quo ip̄rimis sacratissimo Sāguine fide
 lē sibi / dulcē / atq; legitimā despōdit / et copulauit ecclesiā: de cu
 ius casto cōiugio Sāctorū omnis illa Soboles nascit̄ quos cohæredes
 ac municipes recipit Mater supna Hierusalē / domiciliū gloriæ / san

Effectus
 Sanguinis.

Pellicanus.

Parta digni
 tas Homini.

etiam Ciuitas dei . Per carnē itaque nostrā assumptā / proque sanguinē
factus est unus: quod uerus ē deus et homo / non cōfusione naturæ: sed
unitate personæ: assimilatus nobis pro omnia absque delicto: Quod An
gelis felicissimis uobis (cædite et date ueniā) continget nunquam sæcu
lis ullis: quoniā noster homo: ut ad Apostolū redeā: sedet ad dexte
rā maiestatis in excelsis tanto melior angelis effectus: quam differentius pro
illis nomē hereditauit. Cui. n. Angelorū dixit uirgine filius meus es tu:
ego odie genui te / et rursus ero illi in patrē / et ipse erit mihi in fi
liū . Et cum iterū introducit Primogenitū in orbem terræ dicit / et
adorent eum omnes Angeli dei / et cætera illa ferme notissima: quæ
lōga serie in aurea ad hæbreos epistola Paulus ipse cōmemorat . Hu
mana igitur natura ista / non angelica suscepta est: et ea quædem resur
rectionis gloria / et immortalitatis stolla circumamicta: ac super astra / su
perque omniū angelorū choros euecta: quæ illi adorant / et tremunt /
et laudibus sine fine cōcelebrant . Est itaque in ipso deo / ac domino /
et Rege nostro Iesu christo cuiusque nostrum: ut ita dixerim: portio
aliqua et carnis / et sanguinis: atque in eo caro nostra / et sanguis no
ster dominatur / regnat / colitur / adoratur / extollitur: ut inde lætis
simus propheta canat in psalmis Ego autē in domino gaudebo / et ex
ultabo in deo Iesu meo . Hoc loco cum ecclesia sancta ardor / et spi
ritus exclamare me cogit O felix culpa: quæ talē / ac tantū meruit
Redēptorem . O certe necessariū Adæ peccatū: quod christi morte
deletū / ac sanguine: nobis peperit tantum fastigiū dignitatis / et glo
riæ . Et. n. ubi mea caro / meusque sanguis dominatur / et regnat: ibi
dominari / ac regnare plane me sentio . Vbi Substantia animæ / et
corporis mei afficitur gloria: et ipse inglorius eē nec debeo . Si no
ster es Iesu domine / et Christe Saluator / nosque tui: hoc naturæ uin
culum . hic pietatis nodus. hæc necessitudo mirabilis utique dissolui
nullo modo iam potest: sic est nostra in æternitate tecum absorta / et ui
uificata fragilitas. Tu decorū caput: nos mēbra / nosque uiscera tua .
In te mortui sumus . In te cōsurreximus . In te cælū ascendimus .
In te corona gloriæ / et honoris redimiti ad dexterā Maiestatis recū
bimus. Quo circa quisquis homo iā est et se hēt ut hō: de tāta hac cō
munionē cū deo / gloriaque nullo prorsus modo diffidat . Neque. n. tā
ingratus tanque uel imitissimus / uel rigidus Dominus est: ut carnē et ossa
negligat sua. Hoc non Homines faciūt. non imanes beluæ. nō cre a

tura utiq; ulla . Myſteriũ hoc magnũ eſt: ego dico in chriſto | et in eccleſia ait Apoſtolus . et nos ad ſe ꝑuocans | atq; alliciens ipſe Saluator | Nũquid poteſt mulier iquit obliuiſci Infantẽ ſuum | ut non miſereatur filio uteri ſui ? Et ſi illa oblita fuerit: ego non obliuiſcar tui . Ecce .n. in manibus meis deſcripſi te . At uero poteſt ne quicq; aut tutius | aut ualidius | aut etiã maioris fiducia plenius : q̃ diuinis iſcribi manibus ꝑcioſo attramento ſanguinis ſui ? de quibus nemo excutiẽ . nemo perit . nemo interit: niſi q̃ a ſe ipſo degenerat ab hu / manitate ad brutalitatẽ ſponte cõuerſus | ut pecus iꝑrudens . Qui uero ſe nouerit / ſtatuq; ſuo : quẽ tam ſublimẽ | tanq; diuinũ ſorti / tus eſt per ingnatiffima flagitia | nefariaq; cõmiſſa non iꝑmeritũ fe / cerit : hic ꝑfecto cum deo ſuo futurus eſt æuo ſempiterno beatus : et quã diximus / ampliffimã gloriã aſſecuturus . Quod tibi Prin / ceps | nobiſq; reliquis:q̃ huc cõuenimus:cæleſtibus cõtingat auſpi / ciis | et eius meritis:q̃ crucẽ ferens | nos ita dilexit:ut et lauerit a pec / catis noſtris beatiffimo ſanguine ſuo: quo cum nihil ſit ꝑcioſius . nihil ſalutarius . nihil deniq; in quo æquius omniũ ſpes locari poſ / ſit | ac deceat: nunc ueſtris exhibendũ oculis | deuotis animis colito / te | fœlici prece | lachrymaq; iꝑlorantes | ut per eius aſperſionẽ Man / tuã ſeruet Deus optimus maximus | et Rem chriſtianã omnẽ undi / q; firmet | ac ruelaẽ | iꝑteſtiniſ odiis diſcidentẽ | et armorũ tumultibus æſtuantẽ . formidoloſoq; Turcorũ bello attritam diu:et poſtremũ inopia | peſteq; quaſſatã . Dixi .GLORIA TIBI CHRISTE .

EIVSDEM MATTHAEI IN SOLEMNI OM
NIVM CAELITVM DIE ORATIO.

Efulget hodie nobis Viri patres | et cõmilitões . deo ſacrati at / r / q; deuoti anniuerſarius ille triũphus: dieſq; lætiſſimus: q̃ cæ / los gloria:et orbẽ terrarũ uniuerſum gaudio cõplet:cuius in / ducta | cõmemorataq; fœlicitas magnos ad palmã | ac generoſos ani / mos excitet . Nam cũ iis: qui ꝑ regno cæleſti flagrant | atq; ſuſpi / rant:quod uiribus niſi maximis | iꝑfractiſq; lacertis acqri poteſt:eo / rũ ꝑferuntur exẽpla:qui dimicando fortiffime uictores euafere : et eius deuicti | triũphatiq; regni municipatũ tenuere: abigendũ null / lo q̃dem modo eſt eorũ animos icendi ꝑtinus ad digladiandũ tan /

ta pro gloria . Sed neq; est omnino difficile: ut q; Segniores et tor /
pent: cum fortissimos aliquos prauadetes in preliu / et primos ipau /
uide se obiectantes periculis inspexerint: surgentes illos subsequatur
quata ui possunt : Quod non solu est pprium bellicæ artis / et ho /
minu: qui ratione aguntur / atq; cõsilio: sed cæteris quoq; in animã
tibus prudentiæ expertibus animaduertitur sæpe / sic est i cunctis ef /
ficax et puocatrix Imitatio . Ita quidẽ: qui foelicibus coalescentis ec /
clesiæ tẽporibus primi extitere Christiani . Immo et Christianoru
ipsorum Tortores tanta inspectantes magnæ / et admirandæ uirtu /
tis opera: si quã charitatis sintillã habuere: statim efferbuerunt: Sin
nullam uero prius habebant : inde aliquam cõpararunt . Atq; nũc
sane pia nostra / et sacrosancta Mater Ecclesia singulorum beatissi /
moru Ciuiu: quos a nobis Curia cælestis excepit: aũuo ritu / ac spec
tabili põpa decorat . Sed qdem hodie longe splendidius Sanctoru
Sanctaruq; dei omniu omnis simul uictorias / atq; triũphos latissi /
ma terris ostendit: uexilloq; sub uno de cælesti Ciuitate tota cẽsum
integrũ habet: ubi medio ueluti cãpo nostræ magnæ fidei Heroes /
et christianæ / sanctæq; militiæ duces spectantur insignes: quos cum
cernimus uictores tam illustres / et gloriosos: suscipiamus imitãdos.
Oblatis igitur nobis in omni genere uirtutis et laudis tam isignibus
utriusq; sexus exemplis / uideamus iam singuli: uideamus oro quos
eruditores obseruemus: quos magistros / ducesq; sequamur: nec con
sequi pigeat / ac imitari: quos tantopere iuuat extollere. Quem præ
uui illi cum uita inter homines uiuerent: cucurrere stadium: cur et ip
si non decurramus ? At inquiet forsitan aliquis paucorum est: et eo
rum maximorum / grande hoc munus: Immo uero omniu est: quia
infinite est : Nam cuius natura immensa est: dum a pluribus pos
sidentur communiõne multorum / ac numero: augeri / concrefcere /
fieri q; splendidius / ac mirabilius semper / necesse utiq; est : Etenim
quantum prioribus illis Sanctissimis Viris: tantum et nobis faculta
tis suppeditat una omnium / æqualisq; condicio . Nam nihil a na /
tura diuersum / alienumq; sortita est ipsa Adæ / Euæq; posteritas .
Hisdem progeneramur seminibus cuncti . Eandem progeniti lu /
cem ingredimur . Eodem sub cælo diem agimus . Pariter elemen /
tis alimur . æque uita fungimur : æque defungimur / et si fortuna
nos uariat: natura non uariat / quæ singulos habet uno riuo deduc

Imitatio
sanctorum .

No. neq;
diffide.

tos / truncoq; uno decerptos . Non opes itaq; . non honores . non
 potentia . non dignitas . non cultus ac uictus / cæteraq; id genus sunt
 homo: Sed neq; ullæ quidē minuciæ hominis : sed ad uitam / usūq;
 sic pertinēt | ut bonis salutaria : Malis mortifera fore noscantur .
 Quisquis primum nascitur : rationale animal nascitur mente . arbi
 trario . memoria . sensu . uirtuteq; proximus deo: Qui extra proceram
 quoq; corporis formā / effigiēq; cælestemq; sortitur: In quo Sermo
 distinctus . uultus sublimis . Status rectus . Manus opifices . discretus
 sensus . dispositio / armoniaq; mēbrorū īgentia sacramēta declarant /
 participiūq; cū cælo: q̄do nullū præter hominē animal cælestia aspi
 cit aut usū habet / familiaritatēq; diuinā: aut ullā postremo de sup
 nis cogitationē . Consequenter hinc nascitur Virum bonū regnātis
 ī se diuinitatis teatrū appellari : Vt Trimegistus et Plato peregrie:
 et his assentiens Cicero sæpe: ac Seneca censuit : Quod et inter no
 stros prima facundia Lactantius late differuit tam in diuinis insti
 tutionibus aduersus gentes: q̄ eo libello: quem de opificio hominis
 scripsit . Sed neq; aliter euangelicæ gloriæ princeps sanctus Aposto
 lus : cuius apud nos est auctoritas et reuerentia maxima : An nesci
 tis inquit quia templum dei estis uos / et spiritus sanctus habitat in
 uobis ? Et si quis uiolauerit Templū dei : disperdat illum deus ? et
 christus est caput ecclesiæ : nosq; membra eius: rursūmq; : Tollam
 membrum dei sanctum / et membrum faciam meretricis ? Præter
 uero laudem hanc tantam / ac dignitatem : qua sublimius / ac uene
 rabilius nihil potest existimari: præclarissimum hoc / maximumq;
 mysterium / et adiumentum nobis adiūgitur: q; cælestis huius Ima
 ginis / humanique fastigii finis / et terminus fælicissima et sempi
 terna cum deo perennitas est : quam: quoniam proprium / ac supre
 mum est hominis bonum / eiusq; omnino naturæ conueniens / neq;
 causa neq; uis ulla detrahare homini potest / nisi sponte idem ipse:
 qui liber conditus est : spoliauerit dignitate se tanta / malueritque
 quadrupedem extitisse : q̄ hominem . Nostrum est igitur ut
 uelimus . nostrum ut satagamus . nostrum denique gratia duce / au
 spicioque diuino ut ad deum proxime accedamus : nosq; beatos
 effecturū īcoīgnato sãctoq; hospicio excipiamus . Quod si minus
 esset: ne se utiq; posse cælesti ope cōiuncta quisq; beatū efficere : et
 cum peccauerit ēt: ad sanitatem redire / uitāq; mereri: quomō prædi

Aptitudo ad
bonum.

.No.

Finis beati
tudo

.No.

caret tam clarè in euangelio dominus .Regnum dei intra uos est ?
et tã confidenter moneret ac se solaretur hoc carmine David? Ani
ma mea in manibus meis semper/ et legem tuam non sum oblitus?
Et ab eodem ipso citaretur alio uersiculo in hæc uerba ad hoïem
deus? Intellectum tibi dabo/ et instruam te in uia hac: qua gradieris.
firmabo super te oculos meos. Nolite fieri sicut equus et mulus. q̄
bus nō est itellectus : quæ uerba nō alio sensu explicata mihi plane
uidēt: q̄ q̄ ingenio \ et ratione decorauit hominē deus firmauitq̄
custodia / ne preceps ageretur p̄ desyderia et uolutabra carnis uelut
equus et mulus intellectu menteq̄ uacantes. Municipes ergo / colo
niq̄ caelestes putādi sumus: quod qui nescit: neq̄ se quidem hoïem
fcit: cum ab humanitate ad brutalitatem omnio defecerit / illectus
ut pecus ad sui obliuionē/ merāq̄ stulticiã. Hinc colligēs p̄phetarū
nobilissimus quanta horū sit turpitudine \ atq̄ amētia : q̄ cæci nescio
ne/ an maligni/ sui ipsorū Paricidæ / a tam beato fine/ et a qua oriū
di sūt patria deerant/ suāq̄ produnt dignitatem / et gradum \ hoc
eos probro/ cōuicioq̄ ludificat. Homo cū in honore eēt: contēpsit:
cōparatus ē iumentis inscipientibus/ et similis factus ē illis. Sed ut ē
hi remeare ad beatam eam semitã: unde gressus detorsere: facillime
possent: et cū Sanctis dei tenere consortiū: uitalia nobis sacramēta
perfectionisq̄ cōsilia tanq̄ antidota : certa q̄ remedia nobis dei soler
tia mox conquestiuit/ et tribuit : quod inter diuina quidem opera
habendum mihi sane uidetur stupore dignissimū \ ut neq̄ se fugiē
tes deserat: nec hostes interimat : Sed q̄ diu uitam agunt peccantes
toleranter expectet / cæcosq̄ et illuminet. Denique quo ore Ma
ximi Patres : Fratresque charissimi personanda mihi est domini
Cruce . Corona . Clauis . Hastile . et quini illi beati sanguinis fontes?
quibus diluitur primum Adæ/ Euxque peccatum : nosq̄ in illis cō
mortui excitamur ad uitam/ et obligati supplicio . attolimur ad triū
phum: cū superis perennitatem habituri gloriosam? Cū itaq̄ tã cla
ris/ et intimis præcordiis semper habendis/ Sanctissimorum hoïum:
qui nos p̄cessere: ad beatam certe uitam ducamur exēplis : cū idē
oibus christianæ addictis militiæ premium proferatur : ut immen
sum/ ita et æquabile/ ac sempiternum: cum natura ipsa nos diuinos
quodammodo \ et caelesti ueluti semine / massa que compactos edi
derit: et ad fictorē suum potentissimum deū tanq̄ ad postremū

.No.

Præsidia ad
uitam beatā

finem/metamq; direxerit . Deniq; cum tot / tantaq; faueant et opi-
 tulentur nobis Auxilia / Præcepta . Sacramenta . Consilia . et quod
 omnia superat patibuli / diræq; mortis magni Dei / et Saluatoris no-
 stri unica Spes / atq; omnium salus : quid tandem est supreme Deus
 in nobis tantum / uel desperationis : uel amentia : ut sursum uix un-
 quã aspiciamus : et rē nostram hanc primã / maximãq; quanti est
 faciamus ? Semper magne iterum Deus sic cæci erimus . sic demēta /
 ti . sic præpostere / atq; maligne de tota re propria curantes : ut aliud
 nihil : q̃ præsens est oculis : uenitq; sub sensibus / curæ nobis penitus
 sit ? Quam deflendi hoc loco nostri sæculi turpes / ac perditii mores :
 et uirorum præstantissimorum iopia ? Quos hodie quæso reperias
 de omni tanto fidelium numero / et spacio christiana Religionis tā
 lato / atque immenso : qui comparari possint ulla i laude eximia bo-
 nitatis atq; uirtutis / cum prisca illa sanctitate / ac fide : quæ floruit in
 fundatoribus Apostolis primum . In Martyribus / hoc est testibus
 ueritatis deinde (Nam martyr apud nos testis) in uirginibus quoq; .
 Confessoribus . Pontificibus . beatissimisq; Pastoribus : qui omni-
 faria sanctitate . Sapientia . Modestia . Doctrina . Signis simul / egre-
 giisq; miraculis clari / admirandiq; fuere . Qui sui ipsorum opes / uel
 ab aliis delatas non arca oculebant : Sed in Christi pauperes / i Mi-
 nistros egentis ecclesie . in pupilos / et uiduas / oppressosque fortuna
 mox quidem erogabant / præuenientes afflictos / ac miserandos etiã
 anteq̃ rogati / paruo ipsi cultu / uictuq; contenti : Qui suas inocen-
 tes atq; castissimas ieiunio / atq; inedia animas mortificabant . Qui
 orationibus lachrymis . psalteriis nocturnas uigilas obibãt . Qui mo-
 menta omnia reliqui temporis : tum legendo / et meditãdo : tũ docen-
 do / aut optimũ aliquid sãctis manibus operãdo et idesse terebãt :
 ut nullũ apud eos tẽpus / aut a re salutaris / aut a laude diuina uacaret .
 Quocirca relati oēs annorũ longo successu in Sãctorũ cathalogo
 religiose colendi iure fuerunt . Qui tantus honor / orbisq; terrarum
 fœlicitas (pereant : si id licet : pessimi dies nostri) a catholica iam pe-
 nitus migravit ecclesia / collapsis nullo retinẽte ruina ab radicibus
 ipsis Mõtibus altis : qbus oĩ ex ābitu tota fulciebat quæ militat : Ci-
 uitas dei : ut cũ Hieremia deplorare qsq; iã optimus possit . Quõ ob-
 scuratũ ē aurũ / mutatus ē color optimus : dispersi sũt lapides sanctua-
 rii i capite oĩum platearũ / Filii Siõ iclyti / et amicti auro primo : quõ

No.

Infœlicia
Sæcula .

Hieremias .

No. luxurię
Temporū.

reputati sunt in uasa testea opus manuū figuli ? Nō ne pro uetere
Patres Sanctitate/atque uirtute nunc manet genus omne flagicii?
Illi pietati . elemosinis . Ieiuniisq; itenti . A nobis diuitiæ ad ambicio
sam omnem prodigalitatē undiq; conquiruntur . Et qui apostoli
cum nunc sibi gradum / primaq; dignitates uendicant : non ut chri
sto seruiant : sed per christum luxurient : eorum mensæ non modo
ieiunia / frugalitatēq; ignorant : Sed instructæ lautissimis ex omni
terra / mariq; cibariis / et potiōibus exquisitissimis affluunt : quæ nō
famē extinguant : Sed libidinem acuant . His assistunt calamistrato
rū greges . Alii ferūt . alii auferūt . alii poculēta p̄libant . alii esculēta
demordent . Alii aquas manibus fundunt . Alii mantilia tersui ex
plicant . Alii uapores incendunt . Alii flabella ducunt : Vt unius
ambitiōi ingens populus seruiat : Si nō magis suarum cupiditatum
effrenatarū primus Seruus est ille : cui ita ābitiose seruiſt . si cultū ex
plores . pro biris / et sagis ardens nunc purpura in epulone damnata .
Capillus compositus . preciosum sericum . Mollis et discolor pellis .
pluma tenuissima . Fulcra . Thori . Aulex pictæ : quæ non corpora
modo : quæ uiuunt : sed mortuos parietes pendulæ tegant . Pro ca
sulis / sanctisq; cœnobiis nunc palatia sublimia . aurata tigna . era .
marmora . Quid insanam impensam argenti . auri . Signorum . gem
marumque commemorem : quibus per gradus mensæ / abaciq; one
rantur ? Quid multarum equorumque greges / faleras et strata pre
tiosa trahentes ? Quid ad cursum pernices Barbaros / et canum ag
mina ad uenandum edocta ? Quid ad omnem luxum scurras . Lēo
nes . Camillos . parasцитos ? Quid tandem uoluptates indulgentissi
mas aurium / excitatas lasciuis et mollibus hominum uoculis / ac
Tibiarum / et fidium demulcentibus numeris : non ad diuinam lau
dem temperatis : ut David carmina hymnique Sanctorum : Sed
ad læticiam excogitatis / atque compertis : quibus si forte etiam pu
rissimus quisque / ac constantissimus assuescat : capiatur ad mor
tem : ita incautum animum percutit mollis ista / suauisque uolu
ptas . Taceo rubore . quæ patrantur occultius / et ab his transeo
longe dolentius ad nos Patres : quos humilis habitus / et uestis
religiosa decorat : si forte compunctos in melius erexerit deus :
Quibus magna si uicia / atque facinora uel displiceant : non sic
tamen uirtutis perfectio placet : ut surgamus : cum oportet : in

uicia christi causa / et Zelo latrantes . Quin a potentibus gratiã .
ab infamibus laudẽ . a turpibus precium / a diuitibus quæstũ expetẽ
tes : eorum moribus : ut affecti sũt singuli : obsequimur . adulamur /
applaudimus : non tam uerentes exploratorem tacitum : cõscientiã
deũ : q̃ præsentẽ hominũ indignationẽ : et superciliũ . Quo fit i malis
concreseat mala uoluntas : et eorũ dum palpatur : insanabilis reddat̃
iniqtas . Bonis cõtra exciterur fomes ad uicia : et hi cupere . ambire .
lasciuia . Spei . timoriquẽ seruire cum malis incipiant . Quis hoc loco
sine lachrymis cominisci iam potest o Patres / et Iesu christi cõmili
tones quantũ de uetere sanctitate / et religiosis amissimus moribus :
a maioribusq̃ distamus ? nunc ubi uisiones ? ubi raptus ? ubi mentis
excessus ? Vbi signa / atq̃ miracula ? Nihil detraxerim iis : qui cãdide /
impolluteq̃ uiuũt : quos diuinã misericordiã dono etiã nõ paucos
habemus : quibus magis iuiderim q̃ eorũ uirtutes assequi nequeo .
Distringor uero / atq̃ collachrymor propter eos : q̃ laxati sunt : qui
carnaliter sapiunt / et carnaliter uiuũt : qui secretũ non amant : qui
pietati / obediẽtiã / humilitatiq̃ se subtrahũt . q̃ uagi / et circũforani
cælulas odiunt : uiduãrũ colloqa . mercationes . lites . lucraq̃ frequen
tãt : quos Petrus nõ ãplius seruos dei : Sed cães reuersos ad uomitũ :
et sues lotas ad uolutabrũ luti merito nominat : Qui sub pallio ha
bituq̃ uirtutis hypocritã / ueneficiq̃ histriões eo periculosius fallũt :
quo integerrimi esse credũt̃ : quorum et deniq̃ finis sempiternus
erit interitus . Quare si qui sese inter nos sentiunt mũdi huius ille
cebris illici / et retrorsũ improuidos a districtiõẽ uitã meare paulatĩ :
ii pedẽ mox referant : seq̃ ab his uenenis mortiferis q̃ta possunt fu
ga præripiant . Quibus autem res sua adhuc integra est : hisq̃ sunt
exempti contagiis : uigiles sibi præcaueant . proculq̃ p̃spiciant : et
magis q̃ subitã mortem errores omnis illos metuãt : q̃ incautos de
flectũt a semita : quã una et constans / et recta p̃ sudorẽ / et sangninẽ
durantes firmo uestigio / ducit ad uitã . Non retentet itaq̃ desyderiũ
labor : neq̃ auertat a recto corda uoluptas . Victoria sine pertinaci /
ac rubiginoso Marte constare / non potest . neque ardua sine uirtu
te ingens se gloria tollere . Quando ad molles / et desidẽs : quan
do ad oscitantes et puidos inspecta est palma deferri ? Atqui Athle
tã / agonistãque fortissimi : quos laceffita fortitudo / et callus mi

.No.

litatis exercuit legitime coronatur . Hinc porro illud : quod ante
re praelusimus : ad nos manasse putandum est diuini oris oracu-
lū Regnum cælorum uim patitur et uolenti rapiunt illud : quod ut
omnes qui astamus : desyderio querere : opereq; attingere dei nutu
ac miseratione possimus : Ipsi eius regni conditori maximo semper
atq; benefico genua flecto : et quæ cum eo triumphum agit / et re-
gnat : omni beatissimæ calitum Turbæ . Dixi .

DEO ET CAELESTIBVS GLORIA

MATTHAEI EIVSDEM ORATIO IN BEATA COENA DOMINI.

q
Vod tentare iādudum desieram : immo quod omittere prae-
sus ipse decreueram Reuerendi patres Viriq; clarissimi : ho-
die ut suscipiam mihi uideo contigisse : cum multorū uestrū
præcibus : tum superiorum meorum hortatu : qui præcipere mihi et
possunt : adiurato atq; obstricto . In quo uehementer tamē suspiro :
quod quidem ego neq; uirtute / neq; gratia ulla tanta præditus sum /
quo rei huic / quæ maxima omnium / quæ excogitari possunt habēda ē :
nequeam parem ullo mō orationem afferre : Sed neq; digne hunc
pulcherrimum dicēdi aditū occupare : i hoc presertim tam clarissimo
rum hoium / i omni genere laudis atq; doctrinæ excellentium con-
fessu atq; frequentia . Et quāq; populari illo genere dicendi / quod
liberū est et uarium et maternis uerbis collectum / exercitati sumus :
ut et nobis neq; multū ea iam res difficilis uideatur : nescio tamen
quo quidē mō orationē de uerbo ad uerbum latine / examussimq;
cōplexam semper expauerim / atq; ita : ut ab adolescentulis plerūq;
quos ipse institui atq; formaui me tamen uictū securitate animi sen-
ferim / illis fortasse quæ ipse non præcogitantibus satis . Vidimus su-
periore anno Seraphinū nostro de numero filium concanonicūq;
dulcissimum / nondū uirū / puerili uocula agentem / mea ordinatiōe
atq; instinctu ipsa hæc pulpita mediocri cum laude nō modo tenuis-
se : sed ut exactum etiam oratorem decorasse . Qui uoce / uultu /
gestu / gratiaq; usq; quaq; perpetua quotquot aderāt (Aderāt uero
et rogati non pauci) ad se ita rapuit / ut ab eo nunq; ora deflexerint

Non est mihi hoc in genere ea uis: ea suauitas/ ea deniq; idoles quæ
facilius dignoscit: q̄ describatur: quãq; natura q̄dem ipsa cuiq; nō
ingenium arsq; cōicat. Dabit is itaq; mihi ueniã / si expectationē ue/
strã haud satis æquauero: quã cū intuear ex oculis uultuq; benigne
a uobis mihi concedi uereriã et ipse iã quoq; de quo futura sit no/
bis oratio . Quod ē ut imprimis de causa rationeq; Eucharistiæ bea/
tæ admirandæq; dicamus : tū de mō ordineq; sumentiu. Quæ duo
si pio fidelisq; p̄ceperitis aīo: erit id quidē uobis adiumento q̄maxi/
mo / uel ad agnoscendū diuinum mysteriū: uel ad sãcte sobrieq; ui/
uendū. Quorū alterū ingeniū p̄ficit atq; nobilitat : alterum aīum
beat. Et quoniã natura mortalibus isitum est : causas ī rebus ratio
nesq; scrutari/ operepreciū ducimus id ante oīa p̄sequi: cur Eucha/
ristiæ sacramentū / et salutare uaticū Christus instituit . Equidē et
uos existimo hac uehementer moueri cura. Cui .n. admirationi nō
est atq; prodigio/ cū in ecclesia legit: Nisi manducaueritis carnē fi/
lii hoīs / et biberitis eius sanguinē / nō habebitis uitã ī uobis ? Atq;
iterū illud. Qui manducat meã carnē / et bibit meū sanguinē in
me manet/ et ego in illo? An alia causa iter se litigasse iudeos/ Quō
posset eis carnē suã Christus ad manducandū dare Ioannis euan/
geliū habet? Et discipulos ipsos permotos aīo/ et usq; adeo stupore
correptos ut a magistro plane discesserint? quæ prima fuit / ut Au/
relius noster beatissimus p̄hibet : Discipulorum hæresis ex christi
uerbi duritia? De quibus ita meminit idem ipse Ioãnes: Is qui uidit
testimoniūq; p̄hibuit ? Illi uerbū nō intelligentes dixerunt adinui/
cē: Durus est hic sermo. Quis .n. potest eū manducare? Et dicentes
durus est hic sermo/ sepauerūt se ab illo/ et mansit cū duodecim: di/
scedentibusq; illis instruxit eos q; remanserant. Atq; hæc quidē con/
tentio non Iudeorū duntaxat : sed cōis est hæreticis infidelibusq; :
q;bus uideē / contrariū p̄sus esse naturæ/ nedū absurdū / ut homo
hominē edat: et mortalis iã īmortali / ac uiua carne uescaē . Quod
quia tãtopere ē ab oī animi cōceptione disiunctū: magnis sane uiri/
bus/ pugnaciq; cōgressu defendendū nobis est/ ut arcanū dei sacra/
mentū doceamus nō consentaneū nō esse naturæ/ neq; maximis ua/
care mysteriis . Multiplex itaq; se nobis dandi in cibum et potū dei
consilium fuisse ac rationē mihi uideē . Imprimis ut uegetatus ide

aíus uitã et spiritũ duceret \ quẽadmodum luce clarius expressere
illa domini uerba. Panis quem ego dabo caro mea est pro mundi
uita: et qui manducat me / uiuet propter me. Primum enim ut quis
q̃ uenit in lucem per baptismum tanquam principium christianã
uitã ac fundamentũ renascitur deo: Tenellus subinde imbecillusq̃
ne corruat chrismate sancto fulcitur. Denique ut perpetua uita ui
uat uiuace isto pane alitur / ac uegetatur. Vt ergo mortali cibo / ut su
stẽtetur corpus indiget / quod ẽ materia cõcretum ac resolubile: p̃in
de animus: qui est ìmortalis et sacertuacansq̃ materia alendus ẽ ìcor
ruptibili esca / spiritaliq̃ / ut uigeat nectare: quod est uerum Christi
corpus et sanguis inefabiliter consecratus: de quo est pia illa et me
morabilis et compertissìma et sempiterna dei ueritas. Ego sum pa
nis uiuus qui de cælo descendi. Si quis manducauerit ex hoc pane
uiuet in æternum. Et de quo diuinus olim Vates in psalmorum car
minibus cecinit. Panẽ cæli dedit eis: panẽ angelorũ mãducauit ho
mo. Qui et illud de calice intulit. Calicem salutaris accipiam / et no
men domini inuocabo. Et alio quoq̃ carmine. Vnxi oleo caput
meum: et calix meus inebrians q̃ p̃clarus est: Quod enim popu
lo Dei deserta peragranti / ut ad beatas promissionis glebas mel cũ
lacte ferentes permearet: p̃stitit manna: hoc nimirum per tot ui
tã uarietates atque discrimina ad cælum gradientibus nobis æque
p̃stat æternus hic cibus et uaticũ / cum suaue / tum salutare: quã
q̃ inter manna et domini cœnam hoc maxime refert: q̃ illud mo
mẽtaneam uitam et perituram patribus tribuebat: hæc beatam no
bis confert et ìmortalem sic. n. scriptum legimus. Patres comederũt
manna ì deserto / et mortui sunt: qui manducat meam carnẽ / uiuet
in æternũ. Atq̃ idcirco quicumq̃ in ecclesia nasci cœperunt / discũt
a primis uitã rudimentis illud quotidiana oratione precari. Panem
nostrum quotidianum da nobis hodie. Quod si quis reclamet ani
mum uegetari non sentio. Vegetatum refocilari. Refocilatum ui
ribus exaugeri. Non sentio miram illam dulcedinem et cælestẽ sua
uitatem: de qua ad nos sapientiã uox illa inanauit. Panem de cælo
p̃stitisti eis omne delectamentum in se habentem: et omnẽ sapo
ris suauitatem. Huic respondemus. Si nihil uides aut cogitas nisi
quod ab oculis trãsfertur ad animum: aliisque corporeis sensibus

capitur: dicis plane quod est. Sic neque teipsum comprehendis: neque
uim celestium spirituum: neque aliud quippiam quod diuinum sit et eter-
num: taleque erit loqui tibi ista de re: quale si cum dormiente loquamur/
aut certe cum balua. non nisi in purgatum labibus pectus / exercitatumque
uirtutibus animam: qui diuinæ contemplationi sese totum accommodat / hæc
diuinorum notio penetrat. Qui carnaliter sapiunt: et quæ carnis
sunt / diligunt (detur mihi cum uenia hoc loco Horatii uersiculis
uti) hos res ista sic iuuat .
*Ut lyppum pictæ tabulæ / fomenta podagram .
Auriculas cytharæ collecta forde dolentes
Sincerum nisi uas / quodcumque infundis accessit .
Accedit ad ea quæ diximus / altera: et ea quidem optima ac certissi-
ma ratio / cur dominus Iesus hoc sacramentum instituit: quæ ad
fidem primum humani generis bonum / meritumque amplissimum
spectat . Maximas quippe ad res maxima opus est fide . Vim siqui-
dem mortalis excedunt ingenii . Quomodo sub panis et uini for-
ma Christus delitescat: quomodo in parua adeo hostia paruoque
calice angustetur: unicus in tam multis excipiat altari-
bus: manducatusque nec oïo depereat. et plurima huiusmodi naturæ repugnãtia /
oïa fide duntaxat colliguntur . Hæc Dei donum est: quo nullum uel
maius / uel certe beatius. Hæc cæterarum uirtutum oïum fundamẽ-
tum: quo certius atque immobilius poni non potest aliud. Hæc nobis uelut
per ignota errantibus noctu dum expectata elucescat aurora: ite
illuminans semitam pandit: quam qui patefactam non aspicit / semper
æcuciat / semper tumultuet / semper fluitet casurus tandem necesse est .
Statuit igitur Deus / nostram miseratus inopiã / ut hac illustrati luce
se tuti atque intrepidi sequeremur . Sequamur ergo: sequamur: atque
humili creditu et reuerentia / fidei colla subdamus: qui homines
sequimur humana præcipientes nulla sæpe ratione quæsita . Mino-
ris nobis non sit auctoritas Dei quàm inter philosophos fuerit sua tẽ /
pestate Pythagoræ: cuius dicta atque decreta nulla ratione adhibita
recepta fuere uelut oracula cum effinxerit atque docuerit Deus ipse
Pythagoram. Si. n. quicquid uult Deus / si quicquid sapit / si quicquid
potest / si quicquid prohibet / si mandataque humano assequeremur inge-
nio: quæso quid inter eum hominemque distaret? Fatemur quidem*

propter fidei
meritum

No.

Vt Charitas
accendatur

In memoriã
passionis

inter omnes articulos hunc esse uel perdificilem uel prorsus iextricabilem : quæ excogitare potest humana ratio / argumenta effugiẽtem . Quod si in credendo uexaris / atque desudas / non tam de re ipsa q̄ de rei factore tum cogita : qui Deus est. Deus inquam : quẽ agentem humana non piguit publicis et æternis uocibus implere hominum aures tanti tanque sublimis sacramenti promissione ac ueritate: deinde hodierna cœna illud instituire: institutum discipulis propinare : utque ipsi omnibus sæculis id frequentarent solemniter mandare . Taceo innumeras in ueteri testamento figuras . Taceo Prophetarum oracula. Taceo certa conspicuaque miracula. Satis nihil certe est : cui non satis uidetur q̄ Dominus dixerit : qui neque fallere / neq̄ falli potest omnino . Vnde præterea Dominus se se nobis in epulum concesserit / causa hæc et ratio alia mihi uidetur : Vt incenderet præcipuum quendam in nobis amorem: uimq̄ Charitatis ingentem : quæ ad se nos ita conuerteret : ut fieremus maiore ex parte diuini . Filiorum idcirco atq̄ charorum est cibus iste: quibus in Canticorum epithalamio inuitantis uox Domini benigna blanditur Comedite amici / et inebriamini charissimi. Quod si parentes aut nutrices / quos uberibus / primis natura fontibus / aluerunt : sibi tanta charitate deuinciunt: quantus (uestram oro fidem) in his ardor conflabitur : qui inuisibili Christi corpore et sanguine uiuunt ineffabiliter pasti! Hæc sane res non paucis psequenda est: sed exigit suscepti muneris ratio : ut suas partes dicendis reliquis demus. Quare illud aggrediar / quod maxime suo ore expressit Dominus inter discipulos. Hæc quotiescunque feceritis / in mei memoriam facietis : quod est in recordationem mortis et Crucis : qua sane re nihil est quod immemores iacentesq̄ animos magis exuscitet / atq̄ incendat / cum ad deuotionem et cultum / tum ad lachrymas atq̄ singultus . Quid q̄ sumẽtium aias interdũ sic inebriat / abstrahit / rapit: ut ubi sint / nesciant / attonitiq̄ cũ Psalmista illud ebulliant . Altaria tua domine uirtutum Rex meus et deus meus : Beati q̄ habitant in ecclesia sancta tua / in sæcula sæculorum laudabunt te! Quid porro maius / quid benignius: quid etiã / quod tam uehementer amorẽ incendat / et pietatis uiscera quatiat : precordiaq̄

ipsa diuellat: quæ cogitare ne serui digni supplicio moreremur: Christum dominum necem tulisse per Crucis obrobrium? Sic est apud Esaiam: Vere lægores nostros ipse tulit / et dolores nostros ipse portauit. Ipse enim uulneratus est propter iniquitates nostras et attritus propter scelera nostra. Et in Apocalipsi Dilexit nos et lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Hæc hostia postremo / ne cætera deseramus / imolata quotidie / quotidiana peccata uiuentium diluit: et eorum uincula soluit / qui in Christi fide quiescunt. Primum se christus sempiternus sacerdos et pontifex hostiam nos mundantem semel obtulit patri: Nos illum quotidie offerimus uel ad gratiam / uel ad ueniam / uel pro publica mundi salute. Viderunt iam satis: qui paulo ante alienum arbitrabantur / Christum se se manducandum hoc in sacramento dedisse: quantis res ista abundet mysteriis: quantaque bonitate / et quæ solerti clementia Dei curata sit / et constituta / Cadauera autem cruorem / hominemque laniari atque discerpi: quod Tigris est atque Luporum: et inhorrescant et irrideant. Sed horum nihil est in cælesti hoc sacramento: in quo non iterimitur non teritur / non fedatur / non læditur Christi corpus: quoniã non carnaliter / sed spiritualiter sumitur. Audistis cæteris abeuntibus. xii. tantum dominum confirmasse discipulos Spiritus inquentem est: qui uiuificat: Caro nihil prodest: Verba quæ locutus sum ad uos / spiritus et uita sunt. Percepere spiritualẽ ueritatis sensum / qui carnalis intelligentiæ errore ante nutauerant: et Petrus unus ex omnibus Verba uitæ æternæ habes inquit o Domine quomodo a te recedam? Seclusa igitur ab hoc sacramento carne: quæ nihil prodest: uiuificationem quippe spiritum attendamus: quod quia peculiari gratiæ dono uos satis affecutos esse haud ignoro sacratissimi patres et deuotissimi ac clarissimi uiri: illustrata iam causa ac ratione huius sacramenti: ad ordinem: quo sumendum est / nostra se uertat oratio: qui mystico sensu ab Azimorum ritu et esu Agni deducendus est: ut mihi uidetur: In exodo namque Azimus panis et Agnus edendus precipitur cum lactucis agrestibus. Qui sane agimus quod potest aliud esse quam Typus / hostiæque figura / quam de azimis confectura erat ecclesia: quæ renouatio mentis eorum / qui de sinagoga iam uetere erant ad hanc cœnam

In remissionem peccatorum

Diuisionis altera pars

No.

uenturi noua ac nuptiali cum ueste ? quibus Apostolus Expurga i
te uetus fermentum | ut sitis noua conspersio ? Atq; iterum Non
epulemur in fermento ueteris malitiæ et nequitia | sed i azimis syn
ceritatis et ueritatis ? quod qui non faciunt ista indigni sunt omni
no et immeriti cœna dantes impudenter Sanctum canibus et porcis
margaritas: in quos ex Apocalipsi horrendum illud inclamitat Fo
ris Canes et uenefici | et impudici | et homicidæ | et Idolis seruien
tes | et omnis qui amat | et facit mendacium . Hinc recte ac miseri
corditer Paulus Probet inquit seipsum homo | et sic de pane illo
edat et de calice bibat: quoniam qui manducat et bibit indigne | in
teritum sibi manducat | et bibit . Quid est per Deum tam detesta
bile | q̄ quod ad salutem nobis est datum | ad perniciem damnatio
nemq; conuertere ? Quid tam inuerecundum ac indecorum | q̄
Regem Regum et gloriæ Dominum fædo hospicio subducere ad
se uenientem ? q̄ superbia turgidos | odio liuentes | libidinibus æstu
antes/reliquisq; uitiis delinitos | et contagionibus infectos Solemne
domini pasca cū piis celebrare ? De agno uero ita præcipitur : Nō
comedetis crudum quid/nec coctū aqua: sed assum tantum igni.
Rapaces/prædones/iracundi | blasphemii | paricidæ/hi mea sententia
sunt: quos cruenta et cruda delectant . Debilitatis/ægrotis /indigen
tibus | paruulisq; lixa conueniunt: et hos esse existimo: qui sunt me
ritis uacui | et in non credendo pertinaces /uel in credendo debiles.
quibus uero /quæ igni torrentur: appetibilia sunt | hos iure accipi di
xerim: q̄ sano palato huius beati nectaris dulcedinem per q̄ sapide
gustant . Pretiosiora quidē esse solent | quæ assantur: plurimumq;
in se uoluptatis habere: apponi Regibus | conuiuuiis /et nuptiis: Isq;
pro dignitate et cōdimento sapes associant agrestes et ponticos :
qui titilātes gustum benigne acuant: quibus pro saporibus en quas
certe diximus latucas agrestes: quas aptissime interpretari nobis lice
at contriti Animi acerbitatem atq; mœrorem: quo uacare nullo mo
do debet: quē pœnitet deliquisse: quiq; ueniam efflagitans uerecun
dus illachrymat . Agno autē sic uesci p̄cipimur . Renes uestros ac
cingetis | et calciamēta habebitis i pedibus | baculos tenētes in mani
bus: et cōmedetis festināter . Quid uero iam ē Renes accingere/nisi

lubricos sensus et lasciuens per luxuriam corpus cohibere? Si enim de Sina cum Dominus populo in nube se esset exhibiturus Moises de monte descendit / populumque sanctificauit / et inquit Lauate uestimenta uestra / et estote parati in diem tertium / et ne appropinquetis uxoribus uestris . Si panes propositionis ab iis qui adhaesissent uxoribus contingi non poterant . Si Ioseph ab Arimathia domini corpus ignominia crucis interemptum / sputis foedum / sentibus coronatum / flagellis tritum / clauis terebratum / a planta pedis usque ad uerticem infirmum ac lacerum: in quo neque decor neque forma mansisset inuoluit sindone munda: et nouo uirgineoque sepulchro: in quo nondum quisquam positus fuerat / collocauit: et antrum omne preciosis unguentis deliniuit et odoribus imbuit: quanta ipsi et mentis et corporis munditia cum maiestate et gloria ad nos uenientem debemus excipere? quanto uirtutum apparatu ei accubitum disponere? quem non aurum in templis lapideis et manufactis / aut uestes et gemmae delectant: sed conscientia effulgens nitore animaeque ornata uirtutibus: de qua scriptum est illud Anima iusti est sedes Dei: et de qua Apostolus An nescitis quia templum Dei estis uos / et spiritus sanctus habitat in uobis? Calciatis consequenter pedibus ad cenam agni ire / discumbereque iubemur . Quae pedum munimenta sunt ista? An coturnos / An ocreas dixerimus? Absit nostra a cogitatione ut ista quaerantur . Maiore opus est allegoria enodandae ueritati . Qui offendit ad lapidem / aut uepribus pergitur / aut tritu pedum defatigatur / huic ne pro lapsu ruat: calciamenta sunt opus: quae fidei praesidia sunt / uestigia credentium firmantis: nos tutos et alacres per sentes et saxa / perque noctem et tenebras deducentis: donec oculis nostris illucescat sempiternus ille fulgor / et carens nocte dies: de quo Dauid uaticinatur in psalmis . Et nox sicut dies illuminabitur: et sicut tenebrae eius / ita et lumen eius . Caterum ut beatam hanc fidem deuotio consequatur ac pietas / et baculos tenentes in manibus continuo additur: hoc est crucem amplexantes: passionem et mortem domini memori corde gestate: cuius gratia / ut praefati iam sumus / institutum uel maxime fuit hoc sacramentum . Nihil est enim (mihi crede) quod generosos gra

rosq; animos æque icendat / et verberet / q̄ meditatio Crucis . Hinc
contritio / hinc lachrymæ / hinc gemitus hinc confessio : pœnitentiæq;
nascuntur . Hinc conclamatio cum Paulo Absit mihi gloriari nisi
in Cruce domini nostri Iesu Christi : per quem mundus mihi cruci
fixus et ego mundo : q̄ suavi summaq; de re in præsens non multa :
cum crastinus totus passioni et cruci dicatus sit dies / acerbis huma
næ non modo naturæ / sed sideribus etiam ipsis funestus et lugubris .
Quod superest igitur / postremum illud absolvam Et comedetis fe
stinanter : sicq; ad exitum ipsa pariter festinabit oratio . Quod usu
uenire famelicis solet : auidi hac in parte deuoti q; faciunt : ut exuri
entium similes exardescant in hæc sacrosancta cibaria / epulasq; ui
tales : quibus rite illud uidetur aptari Exurientes impleuit bonis / et
diuites dimisit inanes . Festinanter illi quidem edunt / qui læti ne
gotium agunt / qui amant / qui cupiunt / qui diuina in delitiis habent .
quibus autem carnalia / opes dico : honores / uoluptates fraudes / expi
lationes / immaniaq; facinora animo sunt / hi profecto et tarde uol
lunt : et cum uolunt / pigre atque ignauiter gustant : ut tabescant uel
male pasti / uel prorsus inanes . Quamobrem de utrisq; aptissime
dixisse mihi uidetur Apostolus Alius quidem esurit : alius uero æbri
us est . In quo qui deficit : nedum meretur explodi conuiuio / sed
dignus est morte cum uitam miserabiliter deserat . Quod crimen
tamen si quanto quidem odio cogitari potest / fulminandum mihi
uideatur : silentio tamen prætermittam : quandoquidem / ut finem di
cendi faciam / mihi suadet tempus : quod effluxit : ex quo dicere cœ
pimus concionemq; tenere . Quare fœlices iam ibitis sacratissimi
patres / uiriq; optimi ac colendissimi / cum uobis primum illud opt
tauero / precatusq; fuero : ut quæ de huius sacramenti causa et rati
one / deq; sumentium ordine ac institutis attigimus : sic a uobis acci
pantur / sic defixa hæreant animo : sic opere deniq; compleantur : ut
per tanta huius uitæ discrimina : iugem perq; sudorem uadentibus
uobis ad beatas et sempiternas Agni nuptias / et iter expediat hoc
caeleste uiaticum / et æstum tēperet uitalis hic comeatus . DIXI .

EI LAVS CUI OMNIA SERUIVNT .

MATTHAEI BOSSI VERONENSIS CANONICI RE/
GVLARIS DIVERSARVM RERVM EPISTOLAE
VARIETATE PONDERE COPIA
DEVOTIONE FRVCTV IV
CVNDITATEQ. RE
FERTAE.

AD Philippum Parmensem Phisicum de mundi fu
ga atq; contemptu. Epistola Prima.

VM Istic agerem Philippe in domino mihi cha
rissime et semper amande: de eorum mentis ino/
pia: animiq; stupore: qui fluxa: et sordida huius
saeculi bona sectantes: de uirtute: per qua beati:
aeterniq; fieri facile possunt: nihil omnino cogi/
tant: nihil pensi habent: nonunq; incidit ut admi
rantes colloqueremur: tuq; his caecitatem hac tantam idolere plurimam
uidereris. Sed quo die a te discessi: aperuisti mihi quod occultum
mente gestabas: ipse quoq; tacitus uaticinabar: et iter extremos am
plexus / atq; oscula sancta a me prope flens enixe petisti: ut de saecu
li fuga et contemptu: deq; amore uitae sanctissimae aliquid ad te co
scriberem. Tuus huc omnis sermo descendit. additi gemitus. addi
tae preces ne te desererem: ne te negligerem: quod tibi cum pollicerer:
mansisti ex uultu latissimus et iugentis solatii plenus. Ex quo tanto
solatio mihi uisus equidem sum huius rei debitor factus: tamen si
arduum susceptu uix satis aggredi audeam. Aduersus. n. mundi ne
quicia atq; naufragia inuehi. Ex aduerso quoq; maiestatem et lau
dem uitae religiosae atq; sanctissimae exornare pro meritis neq; leuif
provincia: neq; paucis agenda: mihi praesertim parum: ut dixi: ad re
tantam idoneo: parum et ocioso. Sed ita es mihi charus: ita et in do
mino perdilectus: ut sperare mihi minus nihil equidem possim: q
tuo isti non obtemperare et salutari: et optimo uoto. Sic et curae ti
bi fuit mea salus dum aegrotavi: ut nulli labori studioq; peperceris:
ut putem tuo uel beneficio uiuere: et si in lucro ducenda non sit

A. i.

No.

Babilon.

Noe cum
filiis.

Loth.

Moïses.

Abraam.

Ezechiel.

hæc uita miserrima: periculis semper naufragiisque exposita .
Eia itaque Charitas: quæ omnia uincis: ocium mihi / uiresque suppe /
dita: quæ non tam quærendam hoc loco mihi statui egregiam dicendi / psu /
adendi que uim aliquam: quam per se nitidum / purumque sermonem: ne laborata
pictaque putetur dubia ueritas ipsa. Qui. n. mauult doceri: quam delu /
di rem quærit non uerba. Qui durus autem: et indocilis est: moueri ne /
quit nisi uerborum illecebris. Hoc igitur imprimis unum mi Philippe:
si summæ uirtutis gloria flagras: si sempiternæ immortalitatis cupidi /
tate moueris: si regno dei et cælestibus bonis studes aliquando po /
tiri. Hoc inquam unum tibi est omnino præstandum: ut de Babilonia
 sæculi huius euadas: et quantum pedes ipsi possunt effugias: deque abo /
minabili illa fornicationum matre eam in arcem subito te recipias:
quæ nullos formidat incurfus. nullas ueretur insidias. nullis uel ar /
mis uel uiribus capitur: ad quam denique cum per fugeris periclitari
non possis. Audi hic quæso expressam salutaris dei uocem. Fugite
de medio Babilonis. fugite ut saluet quisque animam suam: quoniã
facta est habitatio demoniorum. Et iterum exite de illa populus me /
us: et non participes sitis delictorum eius: et de plagis eius non acci /
piatis: quoniam usque ad cælum ascenderunt peccata eius . Sic arcem
 ingressi euasere diluuium. Sic Loth de Sodomis cedens comite ui /
tauit incendium. Sic Moïses se ab Egypto præripiens: ubi regna /
re etiam poterat: in Sina fit legifer: et inenarrabili intuitu fruitur
deo. Sic Abraz egredere dicitur de cognatione tua: et de domo pa /
tris tui: et ueni in terram: quam monstrauero tibi. Et tu prudens sa /
ne Medicus si grauis incanduerit pestis: et depopulari homines cœ /
perit: non ocius fugam atque eminus suadebis? Quamto uero satius:
quanto prudentius: si lues ea fuerit animorum? An aliter accipere
possumus apud Ezechielẽ hec domini uerba. Ira. n. mea super uni /
uersum populum. Gladius foris. pestis et fames intrinsecus. Qui
in agro est gladio morietur. et qui in ciuitate fame et pestilentia
uorabitur. et saluabitur qui fugerint. Hæc in figura mi Phi. idica /
ta sint tibi. Duobus dominis seruire ut nemo iam potest: sic presen /
tibus neque uoluptatibus: et futuris pariter beatorum premiis pfrui.
Non commiscetur ista: nec iter se habent ullo modo concordiam. Quis et
enim est: qui possit pede uno aridam premere: altero astra conscendere?

Qui non est mecum: contra me est dicit dominus: et qui mecum non colligit: spargit. et si uis perfectus esse: uade et uende quæ possides: et da pauperibus / et sequere me. Et qui amat patrē / aut matrē plus: quā me nō ē me dignus: et qui nō tollit crucem suam et sequitur me non est me dignus. Vides quantum inuicem aduersantur amor dei / et amor sæculi? quātum christiana et rara perfectio a turba dissideat: et p̄functoria bona: quæ specie fallaci et pulchra delectant: pro nihilo ducat? Si quis ergo est: qui animo uacare quæ maxime optet: quæ esse uelit uerus cognitor sui: quem deniq; splendor uirtutis accendat: oportet aut religiosam uitam suscipiat: aut eius: quæ suscepit uirtutibus p̄xime accedat: aut pauper sit: aut iter opes pauperi similis: ut solam consecrari uirtutem facile queat expeditus / et leuis. Nam ut de me ipso quidem loquar. dum adhuc in fœlicem huius sæculi cathena constringeret: dum: quam diximus: Babilon sua tyrannide possideret: nunquā ualui id anniti: id assequi ut inoçenter satis / integreque uersarer (Me miserum) Recogitare sine horrore et gemitu nequeo quoties aut imatura æqualiū morte: aut inexpectato et repentino cuiuspiam funere exterritus: quoties conscientia morsibus laniatus mecum ipse dicebam. Expergiscere Matthæ. Expergiscere: et resipisce quandoque: in crastinū forsitan moriture. Incertus quippe es an tibi mors immineat capiti: an tua te nocte hac dies postrema comprehēdat: Quoties clarissimorum christi præconum uocibus commotus propria peccata defleui: compressi inuicem palmas: pectusque cecidi? Quoties statui cum pereunte mundo nolle perire? At nec dum ab oculis ista transierant: aut de his cogitare mens pene desierat: cum stultam mentem / et cæcam mundus iste nouis mulcebat illecebris: cum propria se fallebat credulitas: et in iis: quæ diligebat: uolūtaria mentis obliuio. Perspexi luce clarius: sæpeque didici nisi funem blandientis sæculi euangelico mucrone preciderem: nisi cunctis posthabitis atque calcatis unicum salutis portum religionē ingrederer: nostram cymbam tantis et tam crebris agitatam procellis haudquaquā posse saluari. Tandem secundis uentis: afflanteque salutari nobis deo portū attingimus: et optata læti potimur harena: tanto dei munere: cuius laudis est omne: quod sumus meliores effecti: quanto esse mortuū

Comperatio
nes .

Democri
tus.

Crates.

Antisthenes

Diogenes.

Plato.

distat a uita: tanto et de salute securiores: quanto de naufragio in
littus eiecti. Fallitur mi Ph. fallitur quisquis terrenis affixus: et in
ima procumbens: sibi in calum putat iter posse patere: aut posse
credit se deo militare dū uxori et liberis seruit. Minoris nemo existi
met domini militiam: q̄ terrenā: quæ ipsos quoq; terreni exercitus
cōmilitones: aut nulla coniugia suscipere: aut uero suscepta relin
quere: filios quoq; et parentes: agros: et patriam. destituere cogit:
quo ingentioribus sarcinis proiectis publica liberius bella suscipiāt.
Ad philosophos honestius te ducere etiam possum: quos neglexis
se coniugia. abiecisse diuitias. uictitasse secretos. honores / dignita
tesq; spreuisse constat: ut solam sapientiam sequerentur exuti quā
tum natura hominis patitur cæteris rebus: quæ in uita quæruntur.
Testis Democritus est: qui suarum rerū parte admodum parua ser
uata patrimonium omne dono rei pu. dedit: Athenasq; profectus
Philosophia: ita se addixit: ut nō turbam modo declinaret: sed ui
ueret incognitus omnibus. Testis Crates ille Thebanus: qui cum
ditissimus esset: uolens ad philosophandum Athenas pergere: ma
ximum auri pondus abiecit: ut liberior litteris foret. Testis et Anti
sthenes ingentis animi uir: Socraticæq; disciplinæ sectator: qui cum
ad insignem eloquentiā euasisset: diuq; pulcherrime Rhetoricā do
cuisset: dixisse deniq; discipulis fertur Me sinite: alterum: si lubet:
præceptorem quæritote: statimq; cunctis uenditis: quæ habebat: et
publice distributis: præter palliolum: quo utebatur: sibi ipsi philoso
phari etiā inglorius: maximis honoribus / et cōmodis corporis pre
tulit. Testis Diogenes cognomento Cynicus uictor rerum omniū
triumphatorq; naturæ: cui ad contēnenda: quæ cæteri obstupescūt:
plus uirium: q̄ ulli prestitit animus. Testis Plato: cui quicquid po
test: uidetur concessisse natura: quem Academiam uicum ab urbe
procul: sed et pestilentem / ac solitarium elegisse constat: ubi præter
eam: quam de litteris studium reddit: uoluptatem caperet nullam:
qui terrarū tanta pedibus obiuit spacia: tot enauigauit maria: tra
nauit flumina: ut uix possit tanta res de homine cogitari: ne q̄dem
credi. Quid referā Socratem uerum inter omnes beate uiuendi ma
gistrum? Quid Zenonem Stoicorum prīcipem? Quid Carneadē?
Quid Cleantem? Quid Euclidem? Quid reliquos: quorū exemplis

et græci et latini referti sunt codices? Si ergo res militaris et castrensis disciplina. Si philosophia: et curiosa rerum uel inanium studia: tantam parsimoniam: tantam solitudinem: tantam et cæterorum omnium negligentiam indixerunt iis: qui huiusmodi studiis se totos deuouere: quid. n. mirum: aut quid. n. grande: si sancta Religio: si excellens de omni uirtute professio a suis eadem cultoribus exigit? ut illi non bellica spolia: non humanam de philosophia laudē: sed gloriosam immortalitatem cum deo: finemq; beatum accipiant? At forsitan inquires. Quid est cur tantopere terrena hæc sunt aduersa uirtuti? Hoc loco Io. Euāgelista citetur: qui hoc ita disseruit. Omne: quod est in mundo: aut est concupiscentia carnis: aut concupiscentia oculorum: aut superbia uitæ: quod tu quoq; ut plene percipias: a cæteris animum oro parumper auerte: teq; ueluti in sublimi specula pone: atq; constitue: unde uno spectes et cernas ituitu: quæ deorsum hic inter homines miseranda et tetra geruntur. Videbis: ut a concupiscentia carnis prius incipiam: cubicula abdita. Triclinia. diuersoria. uillas. ortos. fora. palatia. regias. templa. basilicas ardere libidine. flumina. maria igne succesa. mōtes. Saltus. siluas aestuare luxuria. Videbis de fumo incestæ carnis aerem proprium immutasse nitorem: Solem et paluisse. Virgineum decus: et matronalem pudicitiam temeratam ac ubiq; prostitutam. Videbis reclamante natura nascendi: mares maribus admisceri. infirmam ætatem ante diem prophane et petulanter illudi: expugnari: substerni: Validam uero in alienam pudicitiam depopulandam irruere eo acrius: atq; scurrilius: quo antea propriam turpius illusioni concessit. Audies (proh nephas) ut hæc cōmittuntur impune: ita impune laudari. In his igitur ardentibus flāmis. In hoc aestu libidinis. In tanta petulantia irritamentisq; luxuriæ longe: lateq; diffusis: et passim ante oculos positis: quis non capietur ad mortem? Scriptum est. n. Ferreas mentes libido domat: et exurit montium fundamenta. Quis unq̄ a spectaculis talium: si non effugit: illæsus euasit: et cupidinis telo non periit? Tanta est huius rei necessitas: tantaq; uis: ut eam indolere: q̄ euitare sit multo facilius. non sordidos homines modo. non sapientissimos. non Reges. non Pontifices: sed ne deos quidem suos gentilium litteræ ab hac fœditate seruarunt imunes.

Nota tria
malorum
capita.

Turpissimas referūt deatū scortationes. Bacchum. phæbum. Mer-
curium. Martem languentes in Venerem. Iouē ipsum mugientem
effingunt: in Cygnumq; cōuertunt: et præter fœmineos: masculos
quoq; exarsisse et peregrisse concubitus. Venio ad concupiscentiã
oculorum: per quam Euangelista auariciæ accipit crimen: quæ tan-
topere infedit atq; inueterauit mortalium animis: ut hoc tempore
affirmare fas sit: quod lepidus Poeta deplorat.
Viuitur ex rapto: non hospes ab hospite tutus:
Nec socer a genero: fratrum quoq; gratia rara est.
Imminet exitio uir coniugis: illa mariti.
Lurida terribiles miscent achonita nouerca.
Filius ante diem patrios inquirat in annos.
Cernes si diligētius quæq; perspexeris: itinera occupata latronibus.
Maria prædonum excursionibus ex omni aditu nauigantibus clau-
sa. Forum litibus strepere. Atria principum: summorumq; Pont-
tificum miserorum intigire clamoribus. Hinc insontem mulctari
pecunia: inde pupillum et uiduam quoq; hæreditate priuari. Iudi-
cia emi muneribus. uenales haberi leges: In dandis: mutuandis: emē-
dis: uēdēdisq; rebus plura genera fraudum: q̄ nomina. Cernes ege-
num suffocari usuris. inopem uiribus opprimi. immerentem dam-
nari. Illum prudentiorē existimari: qui callidius fallere: qui arguti-
us circūscribere nouit innoxium. Taceo clericorum improbos quæ-
stus ac simonias. Taceo principū omniū: et Tyranorū auri inestin-
guibilē sitim: et diras exactiones subditorū: ardentissimūq; et exe-
crabile emungēdi egeni sanguinis studium. Taceo furta/ rapinas/
sacrilegia/ mēdacia/ periuria/ proditiones/ paricidia/ uenena/ reliqua/
q; nefaria et detestanda facinora ex cupiditate manātia/ nota sunt
omnia et ante oculos posita. Postremo ad superbientis sæculi ui-
tia si uolueris ora conuvertere: et per singula oculos ducere: infini-
tus se tibi offeret malorum numerus: infinita uarietas: sed ut mul-
ta clausula una complectar: illud sane compleri in nobis mi Phi.
uidebis: quod inquit apud Salustium Cato: Omnia uirtutis præmia
possidet ambitio: atq; ita quidē modo: ut si de dignitate. si de glo-
ria. si de potentia. si de primatu. si de regno atq; imperio agendū
fuerit: non iam probetur honestum atq; officium: sed eius nequi/

cia atq; temeritas: qui uel iniuriis / uel astu potuit ad altiora se tol /
 lere. Hinc bellorum rabies. hic discordiæ ciuiū. hic euerfiones ciui /
 tatū. hinc et effusus sæpe tantus hoīum cruor: ut hæbeſcat mens :
 quæ aliquid in ſe ſentit humani: uel iniuriam: uel infamiã tã indi /
 gnam humanitate: per partes cōmemorare. Hæc ſunt Ph. chariffi /
 me tria illa malorū ac ſclerum capita orbe regnãtia: quæ certe ad /
 quam te inuitamnis: Religio oppoſitis armis expugnat pene ſola :
 aduerſus libidinem cælibatū. aduerſus cupiditatem rerū abdicatio /
 nem. aduerſus turgentē erectamq; ſuperbiam uiuam arbitrii: et li /
 bertatis hoſtiam offerendo et profitēdo perpetuam . Adde quē /
 admodū omnia a ſe propulſauit fomenta libidinū: et ſingula irrita /
 menta malorū: ita plane genera omnium eſt complexa uirtutum:
 ut addi quid melius et abſolutius uix utiq; poſſit . Quid tandem
 merces? Quid tandem et meritū Deus? quando ſiue uiuilet/ ſiue
 dormiat: edatq; / uel bibat: hanc profeſſus uitam/ totas horas cum
 merito tranſigat? Elargiatur quiſq; diuitias. Hospitalitate gaude
 at. paleat maceratus inedia atq; ieiuniis . ſtratū illi ſit ſuper humū
 paululum fœni. ſe flagris ēt quotidie cædat: nihil tamen tale præſta
 bit unq;: quale religioſa profeſſio. quæ propriã deo ſuo libertatem /
 rem maximã/ diuinamq; in homine uouet et mactat. Hic innocen
 tius/ ſanctiusq; uita ipſimis agitur. hic facilius male acta purgãtur .
 hic rariuſ recidiuo lapſu corruitur. hic cautiſ ambulatur. hic ſecu
 riuſ quieſcitur. hic frequentiuſ uirtus: cæleſtisq; dulcedo ſuo in fō /
 te guſtatur. hic fidentiuſ e uita migratur: et emigrantes corona po
 tiore donãt. Iã uero ad ſpirituales delicias parūp ſe noſtra quoq;
 uertat oratio. Cum. n. ſe charitas dei diffundit in animam : eamq;
 cæleſtium præguſtatione demulcet: nuncq; cum deo orationibus lo
 quitur: nūc cum illa deus: quid putas eam Phi. uoluptatis habere?
 quid ſentire dulcedinis? quo deliciarū genere: qua fœlicitate cōple
 ri? Porro cum deſinit amare quod fuit: et optare incipit quod futu
 ra eſt: humana continuo deſpicit: nullis iam honoribus: nullis lau
 dibus: nulla ambitōne mouetur: nihil appetere: nihil deſyderare de
 ſæculo poteſt. Non illi oneroſa ieiunia. non uigiliæ graues. non p /
 poſiti patris ingrata præcepta. non a uoluptatibus continentia. nō
 menſæ frugalitas. non ſolitudo. nō taciturnitas: et regularis reliqua

A.iiii

Deuotionis
uis .

Ezechiel.

disciplina molesta: tanta est suauitas illa: quam apud Ezechielem nobis dominus pollicetur. Cum sanctificatus in uobis fuero: tollā uos de gentibus: et congregabo uos mihi: et effundam super uos aquam et mundabimini: et dabo uobis cor nouum: et spiritum nouum ponam in medio uestri: et auferam cor lapideū / et dabo cor

Dauid.

carneum. hoc uoluebat animo Dauid cū cantaret in psalmis. Quā dilecta tabernacula tua domine uirtutum: cōcupiscit et deficit anima mea in atria domini. cor meum et caro mea exultauerunt i deum uiuum. beati qui habitant i domo tua in sæcula sæculorum laudabunt te. et his alio loco carminibus. Elegi abiectus esse in domo dei magis: q̄ habitare in tabernaculis peccatorū: quia melior est dies una in atris tuis super milia.

Not.

Debet igitur tibi Philippe charissime grauis iam esse omnis in sæculo mora. Debes xgre ferre. aut uix posse intueri quæ tibi sunt aliquando uisa magna: quæ sollet turba laudare: quæ et obstupescit hominū ludificata: cæcæq; cupiditas. Habenas iam animo laxa: quē sentis discrucari: donec de caliginoso hoc: et sordido sæculi carcere: quo tenetur: in clarā hanc: et quietam lucem erumpat. Desine tam diu formidare quid agas: tātisq; cogitationibus æstuarē. Dū nutabūsus sic pendes: dum tardas ne præcipitasse pœniteat: nutris tibi ipsi tortores: et inquietos mentis carnifices: qui intestinis te aculeis torqueant: qui animū cruciatibus lanient: Erūpe itaq; et emerge. Parturi quod cōceptū tam diu intra te foues. Te grandæuæ Matris / et confectæ iam senio ne teneant lachrymæ. non sororis maturæ uiro amor impediatur: quæ sine te uiuere et cōmode / et honorifice possunt. An forte moraris ne quid rationū tuarū ac rerum depereat? Stulta est ista prudētia: quæ cum salutis discrimine consulit perituris. Atqui nulla potest eē res tanta: quæ detestabili sine scelere dei seruitio: æternæq; saluti sit antiferenda. Cogita dum teneris his uinculis: dum his tardaris amoribus q̄ dies truditur die. q̄ mors concita properat. q̄ de te mūdus exultat: sibiq; blanditur deceptor diabolus. Non uenit christus dominus pacem mittere in terram. sed gladium. et filium separare aduersus patrem et matrem suā: et nurū aduersus socrum suam: quoniam inimici hominis domestici eius: qui et se consulenti de funere patris respondit Dimitte mortuos sepelire mortuos suos.

Omnia nos admonent quāto discrimine recta acturi sequimur mo-
ram torpentes et desides. Sub alea est omne futurum: et insipientis
et stupidi (mihi crede) animi est dicere uiuam. Dies domini si-
cut fur ita ueniet fallens excubias. Sed beati uigilantes. Igitur ut fe-
stines iterum: iterumq; congemino. Venies quidem deo maximo /
ac salutari tui itineris duce. Venies angelicis cōmitatus agminibus.
Venies nostris excipiendus obuiis manibus: et factis deo iniciēdus
insignibus. et nobiscum fœlicibus militaturus auspiciis: ubi tandem
emerita militia: et huius corporis deposita sarcina æuo beato ac
semperiterno fruare. Vale.

Not.

Altera ad eundem Phi. Epistola .II.

quando mihi Placentiæ tuis cum munusculis redditæ quoq;
q sunt litteræ tuæ: accintus iam eram: ut Veronā facerē iter:
ex quo uenit: ut tardius: q̄ ego uolueri: tuq; optaueris respō
sum accipias. Tū. n. angustia temporis: uariaq; in ipso discessu ex-
plicanda negocia calamū arripere sane mihi non permisere: quare
facilis mihi sit de tarditate mi Phi. apud te uenia. Fuere q̄dem mi-
hi tua munera admodū grata: litteræ quoq; nec iniucūdæ: Expec-
tabam tamē abs te frater munera ampliora: litterasq; blandiores:
ut te ipsum uidelicet deo: non tua mihi donares: Sed eiusmodi ni-
hil litteræ adhuc pollicentur tuæ: quod quidem uehementer admi-
ror. Quādiu. n. pulsanti deo negare audes mentis hospitium? reluc-
tari trahenti? recalcitrare pūgenti? et timide dicere Recede a me do-
mine quia homo peccator sum? An non potius uides quanto di-
scrimine morā facis: iter mūdi huius scyllam enauigans atq; chary-
bdim? At difficillima forte tibi uidetur totius uitæ repentina insue-
taq; mutatio. Importabile domini iugū: ieiunia: et uigiliæ graues:
aut uereris ne ppetuo oneri mollis delicataq; ceruix succūbat: ne
pīguis ī maciē eat aqualiculus. Quādo. n. factū ē modicæ fidei ut
iustis alimenta defuerint? aut seruos suos non sit deus miseratus?
Scriptū est. n. Sperantem in domino misericordia circundabit: et
iacta cogitatū tuū in domino: et ipse te enutriet: et nō dabit ī æter-
nū fluctuatōnē iusto. Quod si minus fidei auctoritas capit: oculos

Demosthe
nes.

Cleans.

ad exempla conuerte: neq; ad ea modo: quæ præcæ historiæ: et sane
tæ litteræ referunt: Sed quæ nostra hæc tempora: hic dies uiua ex
hibet atq; spirantia. Non ne ubicunq; christiana lux rutilat: et de
p̄dicato Iesu ecclesia gaudet: innumeras uirgunculas: ne uiros dicā:
conspicis consecratis delubris: diuinas laudes et cerimonias perēni
cultu tractantes? et quicquid arduum religiosa in uita positum est:
lætas obeuntes? Et tu uir robustis uiribus eam militiam formida
bis: quam infirmior sexus: et mollior puellarum ætas apprehende
re non ueretur? Non est tam horrida: neq; tantis uepribus: ac tri
bulis obsita uia: quæ ducit ad uitam: ut per eam quisq; non possit
incedere: et si æquior ac procliuior est quæ pergit ad mortem. Ne
q; est tantopere percuntandum crucem domini suscepturo: cui sua
ue promittitur futurum domini iugum: atq; onus etiam leue.
Vno hoc opus mi Phi. tibi est ut in mentem inducas atq; deliberes
uelle te uincere. Siq; dem uolenti (mihi crede) nihil est arduum:
sed cuncta uoto et pertinaciæ cædunt. Demosthenem natura pe
ne fecit elinguem: quam sic expugnauit labore atq; industria: ut
nulla uberior: nulla admirabilior: q̄ Demosthenis habeatur ora
tio: cuius studium admiratus Cicero: Cui auditiæ inquit non sunt
Demosthenis uigiliæ: qui dolere se aiebat si quando opificum an
telucana uictus esset industria? Tam graui ingenii tarditate Cleā
tem fuisse referūt: et litteris male aptum: ut ad se illum uix præcep
tor admitteret: At studio atq; assiduitate expugnata illa naturæ
sterilitas tam cumulosos fructus protulit: ut nō modo philosophi:
sed secundi Herculis nomen sit assecutus. Charitas dei: et immor
talitatis spes gloriosa uires ad omia suppeditat: et factu difficillima:
mollia atq; leuia reddit. Quam ob rem cesset superuacua ista for
mido. Abeat tam longa stultaq; consultandi prudentia. Hora iam
plane est: ut de somno surgas: et in claram lucē emergas. Ecce nunc
tempus acceptabile. Ecce nunc dies salutis. Cogita quid futurorū
rationes postulent: quid toties promissa et animo firmata depo
scant: et inter inducias: quas tibi promittis uide ne pereas. Vale.

Ad Isotam Nogarolam uirginem Christi de parce
cauteq; uersando. Epistola . III.

Aetera tuæ dignitati atq; uirtuti debere me fateor sancta
 c et uenerabilis in domino Soror: sermonem uero et aspectū
 tantū excipio: siquidē ego uir: tu autem fœmina es: quæ quā
 to uinculo christi: et sanctis tuis moribus: quāto et singulari doctri
 na et uetere gratia mihi et admirabilior et amicicior es: tanto uti /
 q; fragilior et ifirmior uideri mihi debet præsens tecum et affatus
 et mutuus oculorum contuitus. Illud. n. adiutus a domino lego ti
 midus semper Melior est iniquitas uiri: quā benefaciens mulier: quē
 locum sic accipio: ut minus nociturus dicatur uir sane nequē: quā mu
 lier sancta: si utriq; sæpe cōmunices. Hæc quidem inter se ubi con
 spirant uirtus et forma. Stupor et sexus: appetendi irritamenta cō
 geminant: ac uehementius afficiūt: quā simpliciter unum. Sed et spi
 ritualis amor affectiones quādoq; et sensuū motus mollius rapit:
 et tandem impruidos flectit ad nefas. Hoc paruulus non uerebar.
 ad te e ludo scholaq; ibam. tecum quoq; et cum nobilissima ac sa
 pientissima tua matre nugabar. Librariaq; in tua cella et assidebā:
 ubi dulces hymnos et psalmorum numeros te suaue canentē latus
 audiebam. Nunc autem ad religiosam uitam habitūq; conuersus
 duxi in ea quātum fragilitas potest (atq; utinā me sic adiuuet deus)
 de fœmina non cogitare: ne amice quidem uersari: a qua captos
 innumeros: et eos pfecto sapiētissimos atq; sanctissimos lego. Trac
 tatur periculo manibus pomum: quod si momorderis: odoratusue
 fueris: est capitale. Diuus Hieronymus: quem tu semper habes in
 manibus: uel propter eloquentiam: quæ te delectat: uel q; plura: quā
 cæteri nostri ad sanctas uirgines scripsit. Experto credite inquit
 Nihil est periculosius uiro: quā mulier. nihil mulieri: quā uir. Vterq;
 pallea. uterq; ignis: et rursum Nō credo uiro: qui a spectaculis mu
 lierum illæsum se dicat euasisse: quando Dauid sanctissimus regū
 uisa Bersabee se lauante raptus sit ad libidinosum incendiū. Qui
 et fateri intestinos suos ignes medullarūq; calores: dum in heremo
 ageret: neq; erubuit Eustochium instituens: cuius tu uerba Isota sæ
 pe legisti. Queri itaq; desine et me rusticitatis culpate per dilecta et
 prudentissima in domino Soror: q; ad te non diuerto: ut pleriq;
 serui uenerabiles dei. Non omnes uno sensu ac spiritu uiuimus.
 Diuersa sunt prælia. diuersi Agonistæ i una et sãcta christi militia.

No.

Obserua
Hierony
mus.

No.

Alii celeres. Alii statarii. Alii Centuriones. Alii gregarii. Ego iuue-
nis. Ego uas fictile. Ego de terra terrenus. Illi maturi. Illi colūnæ.
Illi et forsitā impassibilitatem adepti: et sensuū lora in potestate
tenentes. Et. n. Paulum intueor post raptum tam beatum in cælū
adhuc dimicantem: et in membris suis legem uoluntati contrariā
sentientem. Expectanda nobis fracta canicies: si et satis quoq; secu-
ra ea est: ambobusq; contigerit: Quod si nos illa fefellerit: expectā-
da deniq; uētura securitas ip̄a: gloriosaq; imortalitas: quādo quod
fatū est in corruptione: surget in gloria: quando sexibus nostris ui-
tia detrahentur natura seruata. quando a fœditate atq; rubore no-
ua creatura fiet imunis. Interim uero ego te soror fiducia charital-
tis hortari: cōmonereq; non uereor quantum ipsa potes imprimis
secretum ames: et non queri a uiris uel optimis molestius feras.
Tuum ego ingenium: Tuam doctrinam: decus splendoremq; in-
tacti corporis tui: abstinentiam: frugalitatem: orationes: ceterasq;
uirtutes semper uenerabor tuas: et insculptas mente gestabo. Te in
his: et has in te ad magnam dei laudem: meiq; ædificationem per-
petuum admirabor: in qua reuixisse mihi plane uidetur prisca illa
uirginum dignitas: quas illustres sempiterno præconio decorauit
antiquitas. Sic quoq; editiones et epistolas lego tuas: ut nihil profe-
cto tum minus: q̄ de fœmina cogitem ita me tenet earum dignitas:
et cum lepore et eloquentia pondus. Atq; nuper altercationem illā
tuam cum Aluisio Foschareno patricio ueneto: et urbis nostræ præ-
tore: uiro preterea optimo atq; grauissimo: et egregie litteris culto:
qua contenditur utrius peccatum grauius extiterit: patris Adæ: an
Eux: et in qua tu Euam. Ille Adam tuetur: cum uoluptate sancta
perlegi: mihiq; illud admodum placuit: q̄ recenti cum theologia:
quæ ornatu nunc caret: tu cultum eloquentiamq; iunxisti. In his ta-
libus tecum sum: eroq; semper. Tu æque meis cum scriptis benigna
et sanctissima soror præsentiam compensa corpoream: ac pro me
orare non desine. Vale.

Ad Georgium Valagufam de Ritu Curix in
natali saluatoris die. Epistola. .IIII.

Ane ut lepidus est Dialogus tuus: in quo principis Natos de
ritu Cerimoniisq: quas ad uesperum Natalis Iesu christi: et
Saluatoris nostri Regia celebrat: disputantes iducis: ita ma
gnum in se pondus habet: et est allegorix plenus ac mystici sensus:
in quo modo dignitatem. modo admirationem. modo risum lec
tor inueniat. Quid elegantia? Nam tota oratio est nitidissima: et
in ea ut conuenit: expressa omnia: acuta: exacta: in qua nescio qd
potius admirem ingenium ne facultatemq: dicendi: an religionē: et
tuam in res diuinas pietatem: ad quam singula: quæ attigisti: uel du
cis: uel rapis. Multa te uidisse. multa te sapere. multa te gustare de
clarat tuus iste libellus: quo ita sum equidem delectatus: ut non mi
hi satis extiterit semel/bis ue legisse: Sed iuuerit etiam usq: morari.
Pauca pro dignitate et precio rei: sed cum dabitur sermo plura iu
cundius. Verum interim Vale. Mediolani. xi: klls. Febr.

Ad Timotheum patrem ut rescribat. De Seraphini expe
ctatione. deq: illius ad Alphōsum Regē libello. Epistola
.V.

Infiteri non potes crebras a me recepisse: me uero abs te iā
diu nullas. Sed arbitror te maxime diuina curantem huma
na negligere. Quoniam tamen læticia nunq: mi Tim. ma
iore afficior: q: cum tuas accipio: oro interdum Apostoli more pa
tiare Anathema te fieri a christo pro fratribus tuis. hoc si abs te me
ritus fuero: et te charitatis ingentem fructum assecuturum puta: et
ipse lætus meis in laboribus uiuā. Noster Seraphin tanta uirtute
coalescit et surgit: ut laudem/ spemq: de iuvene mea oratio æqua
re non possit. Libellus tuus ad Alphonsum est perurbanus et bel
lus: ac plane rege dignissimus: sed præcipue ad id quod queris: inci
tamentum admodum efficax. Ciuitatem uitii: quantum quidem
potes: curare tuis uocibus perge: et mundatam illam ad sanitatem
q: perductam: uirtutum amore succende: quam docilem et obse
quentem ad ea: quæ per te suadentur: haberi tibi: qui istic ad nos
ueniunt omnes affirmant. Nos salui quidem sumus. Tu quoq: in
domino Vale: ac fœlix uiue: et mutuum ora.

Bononiæ idibus Martiis.

Ad Guarinum ueronensem summum honestatum arti
um Antistitem. humanitatisq; parentem reprehensoria
in eo: q; minus laudabiliter scripsit pro ornatu fœmina
rum . Epistola. .VI.

Iennio cum iam exacto Timotheus conterraneus noster:
b uir ut religiosus: ita præco ardentissimus christi: et in omni
genere laudis insignis pro infatigabili sua in omnes pieta
te: ut assolet: etiam inclytæ huic ciuitati Bononiæ una Quadrage
sima prophetasset: egissetq; ex pulpito quo publico decreto petulã
tior mulierum cultus et inundans uestimentorum luxuries com
primeretur: exortus est ea tempestate Euangeliomastix quidam: q
si non honesta: attamen eleganti satis oratione quadam apud Be
saronem Cardinalem Tusculanum: apostolicumq; legatum fœmi
nis cultum restitui debere ausus sit disputare: quantaq; potuit ui
psuadere. Tum quidem Timotheus in Heturiam profectus abe
rat: qui refelleret: et hominis deliramenta purgaret: et huiusmodi i
ore omnium et i manibus uersabatur oratio. Multis applaudebat:
iis q; maxime: quibus sunt blãdiores illecebræ: q̃ præcepta iusticiæ:
Alii uero: quorum auctoritas plurimum apud me ualet: dolebant
mecum ornamentorum licentiam iniuria continentia pudiciciaq;
discrimine litteris illustratam. Ab me cõtra horum rogatu una ora
tione suscepta est causa: atq; defensa ita: ut per omne id temporis:
quo Besarion præfuit urbi: lex atq; decretum manserit semper in
uictum. Nuperrime uero Guarine ad Magnificum Santem Ben
tiuolium auratum equitem: primumq; in re pu. uirum Epistola
quædam emerit tua: quæ noua nobis inferat bella: immo hone
stati: tuo Timotheo: sanctoq; pulpito calunnias incutiat: et
eo quidem periculosior: quo de mirifica illa tua officina manat:
quæ primam laudem: cum optimorum studiorum: tum morum
atq; uirtutum merito sustinet: ut tantum auctoritatis sit habitu
ra: ut qui eam legerint: iam seruire luxui putent impune lice
re: eo periculosius capti: quo in dei Præcones incipis inuehi:
et eorum doctrinam mores uitamq; deprauare. Res quidẽ indigna
sed te auctore indignissima: qui clamantem in psalmis spiritũ sanc

tum sæpe legisti. Nolite tangere christos meos et in prophetis meis nolite malignari. et ad ipsos loquentem Qui uos audit me audit: et qui uos spernit me spernit. Ah Guarine grauissime sapientiae humanitatisque delictum ut potuisti tam a te ipso discedere: tam eximiae tuae singularisque uirtutis obliuisci: ut Timotheum uirum sanctum . religiosum . uirtute prestantem . tui amantissimum . tuarumque uirtutum buccinatorem assiduam : qui contra haec ornamenta lasciuiae non modeste minus: quam seuerere : non uerbis magis: quam pietate differuit : et iustissimam legem tulit: impetendum duxeris et immerentem laniandum? Ais enim dura mihi sane prouincia: praesertim contra eos suscipienda : qui uitae seueritate : et censorio quodam supercilio nituntur : et quasi Catones saui magis : quam seueri humano generi uiam uerbo potius: quam re difficilem struere conantur . Deinde cum recensuisti: quae tibi uisa sunt aduersus foeminas a praconibus sumi : et mordacius etiam: quam illi soleant : id effecisti: addis continuo . Haec sunt: quae contra foeminas uerbo potius : quam uero differant . ne uestimentis adornentur . ne argento poliantur et auro . Recognosce hic paulo tua ista uerba / istumque congressum Guarine mi prestantissime : ipseque iudica quem religiosum christianumque uirum . cui animarum zelus: et aliqua uiuendi modestia sit curae non impellunt uel inuitum ad retundendum / praesertim cum iubeamur famam quidem nostram ita seruare . et opera ita lucida habere : ut odore uitae nostrae omnis etiam malorum hominum corda ad uitam meliorem: sanctioraque desideria moueantur / Et quae nobis sit quidem satis testimonium conscientiae nostrae : et obseruare oporteat ut nos ipsos imprimis recte curemus: ceteris nihilominus: ut deo lucrifiant: famae est necessarius odor: firmissimaeque de nobis integritatis opinio . Quod si tu pracones magis uerbo : quam re laborare: et magis sauos: quam seueros esse : mendacesque non dubitas attestari : quid erit amplius in Concionatoribus christi frugi? quid sanctum? quid laude aliqua dignum? quae de iis fides / qui ignes / qui stimuli / qui aculei / Iam nihil denique superest / nisi qui luxibus uoluptatibusque deseruiunt et impunitatem scelerum / licentiamque desiderant: cum sua uitia fulminari audierint et euangelica framea caedi: de tua sibi auctoritate applaudentes: terga

auertant et inquam. Amice cura te ipsum. dicis quæ nō facis. Modestius ante oculos Guar. mores eius et uitam tibi posuisses: q̄ suis sermonibus beatoq̄ labore ut hæc ornamenta moderata haberentur effecit: Sic eū inuenisses non s̄uuum utiq̄: neq̄ tam seuerū: q̄ poterat: sed idulgentiorem et paulo: q̄ hæc ornādi libido poposce- rat: et grauiora proprio in corpore exercentem: q̄ cæteris precipien- tē: ueritati quoq̄ magis: q̄ uerbis semp̄ initentem. Dices fortasse Timotheus uir oīum optimus: remq̄ diuinā sancte et fideliter trac- tās nusq̄ a me est noīatus. Quæ sensi de cæteris scripsi. noli iter me et Timotheum discidium serere: quo dei uate nihil admirabilius: nihil perfectius: nihil diuinius semper existimaui. Verum sæpenu- mero precones uideo iperitos ineptos ridiculos attrita frōte grādia trutinātes: leuiora quidē nec itelligentes: sui tantū admirationem apud imperitū uulgus captantes: uerbo magis: q̄ re docentes. seduc- tores. inflatos rumusculis muliercularum. hypocrisi sanctos. ue- ritate perditissimos: in quos per Hieremiam dominus tonat. Ecce ego ad prophetas: qui assumunt linguas suas: et aiunt dicit do- minus. ecce ego ad prophetas somniantes mendacium. et in euan- gelio de quibus nos premonet. Attendite uobis a pseudo prophe- tis: qui ueniunt ad uos in uestibus ouium: intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Hæccine Matthæe charissime nō explorata: non com- perta: nō uisa? Non abnuo Gua. nec obsto: quin fateor ego quo- q̄ ministris nequissimis falsisq̄ prophetis plenam nunc esse ecclesi- am dei: qui se ipsos nō Christum predicent: qui fimbrias dilatent / et primas in synagogis appetant cathedras inquinati. tumidi. ifla- ti. auari. inimici crucis christi: quorū deus ueter est: sed adde quod ex euangelio sequitur A fructibus eorum cognoscetis eos. Quāob- rem: si quos conuersatio sancta cōmendat: nihil iisdem ipsis preci- osius ab imortali deo datum habetur in terris. Vasa. n. sunt spiri- tus sancti et templa deo dicata bassesq̄ ecclesiæ: de quibus est scrip- tum q̄ speciosi pedes euangelizantium bona. euangelizantium pa- cem: et de quibus uaticinans daniel Qui multos inquit erudierit ad iusticiam erunt quasi stellæ in perpetuas æternitates. et uas elec- tionis beatissimæ Paulus Presbiteri duplici honore digni sunt: et maxime qui laborant in uerbo atq̄ doctrina: Quos neq̄ preclarif

simus Pœta tuus prætermisit inglorios cū de uatibus cecinit.
Quiq; pii uates: et phœbo digna locuti:
Inuentas aut qui uitam excoluere per artes:
Omnibus his niuea cinguntur tempora uitta.
Quod nec imerito quidem: quando inter mortales eorum absq;
beneficio neq; charitas. neq; religio. neq; dei cultus aliquis possit
quoquo modo constare. Sin eos uero pseudo inuenerimus uates i
se aliud nihil habentes: nisi umbram simulacrumq; uirtutis: q
Curios simulent et bacchanalia uiuant: aut Mimis et histrionibus si
miles: qui in theatralibus scænis nunc Vlixem. nunc Herculem a
gunt: cum ipsi perditissimi plerūq; scurræ sint: nulliusq; momenti
mancipia: tum quoq; quid agendum nobis porro sit: eodem ipso
præmonemur euangelio christi Omnia quæcunq; dixerint uobis
seruate et facite: secundum autem opera eorū nolite facere. Qui
bus ex uerbis apertissime liquet: qui ueri sunt dei precones: eosdē
ipso singulari pietate esse colendos: ac imitandos: ii autem qui se
cus et si spernendi quidem maxime sunt: eorum tamen dogma dū
rectum sit et consonet uero: non prorsus esse spernendum. Tu ue
ro una opera et sanctos percutis Euangelicos uiros: et tuum Timo
theum! et si incautus fortasse: eorumq; præcepta salutaria contem
nis: quod impietatis et cōtumaciæ est: et si tu Gna. neq; ipius ullo
quidē modo neq; cōtumax es: sed maximis ōnibus uirtutibus præ
ditus. Vbi uero insurgis magno supercilio et disputas eūdem ue
stimentorū modū fœminis minime deberi. gratis supflueq; contē
dis. inanisque est tantus iste strepitus tuus. Et enim quis hoc non
uideat eundem habitū corporis cōuenire minime singulis: immo:
quod non uidisti? hoc præsertim lex nostra iubet et cauet ut alia
sit patriciarū cōdicio. alia plebeiarū. alia diuitū. alia pauperum.
Alius principi. Alius priuatae matronæ debeatur ornatus. neq; se
cementarii. pistoris. fulonis ue coniunx iurepiti: et equitis audeat
cœquare. Hic omnis et sacratissimi legati et Timothei et legis
occupatio curaq; uersata. hoc consulares sexdecim uiri. hoc boni
omnes et prudentissimi Ciues flagrarunt et petierunt. Quæpiam
pariter attigisti nulli neganda; quin ultro etiam danda. Licere
mulieribus se ornare. se comere. se expolire. crinibus gemmas in/

Modus or
nandi .

No.

.Ezechiel .

.Solomon .

Esaías .

texere . manicas acu pictas . trementi auri argentiq; squama iuario
et colore isignitas gestare . longas trahere tunicas . ornare capita fer
ris / ac mitris auro gēmisq; micātibus . appēdere pectori preciosa mo
nilia . hoc et Paulus idulget : Quæ nupta est inquit querit quomo
do placeat uiro . Et ad Timotheū scribit Mulieres i habitu ornato
cū sobrietate et uerecūdia . Sed hic adde tu mi GUA . id nō nisi lice
re tantū : quantū suis collibeant uiris : eosdēq; cōseruent cæteros nō
pimendo . Ditari . n . aliena præda atq; iniuria nulli omnino licet .
Domi : ubi placere tantū uiro queant : ornamenta deponunt : squa/
lent et sæpe . In porticus . basilicasq; sanctorū exeūt ut cōmunes qui
dē meretrices fucis : coloribusq; depictæ . Si abest cui placeāt : quid fa
ces libidinis : irritamenta q; luxuriæ ante alienos oculos offerunt ?
quibus etiam cōtinentissimorū hoīum mentes ad libidinosū sæpe
prouocātur incendium ? Demens est : qui in aere remigio expiscari
contendit : et ne ardeat ignis oleū superinfundit . Ridiculus quoq;
qui signum profert præ limine / atq; taberna ad uina uēdenda : cui
omnino nullam sit uinum . Sed o utinam quidem illud Ezechielis
non impleretur in ipsis . Ad omne caput uix ædificasti signum
prostitutionis tuæ . aut Sapientis illud elogium Ecce mulier in ha/
bitu meretricio præparata ad capiendas animas . Neq; a Domino
dictum ioco putare fas est . Ve illi per quem scandalum uenit : et
si te oculus scandalizat tuus . erue . et proiice eum abste . Neq; ullo
uel modo assentior tibi Guarine cum dicis culpam non esse si hu
manis oculis placere cupiat fœmina : quando reliquum omne mor/
taliū genus magna aggreditur . litteris . militiæ . artibus insu/
dat ut placeat : ut laudem et popularem gratiam sibi conquirat .
Aliud nēpe est uirorum prudētissime uirtute / et benegestis alterius
sublata semper iniuria laudem nomēq; adipisci : aliud proximū au
cupio diaboli ad mortem illicere . Sed neq; mos patrius : quem idu
cis : suffragari i hoc satis tibi posse mihi uidetur : ubi terminum / et
moderationē : quæ i cunctis habenda est : trāsgradiare . Grauius im/
mo turpiusq; delinquitur : quo temeraria quadam / maioreq; insolē
tia certatim omnes peccare non desunt . Communem idcirco et
tum publicam humani generis impudentiam dominus olim dilu/
uio perdidit . Sodomam combussit . et in hebræos per Esaīam his

minis insurgit Pro eo q̄ eleuatae sunt filiae Sion: et ambulauerunt
 collo extento: et nutibus oculorum ibant: et plaudebant: ambula-
 bant: et pedibus suis composito gradu incedebant: decaluabit domi-
 nus uerticem filiarum Sion et crinem earum nudabit. In die illa au-
 feret dominus ornamentū calciamentorū: et Iunulas. et torques . et
 monilia. et armillas. et mitras. et discriminalia. et piscelidas. et mu-
 renulas. et olfactoria . et in aures. et anulos. et gemas in fronte pendē-
 tes. Et erit pro suaui odore fetor . pro zona funiculus. pro crispanti cri-
 ne caluiciū. pulcherrimi quoque uiri tui gladio cadent: et fortes tui
 praelio. Quā multa grauique praeterea detrimenta uiris afferat uxo-
 rius ornamentorū luxus nescio quonā pacto tam manifeste dissi-
 miles. Praeter ipsam quidem experientiam exemplis factisque sum-
 morum uirorum potuit id tibi notescere . Nam antiquissimus ille
 sapientissimusque Lycurgus aeternis legibus ornamenta Spartanis
 uetuit. Hoc et apud Crotonienses immortalis philosophus nominis
 Pythagoras fecit. Hoc Cornelia nobilissima superioris Africā
 filia. et Tib. Sempronii Gracchi coniunx exemplo memorabili do-
 cuit: quae matronam capanam sua ei ornamenta ostentante: et quibus
 uteretur Cornelia uicissim uidere gestientem prolati in medium liberis
 Tiberio. et Gaio haec porro inquit ornamenta sunt corporis mei. Hoc
 Roma tota perspexit: cum Oppia lege ornamenta restrinxit: quā
 quae graui tumultu impetuque foemineo Brutis obsessis: qui legem abole-
 ri non sinebant: Portius Cato ut tumultum eiulatumque dissolueret legem
 abrogarit. An modo et florentissima adeo Venetorum Res pu. non
 decretis/legibusque sanctissimis aurum/et uestimentorum usum graui cen-
 sura finiuit? An hoc non aliae complures Ciuitates benecoposita effe-
 re? ex parte auuiditate atque libidine omnadi sui sine legibus inexplebilem
 fieri? quin absumi patrimonia. exerceri fraudes atque rapinas. tarda-
 ri nuptias saepe in senium usque: sed et puellas conubiis iam desperatis do-
 tis inopia prostitutiones: incestusque domesticos impudenter admittere:
 aut sponsalia clandestina quaerere: ex quibus mortifera odia: perpetuae
 lites. iniuriaque cruentissimae procreari solent. Ast Bononienses iam
 nostros quid impulit tandem ut de imoderato isto muliebri mundo
 cauerent legibus: nisi foeminei cultus tanta luxuries: quae sic effe-
 buerat: sicque concreuerat: ut longe deteriora quam quae attigimus: cum

Lycurgus.
 Pytago.
 Cornelia .

Lex oppia.

Veneri.

Pythagoras
Plato.

No.

Sapientum
errata.

detrimenta: tū scelera inde manarent? Ad hanc rē undiq; plurima se mihi offerūt: quæ cōsulto ipse reliquo: ne lōga nimis texatur epistola: neu te acrius premere uidear: q̄ uel uirtus: uel dignitas postulet tua: quē nō maliuole quidē scripsisse unq̄ persuasi mihi: sed obsequētius fortasse: ut ei applauderes: qui offēsus lege cōdita: tuā cōtra refragationē optauerat: atq; poposcerat: cuius tu gratiā: atq; potētā: ut declarasti tua ī epistola Emanuēli filio pfuturā arbitrabare: quē illi offers tāto amore fouēdū: q̄tum suo studio: ac desyderio epistola arriserit tua. Sentire et q̄doq; sapiētissimos uiros aliqd anī maduerto: quod nullo mō est cōe cum reliquis: Pythagoras: Platoq; mihi occurūt primi maximiq; nō mō philosophi: sed ip̄ius philosophiæ (si hoc dictu fas ē) beatissima numīa: quo altero icola nostro gloriabitur sēp Italia (cōstat. n. a Bruto illū ad nos aduētū fuisse post reges exactos) Alterius uero mores et sapiētia huiusmodi fuit: ut ætati ne dicā suæ: sed sæculis oībus nihil auditū usq̄ fuerit Platone splēdidius: ut semideū Labeo: diuinū ceteri hominē iure nūcuparint: cuiusq; doctrinā ceterua Sapientū omnium ueterū: cū gentiliū: tum nostrorū ip̄imis cōsecuta est: pueriliter etiam ita desipuere: ut animos hominū: quos sēpiternos esse putabāt. primis exutos corporibus p̄ nouos partus ī alia iterū corpora: nec humana solū: sed bæluarū etiā quādoq; se insinuare docuerint. In Euphorboq; pantoide bello troiano: inq; Pauone semel Pythagoras se exitisse crediderit. Idēq; Plato Rē pessimā atq; fœdissimam: Matrimonia fieri cōmunia cēsuerit opepreciū: et calibē se uixisse extrema uita doluerit: quæ nemo: nisi qui aut cerebro quidē careat aut mēte sit captus uel cogitabit. De nostris catholicis: qui sūma doctrina admirādisq; uirtutibus claruere: quid isultius plerisq; ī heresibus Origene atq; Lactātio: ut mihi uideatur esse uerissimū: quod Aristoteles scriptū reliquit: Ingeniis maximis imixtā esse sæpe demētā. et quod optime dauid enūciauit ī psalmo. Omnis homo mendax. ueluti īsingulo rerū oīum genere exactissimā notionē atq; prudētā homini iuidisse uideatur naturæ modestia: quæ partes pp̄rix diuinitatis sūt: p̄ quas distare ab homine dignoscitur deus. Sic hodie ego. Tu cras forte Gua. delinq̄mus. nesciētes ēt quomō. Quare nihil ego ceterarū tuarū uirtutū et imortaliū meritorū et lau

dum detrahens tibi: quibus ceu sol inter astra ita quidem inter re-
liquos fulges et p̄clarissimos et lautissimos uiros: abhorruisti ab epi-
thetis et iaculis epistolæ tuæ: quæ itorques in sanctos x̄pi p̄cones: qui-
bus labefacta cãdida simpliciũ fides/ et salutaris pulpiti dignitas .
Non me audacia. non leuitas. non plenus stomachus. nō iuuenilis
feruor: Sed quẽ dixi: zelus quidẽ prouocauit . Quãobrem p̄ eximia
uirtute: et humanitate singulari tua oratũ te cupio in charitate Iesu
christi quæ scripsi æquo aĩo accipias: meq; monẽtẽ ut filiũ et amĩ-
cũ deditissimũ tibi feras: quod plane efficies si memineris uerissime
scriptũ. Meliora sunt uulnera diligentis: q̄ fraudulenta oscula blan-
dientis. et si cũ p̄pheta statueris Corripiet me iustus in misericordia:
Oleũ autẽ peccatoris nō ipinguet caput meũ. Nulla ẽ hæc iquit. M.
Cicero tuus amicitia: cũ alter uerũ audire nō uult: alter ad mentiẽ-
dum paratus est : a quibus seruilibus uitiis generosus et liberaliter
institutus animus tuus fuit semper innoxius: ut pertinaciter haud
possit errare. Vale. Bononiæ. kallẽdis Sextilibus. Mcccclvi.

Ad eundem Guarrinũ altera eadem ex causa. Epistola. VII

Cribis te meas accepisse Guar, hominũ decus: et eas ut fide-
les et amicas: ita gratas atq; amabiles: uerum superfluas: quæ
contra Timotheum nihil sensisti unq̄: nec inuectus in eũ
fuisisti. qui uideri tibi uerissime soleat: ut speciosi nominis ethimo-
logia testatur: uir plane diuinus et sanctus: in quo deũ obstupescas
et colas. cuius sicut preciosa christi toga formosũ corpus adornat:
sic egregium animum/ uitæ norma/ sanctitas/ atq; doctrina. Et post
multa concludens epistolam Vale inquis: et si quid in linguis con-
trouersiarũ cõcepisti: pace animorũ istaura: et p̄ me ac meis com-
munẽ deũ ac creatorẽ ora. Nō possum ego tibi satis declarare mi-
Gua. quãti fecerĩ tuã istã moderatã christianã: et sãcto philosopho
dignã epistolã. Inueniri nō solet q̄ possit ferre se cõmonẽtẽ: ita est
odiosa hodie ueritas dũ castigat et admonet: et grata: dũ blandi-
f: subdola ẽt et falsa palpatio. Ego tamẽ qd istaurẽ tecũ ad pacẽ mi-
Gua. nō habeo: quoniã nullũ qdẽ iter nos bellũ: sed sobria et ami-
ca de honestate cõtentio. Itaq; nō pacis fœdera: sed quantã pos-
B.iii.

Nota

sum charitatem et seruitutem tibi offero atq; deuoueo: maiora lō/
ge de me nō modo: sed de rota humanitate benemerēti: cui (pace
omniū dixerim) magis profuisti solus uel doctrina/ uel moribus: q̄
hoc tēpore q̄sq̄. De tua. n. uirtute et sanctis ac imortalibus meritis
quid animi habeam ipse nō dixerim. Sacer et uenerabilis tuus Ema
nuel ipse testetur: qui cū de te s̄ape dulcissimus est mihi sermo: et
qui ambas nostras uidit epistolas: et meā a se probatā ad te transmi/
sit optimus filius: cui et palam fuit quid multi de epistola sentirēt
tua: et quāta í fabula ierit et Timotheus et lex Timotheia: et quæ
pro sententia uel uoto quisq; uerba iactaret. Verū s̄i nihilominus
ego tibi inuerecundior uisus sum in te Guar. sanctissime: pio amo
ri da ueniam: et ora ut dimittat deus nobis inuicem debita. Vale:
et benigna mente ad sanctissimum me pacis osculum excipe. Bo
noniæ Nonis Nouembribus. Mcccc.lvi.

Ad Hermolaū Barbarū Veronēsem Episcopum de Bossina
capta: piculoq; Turcorū flebilis atq; mæstissima. Epistola. VIII

Olore: quātū maximū capere aīo potui: affecit me Epistola
d illa Senatus ueneti ad Pontificē Max. et ceteros christia /
nos principes: funestam regni Bossinensis cladem / ac mise
rabilem calamitatem referens: atq; deplorans: uixq; eam legi: cū tu
protinus í mentē mihi uenisti Hermolae pontifex: et eos sermones
ad memoriā reuocaui: quos mecū sapius in hanc sentētiā: cū ístic
essem/ habuisti. Itaq; exhorruui. expaui. pfluxere lachrimæ. erupere
singultus: quos excussit uis ingentis mei doloris/ ac pietatis erga rē
christianā: et imodicus timor ne tanta uictoria elatus hic insolē /
tissimus et barbarus hostis í pulcherrimā ipsam et florentissimā Ita
liam: et in media ecclesiæ sanctæ uiscera nō modo se insinuare pos
se iam credat: uerū etiā apertis (ut ita dixerim) faucibus et quasi
uasto hiatu ausit omia deglutire. dilacerare. absumere. Clarissimus
iam rumor apud nos est ciuitatem Venetias tanto impetu: tāq; ex
citato furore: atq; repentino metu exterritam: mirum in modū tre
pidare ne in suos sinus: et domesticos portus aperto Marte et ma /
gno impetu soluat. Quidam uero uos terra potius: q̄ mari furētē

illam putant inuasurū: et uestris maritimis oris atq; insulis plurimū
ipēdere discriminis. Aliorū opinio ē eundē moliri oīa. ut secundis
Ariminum uentis traiciat. Quod horum magis fidem capiat nō
satis intelligo. Loquitur enim quisq; pro arbitrio ne (quod abfue
rit) dicam pro uoto: sed utcūq; successura res sit: nobis certe non
modo timendū est: sed ē lugendū atq; īplorandū: ut īmortalis de
us sua ope: atq; auxilio sua templa: suūq; populū fidelem sibi ac pe
culiarē a tam nefario scelere tueatur: et tantū quidē incendiū a no
stris domibus arceat. Nos uero: quo diuina placetur ira: iis rebus: q
bus placari solet instanter operā damus: Priuatim orationibus agi
tur. publice et ex pulpito animos hominū ī lachrymas et terrorem
impulimus. Indictæ supplicationes atq; ieiunia. Magna uiroꝝ at
q; impuberum pars sacco tecta: et se flagris atq; cathenis cædens: et
sacerdotes cū sacris insignibus sanctorūq; reliquiis prosequēs cum
reliquo populo iussa est urbem lustrare: precibus: ueneratione: ac ī
genti clamore cōprecantibus ōnibus præpotentē deū ōnisq; calites
ut suo numie atq; suffragio suas aras: suaq; ossa: et nostrarū simul
urbiū mœnia a truculentissimo hoste defendāt: atq; ita defendāt:
ut illo cum omnibus copiis terra mariq; superato et res pu. christia
na: salusq; omniū. tecta. fortunæ. dignitas nobis/ posterisq; nostris
non humanis consiliis: sed eorum erga nos immortalī beneficio re
stituta esse uideatur. Non ne conspiciamur oculis impendens exiti
um? Non ne prospicimus sensim nos tanq̄ fluctibus obrui? Nō ne
muris. domibus. delubris. ac tectis subiectum prope iam fumat icē
dium? a quo mortalium nemo alioquin nos possit eripere: nisi de
us ipse/ aut sanctorum quispiam descendat in aciem: et stet pro frō
te castrorū? Insanimus pfecto: si aut præsiidiis munitissimis: aut au
xiliaribus sociis: aut telis ullis: aut tormentis: aut aliquo genere bel
licæ artis nostros fines arbitramur nos posse defendere: atq; uel ma
ximis ac confertissimis copiis: uel rostratis atq; ingentibus nauibus
furenti hosti occurrere. Expugnanda primū nobis cælestis ira est:
et odium dei iuste meritoq; cōceptum ante sedandum: quod certe
ut fiat non cruore: non ense. non trireme. non equitatu. peditatu
q; nō fortunis: ac cumulado ære est opus. Alia sunt multo potiora:
quibus dimicādum sit: Pœnitētia. flatus. pietas. iusticia. innocētia.

B. iiii

1001V . 071

327

Nota quo
mō uicēdū

Nota

No. Victo-
res.

libertasq;: qua nulli fœde libidini. nulli delicto sumus obnoxii. His enim uirtutibus atq; piaculis ueluti instructa acie impuro hosti: ac scelus anhelanti est occurrendū. his armis est dimicandum. Ad hoc apud Hieremiam ē illa pientissima domini uox In fletu uenient. et in misericordia reducam illos: et in Ioele illud oraculum Conuertimini ad me in toto corde uestro: in ieiunio et fletu et planctu / et scindite corda uestra: et non uestimenta uestra: quia benignus et misericors dominus et p̄stabilis super malicia. Sic enim ut in sacris p̄ditur litteris: uictor Israel per diuisum in semitas mare migravit de populo barbaro. Sic commune Niniuitæ euasere supplicium. Sic Nabucodonosor post multa facinora diuina aīmaduersione perterritus regnum rursus accepit. Sic Acab: quo inter omnis hebræorū Reges nemo deterior: ueniam tēporariam clamore: saccoq; et cinere legimus meruisse. Sic Ezechias de Senacherib. Sic de Olopherne Judith. Sic moises de Amalechitis: Dauidq; de Philistæis gloriosissime triūpharunt. Et ne longius p̄ exēpla defluat oratio: quis nesciat: nulla ratione alia placari deū melius: q̄ diluere lachrymis: quæ in illū fœde et impudēter admisimus. Sed O mortaliū extrema demētia. O effrenata cæcaq; audacia. Et enī qd̄ est: cur extrinsecus mederi uolumus: si est ulcus in cute? si liuor ī uenis? si tabes toto putrescit in corpore? Concilium p̄cipū Pōtifices max. uocent. pecuniarū decimas emūgāt. Maria exalbescāt carbasa conflantibus uentis. Sternantur sinus classe. fulgeat undiq; et excandescat crux sup pectora militū. nihil agimus. nihil molimur. nihil assequimur. Conatus nostros irridet deus optimus max. e cælo ista prospectans. Id ita si esset: ne cōtra nos staret nōstra malitia. O nos fœlices. O sacrosanctā et p̄beatā ecclesiam. O fortunatā christianā Rē pub. Quippe Italia ipsa: ut reliquas nationes credentes omittam: usq; a deo florentissima est: et omniū rerū abūdans. tot inclytis rebus. tot principibus potētissimis. tot fortissimis et summis Imperatoribus excellēs. In re uero militari: cū fœlicitate: tū ēt disciplina iudicio omniū neq; ulla cū gente comparanda. Armorū præterea et cōmeatuū tam magna ei copia et affluentia ē: ut ōnibus ēt: cū nationibus: et exteris populis nō mō decertare: sed illos etiā queat facile superare: et bellum tamen impuri hominis. imbecillis. et barbari tā

cup 1204
liberū om
Italix Vires.

turpiter phorremus? et eū sinimus usq; ad Italix limia castra loca
re: et i ipam orbis terrarū pricipē Romā: et christiāi nois caput cla
dem. uastatōnē excidiū minitari. diuinū pfecto ē/ nō humanū ōne:
quod patimur. Hic. hic dei flagellū. Hic nostrorum scelerū ultor
est. Res incredibilis dictu Constantinopolim urbem situ. muro.
annona. et omni genere præsidiū munitissimam cū exercitu petiit.
Classis ueneta expeditur: et iā medio ē in cursu: et cupiditate præ
dæ certatī copix feruntur in hostē. nihil obsidionem passa: non tā
uirtute hostis: q̄ nescio quo fūesto fataliq; casu repēte ui capta sub
uertitur: et ex eo terrore Pera Genuensiu ciuitas nihil morata subsi
diū eodē pene die defecit. Taceo ide citra quot bella cōfecit: quot
uictorias de nobis reportauit. Redeo potius ad cladē recētissimam
Bossinensem istā: quā nimio ex dolore præterire nō possum. Quē
non incredibilis admiratio teneat tantū Regnum: tam lōge/lateq;
diffusum: tot urbes: tot oppida prius capta: q̄ scitum? Oppidanos
omnis: atq; incolas: aut occisos: aut i seruitutem redactos? aut ex
territos/ fusos atq; fugatos? Regem uero ipsū (heu lachrymabilē co
ronæ regix sortē) tam subitā mutationē: et belli ac uictoriæ tā fœdā
seruitutem exptum? Mœnia uero. lares. fana. agros. rura igni/
ferro/ ruina: partim cōsūpta: partī i p̄dam militi cōcessa: partī expu
gnata: partim in deditiōnē accepta? Quæ omnia tanta celeritate
confecit: ut ea nihilo citius de cælo fulgur potuisset absumere.
Quis paulo anteq̄ factū credidisset Barbarum istū usq; in littora
Segne ausurum irrūpe: et in uenetos sinus excurrere? Sed cur tibi
Hermolæ ista tā multa: tāq; deflenda cōmemoro: q̄ ea melius: q̄
ego sane cognoscis: et iā diu suspiras et doles? Id potissimæ causæ
pie et sacratissime Pōtifex ē q̄ cōmunicatus dolor minus acerbita
tis habet: et ea leuius patimur: quæ pati cernimus meliores. Itaq; fi
nē iā sibi epistola faciēs. Vtinā Cæli. Vtinā Fata. Vtinā: si qua sūt:
eorū moderator deus potentissimus ac sempiternus ita ferant: ut
tandē resipiscāt christiani: et se se ad meliora conuertant: ac demū
cōpositis inter se odiis paceq; firmata omnes unis aīs alacres in ho
stem cōtendant: nō tantū armis atq; uiribus: quātū fide et inocen
tia pugnaturi. Quod certe ut fiat: apud piū Iesū dei filium et hu

Cōmunica
tus dolor.

mani generis redēptorem instanter lachrymis et intercessionibus
age. Vale Pontificum Splendor: tuumq; Matthæum: quod facis ;
Ama . Alexandria . VI. Idus Iulias .

Ad Raphaelē Concanonicū et uenerabilē patrē de Mōtis
laude : cælestiq; figura . Epistola . VIII.

Audeo te mi raphael nostro ueronensi Cænobio fuisse pre
fectū. Neq; locus sane erat usq; qui tibi magis congrueret:
tuaq; ad uota quadraret: qui solitudinis auidissimus semp
extitisti: et montanis incredibiliter es delectatus: quasi continue caele
ste illud Oraculū tibi isederit aīo Fuge Raphael et ī monte saluū
te fac. Mōs . n. sacer: atq; decorus est deo: et ī mōtibus habitare sibi
complacuisse ppheta commemorat . Fundamenta quoq; supernæ
Ciuitatis ī montibus posita: et montes ut ppugnacula in ābitu illi
us duraturos ī sæcula gloriosissime cātat. Hinc ex figura gradatim
et p ascensum ad Tēplum solomonis erat īgressus. Hinc de mōte
Sinai Moīses accipit legem: et præsenti fruitur deo. Oraturus Salua
tor uel ī montem uel in templum ascendisse memoratur. Mōtana
uero Iudææ quantis signis : et clarissimis gestis ornauerit testis est
Tabor: ubi transfiguratus clarior Sole resplenduit. Testis Caluari
us: in quo pependit cruci suffixus. Testis Oliuetus: unde ī fulgētis
sima nube cælū uisus est petere. Testis deniq; Sion : in cuius cœ
naculum inter congregatos Apostolos delapsus est Spūs sanctus .
Sed certe nec mirum . Iuga enim et colles rationē cum cælestibus
habēt: qbus appropiant: et ab illis purioribus humanus animus at
tollit se et augeri qdē sētīt atq; dignoscit . Quæ uero loca ī pcliui:
humectaq; ualle sūt sita : ea ipsa colluuiionibus crassioribusq; con
tagiis hebetant mentes: ingeniaq; retardant . Ad utrāq; enī partē
suū cuiq; cælum plurimū momenti affert : Vnde in gelidis niui
bus Septentrioneq; degentibus imāsueta: ut Poeta inq; Ingenia
sunt: suoq; simillima cælo. Delicatus igitur tibi et fortunatissimus
īstic agitur annus. De excelso loco contemplabere excelsa: et cari
turus occurribus hominū tibi uiues: tecum semper eris: et ī prærup
tis et concauis exultans clamabis Ergastulum mīhi Ciuitas . Soli /

David.

Sina

Tabor,
Caluarius,
Oliuetus,
Sion.

tudo paradisi. Fœlix. tu Fœlix: cui frui te toto conceditur. et solo deo effici dignus. Cur ego non adsum i hoc tibi socius: tibiq; et seraphino meo tertius? Cur i tumultu et frequentia distrahor? cur tã diu media in tempestate remigio nostra cymba laborat: nec portũ subit? Ut pöt se agnoscere: ac deũ tota mēte gustare: quẽ ad se hominũ delectat accessus? cui quotidianũ pene est uideri atq; uidere. audiri atq; audire: et dextrã cõiungere dextris? Ego tamẽ: ut possũ: fortẽ hanc meã fraterna charitate æquo animo pfero i eũ aspiciẽs: qui pro me crucẽ sustinuit: et ouem: quã pierat: ad caulam beatis humeris retulit. Sed neq; existimo hac in palestra et olympicis ludis deniq; me defuturũ: si a te mi Raph. apud spectatorem laborum nostrorũ atq; certaminũ pium et optimũ deũ precibus iuari me sensero: quod certe ut q̄ sapiissime facias: te in domino obsecro: et uehemẽter obtestor. Vale. Alexandria VI. Idus Iulias.

Ad Io. Baptistam, Desyderiũ, et Adeodatũ Vicentinos
ardẽtissimos Xpi Tyrones, et maguã spei iuueues
de studiis litterarũ religiose colẽdis Epi. X.

Iacentiã nuper cum applicuissẽm: de Sarcinulis: in quibus
p quãdam mea scripta quæritabã: ecce nescio quomõ tres uestra epistolã pdiere: defluxo iã anno mediolanũ ad me cõscriptã: quas cũ legissem: me denuo magnopere recrearũt. In iis sane licuit intueri qua me charitate uestrum quisq; psequit: quãtũ et uestra ad litteras pollicentur igenia: quorũ altero mirifice sũ delectatus: alterũ admiratus. Ab amicis qd magis est experẽdum: q̄ ut constanter amemur? illis uero quid melius exoptãdum: q̄ sapientiaẽ studium? in quo pter ipsum uberrimũ fructũ: grãdis est etiã animi oblectatio atq; suauitas? Verũ eã partẽ: quã charitatis et beniuolẽtiaẽ est: omittentes. quã nulla confirmatione litterarũ indigere mihi uidetur: quod ad uestra attinet studia. hãc mea sententia est: totis ut uos animis litteris dedicetis. nullusq; effluat dies: in quo uel aliquotulas litterarias moras non abeatis. Ad illas auidus anhelet animus. sedulum illis insudet ingenium. assidua sit i manibus lectio. semper in ore de litteris sermo. Nullũ est ornamentũ: quod ue

strā magis deceat/et decoret ætatē. nulla ratio: qua sustinere meli/
us/tueriq; possitis expectationē: quā nō exiguam de uobis sibi tota
pmittit Religio: Nihil ē quod ad excolēdū aīum/et recte sancteq;
uiuendū plus momenti afferat. Nihil quod a uitiis æque auocet.
Nihil quod plus uiriū ad extendendā imortalitatē et ppagandam
honestissimam nominis gloriam habeat. Nihil deniq;: quod omni/
um potissimum quærimus: p quod facilius iter uobis struere possi/
tis in cælum. Habeāt igitur alii p deliciis fiscellas. ligones. sarcula.
stercorent agros. hortos plātent. inserant pomos. ponāt ordine ui/
tes: omnia ad corporis usum: citoq; peritura: quanq̄ in his sit ali/
qua uoluptas et q̄dem naturæ cōueniens: uideāturq; Ciceroni pxi/
me ad uitam sapientis accedere. Nos uero delectet ī primis munus
ingenii: et illustrior hominis portio: eaq;: ut diuus Hieronymus in
quit discamus in terris: quorum scientia p̄seueret in cælis. Ita susci/
pienda religio mihi uidetur: ne disciplina abiiciatur: sine qua tene/
bris offusa sunt omnia. ita laudāda sancta simplexq; rusticitas: ut
illi nihilominus humilis p̄feratur: et docta prudentia. A uero nimi/
rum illi mihi grauissime deerrare uidētur: qui sciētia a uirtute seiū/
gunt. Qui paulos. Antonios. Macharios. Franciscos et reliquam
illiteratā Sanctorū turbam diuinis p̄phetarū ingeniis. Sacro Apo/
stolorum Choro: et quatuor ipsis ecclesiæ luminibus anteponendā
existimant: quasi q̄ sūmis rebus inuigilet: oporteat uirtute carere:
et sine inscitia sanctus quis esse non possit. Heu hominū demētiā
et animorū pestiferum uirus. Quis adeo excors: et demēs iam est:
qui quos modo nominauimus Paulos. Ant. Mach. Fran. nō clario
res fuisse dixerit: si habuissent cōiunctam cum sanctitate doctrinā:
q̄ litterarū ignaros? Nunq̄ ego cōcesserim talentū tā preclarū: tāq;
diuinum homini cælitus datum: esse a sanctitate religioneq; del/
trahendum: præsertim cū p Malachiam dominus dicat. Labia sa/
cerdotis custodiunt scientiam: et legē requirūt de ore eius: quia An/
gelus domini exercituū ē/et apud Oseā. Quia tu repulisti sapienti/
am: repellā te: ne mihi sacerdotio fūgaris. et edocēs Paulus q̄tū doc/
ti ab indoctis inter se differāt: In domo inquit magna Vasa alia
aurea. alia argentea: alia fictilia: et unū quodq; suū ministeriū im/
plet. et Daniel ī sua uisione Qui docti fuerint fulgebūt quasi splē

Nota

Nota

1071.

de firmamenti: et qui multos erudierint ad iusticiam: erunt tanquam stellæ in perpetuas æternitates. Videat ergo beata rusticitas quantum præstet sancta eruditio: et discant aduersum scientiam non latrare: quæ eam diuino munere non sunt assecuti: ne uideantur morbo animi sapientie splendore probris infectari. quæ ipsi forte maliuolis oculis intueri non possunt. neu illis credantur inuide: a quibus se uideant antecelli. Suum potius recognoscant errorem: et tempus per ignauiam dolent contriuisse nunquam rediturum. malint quoque quod reliquum uitæ est disciplinæ concedere: et sero erit discere quod turpe seni sit ignorare. Verum hos iam omittamus: et nostram ad rem reuocetur oratio. Date uos igitur studiis Fratres. Inhærete scientiæ. Nulla sit dies: si fieri potest: quæ uacet a litteris: ita semper ut memineritis sine uera pietate deique timore esse uanum omne: quod discimus: et illud uerissime scriptum: Scientia inflat: charitas autem ædificat. Sic itaque adhibenda scientia: sic suscipienda doctrina: ut nobis uirtutem cõparet: et ad caelestem æternitatem uehiculum præstet: ubi cum prophetiæ euacuabuntur: charitas: quæ semper uiget: nos beatos efficiat. His enim maxime profutura sunt studia: qui tria illa diuini Bernardi præcepta tenuerint. Vnum ut scire prius: ampliusque curemus: quæ sunt uiciniora salutis. Alterum ut orationi coniuncta sit lectio. Tertium ut a uitiis immunis sit animus: quoniam ad ueram sapientiam: quæ est deum agnoscere: et illum agnitiu colere nisi gratia illustrante semitam perueniri non potest: dicente scriptura in maliuolam animam non ingredietur sapientia: et beati mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt. Non parua quoque adhibenda est cura: ne litterarum inutilium studiis detineamur: et inanibus scientiis animam demus. Multi sunt quotidie disputantes de punctis. de accentu. de syllaba. Aliorum studium est querere qui principum rerum auctores extiterint. Quis lanificium. Quis arma. quis naues. quis equorum et quadrigarum usum primus intulerit. quem morem græcia. quem india. quem ætiopia teneat. quot aut qualia uasa atque signa Lucullus et Crassus habuerit: quæ quidem licet animam admiratione quadam et nouitate demulceant: huiusmodi tamen ea profecto sunt: ut nihil secretam conscientiam uiuet: parumque referant ad pie honesteque uiuendum. In hac exigua et caduca uitæ mora: in qua uix prius intramus: quam exeamus: nos in ea studia toto animo demus: quæ ex

No.

Tria Ber.
præcepta.

Inania caue
to.

Modus legē
di .

Delectus re
rum.

Ius sacrum

Dialectica .

Similitudo
apta .

cella sunt: quæ optima: quæ salutaria: æternumq; mansura: quibus
semper proficiamus, melioresq; reddamur. Assidue, n. discere: sed
nunq; ad ueram sapientiam peruenire: non est hominis operose a/
gentis: sed ocio potius et litteris abutentis. Videndum est etiam ne
innumeris nos tradamus auctoribus. Perturbat, n. et confundit in
genium copia librorum: neq; doctiorem facit addiscentem: sed au
dentiorem. Vtilius sæpe est legere pauciora: q; uagari per singula:
Inualidi certe et fastidientis stomachi est nouos quotidie degusta
re cibos: multoq; sanius uno tantum: altero ue solido uesci. Delec
tus quoq; librorum ac lectionum habendus est: ut de bonis elician
tur meliores. Iuris autem pontificii neq; nostra non erit in re / faci
lem quandam et mediocrem adipisci notitiam: ne quæ iubentur le
gibus sacris atq; uetantur ignoremus. Quod uero ad lites attinet
haud omnium est: quo circa eam partem omittendam duco potio
ris negocii compendio. At dialecticis atq; phisicis, tantulum operæ
quibus est animus totus ad deum: claustriq; delicias: impendendum
omnino uix puto: quātulum ad percipiēdam naturæ uim sufficit:
diuinamq; theologiam capeffendam: quod amplius est Interpella
toribus garrulis, molestissimisq; sophistis relinquendum equidem
reor. Sed illud fortasse hoc loci obiecerit quispiam. Cur humanus
freno continendus est animus? et mentis uigor: sagacitasq; ferme
diuina terminanda? quæ sciendi natura semper est auīda: et huma
norum non modo: sed et diuinorū est capax? Omitte philosophos.
Aurelius. Hieronymus. Origenes. Chrysostomus: et reliqui docto
res magistriq; catholici quid ignorare uoluerūt? Haud ego aliter
utiq; sentio: Neq; n. īgenia ita finio: et icōsiderate dimetior: ut eo /
dē palmo termināda singula putē. Sed his uestris initiis, huic ætati,
huic nostro religiose uiuēdi modulo hāc mēsurā / terminūq; p̄scrip
si: ne ī uacuū curratis uires parū forsitā pōderātes. Augustini et O
rigenes omēs eē nō possumus. Sed humana uirtus habet rationē af
finitatēq; cū terra: quæ partis pene p̄ singulas dispar sibi ē. hic olus
illic gramen. hic seges. illic fœlicius uua . Præpinguia et beatissima
arua referūtur: quæ omniū seminū genera nutriunt: et oras nos ha
bitamus. Alias lætas gemino partu. uittibus. oleis. arbuftisq; uernan
tes. Alias: quæ annuas segetes reddunt. Quasdam: quæ alternis

mō annis faraginē ferunt. Deteriores ē: quæ fruges nesciunt : sed
uescuntur incolæ rapis. nucibus. lacte. melle. et pecorum fœtu. harū
instar ingenia cōperta sunt hominū: qui cum ante uiderint qd pos
sint neq; errabunt facile quidē. Poetas uero censeo a uobis: aut nul
lo pacto esse legendos: aut si quādo oportuerit: uix percurrēdos :
in eosq; ut aiunt: tanq̄ in aliena castra irruendū: captāq; ueluti bel
licam prædam in nostros usus referendam. Eos tamen si ante suscæ
ptam religionē didicisse cōtigerit: dubius nihil sum nobis plurimū
profuturos. Sed a modestia religiosa absit omnino: ut puerilibus fa
bulis: fœdisq; libidinibus mētes accomodemus. Oratores deniq; ip
sos: quoniam eā potissimū philosophiæ partem: quæ de moribus ē:
sunt complexi: et illā non humanis modo: sed diuinis pene laudi
bus elegāter exornāt: et in cælū tollunt: non uideo pro meritis me
satis posse laudare: sed illis utendum iudico perinde: ac diuinis et
cælestibus bonis. Potest ne quicq̄ in rebus humanis ipsa Philoso
phia esse beatus: fructuq; uberius? Est. n. ut. M. Cicero iquit: unus
dies ex præceptis eius actus peccanti imortalitati anteponendus .
Aut est aliud homine dignius? Aut uel summorū hominum aucto
ritate: uel opinione populari / ui et ratione dicendi laudabilius at
q; diuinius? Aut potest quis de hominibus ullo alio quouis nomie
iustius benemereri: q̄ ut sit bonus et dicendi peritus : quæ perfecti
Oratoris est diffinitio? q̄ uersari in genere euangelizandi res diui
nas: et canendi egregias sanctorū laudes. iflāmādiq; ad imitādum .
Historicis concedo quicquid possum et laudis iprimis sanctis et ec
clesiasticis nostris: nec non quātum deinde fuerint meriti: ipsis pla
ne gentilibus: a quibus cum illustrium / optimorumq; uiroꝝ ad
miranda tanta extolluntur exempla uirtutum: non minorem flam
mam generosis pectoribus incendi conspicio: q̄ cum fidelium no
strorum beatissima facinora celebrātur. Ego sæpe a magnō nostro
Timotheo quæsiui quid esset / q̄ tantopere delectaretur in Concio
nibus citare ethinorum gesta magnifica: quæ inducebat tanq̄ poti
ores delicias sermonum suorum sapissime : qui semper aiebat uir
prudētissimus / ac inspectissimus se experiri maiores aculeos exter
na ea habere: q̄ certe nostratia: si opportune et cū ratione iferēt : a
quo et ipse nūq̄ dissensit. Sed neq; putare aliter ullo qdē mō q̄s q̄ pōt

Poeta.

Oratores.

Cicero.

Nota Histo-
riam.

uel sapiens/uel eruditus:si Augustinum. Hieronymū. Eusebium .
Lactantiū inspexit unq̄ . Et enim cū Cymonē legimus Melciadis
filiū tāta beneficencia/ liberalitateq; fuisse:ut cū uariis locis agros
hortosq; haberet:nunq̄ a custode passus sit prohiberi quēq̄ ab in-
gressu:quominus quibus quisq; uellet frueretur. Et p̄dissequos sem-
per habuisse nūmatos:ut indigenti statim haberet unde errogaret:
et ut fecit noster Martinus:sic Cymonem amictum proprium nu-
dis aliquando dedisse. et cœnam sic parari quotidie iussisse/ ut quos
uidisset indigentiores in foro / domi posset conuiuas habere:cū et
multos redemisse/aut pauperes factos honestasse pecunia:et deni-
q; mortuos:qui egestate unde efferrentur non reliquissent/quoties
intellexisset suo sumptu extulisse? quis non acrius compungitur/
ac irritatur: q̄ hisdem Religiosorum nostrorum hominum rebus
audiris? O uos beatos:qui primos ætatis annos his litteris dedica-
stis:et insignem moribus et scientia Rhethorem atq; Historicum
Omnibonum Leonicum præceptorem humistis. Iacta in uobis
sunt semina:de quibus uberrimi fructus sunt nascituri:quos facile
dabitis:si cum pietate/ deiq; timore in studiis uixeritis litterarum:
de quibus ut ista conscriberem mea fecit nō exigua erga uos Cha-
ritas. tum dei nostri/ ac religionis publicus honor. Valete .
Ex placentino monasterio nostro. klls. Martis .

Ad Antonium Cornazanum poetam de laude pœtica
et sui operis dignitate cum reprehensione Elegiarum
amica . Epistola . .XI .

Aepius:et apud grauiissimos auctores:sed imprimis apud Ci-
ceronem ea Oratione præsertim: qua defendit Archiam :
sanctum atq; diuinum Pœtarum nomen dici debere memi-
ni me legisse:propterea q; ut ille inquit:uideamus cæterarum rerū
studia et doctrina:et præceptis:et arte constare:pœtam quidem na-
tura ipsa ualere:et mentis uiribus excitari:et quasi diuino quodā
spiritu afflari:quod satis efficaci auspicio animaduersum esse Ve-
ronensis noster auctor est Plinius:q; in ore Steficori ait Philome-
nam uisū cecinisse. Diuum uero Hieronymum ab horū opinione

neq; longe abfuisse crediderim: qui uirgilium tanta est ueneratio /
ne profecutus: ut nulla fere sua epistola / nulla suorum uoluminū
pagina sit: quæ non Virgilium resonet: quanq̄ quæ tanta est cuius
uis latini poetæ maiestas carminis: atq; sententiarum grauitas. Eius
modi tamen laus prioribus illis poetis recte attributa ne sit ipse nō
diffinierim. Sunt. n. grauiſſimi: cum gentilium: tum christianorum
auctores: qui a Musis abhorrendum putauerint. Imprimis Plato :
qui poetas de urbibus eiiciēdos iudicauit. Alii autem et mitius cer
te: atq; ēt fortasse æquius: distingūt inter homeros et Neuios. Virgi
lios et Tibullos. Sedulios et Martiales: et de spinis rosam ubicunq;
prodierit legunt: existimantes oportuisse poetas ueritatē: ut Isocra
tes Homerum fecisse inquit: fabulis circūuestire: et lenocinio pro
pe figmentorum legentem trahere ad uirtutis æmulationē: ad quā
tādem multi perueniunt illecti melle / et suauitate Pieridū: Ego au
tem censeo omnibus fere rebus: et recte / et perperam uti nos posse.
Differre solum inter utentes. Venio igitur ad te Antoni Poeta nō
insuauis: de quo nihil uereor diffinire: quod de suis poetis antiqui
tas fecit: aliquid fuisse ī te diuinum profecto: et rebus humanis ad
mirabilius: qui tam copiose: tam deuote: tam sancte uitam atq; obi
tum Virginis sacrosanctæ / et dei parentis cecineris: eaq; mysteria :
quibus nulla facundia sufficit: enodaueris . Et quidem nescio satis
an fueris acceptus in cælū: aut quispiā inde ad te delapsus. Morta
lis non est ista poesis: sed potius oris angelici. Fateor ista dum le
gerem: arcanum / humanati uerbi dei mihi arrisſe claritate / deuoti
oneq; mirabili: rem ipsam tanto nitore / et iucunditate carminis: tā
ta copia: uerborumq; elegancia cecinisti: et ea: in quibus theologo
rū nostrorum desudant ingenia nobis puia ac facillima reddidisti.
Quis hæc tua poemata nō sancta dixerit: et tibi afflata diuinitus ē
Amens ille: aut certe inuidus: qui nō talium poetarum nomen san
ctum habuerit: amauerit: colueritq;. Ego sane (ut de me loquar)
quantaſcunq; possum tibi gratias ago: atq; habeo: qui musas: quæ
ad lasciuiam atq; uenerem excitari solent: tu tam sobrie: tam caste /
ad sacra et christiana perduxeris: et decori uirgineo consecraueris .
Quare si cui nostris temporibus laurea debetur. meo iudicio tibi
debetur: qui inter reliquos uates sis pene unicus: qui pie cecineris .

C. i

No. rerum
usum .

Et certe non uideo qui iustius lauro tibi tempora cingat: quā illustris Hippolyta Regina et adhuc uirgo clarissima: cui Reginae caelorum: uirginis simul ac dei matris uitam inscripsisti: atque dicaſti: munus profecto regium: profecto uirgineum. Pro opere hoc hactenus tibi laudis datum ſit. Poſtmodum legi quaſdam elegias tuas/ atque poemata: in quibus ingenium et elegantiam admiror equidem: ne dum laudo: quoniam uero uanitatem carnis ſapiunt nimiam/ et amores tædasque cupidinis celebrant: pro ea mihi Ant. qua tuam uirtutē cōplector charitate. ꝑ ipſo honeſtatis decore: pro religione et integritate: quam prædico atque profiteor: te monere et rogare non uereor: ut deſinas talia conſcribere: et cogites nobis non licere: quoniam iam in Chriſtū credidimus: quibus eſt uſa Gentilitas: cultum ueri dei et maiestatem religionis ignorans. Quicquid hactenus amatorie: et petulanter attigisti: tribuatur ætati: et exercendi ingenii cauſæ magis: quā uitio. Age uero iam tandē ad ſeria et grauiam te conuerte: et omnia anteactæ ætatis ſtudia: labores: lucubrations: uigilias tranſfer ad caeleſtia/ ſemperque mæſura: et ubi beata uita ſit poſita. Tuum carmē nihil hēat fœdū. nihil petulās: nihil idēcorū. nihil denique quod fides et puritas chriſtiana reprehēdat: Sed in eo præter ornatū atque elegantiam: quam quidem maximam habet: tantus ſit quoque honeſtatis ſplendor: tam aperta ueritatis facies. ut nullo pacto leuigentis animum exterminet: in laſciuiamque præcipitet: ſed potius ædificet atque animet ad uirtutis æmulationem. Cogita nos eſſe mortales: et eo aliquando perueniendum: ubi non modo de ſcurrilitate ſermonis: et obſcœnitate uitæ: uerum de omni uerbo ocioſo reddenda ſit ratio. Tua poemata: tuaque omnis editio ſit de probitate: de moribus: de ſanctimonia uitæ: de rebus altis: atque magnificis: quæ uitia fulminet. ſordida et ima contemnat. uoluptates illecebrasque propulſet: quæ denique de omnibus benemereatur: lædat autem neminem. Credo te hoc idem fortasse ſentire: et præſcripſiſſe iam tibi: quod ſi eſt ita: uere ſanctam tuam poeſim poſſumus appellare: et diuinū te nobis poetam caelitus datum exiſtimare. Te quoque: cum ex hac uita diſceſſeris: eum in locū aſcenſurum: ubi noua tibi ſerta: inenarrabiliaque inſignia non Caliope quidem: ſed quæ ad hanc eximiā laudē tibi ingenium tribuit rerū omniū opifex deus:

quo tãdem ambo utinam digni mi. A. inueniamur . Vale . Me
diolani iiii. Idus Iulias :

Ad Timotheum patrem de dolando
Dialogo . Epistola : XII .

Vperioribus diebus binas ad te pater litteras dedi : et unas
tuas ego a Bartholomæo Placētio hodie accæpi qbus lectis
nullas ex meis fuisse tibi redditas plane pspexi : Reddētur
tamen puto:quãq̄ uel sero fortasse. Sigdē fidus est Tabellarius ma
gis:q̄ celer. In iis sane omniū mearū rerū:et earū maxime: quas te
scire uelle sum arbitratus ratio explicabitur : et eas cum leges: tuo
(ni fallor)desyderio satisfactū iri equidem reor: Mibi uero tuas cū
legi: ē factū est satis. De Dialogo:quem de Tolerandis aduersis
ad fratrem scripsimus:tuū opto et expecto iudicium non tam be
niuolū:q̄ certum et liberum . Ego sentētiã de eo tuã tanti faciam :
q̄ti uel Hieronymi nostri/uel Quintiliani: paratus bona equidem
mente ita abs te audire: si tua prudentia censuerit . Frange miser
calamos: uigilataq; prælia dele:q̄ lucubrationem a te pbari. Aliud
quod mō scribã ad te nō habeo:nisi q̄ grauissime ingemisco atq;
deploro miserrimã cladē:quã Turcus nup̄ in regnū Bossinæ trucu
lentissimus intulit:et formidinē quandam ne tanta p̄da atq; incen
dio faciatus satis:etiam in claram hanc Italix lucem et media chri
stianæ rei pu. uiscera meditetur irrumpere:quod ut deus auertat la
chrymis et precibus insta. Vale.

Ad eūdem Timotheū familiaris altera Epistola XIII

Aturius pfecto mihi litteræ tuæ reddi haud potuissent nisi
nūtius puolasset:qbus acceptis nihil sane moratus ad bar
tholomæū nostrū litteras meas dedi:feciq; eū de iis õnibus:
quæ mihi iunxisti:certiorē. expectoq; ex eo:q̄ rebus adest:qd opus
sit mihi ppe diē significari : quod cū sciuerō:nō desinã meditari
quẽadmodū õni mea opa.cõsilio: idustria tuo desyderio morē ge
rã. Augustinus p̄terea noster oĩa quoq; reliquet:cū eo i rē istã tuã

uti uoluerō. Perſuade itaq; tibi pater nullā rē plane mihi chariorē:
q̄ cū aliquid ſuſcipio : agoq; : quod gratum eſſe tibi ſentio. Eiuſ
modi enim meus ē erga te animus ut te cū plus amat: magis cupi
at ſēper amare. Reliquū uero Epiſtolæ tuæ ē in referēda mihi gra
tia q̄ hominē: de quo ſermo multorum erat in ore: meis litteris ex
hortari confirmareq; curauerim Superflue agis Timothee. Neq;
.n. poſſū ullā rē tantā tibi: illiq; præſtare: quin utriq; maiora nō de
beā. Tui tamē declaratio erga me animi tātum iucūditatis attulit.
ut nullis uerbis ſatis id cōſequi poſſim. Si ī altero peccandū fuit :
malui uideri arrogās: q̄ parū prudēs: atq; timidior. Me noſti. Non
poſſū frigide agere : quæ diligo. Id tamen noſco meis me litteris
nullo pacto tātū apud eū ꝑfeciffe : quātū tua certe ꝑfecit auctori
tas. Quare: ſi gratia ulli debetur: utiq; tibi debetur: atq; eo āplior:
quo id: quod iure totū ē tuū: humanitate: qua omnes uincis: alteri
deferſ. Poſtremo iter febricitātes Titū. Michaelē. et pleroſq; alios
fratres: te optime ualere admodū lætor: Sed illos quoq; deus reſtitu
at nobis incolumes: quāq; quæ ē iſta icolumitas: et bona ꝑſentis ui
tæ ualitudo? ī qua quotidie morimur? et ī qua ſingula momēta ſūt
plena ſupplicii? ut nō ſit ſatis exiſtimare melius ne ſit hoīem naſci:
an natū protinus aboleri? Illos dixerī ꝑelicitate natos : nō q̄ miſerā
hanc incolūt lucē: ſed qui poſt ꝑeſeuerantiā bonorū operū huma
nis ablati ad ſuū principiū rediere beato ac ſēpiterno æuo ibi man
ſuri: quo utinā et nos poſt tāta naufragia aliquādo perueniamus.
Vale. Alexādrīæ XVI: kl. Auguſti:

Ad Seraphinū patauū dilectū ī domino fratrem ut deo uiuat
īprimis: tū in litterarū amore. Epi. XIII.

Vis ex litteris: quas nuperrime ad me dedifti: ſētio tibi mul
tū animi eſſe ad ſāctiſſimū ociū deuotōis et ſtudiorū. ad tē
dēdū in Chriſtū: cōquirēdaſq; uirtutes: quo nihil ē mihi charius :
q̄ ꝑpe q̄ facias quod ego te Ser. ſēꝑ admonui: quod idoles tua. mo
res. naturaq; ꝑmittit Sed q̄ meo deſyderio tātoꝑe mouearis: et ad
ſolatiū: quod capis de Raphaele patre: et ad montanā loci amēni
tatē: noſtrā cōſuetudinē ſolū tibi deeſſe doleas: nihil dubius ſum :

qui uicissim eadē cura sollicitor: cū ōni nostra ex iuuentute adhuc nactus sim neminem: quem te sanctius atq; suauius amē. neq; ulla mihi sit consuetudo iucūdior: q̄ ea: quæ est mihi tecū honestissī / ma et præclarissima. Quod autem ad scribendum attinet: quod rogas ut q̄ sapiissime faciam: non tibi deero: modo nuntius mihi non desit: cuius hinc ad uos ē rara cōmoditas. Tuq; in reddendis epistolis te non imparē reddas: quādo nō minorem ego ex tuis: q̄ tu ex meis uoluptatē accipiā: et mihi semper ille sit iucūdissimus dies: quo tuas lego. Et quoniā amicorum solent omnia esse indiui / dua atq; cōmunia opto iis omnibus: quibus istic ipse sū charus: eisdem te fore charissimū. Dedi itaq; litteras ad dulcē genitricē: Adel / odatūq; Sororiū q̄ in suum te uenerabilem: altera filiū: alter fratrem accipiāt: et desyderiū de me omne: quo sunt indefinenter affecti: te cum compensent. Apud Episcopum habetur primis honoribus Antonius Becharia. qui sane magna cum laude assidue uixit atq; consenuit istitutus latinis et græcis peregregie litteris: ex illa Victor / rini Feltrem sis olim scola discipulus paucis inferior. Illum habui semper in patrem: illiq; cum potui: semper adhæsi: quod et uolo te mi Ser. facere. Nunq̄. n. nisi uel doctior / uel melior ab eo discedes. Eum adibis meis ad se cum litteris: quas alligatas accipies. Inspicies nouum Anaxagoram. nouumq; Democritum: qui te lætissimus ad osculum sanctum excipiet. Se ipsum: Bibliothecamq; omnem: quam non uulgarem: neq; mendosam habet. protinus offeret. Is superiore anno cum ad eum Veronæ me contulisset: libellū mihi porrexit: quem legere cum cœpisset: perspexi epitoma esse et totius æthicæ breuiarium: quem habere cum cuperem: omnino nega / uit: q̄ ultimam operi manum adhuc non adhibuisset. Modo uero si fatis absolutus est: et leuigatus: cura ut assequar. Plurimi enī facio succum / et grauitatem auctoris: quem Aristotelem puto / et Interpretis fidem / ac elegantiā. Post Antonium propono et offero quoq; tibi Martinum Rizonum grammaticum eruditissimū: optimis moribus: et religione p̄cipua p̄ditum: qui tibi ad litteras adiumento: et ad uirtutem exemplo utiq; erit: eū si tibi asciueris: quod p̄ me efficies ita faciliter: ut fatis quidē fuerit dixisse Mathæus op / tat me tuum esse. Aliud quod scribā modo non habeo. Sed tuas

expecto: quas impigre reddito . Vale. uicissimq; mi Seraphi ora.

Alia ad Seraphim de Quintiliano reddēdo Epi. XV.

Estiuo hoc tempore/ torrētibusq; caloribus: qbus hūana ad
a modū corpora laborare: et uita ipsa quasi tadio sui affici so
let: cū ab solitis meis euāgeli laboribus: et docēdi cura: atq;
ab rerū diuinarū sacro sūmoq; studio ad litterarum humanarum
dulcedinem me aliquāto uertissem: quo ī illis p̄inde: atq; ī amēnis
simo ocio p̄fugioq; q̄tis honestissimo intentionē/ animūq; laxarē
uisum est mihi ad hanc oblectationē: quæ ex his litteris quæritur :
nostrū Quintilianū : qui apud te iam diu est: me satis posse iuua
re. Efficies igitur mi dulcissime Ser. si potes : et uis: ut liber ad nos
iam reuertatur. Ea. n. mente officiosa et humanissima in me sem
per extitisti: ut lubens egeris : quæ me uelle putasti quēadmodum
ego semper cōmodum tuū omne: nihilo secius: q̄ meum pondera
ui . Quāobrem si iam liber tibi non uehementer inseruit: illum a
te solutum expecto. Sin uero tibi usui est admodū grato: illū ipsū.
uel clauis / uel cathena custodi . Quæ enim a te recæpta cōmoditas
fuerit : meam totam existimabo : quippe qui omnino nihil habe
am tam meum: q̄ te mi suauissime Ser. De Quintiliano satis. Ad
Episcopum ueronensem Epistolam dedi: quā si acceperit : quanti
et fecerit cupio ex te cognoscere. Saluus ex me cōmunis pater sit
Raphael: tuq; uale nostræ in Christo deliciæ.

Ad Cyprianum Bononiensem patrem et Concanonicū
prouocans ad scribendum Epistola. XVI .

Ideor mihi Cypriane grauiter deliquisse q̄ in tanta nostra
u amicitia ad te scribo tā raro: aut certe cū scribo: amoris: ut in
quis: nō satisfacio tuo ita iā dudū breuissime scripsi. Facile
nō mō patior mi o Cyp. ut neglecti officii me accuses: et omisiōe/
ac breuitate mearum tantopere doleas: uerum tua ista querela/ quo
illam grauiorem istituis: eo maiore me uoluptate et solatio afficit.
Neq; .n. ulla alia ratione tibi magis charus uideri possum: q̄ cū ui/

ta meæ omnis/mearumq; rerum/ac studiorum rationem tibi habē
dam putes. Suo enim iure amicicia quæ amicorū sunt facit esse cō
munia et eorum res oīs: ut ait Cicerō: gratas splēdidiōres reddit: et
aduersas partiēs cōmunicāsq; leuiōres. Bono igiŕ sis aīo. Non com
mittam postea (mihī crede) ut me accusare epistolārū uel breuitatis
uel negligentia possis. Tu quoq; uideto ne dederim unā: qn tu p
tinus restituas alteram. Coges me sane ad scribendū continuo: si
ut Comicus inquit: par pari retuleris. Igitur quid ago quoniam ex
plicari tibi optas. Inter fratres latissimus uiuo: quorum exemplis/
sanctisq; uirtutibus excitari facile possum: et si currētes illos/arden
tesq; et alacres frigidus ego ac lētus cōsequi nequeo. Ex more stu
dia neq; post habeo/nescio operose satis: an curiose agēs. Véturo
ieiunio decretū Brixia mihi pulpitem audio: quem laborem quā
ro potero animo et nixu aggrediar. Tuas ad rem hanc maximam
plane atq; diuinā orationes/et merita sancta desydero. post euan
geliū Veronam beato Angelo comite ibo: ubi te ad generalem Sy
nodum nostram proficiscentem forte cōplectar. Meum de tolerā
dis aduersis dialogum: et ad uicentinos iuuenes nostros de studiis
litterarum epistolā tibi et nicolao patri placuisse admodum lator:
et si ea quidem haud tanta cōmendatione sint digna: quanta ipsi
amice iudicatis. Noster ille impresens abest pfectus ad suos in pa
triam: quorum amore tenetur plusq; seruo christi/grauiq; uiro cō
ueniat: cum primum ad nos redierit: quod futurū ppediem spero:
agam de reconciliando tibi homine et pace firmāda. Est nempe
mirum in modum mihi molesta inter amicos animorū dissensio/
neq; est: quod mea ex consuetudine libentius suscipiam: maiore
studio contentioneq; expleam: q̄ cum possum: disidētes compone
re. Tractatulum de diligendis inuicis: quem iādiu inchoasti: ut
absoluas et hortor et rogo. Spero. n. ut hic tuus labor et tibi laudi/
et nobis usui sit aliquādo futurus. Et quanq̄ cura domestica/et re
rum gerendarum uaria improbaq; sollicitudo: qua præpediris: a scri
bendo te sapius auocet: age nihilominus quoad licet et expedit: ne
quotidianum et solitū omittas munus litterarum. Hac enim lege
cæteris rebus faciendū est satis: ut certe tibi ipsi non desis. Vale
et me ut facis: ama: atq; inuicem ora.

Ad Cābiū Bossum Cōcanonicū familiaris, Epif. XVII.

Voniā sumus ita distracti mi Cābi: et tā uasta terrarū inter
q capedie disiūcti: ut nullus prorsus ad alterutrū sit fratris acf
sus: sed Tabellariorū aliorū neq; ulla sit copia: hoc detrimē
ri perferimus: ut carendū nobis sit cōsuetudinis nostræ dulcedine :
litterarumq; uicissitudine : ex qbus sane oriri fructus uberrimus
solet: uoluptasq; q̄ maxia iter se diligentibus. Quoties Deus bone
ego suspiro: immo discrucior scire non posse mi Cābi quid ista in
Insula agas. ubi Turco pximus ades: et christianorum miseras pe/
ne oculis cernis: quas puto neminem tam irreligiosum: tam barba/
rum: tam nihil unq̄ neq; de sua neq; de aliorum salute extimescēt
tem: qui deflere/ ac suspirare non debeat. Fructum tamen illum et
consuetudinis et litterarum: q nobis modo subducitur: longior for
sitā mora intermissioq; diutina reddet cumulatiore : dulcioremq;
præstabit. Post longā porro sitim auidius bibitur: fatigatisq; cor
poribus: et longum solem perpeffis suauius capitur et quietis et um
bræ uoluptas. et diu quæsita sapidiora sunt poma: ac ut breuiter di
cam: omnia præclara raritas dedit: et summis affectibus natura dul
cedinis uim magnam admiscuit: eoq; fit: ut ubicunq; sit: ibi amet:
qui est uerus amicus. quod me sentio erga te facere Cambi uenera
bilis atq; sanctissime . Vale .

Ad Hermolaum Barbarum Re. Veronensem Episcopum De re
ditu suo ex legatione Veronā/ et ciuiū Plausu Epistola. XVIII.

Ram per id tēporis Veronæ : cum inde discederes in galliā
e pontificis maximi iussu pro ecclesia: profecturus . conspexi
quanto tum mærore: et aīorum cōsternatione te clerus : te
Ciuitas tota abeūtē dimiserit. Id ē tu te potuisti ex equo dignosce
re/ cū eductus ex urbe fuisti. Sed illū diē mihi ppetua memoria cō/
secratum iprimis admiror cū uniuerfis religiosis et sanctimonix ui/

ris ad illas tuas montanas ædes: et amœnissimos hortos laxandi
animi gratia conuocatis post iocos et epulas: procliuus in genuaq;
colapsus / dixisti ultimū Vale. Humanum non fuit: sed prope diui
num / contemplari Episcopum genibus flexis stetisse / q̄ diu in am /
plexibus omnes et osculo pacis exciperet: subinde singulorum pre
ces pro se ad dominū flagitātē audire: et ueniā petetē: si quid i mo
ribus / si quid in uerbis / quod Episcopū nō deceat / fuisset aliquando
deprehensum. Ad ingentis huiusmodi charitatis et humilitatis ex
cessum uix fuit / qui posset uerbū referre. suspiriis et gemitibus om
niū ora cōplētibus: sed lachrymis potius utrinq; profusis / pars utra
q; mœsta discessit: tu peregre: nos ad nostra cœnobia. His modo di
ebus cum audiatur te rediisse: ipse patriæ admodum sum gratula /
tus: cui adempta lux sit restituta: cui denuo tā decorum lumen ef
fulserit: Te enim omnis religiosorum ordo. Te sacrata uestales .
Te primates ciuitatis. Te priuata omnes / et publica uoces petebāt
Ipsi parietes tuum aduentum: ipsi montes: ipsaq; arbuſta uocabāt.
Magna ciuitatis nostræ læticia: magna fœlicitas: cui nō humano cō
silio: sed diuina forte contigerit pastor adeo charus qui colatur ab
omnibus: et insignis adeo princeps: cui nihil desit: quod de p̄cipe
possit optari: in quo summa sunt om̄ia: quæ p̄cipatū exornāt .
Quid .n. potest esse beatius in rebus humanis: q̄ cum ii : qui uera
pietate eximiaq; uirtute sunt p̄diti: imperent populis: et saluti p̄
sint animarū? Taceo quod de te sentio: ne tibi tuas laudes p̄dicā
do uidear adulari : quod et mihi nō sinit Religio : neq; tua mode
stia solet optare. Verum hoc tantū fatebor ingenue (dabis ueniā
Hermolæ p̄sul) pro charitate patriæ maiori tuæ laudi: dignioriq;
fortunæ semper inuidi: mihi tua legatio grauis: infensa curia: mo
lestissima noua honoris accessio extitit : quā te aut ciuitati nostræ
adeptum omnino / aut certo curriculo abfuturum esse putarem .
Quod ēt feci quoniā sic tuæ fœlicitati intelligebā conuenire q̄ma
xime: qui semp̄ fuisti litterarū auidus: et appetens quietis et pacis.
Quid oro tibi poterat curia p̄stare? qd̄ suscepta legatio? aut altera
demādata puicia: quod tuæ āte actæ uitæ nō uideret̄ aduersari / et
legi contraire : quā tibi ipsi iam dudum p̄scripsisti? Huiusmodi

.n. est curia: hancq; naturam habet: ut in illa aut nullo pacto: aut
difficillime ratio studiorū: pietatis: et salutaris ocii haberi possit .
Adde q; charū esse pontifici: in magnis rebus uersari : locupletari
redditibus: insigniri pileo: gubernare q̄ plurimos: q̄ q̄ hęc contem-
plentur uulgi oculi: et obstupescat turba imperita: Sapientes tamē
a temeritate fortunæ dari magis/ uel hodie censent: quā a uirtute
concedi. Tuus uero animus ingens et uerū cognitor sui/ his fortu-
næ muneribus/ nunq̄ potuit esse contentus/ semper flagrauit cupi-
ditate ueræ laudis: et amore sempiternæ uirtutis: quam nulla alia ra-
tione assequi potes: nisi tibi ipsi uiuas iprimis: partaq; quotidianis
laboribus doctrina/ teq; ip̄o fruare. Quod si unq̄ ita cōtraxeris/ ac
dimiseris aīum/ ut te obrui tāq̄ fluctu/ sic harū rerū specie pmittas:
quod de tua prudētia iniquū ē dubitare: omēs adiudicabūt tua stu-
dia: in quibus tot labores: tot uigilias consumpsisti: nihil tibi con-
tulisse: sed neq; ea te pp̄ se ip̄a: uerū ut honoris et popularis gloriæ
pedisequas coluisse: cū idcirco uel maxie suscipiāt: In his elaboret:
ut oīa hęc caduca et momētanea bona: ī quibus est nulla fœlicitas
cōtēni possint: ut nihil plebeū: nihil humile ī bonis hēat . Quod
quū ita sit tuæ sapiētix et moderatōis erit uirorū : doctissime / atq;
optime præsul: nihil cōmittere: quod nō permittat tibi opinio ho-
minū de studiis ac moribus tuis. Magis id uero p̄stare: id tueri: qd̄
de te omniū cōsensus expectat: quod tua tibi uirtus ip̄onit . Quæ
omnia certe custodies/ si tua uerona ab opifice rerū et moderatore
deo optimo maximo tuæ curæ credita/ æque chara tibi/ ac tu illi ex-
titerit. si uniuersorum ciuium saluti consulas : si animarum mede-
are langoribus: si inopum et miserorum clamores exaudias: si uirtu-
ti honores tribuas : si ingeniis faueas : si non mercenarii : sed pa-
storis ac patris personam induas. Si deniq; quū aliis feceris satis/ ti-
bi ipsi non desieris: sed ut consueuisti certis quotidie horis apud te
eris: tibi excubabis: recūq; consistes: quod satis tibi permittūt: et isti-
us pontificatus moderata negocia: et nostræ ciuitatis mores p̄greſ-
gii. Si postremo perpetua memoria seruaueris/ quod in actibus a /
postolorum Episcopos cōmonens/ præcepit Paulus. Attēdite uobis:
et uniuerso gregi: in quo uos spiritus sanctus posuit Ep̄os regere
ecclesiam dei: quā acquisiuit sanguine suo. Et illud quod senior es

in epistola sua obsecrat Petrus. Pascite q̄ i uobis est gregē dei pro-
uidentes nō coacte/ sed spontanee secundū deum: neq; turpis lucri
gratia: sed uolūtarie: neq; dominātes in cleris: sed forma facti gre-
gis. Ut cū apparuerit p̄iceps pastorū percipiatis īmarcessibilem glo-
riæ coronā. Sed an satis prudens sum: qui mea epistola Episcopum
instituendū putem? qui et sapientia: et uirtute eminet inter reliquos
maximus? Neq; .n. ea est mihi cura: neq; id modo tracto: temerita-
tis quippe et amentia esset: ut in p̄uerbio est a Sue edoceri Miner-
ua et a puero uirum. Verū hęc ut scriberem effecit meus ī te amor
non uulgaris: et ingenita mihi patriæ pietas: quibus ita afficior: ut
quādoq; et tuæ fœlicitatis: et illius salutis mihi habenda sit ratio.
Vale humanitatis parens: et pontificum gloria .

Ad M. Al. Episcopū: patrem in domino Re. Epif. XVIII .

Onge ab officio recessisti tu pater urbis/ et Pontifex: qui al-
1 mo Palmarū die pulpitū sanctum exturbari p̄miseris. Res
quidem indigna/ et a uero Pastore neq; parū aliena: quem
nō decet ab uberibus agnos pubescētes auellere: nec ī domini agro
Boui trituranti os infrenare: nisi euangelio christi Teatrales dia-
boli p̄xtulerimus ludos. Non potui nō acquiescere his actoribus.
Ea societas mihi deditissima est egoq; illi/ audio te dicere. Est quæ
sō uir sapiens et Pontifex sancte affectus ullus tantus/ aut gratia tā
dulcis ulla: p̄p̄ quā quis bonus ab honesto/ ueritateq; discedat? Ni-
hil porro minus. In multa luce te episcopalis dignitas posuit: quæ
egregia uirtute tuenda tibi est. Nihil te uulgare. nihil reprehensibi-
le decet. nihil irreligiosum. nihil indecorum. Quin debes existima-
re plebem tuā istam a domino creditam tibi esse ut illi pabula san-
cta/ non ridendos ludos exhibeas. Pone tibi parumper ante oculos
omniū inspectorem deū. pone uirtutem. pone officium: Agnosces
tu te sapientissime quantum cōmiseris: Quod amico ego tibi cala-
mo malui indicare/ etiam humiliter: q̄ in concione latrare: quod a
meis moribus tam sit alienum: q̄ omne teterrimum scelus. Vale.
et Epistolam libera a charitate profectam: tu quoq; libero animo
lege: ac pro me ora .

Ad Ioānē Marchanouā philosophū de numismatibus dono
transmissis Epistola. XX.

No. **P**aucis ante diebus allata mihi sunt duo argentea/et perue/
rusta numismata:in quibus parte una facies geminæ/ idole
regia. Parte aduersa in una imaguncula quædā inixa hastæ/et redi
mita. In altera Ræda insedentē habēs muliebrē effigiē:uectaq; cur/
rentibus equis. Numismata hæc ego Ioānes ad uoluptatē ubi satis
sum conspiciatus:cœpi de te mox cogitare:qui ante omēs uisus es mi
hi eo munusculo dignus:quippe qui soles post philosophiā/ et or
namenta doctrinæ pictura/et illustriū uirorū imaginibus mire equi
dem delectari/et post studia litterarū intentionē/et aīum circa egre
gia hæc antiquitatis monumēta remittere. Et id quidē optima rōe
Ioānes: Nā in cōtēplandis/agnoscēdisq; magnorū/ et illustriū uiro
rū signis atq; imaginibus delectatio quædā p̄clara/et maxima sur/
git/ instituto ac liberalissimo homine digna:quæ optimi cuiusq;
et sapientissimi animū teneat/ atq; demulceat:quē et sæpe ad eorū
decus imitandū alliciat. Vnde Maro in egregiā Romanorū /laudē
illud posuisse crediderim. Excudent alii spirantia mollius æra: Cre
do equidem uiuos ducent de marmore uultus. Nos longe equius
delubra. Basilicas. aras. sacraq; abdita sanctissimorū hominū statu
is/et imaginibus ornamus/atq; distinguimus:quas intuentes/ac uel
nerantes interdū magis incendimur: q̄ ipsa quidē uel historia/uel
predicatione sic uiget in pictura uehemēs ad æmulandā p̄bitatem
calcar et stimulus. Grato igitur animo donū accipe nō precio:sed
uetustate dignissimū/a me tibi debitū pp̄ officia i nos Canonicos
omnis tua:et illa quidē crebra atq; pulcherrima. Vale Philosophiæ
domicilium/ac ornamentum. meq; ut facis ama.

Ad Bartholomæū Placentinum Concanonicū Epistola. XXI.

Voniā p̄ximis hisce diebus ad te p̄amāde/ac suauis pater in
q domino scripsi copiosius:nō est quod scribā mō aliud: nisi
ut ualeas:meq; orationibus incandentibus tuis ad ualitudi
nem adiuues:quā ēt ut foueam:balneas porrectanas nunc peto:in
quibus cū potus satis/mersus/lotusq; fuero:ad uos p̄tinus desyde
ratos desyderatus contendam. Vale.

Ad Ioānem Philippū fratrem et concanonicū Epif. XXII.

Reuitatē epistolæ noli admirari Germane carissime. Nō. n.
b mihi satis qđ scribā: occurrit. Res sane nostras ex alteris lit-
teris: quas nudius quintus ad te dedi: potuisti plene cogno-
scere. Tuarū uero rerū quoniā ignarus sum: qđ de iis plane scribā
neq; uideo. Igit̄ solū id mihi reliq̄t: quo semp̄ idigēs sum: ut ad be-
atitudinē animi: et ad bonā corporis ualitudinē simul: quam nunc
quæro per balnea opem exores mihi deuotis precibus tuis. Vale.

Ad Paulū Ferruphinū uenerabilē prēm et Cōcanonicū
de p̄dicatōis labore recusato. Epistola. XXIII.

Mnibus rebus: quæ mihi molestæ accidere potuissent: ē sa-
o ne (crede mihi Paule) nulla molestior: q̄ euāgelizationē ad
Nouarienses meā: quā et tu magnopere experis: et illi ardē-
ter efflagitāt: uobis haud posse p̄stare cōpotatōibus porrectanis fa-
tigatus et fractus. Nā et si spiritus: q̄ aduersus carnē semp̄ ē prōp-
tus: hac ī re ardētissimus certe/ et plurimus sit: quoniam tamē sine
corporis seruitio neq; lucubratōes studio suppeditare: neq; ea: quæ
scimus/ cōmissimusq; memoriæ: idonee pronūtiare ullo modo qđē
lingua/ pectusq; ualet: fieri nō potest ut tantā istā prouiciā ipresen-
tiarū aggrediar: quā iacturā: si in hoc iactura tamen ē ulla: nostri q̄
eto Nouariēses et bono aīo ferāt: suūq; omnē iactēt ī domino cogi-
tatū: quoniā neq; q̄ plantat/ neq; qui rigat aliquid ē: sed deus: qui ī
cremētū dat: a quo prædestinatū quēpiā forsitan uatē sunt habitu-
ri: qui uberius seminet/ atq; fœlicius/ et ualeat omnia supra q̄ ipse.
Ast interim tamē tantū mihi illi icolumitatis/ uiriūq; precentur: ut
ad eos: et cito ire: et uerbū dei tractare agilis possim aliquādo: Qđ
si mihi dabitur: eorū p̄ salute neq; studio parcā neq; sudori: clāgē-
te si nō tuba uel molli saltē tybia canēs. Vale: et qđ optas ut pos-
sim ora.

Ad Bartholomæum Cospū ciuē Bonon. in dormitōe Antonii Li-
gnani Cōcanonici/ et magnæ sãctimonix/ et nōis Viri Cōsolatoria
Epistola. XXIII.

T si quidem uereor/ ne dū tibi consolatoriū officium præ-
e stare enitor: stulta merito audacia abs te tādē signari possim
qui desyderio excolēdissimi olim cōis patris Antonii ita p̄-
mor: ut aliorū cōsolatione magis uidear indigere: q̄ meā tibi posse
præstare: tua tamen me ita flexit Epistola: ut malim scribēdo inepti

tus uideri mihi: quā tacendo/ tibi non obsequi. Tui .n. honestissimi mores/ tua innocens uita ac pudicissima/ tuum et assiduum erga me studium/ tuaque merita deuixere ita me tibi: ut nihil minus possim: quā tuæ probitati: quæ me rogat: morem non gerere. Conabor ergo quā certe plus potero et tibi/ et mihi hoc in mœrore: quo ambo conficimur: consolatiuiculā: si dominus id mihi dederit: adhibere aliquā. Deploramus Bartholomæe nostram de tā optimo / integerrimoque patre iacturā. Deploramus religiosam/ et coem rem nostrā omnē / tam clarū ornāmētū/ et decus amisisse. Deploramus et inclytā tuā urbē spirituali quodā pfugio/ et salubri animarū medicamento dolenter orbatā. At cur non potius ad mentē/ rationēque cōuersi/ fœlicitati suæ cōgratulemur? ne nostrū pp detrimentū/ et illud quidem breue/ et perexiguū/ sempiternā illi gloriā/ ac fœlicissimū cum deo xūū uideamur inuidisse/ inferiores mūdi philosopho? qui in Lelio inquit Suis aut incōmodis grauer angī nō amici: sed se ipsum amantis est? Quod cū ita sane sit: nihil est prorsus: quo iure doleamus. Qui dederat eum nobis: ille abstulit: imo sustulit/ et uictorem coronauit/ diu dissolui cupientē/ et esse cū christo: cui sexagesimū ad usque añū uixerat magis profecto: quā mundo: mancipatus sacræ huic nostræ Regulari militiæ sub obedientiæ iugo ānos et unū de uiginti: in qua ita uixit: ut nō facile intelligam/ an ea illi: an ille ei plus ornamenti laudisque præstiterit. Repudianda iam itaque lamēta. cōprimēdi gemitus: et ab oculis abstergendæ sunt lachrymæ. Et .n. uictores non luctus sequitur: sed gloria / plausus/ ouatio. Romam Oratius ille unus ex Trigeminis remeās uictor: sorori ploranti ferro in eā stricto subitā intulit necē. Dauid Rex agrotante paruulo filio mœstus ibat: in dolore atque suspiriis/ dies et noctes inquietus agebat: quod idē eo emortuo ad tybias/ organaque sacris numeris cecinisset/ hilarisque incessisse memoratur. Si mūdi Reges: si magnæ/ beneque institutæ res pu. suis meritis Ciuibus/ iperatoribusque fortissimis ob res domi forisue magnifice gestas/ summos honores/ triumphosque deferrunt/ et uniuersi: qui adsunt: plausu/ publica que læticia eos extollunt/ ac profecuntur: quāto nos longius Antonio nostro/ nō mirteo gramineo/ laureoue follio comā redimito: sed imortali gloria / celestique triūpho iter beatas aias exultati aggratulabimur? quod nō oppida non

Cicero .

Oratius .

rastra uallum / fossamq; traiciens / corporaliū hostium cuneos
penetrauit:urbes / populosq; deuicit: Sed se ipsum dum uixit: domu
it / ac superauit: perpetuo contra domesticum hostem / carnis libidi /
nem bello dimicando. caducos honores / et mundi gloriam omnē
spemendo / uigiis / ieiuniis / orationibus / corpus animo mancipādo?
De ceteris eius uirtutibus multis quidem et maximis nihil amplius
dico: quas tu pio erga illum charitatis affectu luculenter et abunde
in medium adduxisti: quas et ego tales / totq; esse intelligo: ut cala
mo a me haud facile quidem possint æquari: ne dixerim exornari.
Quid illi deesse ullo modo potuit: cui propriū semper / peculiareq;
fuit nihil cupere / nihil amare / nihil deniq; speciosum habere: q̄ ino
centiam: q̄ iusticiam: q̄ pietatem: q̄ cælestium ardorem / diuinūq;
seruiciū? Dolebimus igitur Bartholomee mi sapientissime / fidei
q; plenissime illius morte: quæ in conspectu dei est preciosa? Que
remur nobis non amplius uiuere: qui Regi deo perpetuo uiuit?
Complorabimus egregium illud corpus / elegantiaq; membra con
cidisse: quæ ab humo quandoq; ut propheta cōmeminit Deo exul
tabunt humiliata? Optabimus iterum deorsum nobis illū restitui:
qui compositur in sublimibus beatitate cum christo? Improbi qui
dem sumus: si tanto suo bono / fœlicitatiq; inuiderimus . Cunctorū
uero miserrimi: si quemadmodum ii: qui spem non habent: de dor
mientibus contristati fuerimus. Stultissimi quoq;: si iam absteris la
chrymis / omniq; extincto mœrore pro uiribus non annitāmur / īsu
demusq; quotidie: quo tandem et nos ab his corporeis nexibus libe
rati secum deo in sæcula sempiterna fruamur. Vale .

Ad Florentium Patrem / et Concanonicum de Libris
quæsitis / deq; fabrica illius multa cum laude .

Epistola. XXV.

Vper ad nos ueniens Bartholomeus noster retulit mihi in
n constituenda Bibliotheca Bononiense tua per te accurat
te / auideq; operā dari: tuo q; nomine mirum ī modū roga
uit me / atq; obsecrauit in domino: ut quxdā facultatis theologicæ

No.

uolumina: quæ hic habentur uenalia : et uidere / et tractare nō gra-
uer: meūq; de his iudiciū / et precia ad ungnē tibi significē. Studiū
tuū hac in re pulcherrima mi Flo. nō modo probō: Verū et esse q/
dem neminē puto: aut certe ppaucos: quibus æque gratū sit ac per
iucūdū atq; mihi : qui sim fere ab ineūte ætate: licet parū utiliter:
exercitatus ī litteris. Quare studio tuo isti: atq; labori gratias sum-
mas habeo pro partiuncula mea: quāq; hoc merito tuo sit pexigu-
um. Quid est. n. quod et mihi / et studiosis reliquis / aut iucūdus /
aut utilius parare possis: q̄ diuinam librorū supellectilē? Hæc sane
res præcipua / atq; una est: quæ rationem recte / sancteq; uiuēdi cōti-
net. quæ ad omnes casus humanos. ad omne uitæ genus. ad omni-
um hominū cōditionē / atq; naturā / siue remedia siue solatia / siue in-
stituta colligit / atq; suppeditat: quæ deniq; nos deo gratos. homini-
bus charos. religione / atq; habitu efficit dignos. Quæ si qbus grat-
ta ullo mō est: nobis profecto gratissima esse debet: qbus abstractis
a cæteris omnibus mūdānis curis / atq; illecebris nihil reliquitur: in
quo post tractatā quotidianā rem sacrā uersemur honestius. Qui
uitā sæculariter agunt. iis ad laxationē animi: et laborū regem festi-
ludorū dies / latissimaq; spectacula alea. iaculū. pila. equitatio. cātus
et uaria corporis libido p̄mittit: quæ nobis oīo nulla sunt: q̄ si hu-
iusmodi istis priuatos litterarū studia nō oblectāt nescio ne uiua /
mus neglecto hoc tā proprio animi bono: in quo nō parua ex par-
te / uitæ beatitudo consistit: animiq; diuinitas alitur. Sed quid tibi
ista cōmemoro : qui et tua sponte ad rem librariā satis es incitatus?
quem pariter litterarū studia uehementer afficiūt? An non magis
īmortali / atq; optimo deo habenda ē gratia / et Patribus laus tribuē-
da: q̄ ad cōmune totius sacræ rei nostræ honorē / et ad sūmum loci
īstius emolumentū te duxere triēnio præficiendū. Quid. n. digni-
us tuo isto in Prioratu potuisses efficere: q̄ contra omniū sp̄e: quo-
niā fieri posse non uidebatur: domū tā splendidulo / tāq; usibus no-
stris idoneo claustrō / clarisq; porticibus dignificare? Quid mode-
stius / cautiusq;: q̄ ip̄os hortos pariete altiore circūdare: et a uicinæ
prospectu fratres oculere? Hæc sunt ueræ Præpositorū laudes. Hæc
propria munera: ut qbus præsumt locis consulant: ut cōmunē rem
tam diligenter curent: ut suorum cōmodorū īmemores / quicquid

No.

agunt ad publicam referant utilitatem. Atqui ingratum non modo Florenti: uerum etiam ab ipsa quidem humanitate alienum cense fuerim: qui ea: quae tam inflamato studio: tam utiliter: tam opportunel tam consulte agis: non probet: tuisque uotis non faueat. Quamobrem hos equidem libros: de quibus est sermo: ut ipse rogas: quam diligentissime et uidi et contrectaui non semel modo: sed pluries. Quatuordecim. n. uolumina sunt: inter quae quatuor praeter reliquis. uide licet Summa pars tertia Alexandri Ales. Primus et Quartus Aquinatis sancti. et Sententiarum magister: ita polita/ et emendata ut nusquam (dico uenalia) potiora putem inueniri posse. Reliqua uero huiusmodi sunt: ut ea neque te uelle: neque Fratrum quempiam optare crediderim. Horum quatuor numerum. xly. erit impensa: quam si potes/ atque deliberas: nos admoneto/ facturos diligenter quicquid ipse putaueris: et gratias inde tibi esse habituros. Vale: atque mutuuum ora.

Ad Bartholomaeum Placentinum Concanonicum dulcissimum
de officiosa illius charitate Epistola. XXVI.

Vnicam cum libellis uestris accepi. Omnia ita studiose colligata/ et accurate composita: ut non mediocri plane diligentia in rebus esse minimis Matthaei tui/ usus uideare. Gaudeo plurimum amorem erga me tuum/ iam dudum mihi tamen perspectum/ saepenumero/ et quotidianis pene officiis experiri. tu falsum/ et improbum reddis tributum prouerbiu illud facile interire de cordibus/ qui ab oculis absunt: Singulas et ego horas ago ferme tecum. Quae meditor. quae lego. quae scribo. quae actito non minus: quam meo cum animo: tecum uideor actitare: tuaeque: cum ad me perferuntur: exosculor litteras: quas et doleo rariores habere. Molitus fueram causas nonnullas honestas/ atque probabiles/ ut ad te Barth. irem: quas infregere potiora negotia/ iniuncta mihi a conscriptis patribus generali in Synodo nostra: Quod cum non possim: ut nostrum philippum/ futurum mecum uentura quadragesima in labore euangelii socium: ad me redire iubeas/ te eodem maxime rogo/ et illum/ ut maturet reditum hortor: cui si quid opis necesse ad iter extiterit: benefica charitas illi suppeditet tua: et me in illo existimet adiuuuisse. Ah meus Nutricius. meus Esculapius. me/

us et Mercurius est: cuius labore/ et diligentia uitam teneo/ ac luce fungor. Facturus quoq; es rem mihi gratā si Cōmētariolū meum in Rhetoricā/ et quinq; Ciceronis Orationes p̄ eundē ad me amice transmiseris: eo. n. opus est admodū mihi/ itroducturo nōnullos ad hęc studia ex discipulis/ et fratribus nostris. Orationem magni Timothei nostri: quam uehemēter optas: in manibus ipse nō hēo. Legi tamen illā anteaq̄ a nobis Venetias p̄ficisceretur Timotheus. Eam consequi p̄pediē tui causa curabo mi Bar. diligenter. Rem uidebis ornatissimā/ ac longiusculā/ et a quo manauit: auctorē exprimentē: Quam qui uidit doctissimus quisq; probauit. Vale: uicissimq; ora.

Ad Antoniū Gradinigū Patriciū Venetū con
gratulatio de restituta dignitate Epif. XXVII.

Villas unq̄ Antoni ad te libentius dedi: q̄ modo istas: q̄bus
n tibi in christo cōgratulor/ mihiq; gaudeo de dignitate omni/ et laude restituta: quæ adempta tibi fuerat eorū prauitate: qui corrupti/ et alienati iudæorū pecunia te infensum senatui fecerant. Ita mihi semper persuadebā/ et pollicebar/ futurū tempus: quo egregia tua uirtus/ et magna fides agnoscenda erigendaq; foret: et quāto magis aduersabantur tibi tēpora/ hominūq; nequicia: plus ego deo fidebā: et ex tua constantia me ita solabar: ut nō detrimentū/ indignitatēq; te mi Antoni tam subiisse: q̄ fructū et laudē acquisisse mihi uiderere. Non te prostrauit: sed extulit: non deformauit: sed honestiorē reddidit i te grassata peruersitas. Sicut aurū exploratur igni: sic tua uirtus explorata est rebus aduersis: quæ semp̄ rutilans/ semper flauescens/ ad ultimū tandē perfectionis euasit: neq; tibi unq̄ fortuna tantū profuisset secunda: quātū profuit aduersa: si non potius diuina examinatio appellanda est ista: q̄ certe fortuna. Quāq; quid ēt prohibet fortunā nominari: quæ deo p̄cellēti et sempiterno ancillatur: cuius uim/ et rationem/ et si mens nō cōprehendit humana: illius tamen p̄ordinator/ et cognitor est deus: cuius illa subit/ et implet imperium tanq̄ serua/ atq; pedisequa. Tu hanc insultantem tibi ellusisti. furentem terruisti. impetentem

Exploratio
uirtutis.

No. qd for
tuna.

prostrauisti. Viue uictor / et deo pange laudes: hymnisq; sacrificas
qui a te semper inuocatus / semperq; laudatus dedit malis his finē :
et sancti senatus oculos ad ueritatem aperuit: et primam tuam om-
nem dignitatem et laudem tibi restituit. Quæ res mihi plane tan-
tæ læticiæ / atq; solatio est : ut non possim (fateor quidem) id satis
litteris explicare ita me christiani nominis zelus / et odium contra
maleficorum iudæorum incendit. Spero ad paucos forsitan dies
me faciet dominus Iesus tuis amplexibus dignum: quod ut ita sit /
opto / oroq;. Interim uale patriciorum sanctissime / ac pro me ora.
Paduæ ex sancto Ioanne in uiridario. VI. kll. Nouembres.

Ad Ioannem Ludouicum Bossum Consolatoria in patris
funere efficax et aurea rota Epistola. XXVIII.

Si ego existimarem te tanto mi Ioannes Ludouice animo /
et pectore esse: ut omnes rerum euentus / et uitæ huius mise-
rabiles casus iam aut ferre / aut superare posses: equidem au-
sus nunq̄ fuisset te in tanto domus tuæ uulnere consternatum so-
lari: sed neq; arbitratus ullo sane modo fuisset mea me epistola in-
flexibili animo tuo / acerbissimq; dolori potuisse mederi. Desti-
tisset profecto ab hoc consolandi munere: neq; calamus uenisset
ad digitos. At uero ut primum ipsius Genitoris tui / uiri quidem in-
tegerrimi / et sine exceptione laudandi / obitus ē mihi nūciatus: ide us-
q; nō destiti de te cogitare / teq; penes esse. Visus sum uidere te mul-
tas emisisse lachrymas. ex imo pectore multa traxisse suspiria. mul-
tis et indulxisse gemitibus. Moxq; in Iesum conuersum / illi gratias
egisse / illius suauia et intima efflagitasse solacia: et siccis tādē ocu-
lis acclamasse Viuat tibi domine Iesu Pater hic meus: per quem be-
atæ omnes æternæ animæ uiuunt. Quiescat in te tandem liber. tādē
securus. tandem æternus. Excipe illum ex hoc humili / depref-
so / terrenoq; domicilio in apertum et clarum cælum. in tutissimam
requiem. inq; Sabbatum sanctū tuum / et delicatum: ubi carnis hui-
us excussa atra / crassaq; caligine te Regem in decore suo fœlix aspi-

Christus.
David .

Octauia.

ciat. te in splendoribus sanctorum / et fulgore immensæ gloriæ tuæ
æuo sempiterno fruatur . Ne reminiscare domine peccata eius : et
iuuentutis / et ignorantia ignosce delictis . Te alterutrum intuitus
sum factitantē mi Lodouice : ut et humanitati simul / et animi con/
stantiæ partem / iusq; tui faceres / ut pietatis simul et grauitatis egre/
gium habitum præferres ac declarares : in quo ut nihil asperum /
et agreste ita et nihil muliebre / ac summissum esse uideretur. Verū
n. uero cum eximia tua uirtus mihi quidem perspecta iam pridē :
cum summa opinio concepta de moribus : cum studia bonarum ar/
tium a te suscepta ad leniendum mœrorem possint tibi firmissima
adhibere remedia / ac custodes tui animi esse : quid est etiam : quod
possim præterea tibi præcipere : tibi psuadere : abs te rogare : Quod
usq; quaq; nō doleas : Sed hoc feritatis : et lapidei magis : q̄ fortis ani/
mi est . Non sum stoicus : qui toruo supercilio tam rigidam ti /
bi tāq; peregrinam philosophiam imperem : qui lego deum / et sal/
uatorem meum fleuisse super mortuo Lazaro . et David caelestem
uatein / et diuinæ mētis / ac spiritus plenum morte Absolonis filii do/
lenter fleuisse : et funera Saulis / et Ionathæ grauius igemuisse . Aut
ut fletui modum imponas : Sed iam dixi id te (ut puto) effecisse .
Quo autem animo sit Magdalena / atq; Helisabet . altera tibi ma/
ter : altera soror : id magis animū pulsat atq; sollicitat : q̄ uereor ne
illarū dolor per lōgum uitæ tempus nihil quietis inueniat : neq; uo/
ces ullas audiat salutare . Nimiis erat alterius in uirum . alterius in
parentem amor . nimia fides . nimia pietas . Putabūt sibi plus arrepti/
tum : q̄ ullis sui sæculi / et sexus unq̄ mortalibus . De quibus cogitan/
ti mihi primū se obtulit nescio quo iniquo præfagio Octauia Au/
gusti . soror : cuius de Marcello mœsticia talis per omnem uitam ex/
titit : qualis in funere : ut obturatas semper aures tenuerit ad omne
remedium / atq; solatium : et qd̄ grauius erat : matres odio habuerit
reliquas : neq; suæ Liuiæ parcēs . Sed iniqua est sua ista existimatio :
si propterea plus dolent / q̄ illo careant : q̄ quidem latentur : q̄ tam
diu illum habuerint . Illum inq̄ ut uirum optimum : sic sapientem .
sic consultissimum . sic consularem . sic omni munere publico / et pri/
uato ornatissimum : quod plane si facere omiserit : erit id animi po/
tius sibi immoderate afficientis : q̄ amicū diligentis indicium . An

non satis quoque clarum perturbatae rationis et ingrati animi argumentum est flere eum: qui ex his erumnis: quibus inuoluimur: feliciter excessit: et non magis deo optimo maximo gratias agere: atque non cogitare quod diu diuino beneficio sibi praestitus sit: quam suavis fuerit uitae eius coniunctio: quam fructuosa suis tanti uiri auctoritas. Improbis sane est: qui finem beneficii damnum putat: qui datorum ea conditione esse uult: ut arbitrio careat repetendi: uel certe si repetit iniuriam irroget. Audio illas, Ingemiscimus amoris causa non damni. Si amor est: in Amati bono quiescat. Si non quiescit: non amor: sed auaritia improba est. Lachrymis hactenus caecoque mero: datum est satis. Iam consurgat animus. Iam perturbatoni: ac mentis caligini. non aliter: quam sol in tenebris: rationis splendor ellucet. Non excusetur oculus ueritati: ut credatur noster mortuus Antonius. Viuit profecto adhuc: uiuetque spacio innumerabilium saeculorum. Domui suae inter suorum oscula et amplexus Vale dixit. Vos praecessit: non dimisit. Licuit dulcissimae Coniugi. licuit liberis. licuit charis omnibus: atque gentilibus. licuit uernaculis pueris: ac nutriciis piis extremi oris audire sermonem. Vos filios aetate firma: uos bonis moribus: bonisque artibus institutos. uos honestis diuitiis: ac honoribus cumulatam reliquit. Vxorem uero quamquam uiduam: nihilominus matrem pulcherrimae sobolis dimisit filiisque latantem. Adiciamus quod ad id aetatis iam uenerat: ut molesta iam illi esset longior in corpore mora. Saepe enim referentem eum recolo illud sapientis Elogium. Tedet animam meam uitae meae: uidentem mala: quae fiunt sub sole: et discrimina: quibus subiecta est salus semper: atque hominis uita. Satis uixi: superque. Quod reliquum est: id labor: et dolor: tumultusque: et afflictio spiritus. Iam ingrauatam aetatem excipient morbi: tristisque senecta. Vellem uacationem a Curia. Vellem sepositis conscriptorum codicibus cum seruis Iesu christi rebus caelestibus inhiare. Vellem preciosam margaritam: quae hoc corpusculo: tanquam operimento contegitur: atque oculatur: Parenti: et saluatori deo reddere immaculatam: et candidam. Pro me Matthaeae dulcis: et optime cum tuis Confratribus suppliciter Iesum exora. In tanta rerum mutabilitate: circumfusisque periculis undique: nihil certum intueor: nihil

No.

Vox sapientis.

Exempla
Ruinae

No.

tutum: nisi quod bene praeterit. Beatosque eos tantum dici posse conjector: qui in domino moriuntur: si in domino: qui uita est: ulli iam mori queunt. Ego forensibus et senatoriis curis familiaribusque negociis tamquam uisco implicor ac fluctibus obruor. Utinam meam cimbam aliquando statio tuta recipiat. Libet hoc loco mihi Io. Lodo uice illud proclamare: quod Aeneas inquit: O ignaros maiorum suorum: quibus non mors ut optimum inuentum naturae laudatur: quae siue felicitatem includit: siue calamitatem repellit: siue facietatem et lassitudinem terminat: siue iuuenile auum: dum meliora sperantur: in flore deducit: siue pueritiam ante duriores gradus reuocat: omnibus finis. multis remedium: quibusdam uotum. de nullis melius merita: quam de iis: ad quos uenit antequam uocaretur. Atqui multa et saeculi huius et familiae nostrae exempla perspeximus. Theodoro et Aluisino primariis Bostiae domus: et magnis in re publica uiris cum staret libertas: diutius uixisse non infelicitas fuit? Non ne fera mors grauiorem illis miseriam attulit? cum alter re Mediolanensi: ut diximus: libera sed discordiis factionibusque ciuilibus perturbata: maximis prius honoribus habitis: summis et prius magistratibus susceptis: ad extremum et carceres teterrimos expertus et uincula tabe squaloreque consumptus: ante totius ciuitatis conspectum ceruicem reuerendam et libertatis auctorem coactus est lictori summittere: et ante Praetorium abscissum caput et foedatum sanguine corpus non parua mora permissum est iacere ludibrio? Alter uero in castris sfortianis sagitta petitus in corde animam nullo dato spiritu repente proiecerit? Taceo reliquas clades huius nostrae familiae: quibus non est satis epistola: sed cueda magis esset funesta aliqua Tragedia. Non mala igitur mors opportuna non detestabilis. non fugienda. Omnes unus aliquando exitus habet: et paruis distingui mur spaciis: aliudque nihil est uita: quam cursus ad mortem. In procinctu stet animus et talibus munitus uirtutum praesidiis: ut et florētibus et cadentibus rebus par semper sibi idemque permaneat: neque mortem ad se uenientem ita pertimescat: ut illam tanquam summum malum refugiat. Haec uero christiana sanctaque philosophia nos intrepidus efficiet: a qua docebimur humanum animum: si hoc di

ctu fas est: nullo minori premio: quā deo ipso fieri posse contentum. Eo enim redeat: si fœlix fore optat: unde decerptus est: necesse utiq; est. Mortalia immortales. Terrena cœlestes. caduca mansura nō ex plent. Quare hanc lucem/ ut exilium aspiciamus. hoc domiciliū / ut teterrimum carcerem horreamus. hoc ergastulum lati exuamus. Tuti erimus ubiq; et intrepidi: si nullū diem effluere sinemus sine meditatione/ et studio mortis: quæ/ omnes per horas se infert incer ta: quod ut facias mi Lodouice suadeo tibi/ tuisq; omnibus ex cor / de quā maxime. Vale. Ex monasterio nostro ueneto. iiii. Nonas Apri / les. Mcccclxy .

Ad Ioannem Lodouicū Bossū/ clarum Equitē/ et Consularē Virū cōmendatitia: et de opusculo ad eū transmissō. Epistola. XXViiii

um fulcho: qui ad te perfert meas istas Ioannes Lodouice ca
c rissime/ et dulcis/ et sancta/ diutinaq; ēt mihi est cōsuetudo:
a quo plane religiose dilectus/ et cultus semp̄ admodū fui .
Is mediolanum uenit sua quadā litigiosa de causa: quam cognitu /
rus tuus iste spectabilis/ et salutaris ē Magistratus ducalis iusticiæ.
Annos tris se fatigatum frustra continua crastinatione magnopet /
re queritur . Impensis et detrimentis extra patriam crumena nō illi
tam diu sufficit. Alia incommoda et detrimenta sunt multa: quæ sæ
pius eo quidem absente Vxor. liberi. omnisq; familia patitur . A
me petiit tibi commēdari: cuius auspicio/ atq; uirtute/ modo uelis :
rem putat suam duci posse ad exitum facile. Id si ita est: ut esse eq
dem puto: a te mi Lodouice per pietatem omnem tuam exposco/
atq; efflagito/ ut iudicata quā maturius fieri potest causa huiusmodi
ista/ remittatur ad suos/ aut uictor/ aut uictus: ut fas/ iusticiaq; exe
gerit/ atq; poposcerit. Quod si tu unus fortasse nō potes: ad hoc ei
tecum collegas ex charitate concilia. Senatoresq; conscriptos: ne sē
p̄ cruciatus/ ut hactenus uitā uiuat tristiorē morte utiq; ipa. Eidē p̄
terea dedi ad te perferendum Libellum : quem modo de gerendo
Magistratu/ iusticiaq; colenda conscripsi. Munus tibi mi Io. Lodo
D. iiii.

uice dicatum. In quo agnosces quantum te amo: quantiq; te facio. Si quidem ille erit tibi creber in manibus et ueluti peculiarem uitæ tuæ Pedagogum Speculumq; clarissimum ante oculos fixeris: in quo contemplere quid agas: quid omittas: quid sequare: quid fugias: nihil uereor ne minus quã beate: quã et sanctissime uiuas: ne quidē recte/atq; honeste. Sed pauca de Opusculo isto promittēda sunt modo: quoniam per se illud habunde loquetur. A te admoneri tamē uehementer opto quã noster hic labor tibi gratus extiterit qui et precabor etiam ut ex illo proficias: semperq; melior fias: atq; ita celo dignus euadas. Vale: et me Genitrici / fratriq; commenda. Mantuæ ex sancto Vito nostro Idibus Octobribus.

Ad Timotheum patrem de utriusq; discessu
mœrens Epistola . XXX .

Vmma tua et incredibilis erga me Charitas Timothee pater et si nullo litterarum testimonio egebat: ut ex quo tu me diligere: ego colere et reuereri te cœpi. eguit nunquã: iucundissima tamen extitit mihi commemoratio tam immensi acerbiq; doloris: quem cœpit animus tuus in nostro ex urbe Papiæ discessu: cum alter Hierosolimam sanctam: alter Mediolanum concessurus: mœstus atq; collachrymans inuicem ualefecimus. Fateror equidem mihi id contigisse: quo tibi: ut eo die toto mœstissimus ierim gemens semper atq; suspirans. nullum comiti uerbum redens aut faciens: sed mecum colloquens. Quo tu nunc pergis sine Timotheo Matthæ? Qualis iam uita filii patre a se distracto? Qualis uita patris etiam sine filio? cogitationum et consiliorū suorum particeps semper et conscio? O fors dira. quæ amantes ita diiungis: quæ filium a parente dissocias. Videbo te ne amplius meam lux Timothee? Audiam concionantem? Astabo lateri? contemplabor tuos gestus? admirabor tua tanta ornamenta uirtutum? Inter ista lamenta atq; suspiria ille mihi sane consumptus est dies.

Sed altero: qui Mediolani mihi primus illuxit: ea omnia: quæ potio-
ra mihi pater iniunxeras: recte confeci: deq; singulis te feci et pro-
tinus certiores: pro quibus tuis in litteris nuperime mihi gratias
habes: et eas quidem accumulatas et maximas: sed sane indebitas et
superuacaneas: quoniam tuum cum ad uotum exequor aliquid:
non tum mihi officium prestare uideri possum: sed reddere: qui a
te accæpi quæ bonis nullis humanis possint æquari: Religiosam
uitam ac salutarem: et sacrarum præterea initia litterarum. Quare
cum satisfacio officio meo / et immortalibus tuis erga me meritis:
noli in referenda gratia tam diligens esse. Vtere tuo iure omnimo-
de: et perennem auctoritatem / paternumq; imperium tibi serua. In-
tellexi præterea te istic aliquot dies uentris profluuio affectum. quæ
res fuit magnæ mihi tristitiæ. qui uideam rem christianam hoc tem-
pore afflictam tua opera / taliumq; uirorum indigere q̄ maxime: p̄
qua Religiosi omnes. clariq; præcones labores. atq; pericula subire
debeant usq; ad necē: ut nostros maiores præcis temporibus legimus
factitasse. Torpent hominum corda et afflictis ecclesiæ rebus neq;
Reges neq; populi ulli succurrunt: nisi sanctis et publicis inflamma-
ti forsitan uocibus: in quo beato dicendi genere te sine controuer-
sia omnes agnoscunt plus posse: q̄ cæteros. Visitauit nudius terti-
us Blancam Mariam Mediolani principem: fuitq; de te non mo-
dicus inter nos sermo. Illa religiosissima atq; sanctissima cupit tibi
cordi fore: cum loca beata tetigeris: quod ego quoq; filius atq; di-
scipulus ardentius facio. Vale uatum diadema sanctissimum. Ex
Urbe Mediolano Nonis Maiis.

No.

Ad Timotheum de Dignitate illi collata: deq;
ipsius uirtutibus multa. Epistola. XXXI

q̄ Vod ardebam agnoscere de tibi delata Pontificali dignita-
te ista tua: explicauit ex ordine atq; plenissime nunc mihi
Matthæus Casalensis Religiosus sane optimus: et utriq; nostrum

No.
Eugenius.
Antonius.
Laurentius.
Antoninus.
Ioannes.

Plato.

Claudianus.

admodum deditus: qui ad nos cū diuertisset: magnā diei partē de te
tuisq; rebus mecum colloquens uenuste et amice cōsumpsit: a quo
q; rebus affuit: cū accēperim ad Infulā et Pontificatū te nō sponte
uenisse: sed iussū et euocatū ut Aaron: equidē profiliui exultaui
q; lætitia. Sciebā supiore tua uita plerūq; ad mitrā peruenire te pot
uisse: Nicolao præsertim Pioq; Pontificibus: quod recusaſti. ne
glexisti, contēpsisti: et eorum de te cogitationes eluisti. Quo ani
mo cū etiā esses: uenit tēpus magis insperatū: q̄ præuisum: quo Pau
lus Pōtifex te absentem uocauit: et quantū licuit renitentē te sacro
deniq; præsulū ordini ānumerauit: et q̄dem diuino nutu ac æternæ
prouidentia dono hoc factū esse crediderim: ut qui: dū ætas floru
it: et uiguit corporis robur te ipsum in uerbo dei atq; doctrina e
xercuisti incōparabili (pace omniū dixerim) gloria/ fructuq; anima
rū: ingrauescente tandē ætate: quæ acres illos corporis motus/ uehe
mentesq; spiritus extenuare solet ac frangere: ei ordini adiunctus
esses: atq; eo in loco sita uirtus et dignitas tua: ubi prudentia. consi
lio. auctoritate. sapiētia rem christianam iuuare posses: et perditos
mores ad ueterem religionem/ et sanctimoniam reuocare. Et qui
dem Vrbes ac populos perbeatos: si ex hac scola Iesu christi pmult
ti ad ecclesiasticos gradus tollerentur: quales uidimus Eugenium
Pontificem summum. Antonium Corarum Cardinalem. Lau
rentium Iustinianum Venetorum Patriarcham. Antonium Flo
rentinorum Archiepiscopum. Ioannem Iesuatum Ferrariae presu
lem/ et præcis temporibus innumerabiles legimus sanctissimos ho
mines ac pene diuinos: qui de monasteriis/ uitaq; humillima ad mi
tras summamq; thiam et maiestatem peruenere. An nos christia
ni subdubitabimus de fœlicitate: nostraq; salute: si nobis præsent:
qui et optimi sint et sapientes? quando de suis Plato Ethnicis hoc
tantum boni sperauerit? qui et predicaret beatum tum fore genus
humanum: cum aut sapientes regerent: aut Reges sapere incipe
rent? Quod quidem ipsum egregie Claudianus his uersibus ceci
nit. Componitur orbis
Regis ad exemplum: nec sic inflectere sensus
Humanos edicta ualent ut uita regentis.
Mobile mutatur semper cum principe uulgus.

Sed addit tamen Casalensis noster post mutationem istam tuam nunquam te lætum inspexisse: sed conqueri non cessantem ꝓ sancta religionis tunica/habituq; mutato/propositum tuum ad postremum uitæ non traxeris. Traxisti satis: quia trahere uolebas. neq; religiosa indumenta mutaſti: si animum non mutaſti. Sed neq; debes formidare commisso tibi gregi non posse sufficere: qui triginta ferme annos Italiam omnem publicis uocibus instituere non cessaſti. Verum: ut uideo: iam quasi stipendium laborum tuorum quietem cellulae et præclarum ocium studiorum meditabare. Sed amabo quid a te tua studia exigunt: nisi excellentem illam uirtutem mihi Ti. quæ tota in actione consistit? et quoties oporteat: exprimendum non modo sudorem. sed suscipiendos etiam extremos ad monet cruciatus? Tu: qui tam diu uineam domini/ uineam sanctam et electam ex omnibus curas: imitare bonos agricolas: qui quãdiu annos artus spiritus agitat: labori non cædunt: nec striam, uomerem. aut sarculum deserunt: aut si ista non possunt: leuiores obbeunt. Sedentes præcipiunt. labores aliis impartunt. domi seruant. et parcunt. Nihil ego uereor cum in re modica fidelis extiteris: quin in multa constitutus inueniendus sis fidelissimus: et qui religiosam nostram hanc rem ex parua magnam fecisti: ornaſti: illustraſti: non longe præclarior totum sacrosanctæ ecclesiæ corpus aliquando uel decorandum: uel adiuuandum per te quidem sit: ac primum illum Timotheum Pauli prius discipulum: deinde præconem atq; pontificem non imiteris: cuius illustre nomen hereditaſti. Quid est per deum tanti: quod ingens tuus animus tentare non audeat? Quid industria: quid artis: quod tuum ingenium acutissimum capere non possit atq; non cæperit? qui hominum mores: qui gentium ritus: quæ populorum leges: quæ res prioribus sæculis: nedum nostra memoria gesta quæ te prætereant? Omitto modestiam. fortitudinem animi/prudentiamq; tuam: quas sane uirtutes magis possum admirari: quàm ad unguem laudare. Omitto liberalitatem naturæ/humanitatem/comitatem: cæterasq; tuas huiusmodi et animi/et corporis. dotēs: quæ notæ sunt omnibus: qui tecum aliquando uixerunt. His uirtutibus quasi armis caelestibus undiq; tectus non hereditatem domini de manu hostium eripies/ereptaq; tutabere? Non dispersos sanctuarii la-

No.

No. similitudinem.

pides congregabis? Non errantem ouem humero reportabis? Non pro grege: si oportuerit animam dabis? I. decus o nostrum melioribus utere fatis hoc est claris diuinisq; auspiciis: et ad eam fortem animum extende: ad quam te uocat Deus op. max. quam et tibi iam diu etiam infantium ora portendunt. Tu uero beata iam eris profecto Ragusium Ciuitas: ad cuius custodiam excubabit tantus hic custos: et cuius caput exornabit tam nobile sertum: quod tibi ut imponeret: nobis abstulit Pontifex beatissimus Paulus. Quem uirum habuisse non modo nos: qui nunc sumus: sed nostra omnis laetabitur successura posteritas: et semper dum erit: illius recordatione sentiet se recreari. Itaq; illum solenni gaudio quasi hominem e caelo tibi demissum laeta excipe. Necte mirtos laurosq; faelices. et pia thura altaribus adole. Canoras hymnorum uoces in excelsis deus exaudiat: qui inuocatus tandem in tua uota respexit. Sed noster ne sermo te deserat: cum ad hanc dignitatem nihil ipse contuleris: magis uero Romani patris: cuius imperium nemini fas est recusare: iussa subieris: tibi persuadeas uelim diuinum esse quicquid de te statuit illius Beatitudo: neq; te potuisse quicquam sapientius cogitare: quam ueri diuiniq; pastoris uocem audire. Quare omni iam excussa formidine sponsam amplectere: et perpetua uigiliq; cura foueto. Vale.

Ad Timotheum quod de illius dignitate suscepta homines sentiant: quaque temeraria cuiusque iudicia. Epist. XXXII.

X quo tibi facta est ista dignitatis accessio: omnes homines de te loqui uidentur. Quidam religionis uices. Alii iacturam pulpitum. Nonnulli praeteriti temporis laudem dolere se aiunt. Plerique est: quos iuuat non tam sapienter: quam audacissime loqui: et aliena magis diiudicare: quam sua: te incusant: quod animum ad dignitatem flexeris: quem tam inflammato studio in contemptum saeculi antea direxeras suadens et praedicans nihil esse beatius religiosa quiete: ac illius libertate contentum humana negligere. Qui uero de rebus sapientius diiudicant: et de seruo domini pauent precipitare sententiam: et quibus ut ait Apostolus: omnia cooperantur in bonum: existimant magis (ut ipsa res est) diuina sorte: quam tua arte uel fortuito hoc tibi contigisse

dignitatis et laudis. Sed mihi: q̄ de tuis moribus: deq̄ animi moder-
ratione falli non possum: cum huiusmodi hominibus p̄ tuis orna-
mentis purgatio ac dimicatio pene quotidiana suscipienda est: in
quo quidem multis satisfacio: interdum et pficio nihil. Et sane
mihi grauior esse uidetur status spectati hominis: q̄ obscuri. mani-
festæq̄ uirtutis: q̄ incognitæ. Nam qui obscurus et ignotus est: in
hoc ante stat ei: qui clarus et conspicuus habetur: q̄ nullis obserua-
tur oculis/ nullas reprehensiones/ notasq̄ cēlorias incurrit. nullas et
simultates exercet. Illustri uero: gloria uniuersi temporis maximis
laboribus parta nullo etiã quandoq̄ errato uel culpa eripitur. Sed
iam hoc minimū nobis: qui magis ad oculos dei: q̄ hominū uiui-
mus: et Samaritanū sequimur nostrum / Paulumq̄ ecclesiæ sanctæ
doctorem per infamiã et bonã famã currētem et ubiq̄ isonantem.
Christi bonus odor aliis est odor uitæ in uitã. aliis est odor mortis i
mortem. Diuinū quiddã est principatus atq̄ potestas. Nefarium/
execrandū/ capitaleq̄ Ambitio: qua incēsus nūq̄ fuit animus tuus.
Quod p̄ uirtutē meruisti: certe possides iuste: etiãq̄ recte admini-
strabis. neq̄ meo quidem iudicio quicq̄ poteris unq̄ non laudabili-
ter gerere: si non omnino a te ipso discesseris. Hæc in eos scripse-
rim: qui tantopere aliis sapere se putāt: ut semp̄ sibi ipsis desipiant:
et qui talia uerbis Herculeis inuadunt/ et de uirtute loquentes in se
nihil habent honesti: ut paulo uerecundius: q̄ Satyrus loquat. Iam
uero ut amicis officiosus uideat: Henricus frater: et Leonardus Pel-
legrinus: et cum his Margarita religiosissima fœminarū: tibi et co-
gnatione et charitate deuincta. Itēq̄ Cornelia Turrensis/ et Ange-
la Guariēta Ancillæ Christi Seraphicæ/ et fratrum p̄multi: quos nō
nomino: ne mihi sit opus cathalogū texere se se tuæ dignationi ite-
rum/ iterumq̄ cōmendant mutuas a te orationes expetentes. Vale.
Veronæ, klls Sextilibus . Mcccc lxxii .

.No.

No.

Altera ad Timotheū Archiepiscopū de p̄petuo desyderio
fui: et ut i uerbo labore atq̄ doctrina. Epif. XXXIII.

I nullum aliū sensum nisi oculorū natura dedisset homini

bus : nihilq̄ aliud cerneremus: nisi quod sub ipso uenit aspectu :
haud equidē possem desyderium tuum æquo animo ferre Timothee pater et domine: cum tu Illyricum sine me teneas littus : ego sine te patriam dulcem/charosq̄ penates: Nunc uero clementi dei consilio / prouidētiaq̄ benefica cum attributa sit mens ipsa hominum generi / quæ tantum uigoris habet : tamq̄ subitos et alacres motus ut exeat et uagetur ubicunq̄ uoluerit : nusquanq̄ locus sit:quem illa penetrare/intueri/ perspicereq̄ non possit:nulla æque res:de qua et cogitare/et cuius non cōminisci etiam illa presumat: do operam equidem:ut tecum sim cogitatione fere perpetua: atq̄ ita te uideo/te audio/te alloquor/te cōplector/tuaq̄ mihi passim et occurrit imago:simulq̄ : cū oblectari suauius cupio :inani pictura: quæ tuam ex uero similitudinem refert:oculos mulceo . Illud unū deesse mihi uidetur:quod mēs ipsa cōseq̄ neq̄: ut tu:quæ sæpe de te cogito : aut quæ scire te opto intelligas . Sed in hoc satis iuuat epistola:quæ uox inanimata:sed tamen obsequens extat:atq̄ morigera:in qua danda ad te me nunq̄ segnem Timothee deprehendi: quin p̄digum magis,te sæpe plusquam pat̄ fuit parciolem . Verū magnopere nunc cœpisti satisfacere mihi una hac: quæ intus et in tergo ad fimbrias usq̄ conscripta mihi ambas manus impleuit: in qua eum uitæ modum atq̄ rationem:quam suscepisse te inquis:q̄ maxime probo et effero. Neq̄ dubium unq̄ mihi fuit/quin ita faceres. Noui animum sanctum et generosum tuum,noui ingeniū. noui naturam,noui et uirtutem admirabilem tuam. Quid potest porro aliud persuaderi tibi:q̄ quod ipse persuasisti?ut te ipsum primum cures:deinde domini gregem?qui sæpe si uocem audierit tuam:quæ multis iam populis et Italiae Ciuitatibus salutem peperit : quid fœlicitatis deus immortalis assequetur? Exerce itaq̄ ad hanc te pietatem Tim.et talentum hoc grande creditum tibi largiter expende. Habes:ut est fama:ciues graues et perurbanos:sed luce ueritatis/fidelisq̄ doctrinæ indigentes:quorum ingens cura tibi est suscipienda. At p̄ter Ciues et urbem : undiq̄ infidelitas atq̄ hereses circumfusæ dicuntur:quæ extirpandæ tibi erunt ne Zizanium serpat in tritico/et infœlix se tollat loliū/ac steriles dominantur auenæ. Quod plane faciēs āteactæ tuæ uitæ/nōiq̄ inferuies,negligens,ōnis

deformata erit tuta superior: a quo crimine non aliter: q̄ a censura
teterrima tibi est abhorrendum. Vale Veronæ Idibus Octobribus.

Ad Celsum monachū de nimis amice approbato Dialogo:
deq; illius singulari doctrina. Epistola. XXXIII.

N domino plurimū salue uenerāde mi Celse. Perbeatus eē
i et dici facile possem: si quantum sua in epistola/uerſibusq;
mihī tribuit uenerabilis et amica Charitas tua: tātū sustine
re laudis mea paruitas posset. Meusq; de ueris ac salutaribus animi
gaudiis Dialogus: quē legisti nuper: si is esset: quē prædicas: accum
beret ēt sine conuitio iter uolumina ipsa Platonis/ diuicq; Hierony
mi nostri. Supra cætera: quæ in epistola de me honorifice ita prose
queris: excedens in ipſo poemate addis .

Iam nouus ecce Plato latii consurgit ab oris

Bossius: ecce iterum alter Apollo redit .

Orpheus en supero cæli demittitur axe:

En redit et phæbus. Mercuriusq; simul .

Si obscurū mihī esset quid habeas integritatis: qualisq; tuus sit er
ga me amor: subdubitarē facillime ne mihī/ uel adulari uel illudere
studuisses: nunc uero quando hæc uitia a te monacho probatissi /
mo atq; sanctissimo: et uiro p̄terea doctissimo/ et modestissimo ali
ena non dubitem: hac opinione uaco tam praua: ut te uel assenta
torem uel irrisorem putē: magis autem amoris summi erga me tui
fuisse: qui natura cæcus quidem esse solet/ ac semper immodicus in
eos: quos uehementer amamus: atq; etiam sane : ut me currentem
ad hæc liberalissima sanctaq; studia fauore quodam : et theatriali
ueluti plausu incitandum putaueris : Ab quorum altero (sic enim
uincimur omnes) non abhorreo tuam in domino dilectionem .
In altero gratias tibi etiam ago : q̄ calcar mihī addis ad probita
tē . Si quis tamē tulerit rectā de utroq; sententiā: tū profecto plus
laudis/ tu in cōmendādo: q̄ ego cōmendatus utiq; referes . Nā fu
sum ipsū orationis tuæ genus est emēdatū iprimis. luculentū. gra
ueq; et apertū. et animū cādide/ ut est dispositus exprimēs: Carmē
deniq; ipsū et coturno et lauro plane dignū: In his uisus es mihī

quodem quantum tu dare: non quantum ego recipere possem magis cogitasse: Sed utcumque res sit: meae prudentiae fuerit animum ut culmen illud attingam et probitatis/et laudis: ad quod tua me humanitas uexit: quod si unquam prestitero: reddam tibi aliquando forsitan pensum: industriae et studiorum: quae ut sequerer me incitasti: atque eo uerberius et cumulatius: quo afflatus fuero apud deum: tuis orationibus sanctis. Vale Veronae. VI. kls. Decemb. Mcccclxyii.

Ad Ambrosium Mediolanensem: ne abhorreat a gubernanda christi familia: sed in omnes benignitate fungatur. Epist. XXXV.

Mnes: qui istinc ad nos aliquid perferunt: uulgant tibi esse magnae molestiae primatus/curaque familiae: et tibi non solum: uerum his quoque: quibus praeficeris/ita te uexat de omni re scrupulus/et sanctus conscientiae metus/ita et cupis omnes tui similes esse: feruentes/et auidos: nullique pro christo labori parcentes. Non est opus hoc tempore mihi Am. tanta quidem seueritate. Mitiora laudantur. Omnibus in rebus tuis uide ut terentiana clausula utar: Ne quid nimis. Omne: quod capit extrema in uitio est. Et si est peccandum in altero: leuius in lenitate peccatur. Non li esse iustus multum Solomon ait. Et iterum: comicus sum/summa iniuria est. Si non uales aegrotum curare/ne interimas. Fomenta et oleum magis: quam ignem et ferrum tuorum debes admouere uulneribus: ac reminisci nihil laudabilius profecto esse: nihil magno et sancto uiro dignius facilitate atque clementia: quorum alterum dicit ne facile moueare: alterum commotus si fueris: ipsa animaduersio acerbitate et contumelia uacet. Homini sapientis in plectendo commotione: et in patientia opus non est: Siquidem qui fragilitate/aut ignorantia peccant: eos ipsos facilius admonitio/et placabilitas corrigit: quam plane metus. Agrestes uero et contumaces etiam si obiurgatio grauior: aut certe desperant: aut in impudentiam decidunt: Adde quod et irritantur saepenumero uitia: quae plus aequo prohibeas. quae nimirum pericula uir bonus et sapiens/ceu nauta scopulos/euitabit et fugiet. Nam cum omnis correctio referri debeat/aut ad delinquentis emendationem/ aut ad communem

Qui regis
not

.No.

No.

multorum utilitatem : quid inconsultius est supreme deus: quā duri
us aut intempestiuius carpando id efficere: ut pro sit ea correctio ne
mini? Quod si quis contendat Rectori seueritatem necessariam
esse: neque sine illa æquitatem. ius. leges. rectitudinem. salutem publi
cam. uitæ officia posse constare: assentior disputari nihil firmitus
posse: et plane profiteor sine seueritate atque censure neque seruari pos
se: neque administrari hominū catus: neque rem p. ullam fore diutur
nam. Sed illud præterea neque dubito: quod modo ante dixi: medi
ocritatem illam: quæ est inter nimiū et parū tenendā esse: et si flecti
ad alterū conuenit: ad mansuetudinē propensius esse flectendū: quo
niam humanus animus se expugnari non sinit: uehitur uero per se
pe/attrahitur/allicitur: quod quidem ipsum diuus noster Aurelius
princeps et pater prudenter aduertit: cū illud expressit in Canone
hoc est Clericorū uita Quamuis utrūque sit necessarium Præpositus
tamen pater plus a uobis amari appetat: quā timeri. Quæ cū ita sint
tu mi Amb. gregem tuū mitius aspice: qui cum effecisti quod est
in te: cōmenda reliquū deo: cui sua omnis/ aut stat/ aut cadit creatura.
Tu pace fruiere tua/ communiq; concordia gaude: sine qua nulla
pars uitæ tibi potest esse iucunda. Hæc ut ad te cōscriberem effecit
fraternæ in domino charitatis fiducia: et familiaritas sancta: quā cō
traximus mutuā sæpe Collegæ. Vale in christo quā plurimum.

No.

Ad Florentiū patrē uenerabilēq; collegā Epif. XXXVI

Væ suscipienda mihi reliquisti: cū a te discessi partim ex uo
q to pulcherrime cōfecta sunt: partim cōfici posse dubius ad
modū sum. Sed neque tamen omnino despero. Sollicitudo
et pertinax labor oīa domat. Quādiu aliqd mihi fulserit spei pui
ciā susceptā non deseram: Tu iterim quoniā ad rē diuinā hæc ma
xiē spectāt: et deo fide: et ab orādo nullo quodē mō desiste. Ad klls.
Sextiles ueniā ad te Ferrariā/ obiturus tecū uisitacionū itinera. Fa
cito te accinctū inueniam. Satis ista per litteras: tum plurima lati
us atque dulcius coram. Interim Vale. Vicissimq; ora.

Ad Raphaelē patrē et Generalem Epistola, XXXVII.

E.i.

u
Istitauimus nuper Prouinciã totã: in qua Patres primũ in /
uenimus bene curãtes creditũ gregem: et familias õnis ma /
ximo dei munere ita saluas / ita integras / ita í õni uitæ parte
cõpositas / et iugũ domini late ferẽtes: ut non tã hoies: q̃ angelorũ
imagines: si quæ sunt uisibiles oculis: cõspicati fuerimus . Sustulit
nos ea læticia ad cælũ usq̃: exultãtes ei: a quo õne datũ optimũ / do
nũq̃ perfectũ illabitur / atq̃ cõcrescit . Iã uero tua bona cũ uenia
fũctus officio / itinerũq̃ labore / quadragesimabo Veronæ: eoq̃ amœ
nissimo et patrio in mõte ad generale Capitulũ usq̃ quiescã / uictu
rus et aliquãtulũ mihi: si tãta ut id possim: í me uirtus extiterit: quã
tenuẽ atq̃ infirmã tuis precibus pater et meritis adiuua . Vale .

Ad Hermolaũ Barbarũ adolescẽtẽ miræ p̃bitatis / et spei
de paterni Aui laudibus . Epistola . XXXVIII .

q
Vas ad me misisti paterni aui tui Hermolae fili epistolas le
gi : uiri q̃dẽ: si de ingeniis et p̃bitate iudicare possum : iter
õnes sui tẽporis doctos sane doctissimi : et studiosos studio
sissimi : ut appellari iure potuerit uir q̃dẽ bonus ac dicendi p̃itus :
quæ ut Catoni placet: ẽ difinitio Oratoris exacti . Et sane si q̃ ex el
minẽtissimis Venetis ẽ enumerãdus iter illustres / et habẽdus statua
dignus: quæ adhuc nulli concessa: Frãnciscus B. mihi uidetur sũmis
et æquissimis meritis sibi id uẽdicare: q̃ rebus a se bello et pace ma
gnifice gestis / singulariq̃ doctrina effecit : ut nõ mõ his finibus : q̃
bus cõtinetur Res Veneta: uiuat barbarũ nomẽ / sed ẽt ad peregrinas
oibus sæculis uagaturũ sit gẽtes . Huius auitæ gloriæ tãta expectatio
ne atq̃ uirtute heres tu puer ẽẽ cœpisti: ut ubi iã firmata uirũ te fe
cerit ætas: cessura q̃dem tibi uideatur maiorũ tuorũ uita superior .
Itaq̃ tene : quæ ingressus es: uirtutis et laudis uestigia laureatũ cal
put et ígenitis tibi bonis / diuinisq̃ muneribus frueri: q̃cquid habes
accẽptum referens ei : a quo omnia sunt magna: quæ possidet hu
mana fragilitas . Vale adolescentum decus: et patriæ spes .

Fran. Bar.
laus .

Ad Ioannẽ Philipũ fratrem: ut p̃rogatũ sibi priora
tũ patienti animo gerat . Epistola XXXVIII .

Ibi progatā fuisse Prioratus dignitatem nescio / an laborē:
 r agro te audio aīo ferre : supra modūq; uexari . q; tibi q; etē
 potius:q; sup̄ioris locū: occultarū sollicitudinū et piculorū
 plenū semp optasti:et parere:q; ip̄erare maluisti . Id si ita ē : ut pri /
 matū honorēq; refugias:equē lator modestā istā eē tibi mētē/ābiti
 oneq; uacantē: sin anxietate oneris : curarūq; molestia habescis ac
 rūpis/deoq; reluctaris:haud recte facere mihi uideris : Nō .n. tibi
 soli natus es. Quippe sumus:ut p̄clare scriptū ē ab Apostolo unū
 ōnes : et sancti ac magni corporis inuicē mēbra . Natura nos certe
 consanguineos fecit: et hōis causa hoīem finxit : et uitā nostrā(ut
 Plato diseruit) ptē patria/ptē amici sibi uēdicāt. Sūmum igitur ne
 fas ducē naturā nō seq; et priuatū facere:quod maxius ille Opifex
 rerū deus mutuū/et cōmune p̄duxit . Qui enī ābitione exuti neq;
 suū uel honorē/uel cōmodū metiūtur : sed p̄fectū subditorū spec /
 tant:illi plane pie agere censendi sunt. Qui aut ābitione ad guber
 nandā rem christi ducuntur:primos accubitus/chatedrasq; amātes:
 quoniā nō per hostiū: sed aliunde ad dignitates conscendunt: illos
 fures/illos latrones dominus appellat:in quos capitalis illa impreca
 tio tonat . Ve pastoribus. qui pascunt semetipsos:qui quoniā gre /
 gem non quidē enutriunt:sed mactant et deuorant : uidētur meri /
 to æterna cruce damnandi:quam partem : quoniam pluribus olim
 tecum corāq; sum profecutus : omitto nunc agredi / profususq;
 tractare. Sed hoc unum dixisse iam satis mihi sit. ne dignitates uel
 amemus : uel quæramus: at neq; amatas neq; quæsitās cum ex præ
 cepto subire oportet / atq; capeffere : non confuso et alienato. sed
 sincero atq; sollicito tractemus ingenio . Vale .

Paulus

.Plato.
 .No.

No.
 No.

In defensione Phalaridis ad Benedictū Calchū Conre /
 gularē urbane et comiter multa . Epistola. XL.

Vis litteris: quas ad me dedisti nuper Benedicte charissime
 r inter cætera scribis iure uictoriæ: qua credis (ut sane est) tuā
 de usuris per nos expugnatā esse sententiā: promissas te mi
 hi Phalaridis epistolas ex fide uoluisse transcribere:et accurate trās
 mittere : modo reperisses exemplar : quod sane cum nusq; repere /

E.ii.

ris : propositum tibi esse altero Phalaridem compensare libello : quem diligenter exarare cœpisti manu etiam tua : et hoc abs te libentius agi : quod Phalaridem ab his non modo studiis liberalissimis : quibus dediti sumus : et in quibus uersamur quotidie : alienum putes : uerum ipsius humanitatis hostem accerrimum : et iniquissimum iudices : et quem pius oculus legat / profecto indignissimū. Habeo tibi Benedicte gratias imprimis ꝓ per te curatum tantopere sit : ut fierem Phalaridis compos : de quo pacti sumus / atqꝫ conuenimus : neqꝫ minus me tibi debere profiteor : q̄ si illum fuisset affecutus : ita mihi satis bona mens : bonusqꝫ animus facit : Cæterum ꝓ alio opusculo / hoc iacturæ refarcias : quod gratius mihi futurum existimes : admodum lætor . Nihil est sane quod nobis dignum ducas . quod ego magni non faciam . Nihil quod ipse probes : quod ego non probem . In quo uero Phalaridem criminaris / indigneqꝫ habes : ridebis quidem ꝓ tibi non omnino assentior : simulqꝫ : si ociosior es : offeram tibi causam : cui respondeas : Duo enim sunt : quæ me ab assensione detorquent : Eorum imprimis iudicium / et quidem doctissimorum : qui illius multa præclara : et magno uiro : principeqꝫ dignissima extollunt : et prædicant : Alterum uero : quod neqꝫ leue mihi uidetur : epistolarum suarum magnæ uirtutis indicia : In quibus præter eloquentiam raram / atqꝫ mirabilem / multa grauissima / multa sanctissima / et summo philosopho et christiano digna comperias : sed imprimis quam tu illi maxime detrahis miram humanitatem : beneficentiã : claritatem . Quid etiam moderatius / ac sapientius inueniri in Tyranno iam potest suo illo testimonio : cum scribit et profitetur aperte se nunqꝫ appetisse neqꝫ suscepisse sponte Tyrannidem seqꝫ malle : si iam posset incolumis : tyranno subiici : q̄ esse tyrannum ? Quid oro honestius : q̄ cum filium hortatur ne successione in tyrannidem ueniat : sed sua omnia in uirtute collocet atqꝫ doctrina ? Quoties et fortunam incusat : quæ eum in ea tempora duxerit : ut aduersus proditores et inimicorum insidias sit coactus mutuendos cruciatus expêdere ? quos nō crudelitas / sæuendiqꝫ libido : sed excogitaret uis atqꝫ necessitas ? Quod si uerum est prouerbum Isocratis illud Mentis effigies extat oratio : siqꝫ fidem et reuerentiã habet testimonium euangelicū

illud Ex abundantia cordis os loquitur: quid est quod eum carpas et hostem humanitatis insimules? An taurum forsitan expauisti? Sed uide mi B. quod ridiculum sit ex hoc et conuiciari et odio habere Phalaridem. Non et nos questiones. ignes. cathaestas. eculeos in peditores et paricidas expendimus? et pietatis genus ducitur in peccata huiusmodi esse crudeles? Dices fortasse hominum uitam spectari oportere non uerba: permultos sine uirtute egregiis laudibus praedicasse et extulisse uirtute: nec idcirco Histriionem existimandum esse pudicum: quod scaenam agens pudiciciam efferat. Non sum qui negem impunitate uitae ac turpitudinem sub specie et umbra uirtutis latere posse: atque latuisse sapissime. Addo ad hoc tamen christianae disciplinae: et nostrae esse modestiae ubi dubia cuiuspiam nobis est uita: potiora laudare. Nunc itaque ipsum uel occultasse uitia: uel simulasse uirtute non est meum asserere: Altum cor hominis et inscrutabile: quis cognoscet illud? Sed ex iis: quae induximus. non abhorret a uiri boni modestia: et eius: qui didicit humilitatis et timoris amare uirtute: magis probare: quam insectari phalaridem: Neque tamen unus occurris mihi tantum contra Phalaridem mi Benedicte: Sed habes grauissimos tecum Phalarimasticos. qui e finibus humani generis eiciendum illum putauerint. Abaris unus est: cuius in illum hunc in modum extat epistola: quam Franciscus Pilelphus latinam aiunt reddidisse. Abaris Phalaridi Tyranno salutem dicit. Ingenium ostendisti contumeliae: saeuiciaeque obnoxium. atque non te Vir peperit. sed immitis Leena: truculentissimusque Sus. Facis omnia uia. omnia opinione praua: atque atrocitate. Itaque noli uocare Abarim uirum pium ad urbem agrigentinam: Aliena enim sunt a me nex et excandescentia: malaque ignorantia. Vale. De eo quoque in officiis Cicero Phalaris inquit: cuius praeter caeteros est nobilitata crudelitas. Et Valerius max. eum numerat inter crudelitatis exempla: de quo et Satyrus etiam: Phalaris licet imperet ut sis falsus: et admoto dictet piuria tauro: Summum crede nefas animam praeferre pudori: quos et ipse secutus nostro in dialogo de perferendis aduersis: eum crudelitatis quoque notauit. Attamen tueri mihi hominem modo benignius ex conscientia cum uisum laudabilius sit ita dico mi Benedicte Excogitata supplicia. Necatorum numerus. horrore plane sit omnibus: Porro

No.

Abaris in
Phalaridem

Cicero
Val. max.
Iuuenalis

No.

No.

Socrates
Plato
Plautus
No.

causa horum atq; necessitas . Illius uerba magna . illius scripta grauiſſima . illius in benemeritos deniq; tot tantaq; humaniſſime et liberaliſſime acta generoſum designant nempe animum : et egregia laude digniſſimum : quem iam ego quidem contēpler : et admirer : condoleāq; tanti ingenii et præſtantiaē uirū in id incidiffe conditionis atq; formidinis : ut non potuerit non exercere ſauiiciā . Quod ſi pacata tempora : quietūq; regnum illi obtigiſſet : a ſingulari ornatiffimorū Regum atq; heroum gloria fortāſſe haud longe diſtaſſet . Itaq; ubi ad utranq; partē grauiſſima habentur argumenta : mihi animi uidetur ingenui / atq; cōpoſiti ſemper potiora tueri : deteriora cauere : hac ſi in altero peccandū : præſtare quidē peccare bene ſentendo : q̄ male . Sed ſatis neſcio operoſe ne in defenſione Phalaridis cōſumpſerim hunc ſemidiē : quaſi nihil habuerim : quod quidē eſſet dignius factu : Heus quid legens dicturus eſ tu mi Be . quando ego me ipſum iam irrideo : quem Phalaris hucuſq; protraxerit ? At Iuuenes ſumus : ut parcere interdum liceat intentioni / atq; labori . Non ſemper corruganda ſunt ſupercilia . Non tetrica ſemper pæ / dagogi / et ferulæ extimeſcenda cenſura . Laxatur interdū etiam a ſapientiffimis uiris et ſumma auctoritate nitentibus animus . Cum paruulis Socrates equitauit harundinem . Platonem quoq; iocis uſum ſæpe : eſt Laertius auctor . Plautus comicus / et Cicero Orator atq; philoſophus ea in re habentur clariffimi . Ioannes apoſtolus auicula luſiſſe inter diſcipulos tradiſſe neq; remiſſiones et luſus cū ſobrietate atq; modeſtia a clauſtris atq; cœnobiis Maiores noſtri ſanctiffimi uiri uoluerunt abſuiſſe . Tu uero comis . faceris . urbanus . et ſemper in domino lætus neq; ab his abhoruiſti unq̄ . Alias de ſeriis et grauiſſibus : ut ſemper facimus . nunc iocati parumper tanq̄ uerbo ſapientis auidito Lætari et benefacere : aut altero illo Tēpus plan gendi . tempuſq; ridendi . Vale .

Ad Io. philippum fratrem de Peſtilentia non extime / ſcēda quæ bonos non interficit : ſed potius trāſ / mittit ad uitā . Epistoſa . .XLI.

b Inas tuas proxime accepi : quæ mihi ſane iucundiſſimæ exti

rere : uel quod dum eas legerem te uidere mihi uidebar : uel quod quem
 admodum se habeant tua negocia plene declararunt : quæ agno /
 scere uehementer optabam. Sed iter cætera frater id me admodum solat
 et recreat: quod luam quaque uagantem non phorrescas: sed te accintum / mu-
 nias domino euocante a re humana migrare. Nihil agere omnino me
 lius aut cogitare denique potes. Fidelis seruus et prudens: quem cum
 uenerit dominus inueniet sic facientem. Amen dico tibi / super omnia
 bona sua constituet eum. Sed eorum ignauiam dolenter audio: qui sic
 trepidant: ut statione relicta de acie profus uelint excedere: quod post
 sæculi calcatas illecebras / et iam uitæ huic cõsepulti uiuere adhuc diu-
 tissime cupiant: quorum nonnulli est: quod grauius est iam pene decre-
 piti neque mortem sibi nominari uelint / poete illud proferentes in /
 medium Grauius est leto leti genus: et apostolicum illud surda aure
 pertransientes Quandiu sumus in corpore pegrinamur a dominno
 Quo modo. n. ad superum gloriam : ad quam ingemiscimus expectantes :
 penetrabimus / aut immortalitatem assequemur unquam . nisi corruptibili
 le hoc primum corruat: et mortale hoc induat incorruptionem / et
 Apostolus Stulte inquit / Quod seminas non uiuificatur: nisi prius /
 moriatur. Etenim ommissa ingenti illa credentium spe hoc loco in no-
 stram infamiam dedecusque excitandi sunt plerique gentiliu seculariumque
 uirorum. Quo animo Socrates fuit: quod morte ei nunciata / et porrec-
 to ueneno mortifero neque uultu neque colore mutatus est? Sed neque
 cessauit inter eos : quod aderant: de animorum immortalitate differere: ut
 magis uideretur in calum iturus / quam mortem obiturus? cumque conspica-
 tus esset quosdam de astantibus largiter moriturum illum deflere: quid a-
 gitis boni adiecerit Ouirii? Atqui ego mulieres hinc abigi iussi ne
 talia facerent. Emigrare quietum me sinite. Est quod a Diis petendum:
 ut hæc transmigratio felix sit: quod ego facio / oroque ut ita sit. Quid
 uticensis ille Cato? qui offensus uictoria Cæsaris: et indignum Ca-
 tone ratus illi seruire: se ipsum cultro petiit / et unguis lacerum
 interemit? quod audiens Cæsar se illi fassus est inuidere : qui tam
 gloriose generosum spiritum eiecisset. Quid Cleantes? Quid ze-
 no? Quid Crisippus? Quid Empedocles? qui mortem ceu postre-
 mum uirtutis præmium / et malorum terminum contemplantes sibi
 ipsis manus intulerunt? Excitari cum his merito possunt duorum

No.

Socrates .

Cato V .

Cleantes.

Zeno.

Crisippus.

Empedocles

Paulus.

exercituū Milites: qui modo apud Budriū strenue atq; fortissime dimicantes/ in acie ceciderunt: magis laudem ac dignitatem anxī feruare: q̄ uitam: quamq̄ quæ utiq; laus uel dignitas: quæ diurna uix sit? Hæc a me sunt commemorata ad pusilorum nostrorum doctrinam instar Pauli Chorintios hunc in modū hortantis. Nescitis q̄ ii: qui in stadio currūt: omnes quidem currunt: sed unus accipit brauium? Sic currite ut comprehēdatis. et omnis: q̄ in agone contendit: ab ōnibus se abstinet et illi quidem ut corruptibilē coronā accipiant: nos autē incorruptam. Quod et dominus in euangelio facit: cū prudentiores inquit sunt filii sæculi filiis lucis in generatione sua. ut ista nobis: quibus propositum est regnum calorū/ sempiternaq; immortalitas stimulū ad currendum adiiciant: horūq; imitatu incitati/ atq; incensi illud quoq; mente uersetur Mori est mihi lucrum: et cupio dissolui et esse cum christo: quod optare possunt ii soli: q̄bus ante acta uita et cōscientia recte factorū arridet: quam tu Germane si possides/ ut semper possidere curasti: mihi eā quoq; charitate fraterna impetrare contendito: qui nescio satis ne præstare possim: quæ alios: ut præsent/ adhortor atq; commoneo. Vale. sicq; in domino uiue: ut nunq̄ moriare.

De cohibenda Monialiū Genuensium petulantia ad
Sixtum. III. Pontificē max. Epif. XLII.

Cripturus ad te Beatissime P. sentio magnopere me cōmoueri/ et pauorē quendā isurgere animo: quē mihi partim splendor/ et magnitudo Bea. tuæ: partim ingenii mei tenuitas uidei incutere: q̄ longe absum ab eorū numero: qui possunt oratione composita/ et eloquentiæ uiribus Celsitudini tuæ parem orationem afferre: et diuinas tuas aures demulcere. Atq; idcirco neq; id modo ullo pacto tentarem: nisi me impelleret Iesu christi causa/ et diuini cultus ratio: munusq; grauissimū: quod Beatitudo mihi delegauit tua: quod quidem: ut ad rem ipsam breuiter ueniā: huiusmodi est. Delegit me S. tua una cum collegis duobus ad publica impudentium Monacharum coercenda flagicia passim atq; quotidie per totam urbem Genuam. Vicos et suburbana petulanti auda

cia/curioſeq; diſcurrentium:et in omnium oculis trita fronte:ac til
lo ſine rubore uerſantium:et quod grauius eſt parum cōtinenter :
parūq; religioſe uiuentium. Quæ res profecto tam fœda:tamq; ne
faria eſt:ut ab omnibus merito ſit deteſtanda:cui niſi modus ad/
hibeat̄:ultimū exitiū inclyræ huic et florentiſſimæ Ciuitati tādē
portendere uideatur/ueluti dudum publicis uocibus omnes chriſti
præcones cōclamitantes enunciarunt:quos ſolus uideris exaudiſſe:
quaſi tibi præcipue iſtuc operis ſit diuinitus reſeruatū : qui religio/
ſus ſemper fuiſti:et ſuper omnis ætatis noſtræ uiros ingenio acerrī/
mus.ſtudiorum atq; bonarū artiū diſciplinis eruditiffimus. et ad/
mirabili inſuper ſapientia. diuinis moribus. ſūma bonitate. ſūmaq;
modestia præditus. Qui præterea debeas ciuitatem hanc tuam præ
cæteris omnibus patrio amore complecti. Et quidem magna nunc
fœlicitas temporum: ut eo tandem peruenerimus : ut quod reliquī
Pontifices max. aut intentatū reliquerunt: aut ſi tentarunt : in me
dio curſu/quaſi languentes omiſerūt : inflāmato quidē animo atq;
optima fide:ut primū coronata ē: Beatitudo aggreſſa ſit tua . Fe/
ciſti profecto rem tuo hoc initio ſanctā atq; digniſſimam:qua nul
lum ſacrificium putari poſſit acceptius deo. Nam cū de Clerico nō
reſidente. de lite conteſtata. de præbendis/atq; reſcriptis et de par/
uis huiuſmodi agitur:tum aures Beat. tuæ querelis patent:et neceſ
ſariis conſulis:quanto rectius curare debuiſti ſalutem ſempiternam
animorū/et ſpiritualibus mederi langoribus? cum tibi dominus di/
cat . Si me diligis Sixte Paſce oues meas. quas ſi non paueris occi/
diſti ? quantū ue tibi maiore ſtudio eſſe debuit:ne ſponſas domini
tui oculus ꝑfanus inſpiciat ? ne uafa templi:quæ in abditis et ſecre
tioribus ſeruanda ſunt locis: circumferantur in publicum ? ne lapi/
des ſanctuarii ſpargantur in plateis inceſtæ Babilonis ? ne ſanctum
ꝑiiciatur canibus/et porcis margaritæ ? Cogitaſti de iis integram ti
bi reddendam eſſe rationem. Cogitaſti raptas oues ꝑ te uerū/san/
ctumq; paſtorem de luporum faucibus eſſe eruendas:et ꝑpriis hu/
meris ad caulas gregis reportandas:et ponendam ꝑ illis:ſi opus ſit:
animā:alioquin non te eſſe paſtorē:ſed mercenariū. Statuiſti præte
rea negociū omne per nos religioſos chriſti miniſtros tractandum
ad exitumq; ducendum:cui parebimus tanq̄ cæleſti oraculo/et uo/

ci nobis e caelo demissæ: et operam sedulo proq; uiribus dabimus :
ut uotis atq; mandatis B. tuæ mos geratur ad unguē. At uero: si cō
tra improbus aliquis thronum Bea. pulsauerit tuæ: suadens durū
esse ad insueta urgeri has mulierculas: et infirmio rem sexū uexari:
debebis illum surda aure dimittere: ne dicam ueluti pestilētē a tua
propellere Sede Proh deus immortalis: quis adeo/ aut uecors/ aut ipu
dens: qui contra fas et iura/ moresq; totius pene orbis et instituta
ausit contendere nostras has monachas : et eas quidem prope innu
mirabiles dimittendas esse pro uoto cuiusq; atq; libidine licentio/
sam uitā ducere. perq; plateas .fora. cōpita. trapezitas .lanistas. et
omnis deniq; tabernas artificum curiose discurrere? In porticibus
cum urbanis/ lasciuiscq; fœminis accumbere garrulas /atq; loquaces?
Aesse conuiuuis et nuptiis? inseruire puerperiis? Saltationes spec
tare. et publicos ludos? Inducere ad se quos amant: et iis patefacere
hortos/ et claustra/ atq; etiam sæpe cubicula? Veliculis suaue redo
lentibus super capillū cæsum ad humeros usq; atq; crispantē. gem
matis manibus. perpolitiscq; calceolis: elata fronte incedere: et quod
horribilius est: ac lachrimis prosequendū: molli colloquio et oculo
rū nutibus illicere quos inspexerit ad libidinosū incendiū? Taceo
quot ecclesiasticos uiros reclinēt ad nefas. Taceo uenēa quibus se p
luūt: cū sētiūt se cōcepisse de scelere. Taceo si pepererit: ne uagitus
exaudiat: infātes suffocari: iugulo ue mactari. Taceo nihil serua
ri eorū: quæ professæ sunt: sed maculari ōnia uoluptatibus: ac fœda
libidine: neq; eas emendari aut corripī posse præpositis suis: uel no
lētibus: uel ad hæc scelera conuiuentibus. Quibus omnibus malis:
turpissimisq; flagitiis nusq; gentium: ullis ue temporibus uel uisis
uel auditis : nemo pfecto est: qui melius mederi possit: q̄ tu diuine
Pont. Sixte: i quē ōnis hæc Ciuitas tua tanq̄ in cōmunē ōniū: cæle
stēq; parentē spectat: rem sacram : et decorē domus dei tuæ pietatī
cōmédans: qui iā pridem potuit iure cōqueri. Incēderūt Sāctuariū
meum igni. polluerūt tabernaculū nominis mei: et nūc tibi itona/
re de caelo excuba tādē Sixte Pastor: et igni aquam supinfunde.
Arce et teneriore grege luporū ibiātū rabiē. Sepi spinis uineā meā.
q; certe: cū effeceris (efficies uero breui: si rei cœptæ itēderis aimū) ita
quoq; ōniū ferme p̄stātissimorū Ciuiū studia ad rē p̄ficiūdā inflā

mari uideo: ut facile sibi possit. S. tua fœlicis exitus spem polliceri: scito te plus Patriæ profuisse: q̄ si illā auri pondere infinito donasses. Sic deū placabis iratū: sic delebis dedecus patriæ: de qua loquitur quisq; cum irrisione ubiq; terrarū. Sic saluti harū ifœliciū cōsules: quæ Sponsi uocem non sequentes: sed alienorū: atq; errantes sicut oues conuersæ sunt retrorsum: fidem irritamq; fecerunt. Sic et immortalē tibi gloriam/æternamq; mercedem comparabis. Sic tuū nomen nō modo memoria eorū: qui nunc sūt: Sed pene omnibus celebrabitur sæculis cū legerit Sixtus. iiii. Pont. max. religionis christi decus/et sacrarū uirginum honestatem/longo iā tempore ad lasciuiam prolapsam memorabili pietate/atq; ingenti in res diuinas ardore reuocauit ad pudicitiam: et sanctissimis legibus religiosas fœminas uetuit cursitare per urbem/et publicis se offerre conspectibus. Sic sempiternas tuas laudes sempiterna memoria consecrabis: et eā opinionem: quam de te/tuisq; uirtutibus omnes iā receperūt: tuebere. Quibus omnibus debes inseruire teq; ostendere: cum ex omnibus iis: quæ recte gerūtur: nihil his: quæ modo attigimus: possit uel maius/uel diuinius cogitari. Vale Sacrosanctum Christiani nominis caput et fœlix esto perpetuis sæculis: cuius beata uestigia adoro humili mente p̄stratus. Genuæ pridie nonas Ianuarias.

Eiusdem causæ altera ad Sixtum Papam. Epistola. XLIII.

em profecto diuinam/et Ciuitati tuæ salutarem: tuoq; nomini sempiternā laudem allaturam: qua nulla melior/nulla laudabilior/nulla deo acceptior excogitari poterat: suscipisti B. Pater: ut quantū diuini odii erga tuā hanc ciuitatē Moniales turpitudine concitauerant: tu tantum ueniæ illas corrigēdo ipetraueris: et quantū illæ ruboris atq; dedecoris patriæ icusserāt: tu tantum laudis et ornamenti attuleris. Recreasti bonos et clarissimos ciues. Recreasti religiosos omnis/et christi seruos. Recreasti sanctos dei præcones: quibus abundat hęc Ciuitas. Omnesq; tibi a maximo ad minimum usq; gratias agere gestiunt. tuamq; Beatitudinē i cælum laudibus ferunt. Videmus iā Ciuitatem hanc: cui antea diffisissimus fœliciter ituram deo salutari propicio/teq; auctore B. Sixte:

qui existimasti tanta huiusmodi monachorum flagicia ignauiter a
Maioribus neglecta amplius non esse negligenda. neque meliore ra-
tione poterat S. tua his malis consulere: quae rem totam religiosis nobis:
et quatuor selectis Ciuibus: qui ut auctoritatis maxime sunt: ita zelo
animarum fuerunt semper incensi. Sed quoniam ferunt has muliercu-
las obstrepere tuae Beati. auribus: et apud celsitudinis tuae sedem habe-
re tutores: qui auro corrupti uel prauitate animi inducti suadeant
illas haud esse artandas: rogamus supplices egregiam diuini tui ani-
mi constantiam: non exaudiat horum hominum uoces uirus pestiferum
sibilantes. nihil inter sanctum et profanum: aequum et iniquum discrimi-
nis facientes. Eiulabunt inquam. minabuntur fugam: et precipitia:
si legibus uerentur ne in publicum uagentur. ne ornamentis solitis
utantur. ne introducant quos uolunt. Et quidem frenetici et aegro-
ti uehementer medicos detestantur: atque blasphemant: dum eorum
uulnera curant: quos denique curati atque incolumes facti praemiis:
et honoribus habent. Parentes plagis et tonsionibus dulces liberos
cadunt: ut disciplina moribusque formentur: Totus et christianoro-
rum coetus ad confessionem. comunem. ieiunium: et huiusmo-
di reliqua legibus trahitur: et nos dubitabimus nugaces has foemi-
nas trahere? Magnae auctoritatis: magnaeque imperii esset tronus san-
ctissimae tuae Maiestatis: si non potest his legem imponere. Sed esto
iam clamet. palmas collidat. crines et pectora ungibus lacerent: an
non grauius profanari rem sacrae? Sponsum christum habere ludibrio-
uerum deum et humani generis redemptorem? suasque ancillas: cum ipu-
dicis oculis: tum foedis congressibus prostitui? Quibus tantis profecto
malis nisi consulat: ab irritata tam turpiter potestissimi dei seueritate
atque iusticia expectanda est ultima Ciuitatis euersio: et timenda tibi
B. pater non exigua conscientiae culpa. Quod ne accidat unquam: peti-
mus abs te perpetuam animi constantiam: quam certe debes ante
omnia tibi: qui non potes negligere eam: quae tibi commissa calitus
est: omnium salutem. debes patriae: ne tanti facinoris poenas luat.
debes: quod tandem maius est: deo ipsi: cuius uicem personamque hu-
mano in corpore agis. Vale.

De legenda Pontifici Epistola ad fortunatum Concano-
nicum . Epistola. xliiii.

Lurimum salue in Christo Iesu Fortunate uenerabilis atq;
p charissime. Quas scribimus ad dominum omnium et sanc-
tissimū Papam primū ispicies: deinde Sanctitati per te suæ:
eas legi si igressus ad illā patere tibi facile poterit: uehementer opta-
mus. Si minus: ut Cardinalis Spoletāi uiri plane officiosissimi atq;
sanctissimi opera/auctoritateq; utare tibi suademus: quem promp-
tum se exhibiturum haud dubitamus, tanta est illius uirtus / zelus
et bonitas: cuius Dignationi me atq; Collegas quantum oīo potes
trade/atq; commenda: deq; euentu rei nos protinus admone. Vale

Ad Philippum parmensē christi seruum de primis Spiritualis
Tyrociniū institutis Epistola. .XLV.

Voniam quemadmodum ipse constitueras: egoq; optabam
q eo die: qui tibi omniū fœlicissimus effulsit: istic adesse non
potui: teq; ea uoluptate afficere/ut q fueras meo suasu/meis
que uocibus ad humanorū contēptum p̄motus: esses et meis æque
manibus tyrociniū insigniis et niuea religionis stola iniciatus. Id
circo te nūc optime mi Philippe absens uel litteris p̄sequor: quibus
cum detrimentum presentiaē nostræ: si quod fuit: cōpensēs et repes.
Neque profecto gratius tibi quicq; p̄ter p̄sentiaē/ uiuūq; sermonē
afferre: ut arbitror: possum: Sed quod neq; tanto pe tuis istis fœlici-
bus cœptis conducere uideatur. Vt enim nouæ plantationes prius/
q̄ altis firmatæ radicibus sint: crebra cultoris manu et custodia indi-
gent: ita sane tener anūs/et regeneratus in christo meliora/et mul-
to plura ut florescat et redundet/adiumenta desyderat: Alioquin
arescit incultu aut asper fit et agrestis: Quod sane tibi ne eueniat:
ea in re studiū omne curāq; et diligentiaē adhibere mea in te chari-
tas debuit summa quidē et debita. Sic n. iā possumus multos ānos
hanc uitā expti: uiam struere iis: qui mō ingrediunt̄ et spiritualia
bellaturis arma prebere. cohortari. assistereq; ad latus in acie.
Arma itaq; sancta: quæ induas multa equidē sunt. Sed hæc prima
mihi esse uidētur. Nimirum ut te renatum ante oīa cogites/ p̄sonā/
q; infantis imbecillis. et inermis ostendas: teq; per hæc rudimenta et
nouæ lucis initia gerulæ credas illius fouendum sinu/ pectorisq; alē

Similitudo
uerissima

Renascatur
christi Tyro

dū uberibus: sine cuius nutu nō fari. nō uesci. nō proficisci . nō ali-
quid aliud uel obire uel suscipere audeas. Simulq; nihil ex te posse
aut sapere existimes: sed mollem ueluti ceram facilemq; materiem
formaturo te prorsus exhibe p̄ceptorī. Quā quidem p̄ceptōnē
primā atq; pulcherrimā discipulis tradens auctor summus religio /
sæ uitæ beatæq; institutæ: Nisi inquit efficiamini sicut paruulus iste
non intrabitis in regnum cælorum / et almus ecclesiæ parens rena /
scētibus nobis de ipso religionis nouo castoq; cōiugio p̄cipit. Qua
si mō geniti ifantes rationabiles sine dolo lac cōcupiscite Hic Pau-
lus ēt noster cū ad Galatas scriberet: qui se p̄dicāte crediderāt bap-
tizatiq; erant. Filioli mei inquit quos iterū parturio donec forme-
tur in uobis christus. Et hebræos istruēs facti estis inquit: quibus la-
cte opus sit nōsolido cibo. Omnis. n. qui lactis est particeps: expers
est sermonis iusticiæ. Paruulus. n. ē. Perfectorū. n. est cibus solidus /
eorū q; pro cōsuetudine exercitatos habēt sensus ad discretionē bo /
ni: Deq; seipso commemorat / cum essem paruulus loquebar ut par-
uulus. sapiebā ut paruulus. cogitabā ut paruulus: cum aut factus sū
uir euacuauī quæ paruuli erant. Nec id quidē exigua cū re. Huma-
nus. n. aiūs hortos imitari mihi uidetur / rerūq; naturā. Hi nāq; iac-
ta femina: delectaq; nō nutriūt nisi certe uacui prius / cultiq; solici /
ta agricolæ manu. Ipsa quoq; natura rebus singulis principia infor-
mia atq; indigesta primū tribuit. deinde speciem et elegantiam pro
captu cuiusq; paulatim inducit: demum ad perfectum robur / con-
sumatamq; pulchritudinis rationem ea ipsa conterminat. Ab hac
igitur: quam dicimus: Infantia et ceu primis naturæ elementis assu-
escat iprimis Neophitus christi pure simpliciterq; parere : pastoris
sui uocem audire: presto esse: inter p̄cepta ipsa discrimen nullum
facere. Nihil de iniunctis graue ducere / aut factu difficile : etiam
si quæ iubentur eiusmodi sint: ut nullo pacto fieri queāt: agrediaſ
uehemētius tamē oīq; conatu tētet / nihil ābigens cum p̄positis sibi
patribus pareat parenti deo et saluatori suo paruuisse contestanti at-
q; dicenti. Qui uos audit me audit et qui uos spernit me spernit.
Quam ob rem: qui pastoris iussū non accipit cælestia ueluti oracu-
la: aut illum ipsum quidem aliter omnino obseruat atq; ueretur: q̄
Christum ipsum: cuius ille personam gerit et uicem: eius inanis est

Similitudo
certa.

Obediens
Sit.

uita/inanisq; religio. Nihil contra tam magnum, tam excellēs tāq; conueniens uitæ perfectæ atq; sanctissimæ: q̄ prōpre et sine delectu iussa uniuersa capeſſere ipigreq; perficere: quā sane ueram/ eximiā q; uirtutem cum aſſecutus fueris mi Philippe i eaq; ita p̄feceris/ ut nihil audeas/ uel ſuſcipere/ uel omittere niſi illius iuſſu atq; decre/ to: te ſcito: tum quod eſt omniū difficillimum ſuſcepſiſſe: tum reli/ quarum uirtutum omnium fundamēta ieciſſe. In quo hæc uirtus maxima ineſt: non uideo quid ei deeſſe poſſit ad laudes cæteras cō/ ſequendas. Hæc uiuens/ et uere digna hoſtia eſt. hæc ſacrificium/ omni certe theſauro precioſius: in quo nō ouis/ aut hircus ut olim in lege: ſed uoluntas ipſa litatur. Hæc te o pie et optime Ieſu cum in forma dei eſſes: exinaniuit: ut tuo exemplo imitatores filii intre/ pide id factitarent/ animasq; ſuas ut ſcriptum eſt ſub obedientiæ iu/ go cum gaudio caſtigarent. Qua de re Apoſtolus inquit et qui/ dem cum eſſet filius dei didicit ex iis: quæ paſſus eſt obedientiam: et conſumatus/ factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalu/ tis æternæ. Vis noſſe q̄ cara hæc ſit filio dei: qui eam: ut diximus: ſeruauit et docuit? Diuinum illum ad Abraam animaduerte ſermo/ nem Iurauit per memetipſum/ quia feciſti rem hanc: et non peper/ ciſti filio tuo unigenito benedicens/ benedicam tibi et multiplica/ bo ſemen tuū ſicut ſtellas cæli et uelut harenam: quæ eſt i littore/ maris. poſſidebit ſemen tuum portas inimicorum ſuorum et bene/ dicentur in ſemine tuo omēs gentes terræ: quia obedisti uoci meæ. et quod ſæpius ſcriptura commemorat. Melius eſt obedientia q̄ uictimæ. atq; ideo ſe maluit in holocauſtum et uictimam p̄ peccat/ tis offerre: q̄ patris obedientiam minuere: cuius typum ille inocen/ tiſſimus præſetulerat Isaac: Caue igitur ullo modo iam credas mi/ Ph. te aliquod poſſe maius inceptare/ et proſequi facinus: q̄ ut ſis perfectus obediens. Hac in te dominante uirtute: non recte mo/ do ſancteq; uiuere per eam tibi licebit: non uicia omnia ſuperare: nō in tuto ſemper et extra piculū omne quod poſſides hēre: Sed ſi/ gnis clarebis/ atq; miraculis: ut ille Maurus: q̄ diui Benedicti glorio/ ſiſſimæ ſectæ monaſticæ patris iuſſu: p̄ lacū: i quē ceciderat Placi/ dus cū aquā iſſet haurire: ſicco ueſtigio cucurrit ad Placidū: et illū/ nullo labore manu data ex undofiore fluente duxit ad littus.

No.

Obedientie
miracula.

Floruit in Sythia hæremo Ioannes ingentis sanctitatis et nominis
Abbas: qui eruditorem Thebeum sanctissimum habuit iuuenis at-
q; neophitus. Huius parendi promptitudinem ut exploraret quan-
doq; Thebeus: baculum: quem manu gestabat aridum defixit i ter-
ram: mi o Ioannes facito inquires indefesse quotidie huic ligno a-
quam infundas/ si forte uirescat/ assurgatq; pomiferum. Quod op-
tima spe tribus ille cū fecisset ānis: et id duro equidem/ immensoq;
labore: quoniam aqua ipsa tantum sane distabat a stipite: ut cum
uespertino crepusculo aquatum interdū iret: non citius: q̄ in sequē-
ti aurora remearet: (In seruis suis mirabilis deus) Triennio exacto
mox in proceram se plantam hic baculus efferens/ sapidissima at/
q; gratissima non pauca præbuit poma: quæ Thebeus cæteris porri-
gens hæremi fratribus: En gustate dulces obedientiæ fructus lætus i
quit/ hos admonens pluris uirtutem hanc ducere: q̄ plane uitā Ve-
rum q̄ et illud præclarum exemplum/ memoratuq; dignissimum
quod hanc perfecte uirtutē edoctus discipulus ille præbuit: q; Lee-
na in se irruente conspecta: quæ enixa Catulos pastum anhelos/ tru-
ciq; ore querebat: cum tremens et palidus protinus inhorruisset: ad
subitum pastoris/ magistriq; preceptum factus intrepidus/ in Leenā
se uertit. et apprehensam per hirsutam lanuginem traxit ad patris
uestigia nihil repugnantem/ quin mitem potius/ ac blandientem/
Assentiar itaq; semper iis mi Philippe: qui hanc uirtutem/ et grati-
am in dei seruo cæteris anteponunt: quod tu te ut facias/ et semper
admonebo/ semperq; rogabo. Debebis et simul intestinos in te
nascentes malarum cogitationum æstus surgentesq; tumultus: et
uniuersa cum his prauitatum irritamēta ac sæculi uanas undiq; cir-
cunfusas illecebras mox ut se insinuauerint / et animo irreperint /
ad petram allidere prophético illo edoctus oraculo Beatus qui te /
nebit at allidet paruulos suos ad petram. Ego despero quēq; tute
ac sine cadendi continuo/ impendētiq; periculo posse in monaste-
rio esse: qui spirituales morbos/ et pullulantia uiciorum germina ta-
citus intra se nutrit/ aut certe fidit propria manu se se his posse me-
deri: quippe cum uulnus sanari nequeat quod medico celes: quādo
etiam nemo nisi expertus callere possit spiritalem hanc medendi /
artem/ et loco/ et tempori opportuna medicamenta præbere. Sēper

Tyro curet
agnosci

No.

enim religiosorum hominum / maiorumque nostrorum hæc audiui
documenta fuisse. nihil æque utile fore iis qui deo seruire cœperit:
quam se rotos tradere iis Pastoribus / atque cōmittere: qui sibi præ/
sunt: qui dei formam præferunt / et maiestatem: et in quorum ani/
mos atque ora etiam nescio qualiter deus ipse illabatur. perque eos mi/
rabiler fane et operatur et loquitur: quemadmodum innumeris
pene testimoniis sacræ nos litteræ docent. Hoc qui fecerit / et accu/
rate ad unguemque seruauerit / se intelligat nō modo interire nō pos/
se: sed nec ullos sibi diaboli laqueos / ullaque tela nocitura: cum in/
tuto illud quidem sit omne: quod in patris manu positum est cul/
raque pastoris. Tanto etiam ille ueterator et antiquus hostis laborat
superbiæ uicio ut se prodi: fraudesque et commenta patefieri sua
ferre non possit: quin mœrebundus a certamine ultro discedit ran/
quam uictus turpiter ac explosus insidiis dissolutis suis: proditio /
ne, fraudeque detecta.

Magnam præterea ad uitæ sanctitatem et reliqua omnia recte ob/
eunda uim habet Oratio: cui peculiariter quotidie intentus / assi/
duusque esse debebis. Per hanc enim te ipsū primū inspicias et uelu/
ti in speculo contēplabere: quo nihil in homine melius. nihil ad pfu/
ciendū aptius atque cōmodius. Qui enī se studiosse / accurateque inquī/
rit: is uere homo est / idēque sapientissimi appellatione dignissimus.
Qui se autē nunquam inspexerit / aut certe inspicere desierit: is profecto
mea sētētia pecus magis: quam homo cēsendus est: cuius natura se ipsā
ignorare utique est. Per hanc hūanus animus adhuc degēs in corpore
cælestia attingit / et nūc etiā quantū fas est deū ipsū certe cōplecti/
tur. Per hanc denique feruor charitatis: per quā deus nobis / nosque
illi cōiungimur: sic icendiē: ut nulla procella: nullaque aquarū iundā
tiū uis tā beatū incēdium possit extinguere. Sed ut breuiter dicam.
o quantum admiranda es / religioseque colenda fœlix oratio? Per te
quicquid petimus: si rite petimus: exoramus. Tu semper beata /
si bona in conscientia nites. Tu deliciæ uirginum. Tu uiduorum
solatium. Tu gloria Sacerdotum. Tu martyrum clypeus. Athle/
tarumque uictoria. Tu dulcitus mœrentium. Quies laborantium.
suauitas lætantium. Tu signorum effectrix et uirtutum omniū
ueneranda custos. Tu nullis summissa legibus. nullo angusta lo/
F. i.

No.

Oratio
crebra.

No.

Vis orati
onis

Orationis
cōmendatio

co. nulloq; unquam tremefacta supplicio . De puro corde et libera uoluntate nasceris: et ideo tuta semper et libera es: ut qui te talem genuere parentes . Per te extollitur dei filius . Propiciatur pater . Afflatur spiritus sanctus. totaq; trinitas simul glorificatur et super exaltatur in saecula . Per te torquetur hostis Diabolus: et mortifera spiritui subigitur ac prosternitur caro . Quid tandem uirium habes / quid certe laudis tua prisca facinora / celeberrimaq; miraculorum copia declarat / atq; nobilitas . Inter Amalechitas et populum dei decertatum est acriter ut sacra historia refert. dum committitur pugna: si Moises orat Israel superior est. Si orationi cessat intendere : inclinatur / Amalechita uincente . Quos armis sistere non potuit Moises: hos oratio subegit ac domuit . Tuo auspicio manu foeminae Olophernis superbissimum amputatum est caput. Te fauente de Senacherib graui hierosolyma bello praemete Rex Ezechias triumphum tulit centum octoginta quinque milibus hostium caesis / ac Duce fugato. Regiq; supplici: cui postrema iam mors imminebat: non modo misericordiam et pacem: sed et tria uita lustra ipsa impetrare sola ualuisse. Per Moysen: quae tanta res uix credi possit: graui populo / et idolis dedito Deum ipsum indulgere et commisereri adegisti: Dimitte Moises ut irascatur furor meus reclamantem. Quid de te plura cum pro te cogi ac uinci passus etiam sit: quod solus est inuictus / et praepotens et pro quem sunt omnia: quae potest omne creatum? Hac igitur tam excellens. diuinaq; uirtus tuo semper in sinu requiescat: quae ab humanis te abstrahens uehat in caelum et ferat pro speciosum omne sublime: reque maximis repleat gaudiis / ac spe erigat ad sempiternae felicitatis proposita praemia: quae tanta utique sunt / tantaque amplissima / ut nullis aliis sensibus: quam aetate purgato ad eaque uehementer erecto intelligi queant. Ad hanc tibi lectio erit addenda / non oisaria quidem . i. non quae laqueis disputationum / rerum sublimium / aut disertae ornataeque eloquentiae amoenitate te irretitum teneat: sed quae spirituali duntaxat animum ab his praesertim: initiis dulcedie pascat. illustret. incendant. Sitque illa / modo prauiua / modo comes ita : ut quemadmodum / diuus noster Hieronymus praecipit Orationi lectio / lectioni succedat oratio: eaque ueluti quotidiana animi pabulo fugare : quam et nobis precipisse primum nostri huius felicissimi ordinis patrem nulli dubium est ubi in Canone

Iudit.
Ezechias .

No.

Lectio sacra

No.

Codices ait singulis diebus certa hora petantur . Extra horã qui petierit nõ accipiat. Nouerat uir ille factissimus quos in se fructus : quas uires. quasq; uoluptates dignas et admirabiles lectitandi usus haberet: ipsaq; abdita icælesti sermõe dulcedo: quippe q sub tene ris adhuc fidei elemētis Esaiã iussus ē legere: qui idē cū illud Apo stoli legisset aliquando/ Induimini dominum Iesum christū: erro rum suorum depulsa caligine: mox caperit lucem intueri ueritatis. Eunuchus Candacis reginæ Iudæã pagranti quis dubitauit eū scri pturæ locum: quem legēti sibi Philippus enodauit: salutē. et baptis matis fontem peperisse? An alia fortasse ratione Cecilia uirgo euā geliū christi gestauit i pectore? Quæ fãe res tanti: aut quæ tã erecta fiducia illã potuisset et puellã: et sponsam inducere ad oia humana spernenda/ si non ex euangelio didicisset uirginibus christi centesimū ppositum fructum. et de casto calibatu uirginū filios procreari cælestes. de mundi uero nuptis terrēos? Qui fœlicissimæ uirginis : et matris dei uitam scribunt: illam referunt assidue lectitasse . atq; illam ideo cum salutatū delaberetur Arcangelus icumbentē libro fingi arbitror : quamq; pictoribus: atq; poetis quodlibet audendi semper fuit æqua potestas .

Cæterum: ut cuiq; uirtuti suos fines demus : nõ erit litteris tamē in desinēter incūbendū: sed ex ipsa mox lectione deducenda erit Me ditatio . Vt enī lectio eorū: quæ eligēda: quæq; fugienda sunt : est in dagatrix iuxta ppheticum illud Declaratio sermonū tuorū illu minat et intellectū dat puulis: sic Meditatio quæsita. inuestigataq; cõprehtēdit atq; degustat: de q̄ ē etiam illud i psalmis Cõcaluit cor meū inra me et in meditatione mea exardescet ignis . Gradus enī quatuor exercitationis spiritualis uitaq; sanctissimæ maiores nostri summa auctoritate uiri atq; sanctissimi esse putauerunt. Lectionē. Meditationem. Orationē. Contemplationem. Lectionē: quæ inq; reret. Meditationē: quæ quæsita gustaret. Orationē: quæ de gusta ta peteret. Contēplationē: quæ petita recipet: quorū gaudio ab his sensibus/ crassioribusq; cõtagiis abductus animus atq; sublatus con iugaretur mirabiliter deo. Sed de postrēa hac summa. cõsumataq; uirtute quoniam quidem paucorum est: magisq; gustari: q̄ explica ri potest : dicendum uidetur amplius nihil.

Eunuchus

Cecilia

Post lectionē
Meditatio .

No.

rubrum

allium

Postquam

Mediana

Ratio uerif
sima.

Iam uero de humilitate aliqd : que uirtus christi seruo usq; adeo e
necessaria . ut sine illa uana sint cetera : qua et q; uere possidet cum
ipsis : ut ita dixerim angelis possit omni reliqua in re de fœlicitate
certare . Hæc eni fundamentu et culmen bonoru oïum dici merito
potest : et diadema decoris possidētibus illam : de qua pulchre Apo
stolus ait . Stulte quod seminas nō uiuificatur / nisi prius moriait .
Iobq; sanctissimus Qui humiliatus fuerit erit in gloria et qui incli
nauerit oculos suos ipse saluabitur . Extitere q̄ plurimi priorum tē
porū nostræq; ætatis memoria : ne minuti singulorum exēpla cong
ram : eruditi plane / maximisq; uirtutibus præditi et i omni laude / ac
dignitate principes : qui quoniã præstantissima hac caruere uirtute :
miserabili tandem casu / naufragioq; pierunt / eorum operibus insi
diante supbia : de qbus propheta sententia illa e admodu grauis
Dissipauit dominus ossa eorū : q; hominibus placent . confusi sūt
quoniã deus spreuit eos / et qdem grauis . Nã si eorū ossa sunt dissi
panda : quid porro reliquum erit in his quod inane lubricūq; non
sit : cum nihil solidi in se habeat exossatum corpus humanū ? Aut
sane quo perfugio fouendi iã erunt cū eos spreuerit deus ? Quos
tū maxime spernet : cū uidelicet cuiq; mercedē ppriã reddens : ifœli
cibus his habite inqet inanes et uacui recepistis mercedem uestrã :
laudem hominū et miserã gloriam . Quæ . n . uirtute præstare debui
stis : a uitio deduxistis / mentiti cōscientias bōas imitatiq; fatuas uir
gines : quæ habentes lãpades oleo uacuas a sponsi thalamo exclusæ
sunt habitæq; ludibrio . An non impiū et sacrilegum e nostrorum
opum laudē nobis ascribere : cum eorū quæ bene agimus : nihil oïo
sit nostrū : sed eius : a quo accapimus unde agamus / et a quo effluit
origo omnis et ratio boni ? Ita et nō amentis est recta sequi laudis
cã . oculis seruire ituētium . aura populari miserabiliter ferri et qua
si mercedē benefactorum ducere hominum gloriã . quæ sane nun
q̄ satis digna merces esse poterit : cū semp temeraria sit : semp icerta
semp ianis / et cuiusq; arbitrio et uoto pmissa ? Sempiterna sit mer
ces ipsa uirtutis prorsus e opus / et humanis præmiis longe præstan
tior : quã neq; dare neq; arripe quisq; hominū possit / sicut nec ipsã
quidem uirtutem potest . In abditis igitur conscientie thesauris
nostra omnis gloria lateat : sicut scribit Apostolus Gloria nostra

hæc est testimonium conscientia nostræ . Itemq; nos autem spiritum huius mundi non accepimus: sed qui ex deo est : ut sciamus quæ a deo donata sunt nobis / Aut certe . si gloriari libet : in domino gloriemur : quoniam nō qui se ipm commendat ille pbatus est: sed quem deus cōmendat. Ad hæc sane : quæ i domio ē gloriam dies atq; noctes excitandus est animus: quæ quoniã deo seruit: solida ē / et incorrupta / porroq; et sempiterna: nosq; excitat et īpellit ad currendum alacrius de uirtute in uirtutē p̄ apertū nobis iter / eos imitantes: q̄ sapius ī agone uicerunt : aut qui primi stadiū tenuere: q̄ erectioribus animis / ac spe meliore luctā ineunt rursus / et cāpū acrius petūt. Qua et icēsi optimi oēs et sãctissimi uiri diuini adepti sūt nomē. His igi limitibus cōtinēdus ē aīus / nec uēto p̄mitēdus: ut illi soli placeamus: qui p̄ nobis ē factus oīum qui sūt: unq̄ ue fuerūt abiectissimus atq; humillimus . Quiq; accedētib; nobis ad suæ castra militiæ Tollite inqt iugū meū sup uos et discite a me quia mitis sum et humilis corde: et cui dauid canit ī psalmo Populū humilē saluū facies: et oculos supborū humiliabis. Quod enī facit ī dapibus atq; cibariis sal / ea condiēs atq; p̄seruans. hoc et ipsis uirtutibus humilitas facit. et multo q̄ppe potiora . Nã eas nō mō sapidiores reddit / icorruptasq; tuef: sed in sublime effert: suoq; auctori deo efficit chariores. Nō potest sermo sacer uel mentiri uel fallere . Quæ procedūt de ore meo nō faciã dicit dominus irrita . Et cælū / terraq; trāsibunt: uerba aut mea nō prateribunt. Sed quid nobis īsonat sermo sacer iste atq; diuinus? Oīs porro q̄ se humiliat exaltabit: et qui se exaltat hūiliabitur. et deposuit potentes de sede et exaltauit hūiles: cui et testimonio ē illud ad ecclesias Petri Hūilia mini sub potēti manu dei: ut nos exaltet ī tēpore uisitationis . Tu igi mi Ph. iuitatus ad nuptias nouissimo loco discūbe / ut ueniens q̄ te inuitauit Amice dicat ascende supius tibiq; sit āplior corā discūbentibus honor . Sed nūquid nō es iuitatus ad nuptias? Immo iã exceptus: ubi nouæ nuptæ Agni Epithalamia celebrātur: ueste nuptiali clarus atq; īsignis. tantū uide ut hūilore loco cōsedeas : ut ab Triclinii magistro iubeatis ascendere. merearisq; ex eorū fieri numero: quibus dicitur p̄ p̄phetā ī psalmo Surgite postq̄ sederitis: q̄ manducatis panē doloris. De tollerātia uigiliarū atq; laborū . De

frugalitate et abstinētia uictus: p̄ quam legitima ieiunia celebrānt .
De castitate: quæ i carne mortali ducit uitā angelicā : De incessu .
statu . cultu . deq; reliquis uirtutibus multis conquirendis aut uitiis
declinandis: quibus quotidie frangimur : tibi poterā multa p̄cipe :
Sed res infiniti negocii / et quæ nusq̄ modū inueniat . Sed potiora
collegimus: et quæ tibi magis necessaria fore sumus arbitrati: i quib;
bus parūp cū exercitatus fueris: primaq; difficultates euiceris: quas
cuiusq; rei pati solent initia: erūpet tibi noua lux quædā: qua intue
bere nescio quomō / deus scit ea: quæ nō licet homini loq̄ . Fructūq;
uirtutis dulcissimū tranquillo et sedato iā aīo degustabis . Eruntq;
lachrymæ tibi ueluti nectar die ac nocte dū diceſ tibi ubi deus tuus
est? Sēties illabi ad ima præcordia faces spūs s̄cti: per quē uetere ser
uitute depulsa / filiusq; adoptionis effectus clamabis Abba Pater .
Dēiq; solitudinē et ōne secretū desyderabis: et quocūq; te uerteris
solus : ibi offerēs hostiā cordis domino deo tuo in clamabis et dices
Quā dilecta tabernacula tua domine uirtutū / concupiscit et deficit
aīa mea in atria domini . Psalles mente: Psalles et spiritu / et passim
tibi resonabit i ore canticū nouū: quod cantari fas nō ē nisi iis : qui
ēpti sūt de terris primitiæ deo et agno . Quæ mi Philippe cū tibi
degustare cōtingerit : (cōtinget uero fauēte deo: si monitis fidelissim
is atq; amātissimis: quibus te sumus incredibili charitate cōplexi
obtēperaueris .) tū te rogo p̄ Deū Matthæi tui memineris ad chris
ti crucē: hominis qdē meritis p̄ exigui / et rebus his omnibus atq;
uirtutibus tibi p̄positis indigentis: q̄ tamē ut ad ista uenires suis te
uocibus incitauit / et incitatū deinceps: ut potuit cōfirmauit . Vale .

Ad Aloisium Cendratam de casibus fortuitis constanter
tolerandis Epistola. XLVI .

Asus humanos optime Aloisi noli ægro aīo ferre : aduersā
temq; fortunā: quæ neminē lædit nisi uolentem: et nulla: si
sit prudentia ea ē: expauescere desine . Virtus igne p̄batur:
quæ si p̄fecta ac solida fuerit uī ignis et icudis sentiēs flauescit et r̄
tilat . Sic enī filium genuisti tuū: ut statī natus / obnoxius esset cre
bris / alternisq; bonorum / malorū ne immentium uicibus: et ea le /

ge eundem a deo tibi mutuatum fuisse nūq̄ dubitasti: qua reliqua
hominū turba exit in lucē: quorū uita/iugis pœna ē atq; suppliciū.
Et nunc carere patria/ et indigna affici culpa graue et indecorum
putas / cum hac ipsa/ et his q̄dem longe grauiora excelsō aīo et in/
uicto tollerare / et pulchrum sit et diuinum / planeque nec iniu/
cundum : quoniā uirtus q̄dem a iucūda suauiq; uita separi nō po/
test? Quod si iudicare recte/ et uerum diligenter excutere ipse cura /
ueris: nunq̄ dubitabis plus boni uirtutē agitatā sapiusq; petitā ī se
habere: q̄ intactā fœlicitatem: ocio/ ignauiaq; torpentem. Qua qui/
dem in re exēpla mihi tecū citāda sūt nulla: q̄ singulari doctrina/ et
experientia maxima præditus es . Quo circa si tibi id persuadere iā
potes: ut certe et constātiæ et moderationis tuæ erit: nihil mali tibi /
filioq; contigisse: extinctus iam erit mœror tuus oīs: qui te uexat et
cōficit : Immo quod magnificentius ē: uirtus ipsa plus uiriū tibi da/
bit: q̄ detraxerit cæca fortunæ malignitas. His de causis debebit in /
stitutus / et generosus tuus aīus istuc molestiæ leniter ferre: et sub/
rolleratiæ iugū inuictæq; uirtutis collum latus iā mittere : quæ qui/
dem hominē efficit: cum humanis: tū diuinis honoribus dignum :
suoq; auctori deo consociat: cuius admirabilis bonitas atq; solertia
humana omnia : quæ appetibilia præciosaq; sunt : tam crebris et
subitis contrariis miscet: ut inde cōpulsī studiosius cupiamus bona
sempiterna atq; cælestia: quorū gratia conditi sumus. Filius tamen
et si extorris est: recte se habet: et contubernio fruitur uenerabilis
cuiusdam deoque deuoti præbyteri: et ad me sæpe diuertit : mea
que continue opera. officio. studio : consilioque iuatur . Vale.

No .

De beato Seraphini obitu. illiusq; uirtutibus ad Carolum
et Ptolemæum Cefenates Epistola . XLVII

Virtus iam mensis agitur: aut sextus q̄dē : ex quo neq; uos
q̄ uidi: neq; litteras a uobis accæpi ulla. Interim Seraphinus
noster factissimus amor/ nostræq; in christo delicia: in quo
uirtutum ōnium spes magna lucebat: repentino lāgore nobis futri/
pitur: ut elapsus ab oculis magis: quam profectus a uita uisus mihi
equidem sit: In quo quisq; nostrum haud paruam iacturam se fel

F. iiii.

Seraphini
dotes .

cisse arbitrari merito potest . Quartus enim erat ex cœtu nostro :
quē peculiariter amaremus : et a quo uicissim ipsi studiosissime co-
leremur . Quoties Deus bone ego absens delectatione mirabili
quadā sum uisus uidere tetragonum illū : quē superiore anno urbe
Bononia metu pestis relicta : in Belliāo nostro / tuto amœnissimoq̃
secessu sedētes sub ūbra cōstituebamus . uiuas illas audire / et redde-
re uoces : mox disputationes graues et serias : subinde iocos atq̃ face-
tias . Vestrum erat quicquid ille de ratione differendi / et de præceptis
philosophiæ protulisset in mediū . Meū ēt quiddā uidebar agnoscere
in eloquio dulcissimo et facultate dicendi : cum me tradente hæc hu-
manitatis studia primum delibasset . Erant præterea eo in Iuuenē
multa / et ea præclara / atq̃ illustria : quibus a nobis non diligendus
mō : sed cōplectendus et iam uenerandus ab omnibus / esset sūma re-
ligio . Ingenii acumē . ad studia ardor . amor in doctos . mansuetudo
in omnis . oris modestia . fandi suauitas . eximia indoles / omnibusq̃
blādissia . Corpus uero totū elegā / et speciosū . Illū ita philosophia
et liberalissimis studiis florentem : et sanctimonia uitæ laudabilem .
animi simul et corporis cōmodis omnibus utentē (Heu hominum :
fragilis status citaq̃ et uolucris ad iteritū uita) unius pene diei lan-
gor extinxit . Quem tandem hoc exemplo excellentem uirtutē et la-
boriosa hæc studia aggredi non pigeat ? aut aggressus idem non
desperet ? Possūmus oro ipsi non fatigari : aut non sic decidere aīo :
ut intentatā relinquamus sapientiam : ī qua sūmo labore meliores
totius uitæ dies exercitati : cū deniq̃ eo usq̃ puenimus : ut fructū
industriæ . atq̃ uigiliarum ptingamus : nescio p̃tinus qua maligna
indignaq̃ sorte rapiamur ? Sed nos sane uulgaris hæc cogitatio
perturbet / et a studiis auocet : si statum humanum ex hac uita
metimur . et ad præsentia duntaxat philosophamur : quod ut mihi
uideē : non ē idonei / ueriq̃ philosophi : sed īfaniētis potius hominis :
et generositatē sapientiæ non p̃cipientis . Nullum enim est tempus
quod sine detestabili culpa dandum uecordiæ sit : ēt uel dies unus .
Primo . n . doctrina tener formandus est animus . et eadem deiceps
uita oīs disponenda . frenandæ cupiditates . inspicienda quæ agen-
da sunt : et quæ omittenda . ab illa quoq̃ ad omnes casus / euentusq̃
fortunæ : qui singulis momentis in uita accidunt : parandi sumus

No .

docendiq; quid omnino sequamur: quid omnino et fugiamus. Ex cuius sane præceptis uel dimidiū uixisse diem pluris existimandum est: q̄ omnis male acta uiuacitas. Quocirca uixisse satis dicendus est: qui omne quod uixit siue exiguum: siue multū / sancte ipollute / q; uixit. Immo uero emigratio huiusmodi ista: quæ fœlicitatem includit: immortalitas est potius appellanda: q̄ mors. Fugit enim crebra uitæ naufragia: fortunæ uices: ipsasq; corporis angustias itura p̄ pulcherrima cælestis regionis sublimia expedita et libera. At potuit cum illo nobis longior consuetudo esse. Sed cogitemus secum cōmodius actum: q̄ si uixisset diutius: cum certum aliquid nemo teneat q̄ diu tenet humana. Atqui et animaduertendum est: nos quoq; ipsos ab eo haud longè distare: qui certe quantūcunq; distemus: neq; tamen id multum abest a nihilo. Properamus. n. momentis singulis: et q̄dem multo uelocius: q̄ unda defluimus: ut tū sane: cū rapimur: signasse uestigiū uix q̄dem uideamur. Ita fit ut qui antecedunt / et euellunt tanq̄ præmaturi / nullo modo mihi plane decepti uideant: si modo ita uixerunt: ut ueniētem ad se mortē nihil expaueant. Quod sane optimo nostro seraphino haud dubito cōtigisse. Illū ego mihi sæpe dicentem audiui charior q̄ uita defusus iam mihi est et emigrationē a corpore quasi lucrum expecto. Mihi uero contradicenti quandoq; illū respondisse contentius et prope flentem / et reminiscor. Quid cælo geniti: deorsum curamus aliquid mi o Mattheæ? Cur has tenebras adhuc cupimus: q̄ deo militamus? Qualis uita ea quoq; ē: i qua sigulis momentis emorimur: aut uiuere expauescimus cōflictati p̄petuo huius pelagi turbine? Pueri ne erimus semp̄ uitæ umbrā non uitā amantes. summūq; bonū nobis semp̄ iuidētes? Quare cū id sit assecutus: quod tota mēte et ratione petiuit: non agnosco q̄d iure in eo doleamus. Magis aut fuerit prudētix q̄dē nostræ / ac magnitudis animi curas. cogitatiōes. studia. mētē deniq; oēm i sp̄e erigere cū illo beatitudinis potiūda: scientes haud dubie: q; q̄ pie in Christo mortui sunt: amicis uiuere non destitire: quod sane uobis nullo pacto obscurum esse arbitror: quorū uiuax / atq; altissima fides dudum mihi agnita est. Illud tantū officii nostri puto esse debere: quod quidē etiā ut uobis psuadeatis uelim: ut q̄ diu erimus / Seraphini nostri memoria quasi p̄sens

Vitæ fluxus.

maneat nobis mente defixa: aut si quid detrahet diuturnitas tempo-
ris: id in nos dimissos omne concreseat: et ad maiorem dilectionis
cumulum semper addatur. Valete.

Ad Philippum Parmensem Concanonicum fami-
liaris Epistola. XLVIII.

Egi litteras tuas ut auide: ita perbelle una cum Francisco
Teruisino uenerabile et suauissimo nostro: quod aderat ubi il-
las accēpi: in quibus quaque ad summam usque uoluptatem diui-
nū nectar mihi equidē uisus sū delibasse: et nisi me Philip, charissi-
me studiorū tuorū cursus/ et sedulus labor reuocaret: prouocaturus
te fueram pro desyderio meo ad pulcherrimum calami epistolarum
certamen: Sed tempero mihi tanto in desyderio: ut philosophiæ
cui mentem omnem addixisti: te liberrimū docilemque permittam:
splēdidi et acerrimi tui ingenii admonitus indole: qua in Physicis
nō minus polliceris: quā in hūanitatis studiis ante christi togā præstiti-
sti: cum apud Guarinum ueronensem adolescens oratoriam
atque Poeticam/ et cum iis græcas litteras didicisti. Satis enim
noui diē te totū perdidisse: et insequentes exturbasse: si uel uestigio
a grauibus/ nodosisque studiis istis animū per hæc initia parūper auer-
teris. Omnia: ut noster Sapientissimus ait: suum tempus habent.
Atque ideo cum Neophitus ageres: Tyrocinium et adolescentiam
institui tuam: et ad puritatē/ innocentiam. deuotionē. primosque uir-
tutum gradus tanquā manu data te Philippe direxi: si modo satis
tam sanctam rē potui parū ego feruidus/ et ad superna parum erectus.
Quin tunc cū tenellus uixque regeneratus in domino dulcedi-
ne lactis/ molique ueluti offella alēdus esses: suasi equidē tibi ea studia
omnia: quæ duriora essent. et quæ laqueis disputationum rerum
sublimium: aut disertæ nitentisque facundiæ irretitum animum te-
nent: ommitteres donec christus formaretur in te: et dentatus posses
solidiora comedere: quod effecisti moriger ac prudētissimus. Nūc
uero in iis exercitatus atque firmatus/ et euacuatis in te quæ paruuli
erant crescentis in gratiam: par est ut ad studia alia consurgas
et coniungas cum ipsa sanctitate doctrinam: quæ simul ubi con-

spirant: nihil plane in christi seruo absolutius. atq; beatius . Itaq; uritor mi Phi. tuo tempore in re tuā quantū quidem ipse potes: et præpositi Patris tibi indulget auctoritas: cui tanq̄ deo te dedicasti / atq; uouisti: pietatem tamen: mentisq; dulcedinem præferens philosophiæ atq; doctrinæ. Potior. n. tibi uideri semper debet indocta deuotio: q̄ docta mentis ariditas . Ego tamē scribam ad te cū potero sapius . Tu cum succisuiæ ullæ dabunŕ tibi horæ : etiam rarius / unū aut alterū uerbū hoc ē salue et uale dabis. Ex me salui sit patres tuiq; i philosophia cōsocii: qbus singulis me i xpo cōmenda Vale.

Ad Cābiū Bossum patrē et Concanonicū de non desere
renda cura scribendi. Epistola. XLVIII.

Nte hac ad te minus scripsi uenerande mi Cambi / uel imph
a citus uariis / et grauibus curis: uel q̄ neq; habui: quod scribi
magnopere oportere mihi sane uideretur. Tu quoq; exem
plo hoc malo et tacuisti. Sed hodie reputans mecum omnis præteri
ti temporis litterarū nostrarū isignē dulcedinē: egregia in deo sanc
taq; solatia : equidem grauiter dolui ea ipsa intermissa fuisse . Et
quidem non posthabenda ultra putauī . Sed hanc liberalissimam
occupationem: immo inter occupationes solatium excitandum rur
sus: tecum maxime : cuius litteræ hoc habent in se optimum / atq;
præcipuum: ut me sopitum et frigidum semper excitent : semper in
cendant: et ad ea: quæ supra me sunt peruehant. quas non semel le
go: ut cæteras : Sed blandiores atq; sapidiores in dies sæpe reuoluo
ac relego . Tarda. n. uiliaq; iumenta a uelocibus et generosis præ
currentibus etiam / ut possunt: excitātur ad cursum: Cœpi itaq; pete
re atq; pulsare breuibus his : ut liberalis et sancta Charitas tua cum
fœnore mihi respondeat: iis uidelicet litteris: quæ ambas solent ma
nus implere . Vale . meq; tuis ad optatū finem orationibus adiuua .

Ad Illustrissimū Federicū Feltriū . Urbini Ducē Sūmū
īperatorē et īmortalis nominis uirum Epif. L .

f Errariæ in generali Synodo nostra cum pulcherrime cōfede

mus:recitatae fuere litterae tuae Illustrissime Princeps:et tuus Orator
coram auditus : cui quantam significasti : fides est habita . Et qui/
dem omnium patrum tanta erga te pietas et reuerentia animaduer/
sa est:ut communem fidem atque eloquiū ipsa res superet . Nam quibus
sermo in consessu debetur:cum uerba facere de te coepissent:uidis/
ses ceteros omnes pendere in eos intentione mirabili et effusa lati/
cia : iunctisque manibus gratias deo gestire . qui tam nos charos di/
gnationi et amplitudini effecerit tuae:ut de nobis proficiendis Pon/
tificali Eugubienſi Ecclesiae tuae cui adiacentem Curiam habitas :
cogitaueris:rem nulli principum : nullique rerum pu . hoc tempore
procuratam perspectam ue : ut plane solus extes : qui praecipua re/
ligione ac bonitate remissam Cathedralium Ecclesiarum ueterem sancti/
tatem:et in communi uitam:subque Praeposito uno patre sinceram obe/
dientiam extinctam cogitaueris in lucem reuocare:et ad pristinum Aposto/
lorum et sanctissimorum sacerdotum statum excitare : qui primitus
hac lege uixerunt:deoque posthabitis curis omnibus saecularibus mi/
litarunt . Atque ut commodius /ociusque quod animo concepisti effici/
queat:et Episcopi tui et Pontificis Max. assensum te quaesisse et exo/
rasse nobis aperuisti : et tuis istis cum Canonicis et sacerdotibus co/
uenisse nobis ut cedant : alias per te ecclesias : aliosque prouentus ad
uitam haud dispares habituri . Nulla res est (mihi crede) Fe. deuotissi/
me atque magnanime: nulla profecto : quae tui causa suscipienda :
gloriosa atque magna nobis non uideatur : nedum grata iucun/
daque factu . Mores siquidem tui . uirtus . auctoritas . omnisque denique ui/
ta huiusmodi e: ut non religiosos homines modo: sed agrestes et bar/
baros: atque ipsos et hostes in tui admirationem conuertat . Quae iam du/
dum saecula uiderunt uel imperatorem / uel principem : quod ullo in genere
laudis possit tibi conferri? Rem militare temporis huius probare uel
improbare haud quam ipse puto : ne temeritatis sit agere de re non
mea . Sed amplissimum illud decus: et nostris temporibus inauditum :
quod tu seruas inter arma . modestiam dico . iusticiam . fidem . huma/
nitate . religionem omnes quidem obstupescunt . omnes uulgant . omnes
praedicant cum immortalis tui nominis gloria: quae te unum intuentem bello
non praedam et bellica spolia . non uolentiam post uictoriam exactiones .
non tributa . non uindictam . non factiones . non exci/

dia: ut ceteri quærere: Sed pacem, quæ, amicitiam, gratiam, beniuolentiam ubique ferere atque constituere. In tua uero familia, in Comilitonibus, inque exercitu omni hæc enitet quoque disciplina singularis atque mirabilis: ut eos feroces ac impuidos aduersus hostes/semper uictores habeas. Erga socios fidos/ ac perhumanos. Ad inferendas iniurias immeritas timidos, in pace urbanos atque compositos: et stipendio magis: quam præda contentos, etque diuinos tuos mores: quantum sane ualent/ æmulantes. Quæ præclara facinora auctoritate non minus conficere didiceris: quam armis/ felicitateque fortunæ. Quoties (Deus bone) tu pacem Italix peperisti? Quoties exorientes tumultus suppressisti? Quoties incensas odiorum faces extinxisti? Quoties afflictos iniquo bello: et cladibus proximos tuo aduentu recreasti? Quoties desperatis iam rebus Imperia iusta stabilisti: ut iam nullum sit tam firmum et latum Imperium, nulla Res publica, tam digna: quæ te amico non gaudeat: et a te hoste: si uelit et petat: misericordiam, gratiam, erectionem, amplificationemque non speret? De bello autem atque militia ad pacem et togam cum te conuertis: quid sanctius tua ista religione? quid ornatius tuis moribus? quid utilius, tua liberalitate: iugiter elemosina? quid salutaris tua benignitate atque clementia? Quid uel speciosius denique/ uel operosius in Principe maximo tua singulari institutione et quæ nunquam omisisti: bonarum artium studiis? quibus non imbutus modo: sed refertus sane ita es, ut de omnibus et iterrogare atque proponere: et enarrare atque docere, et disputare atque finire et argute et subtiliter possis. Hæc sunt summorum uiroꝝ ornamenta rarissima. Hæc humanarum rerum prima felicitas: ut qui præsent et imperant et optimi et sapientissimi sint: quos ubi inuenias ueluti certam quandam diuinitatis effigiem pronus adores. His de rebus nihil est omnino Fe. Illustrissime: quod per nos: tibi præstari iucundum possit: quod non optemus subire/ protinusque conficere. Quoniam uero quod modo Excellentia exigit tua: conditionem habet atque naturam ut fieri minime possit: aut etiam si fiat: minus quidem sit permanens: habescimus animo/ cruciatuque disrumpimur obtemperare non posse uoto sanctissimo tuo: et ego quoque uel erubescio: qui tibi notior et charior esse uideor: et ad quem spe potiore Oratorem direxisti tuum. Ecclesiarum etiam pontificalium atque

matricū sic hodie est comperta cōdicio: sic consuetudo firmata: ut ad regularē et arctā illam: quā nos sequimur uitā: iam coaptari minime possint. Nos claustrales nostris institutis: comunibusq; decretis solitudine, cellulaq; gaudemus: intenti p̄claro legendi, meditando, orandiq; ocio. Ille uero Maiores ecclesiæ consuetudines, familiaritates, deābulationesq; non respuunt: sed ultro præueniunt. Nos certis horis silentiū nō uiolamus. Illæ taciturnitatem nullā didicere. Cū decernunt supplicationes populares: aut rogationes annuæ celebrantur: nos urbes non collustramus. Sed cathedralis omnis ecclesia priā est semp̄ in acie: quin et cæteros ductat, nos curatas ecclesias inuiti suscipimus, aut ex necessitate si susceperimus: sacramenta intra uicinas domos per sæculares sacerdotes ministrari sane facimus. Cathedralis uero non unius modo uicinix, sed totius populi atq; diocesis curatrix una atq; præcipua est. Nos cerimoniis admodum castis colloquioq; demisso rem nostrā gerimus. In incessu illa, habitu, motu, rituq; omni dispar est nobis. Adde nuptias quas benedicit: puerperia quæ purificat, Chrisma: quo admotos omnis in frontibus signat, et huiusmodi cætera: a quibus p̄pter frequentiam puellarum et mulierum tanq̄ a pestifero mortaliq; periculo sic abhoremus. At uero cū proficiscetur: aut deābulabit episcopus: cum subiectas uisitabit ecclesias: monialiumq; cœnobia: quæ omitti non conuenit: an illi nō oportebit nos et ministros et comites fieri? quādo nulli præter nos episcopo uel clerici / uel cōcanonici relictū utiq; erūt? Quæ singula ita aduersantur professioni et sanctionibus nostris: ut aduersari magis nihil possit omnino. Eugenius, iiii, beati nominis et sempiternæ gloriæ Pontifex in Lateranēsi nos x̄de reposuit quippe q̄ sp̄sæ suæ rationē sibi habēdā putabat (Est, n. Cōstāniana illa basilicarū omniū prima: et magni patris episcopalis sedes / sponsaq; legitima) Voluit et illā esse nostri ordinis caput: et ab ea nos canonicos lateranenses nominari p̄petuo: et illius dignitatibus / priuilegiisq; potiri. Dū uixit beatissimus ille: nihil Romæ uenerabilius nostro ordine fuit. Sed illo emortuo a romanis: qui eū nobis locū inuidebāt: uix Nicolaus successor tutatus ē: quo humanis exēpto: a furente immanis populo nos Calixtus seruare non potuit. Profligatos indigne Paulus, ii, iterum in p̄p̄riam sedē restituit: quo

No. Lateranensem
Ecclesiam.

emigrante iterū pulsī . Persuadere ne etiam tibi potes summa pru-
dentia summoq; igenio princeps uel Romanū patrē: uel tuū istum
episcopū hac in re ultro assentiri tibi ? Nihil sane minus credito :
Sed tanta ē auctoritas tua : tanta apud omnes gratia et reuerentia
nominis: ut negare nesciant: quod præstant inuiti: Eadem mente ci-
ues esse et clericos omnis existima. Sed cum te desyderabit posteri-
tas (neq; .n. diei unius præsens negocium est) Quid in nos tum
animi homines putas habituros ? Quis clamor? quis furor deus ex-
citabitur ? Quis concursus conclamantiū undiq; facescite colla o-
bliqua pānosiq; hoīnes . Abite nostræ ecclesiæ nostrarūq; dignita-
tum occupatores . Auitis in bonis filii nostri nepotesq; cōmunicēt:
quæ nostra sunt, alieni non absument, foras tandem, foras externi.
Nihil exploratius, nihil certius (mihi crede) Illustris Fe. potest præ-
caueri. Tu tamen sapientissime hominū ex tua prudentia de rei to-
tius exitu excogita atq; delibera: q; nostrū oīum accepisti sententi-
am . Ego ad paucos apud te fore spero dies p; Picenū in apuliam
iter facturus . Tum de tota re plenius . Aeternū interim in christo
Iesu Vale fœlixq; esto Principū decus . Ferrariæ . klls. Iuniis.

Ad Albertum Zobolum de Adolescentia

Instituenda Epistola . LI.

Vper ex urbe Rhegio discedens roganti tibi promiseram
n Alberte fili aliquid scribere: i quo ueluti i speculo instituere
tuā adolescentiā posses: et aīum ip̄um uirtutibus tanq; ser-
tis ornare. Quod in mentē cū mō mihi uenisset: iāq; meditarer id
munus suscipere: multa rerū copia p̄tinus se mihi obtulit: quā pro-
fecto essem aggressus: si mihi uel satis uiriū ad ea litteris illustrāda :
uel ocii ad scribendū esse intellexissem: Nunc uero cōtinuis cū mo-
nasterii negociis ac curis frangar / ne quidem impediatur: non est :
quod possim aut facile scribere: aut cum ratione et dignitate suscipe-
re: quod tibi arrideat animo teq; incendat: qui nunc tyro amore sa-
pientiæ ferues / atq; in litterario ludo sedulo ac perbelle uersaris :
gustasq; in helicone nectar cigneum poetarum . Quamobrem
omittenda mihi est longitudo illa et præceptorum ordo : simulq;

ne tuo desyderio optimo atq; rectissimo uideat defuisse: breuiter aliquid perstringendum: quemadmodum Cosmographi faciunt: cum uasti orbis ambitum palmi breuitate concludunt eumq; etiam partiuntur et secant. Sic itaq; nunc tibi Alberte fili duo hæc tantum proponam breuiter et suadebo: in quibus præcipue laborabis et fatages. Primum quidem illud erit ut a clarissimis et optimis parentibus tuis nunquam degeneres: qui eam tibi uiuendi formam et rationem non modo sermone: sed re præscripsisse mihi profecto uidetur ut domi habeas: quod reliqui ex uariis philosophorum libris: aut apud exterarum gentium magistros capeßere solent. In his pietatem. religionem. fidem. integritatem. liberalitatem. munificentiam. misericordiam. et in utraq; fortuna perpetuam animi constantiam atq; modestiam licebit semper intueri. Non Pythagoras tibi. non Socrates. non Plato. non de nostris Victorinus. Guarinus. Omnibonus: quos nostra hæc ætas florentissimos habuit: sed nec ulli: qui modo uiuant: morum ac uirtutum magistri tibi desyderandi sunt. Habes domesticas Athenas. habes christianas et domesticas scolas. Quicquid in ipso genitore et in matre et in patris cernis: si tibi imitandum propones: nunquam errabis. nunquam aliunde bene et beate instituendæ uitæ exempla conquire. Audeo dicere te graue sustinere onus debitorumq; imitandæ uirtutis et laudis maiorum tuorum: quas si ut spero: pro innata tibi bonitate facile imitari poteris: non tamen facile (dabis mihi ueniam) superabis. Quare quantum potes animo niti: quantum labore contendere: tantum fac: ut eos si nequis superare: saltem æques aut imitare uirgilianum illud ut semper audisse uideare. Te pater æneas et auunculus excitet hector. Possem hoc loco mi o Al. tibi multa præcipere: quæ iis de causis: quas antedixi consulto relinquo: te totum tradens informandum hisdem ipsis clarissimis parentibus tuis/ sublimis animi/ et elegantis corporis tui auctoribus felicissimis. Calcar enim ille probitatis et gloriæ: qui noctes atq; dies generosis insidet animis: oculos uehementius pungit: quam aures. Vnde uis ista: quæ aures uerbis admonet: muliebris uulgo solet appellari: Quæ uero oculos stringit mascula. Quamobrem plus laudis et nominis meo iudicio quos modo commemorauit Pythagoras et Socrates simulq; et Q. Fabius max. et Africanus assequere

No. exemplo
rū Vim.

bantur ex rebus et uitæ constantia ; quæ reliqua philosophorum turba
 ex solis uocibus / solisque litterarum monumentis : quæ eternæ memoriæ
 conabantur consecrare. Hinc natura nobis eam cupiditatem et agitati-
 onem dedit / ut sedari nunquam animus possit auditu : sed semper laboret in
 uestigatione earum rerum : quas audiendo percepit. Sic Sabbam illam austrum
 reginam sacra regum tradit historia a finibus terræ uenisse inspectum Sol-
 lomonem / mirabilemque illius sapientiam contemplatum : quo uiso stetit
 attonitum : uixque ei spiritum ultra mansisse. Sic diuus Hieronymus no-
 ster plerisque ex ueteribus narrat collustrasse prouincias . nouos adiu-
 se populos . maria transisse : ut eos : quos ex libris nouerant : coram quo-
 que uiderent. Et ad T. Liuium lacteo eloquentiæ fonte manantem de ul-
 timis hispaniæ . galliarumque finibus nobiles quosdam uenisse et quos ad
 sui contemplationem roma non traxerat : unius uiri rumorem duxisse.
 Diogeni uero cynico : qui solo palio et pera contentus uertibilique do-
 lio pro domo utens / omniumque rerum copia carens / Alexandrum spreuit
 se nudum et inermem rege potentiosem iactans : quis dubitabit ad om-
 nia humana contemnenda / naturamque uincendam plus animi ac robo-
 ris præstitisse contubernium mutuamque cum Antisthene consuetudinem :
 eo . scilicet a quo primum secta Cynica cepit : quæ sparsas per omnem philo-
 sophiam uoces et instituta uiuendi : quibus innumera sunt referta
 uoluntaria : uniusque hominis facta plus potuisse : quam uniuersorum dicta ?
 An nos ipsos : qui mortalia hæc et caduca quantum possumus nitimur
 floccipendere : prophetas . apostolos et reliquam martyrum et sanctissi-
 morum hominum turbam ipsumque tandem deum et orbis Saluatorem ut
 fas est imitari : putas illorum præclara facinora sequi potuisse / aut eum
 cursum tenere : qui ad beatam uitam nobis patefactus est : nisi eorum
 exemplis magis : quam sermonibus permotos et excitatos ? Atque idcirco
 idem ipse Saluator secuturos nos monuit Qui uult uenire post
 me hoc est præcedentem me subsequi tollat crucem suam et sequa-
 tur me . et qui mihi ministrat me sequatur. Atque alio loco discite a
 me quia mitis sum et humilis corde . quasi inane sit et ridiculum uo-
 cum sono cedere animos . iactare uerba . facta negare . Adde quod Anel-
 us inquit et quidem recte . Longum esse iter per præcepta ac infir-
 mum . breue autem et efficax per exempla . Quam quidem ob rem et Aristoteli
 præstabilius uisum fuisse iudico regi populos / laresque priuatos ab opti-

Sabba re-
gina.

Hierony-
de T. Li-
uio

Diogenes

Antisthe-
nis uita

.Seneca.

Aristoteles

Plutarchus

Vergerius

Aristoteles

Cicero

Seneca .

Augusti .

Hierony .

Ambrosi .

Cypria .

Eusebius

Lactantius

No .

mis uiris: quæ ab optimis legibus orbem componi satius regentium exemplis: quam legum nodis. Disces igitur uirtutem filii uis: quæ passim: semperque ante oculos habes exemplis: aut si addenda tibi præcepta uidentur uberioremque et disputatiorē ueritatem affectas ne quid tibi ad perfectam consumatamque uirtutem dignum cognitu desit: nunc ueluti prima ætatis tuæ rudimenta libellum Plutarchi de filiis educandis quem nobis Guarinus noster Veronen. uir sane optimus atque doctissimus latinum fecit: et quem de ingenuis moribus Petrus paulus Vergerius grauiiter et elegantissime conscripsit lectitare debebis: et tanquam efficacissima adiumenta uirtutum sequi et colere. Cum uero per ætatem ad morum incrementa et summam rei aspirare licebit: tum denique ab Aristotele præcipueque ex æthiicorum libris tibi erunt præcepta sumenda. Adde dusque Cicero ubi de moribus disputat: quod cum uariis in opusculis suis: tum sanctius et christianius: ut mihi uidetur: in officiis ac tufculanis questionibus facit. Nec spernendus tibi Seneca erit: quoniam nihil unquam ipse gustasse mihi uideor efficacius ad iusticiam. pietatem. religionem. patientiam. modestiamque colendam. Cum autem eo usque processeris: ut etiam diuinorum tibi habenda sit ratio: tum imprimis euangelium Christi. et epistolas Pauli disces et uenerabere. Percurre que Augustinum. Hieronymum. Ambrosium. Cyprianum. Eusebium. Lactantium et si otium erit nec te labor deterrebit: si tamen labor ut Cicero ait: in discendo est: et non magis uoluptas: poteris utriusque legis et testamenti cognitionem tibi comparare: quæ ad omnia erit admodum utilis: tibi que etiam iucundissima cognitu. De moribus: litterisque quibus prima hac tua in adolescentia polleas itaque satis. Id autem: quod secundo tibi suafurus sum: erit ut uirtutem: doctrinamque uitæ omni consocias: Sicque in amore uiuas litterarum: ut nullis uoluptatibus nullisque illecebris abducere: quin quotidie codices tractes et legas. Nulla siquidem occupatio uel susceptu melior uel homine libero dignior: Ingentes ipse opes: quibus domus abundat tua. honorum ac dignitatum insignia. amplitudo generis. claritas nominis. auorumque gloria nulla sunt: nisi nobilitentur eximia quadam singularique doctrina. nisi is: ad quem successu fortuitumque ista deueniunt: ea ipsa semper honestet sapientia atque uirtute. Quid est per deum aliud diuitiis affluere: et purpura et auro sumptuosius amictiri: sensu autem atque prudentia carere. ignarumque et

inertē esse: q̄ ut optima q̄dē ratione aiebat Diogenes : pecudē esse aureo uellere: aut imaginē eximie fictā: cerebro aut uacuā atq; ue / cordē? Aut qd̄ præterea in bonis ducendū : quod sit semp̄ instabile atq; caducū : quod præstet et auferat fortunæ temeritas? Non sunt certa / solidaq; hominis bona: quæ sua semp̄ esse non possunt: Præ / clare igitur Stilpon direpta patria / soloq; æquata interrogāti Deme / trio nūquid suorū amisisset? respondisse dicitur ædepol nihil. Nul / la. n. fortunæ uis sapientiā diripit. Pariq; fortuna Bias ille: unus q / dem ex septem Sapientū numero iure laudatur: qui euerſa ualefaci / ens urbi / omnia inq; mea mecū gero: quoniā nō carpēto uel nauis : sed aīo illa portabat: q̄ quidē aīus quoniā sempiternus ē et imorta / lis et ip̄i fere deo similis: bona: quæ possidet p̄petua sunt atq; diui / na. Cætera aut: quæ ad corpus spectāt: quoniā fragilia sunt et cadu / ca p̄inde atq; corpus ip̄m: cui seruiūt nutāt semp̄ et defluūt. Sed ui / de ne praua illa / stultaq; quorūdā magnorū : sed pessimorū hoīum nostri ifœlicissimi tēporis opinio ignauit̄ tibi p̄suadeat: q̄ studia li / beraliū artiū / et sudorē litterarū detrahūt āplissimis et opulētissimis uiris. Egenis uero et quibus labore et idustria ē uita ducēda: p̄mit / tūt: quasi philosophia / et studiorū cura populare negociū sit: et nō magis icōparabilis laudis et ueneratōnis munus ab imortali deo ho / minū generi calitus elargitū: cui nullæ opes: nulli honores: nullaq; regna ac ip̄eria āteponi queāt. In quo deliquere magnopere mihi uidētur pleriq; tyrāni: qui omiſſa p̄nitus maiestate litterarū / et dul / cedine studiorū se totos baluis tradiderūt / omnia spatia: temporūq; momenta in sectando apro : aut querquedula / et perdice capiunda terētes : quibus pluris sunt equorum stabula. canesq; et accipitres : q̄ sapientiæ diuina gymnasia / et salus subditorum populorum. In quibus porro quid ſpei / cū animū atq; igeniū: quo neq; maius / ne q; diuinius aliud homini ē attributū: incultū negligunt / secordiaq; torpentem? Tu uide inq; ne peruersa hac improbaq; stulticia his consentiens eminentem / solidamq; et expressam doctrinæ et sapien / tiæ laudem conferas ulla cum re / ingeniūq; fulgorem / et animi subli / mitatem inficias uanitate tanq̄ caliginibus. Verum his omiſſis iner / tiæ et libidinum plenis totum te ostenta uirtuti / et priscos illos he / roas / illustresq; uiros imitandos tibi propone: qui graui sibi dedeco

Diogenes
facete .

Stilpon.

Bias.

.No. caueq;

Quatuor
ueteribus
in precio.
Socrates.
Plato.
Cato.
Philippi
epistola

Alexandri
epistola

Ptolemeus .

Antigonus
Zenoni .

ri esse arbitrabantur: si non eruditione / et sapientia maiore : q̄ im-
perio prestatet. Sed neq; liberos principatus successione dignos iu-
dicabant nisi apprime doctos. Erant enim quatuor: ad quæ enite-
bantur magna contentione discendi. Litteræ imprimis. Musica quo-
q;. Luctatiua et pingendi peritia. Vnde Socrates tantus quidē phi-
losophus iam ætate proiecta fidibus et picturæ dedisse operam di-
citur. Et Plato: qui et semideus appellatus est : pugil extitit et disci-
plinæ militaris gnarus. Sed et Cato ille portiæ familiæ gloria latinas
litteras iam uir. græcas deinde senex perdidicit. Philippi autē Mace-
donis illam tenemus epistolam: quam nato sibi Alexandro ad Ari-
stotelem dedit: rege certe dignam: cuius ista sunt uerba. Filium mi-
hi genitum scito : ob quod equidem habeo diis gratias. non proin-
de q̄ natus est: sed pro eo q̄ nasci cōtigit temporibus uitæ tuæ. Spe-
ro . n. fore ut edoctus eruditusq; a te: dignus existat et nobis / et rerū
istarum susceptione. Vale. Quanti ipse doctus tandem doctrinam
fecerit Alexander: id satis signi est / q̄ in castris lectitasse / semperq; i
scrineis libros circūtulisse exploratum est. extatq; ad Aristotelē hæc
eius epistola . Haud abs te recte factum est q̄ speculatiuas edidisti
disciplinas : qua enim in re cæteris iam nos p̄cellemus: si ea quibus
eruditi sumus studia: omnibus cœperint esse cōmunia? Mallem siq;
dem singulari disciplina: q̄ potestate prestare. Quid dicam de Pto-
lemæo philadelpho secundo post Alexandrū ægypti rege: qui trac-
tus dulcedine litterarū sexaginta milia: ut nonnulli scribūt: libro-
rum in una bibliotheca Alexandria composuit: Et sacram hebræo-
rum paginā per duos et septuaginta iterprætres i græcā linguā tran-
ferri curauit: primusq; fuit: ad quē diuinarum scripturarū arcana p̄-
uenere? Antigonus ad Zenonē philosophū scribens . Ego inquit
fortuna et gloria uitā tuā antecellere existimo: Cæterū disciplinis .
studiisq; liberalibus / et perfecta fœlicitate: quā tute possides: longe
abs te p̄celli sentio: quo circa te orate statui: ut ad me p̄ficiscaris. Id
mihi p̄suadens te p̄ces meas minime irritas fieri passurum . Tu igi-
tur modis oībus enitere ut tuo cōtubernio fruamur: hoc p̄ certo ha-
bēs te nō me tantū: sed omniū simul macedonum eruditorem fore.
Nam qui macedoniæ regē erudit atq; ad uirtutē imbuit: eū et sub-
ditos quoq; ad fortitudinē et p̄bitatē erudisse certū est. Nā cuius /

modi fuerit dux: tales ut plurimum subditos fieri necesse est. Præclara Auicena: medicæ artis opera. Vigiliæ lucubrationes: et studia perpetuæ sunt cōsecrata memoriæ. Quo Phisico magis: quàm rege omnis ætas gloriabitur: si tamen iis assentimus: qui regem eum fuisse contēdunt. Iulium Cæsarem et in castris: nedum in ocio lectitasse. dictasse. scripsisseque rerum suarum cōmentaria: innumerarumque epistolarum grauissimæ et eloquentissimæ testimonio sunt: quod si foro uacasset: ut Quintilianus ait: nec impar fuisset diuinæ faciendæ Ciceronis. Augustus uero: is: cui totus terrarum orbis se summiserat: nec curam litterarum unquam omisit. tum legere. tum scribere. tum declamitare consueuerat: poeticam simul cum oratione soluta complexus. Quale illud cum uetuit Virgilio opus cremari: sui scilicet carminibus testimonium uati tulit: et maius quidem: quàm si ipse sua probasset? Quid reliquos Cæsares. Quid imperatores. Quid Senatorios ac Patricios uiros hac in parte commemorare. cum uix ex milibus unus litterarum reperiretur ignarus: cum etiam Romanæ illas callerent feminae? In quibus litteraria dignitas seruata est usque etiam ad diui Hieronymi nostri tempora: quibus omnia ferme scripta et edictiones dicauit suas: ut uisus sit Paulam. Eustochium. Blefillam. Marcellam. Aletam. Afellam. Celantiam. multasque alias non minus: quàm illius temporis uiros dignas: meritaque duxisse: quibus suos dedicaret libros: suumque desudaret ingenium. Quibus præterea honoribus sapientes et eruditissimi uiri habiti sunt: percurrere esset opere precium: si epistolæ modus id pateretur. Sed eorum maiorem partem omittens: de paucis quibusdam breuiter dicam. Platoni obuiam Dionysium Tyrannum uncatam nauim misisse Plinius refert. ipsumque quadrigis albis egredientem in littore excepisse. Ferturque et Mitridates perfarum rex eiusdem imaginem in Achademia locasse. et ei inscriptum Mitridates Rodobati filius Platonis hanc musis imaginem dicat. Prior Africanus mortui Ennii statuam cum poetæ titulo sepulchro suo imponi iussit. Homero delubrum in urbe dedicatum est: qui cuius esset cum nesciretur. Colophonii eum. Salamini. Chii. Smirni et plerique alii populi suum esse dixerunt. Borsos Athenienses statuam inaurata lingua posuere. Quanti Stesicorus steterit Phalaridi Agrigentinarum tyranno: illius ad poetæ mortui filias sunt testes epistolæ. Gn. Pompeius Possidonii domum in

G.iii.

Auicena.

.I. Cæsar.

Augustus.

Peritia feminarum.

Paula.

Eustochium

Blefilla

Marcella

Aleta

Afella

Celantia.

Plinius de

Platone.

Ennius.

Homerus.

Stesicorus.

Possidonius.

Hippocras.

Quantum
difert inter
doctos et
indoctos

Aristippus

Ouidius.

Non extin
guetur Ci
cerot

traturus Lictorem ueruit de more pulsare fores . Sed consulares fa
sces ianux philosophi inclinari/summittiq; iussit. Hippocrati quo
q; Pythagoræ discipulo ob singularem doctrinam auxiliaq; medici
næ hominibus impensa honores:quos Herculi consueuerat græcia:
dicauit . Hic loci si interrogare mi Alberte charissime :q; tibi magis
homines dici uideantur/an illi:quibus ignorantia mala imbutis lu
xuq; effœminatis nusquam sapientiæ lumen apparuit:an quos dixi
mus doctrinam consecratos : non dices nihil humanum in illis esse
præter effigiem: eos omnia facere ui.atrocitate.et opinione praua ?
His uero studiosis et sapientibus ueram inesse humanitatē pulchri
tudinemq; uirtutis? Et tandem quēadmodum interrogatus Aristip
pus dixisse fertur inter doctos atq; indoctos perinde distare:atq; in
ter domitos equos et indomitos . aut sane quantum inter uiuentes
et mortuos:et certa equidem id ratione. Nam Homerus. Ennius .
Acius. Virgilius. Naso. reliquiq; Oratores Philosophi. Historici:de
quibus uerba antea fecimus . uiuent omnibus sæculis omnigenisq;
tollentur linguis æmula etiam ignorantia inuita . Nostrorum uero
Imperatorum et procerum/ Summorumq; pontificum ignauia tor
pentium uix diurna recordatio erit peritura illorum uita cum no
mine . Diuinasse de his satis/ lepideq; cecinisse carmina hæc Oui
dius mihi uidetur .

Ergo cum silices/cum dens patientis aratri

Depereant usu/carmina morte carent .

Cadant carminibus reges regūq; triumphi.

Cadat et auriferi ripa beata tagi .

Vilia mæretur uulgus. mihi flauus Apollo

Pocula castalia plena ministret aqua .

Sustineamq; coma metuentem frigora mirtū :

Atq; a sollicito multus amante legar .

Quis extinguet lumen romanæ linguæ Ciceronem ? Potuit siqui
dem impius ille popilius Antonii iussu i illius caput non leuiori sce
lere:q; in sacratissimum dei imortalis templum manus inferre : sed
non potuit nomen extinguere ita uiuax æternaq; est sapientū me
moria suis litterarum testimoniis suisq; monumentis illustrata . At
uero quoniam iam satis de eruditione/ studiorūq; præstantia : nūc

tandem minutius monendus esses quibus auctoribus, quibusque disciplinis tibi precipue opera danda sit: quæ optima studia: aut sane ad bene/beateque uiuendum commodiora: quibus præceptis et institutis ea constet. Sed horum immensus est campus, uastaque farrago, atque ideo ea tibi/tuisque præceptoribus relinquo iudicanda / mihi de re tam graui et maxima tacere satius putans: quam parum dicere. Id tantum summam tibi non possum non persuadere: ut semper ex bonis meliora, et ex melioribus optima eligas, ueteraque tibi placeant magis: quam noua. Vetera præceptoribus ducibus discas. Noua autem et quæras, et lectites cum tuo opte ingenio atque prudentia poteris de iis iudicare. Omnia denique: quæ discis ac legis pares ad uitam beatam: quam imprimis efficit uerus dei cultus. Iusticia, Innocentia, Veritas / et cum his omnis pulcherrima et admirabilis turba uirtutum: quibus ut semper inseruias / tibi sit ubique propicius illarum effector et doctor Iesus christus optimus maximus: sine quo Superbia aut demencia obnoxium est quicquid molitur et tentat humana cupiditas. Hæc sunt fili: quæ ut ad te scriberem mihi primam in mentem / digitosque uenire. Tu te uero his non acquiescens potiora scrutabere: quod ut facias et hortor et rogo. Generosis namque et dulcissimis adolescentibus fratribus et patruelis tuis / et præsertim Sigismundo filio mihi charissimo: qui adhuc puericiam agens signum ingentis probitatis et spem futuri Oratoris sustulisse uidetur: hanc nostram communem epistolam facies, Clarissimis uero et optimis parentibus ac patruis tuis me totum trades et commendabis: quorum memoriam præsertim inter orandum fideliter seruo. Vale mi fili et summæ spei Adolescens. Man / tuæ ex sancto Vito, Idibus Augustis, Mcccclxxv.

Ad Franciscum Teruisinum patrem et Concanonicum: ut scribat
et de Cambio desiderato Epistola. LII.

Vammulti dies præteriere dum tuas nullas accipio. Sane
q magnus Saturni annus mihi iam esse uidetur: ita illas opto:
ita desidero. Exple itaque improbam meam auaritatem: eo iustio-
stio-rem: quo amantio-rem. Amore certe sanctissimo nulla uis maior:
quonia nisi amore amor ipse desiderat: aut quæ fructum redolent et

G.iiii.

Optima imprimis et uetera lege.
Quo fine discendum.

suauitatem amoris. Omnia bona atq; fœlicia cum tibi optem Cambiũ unum inuideo: quo ita beatus plenissime es: ut apud te nullum habeãt ceteri locũ/ neq; possit quisq; illo sine te frui . Illũ uel nobis iã redde uel fac ad nos diligētius: cū alterius: tũ utriusq; nomie scribat: cuius aurea uerba semp̄ admiror semp̄ exosculor . Scis. n. quãtũ animæ nostræ in eo uiuat: quo uiro in rebus hūanis nihil sane suauius gusto. De multis aliis mihi p̄fecto esset ad te scribendũ Francisce charissime : Sed cū limo aurum nolo confundere . Vale itaq; pater: et Cambium ex me/ ac Io. Philippi fratris mei nomine exosculare atq; complectere. Veronæ pridie klls . Octobris.

Cōmendaticia ad Philippum Camerinum Pro
Amideo Montagna Epistola. LIII.

Vo omni sancto cum grege te opto bene ualere optime / ac
t suauissime patrum: nosq; omnes ualemus etiam. Amideus
Montagna unus omnium Conciuium meorum mihi clarif
simus istic exul agit: uir sane egregiæ bonitatis: et honorabilium di
erum plenus: a quo nemo unq; uel offensus uel lacesitus auditur :
Sed filii culpa: qui laxiore lingua quædam iactauit inter æquales in
grata Senatui: exilio plectitur: cupit per me tibi charus fieri: ad mo
nasterium sæpe diuertere . colloquia interdum sancta miscere cum
fratribus : Cum magnificis istis Venetis nullum habet commertiũ
familiaritatemq; : siquidem mores : studia : exercicia disparia sunt .
Vnum ei tantum solatium relinquitur Religiosa conuersatio. spi
ritualisq; deuotio. Non te tenebo diutius. Quantum me amas: eũ
tantum omni officio. pietate. humanitate et solatio recrea: et quod
optares me facturum pro iis: qui tibi sunt chari: id ipendat in hunc
Senem benigna Charitas tua . Vale .

Ad Bernardũ Iustinianum Patriciũ Venetum summæ
auctoritatis et sãctimonix Virum suasoria ut sacris
ordinibus Christi per exactiones attritis in Se
natu ferat auxilium. Epistola . .LIIII .

Inter omnes cogitationes: quas mecum de uiris optimis: iisdemque
i sapientissimis interdum habeo: nunquam de te cogito: quod cre-
berrimum mihi est Bernarde clarissime: quin toties de singu-
lari tua et prope diuina uirtute: de doctrina, de ingenio, de sanctita-
te, de moribus: quae omnia in te certe non summa modo: sed nimirum
incredibilia esse uidentur: non mihi uehementer sit admirandum.
Multos saepe lego: quosdam et uideo: amoque et ueneror aliqua una:
altera ue egregia uirtute: tum colendos: tum imitandos. Te uero
unum non eximia cuiuspiam: sed multarum simul quoddam uirtu-
tum specimen/ spiransque exemplar intrueor: et exulto tanto me uiro
charum utique esse: deque eo me posse sperare/claris humanitatis erga me
signis illectus. Atque ideo modo/ ex me non tantum tamen: quantum
quoque Religiosorum ceterorum rogatu: et patauini Pontificis iussu:
qui porro omnes eadem in causa uersamur: ad te Ber. confugere non
dubitaui: apud quem deploranda est nobis grauissima nostrum: quos
dixi: omnium miseranda calamitas. Tum auxilium piissimum tu-
um, uirtus, auctoritas quantum maxima sane est imploranda: qui laxa-
ri tum praecipue soles: cum uiris bonis et famulantibus deo officiose
aliquid praestas. Quae uero iam causa nostra sit ista/ per Saluatorem
quaeeso parumper aduerte: et conquerentibus nobis de detrimentis
atque uexationibus nostris etiam paulo breuius atque frigidius: quam deli-
syderet acerbitas rei benignas aures dignatio modestissima indulgeat
et accommodet tua. Supra sextumdecimum annum ecclesiarum census,
piorumque locorum omnium sibi uedicauit Serenissimus iste Sena-
tus: atque utinam fauste: ut ex uobis plerique dictitare ex pietate/ et con-
scientia solent: et exinde decimas duas uobis in fiscum singulis cotu-
limus annis: praeter quas bimestre quoque Datarum onus: deque rebus
omnibus quamlibet minimis simul et tributa et uectigalia pensita-
uimus semper. Graues profecto exationes istas nemo non dixerit.
Sed uide amabo prudentissime acquissimeque B. quam in re uerissime gra-
uiores existant. Has decimas geminas: quas: ut fertur: exigere Papa pro-
misit: plusquam trium haud dubie ualorem et rationem excedunt: quae
res nisi monstrentur: uidebitur forsitan tibi haud posse facile credi. Sed
perfecto ita res est. Nam quibus datum negocium contra nos fuit pri-
mum quidem ita nos laedunt quae frugibus omnibus etiam quibuscunque

uel minimis: quæ sub decimatione uenire iure non solent: maiora præcia constituunt: quæ uendi commutarique ullo modo iam possint. Præterea omnem illam partem: quæ per tributa atque dacias in uestrum iam cessit ærarium: iterum decimant: ut plane res eadem sub decimatione bis ueniat: quod est improbum, dolosum et perni- quum. Rursus contra diuina hūanaque decreta de redditibus nostris impensas detrahendas nullas censent. cum sine impensa nullo modo fruges legere et assequi quisque utique possit. Sed neque tempesta- tes, neque siccitates, neque pecorum mortes, neque uillarum, tectorum que ruinas, neque deflagrationes, neque uim fluminum, neque planta- tionum, insitionum, Stercorationumque dispendia excipi patiuntur ulla. Audi rem crudam, et stuporis et amaritudinis plenam tu mitissime hominum. Ut primum cœperint arua flauescere: ut uittis botros edere: cogimur exactioni de soluendis decimis uadimonium dare: quod qui per amicitiam et gratiamque non inuenit: necesse ei qui- dem est precio emere: iamque uadimoniorum inuenta Mercatura lu- crosa est: aliter interdici mur frugibus statim et datam post breuem temporis moram fit in deprecabilis pœna. Venduntur publica tam- dem uoce præconis: neque induciis, commodoque nostro ullus est locus ab improbo ministro, diroque satellite. Sed neque tantis nostris malis ac detrimentis satis plena et faciata res pu. in nostrum extre- mum exitium decem uiros nuper decreuit: quibus huiusmodi onerum aggrauandorum adhuc datum negocium est: quæ uniuersum ecclesiasticum ordinem, gradumque et dignitatem ad suum forum: suaque subsellia Venetias euocarunt, nulla cogitatione adhibita id liceat nec ne: quas nos distractiões et rerum detrimenta subeamus: et quas ipsi censuras incurant. Qui primum ecclesiasticarum liberos rationum et iura exhibere sibi nos cogunt: ut quotquot uiderint a sexto deci- mo anno ecclesiarum prouentus auxisse, recte fideliterque tractasse: hos multa grauiore afficiant, quasi qui rem suam bene agunt: pœ- na atque supplicio digni esse uideantur: commentantes ab inde citra et insimulantes de ipsorum decimis, taxis, et quotis ærarium per nos esse frau- datum: Si non magis conscientias fraudant ipsi suas: qui ea: quæ tunc per Patriarcham uestrum definita fuerunt: per uos approba- ta, et denique apostolica auctoritate permissa atque assensa: nunc ca-

uillentur eē acta per fraudē/ nosq; uexent et inauditof cōdemnēt :
cum sit nemo ita humilis: ita sordidus . ita ridiculus : aut certe ita
nefarius: qui ad iudicium si rapiatur: inauditus damnetur: defendi
non permittatur: et si poscat: in iudicio contradictorio nō sistatur.
Sed O tempora O mores O retrouersa nostra cōditio. Illustrior
christi soboles : et peculiarior domini grex. genus electum . regale
sacerdotium . populus acquisitionis exploditur inauditus . uexa
tur . angitur . spoliatur . probris . conuitiis . minis . terroribus seruli
ter afficitur: et quos/ uos domini semper honorastis: uestri nunc ser
ui dehonestant atq; ludificant . Est uero per se odiosa semper ois
exactio: cum aut exactioni additur uis . adduntur iniuriæ . addunt
contumeliæ . improbis oportet curuari ministris: et ante hos nudis
astare capitibus: congeminatur pœna : augetur supplicium : gliscit
offēsiō . Audisti hactenus erumnas miserabiles nostras B. magnifi
ce et pientissime: de quibus nundum forsitan satis audieras : aut si
audieras: nō diligenter tamen quanti res sit tecū ipse cogitaueras .
Nunc uero aperte totam rem uides : latiusque etiam proxime ui
debis : cum Oratores: qui a uestro omni clero ad serenissimum se
natum mittuntur : te primum : et tecum non paucos optimos . re
ligiososq; patricos adibunt : p̄hensitabunt . roḡitabunt . pacem se
mel et uitam cum lachrymis implorantes : quos tu primus benigni
tate admirabili tua intento animo exaudi : consilio dirige: auctori
tate adiuua : et qui te in re pu. amāt/ atq; auscultant: quod omnes
boni faciunt: eis concilia . Neq; enim tibi atq; iis: qui tui simillimi
sunt : maius aliquid/ et dignius cælo dum humana tractatis : oblat
tum diuinitus est: in quo liceat uberius laudabiliusq; mereri: q̄ pius
et uerus dei cultus/ et seruandæ augendæque religiōis auuiditas: quā
qui coluerunt ueneratique sunt : et ipsi fœlices seruati / auctique
fuere: qui lacerauerunt: et ipsi lacerati cladibus periere. At arari
um laborat inopia . Truculentissima bælua Turcus hostis an
te oculos fœuit. Moles belli ferme tota Venetos premit. Quæ alii
neglexerūt : nos iusta et fãcta pro re christiana arma suscepimus:
nostroque sanguine eam tutati : nedum quidem opibus sumus :
nec quisquam nobis uenit in socium : neque pecuniis : quæ sunt
nerui belli : occurfat instanti periculo . Nemo harum rerum

No.

Laus Vene
torum

No.

No.

uerus existimator ista negabit . Nā et modo in tanto discrimine :
et omni præterito tempore cum casus incidit : uestris copiis. uestris
classibus. uestris diuitiis : uestroq; cruore multas christianorū cala
mitates atq; ruinas aut præcauistis singulari prudētia: aut ulti estis
summis uiribus uestris: pertinaci infractaq; uirtute. Sed et quādoq;
ipsam etiam Romanam ecclesiam: cum a barbarico impetu : tū ab
infidelibus bellis defensatis uestra ingenti pulcherrimaq; cum lau
de. Quid plura? uos ab omni recordatione et propugnaculum chri
stianorum et murus semper fuistis et Turcorū illud incēdiū: quod
dearsit hactenus ex Græcia in Adriaticū usq; : sine uobis obicibus
iam totā incendiasset Italiam. uixq; hodie templorū nostrorū fauil
las cerneremus: quæ tã pia/magnificaq; facinora dum humanæ lo
quentur hystoriæ : dū uirtutē ipsam stupebūt studiosi et illustres
animi : a nulla sæculorum memoria sint defectura: quæ et ipse ado
lescēs domi cum audiebam : iam tum quidem gloriosissima mihi
uidebantur . atq; deinceps per omne insequens tempus nunq̄ de
stiti: ut potuit semp extollere: Nunc uero ut aueo: sic spero quoq; :
si me nō spiritus fallit: uos hisdē uestris meritis uirtutibusq; serua
tis deo uobis afflante de impuro tandē hoste uictoriā triumphūq;
relaturos. Quare tantam periculorum comunium molemi sustinen
tes : tantam simul afflictis rebus spem ostendentes : non iuuandī
pecuniis modo mihi uidemini . Verum ad sanguinem usque uo
biscum cuiq; : qui zelo tangitur fidei iudico fore decertandum. At
uero cum his splendidissimis rebus : si recte quidem sapio : et libe
re mihi licet tecū fari: chara uobis esse debet et familia christi: quæ
est semper in acie : quæ semper et dimicat non his : quæ conspica
mur oculis armis: Sed quæ uim inferunt cælo: et auxilia inuicta ad
nos usq; deducunt. Duplex profecto militia: una: quæ ferro multo
que milite continetur. Altera quæ pietate. Lachrymis. Ieiuniis. ora
tionibusque depugnat. qua Moyses pharaonem: Iudith Olopher
nem: Ezechias Senacherib: et cælum Iosue superauit. Harum uni
Milites mundi: Alteri milites Christi addicti sunt . et in his porro
ut sentit Apostolus : Stipendiis nemo militat suis . Quod si recte
ferrata militia quæ tractat arma mortalia/diurno stipendio sustēta
tur et aliis: cur non æquius quæ christi ē spūalis et sacra: quādo for

tius et salutaris est dimicare iuisibilibus armis/ q̄ hasta q̄dem mu/
croneq; uisibili / Ad uestrā dignitatē et sapientiam p̄inet exercitū
utrunq; seruare/ uegetare/ curare/ et propensius hunc nostrū/eius
ob reuerentiam: in cuius milita nomen dedimus/ atq; iurauimus:
qđ maiores uestri uiri optimi studiose curātes pulcherrimū istud
uestrum imperium terra marique diffusum ex paruis initiis ad glo
riosissima incrementa fœlici successu ut euaserit effecere : diurni
tatemque eam tenuerit: quæ nullis adhuc uel rebus pu. uel impera
toribus / uel regibus legimus contigisse: ut tanta iam sit Veneti no/
minis ubique terrarū celebritas atq; opinio: ut nullus hodie popu/
lus sit/ qui iure aut uos non colat : aut uos non metuat. Hoc uobis
religio/ tametsi cætera preclara neq; defuerint : hoc inq̄ religio (Sic
te affari mi Ber. semper audebo) præstitit magis q̄ arma Vulcania
fabrefacta a Bronte / uel Steroppe . Refer animum sanum et eru/
ditissimum tuum ad regna/ cum iudæorum olim tum christianorū
modo . Gentiles hoc loco nobiscum habendi minime sunt (Siqui/
dem Dii gentium Dæmonia) a cultu diuino et orta primum / et p̄
pagata deinceps atque aucta deprehendes . Contra uero uel extin
cta prorsus / uel diminuta religione neglecta. Etenim christiana re
ligio sine imperio sæpe quidem uisa est potuisse constare : immo
et imperia sibi summittere . At imperium christianum sine religio/
ne diurnitatē assequi non potuisse : quin labens imperiū et ad
ruinā uersū sola pietate/ sãctorūq; suppetiis cū firmatū tū restitutū
animaduersum est sæpe/ et litteris proditum . Qua profecto de re
si te Bernarde non piget experimentum audire : magnificum faci
nus illud et recordatione sempiterna dignissimum : quod Exodi
habet historia / mihi liceat hoc sane loco tecum refricare . amale /
chitæ filios Israel bello in Raphidim adorsī/ cœperunt graui ter op/
pugnare. Moises uero conspicatus Israel premi/ trepidare oēs/ ad ar
ma ūdiq; cōclamari: de utroq; præsidio mox cogitauit. Iosue uirū
fide militaq; clarissimum cū robustioribus aliis mandat esse in ar
mis: et aduersus hostes q̄ta ui possunt dimicare . Tum Moises af
sumptis sibi Aaron et Hur mōtis uerticem occupat. Dū in plano
stringit gladius: dū cōtrariis hastis cōcurritur: dū intorquent in al
terutros tela/ et pugna graui Marte cōmittit : euadit hostis longe

No.

No:

Moises.
Aaron.
Hur.

No.

superior. At Moyses ratus arma spiritualia quæ diximus plurimum posse: præcari ardentius incipit: et iunctas manus in cælum attollere. Dum orat/et manus regit immobiles: Israel uincit. Cum oratione manusq; remittit: fit rursum Amalechita superior. Tanta hac spiritualium uirium Moyses deprehensa uirtute/neq; a precibus cessat: neq; manus demittit. Sed ab Aaron et hur ne laxetur usq; ad solis occasum utrinq; fulcitur: qua sub hora Deo aspirate Amalechitæ partim truncantur/partim funduntur/atq; fugantur: ut quod arma manufacta et pugnantium robur non potuit/asssecuta sit pietas atq; religio. Quare agere fatius credendi illi maxime sunt qui eo largius elemosynas Christi ministris erogare incipiunt atq; contedunt: quose acius sentiunt bellis et calamitatibus cõteri: ut uirtute pietatis et precum: quæ semper efficacia et maxima extitere præsidia: sibi cõparent uires: quæ superari non possint: et diuinam illam opem/ quæ debuit a pietate uocari/non uideantur immanitate quæsisse. At uero exactionibus huiusmodi uideamur esse uexadi: et hoc tempore tam calamitoso tamq; funesto putetur utrumq; quarendum. Aurum/ et preces. Ego illud magna fide et ratione tum precor et moneo grauius nobis non imponat onus: q̄ ferre tollerareq; possumus: et ut in puerbio est. Sic quidẽ deplumet anser ne clamore extollat pelle conuulsa. Nam illud uerum est, qui nimis emugit elicit sanguinem. Sed neq; ad ultimum ignominie tradamur p̄fanorum et ipudentium satellitum manibus: q̄ nos longe contẽptibilis atq; deterius hẽnt/ q̄ dãnata micipia. Quæ tanta ludificatio utiq; nõ i hoies solũ: sed et redudat i Deũ. Cuius et si nõ satis digne fortasse: isignia tamen deferimus/ q̄ ministros sibi dicatos mõ christos: mõ reges: modo angelos: mõq; et deos uoluit nũcupari: et i ueteri lege nolentes his obedire iussit occidi. Quod si iis olim: qui holocausta uictimasque tractabant: tantum tribui uoluit: quid nostris sane tribuendum putemus: qui diuina sacramenta ore conficiunt: et fidelibus pabula æternæ uitæ distribuunt? Qui uix susceptos ab uteris matrum a conceptionis labe mox proluunt atq; purificant/ Deoq; et initiat? Qui potestatem deniq; claudendi cælum/ et aperiendi sup homines habet? Sine quibus neq; Christiani tandẽ esse qdem possumus. Sed neq; ulla re sacra lætari? Horum quicquam nullus regum/ Nullus impe/

Clericalis dignitas q̄ti.

ratorum/Nullusq; aliquis aliqua in Repub. Primas potest efficere:
Soli sacerdotes omnium dignissimi hoc ut possit selecti prædestina
tiq; cælitus sunt: quibus honor et debeatur prope diuinus: et qui
ab aliis accipiant tanquam domini partem/decimas atq; primitias/
non uero soluant. Non agendi sub iugum itaq; sunt: Sed primis
honoribus collocandi: cōmodisque iuuandi. Quod si curatum mi
nus hactenus fuit: iam per te Bernarde patriciorum optime curatū
iri sane confido. Quod ne differas per spem salutis: quam repositā
habes in cælo: perq; incolumitatem et diuturnitatē imperii: Cuius
causa nihil optimum est: quod sine noxa possis omittere | te rogo
supplex/ atq; obtestor ī Christo .Vale: nosq; sic adiuua/ ut singu
lari beniuolentia diligis. Paduæ Idibus Iuliis

Ad Desyderium Vicentinum Concanoni
cum optimum ac Venerabilem De suo libello
de ingeniorum diuersitate/de eloquentia Timothei

Epistola .LV.

Ibellum de uita omni sanctisq; moribus beatissimæ Mōicæ
Magni Patris Aurelii/Augustini et fūdatoris pulcherrimi
nostri ordinis huius parētis fœlicissimæ a te compositum:

De quo meum iudicium quærit humanitas tua: legi libenter De
syderi desyderatissime mihi: Qui quantum de ipso sentiam:
sentiat et mecum Rizonus noster: qui illum legit: amice syncereq;
iudicabo. Multa explorasse: et ex fide ea ordieq; pulcherrimo di
sposuisse mihi plane uidetur accurata diligētia tua: quæ qualis ex
titerit: quantaq; et gesserit cognitu digna tam sancta hæc / tamq;
memorabilis fœmina lectorē admoneant facile atq; plenissime. Ve
nustulus quoq; et tener/ et dulcis tuus est sermo: sed humilis adeo
mea quidē sentētia: ut ipar uideatur Monicæ meritis: nisi forte cō
sulete pusillis simplicibusq; malueris. Sed porro nihil mihi uideē pos
se satis ornari sine amplitudinē elocutionis/ dignitateq; uerborum:
non q; in religiosis nobis ampulosam expompatamque oratio
nem ita desyderem: ut commenticia phucataq; magis: q̄ can
dida et syncera censeatur ueritas ipsa sed ne a cultu sic abhorreat
dignitateque latina: ut penes eruditos euilescat / atque desipiat:

No .
Cicero
Augustinus

Quod in epistolis magis aduertisti tuis: quas cum lego / iis semper oblector. Ad carmen potissime natura te genuit: in eo quidem poematum genere multum et commoditatis et facilitatis contulit tibi. Quando te peperit mater / affuisse puerpicio Musas credideri: labiaque terfisse. Eo et ingenio fratres tui omnes. Ipse etiam paucis cum litteris genitor poetat / ut potest. Aluscis cognatis: et illis quidem poetis magnis eam hereditatem puto ad uos peruenisse. Raro uni data est et soluti sermonis et carminis laus. Vide Ciceronem et magnū iter sanctissimos homines atque doctissimos Augustinum / Bernardum / et huiusmodi multos. Quā deus bone pingues et dissonos innumeros edunt? Vide et Maronem contra et Ouidium / et Flaccum / et Iuuenalem mandasse litteris ferme nihil laxa oratione atque soluta: quae ea in re non Marones / non Ouidii / non Flacci / non Iuuenales utique fortasse extitisset Dei que proprietas illis uersiculis nihil est clarius. Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta.

Flāma nec ex æquo ducitur ulla rogo .

Gloria Lysippo est animosa fingere signa .

Exactis Calamys se mihi iactat equis :

quod quare usu ueniat in sequenti quoque uersiculo lepide canit
Naturæ sequitur semina quisque suæ.

Eam tamen orationem / quam tu Regii habuisti cum ea in urbe generale capitulum nostrum celebraretur: probaui semper / admiratusque sum. Sic enim impleuit aures omnium: qui frequentes aderant: ut nullus uel excreasse: uel a te uultum unquam uisus sit auertisse. Sed neque ipse possum satis equidem dicere quanta me exultatione compleueris: quantumque permoueris. Illachrymatus sum quando commemorasti egregias maiorum nostrorum uirtutes / et documenta illa præclara: quæ ad conquirendam sanctitatem illi nobis uiri sanctissimi reliquere. Quorum meritis tanto numero / tantaque præstantia uirtutum atque doctrinæ auctam religionem hanc nostram tenemus: nosque ad imitandum excitasti prece / obtestatione / gemitu / ac defluentibus lachrymis: ut mentes omnium fregeris: et sese cogere certe coegeris: quæ pronuntiationi hoc mihi primū tribuendū persuadeam: quæ in oratore prima pars quidem atque potissima est. Quod sæpe tu mecum de magno Timotheo nostro sic esse cen-

No . Timo.

fuiſti:quem cū audiremus:non hominis uerba: ſed oracula nempe
diuina audire uidebatur. Quoties Vir ille ſuauiſſimo eloquio et
admirabili ſuo euulſit nobis animas:et in omnis quas cenſuit affec
tiones illexit/et rapuit:ut illū non tam hominē/ q̄ angelum dicere /
mus? cuius poſt conciones ſpecioſam imaginē/ uocē/motus/ geſtus/
inenarrabilemq; dulcedinem ubiq; inſpicere:ubiq; exaudire: ubiq;
deguſtare ad multos inde dies tanquā præſentes equidē uideremur?
ſed nunquā tamen quanq̄ ſcribere delectaretur/et ſcripſerit/afſequi
potuit/ut calamo æquaret eloquium. Sed ad te redeo Deſyderi cha
riſſime qui ſi non ita publicasti codicē tuum iſtū: ut illum ad te iā
nequeas reuocare:equidē uelim longiore lucerna illū recognoſcas.
Addas aſciā. Addas dolabrum. Addas et amicam cuiuſpiam manū
atque iudicium:ut cum peruagabitur: nihil in eo ſit : quod graui /
bus eruditq; diſpliceat. Ex fide et charitate non ficta dixi quæ ſen
tio . Atque utinam ſemper ego te meis in rebus uti poſſem cenſo /
re ac monitore . Quod facerem pene quotidie : ſi nos alpes non
diuiderent tuſcæ:aut alatis pedibus eſſem. Vale :ac mutuo Mi De
ſyderi ora: communiq; pro fratre:qui Salutem in domino tibi plu
rimam dicit . Veronæ.VIII kalendarum, Martias .

Ad Illuſtrē Gulielmū Montifferrati Marchionē ut
cohibeat ab iniuria fratrem EpistoLa. LVI.

Rauī profecto iniuria ordinem noſtrum affecit Illuſtriſſiſ /
ſime Marchio Cardinalis Reuerendiſſimus tuus : qui nul /
lo quidem/ quod ſibi competat iure : ſed neq; culpa a nobis
laceſſitus ulla:nos noſtra de eccleſia Caſtelleti : quos tueri par fue /
rat/armata et quaſi hoſtili pepulit manu. Nunquam ipſe credidiſ /
ſem Sacroſanctæ Romanæ eccleſiæ Cardinalem/ eum præfertim : q
a tam illuſtri ſanguine ortum ducit:quiq; noſtro olim hoſpitio no /
ſtroq; contubernio tam ſæpe/tamq; amice uſus eſt:quem deniq; ip
ſi incredibili charitate/ueneratione/ cultu /ac ſeruitute etiam proſe /
quebamur : et a quo æque diligere admodum lætabamur : eo loci
deuenire potuiſſe : ut propoſito aliquo ſibi commodo / aliqua ue
lucris ſpe/nos deuotiſſimos illi:nos de eo et meritos: nos Chriſti mi

H.i.

Vox di
gnissima.

Poggii in
genium

No.

Vis hone
statis

nistros : nos suos etiam apud Deum precatores inuaderet / im /
peteret / expoliaret . Ad quem rem istam meditari iam incipi /
entem / cum patres misissent quosdam de Concanonicis nostris gra
ues et idoneos uiros : qui eius amorem et solitam gratiam posce /
rent : docerentq; ecclesiam ipsam prorsus nostram esse / semperq; fu
isse . A fundamentis positam dicatamq; Regularibus nobis : ac de
inceps per omne tempus a nobis possessam / curatamq; : te postremo
ut benignissimus es : ita benigne annuente annexã ceu mēbrũ Ale
xãdrino monasterio nostro ad eorum sumptus et uitæ subsidia qui
adinodum pauperes eo in loco seruiunt Christo : Ille inquit (Audi /
audi maxime et sapientissime Princeps) inter reliquos Cardinales
tenues redditus habeo : conductam precio domum habito . Quæ /
renda ne mihi in Gallia atq; Britania beneficia sunt / cum ea domi
habeam : quæ alieni occupant ? Ingenio Poggiano / atq; licentia
hic opus esset ad respōdēdũ . Sed ipsi erubescimus / atq; cōfūdīmur :
q; uiro pilleato deferimus : qui genus illustre reueremur suũ : qui te
tandem inclyte Marchio / et æquissime princeps : cuius frater est / ue /
neramur et colimus . Audiat iterum Dominatio . Illu. tua Vos in /
quit ædem istam per surreptionem impetraſtis nō integro expresso
ualore . Proh Deus immortalis . Quid sua interest cauillari res q̄ti sit :
quæ est omnino / ut diximus / nostra : quãq; alienum ab omni quidē
ueritate est / quod insimulat : quoniam quantus tunc erat : cum hu /
iusmodi facta est unio : ualorem expressimus / patefecimusq; ad un
guem / et si modo per industriam redditus ipsi aucti sint nostram :
Stet nobiscum iuri Dignatio sua reuincenda (pace illius dixerim)
facili opera / faciliq; labore . Non condemnet inauditos : non eiiciat
indefensos : non abutatur pro iure potentia . Non uires / non fortu
nam exerceat ad nocendum suam . Pereũt quidem omnia ubi quã
tum auet cupiditas : tantum potentia concedit . Quis bonus aut sa /
piens duxerit ullam rem tanti : aut lucrum ullum tam expetendum :
ut illius causa se poluat rapina uel fraude ? Aut sane quis tam im /
probis moribus / qui si fiat comparatio inter honestum et commo /
dum : non commodo anteponat honestum ? et non testimonio illi
euangelico credat . Quid prodest homini / si uniuersum mundum
lucretur : animæ uero suæ detrimentum patiatur ? Aut quam dabit

homo pro anima sua commutationē? Non tam fidat q̄ rubro cri-
 status est pilleo: q̄ uiribus præpoller: q̄ in Marchionatu res agitur:
 q̄ negocium sibi est cum religiosis et imbecilibus uiris: q̄ interdum
 cogitet Dominatio prudentissima ac Reuerendissima sua nihil la-
 tere Deum: Non irrideri. Non falli. Non decipi: quin illum pusill-
 lis etiam nobis in psalmo polliceri. Propter miseriam inopum et ge-
 mitum pauperum nunc exurgam/ dicit dominus: q̄ et illud diuinæ
 sapientiæ animo uertat elogium: Potentes potenter tormenta pati-
 entur: q̄ fabellam leonis et muris meminerit: Cum uiolenter iura
 nostra depresserit: nostraq; bona dirripuerit: se sciat (Si malū quod
 inuitus facio præfagire licet) aurum rapuisse Tolosanum/ uineam/
 q; Nabuthæ. quod periculum/ ut ab eo Deus cælestesq; prohibeant/
 tuam omnes imploramus fidem/ tuum auxilium tuaq; auspicia ex-
 cellentissime et æquissime Marchio: Cui et potestatem et habenas
 imperii concessit Deus optimus Maximus: ut sis qui frenes/ et mo-
 derere impietatem malorum: bonorumq; innocentiam foueas: ac
 tueare. Qui a nobis tam apertam tetramq; iniuriā si singulari uir-
 tute et insigni bonitate depuleris tua: quod ut facias: te per bea-
 ta Saluatoris uulnera/ perq; æternam tuam salutem et cælestis regni
 partem rogamus supplices. Tum te scito Gulielme Illu. maximum
 Deo sacrificium obtulisse: nosq; tibi perpetuo ascripticios seruos/ et
 apud Deum/ quantuli quidem sumus precatores uendicasse: Deni-
 q; fratri et nomen et laudem conseruasse: qui quāto in sublimiore
 est positus uel fortuna uel luce: tanto delinquit grauius/ seq; defor-
 mat. Vale fœlix atq; inclyte Marchio: nosq; sub alas confugientes
 tuas serua/ ac protege.

Ad Reuerendissimū Dominū Theodorū Montisferrati
 Cardinalē nomine ordinis Epistola LVII.

Agna nos certe admiratio cœpit Reuerendissime pater et
 m Domine/ q; benignissima Dominatio tua nos sibi filios: nos
 sibi seruos: nos sibi religiosorum omnium quondam charis-
 simos nulla nostra equidem culpa per solam iniuriam de nostra Ca-
 stelleti æde uiolenta eiecerit manu. Si ceteri omnes nos iuasissent:

H.ii.

No.

rati te unum fuiffemus nobis patrociniū affuturum: et pro noſtra uel laude uel commo ad ſudorem uſq; dimicaturū: et ad te præfertim tanq̄ ad noſtrum confugiſſemus certum / ac ſingulare præſidium. Quod et nunc quoq; facimus / tuam opem implorantes contra temetiſum: qui ſi ante cogitaſti uel iniuria uel detrimento nos afficere: nunc tandem ſubleuare atq; erigere bonitate ac uirtute deliberes tua. Neq; .n. diu obefſe poteſt uir bonus aut ſapiens. Si nos lædis / te lædis: quia ſumus omnino tui. Si nos laceras / te etiam laceras: et quod eſt grauius / fœdas: quem tanta in luce et gradu collocauit optimus Deus: ut non poſſis uiolare iuſticiam: exercere improbitatem: aut indignum aliquid pro libidine gerere: niſi tuo cū ſempiterno dedecore / et indelebili calumnia laudis et nominis: a qua labe teterrima / neuoq; fœdiſſimo magis debet abhorrere dignitas tua q̄ ab ipſa profecto morte: cum ſatius equidem ſit mori cum laude / q̄ uitam cū ignominia ducere. Illud quoq; animo ſubeat generoſiſſimo ac Chriſtianiſſimo tuo / nos qualeſcunq; licet: eſſe tamen Chriſti miniſtros: qui conteſtatur et inquit, Quod feciſtis uni ex miniſtris iſtis / qui in me credunt: mihi feciſtis: et qui uos recipit / me recipit. Et qui uos ſpernit / me ſpernit. Parce igitur pio generi / et ppius res aspice noſtras: qui pius ſemper fuiſti: qui ſanguine et generis gloria iter omnes Italos emines. Tuæ ſit laudis / noſtraq; fœlicitatis nos dulces quidem tuos filios / ac deuotiſſimos / ſaluos eſſe apud dominationem Reuerendiſſimam tuam. Pro cuius ſalute et ipſi indefinenter oramus. Vale .

No.

Ad Aloifiū Anthillā iureconſultū de dignitate ac laudibus illuſtris ſui Gulielmi Epistoſa LVIII.

Gulielmi
laus maxima

Vdierā multa de illuſtri atq; inclyto Principe tuo Anthilla optime ac amantiſſime: quæ ad eum amandū me ſane uehemēter ipulerant. Sed ubi nup̄ mihi licuit illū et itueri et alioqui / uiſus eſt mihi unicus: quippe q̄ ceu Sol inter ſidera : ſic inter omnes Italix princeps emicet dignus non modo anguſtis Mōtiſſerati finibus: ſed diademate fœlicis Italiae. in quo ipſo quid primum admirer / an ſummi imperatoris laudes : an optimi principis ornamēta: an uiri modeſtiſſimi ac Chriſtianiſſimi dignitatem haud faci

le intelligo: quē sane aut colloquentē/ aut tacitum audientem: Ince-
dētem etiā uel accūbentem/ maxima minima ue obeuntē speciosum
perpolitū/ admirabilemque semper inspexi: ita in eo simul existunt /
amiceque conspirant egregia omnia et fortunæ et corporis et animi
bona. Cum ad eū admissus sum: subdubitaui equidem mi Aloisi /
ne mea contra Cardinalem ad se iam offensus epistola toruo me q
dem intueretur oculo: essetque ueritas odium in me paritura. Sed op-
timus ille/ et improbis affectionibus liber/ et epistolam extulit: et fra-
trem ipsum ingenue culpauit: plura in eum congerens atque obieci-
tans: suamque nobis operam spondens. Discessi ab eo (tibi fateor) stu-
pore correptus/ et illius amore/ ut ita dixerim ebrius. Per omne iter
de illo meus inter comites sermo. Me quocunque uertebam: tum in-
tueri/ tum audire illum uidebar / sic hærebat infixus pectore uultus/
uerbaque. Quanta Deus bone est uis probitatis atque uirtutis. Verū
quidem est: quod tibi narro præstantissime mi Anthilla/ atque charis-
sime. Multos clarissimos uiros multos etiam proceres plerumque colui
admiratusque sum: ut plane nosse te puto: Sed isto tuo principe Gu-
lielmo inclyto/ et fœlicissimo nihil memini unquam me gustasse suauis /
us/ atque iucundius. Vincit humana: uincet et cœlestia propicio Chri-
sto: si quibus artibus et uirtutibus cœpit: nunquam desinet sibi moliri
iter in cælum. Tu mihi beatus Anthilla uideris: qui tantas post re-
rum tuarum uarietates/ et tam crebra uitæ naufragia tenes hunc tutis-
simum portum quietis et laudis: ubi in gerendo magistratu tuenda
que iusticia non est tibi opus flagitiis improbaque libidini animum
flectere atque summittere. Sed æquitati/ iusticiæ/ fidei/ sapientiæ/ ueri-
tati inseruire facile potes: ad quas nempe uirtutes et laudes genero-
sus et modestissimus animus semper anhelauit ac deflagrauit tuus.
Redde bonorum omnium largitori deo immortales et maximas
gratias: et concessio tibi bono pie sancte religioseque fruiere. Hanc
de te tuoque principe gratulationem ab ingenti charitate erga te mea
proficiscētem amico/ ut soles/ gratoque accipe animo: et me/ si dignus
tibi uideor/ tam summi atque optimi principis meritum facito grā /
tia: de qua primum in nos signum illud eluceat/ ut a nostris cerui /
cibus arceat uim atque iniuriam Reuerendissimi fratris/ illum de in-
tegro litteris admonens/ ut iterum fecit. Vale.

Ad Io. Philippū fratrem de fœlici malorum
tolerantia Epistola. LVIII.

De fœlici
malorum
tolerantia

Iugulū atq̃
Ignis
Imbecilis

No.
Valide

Christi
membra
Diaboli
membra
Paulus

Homo in
quo beatus

Salustius

E audio ex more uiuere / et effectum non tam circūferre / q̃
raptare corpusculum. Lōgissimum profecto supplicium / et
quod iam tibi insanabile fortasse uideri incipiat / teq̃ tandē
uel frangere animo / uel fatigare facile queat . Sed p̃fecto est mi ue
nerabilis et charissime frater tota Sanctorum fiducia: ut longo iam
tempore in libello de tolerantia malorum tecum diserui ac disputa
ui: in perferendis aduersis posita / ac constituta . Ingens namq̃ uis /
cruentusq̃ labor / ac dies longa / et plena malorum coronas beatas
conflat / et excudit p̃ædestinatis Sanctorum capitibus: neq̃ sacrifi /
care quisquam deo holocaustoq̃ litare digne riteq̃ potest: nisi cum
iugulo / affanteq̃ igni : Sed neq̃ ad calum eniti nisi profusione su /
doris et sanguinis / ac diuturnæ patientiæ lacertis / uiribusq̃ in subli /
me delatus. Itaq̃ fit / ut qui tenui ac dissoluto sunt corpore / tolera
rare conueniat: lætasq̃ deo gratias agere: qui autem ualido labori
bus assuescere / grauiasq̃ ac difficilia sibi ipsis imperare : quoniā ar
duus / et salebrosus est callis: qui ducit ad uitam. Planus ac mollis /
qui ducit ad mortem . Qui membra sunt Christi / bibunt de calice
Christi amaritudinē / atq̃ dolorē: Qui mēbra sunt Dæmonis / de ca
lice Dæmoniorū bibunt uoluptatē / atq̃ delicias : inter quos interest
tantū / quantum inter uitam et mortem / salutemq̃ / et perditionem.
Ex quo Apostolus grauius quidem inquit et scite . Qui seminat
in carne de carne metet et corruptionem: qui uero in spiritu semi
nat / de spiritu metet uitam æternam . Fieri non potest / ut homo
sit beatus ex corpore: quoniam propria atq̃ p̃cipua hominis ra /
tio corpore contineri minime potest: magis autem ueri et interioris
hominis / ceu operimentum: et indiuiduus / ut ita dixerim / cortex est
corpus: concessum animo tanq̃ seruitium ad promerendum. Vnde
Crispus optime quidem seruitio corporis / imperio uero animi ma /
gis utimur inquit. Alterumq̃ cum bæuis: alterum cum Diis com /
mune est. Quare / si quod uerissimum profecto est / homo caeleste si
mulaerum est: Dei formam p̃æferēs atq̃ imaginem: consequens
omnino / ac necessarium est: ut ad corpus hoc non referatur: sed ani

mum: per quem homo est maxime homo: similisq; et comparabilis Deo. Parua ergo admodum nobis de cortice cura: paruaq; cogitatio. Abigatur malorum impendentium timor. Amor carnis facies / fat / et sanguinis. Pars hæc nostri / lutea et moribunda / elementis cōplexa et agglobata contrariis beatitatis per se nequaquã ē capax / nisi quantum animus ipse diuinus et sempiternus illam afficit gloria. Datus nobis sensus est: qui acerbissimos dolores / dirosq; cruciatus capiat / ac patiat: quo per exercitationem uirtutis superando attollatur animus ad ea Deo miserante consequenda: quæ ut scriptum est: nec oculus uidit: nec auris audiuit: nec pectus unquã mortale percœpit. Scias itaq; charissime mi frater ac modestissime mala ista nō esse / neq; ulla nobis ratione fugienda: quibus deus ipse architectus humani generis et amator / electos / charosq; suos dignos putauit. Expauescere itaq; morbos / uel fortuitis tristari calamitatibus / phorere ludibria / iocos morsusq; fortunæ / infidelis esse uidetur / ac uirtutis naturam penitus ignorantis: quæ potens quidem est aduersa etiam omnia sibi substernere et uictrix tanquam atritos hostes terrores / cruces / ignes sub iugum fœliciter mittere. Sed philosophiam istam: qua Stoici quondam ipsi etiam gloriati sunt: nosq; deinde Christum secuti / constantius magnificentiusq; tuemur: alias / ut ante dixi in dialogo tecum meo latius attigi: quem quoniam in manibus habes: potes mecum facile esse / teq; solari cum uis. Quare nostra hic claudetur epistola: cum illud unum te mouero adhuc frater et anima: Ne prospera stultis inuideas: quæ sunt illis communia cum mutis. Vale: meq; uicissim tuis orationibus adiuua. Bononiæ ex Sancto Ioanne in Monte kalls. Nouembris .

No .

No . uim
patientia

Dialogus
de pferendis
aduersis

Ad Seuerinũ patrem de suauis bonorum consuetudine:

qua nihil est in uita beatius. Epistola. LX.

Eruas ueterem tuum morem uenerande ac suauissime mi

Seuerine: ut perhumanus erga me sis: In quo quantum mi

hi ipsi complaceam / atq; adgratuler / uerbis ullis si explicare contendero / haud facile consequar: quoniam quidem quanto tu uir sane humanissimus / atq; optimis de me benemereri studes: tan

H. iiii.

No .

eo equidem ipse tua delector uel dilectione uel gratia : nec uenit in mentem quid huic possim gaudio tanto meo (humanū dico) satis anteferre. quid enim dulcius: quid preciosius: quid admirabilius nobis esse potest: qui terrena contempsumus: consuetudine eorum hominum atque amore: qui eximia quadam imprimis sanctitate / singulari deinde ingenio / et sacrarum litterarū peritia pollent / ornatique sunt: quorum cū litteras accipias aut sermone fruare uel doctior uel melior semper euadas : quos denique quasi metrum inspicias / ac signum quoddam: quod ipse sequaris? Queramus aliquid melius : si inueniri iam potest in rebus humanis. At imagine / simulacrique diuino grandius nihil / admirabilius uel excogitari licet. Quas tu mi Seuerine uel opes / uel uoluptates / uel honores / uel regum sceptras / uel nostrorum diuorum principum mitras ei antetuleris uiro: in quo per affinitatem / ut ita dixerim / quādam speciem ineffabilem Deum quidem ipsum intueare / adoresque: cuius uariis pariter ac suaue olentibus uirtutum odoribus per sublimia deducaris atque caelestia terrenorum iterabilis? Sic Paulos: sic Nicolaos: sic Fulgentios: sic Theodoros Martinos / Cambios: ut reliquos uiuentes non prosequar: odorati quondam admirati que sumus: admirabitur et deuota posteritas. His ita per motus me tibi plerumque optimo et innocentissimo homini / et mihi uenerando / ac deuotissimo in domino patri praesentem quidem exopto . Charitatemque amabilem tuam dulci desiderio prosequor et tacita cogitatione complector: sed accessum nihilominus ad te metum / quem tu benignus tuis ad me humanissimis et ornatissimis litteris efflagitare non desinis : neque profecto aliter uel polliceri / uel denegare audeo: quā is potest / et debet: qui arbitrio uiuit alieno: qui que uariata me nostri: ualitudine crebro imutatur : cui pruina / hibernumque gelu: lutosum praeterea iter / ac lubricum horrori sane non esse non potest. Domestica quoque et ea quidem generosa / ac sancta: quae mihi semper arridet Generalis patris / et Bartholomaei nostri consuetudo: quibus non modo utor: sed ueluti diuino quodam bono delector: diuersionem meditari neque me sinit: cum ii praesertim me non dedignantur: sed uicissim colant / atque confoueant: Inuitationibus autem tuis usus aliquando sim / necne: humanissimo tamen tibi mi Seuerine gratias ago dulces et maximas. Vale .

Ad Cambium Generalem ordinis patrem familiaris
iocosaq; Epistola. LXI.

Ogitavi ad te scribere saepe dulce caput/et pater: Sed qui ad
te iret (dispereant Turci) nemo occurrit mihi iam dudum.
et multa quidem seruata memoriae comminiscor / et refrico
animo : quæ hora etiam nunc antelucana somnolentior ex matuti
no intermittere equidem cogor : illa tamen fortasse refarturus :
cum æquinoctium uigilias longiores nobis attulerit: nec pulices tã
procaci licentia audebunt somnos abrũpere/et turbare diem instre
pitans iuge ci ci molesta cicada. Tu montibus lætus / cæloque
sereno his me palustribus illuuiionibus damnasti pater et princeps :
ubi in caput meum Culicum iratus populus coniurauit : uix quidẽ
ut possim ab aculeis oculos/et lucernam a turbine circũfusso tueri.
Quare duorum uel mensium ad scribendũ paciscor inducias. Tu
interim fruitor sublimi colle sancte atque perbelle: et aliquid supra
facinus uisionũ Ezechielis Dei plenus meditare. Mihi uero (quod
uoluisti) erit tantisper res rustica curæ : et uillicus corilos sequar /
baccas humilesque miricas. Verum id sane non ioco : quod uos
patres fratri estis per me confici posse : Fundos S. Pelegrini Cæsena
tis a Ceruensi Episcopo recepi: qui omnes post Principis obitum
publicati fuerant : et fisco ascripti/ nullo super hoc facto dispendio
uel rerum / uel nominis. Alias et grauissimas lites/ atq; diutinas sæ/
dauit/compescuit/extinxi dexteritate / non ui: quo quidẽ opere ois
lætata est Ciuitas: et gratas uoces dedit in cælum. Pergo ad alia nõ
nulla : quæ cerebrum/diligentiamq; desyderant: si satis ea uirtus in
me iã fuerit: Sed paternis et sanctis tuis nos precibus adiuua. Vale:
æternum lætus in domino uiue. Rauenna. iiii kal. Augustas.

Facete

Ad Philippum Camerinum Concanonicum de
uisitato Inclyto Federico Vrbinatum Duce
uarioq; itinere Epistola. LXII.

p Rouincialiũ uisitationũ munus obituri Ambrosius Medio
lanensis et ego ex Arimino Vrbinũ concessimus: et Federicũ

Aula Urb .

ducem magni splendoris / et uirtutis eminentissimæ / uirum salutauimus : a quo complexi humanitate adeo incredibili sumus : ut ipse non modo / et qui aderant omnes : sed parietes quoque laquearia q̄ palatii ex tanta principis serenitate nobis uisa quidem sint arrisisse . Non semel : sed iterum / atq̄ iterum in amplexus nos excepit / et pressit . Commemorauit epistolam / non parua cum laude : quā ad eum dederam ex generali Synodo nostra in petitione suæ Eugubienſis eccleſiæ : quibus sibi factum satis est faſſus ingenue in his : quæ ipse non admodum caute / prudenterq̄ petiſſet : quod ingenti equidem nobis læticiæ fuit quietum illū dimiſiſſe litteras noſtras . Deniq̄ reluctantes nos / et abire uolentes coegit hoſpitiu : uoluitq̄ biduum Urbini teneremur : Vbi primus : qui illuxit dies : datus eſt totus in luſtranda aula : quæ admirabilis ſurgit amplitudine / magnificentia / ſymetria / et cultu : per quam ille nos ducens / magnā diei illius partem conſumpſit . Poſtridie uero libros omnis : quos curat / et ſeruat ſeorſum a curia unus ex ſcribis / donec bibliotheca habeat ī palatio locum : ſcrutari nos iuſſit : quibus nihil admirabilius : nihil omnino ſpecioſius in libris uidimus unq̄ . Inde digreſſi / per reliquum Picenum Firmum appulimus : ubi nunc ex more fratres uiſitamus / et confirmamus in domino . Quibus ad triduum (ut puto) dimiſſis per Apuliam Tremitanam noſtrā : quæ Diomedis oli : petemus inſulam . Inde Neapolim / Romamq̄ tranſibimus . Miſiſſima enim hyems / nullo gelu rigēs / nullis ībribus tardans iter magnum adiumentum attulit ſuſcepto labori . Habes quod roganti tibi mi Philippe promiſi / noſtri rationem itineris . Cum alta Capitolia tetigerimus / tum ſcribam maiora etiā de romāis rebus noſtris : iisq̄ maxime : quas ſuſcipere ex officio nos oportet : et tu mihi magnopere commendaſti . Salutabo ex te quoq̄ eos oīs : quos mihi in iūxiſti aulicos ſacros : quorum gratia atq̄ auctoritas ſuffragari fortaſſe nobis admodum poterit . Tua deuota interim et ardentiffima charitas orare ſit memor : ut rebus bene geſtis ad uos ſalui tandem reuertamur . Vale . Firmi pridie idus Decembris .

De reſtituta nobis Eccleſia Caſtelletana ad Gregoriū Placentinum Conſanonicum / Epiſtola .LXIII

233
u **T** ad te sæpius scribã ueheméter optas Gregori charissime:
quod facio admodum raro: quid scribam noui nihil habēs.

At hodie cum a romãis fratribus acceperim litteras optatas et iucundissimas/ quidem tu mihi protinus in mentem uenisti: qui cum cõmune gaudium impartirer: quod est de recuperata Castel / letana ecclesia nostra: de qua non leuiter concertatum est cum Cardinali Montisferrati multos iam dies. Scribunt enim cum opera et diligentia nostra aptud Marchionem fratrem/ magnæ sapientiæ / et gloriæ principem: tum orationibus gemitibusq; ad Deum iamdiu perpetuis Cardinalem í ueterem gratiã nos admisisse: et q̄ inclemēter spoliū nobis tulit: tam clemētissime restituisse: et quidē cū augmento et fœnore: nedum / ut sane fuerat/ integrum. Est enim in Marchionatu collis: quē incolæ Cretam appellant: et in eo colle ædes posita Virgini: ubi signis et salutaribus auxiliis abundat pia atq; benefica: ut eo non modo confluant indigenæ/ atq; finitimi: sed undiq; remotissimi populi. Eam spondet nobis se esse daturū: ímo ut accipiamus et propensius rogat: ubi Virgini seruituri conuentum habeamus/ ipso Castelleto nostro ceu membro addito ad fratrum necessitates et uictū. Id tamen opus conducat: nec ne: ipse non definierim: Sed hoc patrum esto iudicium: qui futuri sunt rerum nostrarum omnium moderatores et finitores in generali capitulo. Sed nos mi Gregori cogitemus nunc tantum: q̄ prospere atque perbelle periclitantem rem nostram uertit pius ac benignissimus Deus: et quantum ualeat afflictis in rebus cum prece sollicita/ et pertinax cura: propter illos equidem dico: qui censebant cum Cardinale haud esse rixandum: quasi sic obduruisset / stomachum que signasset: ut a cupiditate flecti non posset. Sed ego recte uaticinabar: quando ad eum scribens / uirum generosum et magnū asseueravi diu obesse non posse: neque in uitio præclara morden te natura longe mansurū. Sed neque mihi improbū uidebatur/ hominem religiosum et sacrum suis in rebus recte/ honesteque petendis fatigari. Hæc tibi hactenus de castelleto recepto iucūda confabulatio. De cæteris uero rebus / uel communibus / uel domesticis nostris nihil habeo: quod serius scribam. Vale: et nostri ad Aram Domini sæpe memineris. Bononiæ. V. kal. Martias.

Ad Cābium Generalem patrem de contumacia fratris unius
Epistola . LXIII.

No.

I bene uales decorū caput: admodū lator. Nos salui omnes
etiam sumus beneficio Christi. Patauus ille noster: si potest
esse noster: qui i re aliqua bona nunquam est suus: recusat
nobiscum Rauennæ esse: non mei causa: a quo neq; re/ neq; signo
læsus est unq̄: sed quorundam inquit: qui facile omnia quæ facit:
in malum uertunt/ atq; deprauant. Ego tamen persuasurū me illi/
ut persisteret/ non desperabam: quando leuissimus et incōstantissi-
mus ille elapsus est mihi: asserens/ ut ex illo Lucretius retulit/ se nō
esse rediturum: nisi obedientiæ sanctæ præcepto iussus et coercitus
a te patre Primario: adiciēs simul quæpiam absentis fratris Paduæ/
atq; Venetiis quæ curet/ se habere negocia. Durus articulus: ut co-
gatur ad ea: quæ pertinaciter denegat. Infectus stultitia ad sanitatē
si ducit: neq; minus prodigiosum uideri solet: q̄ cum sapiēs ifanit.
Ego illo facile carebo: si non lucrum putabo a nobis procul abesse:
quem etiā/ si sterisset/ patria charitate seruare fouereq; non destitit/
sem/ miseratus illius paupertatem ingenii. Tu rerum dux: ut potes:
homini cōsule. Cæteri ad unum sancte atq; fideliter domino serui-
unt: quorum meritis atq; uirtutibus frigidus ipse sæpe quidem i cē-
dor: gaudere uero non desino . Vale

Ad Gabrielē Pætā Bononiēsē nobilē familiaris Epistola. LXV.

E tuis litterulis præter cætera interrogas spectare / ornatissi-
m meq; uiroꝝ: Quid causæ est/ q̄ Iacobus Magnanus cōci-
uis et familiarissimus tuus/ cum de me loquitur/ Matthæum
compatrem dicit: quando Religiosis nobis ciuium compaternita-
tes conflare atq; inire/ uel more/ uel iure uideatur haud esse laudan-
dum: quin fortasse prohibitum . Narrabo rem tibi: si ille non fe-
cit: aut tu si me tentas / aut ioceris ut rideas . Cum nostro in Vi-
ctoriano amœnissimo secessu atque perfugio offensus frequen-
tia / popularique tumultu / per eos dies quibus illi natus est fi-
lius / ipse diuertissem: rogatum misit me Iacobus / et quidem ma-

gnopere / ut in urbem descenderem : et filium ex se genitum sacro
baptismatis fonti admouerem : essemque et filio pater / et sibi com
pater . Accepto nuncio neque a risu neque ab admiratione cohibere
me potui . Et heus tu bone uir renuntianti hoc mihi plane respon
di : unde Iacobo de me religioso homine hæc cogitatio : hoc desy
derium : hocque consilium ? Cui ille amorem præcipuum persuade
pater utique tibi : atque etiam ut beatis tuis manibus inicietur Deo
charissimus filius . Tum ego redito inquam ad dulcem Compatriem
um : eique referto non unius huius : qui modo natus est : sed eorum
omnium : quos multos habet : me fide / et amore equidem potiore com
patrem factum / quam si manibus utique meis singulos sustulissim e fote .
Sic ille me compatrem / et illum ego abide uocauit : Ecce tibi huius
modi rei ortus / et ratio . De reliquis / quæ a me quaesisti : erit disputa
tio coram in hortis urbanis nostro Lupuro arbitro / ut solitus sæpe
quem ex me saluta / et iube in domino esse fœlicem . Vale . Ex
uictoriano recessu Idibus Iuniis .

Ad Antonium Monferratum Belliani nostri Archipræsby
terum de Recreatione fratrum Epistola .LXVI.

D te in Bellianum ascendere / ut me iuitas / et rogas Antoni
a mi peramande / nullo quidem modo / nisi delatus equo iam pos
sem : qui nullus in stabulo nunc mihi est . Veniunt uero ple
riusque deuoto cum magistro / ac pedagogo ex Neophitis et Tyroncu
lis nostris : quos fessos disciplina diutina / ieiuniis / atque uigiliis recrea
humanitate solita tua . Tristior namque sobrietas interlaxanda quando
que : et conuictus lautior / ac libelarior portio indulgenda / mutanda domus
et regio / ut maiore deinde nixu attollat se refocillatus sic animus /
surgatque renouata uirtus alacrior . A te itaque redeant pingues et ni
tidi laturi rursus Domini iugum / religionisque labores .
Quod autem ipse non adsim / nihil uos ea cura sollicitet / quo mi
nus læti uestram rem peragatis . neque enim et ipse modo carui
recreatione animi solenni quidem : immo omnium : quas optaue
rim : blandissima ac iucundissima : cui et tu mi Anto . utinam affuis
ses . Audi qualem : et si potes / desiderium cohibe . Nostri quanta

No.

uirtute et q̄ emendatissimis moribus uiuit Ioannes Bologninus q̄
que præterea nobis est deditus . Is præter cætera egregia: musica uo
luptate uehementer afficitur: et aures omnifaræ harmoniæ latus
semper indulget . Misit ad me urbanus et humanissimus homo
nudius tertius hora ferme nona nuntians atq; significans/ ut ad se
tum irẽ duobus tribus ue comitibus fratribus: quibus generosum
esset ingenium . Ad fores positus erat uernaculus puer : qui ut pri
mum limẽ attigimus/ nos in tricliniũ stratum et egregio cultu di
spositum induxit. Ibi aderant tum pransi quotquot cum uirtute et
laude musicum aliquid possunt: aderãt et noui hospites Tibicines
Herculis ferrariæ Ducis. Supuenere audituri/ ut ipse nõnulli alii reli
giosi uiri/ et sacerdotes laudatissimi. Cœpit primũ agi cãtibus Tibi
arũ / nec cessatum / donec auditum est quicquid audiri potest ea i
arte mirabile. Audita cluiacimbala suauissima quoq; . Ventum ad
organa tandem/ et in his agitandis/ non manibus uelocissimis mō :
sed pedibus etiam princeps exitit Dominicus Venetus is: quo lau
de maiore/ nemo proximior Bernardo Germanico creditur : cui si
mitem esse quemq; eorum: qui uiuunt : nescio ne q̄ uixerunt: musici
negant: Inter modulatiões blandiores / acrioresq; conatus ita qui
dem incensus est Dominicus iste/ ut tunicas ipsas biretumq; a se p
iecerit: nec manibus ac pedibus solum : sed oĩbus corporis membris
dissolueretur . Postridie et habui nostris in domibus Monachorũ
Dominiceorũq; nonnullos deuotos sanctosq; cõuiuas. Vbi super
cœna disputata sunt facete et iucũdissime quædã. Mox iuducta lyra:
quæ humana uerba modulabaẽ/ et oris humani cantus quoq; non
defuere: i quibus graues uirorum toni/ et puerorum uoculæ efficie
bãt concẽtus cxlestibus similes/ ut cõuerterint multos i lachrymas :
quos si ego possim audire equidem uellẽ cum ex hac uita migrabo
moriturus ut holor . Non potest obliterari mihi hac tãta dulcedo
quo quo me uerto / tiniunt adhuc mihi aures canorum melos :
et cor in deum himnorũ suauitate mollescit. Ita mihi placeat nunc
in pximũ asperso ciere lugere: et ad dominũ cũ tribularer audire.
Vale . Bononiæ ex. S. Ioanne in monte . V. kal. Martias.

Ad Cambium patrem familiaris Epistola LXVII.

Coepi lignum Aloes/et mirabulanos: p quibus tibi dulces
a mi Cambi gratias debeo . Litteræ uero/quas significas ad
me iamdiu scripsisse/nondū redditæ sunt neq; spero reddē
das. Quare si quid ē quod me scire oporteat : scribendum denuo
est. Albinus serius/ q̄ eius improbi mores uesaniaq; postulabat a p̄fesi
sione defecit. Et q̄q̄ eius casu: quæ sub pondere gemuit : est q̄dem
iam tandē Cimba facta leuior: nūtiuimus tamē Tuscis/ Insubri
bus uobis quoq; nūc Venetis ut transfugæ retia tendant; corrigent/
do in aliorum exemplum. Audio rem nostrā Vercellensem Romæ
magno fluctuasse discrimine legatis Sabaudia apud Pontificē iura
nostra sanctissima turbantibus: et quæ æqtas iusticiaq; iis denegati
p̄ gratiā quarentibus. Sed Cardinali sãcti Marci nos tuenti respon/
diffe Pontificem se legatis nihil concessisse: neq; concessurū: eosq;
ex urbe decessisse frēdentes in nos/ et couicia despumantes/ et domi
multa minātes: quæ parū sane uerenda : si Petri fides nō uacillat:
pro quo idesinēter orandū. De iis: quæ tibi Franciscus noster signi
ficauit: rescripta desyderat: quæ ne differas admodum rogat. Addit
et se omnē illā parare pecuniam: quam istic librario ex libris/ et mi
niis debet: quod ut faceret ego sum semper hortatus. Exacto die re
surrectiōis octauo Ferrariā amne delabar/ ubi te inueniā : et patres
capitularia ex more parātes. Interim me priori cōmenda : qui quie
tū mihi aliquē angulū seruet: cui si est necessarius ullus aut pistor/
aut fartor / aut coquus/ aut alius de horum hominū nobiliū grege :
istac oīa calens/ meā illi operam strenue suppeditabo . Tecū enim
ut libenter/ sic saepe iocor. Valle.

Ad Generalē patrē Celsum Veronensem

Epistola LXVIII.

Eternum salue parer et caput honoratum in domino . Dū
a uisitaremus nostros Placentiæ fratres / en febre non leui
corripior / et simul profluuio uentris cum aculeatis / perpe
tuisque doloribus pene exanimor / data nulla mihi requie morbo
inualescēte quotidie. Quare cū nulla nisi sera ualitudinis arrideat
mihi spes : ne subeat detrimentū religio de sufficiēdo officio eqdē

meo quoquam alio cogitavi: qui Papienses / Genuenses / Astenses /
Alexandrinos / Vercellensesq; uisitatum interim p̄gar. Mihiq; ido
neus admodum sane uidetur rei obeundæ Mediolani prior. Atqui
in hoc tamen tuã / tit par est / auctoritatem benedictioneq; requiro .
Quod si de isto haud tibi forte uidetur / alium surroga . Ego tuo
quidem iudicio optimo ac prudentissimo ero quietus . Plura i do
loribus neq; scribere neq; bene eloqui possũ: quin et pauca hæc
alio exscribẽte dictaui. Tu Vale patrum pater: et si expedit: ora ut
ualeam: meq; patribus atque fratribus arcte commenda. Placentiæ
III. Idus octobres.

Ad Baptistam Iustinianum familiaris Epistola LXVIII.

Go plerosq; dies grauissima febre / alui profluuio uiscerũq;
e doloribus uehementer elangui: Minusque ideo potui / uel
litteris tuis uicem / uel beniuolentiæ sanctissimæ nostræ offi
cium reddidisse: et quod mihi molestius est : Genuam ut putaram
ad te uenisse. Nunc paulo morbo leuatioꝝ: et si serenum nondum
aspicio: sed continue inter medicamenta sum positus / urceolosque
urinaceos tracto: tamen istuc accedentibus collegis patribus meis /
dixi mi Bap. te salutandũ: ut intelligas / nulla tempora esse : q̄bus
non sis mihi cordi. A medicinis abhorreo : et quoad eius fieri po
test: eas neq; mihi nominari patior. Verũ aromaticum preciosum
aliqud stomacho / epati / cerebroq; amicũ desydero: qđ omni fiducia
atq; libertate / quam i te me uoluit semp habuisse benignitas admi
rabilis tua / tibi idico: quod satis supq; esse haud ignoro uolentissi
mo erga me tibi. Vale amicorum delicia. Placetiæ kl. nouẽbribus:

Ad Celsum Veronensẽ / ordinis generalẽ patrẽ Epistola LXX.

N domino salue q̄ plurimum uenerandũ ordinis caput. Ita
i sero accepi tuas / ut iis respondere nullo iam q̄dem mō sit
opus. iere patres pro me multos iã dies tua bona et facta cũ
uenia Liguriã / Insubriũq; uisitatum. Ego tandẽ post asperrimum i
quietissimumq; ualitudinis supplicium me sentio deniq; ad sanita

rem roburq; í dies accedere: ut sane sperem / ad nos cū illi redierint:
Venerā oram peragrarē uisitando me posse: et si me exterreat hye
mis horror. Verum quantum equidem potero pānosus et abditus
uultū incedam. Vnum hoc bono me iubet animo esse noster dul
cis equiculus. qui et si acer et spumans ad saltum et cursum brauiū
extulit nūq̄: secure tamen et perbelle ac molliter / ut fessorē decet
religiosum / gestauit: et me tanquā agnoscat dulcis et moriger fuit
mihi semper. Si tu Romam non iueris: aut Veronæ / aut Venetiis
spero tuis amplexibus me fruiturum. Sin ieris: te Celse mi oro ad
sanctorum Apostolorum cineres atq; reliquias nostri sis bene me
mor. Vale. Placentiæ Solemni Epiphaniæ die.

Ad Federicū Sfondratū Iureconsultū et ciuē cremonēsem orna
tissimū de beniuolētia amiciciaq; quæsitā Epistola. LXXI.

Esicio quid a me uelis / ac tibi speres Federice uirorum opti
me ac fœlicissime: qui nequeam præclarum tibi aliquid uel
præstare uel polliceri: quod uberius in te nō habeas / beneq;
possideas. Sed potiortum amor atq; cupiditas nunq̄ fatis expletur.
Simile est regnum cælorum homini quærenti bonas margaritas: et
Vberior seges est alienis semper in aruis.

Vicinumq; pecus grandius uber habet.

Scribit ad me Ioannes Philippus dulcis et uenerabilis frater: et pri
or uester istic / te erga me affectum deuotione charitateq; mirabili:
flagrare etiam desiderio beniuolentiæ amiciciaq; ineundæ: inde ille
ctus motusq; præcipue / q; uirum me bonum et frugi domini ser
uū existimes: et q; mea quædam legeris scripta / tibi profecto gratissi
ma ac periucunda. Sed opusculum illud maxime: quod de gerēdo
magistratu / iusticiaq; colenda a nobis inscribitur: quo putas eo in
genere nihil iueniri melius: nihil præclarius / nihil cōmodius (Deus
bone) quid legere potes mi Fed. de limoso fonte nisi limosum / et
de sordida massa nisi sordidum et fetulentū? Nescio quo nā mō no
stræ umbraculæ solidæ imagines uideri tibi queāt. Lucubratiūculæ
quoq; tāti a te fiāt Federice uiro plāe docto / et iurecōsulto / ac p̄te
rea magno prudētissimoq; iudicio. Utinā semel ad eos sūmæ uirtu /

I. i.

No.

Degerēdo
Magistratu
libellus.

No .

Argumentū
Salutis no .

tis gradus euadam: in quibus me collocas. Sic et nostra de magistratu atque iusticia præcepta uel penultima habeant loca in fori subsellis et non exhibentur a palatis/rogatisque consultis. Tu qui ita es compositæ mentis/studiosusque uirtutis: ut maiestatem ueritatis et quæ ædificat doctrinam synceram et solidam præferas inflatæ ambitionis que facundia: facile consecretaris: non quæ aures implent: sed quæ animum alunt: quo admodum ipse profecto tecum etiam oblector? Quippe qui et eo semper animo scripsi: ut magis prodessem/ quam lenocinarem. Ita quoque Ioannes Ludouicus ille meus/ ad quem libellum dicaui in eo ita sibi blanditur: ut domi semper illum ante oculos habeat: et quantum capita operis singula memoria teneat / et memoriter recitet: captus etiam decore ueritatis/ simplicitatisque dulcedine a uertice ad calcem usque sapius relegat. Foris uero (Nam crebra illi legationes obtingunt) sarcinæ nunquam sint absque libello. Precatur et frater a tua charitate sancta rogatus: ut nunquam ad se scribam / quin altera sit uel epistola uel uerbulum ad te. Ego non quod tanti meæ plæ futuræ sint litteræ: quanti tu illas suspicaris Federice: sed ne existimet rei uilissimæ atiarus etiam hanc tibi rem largiter suppeditabo: Semperque eris inter nos tertius et frater et anima: non charus modo/ et commemoratus in litteris: sed insculptus uisceribus/ et maxime præsens/ cum rem sacram ad altaria Christi tractabimus: quam et ipse frequentas ista in æde nostra Cremonæ ferme quotidie diuinis laudibus canticisque lætissimus: quæ signa sunt prima atque certissima prædestinati animi perbeatique futuri. Nihil est enim celestis uitæ similis quam honoribus gaudere diuinis: et pio animo in re sacra uersari: quod sedulo ita tu facis: ut in basilicis sanctorum ac religiosorum hominum claustris uel orans/ uel deambulans magis inueniatur quam in foro publicisque triuis atque porticibus. Testatur. n. mihi fateri quanta est tibi uoluptas cum eo colloqui: et præclarum et suauissimum de deo aliquid tractare atque condicere: et eos agnoscere homines: teque his addicere qui habent spiritum Dei / et gustarunt quod inflammare potest appropiantes. Addit et multa cum his de tua egregia liberalitate: qua eum ita deuinxisti tibi: ut dissoluere ac cumulatissimum debitum tuorum erga se officiorum / et numerum nullo quidem modo per se possit: Sed oportet me quoque in dissol /

uendo debito socium habere atq; consortem: quod spondeo uolentissime/ et fide quanta equidem possum. Ita quoq; tuis in rationibus signato me obnoxium Federice: qui o possum utinā tibi tantæ beniuolentiæ / tantorumq; meritorum uices aliquando referre: aut etiam í referendis te quidem superare. Genua Rauennam iturus í proximū ad annuū nostrū/ generalemq; conuentū polliceor tibi mi. F. Cremona iter me esse habiturum: ut te amicorū gloriā atq; delicias in Christo cōplectar atq; deosculer: nouū pasca atq; solēne te cū et cum uenerabili fratre concelebraturus. Ast iterim et Vale fœlix/ et mutuū ora. Genuæ. XV. kal. Apriles.

Ad Desyderiū Concanonicū familiaris Epistola LXXII.

Ea gaudia desyderata a Ioanne Sigismundo Viro optimo et cū arte medica politioribus quoq; litteris culto: si ad me transmiseris: et mihi et illi rē factes admodū gratā Desyderi charissime. Misimus olim per Bartholomæū Alex. Mirabolanos selectos et optimos / et larga manu passulas: Accepis necne sumus incerti: nisi tu scribas. Celsum patrem putat generalis noster/ et multum secum Romam esse mittendum multis de causis/ quibus solus uideatur idoneus: tum propter ingenium: tū ppter magnos et sacros heros: quibus est gratus. Nostra dulcis deuotaq; familia incolumis lætaq; uersatur: et rem Iesu Christi strenue gerit. In Tremitana insula nostra Sanctes Appulus/ quidamq; Neophitus scribuntur mortui: et Alexandrinus Senior post. Lxxx. si uerū audio: et eo āplius sub iugo xp̄i ānos uiriliter exactos ad immortalitē euolauit. Cætera quæ uulgantur in generali nostro tractanda capitulo: quoniam incerta/ et fortassis inania ipse non scripserim/ audies Nicolaum nō ignarum pene omniū: a quo et nostras istas accipias. Vale.

Ad Seuerinum patrem de obitu Cambiū Concanonici Sanctissimi/ illius uitam memorabilem laudesq; complectens Epistola. LXXIII.

Ossum ne apud te uel acerbius aliquid uel lachrymabilius

Prudentia
atq; ingeniū

Eruditio.

Lingua .
Memoria.

Grauis.
Comis.
Humilis.

deplorare Seuerine optime ac uenerabilis : q̄ Cambii patris obi-
tum : qui graui laterum dolore et longa urinæ difficultate suum
ad Tertio kalendas octobris Cremonæ diem / non sibi quidem / sed
nobis dolentissime obiit. In quo nō qualis esse solet unius hominis
probitas : sed omnes simul ingenui mores / omnes uirtutes : omnis sã
ctimonia : omne fulgoris ecclesiastici specimen concidere : ut tantã
in eo existimem factam esse iacturam : quantus ex nostro hoc ordi-
ne / et candida Iesu Christi familia eorum est numerus : qui eo opti-
mo et sanctissimo patre fruebantur / trahebantq; exempla uiuendi.
Cuius : si conscientiam et pectus inspiciamus : leue nihil ducere sole-
bat : non quod Deum dixerim : sed hominum quempiam læderet :
adeo / ut uno trigintaq; añis / quos uixit religiose nobiscum : nullus
se laceffitum aut affectum ab eo re / uel lingua meminere : si non res
communis / aut causa Iesu Christi eum permouisset : in qbus cuiq;
tueri licet quod sētit / atq; etiã nōnunquã efferuescere : aliter omnia
ferre : omnia pati : omnia dissimulare : eodem scilicet nouerat uultu .
Si prudentiã ingeniūq; mente repetimus : quæ res sane tam ardua ?
quod negociū tā inextricabile ? quis euentus tā repētinus et subitus :
quē suo callenti cōsilio / prouidētia / dexteritateq; mirabili celeriter
ac rite nō explicaret et ubi nō potiora deligeret / percaueretq; dete-
riora ? Quanta præterea eius eruditio / qui saperet solus quicquid re-
liqui ferme sapiunt . Nec una tantū uel altera : sed omnibus æque
liberalibus disciplinis uel excellenter uel mediocriter uideretur ex-
cultus (Mirabilis Deus) si turbata manu atq; extēpore scripsisset :
Plinii dignitatē et pōdus Senecæ effingebat . Si uersu cāeret : quod
fecit raro : suo nihil altius / aut plenius carmine . Quæ alii nō legūt :
hic domestica habuit Diōysii / Hylarii / Anselmi / Vgonis / et reliquo-
rum priscorū sanctissimorū hominū opera . Lingua prōptissimus /
et ea ubertate memoriæ præditus : qua obliuisci nihil posse uidere-
tur : satisq; esset / legisse semel / uel audisse . Sed ingenium ita ap-
tum atq; uersatile : ut ad omnium mores / tempusq; omne uideret
eum effinxisse natura : impulisse uoluntas : usus et consuetudo fir-
masse . Cum grauitate comis : et cū comitate grauis . Appetibilis cū
ctis : Amabilis atq; dulcissimus . De humilitate et contemptu sui ta-
ceo : quandoquidē humiliorē apud semetipsum eo nosse queã

neminem: qui maioribus semper sese non modo subtrauit: sed pa-
rem ísimis fecit qui et latere magis: q̄ agnosci semp̄ utiq̄ studuit.
At si deuotio quæritur: sensusq̄ diuinorum et gustus: quomodo
quis eum non deuotissimum ac efferuentissimum dixerit. Qui ex
quo Deo seruire cœpit: nunquam destitit perquirere ac indagari
quicquid uel optimum potuit/ uel diuinum/ Studere: Orare: Medi-
tari? Cui solitudo/ silentium lachrymæ/ gemitus in deliciis extitere?
Qui quãto mentis æstu/ et deuotionis amore sancta Saluatoris mo-
numenta Hierosolymis uisitauit? Cuius sermo melle fauoq̄ suauior
semper de laudibus Dei/ de charitate/ de tolerantia/ de pace deq̄ reli-
qua omni caterua uirtutum modo alliciens/ modo excitans/ modo
fouens/ modo edocens ut nemo esset: qui eum non sentiret uel ad
profectum uel ad spirituale solatium. Si pudiciam laudare et
sensuum cõtinentiam libet: quem unquam Seuerie uidisti minus:
q̄ illum ullis uoluptatibus deditum / ocio minus deseruisse? quem
castigatiore oculo et puriore sermone uersantem/ ne quidem corpo-
re: quo illibato tanquam angelus utebatur? Quem leuiore cibo / aut
agrestiore contentum? Qui in uictoriano integros annos nuce/ cari-
ca/ crudoq̄ olere maiore sese sustentauit ex parte? Quem deiq̄ cul-
tu deformiore/ stratisq̄ et operimētis abiectioribus usum? qui neq̄
tunicam nouam ullam/ neq̄ pallium / neq̄ calciamenta unquam
passus est ferre integra? Qui barba et capillo magis q̄ nouacula: an-
tro et specu / q̄ disposita cellula molli ue cubiculo delectare? Heu
quanta i solo homine est amissio facta eo presertim tempore: quo
totũ se uerterat ad publica matris religionis et altricis cõmoda: quã
o fortunatam: si mors illum ocus non rapuisset. Tibi Seuerie nõ
mentior: Superiore isto año cum nostro in capitulo generali diffi-
nitoratum pariter gereremus: nihil est mihi uisũ illius ígenio acu-
tius: iudicio certius: sentētia grauius: bonitate melius: uirtute diui-
nius: qui quoties loqueretur tanquam oraculum sic me tenebat.
Heu q̄ prodiga præsentium bonorum / et absētium auara imprudēs
mens hominum est. Ego nunquam quidem illum tantum concu-
piui præsentem: quantum modo queror absentem / et mente ac
recordatione suspiro. Pruriunt rursus mihi aures iis rebus: quas
cum ab Hierosolymis rediisset/ mihi narrabat. Video illum perlu

Deuotissi-
mus.

Pudicissi-
mus.

Abstinētia
præcipua.
Cultus ab-
iectissimus.

No.

Bona co
hortatio

strantem ruinas/et beatissima saxa lambentem : Oliuetum / Calua
rium / Sion/et Tabor / Betaniamq; peragrantem / et cætera diuinæ
pietatis monumenta exquirentem. Et sic etiam te amplector mi Cam
bi:et purificatas super Christi sepulchro tuas speciosissimas manus
exosculor:cuius beatam memoriam nulla mihi arripient tempora:
nulla offuscabit aut delebit obliuio:ut non suo in Matthæo Cam
bius sanctissimus uiuat. Hinc dum funus mi Seuerine ad aram do
mini solemniter obeo :dum ipsis cum fratribus dulcissimis nostris
de eo uerba facio: dumq; ad te scribo pater hinc/hinc inquã mihi
lachrymæ profluunt:singultus erumpunt : caligat sensus . Sed cū
exurgo:et parumper animū tollo:subit mira nescio quæ / et ineffa
bilis magnitudo dulcedinis:ut quid uelim equidem nesciã. Optem
ne illum esse nobiscum adhuc:an cælo potiri . Meq; ipsum sic allo
quor. Est utiq; præciosa in conspectu domini mors sanctorū eius.
Nascituri sunt pro patribus filii ex ea : quam dominus habitare fa
cit sterilem in domo matrem filiorum lætantem. Successura nepo
rum beata posteritas. Manus domini / quæ fecit illum / abbreviata
non est. Filios Abraæ suscitare potest de lapidibus istis. Sparge flo
res tumulo:et extinctū caput fertis coronaq; deuinci. Gaudio mœ
rorem confunde . Fas non est palmam detractare uictori/et Athle
tam Christi triumphantē.lachrymis prosequi. Regnat in cælo :quē
luges in terris:et Deo uiuens omnibus uiuit :qui alioquin ulli nō
uiueret:nisi uiueret Deo. Hæc sūt uenerabilis mi Seuerie atq; cha
rissime:quæ ex desyderio itegerrimi atq; factissimi et patris et ami
cissimi nostri Cambii mente uersaui : quæ tibi illius obseruantissi
mo/ dum uiueret:mei quoque amantissimo quasi in epitaphium
succinte perstringens uolui esse comunia . In quibus nolim diuer
sos affectus mirere. Vnde enim humanitas ipsa innata naturæ /uis
q; debitæ pietatis in matrem excussit lachrymas mihi : inde gaudi
um procreauit fidei magnitudo /et militis Christi parta fœlicitas .
Neque puto tibi aliter euenisse/quin et uices religionis :cui sangui
nem animamque sacraasti : pro ingenti pietate / et solito tibi amo
re suspires:et contra Cambio nostro consecuto Paradisi tutissima
Deoq; fruenti/non uehementer arrideas. Planxit et Lazarū domi
nus : is : qui etiam discipulis intulit Lazarus mortuus est/et gau

deo pp̄ uos/ut credatis. Et de Martino beatorū gemma pontificū:
in ecclesia catholica sancta concinitur/ Pium est flere Martinum:
et pium congaudere Martino . Ad utranq; itaq; partem fecimus
fatis Cambio dignissimo nostro . Abiit ille ad cæli fulgorem uitæ
huius superato naufragio: tenetq; inunicipatum cum angelis eius:
quæ sursum est matris nostræ hierusalem . Nos deorsum iactamur
fluctibus/et incertam ludimus aleã. Ora mi Seuerine / ut possimus
et ipsi/uictores euadere/portumq; tenere. Arbitror Ioannem Lodo
uicum Bossum insignem equitem et consultissimum uirum / clarū
q; nostræ familiæ decus non minus : q̄ ipsos Germanos mortē uiri
huius ægre laturum: qui ut nobis usui/sic et laudi erat Bossio gene
ri. Hortor humanitatem in domino tuam /illum meo uisites nomi
ne:et quantum potes hortere . Vale :et mutuum ora.

Ad Reuerendissimum Franciscum Gonzagam
Ro. Ecclesiæ Cardinalem Consolatoria
in sanctissimæ Matris funere
Epistola. .LXXIII.

Vltos fuisse arbitror Reuerendissime domine in acerbissi
mo funestoq; mærore:quo ex desyderio Illustrissimæ ac sã
ctissimæ genitricis animus excrucietur pientissimus tuus :
qui cum absentes litteris:tum ueris uocibus coram uel cōdolendo/
uel dolorem detrahendo/fidem/deuotionem ac pietatem declarate
erga te suam annexi sint / atque contenderint :qui auctoritate / et
dicendi uiribus plurimum præstent:et dominationi præterea Reue
rendissimæ tuæ charissimi sint. Ast ego : in quo nihil est eloquen
tiæ .nihil nominis:non multum etiam consuetudinis tecum tenta
rem id nec ne/anceps nimirum animo fui. Videbam enim me rem
arduam aggredi:et meis profecto humeris imparem : si uel dolorē
animi exhaurire penitus:uel flagrantissimos mentis tuæ æstus tem
perare me posse confiderem . Descendisse tibi i ima præcordia hoc
uulnus satis extimescebam. Recens etiam et cruentum adhuc neq;
posse uel leuiter tangi audiebatur . Sed perfregit tamen istam pru
dentiã/meq; prouocauit eximia illa charitas/atq; sanctissima :qua
I. iiii.

Paulus

Fides.
Religio.
Sanctitas.

et ego parentem Illustrissimam et beatissimam tuam ueneratus
sum semper/atq; excolui: meq; illa complexa est/et inter ceteros reli
giosos homines dilexit unice atq; sanctissime: effecitq; ut etiam qui
loqui uereor/tacere non possim. Quæ omnibus fuit uel mater / uel
domia/deflenda est utiq; omnibus/ac memorabili pietate prosequē
da: In qua non unius/ut ille inquit/ mulieris animula / sed salus pu
blica/uirtutes omnes / et quicquid deniq; boni est inter humana /
uno ictu conciderit: ut uisum equidem sit/dimidium lucis orbi ter
rarum ademptum fuisse / suumq; fulgorem æthera perdidisse. Atq;
idcirco dum ad te scribo sacratissime Domine/uix quid agam intel
ligo. Si in luctu nostra uersatur oratio /ago contra meum pristinū
morem: nec dicentem Apostolum audio Nolo uos ignorare de dor
mientibus: ut non contristemini sicut et ceteri : qui spem non ha
bēt. Si sicca decurrit/inhumanus omnino sim atq; ineptus: qui aut
prorsus non sentio : aut si sentio/uniuersa dimetiar nullo discrimi
ne. Est igitur mihi/quantum quidem licet/utrunq; curandum : ut
et humanitatem non effugiat oratio : simulq; nec cōstantiam dese
rat: quæ Christiani est/et ingentis animi propria. Et enim quis tam
est inhumano agrestiq; animo: cui lachrymas nō excutiat icōpara
bilis illa iactura: quam in illius morte fecere omnes? quæ tanta illa ē/
quanta est inter quadragita horarum curriculum: quo et egrotat /
et emoritur Barbara parēs fœlicissima tua nobilissimarum uirtutū
omnium amissio/atq; naufragium . Quod enim uirtus specimen/
quæ forma boni/ quæ decoris et laudis/ imago/ quæ illa emigrante
non emigrarit? Cuius si fidem/ religionem/ sanctitatēq; inspicimus:
ubi puellares excessit annos : nullum tempus omisit: quod religiose
non coleret: nullum sine Deo oblectamentum/ nullumq; solatium
cœpit . Quin in ipsa iuuenta/ primoq; ætatis flore : Inq; omni ma
tronali munere et cura coniugii: assidueq; insuper ciuitatis et impe
rii gubernaculo : quod tam bene curauit: tamque fœliciter gessit:
ut Illustrissimus genitor tuus rem illa gerente in eius fide et proui
dentia admirabili et præsens et absens tuto conquiesceret . Ieiunia/
uigilias/canonicas laudes/reliquasq; sacras cerimonias rite ac deuo/

tissime celebravit: fuitque illi inter terrenas delicias: quibus affluebat: pro summis deliciis non aurum non gemmæ non mundus reliquus muliebris: sed religio sancta et immaculata | deuotio pietas | Psalmus atque hymnus: quibus si interdum quiuisset minus intenderet noctu uacabat: ut nullum sane diem delabi passâ sit et uacuum effluere a laudibus Dei. Dies uero festos: Sanctorumque solènia non minore deuotione et gaudio | quàm fide admirabili celebravit. Tum uisitare basilicas | precones sanctos audire | sacra colere | de uirtutibus loqui | meditari | orare: et cælestis denique cælestia contemplari et plurimum et intente solita fuit. Secedebat æstate quasi in amœnissimum perfugium quietis et ocii ad nostra hæc suburbana. Me acciri plerumque iubebat. Terebamus perbelle atque uenuste longa temporis spatia sermonibus usquequaque suauissimis atque sanctissimis. Si catholicum aliquid graue ac perdifficile incidisset in mediū: illius ingenio nihil sublimius et in nodis extricandis | nihil acutius. Si sermo de moribus candidisque uirtutibus esset | nectare atque ambrosia suauis quiddam spirare mihi plane uidebatur. Si ad res humanas se quoque uertisset | mores omnium gentium | uitæ rationes | uires | imperia | artesque callebat: et memoriter sic recensebat: ac si origo illi patriaque ubique fuisset. Recedebam attonitus nouo semper miraculo | uel morum | uel sapientie | uel sanctitatis illius | ceu illa Austri Regina sapientia Solomonis et maiestate conspecta. Sed ne tam multa percurram | quantum in se fidei | spei | bonitatisque haberet | supremus uitæ dies declarauit: cum generosum illum spiritum animamque innocentissimam Deo semperparentique suo redditura: quæ ad sacra spectabant efflagitans Agite uiri patres et sacerdotes domini inquit: Exhibete uiaticum: Inungite corpus: Deo animam credite properantem exire. Quod illi cum facerent | se accusare | se arguere | se condemnare tanquam indignam | flagitiosam | impuram. Simulque et prouocare contra se omnes ut detegerent | si quid ignoras ipsa non proderet. Si quo opus esset per uenia | atque salute incessanter non desinebat. Cum denique extremum robur intentans astantium ceruicibus inixa tremulum in genua corpus erexit: et alligari collo cingulum postulauit. Atque in hunc orationis modum Parce supplici ancillæ tuæ Christe saluator inquit: et quæ innumeris |

No. quid
agas mori
ture.

Verba po
strema mori
entis.

Contritio at
que humilitas

Emigratio
fœlix.

Beneficētia.
Largitas .
Liberalitas.
Magnificen
tia .
Elemosinæ .

Ecclesia.
.S. Viti.
Aequitas.
Iusticia .

grauissimisque obnoxia criminibus peccatrici ignosce: quæ tua totius
ens prauaricando discessit a lege. In te deliqui domine deus: et ma
lum coram te feci. Indignam me esse indignam certe: ad quam tu
uenias dulcissime Iesu et testor: et defleo. Sed tu pie domine Rex
meus et Deus meus. Tu redemptor omnium mihi tamen adesto
et egredientem animam meam misericordie tuo excipe sinu. Ne explo
das a regno gloriae tuae quam creasti: et redemisti. Tua in fide et mi
sericordia sperans: ad te euolat spiritus et anima mea. Inter quæ uer
ba collachrymantibus omnibus demisit lumina: osque conticuit. Cæ
teros illius mores diuinasque uirtutes et si testimonio grauissimo tuo
excellētissime Domine ipse contentus sim: neque tamen silentio in
uoluerē possum: quin bona cum uenia precor sacratissimas tuas au
res accommodari mihi hoc loco parumper: atque optes quæ te genuit
natorum fœlicissimum: deoque sacratum omnium laudari linguis: et effe
ri scriptis: ut sit admirabilis Deus in creatura admirabili sua: et san
ctus in omnibus operibus suis: cuius est: cuius inquam quicquid potest
mortalis ipsa uis et humana conditio. Beneficentiā igitur illius in
ciues: Diffusas opes in suos: Liberalitatē in exteros: Magnificenti
am in sumptus. Plurimumque pecuniæ: cum in pauperes: tum in Christi ser
uos atque ancillas frequenter erogatae tota consequentibus sæculis fi
delis enarrabit ecclesia: permanebitque iusticia eius in seculum seculi:
et semen eius erit in benedictione. Quis opis illius indigens occur
rit unquam: cui aures obturauerit suas? Quis famelicus: quem non paue
rit? aut quem offensum fortuna conspexit: quem non erexerit: iuuerit:
fouerit? Erat ei tanta in ferendo beneficio: communicandisque rebus
uoluptas: ut sapius indignaretur sibi: si indigentē non prauenisset
antequam peteret. Nulli penu: nulli horrea: nulli celaria illius defuere.
Multos de se meritos locupletauit. Virgines dotatas plures con
nubio iunxit. Sanctimonialium cœnobia et infirmorum hospita
lia quotidiana fere aluit impensa. Tempia quoque ædificiis: cultu
sacrisque ornauit insignibus: hoc nostrum præsertim cuius apud nos
memoriam nulla unquam obliterabunt tempora: nulla fuscabit obli
uio. Sed dum stabit religio: stabit et BARBARA germanica pia
omnium insculpta pectoribus: omniumque celebranda cultu: et piis fouen
da suffragiis. De illius æquitate admirabilique iusticia quæ propria

Dei est: atque heroum uirtus: neque dicere omittam: cuius ad unguem
 ita munus expleuit: ut nulla unquam causa uel sua odia/ uel suam grati
 am secuta sit: uel ut plerique solent / timore cuiusquam preceque uel
 pretio animum a recto deflexerit. Magis uero oppressos/ pupillos
 uiduas ciues peregrinos: et quotquot impetisset fortunæ temeritas/
 quanta quidem potuit auctoritate atque ingenio ab iniuria uendi
 cauerit: dissidentes inter se homines incredibili dexteritate concili
 auerit eloquio dulcissimo et suauissimo suo / quo tantum poterat :
 ut non homines modo: sed immanes/ ut ita dixerim/ feras ualeret ad
 se conuertere/ et quoquo uellet impellere : ad cuius eloquentiam :
 quã peperit illi natura : si eximia aliqua et accurata accessisset insti
 tutio (dicam profecto quod sentio) nullis fuisset inferior nostri sacu
 li summis et eloquentissimis uiris. Sed quod est de fœmina ingenio /
 que germano auditu mirabile/ priscam illã gloriam et dicendi grandi
 tatem attigisset : cum ipsaque Hortensia : quam doctrinis et linguis
 omnibus affluens caput rerum et orbis Roma stupebat : potuisset
 de laude contendere . De illius autem ingenio/ prudentia / consilio
 satis me dicere posse diffido: quibus in rebus illam: si reliquis nostro
 rum temporum clavis et illustribus fœminis cõparem/ dixerim nihil.
 Si uero priscis: quas æternæ memoriæ consecrauit antiquitas/ fortas
 se parũ. In ea reliquarũ mulierũ more nihil timidũ / nihil humile /
 nihil iracundum/ nihil morosum/ nihil effractũ/ nihil molle/ nihil in
 fersum : Sed de omni uirtute et genere laudis cũ ipsis insignibus et
 amplissimis uiris poterat decertare: ut iã esset oĩum iudicio non unius
 ciuitatis: sed regni pulcherrimi atque latissimi digna. Quale Deus in
 mortalis illud erat: cũ saepe Ludouico patre Illustrissimo et inuictis
 simo tuo foris militiam agente/ ipsa domi in extremis rerum diffi
 cultatibus/ bellorũque periculis suo ducatu/ suisque auspiciis imperium
 incolume/ ciues tutos/ oppidanos quietos/ in fide socios/ in pace fini
 timos: in beniuolentia omnes seruaret/ atque teneret ita/ ut toto fer
 me latio odii facibus deflagrante/ bellisque fremente Mantua uel so
 la quiesceret ? Ex quibus equidem rebus æternam sibi famã aucto
 ritatemque pepererat: et ad se diligendam non Italiæ modo: sed Ger
 mania Galliarũque nobilissimos proceres/ potētissimas res pu. et seren
 issimos Reges allegerat. Quantũ uero miraculi romana illi curiæ

Hortensia.

Ingenium.
Prudentia.
Consilium.

Virago.

Quantũ ad
mirabilis.

Conuentus
Mantuae.
Constantia.
Fortitudo.

Pudicitia.

Subditorū
amor in illā.
Publica fu
neris mœsti
tia.

sua uirtus presentiaq; præstiterit/auctor ipse non fuerim . Tu egregie meministi omnium obseruantissimus et dulcissimus filius. Meminere complures ex pilleatis confratribus Reuerendissimis tuis. Meminere ex omni ordine innumeri: qui in ea expeditione fuere: quã Mantuae indixerat PIVS Pontifex maximus . Sed ut ad alia/ quæ supersunt / oratio properet/ Constantiam illius / Fortitudinem/ in uictumq; animi robur magis admirari quidem possum/ q̃ ullis consequi uerbis: cui saepe/ grauiusq; aduersata fortuna nihil tamen intulit mali. Neq; enim est unquam aduersitas uirtute potentior: neq; se ictibus incuruat collisa constantia. Quoties (Deus bone) illã ipse uidi: quem conscium atq; participem consiliorum suorum plerunq; inter charos adhibuit: grauibus petitam terroribus / et cū fortuna strenue magnificeq; rixantem? Quoties aduersus calamitates euntem humanis diuinisq; uirtutibus circumseptam ? Quoties suorum orbitates et funera sine lachrymis tolerantem ? ut plane uideretur mihi/ aut fœminam non fuisse/ aut super uirtutes fœmineas animum extulisse. Quibus insuper facundia neruis orationisq; nito / re illius pudicitiam honestatisq; decorem ab ineunte ætate ad sexagesimum usq; annum efferram ? cuius aulam terebant assidue uirgines Christi: et quasi magistram docentem sic audiebant ? Et uiri celibes Deoq; sacraati illius pudicissimis honestissimisque sermonibus fruebantur : et ad eam non aliter diuertebant / q̃ ad pudoris domicilium / et honestatis scholam ? His quantus honos / quanta clementia/ quantaq; in excipiendis/ compellandis ue suauitas? Sed neq; Matronale decus/ uiduasq; castissimas dedignata est unq̃ : uerũ illas pudicas/ et uiris morigeras: Has seruare se sobrias: Christo nubere: et in xpo sperare pgebat hortari. Quid domesticã disciplinã/ et optima uiuendi istituta cõmemorẽ? Quid illius/ cū dicta/ tũ facta præclara? Quid gloriã: quã foris/ aut fœlicitatẽ: quã domi nõ tã illi fortuna/ q̃ uirtus attribuit: cū uolumẽ magis/ q̃ epistolã ista desyderet ? De subditorū uero erga se pietate ac fide: a quibus plus amari/ q̃ timeri semper optaui : postremus funeris dies indicauit : quem urbs tota/ opidaq; / et municipia incredibili luctu/ publica q; mœstitia decorarunt : decorantque adhuc : ut hic tantus mœror uideatur ne / que euinci posse / neque sedari . Quodq; mirabilius est / nos ipsi :

qui soliti sumus charorum nostrorum mortes et desyderia ferre ali
 quanto constantius: non possumus in monasterio a fletu desistere:
 sed omnis de illa inter nos sermo a luctu et gemitu incipit: dūq; ad
 sacrosanctam domini aram: ubi illius sese ostentat imago uerā spi
 rantemq; imitata: rem diuinam tractamus: tacite per ora lachrymæ
 defluunt: ducuntur ab imo corde suspiria: recrudescitq; de integro
 uulnus. Testis est mihi Ioannes Franciscus frater inclytus/atq; illu
 stris tuus: quem adire sæpe cura mihi fuit illius solandi studio et re
 uerentiæ gratia. Testis ipse grauissimus annitenti mihi plerūq; ser
 monem defuisse lachrymis ora complentibus: qui me intuens nihil
 poterat præter gemitus lachrymasq; et ipse referre. Sed nulli acerbi
 us/q; tibi dolorē hūc terebrasse animā/et laniasse præcordia omnes
 existimāt Reuerendissime Domine: q; nihil maius arbitrabare ab i
 mortali Deo tibi cōcessum (Excipio animi bona: quæ tua tota sunt:
 et i quæ fortuna nō pōt) q; tali te matre progenitū: cui tamē dolori:
 omniū: quos unq; passa passura ue sit Dominatio sacratissima tua
 acerbissimo cū primas cōcesseris lachrymas: agrūq; animū satis im
 pleueris: Is ne p̄grediatur egregia uirtute laborandū erit tibi: nec
 longi temporis spatiū expectandū: quæ uulgaris malorum omniū ē
 medicina: Quod ut et ipsi possimus nunc deniq; enitmur/atq; cō
 tendimus. Huc generosi atq; ingentis animi tui uires: huc salutaria
 consilia omnia: huc sapientum uoces/christianæq; dignitatis et fi
 dei robur aduocandum/et passim tibi est adhibendum. Summam
 constantiam postulat summa dignitas et sapientia tua. Humilia:
 quæ descendunt in plebem/ sequi non potest sine dedecore celsitu
 do et auctoritas tua. Sed neq; illi: quā desyderas: neq; tibi si desyde
 rio langues/profuturæ sunt Lachrymæ inter pueriles errores est op
 tare temere/quod habere nequeas. Si redimi iactura ista posset hu
 manī sanguinis pretio/ darent homines uenas: In commune san
 guis proflueret. Sed inexorabilia sunt diuina lege suprema homi
 nū fata quoad in iussu Dei uoce angeli tubaq; nouissima surgant
 qui dormierunt et reuiuiscant/pro bonis malis ue: quæ commisse
 rūt/recepturi meritā uel cū superis gloriā/uel cū inferis pœnā. Non
 illi uitam quæ imortalis esset natura concesserat: neq; certam/quæ
 uotis nostris posset extendi. Ut homo primum ædita est: ad mor

Picta illius
imago

Io. Fran
ciscus.

Remedia
in dolore.

No.

Sua cuiq;
dies
Morituri
nascimur.

No.
Mortis
bonum

Non ē mors
incusanda

Cælum Bar
baræ patuit

Sepulchri
fidelis in
scriptio

Modus in
luctu

tem cœpit properare: neq; locū neq; tēpus tutū accepit ullū/ ne inopi
nantibus quasi furtim surrepta aliquando esse uideretur. Itaq; re /
rum incusare naturā/ quæ nō oberrat insipientia ē: mortem flagiti /
um: quæ imortales animos crassā hac et corruptibili corporis cōtagi
one solutos beatos efficit sola. Est. n. humanus ipse animus de cælo
cælestis/ diuinā uī habēs quodāmodo acq; naturā/ et Dei expressam
præferens imaginē : qui dum in hoc includitur luteo carnis erga /
stulo/ atq; demergitur: ut Apostolus iquit/ peregrinatur a domino .
Qui rursus Scimus ait/ quoniā si terrestris domus nostra huius habi
tationis dissoluatur: q; ædificationē ex Deo habeamus/ domum nō
manu factā: sed æternam. Nam et in hoc ingemiscimus habitatio /
nem nostram: quæ de cælo est. Si mors ergo est/ quæ beatitudinem
afferat: et uita functos cum laude/ singulariq; uirtute æternos effici
at Deoq; consociet: quis tādē de morte queratur: aut illi iure suc
censeat de tota re humana tam digne merenti: et mortalibus immor
talitatē tribuenti? Quod si cui per mortē patuit unquā iter in cælū:
BARBARAE profecto parenti illustrissimæ tuæ atq; sanctissimæ
his meritis quæ ante perstrinximus patuit . Quare decorent cæteri
sua funera lachrymis. Atras induant uestes. Capillus squaleat: iton
saq; barba . Aeternū quoq; epithaphia lugeāt: quoniam perierunt
pituri. Tu sapiētissimus hominū . Tu sacer Christi minister : Tu
natorū charissimus parenti plaude uictricī. Triūphantis caput cige
lauro. Inscribeq; Mausoleo/ Auete dulces exuuiæ et in spe req̄scit
te ossa sanctissima . Adde hymnos latissimos et sempiternæ laudis
sacrificiū solve christo Deo optimo maximo : cui p̄fecto tuæ geni
trici/ si diutissime uiuere licuisset: neq; deberet/ ut mihi uidetur do /
minatio prudētissima tua suo uel cōmodo uel solatio ei imortalita
tem inuidere . Dedisti lachrymas : traxistiq; ex imo pectore gemi /
tus: munus profecto honestissimum/ atque hactenus debitum . Sed
diutino inferuire dolori: nullum flendi gemendiq; terminum quæ /
rere: nulla solatia salutaria admittere . Hac si peccas/ nimirum a ra /
tione constantiaq; discedis / nullum habens cum rerum natura et
uirtute commertium: qui queri uideare interire morituros : et sem /
piternos non esse mortales . Quod quoniam de eximia tua pru /
dētia singulariq; animi sublimitate nec suspicari quidem possum :

hic finem habebit epistola : Vnum illud cum abs te efflagitauero
Reuerendissime pater/excelsaq; ac sacratissime Domine:ut quātus
tibi fuit amor charæ genitricis atque sanctissimæ:tantum nos orba /
tos illa:quos charissimos habuit regulares Canonicos suos diligas:
tuoq; sinu fotiendos excipias. Vale. Mantuæ ex .S. Virto . De
cimo tertio kallendas decembris. M. cccc. lxxxii.

Ad clarissimum Virum Christophorum Zobolum in cōiugis atq;
nepotis funere et fratris morbo Consolatoria Epistola. LXXV.

Hilippus Parmensis Cōcanonicus uenerabilis noster/ uir sin
p
gulari/præterea in te beniuolētia atq; fide ad me hodie scri
bens / Elisam cōiugē præstantissimā tuā quatrduo uētris p
fluuio affectā nūciauit ex hac uita migrasse: et octo āte diebus Ba
siliū paruulū ex fratre nepotē eodē uentris morbo extinctū:illā præ
cessisse. Nunc iacere graui et incerta ualitudine Bonromeum opti
mū ac suauissimū fratrē/et ante hæc omnia ædium partē deflagras
se quasi prodigio . Ego de tot tamq; subitis casibus tuis quantum
mœroris capiam : quantus in animum cruciatus irrumpat/malo si /
lentio præterire: q̄ dolendo nouum tibi dolorē cumulare/ atq; ignē
igni superaddere:quod ab officio amici et religiosi et cōstantis ho
minis prorsus debet abesse. Quid igitur agam? Me christianū esse
docebo/ et christiani fidem atq; uirtutem in te consolando aduoca
bo. Tu te etiā in istis tuis casibus atq; molestiis non maritū/nō fra
trem/non patruum/sed christianū esse debere memineris : si iam id
solita uirtute non meministi tua. Puelli innocētissimi spiritus fide
nō ambigua in cælū abiit:cælestiū spirituum ascriptus agminibus .
Itaq; in eo lucrū fecimus mi Christophore non iacturā . Germani
est incertus euētus:ut non tibi liceat animū neq; mœrori pmittere:
neq; gaudio laxare. Coniūx ipsa luce charior tibi erepta est. Quia
honestā quia morigera/deo deuota/uirutibus dedita/perhumana /
ætate florens: quæ multos tecū annos degere potuit fortasse ange
ris. Sed equius est de concesso tibi beneficio/q̄ de morte cogitare:
et in lucrū referre quod accepisti/q̄ in dānum quod reddidisti Aut
auarus aut ingratus/si non omnino stultus necessario ē q̄squis rerū

L. 11. 11. 11.
11. 11. 11. 11.
11. 11. 11. 11.

No.

Lisæ egre
gia fides atq;
deuotio

Pia

suarum tribuenti ac mutuanti non facit arbitrium: cæterum cum ipso usu gratitudinis debitum terminat: quæ noxa si est in proximum de restabilis: quanto magis in Deum? Quãobrem acceptum a Deo munus agnoscito: et lutos sparge flores sepulchro. Ad epithaphium non elegos poetarum modos: nec mæstas Rhetorum uoces: sed sanctarum omnium ac uenerabilium turbam uirtutum excita: quibus inserviens sic uixit: ut cum diem suum obierit: nec mortua uideri debeat: sed ab humanis ad clarum cæli fulgorem sublata: ubi felicissima est æuo semperpiterno cum pace fruitura. An non certo illam gradu ad Deum creatorem suum/ uitamq; perpetuam/ ac beatissimam iuisse credenda est: quæ quia de suis uirtutibus agitur imprimis incredibili fide/ eximia pietate/ ac in res diuinas incenso mentis ardore semper prædita fuit. Quoties pie Iesu mihi contigit commemorasse deuotionum suarum: Oratorii/ cultaq; ac uenerabilis aræ: quo de cubiculo certis quoti die horis oratum diuertebat/ laudesq; diuinas cõcelebratum: ubi per gemmis et margaritis: pro monilibus et pectoralibus fasciis reliquoq; muliebri mundo/ domini columnam/ flagella/ spinas/ et crucem contempleri nõ desinebat. Hinc spirituales sanctiq; libelli. Inde uariarum sanctorum imagines collocatæ/ quas festis solenibusq; diebus fertis uinciebat/ et cæreis uenerabatur collucentibusq; luminibus. Adde q; aliquando cum tota ciuitas choreis et laruis operam daret/ cum solemnes celebrarentur ludi: ederenturq; spectacula publica: ferme hæc sola præter morem muliebris ingenii: tum maxime humanis se subtrahebat aspectibus/ uidere et uideri/ audire et audiri secum reputans haud culpa uacare/ et contremendas illas domini uoces animo uertens. Qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam/ iam mechatus est in corde suo. Et ue illi per quem scandalum uenit: nec ociosa modo delitescibat: uerum pro iocis hymnos/ pro saltu religiosas uenias/ pro sono et cantu uirginis coronas secreta sumebat: et eo maiori studio sanctorum basilicas petere satagebat: quo maiore frequentia reliqua ciuitas itenta ludicris esset. Nulli etiam unquam fiducia dedita/ res domesticas cum tempus posceret/ non quasi domina: sed quasi ministra sic obibat/ affabilis/ blanda/ liberalis/ facillima omnibus/ atq; compatiens: quæ infirmorum/ si opus esset/ per seipsam pulmenta/ cibosq; conficeret/ adesset/ hortaretur/ curaret. In ampla

familia et nepotū/puerorūq; et ancillarū turba tantā oris et oratio /
 nis modestiā tenuit/ut neq; uerbum arrogans/neq; rixarū seminari
 um uel improuida unq̄ expuerit. In tantisq; opibus paruo semper
 cōtenta fuit/rata omne superuacuū in pauperes p̄pensius erogan /
 dū:deq; superfluis effusisq; rebus ante Christi tribunal reddendam
 esse aliquando rationē. Vestes et gēmas et omnē corporis cultū ita
 neglexit/ut profanis oculis haud quaq̄ exitio/simul nec tibi stoma /
 cho fieret p̄cepto apostolico illi rictē obtemperans. Mulieres in
 habitu ornato cū sobrietate et uerecundia:et quæ nupta est mulier
 amplius potestātē non habet corporis sui/sed uir: quæritq; quomō
 placeat uiro. Longe plura sunt Elisæ nostræ ornamēta uirtutū/de /
 coraq; monumenta industriæ/ingeniiq; sui:quæ scriberemus:si tibi
 ante omnes agnita non essent:non ut moleste feras:q; horū omniū
 um in eius obitu tibi amissio facta sit: sed ut aīte dicere cœpimus p̄
 eo quod acceperis latus offeras debitū Deo ipsi: ac speciosū sacrfu
 ciū laudis:a quo ea tibi cōmodata fuere. Mihi crede humanissime
 Christophore atq; sapiētissime:si in dolore et fletu uerū intueri po
 res peropportuna tibi proposita est et constituta materia/ratioq; cū
 lætitiæ/ tū meriti non exigui: quā incassum abire atq; delabi nullo
 pacto permittere tua uirtus debet. Quid causæ est p̄ Deū immor /
 lē cur non sereno feras animo atq; lætissimo:ne quidē forti amatæ
 coniugis uicē? quam neq; potes dubitare earū uirtutum:quas atti /
 gimus gradibus in cælū cōscendisse? Quā de manu imperioq; for /
 tunæ durissimo ereptā cernas:de p̄grinatione laboriosissima/et ple
 na supplicii ī patriā:de naufragio in littus:de bello ad pacē:de mor
 te ad uitam euectā credas/atq; confidas? Infœlices ipsi et miserandi
 mi deuote et in christo peramāde Christophore q̄ diu amarā tene /
 mus hanc uitā et lucem aspiciamus tam dēsa offusam caligine/uitam
 inq̄ et lucem/cæli motu et cōuersione uariabilē / et semp̄ incertam:
 quæ nobis cōmunis ē cum cæteris animantibus: in quā uentus cre /
 ber incurfat: fulgura/tempestates/ignes/tonitruaq; descendūt. In
 quā quisq; cum fletu intrat:et cū intrauerit / statim fortunæ cōcedi
 tur humana rotāti: ab illa nulla alia de causa q̄ q; in mundo natus
 est innumerabilia mala passurus: ut extiterint plurimi q; puerperia
 fletu funera gaudio sint p̄secuti:q; neq; de Christo/neq; de christi /

k.i.

Sobria in
fermone.

Inuictu p̄si
monia.

Bonis mise
rior est ui
ta q̄ mors.

Paulus .

ana fidei sacramento: uerū de ea quæ sapientibus omnibus semper eluxit ueritate hoc susceperūt . Sed o insana eorū capita / et corda durissima / qui humi defixi / et elusi falsis rerū mortaliū et pereuntiu imaginibus: quæ quoniā et uideri et tāgi et apprehēdi sensibus pos sunt: charæ sunt / et uulgi oculis admirāda / cælestia et sempiterna cō tēnunt . Tēpus breue ē / et rapidior flumine præterit mūdi figura . Reliquū igiſt est quēadmodū Paulus noster pulchre et fideliter ad / monet / ut qui utuntur hoc mūdo sint tanq̄ non utentes: et ipsi illi parētes: q̄ filios hēnt: et filii / q̄ parētes: et uir / q̄ hēt uxorem: et uxor / quæ hēt uirū: sint tāq̄ nō habētes et q̄ gaudēt / tāq̄ nō gaudētes: et q̄ emūt tāq̄ nō possidētes. Infirma / nutātia / iania fucata / sēp̄q̄ cadētia hęc omnia: quæ qui habeat lætari: et q̄ non habeat tristari / est excel lentis insanix. Quis iure doleat eū quē adamauerit / charūq̄ habue rit / ex hac lachrymarū ualle / ubi creatura omnis humana exul suspi rat et ingemiscit / ad cælestē illam patriā gloriosissimāq̄ et sempiter nam: unde omnes oriūdi sumus / decerptiq̄ / atq̄ deducti peruenisse / et in sortē sanctorū esse relatum? quod Elisæ ipsi si qua fides: si qua uirtutū præmia: et quod maius est: si a deo non fallimur: haud dubi to cōtigisse . Et hęc ratio est si non desipis prorsus sapiētissime mi Christophore: cur non angi sed lætari sorte optimæ ac dulcissimæ coniugis debeas . Non est .n. emigratio ipsa totius hominis inani / tio: neq̄ nostrorū perpetua amissio: ut ī nihilū eant: aut nusq̄ sint: iisq̄ nunq̄ nobis liceat frui . Sed neq̄ omnino mala mors est / nisi male uiuētibus . Quibus autē uita est inocenter acta / malorū termi nus est: fœlicitatis initium / laborū requies: uictoriæ palma: et deniq̄ ad parentē suum / ciuitatēq̄ sanctorū recessus. Quod si nec satis his rationibus desyderiū illius tibi potest aboleri: nec mœror exhauriri totus: adhibe consiliū passionibus: et egregiā tuam uirtutē ac solitū pectoris robur aduersus cōflictū / animiq̄ molliciē aduoca . Cogita si rem suam homini denegas: furtū facis / et iusticiā uiolas. Si Deo: quod ne faceres paulo ante suasimus: sacrilegium perpetras pariter et iniusticiam . Quod si uis Deum non lædere ut scio certe te nol le: ita quoq̄ eū tibi debes optare placabilē: et anniti semper ad meri tum: quod facillime ostensa tibi iam uia præstabis: ut scilicet prom ptus ac lubens restituas depositum suum reposcenti: et ad sublimis

No.

illius maiefratis pedes prostratus uocem illam inuictissimi Iob emit
 ras optima mente : Dominus dedit / dominus abstulit : sicut placitum
 est domino / sic factum est . Sit nomen domini benedictum .
 Quam uocē præclaram Demetrius ille perceperat : cuius in libello de
 prouidentia Dei Seneca magnifice meminit . Dii immortales in
 quit queri possum : quæ non ante mihi uoluntatē uestram notam fe
 cistis : prior enim ad ista uenissem : ad quæ nunc uocatus sum . Vul
 tis liberos sumere : uobis illos sustuli . Vultis aliq̄ partem corporis de
 sumite : nō magnam rem promitto / cito totum relinquā . Vultis spit
 ritum ? quid ni ? maluissem offerre q̄ tradere . Potest ne mi Chri
 stophore christianus aliquis tam fractus et mollis esse : qui philoso
 phi huius animosam et tanti roboris uocem sine rubore possit au
 dire : nonq̄ pungatur tanquam aculeis : et impellatur ad imitandū ?
 Cogitetur et hoc loco de Horatio Puluillo : quē in Capitolio tem
 plum Ioui dicantem audita filii morte nec a cerimonia destitisse /
 nec mutato quidem uultu ad filii dolorem flexisse animum ferunt .
 Eodem animo . Q . Fabius Maximus extincto filio cōsolatorio mu
 nere est per se functus . Paria atq̄ his sororia de Pericle atheniensi /
 um duce / et de Xenophonte Socratico historiarum monumenta cō
 celebrant . Anaxagoræ quoq̄ omnium litteris est nobilitata respon
 sio : qui filii interitum nuncianti Nil inquit mihi noui aut inexpect
 tati refers : Sciebam enim illum esse mortalem . Sic Lu . Paulus cum
 inter septimum diem duo filiorum funera excepisset : nec se a publi
 co triumpho semouit . Consueuere Licii gens forte nec satis docta /
 nec culta cum quis eorum esset in luctu : ut muliebrem uestem indu
 eret / quasi luctus non uirorum esset sed fœminarum . Quid Mar
 liensium mos ? Hi enim solemnibus conuiuio decorarunt orbitates :
 diesq̄ unus tantum luctui tribuebatur : ne uiderentur mortales im
 mortales optasse . Non itaq̄ uirorum est ille dolor immodicus / et
 fletus / qui terminum non habet etiam perexiguum : sed neq̄ homi
 nis nisi eneruati quidem / et elumbis / planeq̄ mulierculis ipsis dete
 rioris : qui nullum habeat cum uirtute commertium : nihil cum ra
 tione commune . Elisa nostra / Elisa uere : quia ipsis campis elisis
 non modo digna : sed caelestium ac superum regno dignissima / si
 uti ostendimus / haud mortua est : sed regi uiuit : cui omnia uiuunt :

Demetrius
 q̄ aimose

Horatius
 Pul.

Q . Fabius
 Maximus
 Pericles
 Xenophon
 Anaxagoras
 L . Paulus

Licii

Marfiliēses

si bonorum suorum nihil amisit: sed magis capit premia suis maxi-
mis digna uirtutibus . Si iam secura huius euasit uitæ naufragia .
Si tu denique commodatum Deo ultro non reddens/ redderis ipse
facilegus et maiestatis reus: te ne permittes mi Christophore opti-
me/ ac sapiētissime acriore/ ac diuturniore morderi dolore. Et quod
Demetrius ille/ Puluillus/ Fabius/ Pericles/ et alii quos ante comme-
morari potuere/ ipse non poteris christianissimus ingenuis atq; op-
timis moribus refertissimus? Quod sane quia aut eximia tua pru-
dentia/ inclytaq; generositate animi tui per te iam potuisti / aut his
nostris ueris ac fidelissimis monitis incitatus nunc tandem facile po-
teris: Longior tecum nostra hæc non erit epistola . Vale .

Ad Valerium Concanonicum in funere

Contis Facini Consolatoria

Epistola LXXVI.

Ontes Facinus noster mortalitati/ cui natus erat: concedens
c pie quieuit in domino: cum quo quæ plurima ornamenta præ-
clara ex humanis simul abiire . Egregia bonitas/ quæ in op-
timo quoq; primū exquiritur . Mira prudentia/ ardens ingeniū/ cul-
ta facundia/ liberalium artiū ferme omniū caterua . Musarū chori
liræ/ carmina/ et cū his pariter salutaris medicinæ peritia . Atq; i ipsa
tantarū rerū fælicitate et florentissimo et laudis et nois cursu (heu
uana atq; caduca humana cōditio) et agēdi et uiuēdi abrupta sunt
fila/ et ueluti a texēte præcisa . Proinde acerbior tibi in hoc homine
ut ipse coniector mors certe uidebitur/ quem sui memoriā bonis ope-
ribus extendentem tanq̄ immaturum florē impia falce substrauit .
Et collachrymabere forsitan Valeri dulcissime/ surreptum tibi quem
alumnū: quem parentē: quem magistrū adolescens habuisti: qui
inter claros Facinæ uestre familiæ uiros iam princeps enitebat. Sed
ita sunt humanæ uitæ incerta curricula/ et angusti/ citatiq; termini :
ut ipse non uideā/ quæ ætas longa dici possit / etiam si illam quidem
proponamus quam longiorem aliquis uixerit : aut quæ breuis de-
plorāda sane sit: in qua uel pauculos dies recte quis egerit . Ad unā
si quidem omnes / dies atque noctes rāquam sagitta ad signum pro-

Con. Facini
merita laus

Mors cita
atq; incerta

peramus metā quam singulos attingere inexorabilis tandem neces-
 sitas adigit: qui cursus perpetuus ac citatissimus nunquā satis / nisi in
 fine perspicitur. Quare satis pfecto ille nobis diu uixisse uideri de-
 bet: cui recte uixisse ac cōmode contigit: non qui canos compleuit
 annos diemq; suum ad senectā perduxit. Quod iste cum sit affecul-
 tus: ut decurso uelociter stadio palmā sustulerit: quid est: q̄ ei bea-
 tū finem inuideamus? et mortalitatis moram erūnosam optemus?
 quod ne ipse cōmitas / monitorē tibi Senecā adhibebo: qui uiuendi
 cupidos admirans ad Paulinū inquit. Omnes mortales circūspice!
 larga ubiq; flendi materia. Aliū ad quotidianū opus laboriosa ege-
 stas uocat. aliū ābitio nūquā q̄eta sollicitat. alius diuitias: quas optaue-
 rat / metuit: et uoto laborat suo. Hic non habere se dolet liberos:
 hic perdisse. Lachrymæ nobis deerunt antequā causæ dolendi.
 Non uides qualem nobis uitam rerum natura promiserit? Quā /
 primū nascentiū hominū fletū esse uoluit. Hoc principio edimur.
 Hoc oīum sequētiū annorū ordo cōsentit: uitāq; sic agimus. Quæ
 omnia mi Valeri q̄ certe uerissima sint / non modo summorū homi-
 nū testimonia: sed tota cōtinue uita declarat. Quare / ut nautica si-
 militudine utar / longe melius enauigasse illi mihi uident: q̄ integra
 puppi / atq; integris mercibus portū breui remigio et secundis uen-
 tis intrarunt: q̄ qui incertis adhuc fluctibus errant. Sed Contem-
 fortunatissimum nostrum portū salutis tenere / suspicari: immo cō-
 fidere omnino quidem mihi licet: qui contritus corde / et ore confes-
 sus: omnibusq; p̄sidiis ac uitalibus sacramentis sacrosanctæ matris
 ecclesiæ me partim cohortante / partim ministro munitus exierit.
 Quæ alioquin in contritione et gemitu cordis utilitas? quæ in san-
 guine Christi fiducia? Quæ in promissione Euangelii et diuinorū
 oraculorū et carminum consolatio: si per penitentiam quicunq; no-
 xius expiari non potest? Quod ueritatis sacramentum quoniam
 religioso tibi et erudito et fidelissimo Iesu Christi seruo / atq; minist-
 stro compertissimum est: temperate atq; infideliter mœreas. Vale.
 Valeri in domino dulcis atq; charissime / et mutuum ora.

Similitudo
 nauigantiū

Ad Philippum Parmensem Concanonicum de multo-
 rum fratrum mortibus Epistola LXXVII.

k.iii.

Ta ferretis ut scribis / esse non potes uenerabilis mi Philip /
pe / atq; charissime: ut cum tot casus / totq; nostrorū obitus :
quos paruo quidem curriculo aut peste contabuisset / aut do /
loribus / ac febribus absumptos audisti: mente reuoluisti: grauius nō
moueare . Ego ipse : cui praeordia satis humana ac mollia natura
concessit : et cui ex cōfratribus iam numero septē paucos inter dies
nostro de grege partim atrocitate pestis / partim febrium aestu occu /
bere: equidē tecum mœrore dīstringerem: nisi putarem: mihiq; per /
suaderem niueo hoc nostro / et regulari de cœtu decorari etiam cæ /
lum Deus ipse uoluerit: quæ res ita me recreat: ut non tam doleam /
q̄ latus exultem: illisq; congratuler: et o nos miseros suspirem / et di /
cam: qui relinquimur: qui residui sumus: qui hæc infirma et sordī /
da / ac malorum et periculorū omniū plena loca tenemus: et iter Scil /
lā atq; Carybdim male tuti nauigamus adhuc : Illudq; iprecer : ne /
scio ne sapienter . Pereat / pereat / ociusq; diffugiat quicqd nobis est
lucis: et splendescat tandē sacer ille : q̄ cælestem in lucē nos reponat
dies: et quo ossa humiliata et tabefacta sanctorum uiuentium Deo
exultabūda resurgāt. Cum mecū interdum reputo: quid egi paru /
lus: quid iuuenis: quid uir: quid et modo in seniū uergēs patiar / pas /
surusq; sim. Quæ rerū: quæ famæ: quæ uitæ: quæ salutis discrimina:
quæ quoquo te uerteris undiq; circumfusa nos manēt: insurgit mi /
hi rerum omniū desperatio quædā . In idq; mi Philippe (nec tibi
mentior) sententiæ animiq; deuenio: ut si decursa / mihi cōduplica /
ri ætas possit: nesciā ne uelim equidem a calce (ut aiunt) ad carce /
res iterum reuocari / ita tedet animam meā uitæ meæ / et aduersum
me loquor ī amaritudine cordis mei: ita et fluctuans / et incertū / et in /
firmum agnosco quicqd iam non fuerit magno et grani ad Cre /
sum Solonis oraculo postremus hominum dies: moriq; ipsa turata.
Qua cogitatione nōnulli ueterum atq; gentilium / ut latinæ / græcæ
q; narrant historiæ / uitam perosi / suis se manibus interemerunt. Et
noster Dauid maximus et sacratissimus Regum plerisq; psalmorū
carminibus cæleste illud regnum anhelans / incolatum terrestrem si
bi prorogari deplorat. Nec aliter Paulus / pollens uirtutibus maxi /
mis / gratiaq; redundans: deq; salute iam certus / recessum a terrena
domo et manufacta non desinebat sibi precari. Recte igitur illi mi

Legito / mor /
taliaq; cōtē /
nito .

Solonis mo /
nitum .

Dauid .
Paulus .

hi sentire plane uidentur: qui ne christiano quidem: sed altissimo
tamen ingenio atq; animo Mortem definiunt non esse odiosam:
quoniam ne mala quidem: quæ tantis nos eripit malis/ et iter sola
patefacit in cælum. Quamobrem melius profecto nihil uideri pōt/
q̄ ut scite Aneus inquit tota in uita emori discere. Quo maxime
uenit: ut et Plato ipse censuerit totam sapientiam hominis mortis
meditatione constare. Te itaq; optime ac sapientissime o mi Phi/
lippe para/ atq; accinge: qui agis in pestilentissima urbe. Et ut idem
ipse indefinenter efficiam/ pium mihi Iesum in auxilium tuis arden
tissimis precibus inuoca: quod et ab Egidio dulcissimo nostro fra/
ternæ ac sanctissimæ charitatis fiducia exigo: cum maxime deuotif/
simus atq; innoxius aram domini tenet. Vale mea suauis recorda
tio/ et in Christo delictum. Venetiis pridie idus Iulias.

Mors mala
non est

Seneca
Plato

Ad Ioannem Andream Ferrariensem Consolatoria in
patris funere Epistola .LXXVIII.

Ixtis ferrariēsis Concanonicus noster uir officiosus ac p̄hu
f. manus: qui Ferraria nuper ad nos adnauigauit: patris opti/
mi tui mihi retulit obitum: quē quidem ægro laturū te aīo
uehementer addubitans/ fraternæ duxi charitatis/ et beniuolētix sin
gularis erga te mex Ioannes Andrea p̄amandei atq; dulcissime (si
id possum satis) occurrere tibi/ et consolationem præstare aliquam:
quæ tanquam repentinum remedium/ ac medicina præueniens: si re
tinere dolorē istū tuum omnino etiā non possit: uel saltē leuet/ ac tē
peret. Neq; ad hoc ea me suspitio impulit: ut existimarim effœmi/
nato/ discinctoq; animo abenas totas lachrymis indecore te cōcessus
rum: qui p̄p̄ regnum Dei uiuentem illum reliquisti: et te lamentis
prosequentē et adiurantē ne se desereres: cum niueā Christi tunicā
cogitares/ alto animo ac surda aure pertransisti: illum audiens: qui
inquit Deus tuus. Veni enim separare hominem aduersus patrem
suum/ et filiam aduersus matrē suam/ et nurum aduersus socrū suā/
et inimici hominis domestici eius: et qui amat patrē aut matrē plus
q̄ me/ non est me dignus. Tantæ fidei uiri/ tāq; ingentis ardoris nō
est summittere sese mœrori/ et imperitum uulgus imitari nihil amās

k.iiii.

atq; perspiciens : nisi quod oculis cernitur / sensibusq; subiicitur :
quod peccaturū nullo te equidem pacto subtimeo. Noui quid ī te
fidei / quid modestiæ / quid rationis / quid prudentiæ uigeat. Ad inti-
mum tuum spiritū meus / nescio quomodo animus penetrat : et ī se-
cretum pectoris ac mentis illabitur : req; excrucians hoc uno
peruidet : q; dulcissimo tibi filio : quo duce atq; magistro ille se to-
tum etiam inter sollicitudinem curiæ in Deum fidebat posse con-
uertere : nouamq; spiritualis uitæ formulam consecrari : surreptus in-
terim fuerit . Hic tua cura maxima / hic tua pietas / hic tuus mœror
totus uersaturus prorsus mihi uidetur : cui eo difficilius mederi con-
solatio aliqua potest / etiam egregia : quo honestum atq; probabile
planeq; et sanctum et debitum iudicari tuum istud desyderium po-
test : qui rectus recte / religiosusq; religiose tuum patrē cupias / ames /
excolas / te non modo : qui læto oculo / patrioq; affectu semper con-
spexit : sed in domino obseruauit : et natorum dulcissimum honore
præuenit : cuius ut attingi / consilio / cuius precibus : cuius ope / ac deni-
q; meritis sese putaret / ac crederet tecum futurum aliquando beatū.
Hæc te si mouebūt / si uexabunt / si laniabunt plura esse mala cogita-
to : quæ . M. Galeotis præstātissimus genitor tuus euitauit / q̄ bona
quæ perdidit . Emigravit in Christi fide / gremio fetus piæ matris
ecclesiæ / cōfessione / uiatico / req; sacra omni religiose ac rite suscep-
ta . Audi hoc loco prudētissime mi Io. Andrea . Audi (te quæso) ir-
refragabilem illā domini uocē Qui credit in me / etiā si mortuus fue-
rit / uiuet : et omnis q̄ uiuit et credit ī me nō moriet̄ in æternū . Illud
quoq; te cæleste soleſ oraculū Ioāni in Apocalipsi allatū diuinitus .
Beati mortui qui in domino moriuntur . Quod tuo plane / ut ante
dixi / optimo et modestissimo cōrigit genitori : ut in Christo dormie-
rit : et p̄ Christū sit euigilaturus in gloriā . At ī humanis diutius age-
re potuit : sese præparare / atq; accingere : et accinctus deinde tutius
emigrare . Hæc illum cogitantem dira et inexorabilis parca corripu-
it . Hæc eadem mihi precanti illum interim extrema fata subdu-
cūt . Non est / quod importunū dicas / ac sæuū : quod mortalibus om-
nibus primus ipse uitæ dies / primaq; infantia rudimenta porten-
dūt : atq; denunciant . Infidum . s . atq; incertum cuiq; futurū uiuen-

M. Galeotis

di spacium: locumq; et modum. Vbi enim in lucem edimur/ mox i
hos casus mortis ordo/ lexq; diuina raptat / et proiicit: ut suæ sortis
atq; fortunæ nemo sit expers. In unum omnes locum miris sane et
innumeris trudemur modis: aut si sapiimus/ ultro cōmeamus. Quod
si sic emori hominem Deus ipse naturaq; constituit/ nos amabo hu
mana temeritate indignabimur sua necessitati iura concedere? nos
q; decipiet/ qua flagramus/ uitæ cupiditas? Deniq; præter excellētes
diuinaq; uirtutes: quæ terminos finesq;: quos apprehendamus/ ulti
mos non habent: quid amplius/ si adhuc quidem uiueret: tu illi fili
us charissimus ac modestissimus posses optare? An non tibi satis tu
isq; fratribus uixit? Nam Alphonsum te natu maiorem in summis
honoribus domi primum: Foris quoq; Prætorem florentissimarū
urbium uidit/ expectantem deniq; honoris ultimum/ dignitatē ur
bis Senatoriam. Te uero anteq̄ iugum melleum ac suauissimū do
mini subires: ac tolleres / inter togatos docendi cathedram cum lau
de tenentē conspexit. Tertio bonæ spei / ac probitatis coalescente
filio etiā exultauit. De ipso autem quid loquar: qui sane tūc obiit:
quando iucundissimum est obire: quando in eo iam erat uite et
omnium humanarum rerū facietas: cum læta proflueret ætas: sub
irent morbi tristisq; senectus: cum somnus/ quies/ gustus / tactus/ in
cessus simul habescerent et omniū sensuū uigor ac spiritus abuola
ret? Quis per deum sapiens ad extremam senectam deuenire non
horreat/ cumulatā oībus malis/ nullis uero blādentē illecebris? sed et
insup et dies et noctes sui fastidio laborantē / ac dissolutis cōpagi
bus fatiscentem? Verum enim uero si tum illū lues cōfecisset: quā
do pestilentissima tota ciuitas erat: et ager oīs eodē cōflagrabat in
cēdio: cū patria obsessa/ atq; attrita Veneto bello euerisionē excidiū
q; timebat: et sua dignitas oīs/ et apud pricipē ornatissimus gradus/
iterq; ciues merita auctoritas ipso cum imperio casura putabā: sic
illum tibi desyderari forsitan concederetur parua admodū uel cen
sura uel culpa. Nunc uero cū florentibus rebus oībus suis domi in
ter suorum āplexus excesserit cunctis optatus: Pricipi sodalis acce
ptus/ et consiliorū particeps fidus gemmarū quoq; et toreumatū/
moniliū signorū ac p̄tiosorū oīum custos: quem princeps ut dilexit
incolumē: sic nec dedignatus est morientem: quin et thoro astans

Quando est
optimum
emori

Senecta
grauis

Optandum
non ē quod
fieri non pōt

Infidelitas ac
desperatio

Abrahæ siūs

Obserua

Esaïas

Altaris suffra
gium

et solatus et blanditus: et ad omnia in suos benignitatis et opis offi
cia sese promptum futurū iucunde ac perhumaniter pollicitus est.
Cum hæc inq̄ ei in morte contigerint/ quid plane est/ quod in hoc
homine doleamus : nisi forte imprudētes ipsi/ aut inuerecundi mor
tem quidem ipsam a mortali diuellere : et quod omnes necessitate
sunt subituri/ tuo uni genitori detrectare ausi fuerimus? quod quia
fieri non potest/ non tam temeritatis q̄ extremæ dementiæ signum /
illud optare mihi prorsus esse uidetur : a quo errore teterrimo/ ut a
cæteris quidē grauissimis uitiiis/ sic abhorrere debebit singularis mo
destia ac bonitas tua. Deniq; non ei congratulari; quem credas obi
isse sub titulo et nomine / Christi/ quemadmodum qui spem nullā
de dormientibus habent: apertum quidem est infidelitatis ac despe
rationis inditium. Quare quod superest/ uideto ne uiuentem cum
mortuis defleas / et lucem in tenebris quærens / propheticam illam
imprecationem incurras. Ve qui dicitis bonum malum / et malum
bonum/ ponentes lucem tenebras/ et tenebras lucem. Longe melius
et uerius quidem illum aspice in tutissimo Abrahæ sinu / et inter
cælestes angelos/ animasq; fœlices ouantem: aut sane/ quod tertium
est / si adhuc illū aliquid contagionis pertimescis habere : quod
diluendum/ expiandumq; ònino salubriter sit/ priusq̄ ad cæli purif
sima euolet: quod ut suspicere probo: hortorq; / et moneo / quando
uel astra quidem ipsa in conspectu Dei imunda esse sacris i litteris
referantur/ mortaliumq; etiā oēm iusticiam coram Deo menstruū
pannū Esaïas nuncupet: donec ab eo oīs labes/ oīsq; aboleatur im
punitas: q̄ta tu potes ui charitatis/ oratiōibus/ lachrymis/ atq; gemitū
bus illū subleua: et quod sūmū oīum et efficacissimū piaculū ē: al
taris adde suppetias: q̄ una i re/ ut religiosi et optimi uiri: sic et piē
tissimi filii mūus explebis. Vale: tuiq; Matthæi mēineris iterorādū.

De falsa Assertionē Sacerdotii temporalis domi
ni Saluatoris ad Polycletum phisicum.
Epistola . LXXVIII.

q Vem mihi nuper attulisti de temporali Sacerdotio Saluato
ris nostri libellum : meum de illo iudicium quærens Poly

dele uirorum optime ac suauissime legere equidem sine indignatione non potui/ita mihi uisa est fabulosa/ puerilis / et commētita oīs illa narratio. Et sane præconem illum tuum ueteranum/ probatum/ cultumq; doctrina:cuius nec nomen nec ordinem nomino:quē te dicis hoc arcanum mirabile tractantem in populo audiuisse cū gaudio:uehementer ego indoctum / ineptum/ et mendacem admiror / nescioq; ut potuerit tanto supercilio tantoq; plausu populari/ut tu inquis:somnia in uulgus hæc dare : et illa tanquam oracula tertio e celo delapsa iactare:si non illum papalis illa maiestas fortasse fefellerit. Iactat siquidem passim/atq; disseminat se primum Romæ arcanum istud in Pontificis maximi bibliotheca uidisse: et quasi cū doctis uiris errare non possit:testimonium Francisci Philelphi grauissimū addit:qui forte cum mysteriū legisset/nō modo crediderit/ uerum magnificerit/atq; probarit deq; eo et scripserit. Ego uero tā etsi pauca admodum nosco : lōgeq; absūm ab singulari horum hominum celebriq; doctrina/hac tamen in re sentire me rectius ac grauius q̄ istos arbitrās/Iesu Christo diuino atq; unico ueritatis auctore mihi fauente tuo geram desyderio morē:teq; uel dux uel comes ad semitam ueritatis perducam paruo quidē (ni fallor)labore:paruoq; pedum tritu:si me hac ī re quod falsum est refellentē/et quod uerissimum est confirmantem atq; tuentem obseruabis intentus et docilis. Atq; illud / si ita est:ut Dominus sacerdotiū temporale suscepit:eaq; fuerit dignitate perfunctus/ut spargit/et prædicat iste. Et enim quis est:qui cerebrum habeat: q̄ id in archiuis Iudæorum tamdiu latuisse crediderit:cum uno et uiginti suffragiis dicatur isto in libello tuo ad sacerdotii apicem assumptus/ magnoq; sacerdotū omnium consensu de mortuo suffectus? Qui sacris initiantur mysteriis/in christosq; unguuntur/ non quærunt latebras/sed apertum. Ipsi dant nomina :dant patriam / dant genus/dant et progenitorū origines/genealogixque principium. Gestu/habitu/moribus/et omni uitæ parte pollent cæteris notiores. Delitescere ergo quomō potuit:quod nisi publice fieri potuit?nisi palam exerceri?nisi spectantibus omnibus peragi? Quod si perfidam Iudæorum improbamq; maliciam facti forte pœnituit/potuerere nihilominus illi rem tam claram obtegere/tamq; conspicuā/ut non discipulis:qui a Christo ne

Confirmatio
efficax

Apostoli te
stimonium

Nicolaus
de lira

No.
In quibus parti-
bus templi
Christus
uersatus.

Eusebii auc-
toritas.
Theodosius.

transuerso quidem crine discedebant: uerum eluxerit? non euange-
listis: quibus curæ fuit Saluatoris etiam ad unguem indagari gesta:
atque ea sempiternæ consecrare memoriæ? non denique tot hebræorū
milibus: qui Christum secuti credidere? Aut contra: si clarum adeo
et recens facinus uniuersorum impleuit oculos/ passimque uulgatum
innotuit: cur illum Scribæ/ cur Seniores/ cur confacerdotes reliqui:
cur inquam magistrum illum tam sæpe: sacerdotem uero nunquam nuncu-
parunt? Cur tam auide et diligenter quis / cuiusque esset sunt scisci /
tati: nisi re uera quia neque sacerdos / neque pontifex fuit: neque eorum
munus expleuit ullum? Pōamus hic testimonia: quæ latius pateant:
Paulumque imprimis hebræos ipsos de uero ac immortali domini sa-
cerdotio instruentem audiamus: qui dominum Saluatorem Iesū
pontificem ac sacerdotem appellat templi quidem non manufacti
.i. non huius creationis/ sed cælestis utique ac sempiterni: in quod ne-
que per sanguinem hircorū aut uitulorum ut cæteri: sed per propriū
semel sanguinem introiuit: qui ut talis esset decuisse inquit: qui nō
haberet necessitatem quotidie quemadmodum sacerdotes primum
pro suis delictis hostias offerre: deinde pro populo: quod consuma-
uit sublatus in cruce se offerendo semel hostiam Deo patri sempiternā
publica pro mundi uita atque salute. Nicolaus lira in Matthæi
cōmentariis/ ubi templi Salomonis situm/ dimēiones/ ordinesque lo-
corum distinguit/ ac pingit: negat Christum intrasse unquam uel in
sanctasancorū: quod soli fas erat summo sacerdoti semel in anno
dūtaxat: uel in sanctū ubi sacerdotes reliqui litare quotidie et offer-
re solebant: uel eam etiā in areā: ubi leuitæ uictimas iugulantes sa-
cerdotibus hostias expedirent: ea profecto de causa ac ratione / quod
neque sacerdos esset/ neque leuita. Sed uersatum ac docuisse inquit in
lateralibus templi basilicis: inque ipsa porticu Solomonis: quo con-
fluere/ seque recipere turbæ populoque licebat. istisque in locis adulte-
ram absoluisse: et mercantium cathedras/ et nummularias mensas
euertisse / cæteraque patrasse: quæ de eo feruntur uel diuina opera /
uel mirabilia. Sed neque se extricabit ab Eusebii Casariensis episcopi
testimonio auctoritateque grauissima/ siue Theodosius ille: siue fa-
miliaris eius Philippus: siue quisquis ille fuit delirus auctor et fal-
lax: qui tam puerilia tamque nefaria suo dolo construxit. Hæc

infans ille atq; ridiculus: hæc in ecclesiasticis historiis audiat. Verus hic: qui de celo uenit Christus | non humanis opibus quæsitum unguenta: Sed nouo ac singulari modo paterno spiritu infusus et unctus Christus efficitur: sicut multis ante sæculis de eo uates Esaias prædixerat / dicens ex ipsius Christi persona. Spiritus domini super me: propter quod unxit me. Euangelizare pauperibus misit me / prædicare captiuis remissionem: et caecis uisum. Et ex persona iterum patris de filio David ita pronūtiat. Iurauit dominus / et nō pœnitebit eum. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinē Melchisedech. Hic autem Melchisedech in diuinis uoluminibus sacerdos summi Dei fuisse refertur. Sed qui nō oleo cōmuni perunctus sit: neq; q̄ ex successione generis suscepit sacerdotiū: sicut apud hæbreos mos erat: et ideo secūdū ordinē ipsius sacerdos futurus dicitur Christus: q̄ nō olei liquore: sed uirtute cælestis spiritus cōsecratur. Quare ex his cū falsū satis appareat: quod oīum maximū eē uidebatur / Christū s. tēporalis sacerdotii fastigiū suscepisse: iā reliquas cōsequentes ineptias p̄sequamur: quas si prece dignissimus ille nō uidit egedem nescio quō uoces sacras accipiat / quō studeat / quō cōciōari præsumat. Philelphū taceo: q̄ sane de poetica et oratoria græca latinaq; lingua: q̄ de re catholica certius poterat iudicare. Laurum autem Quirinum Cretensem nobilem | Venetumq; patriciū qui has transtulit umbrarum nemias: et insignem Marcellum: qui eas Renato transmisit Regi: tanquam sacrum munus et maiestate Regia dignum: non aliter uel excuso uel culpo / q̄ sine duce peragrantes ignota. Nauita de uentis / de tauris narrat arator. Vide quæso quibus cæcucientes isti se tenebris implicant / et in quas errorū scrobes plabunt. Sequitur et in ipso libello. Sacerdotes cum de assiscendo sibi Christo cōsultarent: deq; ortu eius et parentibus quærerent: Ioseph induci non potuisse. qui suū iam diem obierat: fuisse autē matrē itroductā: quæ cum Virgine sese perhiberet / atq; affirmaret: et illi de intacta filiū nasci nec credere / nec assequi possent: inspiciendam illam obstetricibus tradiderunt: atq; eos omnis qui puerperio interfuissent testes ueritati adesse iusserunt. Quæ portenta sunt ista? quæ præstigia mi o Polyclete? Quantū enī pri

Philippus

Melchisedech.

Laurus Q.

O infania

De Ioseph
No.

No.

No.

No.

nam ad Ioseph attrinet/apertè mentitus est Veterator : qui ista con-
flavit. Nam post Saluatoris mortem superuixisse Ioseph / nulli qui
sacris in litteris sit eruditus / dubium esse iam debet: Porro cum ma-
ximus Ambrosius / Aureusq; Ioannes: quorum alter apud nostros /
alter apud graios eminent imprimis luce doctrinæ et irrefragabilis
nominis gloria scriptum reliquerint: illum post domini passionem
Mariæ mansisse socium / et cum Ioanne solatium. Deniq; Virginē
traditam obstetricibus contrectandā quis dicere / nisi blasfemo qui-
dem ore: uel audire / nisi sacrilega etiam aure iam queat : Rem pro-
fecto non minus fœdam et stomachandam: q̄ absurdam omnino :
et creditu alienam? Sed o uesantum caput / et cerebro uacuū: lingua
petulans / et suffusa ueneno: quæ audes polluta et execrabilis uirgi-
nei pudoris fulgorem suffundere: et in diuinitatis theatrum manus
inferre. Quam dei filius non temerauit inoffensam serenitatem et
lucem: tu impudenter attrectas: tu prophane inspicis : tu impauide
nudas. Nescis procax: nescis ad humana non pertinere / quæ diuina
iam sunt? Si uirginitatem Mariæ spectas: inter astra non est Luci-
fer et Hesperus ita mirabilis. Si partum prolemq; diuinam : nescis
Deum ne in illa / an in Deo illam magis admirere. Si maiestatem at-
q; indolem: præsefert. si qua est / quæ uideri possit: numinis formā:
et tu sacrilega (Proh pudor) obstetrices tuo mendacio astruis : quæ
res ut indigna domini matre / ita prorsus inanis si tibi uidetur et lu-
dicra / immo execrabilis ac stomachanda mi o Polyclete. quæramus
et illud tandem: qui nam illi sunt / qui de Virginis partu testes fue-
rint accersiti: si præter exultantes angelos / et GLORIA in excelsis
Deo concinentes ulli mortalium oculi oriens illud æterni luminis
iubar intueri potuerunt. Quæ tanta fœlicitas / si cui contigisset. nec
is sane cui contigisset: ingratus / nec scriptores ueritatis torpentes /
ut arbitror / obliuioni mādassent: quod quia ita nō fuit: idcirco cū
cti tacuere. Reliqua uero quæ coargui cū his / quæ iā refutauimus :
facile possunt: quoniam leuiora quidem sūt: et radicibus iam extir-
patis arescere per se plāe mihi uidētur: prætermittere satius iudico:
ne et ego in paruo laborem: tuq; tradio afficiare . Quare mi Poly-
clete iam uale: et iis quæ certa atq; optima sunt / frequenter inuigi-
lans / Apochriphum omne deuita. Vale.

Ad Ioannem Mapheum presbyterum in domino uen-
randum de prædestinatione Epistola. LXXX.

Væ de prædestinatione fœlicium / deq; præsentia reprobatorum
q diuinarum litterarum interpretes subtiliter lateq; diffiniunt:
qua plæ materia uix altius aliquid cognitu / difficilius peri-
culosiusq; susceptu tota in theologia uersatur / tu mi Ioanes apud
tuum illum Plateam ita aperte enucleateque discurre discussa
in dialogum digeres: ut ingenue fatear me neque legisse unquam
neq; audisse in eo disputandi genere satius aliquid atq; lucidius /
et quod maius uideatur in tanta re breuius: qm magistris sæpe disse-
rentibus: non modo aures et mentem: sed ipsam animam quoque
deuouerim. Aquinatem / Egidium Romam / Scotum perlegerim:
et cum Pergulanis illis Venetis nostris aliquando contulerim. Tu
quæ illi sparsere perstringis: quæ nodosa et inextricabilia posuere dis-
soluis: Quæ barbara scripsere / latina reddis / si satis tamen reddi pos-
sunt: dum ab usitatis eorum uerbis / et argumentorum ac locorum
forma: qui sese nunc theologos nuncuparunt: tuq; sequeris: discede-
re haud facile liceat. Sed nequid plane dissimulem / de re ego ipsa
tamen sic sentio: neq; te / neq; sapientissimum ante te quem sic do-
cere / sic scribere potuisse unquam / ne quo plus dixerit / minus equi-
dem doceat: aut quanto plus desudauerit / minus efficiat / fiatq; agi-
tatum arcanum semper obscurius: et quod non tam animum faciat /
qm exterreat: et in periculosiores semper scopulos inuehat. Atq; hic
concuti sæpe spem hominum omnem / et fidem. Subire suspicionem
de benefica illa diuinaq; natura deterrimam: desperatos ire qm pluri-
mos et flagitiorum omnium licenter inquinamenta sectari / diuina
humanaq; haberi nullo delectu. Consilium / sapientiam / patientiam /
uirtutes omnis etiam profugari non unquam. Quid nempe danan-
dis prodesse ullo modo potest: si saluari illi possunt / nec tamen salu-
entur? Quid sibi sapientes isti soneant punctos illos / instantia / signa ue-
triplicia / aut quadruplicia / compositum sensum / atq; diuisum / et
quæ iactantur argutissime huiusmodi cætera: si utcumq; sit ista / præ-
sciti nihilominus damnantur omnino: prædestinasti uero saluantur?
Quam dira illa argumentatio (Sed nec aliam nos cæci miserandiq;

Thomas.
Egidius.
Scotus.
Pergulani .

No .

Punctus.
Instans .
Signum .
Sensus diui-
sus composi-
tusq; .

No.

lo.

dignoscimus) perdendos ad amplioris decoris cumulum esse proge-
nitos? Quale decorum istud mi o Ioannes / quod tantum exitii / tan-
tum sanguinis / ratū pditionis cōtineat? Quid tā sœuum? quid tam
cruentū q̄ nauim fabricare: quam q̄ fabricet / naufragaturam āte
præuiderit? aut eo filium mittere / ubi discerpendum esse p̄feras pa-
ter intelligat? At nunquid iniquitas est apud Deum ut Apostolus
inquit? Minime, Minime inquam. Sed inest maior fortasse mortali-
bus nobis temeritas: qui arcanum incomprehensibile humano ĩge-
nio assequi posse credamus: et rem diuinis in thesauris altissime cō-
ditam (quod nemo adhuc potuit quantus ille fuerit) ipsi conemur
eruere: non intelligentes solius Dei notionem hanc esse non homi-
nis: quod idcirco semper uoluit Deus latere hominem: ne unquam
hebescat: nunquam et sibi in proficiendo finem ĩponat. Tale itaq̄
est / tam abditam rem queri / inuestigariq̄ ab homine: quale ut pul-
chre Apostolus edocet: si contra uel architectū uel plastam. Quare
me finxisti sic / aut domus / aut statua argumētetur et querat. Ego
itaq̄ sic cēseo / sic mihi persuadeo rationes alias quidem nullas / præ-
ter illas: quas isti Theologi tuq̄ inducis / ad ea quæ querūtur affer-
ri posse. Sed simul / si non fallor / contemnendas prorsus aut omittē-
das / pieq̄ de clementissima Dei circa opificium suum bōitate cre-
dendum. Euangelia sacratissima / Vatum oracula / Psalmorum car-
mina / uocesq̄ omnes: quæ nos erigunt atq̄ excitant: tanquam De-
um ipsum a quo demanant audiendas: illam primum atq̄ rēacius
Saluatoris nostri apud Ioannem. Qui bona egerunt / ibunt in uitā
æternam: qui uero mala / in ignem sēpiternum. Hæc tecum mi Ioā-
nes fiducia charitatis / quæ mutua et maxima inter nos est: Illud abs-
te efflagitans uicissim / ut ores: ne nobis ad cælestia capiūda unquā
animus concidat: iis proposita omnibus / qui recte ac fideliter agūt.
Vale . Romæ ex æde uirtutum Idibus Ianuarii.

Ad Ioannem Philippum fratrem Epistola. LXXXI.

Voties lego tuas illas: quas nouissime ad me dedisti / nūcias
q̄ ualitudinis: diuino (ut inquis) tibi munere restitutæ: quas ut
sapius legam: ubi libris incumbo / ac pugillari mihi quidem

ante oculos statui: toties charissime mi ac uenerabilis frater : toties inq̄ grato in Deum: atq; lato efferor animo: qui clamantes ad se tandem est miseratus. Cum quo pariter mentem subit sollicitudo quædam et pavor: ne satis te serues atq; refoueas. Nemo est qui nō bonam ualitudinem optet cum non habet: sed habitam pleriq; negligunt plusq̄ cætera omnia. Pecuniæ tectorum/prædiorū/ totiusq; patrimonii omnes obseruâtissimi sunt/ ut nō arca/ non supellex/ nō fines/ non iura: non dignitas in detrimentum incidat: qui iidem maiore quidem ex parte salutis et uitæ/ propter quam cætera ista: prodigi ac profusissimi sunt: ignari fortasse quid ipsi sit: quidq; sibi utroq; ex homine debeant: q̄q; honesta etiam est unius huius rei parcitas. Neq; me putes solum de sæculi hominibus dicere: quos tenet rerum cupiditas: loquor de nostris religiosis hōinibus/ et seruis probatissimis Dei: qui id minime seruāt: quod ut assequantur et habeāt: quotidie Deum maxime obsecrant / salutem mentis et corporis : et ut mens sana/ ut Satyrus ait/ in corpore sano. Quod si scelus est alterius hominis corpus uel uiolare/ uel lædere/ uel etiam non adiuuare/ cum possis: quanto detestabilius et immanius est sese uel conficere i iussu Dei: uel deserere? Et si liceat interdum perleges malos quidē perdere: ullis tamen nunquam aut diuinis aut humanis decretis fas est qualicūq; de causa sibi ipsi impias manus inferre . Ex quo Lucretiam illam castissimam / quæ a Tyranno compressa infamiã putauit uiolenta nece diluere. Et Catonem Vticensem/ qui C. Cæsare uictorem non ferens/ propria se transuerberans manu/ dolori suo remedium pertinaci cede quæsiuit ceterosq; illos omnes qui immortales suspicati esse animas / tanq̄ in cælū migraturi sibi ipsis manus iniecere Theūbratum dico/ Cleantem / Chrysippum/ Zenonē/ Empedoclē/ et quoscunq; deniq; alios siue gentiles illi / siue fideles: qui se sponte eripuerint rebus humanis/ iure damnātur / paricidæq; habentur: a quo quidē errore uel culpa Sāson ille fortissimus/ uel unus excipitur q̄ agente illū spiritu Dei subducta columna molisq; colapsu extrema subierit . Quod cū ita sit mi dulcis ac uenerabilis frater egregium illum tuum impolutumq; animum in custodia ac domicilio corporis eatenus seruandum curabis : quo ad dies domini ueniat : qui educat illum et aduocet in perpetuam cælestis bea

Valitudinis
cura

Homicidium
sui
Lucretia
Cato

Theūbratus
Cleans
Chrysippus
Zeno
Empedocles
Sanfon

titudinis gloriam : quam ut tecum ipse immeritus assequar / illius
Regem Deum optimum maximum uehementer roga / mihi que
concilia. Vale.

Ad Augustinum Strozam fratrem concanoni
cumque dulcissimum Epistola. LXXXII.

Vanti apud te sumus Bartholomæus noster uenerabilis / at
que ego / immeritus litteræ tuæ / quas nuper ad me dedisti / late de
clarat Augustine charissime : quæ utriusque nostrum extitere gra
tissimæ : quippe qui ab integerrimo homine et ardentissimo Chri
sti seruo uideamur non diligi modo : quod per exiguo mihi plane sa
tis esset : sed amari quidem mirum in modum / colique et obseruari .
Nullum / ut de me loquar / unquam tempus extitit : ex quo cognitus mi
hi esse cepisti : quo non persuaserim mihi ita futurum / ut amantem
amares / quæ est beniuolentiæ egregia ac peculiaris uis quædam : a
qua ingenua et suauissima institutus animus / gratusque aberrare ne
possit quidem . Sed in ipsum Bartholomæum : cuius in te / præter di
lectionem quidem ipsam / beneficium extat singularis eruditionis
atque doctrinæ / propensior fortasse est generosus animus tuus atque
reciprocus . Quid tuus animus dixi : quando quidem tantum et ipse
ego ei debere me putem et uelim : quantus est fructus eorum omni
um / quos ille erudiuit : quantusque nostri ordinis honos : quanta reue
rentia : quanta maiestas est litterarum / ac studiorum ? Quicquid enim
officii confertur unius corporis membro : ad totum pertiñere digno
scitur utique corpus / cuius est membrum . Adde Augu . mi prudentis
sime doctrinam quidem ipsam et sapientiam non unius alicuius exi
gui corporis tantummodo esse : sed uastissimi illius / quod totum con
tinet genus humanum : et quod posteritatem moratur omnem . An
est aliquid in tota re humana uel utilius / uel suauius / uel melius / uel
denique sanctius atque diuinius ea admirabili ubertate scientiarum et
copia : quas aut præci sapientes nobis scriptas reliquere / aut præsen
tes impartuntur magistri atque doctores : quæ solis instar coruscantes
depellunt tenebras / quibus passim obuoluti ceu armenta deuia /
sic ageremur / ac ueluti cæcucientes quidem nocturæ nihil serenum

Doctrinæ
fructus

No.

intueremur: O utinam quod te dicis mente uersare: posses re ipsa
Augustine mi assequi: ut nobiscum adesses/nostra consuetudine /
nostroq; contubernio fruerere. O inquam Deus ita tulisset: Ades-
setq; et Bossus noster/aqualis tuus et frater in Christo/ad hæc ipsa
studia et idoneus et cōcitus et plurimus. Iam maturos et sapidos
amari seminis/lucernæ atq; sudoris capere inciperetis fructus: quos
calathos sportulaq; subsequerer / lecturus uel fragmenta quæ pere-
unt. Sed o Deus bone in uita q̄ difficile optata eueniunt: q̄q; raro
mortalium sitis extinguitur. Ille ille beneficus atq; dulcissimus Bar-
tholomeus talium ingeniorum iacturam pro suo in religionē ma-
trem amore perpetuo beniuolentiæq; in uos singulari suspirare nō
cessat: qui uidebamini sibi ex omnibus/ quos docuisset: breui quidē
spacio ad magnum doctrinæ cumulum euasuri/palmamq; laturi .
Ego uero utcunq; res est : uos hortor percepta hactenus fideliter
teneatis: ne quid ex iis omnino depereat/ eadem ipsa repetētes sæpe
ac confirmantes : dum Deo ipso propicio detur optatus fœlixq; ad
ea studia reditus. Vale mea dulcis in domino anima : et pro me
ardentissime ora .

Ad laurentium Medicem Virum insignem atq;
clarissimum Epistola .LXXXIII.

Iuturnam p̄ absentiam uereor ne sim forte tibi factus iam
d incognitus Laurēti clarissime: Sed Petro genitori/auoq; pa-
terno tuo/dum uiuerent / et charissimus et familiarissimus
extiti: dumq; fesulana assurgeret fabrica: quicquid in me ingenii ac
diligentiæ fuit: id omne operi cōtuli/non parua illorum uel satisfac-
tione/uel gratia. Absens ubicūq; deinde me reperi: et eorū qui a no-
bis iā decesserūt: et tui/ qui adhuc incolumis supes : meis in oratiōi-
bus/piisq; suffragiis: quantū perexiguus ipse potui/et gratus et me-
mor p̄petuo fui: rantusq; mihi est insignis Lau. erga te amor / reue-
rentia/pietas/fides etiam / atq; opinio: ut p̄ Aloisio Antilla ciue ue-
tere tuo/et omniū: quos unice ipse amo mihi plane charissimo tuā
apud benignitatē egregiā ausim intercedere . Qui sane uir qualis
quidem sit: et quid optet/ac flagitet /aperiam q̄ dilucide ac breuiter

potero. Huic Robertus Antilla genitor fuit: qui cū Palante Stroza
eo q̄ illius factionis forte habitus esset: āno gratiæ .M. cccc xxxiiii.
pulsus patria est: hoc Aloisio filio tum nato/ cunaq; uagiente. Qui
infās cū adoleuisset/ bonis primū litteris traditus est. Deide legē ci
uile aggressus iuriconsulti gradū honorifice est assecutus. Magnā
uitæ partem Pisauri. Maiorem Mantuæ . Hanc postremam apud
Illust. Gulielmum Montisferrati cōsiliarius egit. Qui cū doctrina
singulari sua: tum optimis moribus/ ingenitaq; bonitate præcipua
et ciues omnis et proceres quibus cum uixit: ad se amandum mirū
ī modum allexit. Nostræ quoq; Religionī toti peramabilis semper
atq; charissimus extitit. Is deniq; Deo benefauente: qui in se sperā
tes non deserit: nonnullisq; amicis ac gentilibus suis auctoribus re
ditum in patriam cōcedendū quidē sibi sperat: quē nisi tuo impri
mis auspicio/ tuaq; placabilitate et nutu accepturus sit: qui es patriæ
pater: et ab eiusdem uere patribus ortus: et unus ille: quē obseruāt/
et audiunt merito omnes: non dico petere: sed ne optare quidē con
stituit. Erigi tua sibi data dextera cupit. Patria te decernēte dōari.
In ipsā usq; seruitutē ultro tibi cōcedere. Quē si admittis in tuū : si
pio oculo aspicias. Si auctoritatē iā tua : quæ diuinæ puidētia dono
āplissima est/ patriæ restituis/ ea fide/ itegritate/ ac gratitudine animi
præstat: ut deuicti hominis/ atq; erecti : te pœniteat haud fieri posse
credideri: cuius de rectitudine ac probitate si Religioso mihi spōde
re fas est: in uadimoniū meā equidē fidē et cōsciētā itrepidus dede
rim. Quare si digna peto: nec rōnes uel reipub. uel amplitudinis ex
cellētiaq; tuæ aliquid piculi subeūt: quas nec nosco/ nec quaero: te ro
go Laurēti inclyte atq; magnāime p̄ Christi sanguinē preciosū : in
quo et misericordiā et ueniā habituri sumus omēs : perq; tuam im
mortalē dignitatē et laudē suplicē exaudias/ atq; attollas. Quod si
feceris/ mihi crede/ magis ac magis indies te fecisse latere. Vale
decus patriæ: pietatisq; muneribus tibi struæ iter in calum.

Ad Aloisium Antillā de reditu suo/ deq; Mātinea insi
gni pictore Epistola .LXXVIII.

p̄ Ro reditu tuo mi Antilla ad insignem Laurentium quales

potui efficaces et supplices / ut uidebis / litteras dedi : quæ tibi si satisfaciunt / admodum lætor. Sin minus / non fidem et studium sed ingenium ac uires credito mihi defuisse. Spero te lætum uidere / atque exosculari cito : uerum interim moram mutuis solemur litteris : quæ præcipuam atque mirabilem hanc in se uim habent : ut ueras sæpe uincant imagines / et dulcius / quam ora loquantur. Nudius quartus ex urbe Mantua digressus Generalis pater ordinis nostri huc se recepit : a quo mecum lógus de te est habitus sermo : quo deprehendi quantum eum delectauerit istic cõsuetudo dulcissima tua / uirtusque peregregia . Quæ res sumæ profecto mihi letitiæ fuit : quæ charus æque habearis patribus cæteris : ac mihi semper fuisti. Mantineam nostrum audio filii mortem dolentius ac grauius ferre : cui digne compatior / atque condoleo : cum pro seipsum iter pictores unicam plæne : qui primam gloriam nostro æuo est affecutus : et si de priscis loquendum est : Zeusim ipsum / et Apellem et quotquot æternæ memoriæ gratissima cõsecrauit antiquitas / facile non modo sit æmulatus : sed uel æquarit / si non superarit : tum pro iuuenem : cuius obitu Heu quantum spei est surreptum Italiæ . qui foelicibus suis cæptis nobis pollicebatur egregium se paternæ laudis heredem futurum : Sed quod solet secundissimis in rebus accidere : tantam inuidit fortuna / uel ut fidelius dicam : Deus ipse non tulit in patre et filio gloriam : ne adhuc mortales / beati sibi uiderentur. Docet enim rerum natura ac humana fragilitas desperatione presentium queritanda esse futura / et mobilitate fluitantium semper et transeuntium diligenda caelestia atque mensura . Quantum præstat peniculo / præstet et animo noster Andreas : ingenio ne dixerim : quod plæne altissimum habet / et omnia perueniens atque cõplectens. Sed incidunt quædam in uita ita grauia et tolleratu difficilia : ut sapiens quandoque succubat : nisi fides erigatur amicorum lacertis : quod tu quantum per te potes / ex me quoque quem semper audiuit / effcito. Vale amicorum delicia : ac pro me ora.

Insignis
Mantineæ.

Secundis
aduersa
miscetur

Ad Laurentium Medicem exhortatoria ut Abbatiam Fesulanam pergat absoluere Epistola . lxxxv.

Quod tu Laurenti clarissime atque magnanime fortasse uix cogitas : omnes / qui in Fesulanum ad nos diuertunt inspec

turi monasterium omni opere clarum / intuentibusq; mirabile: cum
partiūculas illas: Templi frontem .s. et subsellia fratrum: quæ Cho-
rus appellantur: nonnullaq; alia minora conspiciunt in absoluta
fenescere / relictasq; iacere: conuersi ad te suspirant / tibiq; animum
ad hæc perficiunda diuinitus dari: ut data sunt diuinitus uires / com-
precari non desinunt. Ego uero: qui templo / ædibusq; surgentibus
operam / curam / intentionemque / etiam non exiguam præsens
adhibui / charusq; ex mea hac diligentia tuis progenitoribus ex-
titi: et qui mecum sub his tectis Concanonici Christo famulantur /
et militant: quantum fœlicem hūc diem: quo beneficam tuam ma-
num apponas operi / peroptemus: nullis plane uerbis satis indicare
possum. Vincit enim hic ardor: qui decorem domus Dei / et locum
habitationis gloriæ eius tã opere cupit / ac diligit: eloquium meum
omne / atq; sermonem. Taceo ordinem uniuersum nostrum / omni
præsertim Italia diffusum / et Deo miserante numero uirtutibusq;
nitentem: cuius uel tibi aliqua ratio habenda etiam est: cum tui pe-
culiarius simus omnes / et quantum fictilia et moribūda uascula pos-
sumus tua pro salute: quæ una omnium est et conciuuium tuorum
et nostra: precibus / gemitibus / uotis / meritorumq; suppetiis cælum
pulsamus. Nullæ hinc atq; hinc litteræ: quibus non quærat / num
perficiendi operis tibi insideat animus. Quod si cœperis uelle: atq;
ita equidem uelle / ut incipias agere: non solis nobis / qui tecū Floren-
tiæ degimus: sed singulis q; ferme omnē ut diximus / Italiã cōplent:
nostris te confratribus dum stabit Regularis hæc nostra religio / ex-
colendū / memorandūq; præstabis / tantus est uniuersorū delubri hu-
ius amor / et ut absoluaatur auuiditas. Quibus plane rebus uersatis sæ-
pe mecum atq; libratis / cōsilioq; eorum maxime adhibito: qui chari
tibi sunt / tuaq; pro dignitate et laude uel animas obiectarēt: statui
equidem mihi te laurenti insignis atq; magnanime / multa alia at-
q; diuersa cogitantem: Rei præterea publicæ tuæ perpetuo consulē-
tem / et cælestis prouidentia dono fœlici omnium commodo prima-
tum agentem: ad nos etiam tanquam ad præclarā aliquam tuā lau-
dem / ac sempiternam in cælo mercedē reuocare / atq; cōuertere: q;
incohatū a paterno tuo Auo: deinde a Petro genitore destitutum
nunquā opus: nec prorsus ipse destituas: eorū uirtutum omnium:

atq; opum hæres non modo pulcherrimus et nobilissimus: sed tan-
 ta præterea fœlicitatis et nominis : ut maiora q̄ illi ipsi unquam: tu
 facile possis: qui auitam uirtutem omnem/fortūas/atq; potentiam
 seruasti non solum/ac tenuisti: sed afflante tibi Christo tam longe
 lateq; extendisti/ac dilatasti: ut nemo iam uideat quo te sublimius
 tua uirtus possit attollere/et illustrius collocare. Ingens animus / ac
 sapientissimus tuus effloruit in utraq; fortuna admirabilis atq; cō-
 spiciuus/omniumq; uocibus nobilitatus. Quid Laurenti per deum
 tu uirium:tu ingenii: tu fortitudinis declarasti:cum furentem illā
 fragoremq; tonantem/ et innocentissimi tui sanguinis et generosi
 spiritus necem extremaq; nefanda exanhelantem modo cadēs / mo-
 do repugnans incredibili constantia / dexteritate : prudentiaq; tua
 sub iugum traxisti:et tanquam manibus post terga reuinctam in
 triumphum duxisti! Quæ tandem cum grassari uiolentius ultra nō
 posset/benigno te uultu conspexit uel inuita. Quam certe fortunā
 non ut insanus hominum furor uel omnipotentem uel diuinā ap-
 pello: Sed in quo Peripatietici / nostriq; catholici recte conueniunt:
 uim quandam et flatum: unde aut quomodo fiat ignotum . Hanc
 contra assistentem tibi Deum/proximeq; tuentem habuisti : illi te
 conciliante uirtute/Sanctorūq; gemitibus : qui fidentes illi atq; cla-
 mantes nouit exaudire/de angustiis eripere/atq; saluare: ut inde elu-
 cescat uox illa lætissima Pauli : ut castigati et non mortificati / et
 quasi morientes / et ecce uiuimus : manasseq; et uideatur comicus
 etiam ille uersiculus: Qui per uirtutem peritat/nō interit . Tu ita
 q; protectus diuinitus atq; seruatus una et immortalitatis gloriam
 tibi propagasti : et incolumitatem patriæ quietisq; dulcediem attu-
 listi. Quæ cum flos Italiæ iure nuncupetur/et extet: sic fausto cæle-
 sticq; dono te suum alumnum insignem/charissimasq; delicias pepe-
 rit:cuius auspicio/sapiētia uirtute mirabili fœlix degeret/atq; regna-
 ret:quod semper est assecutura facillime:si quandiu tibi uita supe-
 rerit/quibus cœpisti itineribus gradiere/et te non cura modo:sed p-
 curatio atq; anxietas tuendæ illius atq; ornandæ semper incenderit:
 pro qua dedisti hactenus et opes et sanguinem : et ab cuius ceruici-
 bus bellorum pericula plerumq; propulsaisti:qui et imperium auxi-
 sti:et tuscum nomen ad barbaras usque et remotissimas gentes ex
 L.iiii.

Laurenti am-
 plitudo et
 claritas
 Munitus
 aius contra
 fortunam

No.
 Quid sit
 Fortuna

Paulus
 Platus

Laurenti
apud oēs
auctoritas

Quā hodie
uber tuscus
ager

Fabulosa
emortuorū
obliuio

tendisti. Tibi serenissimi Reges: tibi respublicæ potentissima: tibi Sultanus grandis: tibi formidatus omnibus Turcorum imperator mittunt et legatos et munera: Te romanus pater terrestris deus et mortale numen acceptissimum et per dilectum ueluti filium saluari ac beatissimo complexus est sinu. Complexi et pilleati patres: qui tuum filium adhuc impuberem et primis litterarum institutis / ac sanctis moribus sub pedagogo coalescentem cardinei culminis numero adiungere ultra mores et leges non dubitarunt. Tu lucrosæ ciuitati ubiq; fere gentium atq; locorum commertia tutissima et mercaturam coaptasti: ut cæteris ferme italibus tua ista (dicā ut audio) et nummatio sit / et omni cultu et affluentia rerum uberior. At uero famem atq; penuriam / si quando incidit / uel consilio / uel opibus igētibus tuis / patria pietate / aut leuasti / aut ppulisti: atq; ita / ut reliquæ saepe italiæ oræ tractusq; famelici in florentinū agrū: quod mirum uidetur: sed ita sane res est: ad lanificium / effossiones / cementationes / scrobationes / ligonizationes / reliquaq; onera sordida ac despiciatissima / ceu ad beatas olim promissionis glebas confugerit. Sed qualis ego aut quantus tuarum laudum campum usurpo: qui ab illo eloquentiæ atq; doctrinæ nitore longe equidem absom: qui explicandæ conuenit rei: cui neq; huius negotii impræsens est ullo modo propositum: cum ad incitandum te magis ac permouendum mea tota annitatur et gliscit oratio? Quam ut exaudias Laurenti benefice inuocatum supplex te uenio / cohortor / adiuro. Neq; enim alium præter te incolumem hæc fabrica habet: quem citra iniuriam possit rogare. Ex te pendet tota / tuoq; genere sui auctore: ut quæ per illos creuit in tantam admirationē et decus / per te æque hæreditario quodam iure accipiat postremam dignitatem / leuigationem / et manum. Negotium exigui sane temporis / paruique sumptus: at speciosissimum: at necessarium: at pitum: at sanctum: plane que et omnibus gratum: his maxime: qui tam pio inflammatoque studio opus cœpere: Maioribus illustribus tuis: nisi tam humanis exuti: ut superstitione in poetarum fabulis est: lethæo amne libato humana dememinere. Sed absit a nobis / et ab salutari sanctaque fide somniatus hic gurgis / obliuionem ac noctem offundens atque inuoluens profectis a nobis. Perniciosa hæc infideli

ras est/ratione uacans et inente/sacrifq; repugnans litteris/ præclaris
q; et multis Sanctorum exemplis/ac uisis. Sed quod ad te attinet/da
bit ista res imprimis imensum tibi ac sempiternum præmium apud
illum Laurenti. Illum inq; qui pro his caducis paruifq; muneribus
spondet munus æternum . Dabit et inter mortales : quibus õnibus
magis/q; nobis ipsis nati singuli sumus:tibi laudem et gratiam:qua
nulla honestior:nulla cõmunior:nulla dulcior/nullaq; et diuturni
or . Pecunia/signa toreumata/purpura/gemmæ/ãbitiosus uictus/et
prodigus/equorum strata/multitudo puerorum omnia uix diurna:
quin effugiunt uelut umbra . At operum magnificentia sacrorum
maxime et publicorum æternitatem quandam æmulatur/uel monu
mentis litterarum illustrata/uel quod ut permanere huiusmodi ta
lia diutissime possint/uim habent atq; naturam: cumq; ea ipsa se
ntuerint:religione præcipua tum excolantur: q; uicinitatem habere
cum Deo uidentur quæ longissime perstant:cum lapsa corruerint/
misericordiam et pietatem etiam ab hostibus sentiant . Sane itaq;
quæcunq; ad magnum illud sacrificium transtuleris / cælestiq; arca
condideris:ea sola Laurenti et tua/et tibi propria erunt:neq; cum iis
uaria insolensq; fortuna communicabit unquam:sed neq; ulla te/
merabit inuidia . Cogita tu omnium prudentissime quantum ex
hoc Maiores tui Medicæ familiæ reliquerunt honoris et nominis .
Quantus odor Religionis et pietatis omnium impleuit aures atq;
intuitus/et ad deuotionem animos incitauit . Vestes et gemmas ser
uos/ministros/ancillas:cæteraq; id genus nemo curat:nemo cõme
morat:nemo et prædicat: quoniam utiq; danda fortunæ sunt ista .
Aedificiorum uero sumptus/et sacrarum ædium ornatus/quoniam
uirtutis sunt opera : quisq; non ciuis modo / sed peregrinus : non
Italus noster/sed barbarus quoq; obstupescit : nec urbem præterit :
nisi prius collustratis tantis operibus / tamq; magnificis atq; subli
mibus . Hæc queruntur studiose:hæc uisuntur cupide : hæc obstu
pescunt quotidie omnigenæ gentes et populi . Hinc per omnium
ora Cosmi nomen et petri genitoris tui uagatur et uolitat:et enor
tui adhuc uersant in luce celebrati omnium linguis et litteris. Quæ
so quo zelo incendebatur Cosmus idem noster iam senex / euen
tusq; præfagiens:cum Fesulanum/ quo de nunc agimus/opus con

No.

Magnificen
tia operum

Certa mor
raliũ bona

No.

Perpetuame
moria de
Cosmo et
Petro

Impensarū
fructus

strueretur: qui nos exuscitās frequenter aiebat. Euge fratres instate
strenue operi: satagite manus ducite: ad uesperū iclinatur/ et prope
rat dies/ festinatq; et subit occasus: Et tuum Genitorem eo tempore
dixisse memini | Quantū uestro pecuniarum impendimus operi tā
tum extra petulantia ludumq; fortunæ nobis in lucrum concedit.
His impēsis aluntur artifices: sustentātur inopes: cohonestatur pa
tria: et religiose excolitur Deus. Te idem sensisse atq; optasse iam
dudum facile credimus | immo confidimus Magnanime Laurenti
ac pientissime. Sed tempora quandoq; uidimus/ et occasionem tuo
uoto defuisse. Nunc uero cum arrideat tibi summa prosperitas: te
q; eo dignitatis et loci puerit non casus aliquis: sed maxima tua
et admirabilis uirtus ut honoribus/ potētia/ opibus nulla recordatio
ne maioribus ornatus sis ac cumulus: aggredere ac perfice p̄spero
sidere/ ac benefactore Iesu Christo fauēte nostrā hanc quā te roga
uimus fabricā. Quod ut queas efficere: ardēter omnes uitā tibi in
columitatēq; precabimur. Vale tuscæ gloriæ splēdor et pater: tuos
q; supplices audi. Ex Abbatia Fesulana tua nonis Septembribus.

Ad Robertum Saluiatum amicorum suauissimum
de Heptaplo Ioannis Mirandulæ
Epistola LXXXVI.

Heptaplus
Io. Pi. M.

Non Picus
sed Aquila

Xameron hoc ē interpretatio illa sex dierū/ qbus deus cōdi
dit oīa Ioannis nostri Mirādulæ/ quā dono mihi misisti | ab
illo Heptaplus iscripta atq; notata: et si plane eiusmodi est:
ut a legēte et pcurri simul et itelligi haud facile queat: sed itentionē
studiūq; desideret: ita me tamē initium operis/ et auctoris amor ille/
xit/ et traxit: ut cupidus finis anhelū nusquā spiritū retinēs non tā li
brū degustauerimq; certe uoraueri p̄posito illius ruminādi p̄ morā
acriori nixu et lōgiore lucerna. Visus ē mihi Roberte charissime/ Pi
cus hic noster non Picus sed / Aquila: qui peruolans omne sublime
se tollit super humana/ et arcana diuina nobis ad mysticos sensus al
legoriasq; deflectit. Quæ nostri temporis qui sapientes habentur /
et eruditi uix notant/ aut prorsus itentata pratereunt difficilia atq;
cælestia hic enuclear: et q̄tum res patitur patefacit/ et aperit/ et quod

mirabile est/ ita iuuenis adhuc et in sæculo agens præcis illis docto-
ribus et sanctissimis atq; rarissimis ecclesiæ uiris Dionysius dico Hu-
gonibusq; Hilariis/ Damascenis/ Ambrosiis/ Aureliis/ Hieronymis
se proxime iungit: quæ omnis sit admiratura posteritas: cum liuor
quieuerit: et auctoritatem dies lenta præscripserit. Quid supreme de-
us daturum illum expectemus: si par animo illi uita contigerit: qui
prima barba quod in Origene atq; Hieronymo obstupescit antiqui-
tas/ latinis litteris græcis æque eruditissimus iam sit / hæbreasq; nec
ignoret omnino. Et in sacris præterea tātum equidem possit: quātum
uix alium inuenias? Verum quid deliciarum in proximum etiam
expectamus de psalmis carminibusq; Dauid: quæ tractat iam pridē
et explicat: quicquid Latini omnes super iis græci Hæbreiq; scriptū
reliquere infinito labore rimatus? Ad quod negotium perficiun-
dum lator meo hoc tempore nostro in Fesulano Cænobio ocium
sibi delegerit: quem plane et speciosum uidere/et sapientem audire
fœlicitas est. Habeo itaq; tibi mi Roberte quantas sane gratias pos-
sum / qui imprimis opus tam diligenter et emendate curaueris im-
primi: quod ad communem utilitatem et generosi tui animi laudē
spectat: Subinde q; protinus me illo donaueris: in quo ut gratus ti-
bi: si quo modo possim/uidear: en nostrum aliquid accipe: quod ui-
cissim legas/et forte degustes. Vale. Ex Abbatia nostra Fesulana

Mirandulæ
formositas
et sapientia

Ad Lucam Grimaldum Clarum equitem et con-

sultissimum uirum de ocio præclaro

Epistola LXXXVII.

Vper cum genuësis Vicarius noster Florentiã se recepisset:
n multa cū illo de te sum sciscitatus: multa et collocutus. Pla-
cuitq; mihi illud magnope primū q; prospere agas et ætate
ferme iã plena/ut aïo sic et corpore ualeas: quorū alterū sanū semp
custodisti: alterū quãdoque inualidū tolerasti. Tū q; præclarū et li-
bero hoïe dignū tibi arrideat ociū: quo ē nihil suauius: nihil oïo be-
atius ei qui potest recte philosophari/et ab his terrenis illecebris ab-
ductū animū ad cælestia ac sempiterna traducere: qui cum in magi-
stratu agēs insigni plane atq; magnifico/haud satis posses: te quidē

In epitaphio
Senecæ.

Timon.

No.

memini ingemiscētem et tranquillū istū uitaē modū peroptā
rem : quo tibi nunc domi frui licet diuinæ bonitatis et prouidentiaē
dono . Hæc uitaē ratio iam tibi honoribus maximis functo et hone
stis fortunis cumalato ad uitam beatam assequendam una supere
rat . Et plane iam potes magno cū uiro grauiq; philosopho Aneo
Seneca illud tibi pulcherrime uendicare . Cura labor/meritum : Sū
pti pro munere honores ite : alias post hac sollicitate animas . Me
procul a uobis quies euocat . Non q̄ probem propterea societatis
humanæ penitus fugam : et mortaliū omniū Timonis odium : inq;̄
deserta loca recessum : quod luporum cæterarumq; immanium bæ
luarum magis/ q̄ hominū est . Tantum . n . abest a laude atq; uirtu
te non opitulari quibus iure debes : ac recte possis : non tueri offen
sos iniuria : non dare consilium : non egentes de opibus alere : non
commisereri : taliaq; id genus prætermittere : ut potius qui hæc pec
cat : uel non sit homo : uel cum imagine hominis careat totius hu
manitatis sensu atq; affectu . Quamobrem alternatim et mixtim
utroq; munere oposo . s . ac ocioso : ut res tēpusq; postulauerit : usurū
cum laude sapientē atq; optimū quemq; equidē censeo . Te uero
mi Luca q̄tum ego perspicio et ad ea ipsa/ quæ ad ingeniū spectāt
præclara otia atq; studia et ad humanitatem atq; beneficentiā potif
simū uisa mihi est natura finxisse et coaptasse/ cum locus et casus
exegit : ut in te enituerit pulcherrima semper indoles/ absolutaq; rati
tio utriusque et status et uitaē singulari cum gloria . Quid est (Dei
us bone) coniugata cum ocio beatissimo isto/ communionē/ affabili
tate/ consortioq; et studiorum ac sanctissimorum uirorum fœlicius ?
Quid mutuis officiis beneficentiā/ misericordiā / pietate diuinius ?
Quam maximi inde atque uberes tanquam ex stirpe fructus colli
gunt ? Quibus q̄ se refererit ac cumulauerit/ haud scio certe an cer
tiore semita p̄pius ad Deum possit accedere/ ampliorēq; thesaurū /
ac tutiorem in celo sibi conflare . Secūdo itaq; fidere hoc ē Deo ip
so p̄picio et saluari duobus quasi efflātibus uētis uicissimq; pellēti
bus in sublimi nobis faciēda sunt uela quorū altero in philosophiæ
portū tranquillū et pacatissimū delati ex tēpestatibus æquoris/ con
quiescamus . Altero/ cum est opus/ prōpti et alacres ad agendū p̄
uehamur . Qui utiq; duo sūt fines et limites tū sciendi tum agen

di: et radices præterea beate sempiternæq; uiuendi. Græde negotium
cœpi:quãdo in ipsa philosophia tota/inq; sacris nostrorũ Theolo
gorũ scriptis nihil sparsius atque frequentius relictũ sit:q; receptui
nisi cecinero:p immensum campũ flectemus equos/nedum per an
gustũ hoc foliũ. Quare iam uale:et dulci et libero ocio cũ actionis
et frugalitatis dignitate et usu nauiter frueret:meq; apud piũ Iesum
ad hæc præstanda/quæ scripsimus tuis precibus adiuua.

Ad Aloisiũ Antillam de fortuitis casibus Epist. LXXXVIII

Alue mi Antilla in eo semper i quo uno saluari beariq; pos
sumus deo:præter quem cætera inania/infirma/fortuita/mi
ferrima. Que qui habet neq; melior:qui non hêt neq; dete
rior:de quo periculũ ut mō faceres: domũ latus ecce dum e Tuscia
redis:uetulæ tuarũ rerũ custodis subitum funus offendis. Tua om
nia patere cognitis atq; incognitis:nullo phibente supellectilẽ diri
pi/incerto rumore te florentiæ detentũ uulgari. Vides q̄to ludibrio
hominũ uita uersatur: q̄q; incerta sunt p omnia momẽta studia no
stra/cogitationes/et curæ? I modo mortalibus fide rebus: aut pfidã
fortunã incusa et ab illius fuge manu/temeritateq;:si potes/in cuius
dominatum et potestatem speciosa hæc omnia et uulgo gratissima
ut primum orta sunt/atque comperta deueniunt. Quo circa tu te
bene consulens tibi/ illius sæpe iniquitatem experto: strue iam tibi
mi Aloisi ibi thesaurum/ubi neq; fur penetrat/neq; rubigo exedit:
neque tinea rodit/neque ullus territat metus. Quod est ut bonum
id solum existimes/ quod extra fortuita sit positum. Virtutem ui
delicet quæ sola quoniam animi est / neq; eripi neq; uiolari omni
no potest: quia immortalitatem eandem quam animus/habet: et
quod maximũ diuinũq; est/ p õnifarios casus et flatus cõstans sem
per et fortis suos cultores Deo efficit dignos. Quæ dignitas mi An
tilla mecum ut tibi contingat pium Iesum oro magis ac magis.
Vale. Ex nostro Fesulano Cenobio. IIII. idus sextiles.

No.

No.

Ad Augustinum Papiensem Concanonicum patrẽ

Epistola .LXXXVIIII.

Vod ego semp̄ optaui / qui Genuēsem patriā istā singulari
q pietate atq; constantia sum p̄secutus / tuis litteris audio fieri
Augustine uenerabilis atq; charissime. Ciues. s. istos ardēter
curare atq; moliri / ut tandē Monialibus suis istis minus honeste / mi
nufq; sobrie ac religiose uersantibus modus adhibeatur / adhibereq;
iam cœperint. Dignam rem p̄fecto eorū ipsorum āplitudine / et di
gnitate: et quæ p̄sertim Deum imortalem hac una causa fœda / at
q; teterrima sæpe laceffitū / nūc sibi cōciliēt / et abstergant e fronti
bus ignominiā ueterem illā / quæ passim puagatur et uolitat grauis
et sordida p̄ Italiā nō mō totā: sed p̄ omnigenas nationes / et gētes:
ad quas Genuēsiū nomē p̄uenit aliquādo / ac penetrauit. Ego quo
tempore Sixtus creatus ē Pontifex Maximus q̄tā ista in re nauaue
rim diligētiā et operā q̄tū exudauerim / q̄tū dimicauerim / q̄tū deni
q; ad discrimē usq; famæ et uitæ cōtenderim / potes tu satis meminif
se. Possunt et clarissimi illi ciues et optimi / ac patriæ. P. qui contio /
nibus nostris: quas crebras: cum priuatas / tū publicas habuimus / uel
interfuere uel p̄rfuere selecti nobiscum simul ad opus: si quis eorū
adhuc superest uiuens. Quæ plane res Christo propicio / et magi
stratibus suffragantibus omnibus eo tum loci peruasit / atq; iis fuit
uallata et constituta p̄sidiis: ut qui desyderabatur / exitum pror
sus foret habitura / nisi urbis tunc p̄sidentis alienatus magna ui mu
nerum / quod maximum esse solet ad omne scelus incitamentum:
a nobis turpiter defecisset: cœptaq; omnia perturbasse / et quæ erant
iam acta sanctissime / auarus ille atque infidus euertisset. Verum
quod scribis modo concordī / publicoq; decreto quæsitum / simul
q; diffinitum omnibus atque propositum: ne puellæ uidelicet ea ip
sa in monasteria ullo mō amplius excipi possint: et earum quæ exce
ptæ iam sunt / quoties ulla emoritur: enuntiari de illa sit opus: et pu
blica fide notari: quo sine suffectione exhauriri paulatim extingui
q; possint: uidetur mihi sane optimus modus / optima ratio / ac par
uo strepitu in lucem emersura: quæ salutaris ac sancta diuturnita /
tem utinam capiat: quæ sperari / ut mihi uidetur / facillime poterit:
adiuncta ciuibus ipsis spe ista lucelli: ut emigrantium dores / uel ea
rum quota redeat ad progenitores et proximos. Addunt æque fœ /
minis istis magnæ opes / et ingerunt fomenta libidinum / ambitionis /

deliciarū/et sumpruū: quibus si uel ex parte caruerint: in his fortas
se frigesset ardēs et petulca luxuries. Tu uero etiam fidelis Christi
minister et praco pro tui domini Saluatoris honore | pro quo uitā
hactenus et sanguinem exposuisti | pro animarū zelo : quas cælesti
uerbo patuisti. Pro amplissimæ præterea atq; inclytæ tantæq; urbis
ornamento salutari | laudeq; perpetua et maxima | tum cohortādo |
tum consulendo | tum inflāmando | ac quicquid in te est ingenii | au
toritatis | et uirium impēdendo rem adiuua. Quod absens ipse ora
tionibus | et gemitibus agam. Vale. Fesulis. x. Aug .

Ad Reuerendissimum, D. Ioannem Arciboldum Romanæ eccle
siæ Cardinalem de transmissio munusculo Epistola. LXXX.

Edros: quibus maiores uidi nullos | et dulcia aurea poma ex
Neapolitanis plantaribus nostris decerpta | et mihi nup̄ alla
ta ad te quoq; transmitto Reuerendissime mi Domine pa
troneq; præcipue: quæ siue mēsam | siue cubiculū ornatura sint tuū:
Sūt. n. iter obsonia ut placida atq; iucūda: ita naribus quoq; q̄ sua
uissima. Cappares quoq; Alexādrinis piguiore: forsitan et sapidio
res: neq; laxa manu accipere Dominatio dedignabitur sacratissima
et amplissima tua | si nō tā pretiū: q̄ mittentis reuerentiā ac pietatem
erga se ponderabit: et quo solet paterno et sancto í nos animo erit.
Vale ecclesiæ sacrosanctæ uexillū . Romæ ex æde uirtutū et pacis .

Ad Andrea Brunū uenerabilē clericū | ne cæcus uulgi secteē erro
res nimiū auidus ābitionis et rerū Epistola . LXXXI.

Iror te | qui diuino cultui ascriptus es | qui solus habitas | et un
de honeste et commode uiuas | satis habes | tantopere curare
diuitias: quæ si faciles: nutriūt | si āplæ: onerāt atq; excruciat:
quarum et nullus est terminus: ut cupidus hydropico similis iure es
se uideatur: qui q̄to plus biberit tanto plus ardet. Nihil igitur sapi
enti tam fugiēdum meo iudicio esse quidem puto | q̄ immēsa cupi
ditas: quæ quidē cū a grauissimis eminētissimisq; philosophis: tum
a chatolicis uiris atq; sanctissimis origo malorū omniū semp̄ est ha

Diuitiarū
pericula

bita: et quā plurimī eam conſectantes (ut uerbo: quo Apoſtolus utar) naufragauerunt a fide: nōnulli falſo crimine | ac capitali in eos ſuſpitione delata | amiſſa re omni extorres ſunt acti | ac propriis ſedi- bus pulſi. Alii ueneno | ferro ue petiti: alii ſtrangulati uita amiſſa cū opibus. Quæ profecto pericula neq; tibi | ſi ſapis | ſunt non formidāda. Tot beneficia ſacra: tot curialia munera quid tibi extra patriam et tuorum fidem portendunt aliud | quā immaturam necem? Quid pueros | alios gallicos | alioſq; britanos | aut laceſſitos uerbo aſperio- re | aut exiliter paſtos: ſi penu et maſupio parſeris: aut præda tādē illectos | putas in te moliri? Pro diuitiis præterea bello uexari perpe tuo: litiumq; moleſtiis quid porro miſerius? Nunquā ego audiui uel te non rotatum a quopiam litibus: uel abs te alium nō eadem rota uerſatum: quæ omniū eſt uita miſerrima. Ad mentem reuoca et in fortuna et mala diuitiarū exempla | quæ lectitaſti: quæ et uaria sæpe uidiſti: diſceq; tibi præcauere atq; cōſulere. Omitte fauorem diuitiarum admirari: et quod ſoles sæpe proferre: Fodere non ualeo mendicare erubeſco. Atq; poetæ carmen uulgatum illud.

In precio premium eſt. Semper dat cēſus honores:

Cenſus amicicias. Pauper ubiq; iacet.

Ad hoc ſi ratio te non ſatis adiuuat | requirenda mihi plane uidetur ſummorum uirorum auctoritas: ne ſtultiſſimorum hominū errorē ſequare | tendens non quo eundū: ſed pecudum more quo tendit frequens turba | et popularis aſſenſus. Neſcio quidem ad naturā ne an ad opinionem uiuere conſtitiſti. Si ad naturā: quid diuitias quæris: quibus illa non indiget? quæ et diuitem neminē procreat? Sed nudos omnis | et nihil prorsus habentes? et ab ipſo quidem lu- cis rudimento humanos partus lacte cōnutrit? Vnde matribus mā- marum ubera | quæ ſanctiſſimos quosdam pietatis fontes humani generis educatores Fauorinus apud Macrobiū appellat: larga be- nigna q; prouidit: quibus quotquot exeunt in lucē ab initio iubet eſſe contentos? Sin uero ad uulgi opinionem uiuere te paras: Si- quidem uulgi interminata | et cæca | et ſtulta libido et auiditas eſt. Quo longius proceſſeris | minus ſemper ubi conſiſtas inuenies. Ego fra- ter tibi neq; Antithenem propono | neq; Diogenem | neq; Cratem | neq; Anachariſim: neq; de latinis Curiū | neq; Fabritium | neq; Pu-

Natura pau-
ca deſyderat.

Fauorinus.

No.

blicolam. Sed optimus ille uiuēdi modus esse mihi uidetur : qui me
dius reiicit extrema / qui nec in paupertatē ultimam cadit / nec a pau
pertime procul abscedit . Sed quantum quidem potest proxime ad
naturam accedit / quæ necessitati etiam suos partus publicos facit .
Quæ nihil desyderat : quod suppeditare non facile possis . Famem
et sitim leui uel sedamus / uel extinguimus opera . Quicquid ultra
concupiscimus / plus laboris habet in inquirendo / quàm uoluptatis in
abutendo . Quid satietatis tandem et fastidii / et ægritudinis (Deus
bone) ingerit ambitiosus uictus et uarius ? Hoc loco uide quid co
gor reminisci oportune atque pulcherrime Andrea charissime . Cum
essem Romæ uni ex Pilleatis et sacratissimis principibus istis / qui
tunc in humanis agebat charus admodum extiti . Hic me semel cū
habuisset in prandio / post mensam tu inquit Matthæe cum fratri
bus hodie quid habuisses ad prandium ? cui olus et paululum casei
dixi sed unquam ne melius quæsiuit etiam : cui cum responderem /
Macellū et adipem nescimus nostris in mensis : sed lac et oua piscicu
lique cum lautius uolumus epulari / nobis in deliciis sunt præter hæc
nihil nisi forte poma pro bellariis et nuces . Tū ille quāuis facetus
sæpe / et qui consueuisset iucūdidissime cauillari : me seruū me miserū
congeminauit : qui ad hanc fortunam descendi : ut uelim nolim tot
obsonia et condimenta ad mensam mihi ferantur : quot enumerare
neque facile possim : quæ iam mihi non tam uoluptatem : quàm nauseam
excitant : qui censorum pluribus / quàm Argi oculis in cibo potuque ob
seruor . Per eam fidem quæ mihi ad Deum est : tibi iuro (Sic enim
sæpe deierare solebat loquens ex animo) me nūquā sapidius melius
que cœnare / quàm cum secreto cubiculo ad Tripodam sine sodalibus /
sine pincerna / sine stipante familia laceffitus fame non saporibus
aleum et uiridem cepam leuissimo cum obsonio uel pulli uel uituli
cœno . Cardinalis hactenus . Verum ipse præterea mi Andrea a te re
quiro an nō seruitus / cum se exhibebat uel querellas uel preces / uel
adulatorum / captatorumque fallacias auditurum ? An non seruitus /
cum obequitans non auderet longo sine comitantium ordine pro
ficisci : quorum si qui defuissent : prodire erubescendū putaret ? An
non et seruitus etiam ut maiora sileam : uel pallium / quo inuolue
batur : quod si explicuisses : auleam . Si collegisses / farcinam recte

Modus in
rebus.

Observa.

No

iudicasses! Scio ista tibi uideri speciosa cum multitudine aberranti. Mihi uero cum sapientibus paucis umbræ et somnia iuuerorumque spectacula, melius et consultius profecto uidentur: et quã tu nobis interdũ obiectas animi uilitatẽ serio nescio satis / an ioco: qui ista negligimus: ego non uilitatẽ sed generositatem / et sapiẽtis / et excelsi animi iudico: et insanire mihi plãe uidentur: nõ operose agere: qui ista tã imania uersant saxa: quæ et tu stringis atque cõplecteris breui aut nullo cũ fructu suscepti laboris. Quare te et hortor et rogo frater in domino / ne te ipsũ tãdiu frangas et uexes p̄ his caducis et perituris: Sed ad ea quæ æterna sũt et salutaria animũ erigas atque deuoueas. Deque sine cois insanix passim cogites salutis perpetuæ potius: quã breui uoluptati cõsulẽdo. Hæc charitatis et ueteris necessitudinis nostræ fiducia ad te liberius. Alias alia si ut assoles me libenter audieris. Vale . nosque ama: et mutum ora .

Ad Achyllem Latuatem Ciuem Bononiensem
Epistola LXXXII.

Repugnationem / quam duram atque diutinam tuis pro ornamentis / saluteque sustineo dulcis Achylles: neque me fregit: neque fractura est unquam: hoc de me tibi polliceor. Bono itaque et magno sis aĩo: et in mora pone spẽ tuã omnẽ. Auditor apostolicus: cui imprimis datum negotium est / nihil ardẽtius postulat / quã quod præsens adsis te defensusurus: si mali nihil cõmisisti: sed probatũ est te quidem / ueluti collegam cum aliis eodem in magistratu / uel assensisse / uel non repugnasse patrãdo facinori: et utrunque carcere dignum putant / et mussant. Et quamuis spem bonam dissimulent / atque promittant: dum innocens sis: student hoc te hamo nihilominus capere / publica corrigendũ pœna: quo ex te ceteri discant. Magno est nobis auxillio Reuerẽdissimus ille: de quo ad te scripsi multa per alias: cuius auctoritas tanta est: ut iudices accelerare inquisitionem / et publicare cẽsuras nõ sinat: donec paulatĩ refrixerit impetus: sed cõmitti hoc sibi negotii procurat prudenter et callide: quo incẽsũ hũc ignẽ possit extinguere. Quamobrem præsstat abesse / quã omnimoda etiam cũ inocentia te exhibere ad carcerem / honorisque

discrimen. Ioānes philippus quātum etiam potest mentem Ponti-
ficis lenit: et profecturum illum haud parū equidē puto: quoniam
charissimus Papæ/suntq; una sæpe inter iocos et lusus: ut facile pos-
sit occasionē captare: et utier foro. Quæ indies cognouero: ea sin-
gulari tibi fide et diligentia aperiam. Interim Vale ac Deo fidens/
casum infestum æquo animo ferto. Romæ Nonis Februariis.

Ad Robertum Saluiatum Ciuem Florentinū Epistola. lxxxiii.

N domino Iesu plurimum salue Roberte charissime. Nup-
i in urbe cum in Politianum incidissem: uir optimus ille et
amicissimus mihi post salutationem / dexteræq; complexū
ex me quæsiuit: num tu suum mihi dedisses opusculum tua uigi-
lantia et procuratione impressum. Quod cum negassem / ille sub-
intulit. Equidem miror. Nam tu Matthæe unus fuisti ex donādis
præcipue: ut in folio Saluiato nostro notaueram: qui negotiū distri-
buendi susceperat. Quod si est ita: munus hoc sane non modo
posco / et exigo: sed etiam efflagito: et ut iam debitū dissoluas adiu-
ro / utriq; uestrum acceptum relaturus: et Angelo nostro: qui pepe-
rit opus / et tibi mi Saluiate: qui dederis. Vale.

Ad Franciscum Teruisinum Concanonicum Epistola lxxxiiii.

Odie uespertino crepusculo tuus ad nos Dionysius uenit:
ha quo litteras ad me accepi tuas: qui et se postridie mane ad
te rediturum dixit admonens ut noctu / si quid opus esset / ad
te rescriberem. Suadebam uehementer / ut diem nobiscum ageret.
quo mihi ocium ad scribendum uendicarem. Sed ille cum negaret
id posse: negaui quoq; et ipse longum uigilare me posse. Itaq; illi
narraui quæq; eram non pauca ad te scripturus: cui referenti fidē
habeto: sitq; ille pro longiore epistola tibi. Vale.

Ad Persium charissimum officiosa Epistola. lxxxv.

Vum negotium suauissime Persi: quod mihi commendare
M.ii.

No.

non cessas suscepi: ut tu te uidisti: amice quidem / ac uolentissime: meq; semper exhibui impigre / atq; sanctissime. Sed hic ludus non uhius iactus atq; alex iam tibi uideatur. Quæ opus est: haberi celeritas nequit: q; suaptenatura causa admodum difficilis est: et ut rite confici possit / summi Patris assensum requirit: qui ex ualitudine haberi minime potest. Ad eū siquidem nihil penetrat: nisi gratissimum / ac periucundū: lucrosū uero frangit cælos et sidera: donisq; mitescit sæpe Deus iratus. Non es unus: qui queraris / et gemas. Sūt qui desperant innumeri / et odiunt uitam uano confecti labore / asū praq; crumena. Inuidit natura terris fœlicitatem / atq; quietem mi Persi: nosq; rotat per sentes / saxaq; durissima: ut contusi semper atq; quassati quæramus ea sursum / quæ deorsum assequi nullo modo iā possumus. Quod si cogitabis (ut hortor te facere) id quod habet uulgus amarissimū: tu ad uirtutē necessariū existimabis: neq; obtēperare rerum naturæ grauabere. Vale . Romæ Nonis Decembris .

Ad. d. Marcum Bal. S. Marci Cardinalem contra Annatarum uexationem Epistola. LXXXVI.

Rauem superiori tempore perturbationem atq; molestiam
g Annatarū causa passa est omnis Christi Religiosa et sancta familia: Quæ nisi bonitate / clementia / dexteritateq; in credibili et fœlici tua adiuta seruataq; fuisset: exhaustam illā et tanquā sub hasta uenundatā miserabiliter defleuissēmus. Sed auxiliāte Saluatore Christo / precesq; et gemitus Seruorū suorū aspiciēte: tua p̄ terea opera / tuoq; auspicio salutari spirauimus cuncti: uitāq; tenuimus ad hoc temporis usq;. Eāq; iucundissimā pacem / ac beneficiū maximū uni præcipue acceptū retulimus Dominatiōi beneficæ ac Reuerēdissimæ tuæ: quæ rem / statūq; religiosum et fouere cōsilio / et pietate complecti pie semper et omnifarie didicit: ut cognomento primus Christi seruorum pater uociteris / et habearis. Dum itaq; parta diuina uirtute tua quiete perfruimur: en iterum eadem oborta tempestas: Rursum iniqua atq; funesta in nos directa sunt spicula: penetrabilior stringitur mucro: grauior aptatur et aries . Euocamur iterum: immo raptamur ueluti oues occisionis ad iugulum

Inimicus homo nocte nouum in agro Domini zizanium semina
uit: quod si concreuerit / conficiet / et conculcabit sanctum triticum
omne. Sunt qui se rati nostro hoc detrimento tam graui / mercatu
ros Pontificis gratiam / et opimam prædam relaturos nostro de san
guine: suasere arte non leui inuentum hoc Annatarium / si non ne
gligatur: ærarium Romæ Patris facillime ditaturum. Illecta statim
sedes ista beata tanta spe lucri. Et quoniam nunq̄ est surda cupidi
tas: mox Florentiam directus exactor. Illico bulla confecta. Capita
les in nos miserandos effulgurata censure / quasi satis quidem nõ
fuerit malis istis suasoribus fallere illucinareq; Pontificem: qui sua
ptenatura et optimus et mitissimus est: et crudelitatem atq; imma
nitatem omnino nescit: nisi nostras cū his et animas simul iterimāt.
Quis nostras erumnas hoc loco satis deplorauerit piētissime ac Re
uerendissime Domine? Sine parumper tu patrum Romanorum cle
mentissime atq; iustissime. Sine bona cū uenia nos apud te cōque
ri / ac suspirare: sed neq; te lædat: si nostri moris / et mansuetudinis fi
nes aliquanto excesserimus. Siquidem res ipsa quemadmodū est /
explicari nullo quidem modo potest uerecundo et frigido calamo.
Diui magis Hieronymi stilum frontemq; desyderat. Sedes ista bea
ta non quasi Mater / sed quasi nouerca nos habet: illud non bene
prospiciens: cum nos paruus atq; humilis grex interierimus exhau
stis medullis et sanguine: neq; dominos satis honestos et saluos fu
tuos. Potest ne calamitosius ac miserabilius audiri aliquid his de
trimentis et malis: quæ õni licentia hic modo patimur: ubi iam ad
tantam inopiam deducti sumus / ut plerisq; in monasteriis celeberr
mis nunc cultus ille decorus et publicus: qui multorum numero
atq; seruitio exhibetur Deo: nequeat amplius celebrari solēni ritu
maiorum: ut domos alii / uineas / fundos fœneratoribus obligauerit:
nonnulli per detestabiles crudelesq; satellites armento / suppellecti
le / stratis / uestimentis sint spoliati. Omnis spiritalis nunc ordo sa
craque progenies: omnis pius Dei minister: omnes hospitalium
pauperes / simulq; in cænobiis dicata uirgines Domino: Sanctorūq;
confortia uitam amarissimam agūt: et uoces passim ac gemitus mi
serabiles edunt: quarum rerum hīc ad te ueniens testis erit certus
ac uerus harum lator Celsus pater uenerandus / atque optimus

No.

No.

tuus. Non est satis singulis annis bis decimari: Non satis Gymnafii
Pifani magiftris atq; doctoribus ftripendia foluere: Non fatis sacra
rum iniuria legum nulla nobis onera ac uectigalia ifoluta remitti:
nifi ad extremum exitium addantur Annata. Quid adhuc fupre
me Deus et maxime nobis fupereffe iam potef: nifi fuprema despe
ratio de fede fanta ifta/infirmitiffimaq; opinio? In tanto fragore
atq; ruina religiofa rei noftrae te unum/ut et fecimus femper:nobis
omnes proponimus altum praefidium atq; firmitiffimum/tuam opem
tuamq; miferationem efflagitantes. Sed ego primus pronus in ter
ram fanta tua genua complectens/ueftigiaq; exofculans: quos exau
di fulgens ecclefiae fanta uexillum/ fpefq; Bonorum. Vale. Floren
tia. VI. kal. Nouembris .M. cccc lxxx.

Ad .d. Iul. Sancti Petri ad uincula Cardinalem in cau
fa Annatarum Epiftola . LXXXXVII.

i Nftauratur nobis de integro bellum pie ac Reuerendiffime
Patrone nofter et Domine / Annatarum dico: quod extinctum
fuperiore putabatur anno/ aut certe fopitum uirtute ac pro
tectioe falutari ac maxima tua: q; fupra caetera noftra praefidia unus
tu praefertim extitifti: cuius fub alas confugientes nos collegifti: col
lectos erexifti: erectos fouifti: et dexteritate admirabili tandem atq;
opera defenfafti tua: ut inde citra dimiffi conquieuerimus omnes
beneficio ifto ampliffimo tuo. Nunc uero tandem hifdem fluctibus
obruimur: et caeteris noftris cum rebus Tempia ipfa quoq; atq; Arae
periclitantur fubreptis nobis tantam per immanitatem neceffariis uita
fubfidiiis: fine quibus multitudo conftare non potef: neq; diuinus
ille cultus uigere: qui decorus et celebris deo exhibetur in populis:
neq; fufineri aedificiorum moles. Quid de medicis pauperibus di
xerim: deq; honeftis/ religiofisq; hofpitibus: quos a foribus depelli
non conuenit: et quorum maioribus noftris fuit femper maxima cura?
Quaefo qua uita iam noftra in tanta amaritudine atq; dolore? Qua
fpes? quod animi folatiu? Tantis fub decimatioibus: qbus nos crebro
beata ifta fedes exhaurit: et cruciat/ et quod grauius eft/ nos expilans
dos et potetibus Italiae tradit noftri et ipfa particeps uitalis fucci

ita exināiti/ confūptiq; sumus: ut uix certe uiuamus/ ac respiremus .
Quod si ponderi ultra pōdus addatur/ res nostra (Sed o christe tu
prohibe) ad interitum uenit. Ast ne tanta nos mergat/ operiatq; tē
peftas/ hic fidem/ hic opem/ hic auctoritatem/ hic pietatem / hic mife
rationem imploramus tuam. Tu potentissime horum fluctuū mo
derator . Tu dux et auriga Israel Dei . Tu piētissime patrum nos
tibi prostratos benigno oculo aspice: tutariq; nō desine. Vale æter
nis sæculis/ decoris ac libertatis ecclesiasticæ tutor. Florentiæ. VI.
kal. Nouembres.

Ad. d. Bernardum rubeum Belunensem Episcopum in
patris obitu Consolatoria Epistola. LXXXVIII .

Vidonem genitorē tuum/ uirum plane gloria summæ uirtu
g tis et laudis insignē mortē obiisse neq; p te dulcē et Reuerē
dissimum filiū/ neq; per quempiā ex confratribus nostris cō
gnoueram adhuc illi ego tantopere charusitātaq; gratia et familia
ritate coniunctus : cum nescio quomodo ut solet interloquendum
accidere: forte nominatus ille a me fuisset de astantibus unus mor
tuum illum inquit an nescis? Cui ego minime inq;. Sed quæso quā
do emigrasse illum audisti? Diē uero ille cōpertum neq; habēs/ du
dum adiecit puulgari eius sane obitū meminī: et illius funus uestra
in æde Charitatis Venetiis fuisse curatū celebri pompa . Tū de ma
ximis atq; sanctissimis illius uirtutibus/ et de innocentissime acta iā
uita sua uis ac memorabilis subortus est sermo : quo de multa præ
clara me prosequente qui circūaderant non aliter obseruabant intē
ti/ q̄ de beatissimo Iob si uerba fecissem . Amiserat inclytus parens
opes oīs. Amiserat uires. Amiserat auitā domū/ et patriā / et quibus
iperabat: Oppida florentissima q̄ plurima: cū cælo/ amœnitateq; læ
tissima: tū situ murisq; inexpugnabilia ac munitissima: et cū his con
sitos hortos/ saltus/ uenabula/ piscias/ stagna / reliquaq; id genus auo
rū ocia atq; delicias unus iter insubres præpotētior/ et gloria generis/
et magnitudine rerū domi militiæq; gestarū omnibus facile clarior.
Sed auxerat dignitatē. Auxerat pectoris robur . Auxerat cōstantiā
aduersus grassantē malorū omnium impetū ingētis atq; fortissimi

M. iiii.

Ingens aius

No.

animi heros : qui ad eam tranquillitatem et stabilem sedem perdu-
xerat animum / ut in euincenda atrocitate fortunæ / aduersisq; feren-
dis quantum ego possum recordatione colligere nesciam usq; ne eo
fortiorem contemplatus sim alium. Qui nihil omnino charum / ni-
hil pretiosum / nihil deniq; suum uere esse ducebat quod sibi eripi
posset. Aut si eriperetur / dolendum magnopere neque censebat / ita
institutus / ut uis nulla tanta equidem foret : quæ uirum fidelem et
christianum sic prorsus afficeret : ut gratia afflante diuina / auxilia
ribusq; uirtutibus non etiam in tormentis et cruciatibus ipsis beate
quidem degat : nedum in exilio : cum uastus orbis innocenti ubiq;
fit patria : et ubicunq; extiterit sapiens / ibi se fouendum intelligat
naturæ gremio : quæ cuiusq; prima est atq; maxima parens : et esse
undiq; tantūdem lucis ad cælum animis : a quo decerpti sunt : et Dei
formam / hoc est similitudinem / delibarunt . Reminisci illum certe
non possum nisi semper (mibi crede) singulari cū gaudio / et magni
Dei nostri : a quo est bonum omne : immēsa cum laude : qui præde-
stinatos ad gloriam : quorum regnum de hoc mundo esse minime
uoluit : igne atq; incude probat / ut ueluti aurum flauescant et ruti-
lent in uasa cælestia formandi omni defecata rubigine. Quoniam
tamē neq; ferrei omnes sumus : neque caro nostra lapidea : reputās
mecum exilium diutinum : et rerum omnium amissionem : quam
diximus : acerbissimo illi et intolerabili esse supplicio (difficile nāq;
est ea tanta amittere sine dolore : et ipsum dolorem perferre / sine
quo / aut æque condoleat : aut dolori cōsolationē egregiā adhibeat
aliquā) eum ipsū annitebar solari quādoq; / inducēs modo præcos
et gentiles illustres : modo patres sanctissimos nostros : qui pulsi pa-
trio solo / et suis omnibus spoliati exiliū cū paupertate fortissime p-
tulissent : et ea multa et maxima / ac præstantissima : quæ a doctissi-
mis hominibus iisdēq; optimis in cōsolationibus solent usurpari.
Ostendebat diuinis exiitris Patriarcharum maximus Abraam a
patriis laribus abductus insonante illi uoce ditia Egrederere de terra
tua et cognatione tua / et de domo patris tui / et ueni in terram : quā
monstrauero tibi errasse peregrinus et aduena / et in spem maiore
sublatus aliēas terras et domicilia incoluisse. Transisse et i Mesopo

Abraam

ingentis

in Mesopotamia quæ dicitur Mesopotamia in diebus illis
M

ramiam Syriae Iacob/et inquilinus fuisse in terra Cham. Ioseph per
liuorem Hismaelitis a fratribus uenditus/mox et in potestatem aegy/
ptii Domini deuenisse/et seruitutem eatenus grauissimam pertulit/
se/ quoad penes Regem prodiit uerbum et sapientia eius. Demon/
strabat et Moises magnus ille Dei contēplator/et uates: quin et po/
puli Dux parentibus seruitutem agentibus fuisse pgenitus: infans
capitali metu scirpea in fiscella p profluentem amnem fuisse demis/
sus:cuius gratia atq; idole capta Pharaonis filia/eum cū excepisset/
educandūq; curasset:inq; suum etiā adoptasset:maluisse ubi euasit
in uirum affligi cum populo Dei: q̄ temporalis peccati iucundita/
tem habere: et repugnare pro Dei laude profano et barbaro Regi:
q̄ cum illo regnare:diu et p̄grasse deserta cū Tribus Israel ex aegy/
pto deduceret/noctes habuisse sub pellibus/et quietē subter frondo/
sis umbraculis. Recensebant quotidiana quoq; et pene domestica:
cum audita/tum uisa fortissimorū animorū exēpla. Citabatur reue/
rēter et pene cū lachrymis crucis triumphus et salutaris passio Chri/
sti: Martyrum lacerationes/ et gloriosa atq; inuicta utriusq; sexus
in pressuris/angustiis/horrendisq; suppliciis tolerantia:qua supera/
ti carnifices hārebant attoniti: et qui spectabant extra se acti: ad
quos tanquam aculeos cōpunctus/et feruefactus uir ardētis pietatis
et fidei contra uanitatem mundi omnem ita se erigebat/uestigioq;
firmabat/humanis diuinisq; uirtutibus septus: ut tantum abesset a
dolore:ut exultaret etiam atque gestiret uirtutis in Christo degu/
stata dulcedine. Et quoniam uirtute nulla magis q̄ humilitate prae/
stabat: quantum beatus ille accedebat proximior deo ex bonis ope/
ribus:eo longius se abesse a uirtute/a merito/a uenia/gratiaq; diui/
na putabat. Hinc religiosus se uiris et sacris Dei ministris substerne/
re:preces supplex efflagitare: quantum poterat de militari stipen/
dio parcere: quantum de frugali uita subducere modico ipse contē/
tus in elemosinas erogare:nihil ambitiose aut superflue quarere.
Mundi militiae obstrictus/ut fortiter/ sic et id munus innoxie tracta/
re/præcauēs maxime quod ipse non peccabat/ne suorū quisquā pec/
caret:ut cum ui armorum militari potestate atque imperio in se su/
isq; quantum ea quidem disciplina patitur:summa sine ignauiā aq;
tas. Summa ab iniuriis hominum cōtinentia. Summa in Deū pie

Iacob
Ioseph

Moises

No.

No.

tas atq; religio præfulgeret. Illam uero militiam / quæ est spiritualis
et sancta: illam inq; quæ contra inuisibiles Diaboli nequitas depu-
gnat / cupiditates repellit / iras cohibet / libidines frenat / et cælo uio-
lentiam infert: de qua scriptum est . Vita hominis est militia super
terram . Et ad Tímotheum Apostolus Elabora inquit / ut bonus
miles Iesu Christi constanter adeo tenuit : strenue adeo gessit : ut
maximis cum Dei uiris ea potuerit de laude certare . Sed quid ego
ísta tibi ante oculos pono / exornareq; contendo : cui nota plus q̄ ul-
li hominum sunt ? Mea enim hæc ratio est / meumq; propositum / ut
laudata uirtus in patre filium excitet ad facinora sectanda præclara.
Nullæ . n . maiores animorum concitationes / q̄ cōmemoratio ac re-
fricatio uirtutū / laudumq; maiorū suorum : quæ res habet hoc in se
frugi atq; magnificū : ut studiosos incēdat ad eas supandas et igna-
uos ad imitādas . At uero et si de te nulla prorsus ē degenerandi su-
spitio : q̄ puer adhuc signum extulisti summæ p̄bitatis omnifariæq;
uirtutis et coalescens illud āplificasti : et præmaturā tuam istā episco-
palem dignitatē omnibus ornāmētis morū sanctissimorum / et disci-
plina bonarū artium et studiorū decorasti : sic mea tamē in te pietas
existimauit si ad fundamēta quæ ipse iecisti dignitatis et laudis : et
ad ea quæ rectissime et sapiētissime facis cohortatio accederet mea :
illa tua cœpta præclara fore tibi iucundiora / meaq; insonante ueluti
tuba te cursurum alacrius . Non defuisse quidem existimo qui tibi
mœrorem leuare annixi sint . Qui et splendorē generis / gesta maio-
rum / titulos pacis et belli extollendos sibi sumpserint : Solatia quidē
uiuorum / ornamentaq; funerum / ambitiosa magis quandoq; / neq;
non splendida : q̄ uel p̄ia uel iis qui hinc a nobis exierint salutaria .
In quibus oratorum uis tota uersari solet atq; splendescere : quem
ego locum neq; mihi religioso homini conuenire : neq; abs te in ec-
clesia sancta Dei præfule modestissimo exoptari iudicaui . Quin si
uerum cogitare uolumus / nullo quidem modo fidelibus nobis et
spiritualem uitam profitentibus lugere licet / nisi forsitan eos : qui
funditus perierunt æternam Dei ultionē secum ferentes . Hunc ego
inclytum tuum genitorē non extinctum profecto crediderim : Sed
decoram gratamq; animā Deo : elapsam e corpore : in cælo acceptā
fuisse : ubi parēte Deo suo / quem quantum mortali in ista caligine li

cuit ex fide et charitate coluit atq; dilexit/ sempiterno fruatur . Ex quo fit/ ne desyderandus in terris amplius q̄ uideatur: nisi ab iis fortasse qui se ipsos et ea quæ sua sunt sic amant/ sic uolunt/ ut amplissima amicis etiam inuideant bona in spiritum sanctum quandoq; peccantes . Euolauit a corpore tanquã a carcere: et uinculis quibus tenebatur caelestis animus/ eiusq; finita mortalitas non uita . Viuit enim nunc uere/ uiuetq; perpetuo ea uita/ qua est æternitati coniuncta/ quæ mortẽ nescit: quæ destructa est et absorta in uictoria . Nolle quidem ipse si posset decurso iam stadio: et ad quod anhelauit arrepto triumpho ad presentem hanc uitam moribundam malisq; confertam denuo reuocari : Cui intuenti caelestia/ omnia sordescunt humana atq; terrena . Prouexit me longius q̄ putaueram cum scribere cœpi/ dulcedo illa quam maximam sentio: dum tecum Reuerendissime Pontifex aliquid ago : ne epistola tamen modum excedens Horestem illũ nedum exactum tibi referat: hic sisto pedem . Tantumq; precor: ut quibus ille uirtutum gradibus: et nobis Deo miserante liceat extrema subire . Vale .

No.

Ad Hermolaum Barbarum Patriarcham Aquilegiensem Epistola LXXXVIII.

Vod instinctu nisi diuino de te cogitauit/ perfecitq; Pontifex Maximus Hermolae pater et Domine/ ita approbet Deus/ ita confirmet/ ita exaugeat/ ita fœlix faustumq; esse perpetuo uelit : ut in te plus lucri ecclesia sancta Christi modo equidem fecerit: q̄ iacturæ subierit in illius obitu/ cui post uenerandam senectutem transitumq; sanctissimum tu suffectus Patriarcha fuisti: cuius unius inter Romanos patres et sacros principes istos laudatissimi atq; sanctissimi desyderio omnis mœret ecclesia: a qua iudicatus dignus atq; habitus erat non pilleo modo / quem maximis uirtutibus et perpetuis meritis decorabat : Sed summa almaque Tiara . De te uero quod fas est mihi sentire / tecum etiam libere loquar . Porro id ego puto : id mihi et persuadeo : cui cognita est iam pridem tua satis innocens uita . Syncera mens tua : optime institutus et modestissimus animus/ et beato Dei timore ãte omnia præditus:

ad Patriarchalem istum apicem acquirendum præter obedientiam
et assensum te nihil omnino contulisse : sed uocatum ueluti Aaron
annuisse humiliter / ceruicemq; flexisse . Atq; illud quoq; sperare
mihi licet primã hanc tantã tamq; pulcherrimam dignitatẽ maiora
longe tibi portendere:altiorisq; culminis fundamenta tibi positurã.
Quæ res spe tanta tantoq; gaudio me cõplet et afficit: ut horis fer /
me totis exultẽ:et Christo maximo nostro sublatis ad celũ manibus
plaudã . Siquidem de pristina tua uita/de candidis et optimis mori
bus/de doctrina admirabili illa:qua inter doctissimos omnis / ut sol
inter sydera ita tu radias/ grandia et isolita pmittunt sibi homines .
Auguranẽ hoc maximũ facinus atq; præfagiunt rei christianæ pro
labenti/ inq; deteritis quotidie properanti te manum aliquando da
turũ/ et si q erunt hoc magno et sancto animo tecum/ te primũ fo
re:qui Petri nauiculam tãquã fatiscentem/et mersionem prope sub
euntem quanta ui poteris a naufragio coneris arripere ac prætueri.
Non te auaritiã putant/non libidinem / non ambitiosas mentes /
non equorum mularumq; strata purpurea/non auratas faleras non
calamistratos petulcosq; pueros/non liberam in tuis uitiorum licen
tiam/non cætera id genus fœda atque pessima:in quibus(O insania
o furor) hodie est præcipua gloria: uel consecaturum/ uel tuis per/
missurum:magis autem quæ beneficentiæ:quæ pudiciæ: quæ fru /
galitatis:quæ continentię:quæ sapientiæ/summæq; uirtutis et lau /
dis sunt munera in honorem habiturũ/teq; his ostentaturũ . Quæ
præclara omnia atq; sanctissima tua maxima uirtus Hermolae ui /
rorum optime ac sacratissime præstabit facillime : si non erubuerit
non cõmunicare cõmunibus uitiiis/illicientibusq; contagiis:qui mor
bus eo loci iam serpsit/seq; extulit:ut non modo immoderatã licen
tiam/egregiũq; fauorẽ peccata habeant:sed ex magnitudine turpi
tudinis dignitatẽ et laudem: Cui tantæ cæcitati hominũ atque ma
litix: quos eorum pertinaci nequitia id exigẽte dimisit Deus secun
dũ desyderia cordis eorũ:ut eant intrepidi in adinventionibus suis:
iam illucescere neq; uirtus ulla/neq; ueritas põt . Inde q; fit /ut rari
admodũ sint/iidẽq; fœlices:q uel nõ excecẽt uel plane non lippiãt/
et deniq; nõ ferant præcipites i tanta caligine:a quo tanto piculo sa
pietissimo cuiq; atque optimo non secus atq; a graui pernicio atq;

No.

reatu est abhorrendū. De te uero Herm. nulla sane suspitio qn ita
te munias/ ita accingas/ ne a circūfufis huiusmodi laqueis istis et cō/
ragionibus capiare: neu creditū tibi populū q̄tū penitus poteris p/
ducas ad pabula uitæ/ q̄ superiorē omnē tuam uitā a tenellis ungui/
culis/ primaq; indole ipollute præclareq; duxisti. Sed neq; metus su/
perest ullus/ sacras ut ecclesiæ opes inter Captatores et parasitos pro/
digas atque ligurias / aut quod summū sacrilegium et peculatus est
pauperes Christi: quorum sunt ea bona nō minus certe : q̄ tua suo
publico iure defraudes / ditaturus carnem et sanguinem in tuā eo /
rumq; ruinam. Fortasse autē hoc in uno egregia tua desyderabitur
fides/ conscientia/ bonitas/ ne aut gratia/ aut seruili etiam metu quæ
uidebuntur tibi turpia atque nefaria ea ipsa dissimules: qua culpa
grauissima atq; deflenda Curia ita laborat: ut qui uerum audeat lo/
qui/ reperiatur iam nemo/ nisi dum placeat: sed primus assentatori /
bus atq; gnatonibus ubique sit locus/ Deo/ ueritatiq; deide. Quod
scelus euerfurum aliquado perfidam urbem et regnum ipse si uice /
ris: tum plaude te fortissimum superasse Milonem. Quam rem tua
uirtute et auctoritate nostraq; expectatione dignissimam ut sane fa/
cias/ et si me stimulat zelus et charitas : ne uidear tamen : quod dici
solet : Sus instituere Mineruam: pluribus haud prosequar uerbis .
Pius tantum et maximus Iesus illud tibi instillet in mentem: qui te
ministrum elegit: in quo et perpetuum Vale . Nostro ex Monaste
rio Fesulano. XII. kalendas Apriles. M. CCCCLxxxxi.

No.

No.

Ad Archangelum patrem de acri frigore

Deq; annatarum successu

Epistola . C.

Randes tibi debemus gratias Archangele pater: qui nisi ne /
g mora Fesulanis nobis comparasses / præsens hæc hyems nos
extixisset: qua rigidiorē meminit hominū nulla memoria .
Quicqd sub diuo patet diuturno obriguit gelu: iber: nix: glacies :
apricitatē omnē illā absūpsit: qua uernare semp solet Tuscix amce
nissimus ager. Cedri/ delicatioraq; plātaria/ quæ maxie ferūt Citros
aliaq; aurea poma: de celo tacta/ et fulgure ābusta uidēf. Arnus flu/

uius in tantā obstrictus ē glaciem: tāq; alte congestus: ut medio al /
ueo/ cursu/ saltu/ pilaq; cubitali iuuētus luserit pertinaci certamine
contrarioq; conatu/ agonistas inflammante Tubicine et ex ponti /
bus spectante populo/ atque aggeribus: et quod accedebat ad plau /
sum iucūditatēq; spectaculi/ in lubrico lapsantibus et cōcadentibus
multis cachinnus et uelut clamor theatralis excitabatur ad cælum .
Hæc de rigenti crudaq; hyeme paucis. In tota prouincia secundio /
ra sunt cætera: Vbertas pax/ sanitas/ uita. Super Annatis hoc a Ro /
manis nostris postremū habemus . Pontificem nobis auditores iu /
dicesq; dedisse Cardinales Reuerendissimos quattuor : Neapolita /
num: Vinculam: Senensem: ursinū. A quibus suspensæ censuræ/ do /
nec nostro de iure disceptatum et cognitū sit: atque iussi interim fu /
mus absolutiones/ priuilegia/ indultaq; si qua habemus/ quæ ab an /
natis nos eximant/ se coram proferre : Pro fisco agentes aduersari /
os habemus accerrimos : cōtra quos arduum utique sit congregi/ cā /
po iniquo præsertim. Res maximo discrimine uersari mihi plane ui /
detur: nisi diuinus nos clipeus et cælestia arma defendant supplica /
tionibus excitata/ et deuotissimis fletibus: qui maxima omnia etiam /
facile assequi possunt . Pius hic et Magnanimus Medices et cū eo /
senatus egregia nos fide tuent̄ et adiuuant . Verum selecti ordinū /
patres his auxiliaribus copiis præsidisq; adhuc neq; sunt usi / ueriti /
ne stomachū et bilē Pontifici atq; iudicibus moueāt/ si potentatuū /
heroūq; lacertis contra Romanū patrē anniti uideātur : quod sem /
per sedes illa sacra ægerrime tulit . Collus ab hisdem iudicibus euo /
catus est Romam: qui iturus ne sit/ haud satis scio : cum uideat rem /
ingratam patriæ: et ueluti iacturæ publicæ et ignominia plenam se /
suscepisse . Me autem in urbem properare Generalis pater uehe /
mēter cohortatus est monachorum præsertim suasu et precibus du /
ctus / meam præsentia atque operam existimantiū instantibus rebus /
admodū profuturā: Quod multis ego de causis minime potui. Ali /
ud quod scribā nihil occurrit . Itaq; Vale. Fesulis. IIII. kal. Febr .

Ad Laurentiū Medicē de transmissio dialogo Epif. C. i.

d E quo Politianus noster scripsit ad te inclyte Medices /

dialogus noster impressus est: quem ego edidi quo anno Cosmus Paternus tuus Avus ad supna sublatus terris excessit. Inde ille ad hæc tempora usque obscurus iacuit: et nisi religiosis hominibus nostris ulli uix cognitus. Refruxerat, n. in me calor ille et primus amor: quæque afficit ut sua initia præmaturusque labores amet etiam imodice: cum is interea ita dimissus sua ueluti sponte se tollens perfugit in sinu Io. Pici Mirandulæ et eius Politiani quem dixi: qui præclarum sibi ociu et a frequentibus turba recessum nostro sacro in Fesulano sæpe captabant: Viri ambo admirandæ doctrinæ atque uirtutis / et studiosissimi splendoris et magnitudinis tuæ. Quinetiam neque mihi non dediti: quod opus complexi hospitioque dignati non antea destiterunt et curare et agere: quod uno ex stipite sexcenti uel surculi ducti: quorum unus imprimis tibi Laurenti destinandus fuit faustiore tanquam auspicio. Cuius frons hilaris sublandietur primum forsitan tibi / cum titulum audies De ueris et salutaribus animi gaudiis. Deinde cum rimari perexeris corpus et membra deprehendes ubi solidæ inanisque lætitiæ fines sint positi: Teque ipsum adhuc peregrinantem a cælo / interque uitæ mortalis erinas fluitantem / ut puto / solabere recte factorum et felicissimi ac sempiterni æui prægustata lætitiæ: si tamen res tanta a me potuit perpoliri satis / ac illustrari. In quo neque modestissimi et pii animi tui censuram uereor: quem sincera albaque ueritas delectare magis quod solet / quam fucus et falera. Ex his itaque illum quem tibi transmittimus lautius cultum gratioreque indole non dedignabere Laurenti suscipere: cui hic ludus est / et Auitus et proprius / ut magna largiri: sic nec parua oblata contemnere: Regum profecto opus / si non Dei magis: cui tuenti moderantique omnia / ut sane possunt debent reges et amplissimi uiri esse persimiles. Vale lætus Deo ac patriæ uiue.

Ad Violantem ancillam Christi Seraphicam

De transmissio Dialogo Epistola .C.II.

Vo tempore Principi nupta Cesenæ urbis tenebas imperium / si uirtutes egregias ego tuas laudesque / uel in femina raras / uel in principe splendidas uenerari maxime admirarique cogebat: ut tu te potes facile meminisse: id effeci certe propius atque constantius / cum te uidi quasi

alteram illam Blesillam aut certe Mellaniam orbatā uiro crucis ue-
xillum arripuisse: reque protinus Regi Deo optima fide / pio altoque
animo deuouisse. Quæ res sancto et memorabili gaudio impleuit
aures italiae: et ad magni Dei gloriam inflammauit hominum men-
tes. Tu me quoque sic affectum / sic deditum tibi non modo dilexisti /
obseruasti que uicissim: uerum et cum tibi licuit humanitate tibi inna-
ta audisti auide / et si quid meum etiam ad te peruenit / studiose legi-
sti. Quæ recordatio honestissima dulcisque et sancta modo me exci-
uit: et tanquam alloqueretur admonuit / ut meum quendam dialo-
gum: cui argumentum et titulus est De ueris ac salutaribus animi
gaudiis editum a me adhuc quidem iuuenem / iam uero tandem multi-
torum hortatu excitatum in lucem deuotioni sanctæ et uenerabili
tuæ destinarem / atque porrigerem: quando ad te ego clausam et oculis
abditam propter regnum Dei / et zelum sponsi Christi tui penetra-
re non possum. Qui sane libellus si ad æterne beatitudinis palmam
currenti tibi stadiumque tenenti calcar admouerit / nihil erit ea mihi
re omnino incundius. Sin uero studiis dulcioribus iam assuetæ tibi
forsitan nostra hæc uideantur palato uel insipida uel subacida: ne-
que erit cur me poeniteat / meum erga te studium ac pietatem singula-
rem declarasse: et preces præterea ad cælum pro me tuas mea in Chri-
sto Violantes mater et domina efflagitasse: quas cum sis opulentis /
sima meritis: naturaque munifica pauperrimo et medicanti mihi La-
zaro nullo quidem modo ut spero negabis. Vale innocens anima
ancillaque ardentissima Christi. Fesulis.

Ad Robertum Saluiatum de transmissio Dialogo Epistola. C. III.

Mirandula.
Politianus.

T cæteros soles: qui gratia digni tibi uidentur: ita me quoque
cum ueneratione / tum meritis suauissime ac generose mi Sal-
uiate nunquam prosequi cessas. Quin et quæ mea legisti non modo p-
bata tibi acceptaque fuere: sed et illa sparsisti cum laude / et longe splē-
didiore quam ea ipsa prædicari mereantur. Tum mihi sæpe et illud ami-
ce suastisti / ut nostra salutaria gaudia imprimenda producerem: quod
et fecere Io. Mirandula / et dulcis noster Politianus: quorum alterum
obstupescimus tanquam fulgorem sæculi nostri: altero optimarum etiã

litterarum magno grauiq; magistro insignis et læta est omnis Herurria. Impressa itaq; sunt et uno ueluti partu uolumina supra sexcenta in lucem edita: de quibus unum mittimus ad te ut meum aliquid in manibus habeas: quod quoties legas. Si tamē id nō ante fecisti / sprete terrenarū omniū rerum amara dulcedine / inani / falsaq; læticia fœlicitatē alto atq; firmissimo animo quæras / et certū illū directumq; callem mi Roberte sequare / qui te ducat / ubi maxima bona et sempiterna sunt gaudia. Quoniā uero nullis ornamenti adiunctis / sed qualis tantum euasit ab arte purus et nudus proficiscitur ad te Libellus / illū tu Roberte et ornare minio et amicire tegumēto curabis: qui es liberalis et diues. Vale. Ex sacro nostro Fesulano.

Ad Io. Baptistam Collessem Responsoria
ad quædam quæsitæ Epistola .C.III.

Epistolam / quā lecto Dialogo nostro ad me dedisti per dilecte in domino fili præclari ingenii tui et generosi animi indicem: lubens equidem legi / miratus te adolescentē ea / quæ doctissimi et maximi uiri uix aggredi solent: et quæsisse prudenter et tractasse subtiliter. Pollicetur de te / ut mihi quidem uidetur / præmatura ista celeritas lætam utiq; frugē atq; uberes / cum eloquētiam / tum sapientiæ fructus / cum uirū te fecerit ætas. Et uerum ut fatear: dum mecum agito quæ tam copiose et acute suscepisti / suspicor te cognosci maluisse / quā edoceri: quæ cupiditas pūgit / ac stimulat sæpe ingenuos animos: quos ad probitatem et studia generauit ipsa natura: primam quoq; obtinentes apud Hesiodum laudē: Qui ignes atq; aculei in Tyrone profecto non aliter quā in equo robur atq; pernicitas desyderandi uidentur. De summo uero bono quale / aut ubi positū est: et de eo quid sibi uoluerit Epicurus: et cū nostris quæ sit siue cōsentiat / siue dissentiat: de quo ipso in dialogo nō nihil breuiter atq; obiter strinxi / explicari a me latius poscis: neque te is quæ attigimus / acquiescere tā facile inquis: ut olim Seraphin ille dulcis et modestissimus noster. Rem ego istam / si cœpero extrema uigie uel tangere / tot habet in se radices et fimbrias / ut de uolumine non de epistola mihi plane sit cogitandum: quod equidem modo haud

satis possum infirmam ualitudinem curas medica ope / aliisque gra-
uibus / tum sollicitudinibus / tum negotiis obstrictus. Quod uero de
corporum immortalitate uel ioco proponis / uel serio tibi fortasse
suades : quoniam omnino hæresim sapit / tacitus in domino fili
non præteribo. Argumētariis namque aduersus sensum ipsum et ocu-
lum his plane uerbis. Si animi idcirco sunt immortales : quia extin-
gui et in nihilum uerti minime possunt : ita necesse quoque est et cor-
pora esse immortalia : quando neque illa uertuntur in nihilum. Addis
præterea ut Saluatoris Christi anima in passione emortua non est /
ita nec corpus emortuum : aut si emortuum / resurrectionem totam
negari. Do tibi primum promptus atque intrepidus / corpora huma-
na / siue quæcunque corpora alia haud posse in nihilum solui. Quic-
quid enim est ab eo / quod nihil est / immensum constat infinitumque
distare. At uero natura ipsa nulla ui potest infinitum uel cōplecti
uel traicere : quo fit quod diximus : rem ullam semel cum extiterit /
exinaniri fierique nihil haud stirpitis posse. Desinunt autem per
mortem corpora esse quod fuerant : et qui homo fuit mane / cada-
uer est uespere : idem mox tabes / subinde puluis : denique et in prima
elementa resoluitur. Qua de re non naturæ solertia / ut tu te cogitas :
sed præpotenti illa Dei uirtute : illa inquã : qua potest subicere sibi
omnia : quos soliti sumus appellare miraculum : a mortuis eadem nu-
mero corpora humana resurgunt : quemadmodum Christus domi-
nus primitiæ mortuorum etiam resurrexit : de quo et Apostolus in-
quit. Et si mortuus est ex infirmitate nostra / at uiuit ex uirtute Dei :
qui / si ut inquis / mortuus non fuisset / neque redemptus ab eo homo
quidem esset : sed neque fructus ullus in sanguine Christi : inanis au-
tem fides nostra / inanis et prædicatio nostra / ut Paulus ait iterum
noster. Vnde quotquot in baptisinate christianum dedimus nomē /
ex fide quotidie hæc uerba profiteamur in Symbolo Crucifixus / mor-
tuus / atque sepultus : quod qui dubitat / Christi non est : a qua heresi
tu fili plusquam a morte semper abhorre. Vale / et quibus cœpisti
studiis adiuncta pietate adolesce.

Ad. d. franciscum Suderinum Volaterranum Episcopum
et Referendarium Apostolicum Epistola. C. V.

T si causa nulla me urget uel magna uel grauis/ iperiosus
e tamen/et qui modus nescit:amor efficit:ut ad te scribam in
terdum/cum id possum Reuerendissime Domine:cuius re
cordatione atq; imagine ad mentis oculos reuocata ita crebro fere
delector:atq; olim praesens cum te intuebar/ atq; uenerabar. Sic eni
me omni humanitate atq; officio deuinxisti obstrinxistiq; tibi:ut
tua dulci sine memoria iam uitam agere meus animus haud facile
possit: Qui et passim/cum se offert et locus et tempus de te cu lau
de loqui no desino:sed ad sacrosancta Domini ara mihi sane ades
iprimis eoru unus:pro quoru incolumitate postremaq; salute anhe
lo/et Saluatori Deo ardentius supplico:quanquam uilis ipse pecca
tor atq; ignauus rei tanta minister. Sunt harum rerum mihi testes:
qui mecum uita agunt dulces Concanonici nostri/et qui religionem
gubernant primores patres. Est et Esaias maxime uenerabilis iste:
qui nostras:quas modo scribo /ad te perfert ad Romana nostra ne
gotia tractanda in Curiam destinatus:uir sane et si corpore exiguo/
at ingenti quidem animo/singulariq; prudentia et bonitate pradi
tus:quem Dominatioi ita comendo /et trado tua:ut opte illi eque
acceptum charumq; fore: ut gaudeo ipse iam esse. Vale.

Ad Clarissimum Equitem et Consultissimum uirum

Lucam Grimaldum Epistola .C.VI.

Vas ad me dedisti/dulces et amicas litteras tuas Luca clarif
q sime legi tanto cum gaudio /quantu ullis uerbis exprimere
uix equidem possum .Sunt imprimis disertissima. Sunt et mi
ra affectionis et beniuolentiae plenae:quae reuocarunt memoriae mi
hi ueterem illam inter nos consuetudinem sanctam et suauissima:
qua mutua fruebamur in domino praesentes quoda :quae et exprae
fere generosos tuos mores /orationemq; /tu graue/tu lepidam:qua
nunqua satis expleri potui:cum tecum mihi esse liceret :quae deniq; as
pectu tuu dignissimu et forma oem ante oculos posuere. Benefaci
at Deus Tyruculo Grimaldulo nostro : q causa tibi attulit ad me
scribendi:que in filiu suscepi/et quide charissimu:et de quo erit mihi
quantu ad utrunq; homine attinet solers cura atq; perpetua nihil
N.ii .

eorum oīssuro/ quæ tu optimus et prudentissimus consultissime ad
mones/ atq; efflagitas: si ego is modo sū/ qui ad Deum accedentem
ualeam satis instruere/ recteq; dirigere. Me uero tamē uehementer
hortatur egregia inuenis indoles/ et illius incitatus ad uirtutē aīus:
initiaq; illa ac fundamenta præclara sanctitatis et morū | quæ istic
apud Aug. uenerabilem nostrum tener delibauit et mollis. Quod
superest: illū ego sedulo studio curabo | patrioq; amore fouebo: tuq;
illū ardentibus precibus coadiuuabis/ ne sine Deo sit inane | quod
struimus. Vale amicorum delicia/ et tecum fœlix sit optima cōiunx/
omnisq; familia. Ex fusulana nostra Abbatia Pridie Idus Iunias.

Ad Celsum patrem Concanonicū uenerandum de Cō
cordia habenda cū Monachis patribus Epistola. C. VII.

Voquo modo iam itura post tantos conflictus res sit: te sē
per hortabor/ et quidem magnopere uenerande et sapientif
sime Celse ab iniuria Mōachorum te quātum quidē potes
abstineas: etiam si qui eorum intēperantius te sane lacefferint. Præ
stat enim flagitiū ferre/ q̄ inferre: ut in comædiis legisti puer. Meū
consilium sēper pacis fuit/ ac fraternæ in domino Charitatis | eritq;
dum uiuā. Deniq; quid est illud/ de quo contenditur: Lana gallica/
an fumus et aura? et obrobriū uictoris et uicti? Mira et inscrutabi
lis res. Monastici patres | nostri etiam neq; patiri: neq; non præstan
tissimi/ modestissimiq; Canōici cōmunē istam detestantur insaniā:
et ecce tibi/ nescio qua frati turpi temeritate | atq; iactātia utriq; in
cōmune dedecus/ et multorum scandalum/ facti pueri/ anhelamus.
Sed rerum ordo sic poscit: q̄ pulcherrimus et angelos in celo distin
guit: et quæ deorsum militat/ ecclesiam sanctā exornat. Nō abnue
re aut negare id equidē possum: quin consent oīa ordine | sintque
inordinata/ indecora/ atque turpissima: modo hac ī parte non graui
us detrimentum res profecto religiosa subeat. Minus sæpe malum |
ut Aristoteles putat in rationē boni concedit. Lites quoque et Sa
piētes gerūt: et sine iniuria ius quæritur inter amicos. Hoc ego ue
lim: hoc ego precor: hoc et utinam Deus inter nos faxit: ut nullum
charitatis dispēdium nullum honestatis honorisque periculum fa/

No.

Obiectio

Aristoteles
Modus in
litibus

ciamus: sed amice: paceq; incolumi de præsentia horum duorum
ordinum decernatur: et isto te loco nihil mi Celse deterreo: quin
tuam exeres manum strenue/atq; fortissime: et quæ acute et copio
se in causa scripsisti: iura firmissima/medio proferas campo: et illo
rum contra / defensiones / præsidiaq; consideres sine felle/uel bili:
quem neq; aliter puto esse facturum: quippe qui bēignus natus es:
et per omnem semper ætatem benigne uixisti. Cum protectore ser
uatoreq; Reuerendissimo nostro hac in re commentatus sum mul
ta: per quæ ordo iste et æquitas esset cum pace quærenda: et tandē
est uisum utriq; / si de nobis / q; primi in urbibus mōasteria habuere /
primis etiā honoribus habeant: rei satis fore consultū: in quo labo
rabit egregie Dignatio sacratissima sua: et tu Celse ut huic opinio
ni adhæreas / equidem probo: qua ad pacē atq; ordinē simul: qui te
nendus inter nos est: nihil plane aptius atq; facilius uideo. Quod
si hunc in portū nauis ista induci nō poterit / uerebor dū altū tenet /
et iter hos æstus enauigat / in pacta scopulis naufraget tandē. Quod
postremum malum nulla aut amplius ratio / aut consilium: sed sine
remedio pœnitentia uindicabit. Quare per uirtutem et sapientiam
tuam / per religionis charitatem te mi Celse oro / et obsecro tuā oēm
cogitationem et operam conferas ad communem honorem et pa
cem. Illud pugna / illud contende / illud enitere / ut p̄ deum Saluato
rem pax inter nos sit. Vale. Florentiæ Nonis Nouembribus.

Ad eundem Celsum Veronesem patrem et Conca
nonicum Epistola .C.VIII.

Væ litteræ semper magna cum uoluptate a me leguntur ue
nerande mi Celse: sed quas ad me dedisti hodie non uolu
prate modo / sed exultatione equidem maxima legi: q̄ eum
cum patribus Monachis modū seruas sanctum quidem / et tua pru
dentia atque uirtute dignissimum: quem ad te perscripsi / obtesta
tus per deum tuus ut ita faceret optimus animus. In qua sententia
non sum ipse solus. Fuit Archangelus cum primatum gereret: Est
hodie Seuerinus et ipse Generalis: qui mecum hoc factō desyderio
ardet. Est Esaias generalis p̄curator / uir in re sua oñi prudētissimus
N.iii.

Sunt et innumeri pene præstantissimi et modestissimi patres : qui non in carnis passionibus / sed in cælestibus desyderiis suam gloriã collocarunt: qui et didicerunt uirtute singulari sua non bellare: sed pace bella sopire: ubi qui uicitur / uictor euadit ea gloriosa maxima q̃ uictoria: qua uincitur malum in bono : qua et coronati sunt oēs olim martyres Christi ab eo qui dissipat gentes / ut scriptum est: quæ bella uolunt : a qua immanitate plusq̃ a morte uiro bono / et Dei seruo est abhorrendum . Vale.

Ad Io. Philippum fratrem de laudibus Marci Veronensis ardentissimi Christi præconis Epistola. C. VIII.

Nsperatus hodie cum oblatus fuerit mihi nūtius : de danda
i ad te epistola cœpi mox cogitare: et arrepto calamo cū ōni
no mihi occurreret nihil uel nostris / uel alienis in rebus / aut
necessarium / aut cognitu dignum: et mecum cogitabundus / atq̃ sus-
pensus hærerem / interim ecce a Senatu Lucensium / priuatiscq̃ non
nullis afferuntur litteræ mihi: quibus supplices rogant in opus euã-
geli Marcum Veronensem uenerabilem Concanonicum nostrum
sibi a me concedi: cuius concionibus aliquos ita se captos fateren-
tur: ut abeūtem a se illum illachrymantes dimiserint. Pisanis uero /
Pistoriensibus / Pratenibus / et Florentinis ipsis: quos omnis cōcio
nando lustrauit / ita gratus et charus est habitus / ut ab illis etiam ab-
sens memoretur egregia plane cum laude: et aboleri sibi recordatio
eius dulcissima nequeat. At agrestiores hos nostros Fesulanos: quo-
rum qui in maiori sunt gloria / hi cementarii / lapidæ / fabriq̃ sunt:
ita composuit / moribusq̃ instituit ut pro captu talium hominum
diuina nō ignorent imprimis: tū ad mores urbanitatēq̃ mutati : non
qui antea fuerāt uideantur. Huic iuueni / si uita contigerit (mihi cre-
de) expectationē de eo nostrā nō æquabit modo / atq̃ cōplebit: sed
longe profecto euincet ac superabit. Nā in eo præter doctrinā: quā
non mendicatā furtim ue collectam ut pleriq̃: sed suam uere / ac pe-
culiarē / et gradatim a puero: ex cādidis uberibusq̃ auctōrū fōribus
haustā possidet: sunt ista præclara / et ad pulpiti frugem et laudem
maxime accōmodata: Ingeniū uigil / cogitabundūq̃ : quod uel no

ua potiora uel sēper inquirat. Studium auidum atq; incensum ut plus gaudeat graui labore q̄ leui. Mens piissima / et in Deum semper erecta. Prudentia / suiq; mensura uix maior etiam desyderari potest. Pulmo et latera non tam frementem spiritū ac contonātē / q̄ suauē et gratū oībus edunt: qui nō frangit / et lacerat / sed lenit / et recreat. Viros doctos lingua / tū latina / tū græca / et polioribus omnifarie litteris oblectat / et istruit. Populares optima ac saluberrima plana q; erudit doctrina. Promiscue uero omnes tanto ardore et uicharitatis cōpungit / et uulnerat / ut nulla uix concio / quæ ī fletu nō finiat: in quo prima sacri Oratoris et beata mihi uidetur esse uictoria. Hæc tibi de Marco nostro significanda cōmemoranda q; putaui / ut redeat ad te cum litteris nuncius: q; ita rogabat. Tu q; marcū olim tibi filium atq; discipulum / nunc patrē atq; magistrū / religioni et patriæ mecū gratulere: q; tantum in pulpiti laude / ac dignitate profecit: ut inter raros enumerari iam merito possit. Vale.

Ad Archangelū Vicentinū patrē et Concanonicū q̄to ordine
Ioānes Medices Cardinalatus accepit insignia Epistola. C. X.

Aximus annus uideri tibi potest / ex quo ad te nil scripsi pater Archāgele: et me quidem negligentia atq; torporis etiā accuso: ut facilius ueniam a te promerear: quam si nō dederis / neq; censuram tam formido / q̄ amo amicissimam et æquissimā tuā. Meo tamē ex aīo effluere nunq̄ sane potuit / neq; ullo tēpore poterit sancta et suauissima recordatio tui / et si pepercerim calamo tam diu / nulla se mihi offerente uel occasione / uel causa scribendi. Verum me dormientē exciuit res modo: quā (ut puto) tu libēter Archāgele sis auditurus: q; nō paruā uitæ partē egisti Fesulis: et inclytā Mediceorū familiam excoluisti / illis prope uernaculus / sēperq; charissimns. Res plane hæc ē / ut tibi aliquāto notescant: quæ sunt apud nos acta quo die Ioānes Medices Laurētii magni filius Cardinalatus accepit insignia: cuius rei ordinē / mysteria / plausus / publicam læticiam / liberalem impensam / lauta ambitiosa q; conuiuia enumerare / atque describere facundissimi Oratoris / uel Historici opus utique sit. Sed grandiloquo æque Poetæ res tāta conuenerit.

N.iiii.

Ego ingenue fateor / me a tanto facinore uinci : qui etiam si uelim :
neque rei illustrandæ satis possem operæ / temporisque nauare / sacris
quadragessimæ sanctæ mysteriis in aliud me reuocantibus . Verum
enim uero in breuiarum quoddam potiora attamen stringam : ne
palatum incassum tibi exacuerim . Cum itaque Ioannes hic Medices
quintumdecimum ætatis annum tantum agens Cardinalis declara-
tus est : tum Pontifex et sacri Patres uoluerunt impuberem illum
tanti ordinis administratione insignibusque ad triennium usque care-
re : quo tantisper et moribus et doctrinis coalesceret / atque proficeret :
et uirtute ac sapientia mactus tanto fastigio / tantarumque rerum su-
sceptione dignus euaderet . Venit Deo illum seruante optatus hic
dies / plenitudoque triennii . Suscepturus itaque hæc ornamenta /
quæ diximus : Pallium scilicet / Biretum / ardentem Pilleum / despō-
sationis Anulum : pridie quæ talibus iniciaretur / ad nos post meridiem
Fesulas conscendit paruo suorum admodum comitatu / et humili
ac simplici cultu . Postridie affuit mane Ioannes Picus Mirandu-
la noster / et Iacobus Saluiatus Cardinalis Sororius / ac Simeon Sta-
za notarius : cum quibus hora diei circiter sexta de cubiculo egres-
sus sacer adolescens templum intravit . Vbi primum in Virginis lau-
dem (Sabbatū enim erat / dies Virgini uetere religione dicatus) ritu
cantuque solēni agi cœpit ea res sacra : quam uulgo dicimus Mis-
sam : in qua cum prius sacrosanctum ego Domini corpus sangui-
nemque libassem : tum ille ante Aram in genua flexus concommuni-
cauit singulari humilitate / et quantum agnosci poterat deuota qui-
dem mente / et erecta semper in Deum . Peracta re sacra uestimen-
ta mox a me quoque sunt benedicta : postea uero sublata manu
bullam / breueque Pontificis Maximi tenens : illum hunc in modū
affatus equidem sum . Quod tibi Ecclesiæ sanctæ Dei patriæ / Gene-
rique tuo fœlix salutareque sit : hodie Ioannes Medices decursum
est triennium Cardinalatui tuo per hanc bullam / breueque præfi-
xum . Legant qui uolunt . Seruata sunt omnia : de quibus tu Simeō
publicam tabellam testimoniumque conficito . Subinde pallio a
me inductus est ita precante : Induat te Deus nouum hominem :
qui secundum Deum creatus est in iusticia et sanctitate ueritatis .

Biretum deniq; / Galerum \ Annulumq; porrexi his rursus cum
uerbis. Hæc sunt decora dignitatis sublimis tuæ a Sede apostolica
tibi tradita atque concessa: quibus quãdiu uixeris / ad Dei laudem /
tuiq; salutem utinam semper utare. Quibus ita peractis Hymnum
Veni creator spiritus / canoris uocibus ante Aram Fratres cecinere.
Postremo quantam Cardinalis singulus potest / indulgentiam ellar
gitus astantibus / et eandem uisitantibus altare eodem die quot an
nis: rediit nobiscum in domum. Paulo post prædium Petrus frater
cum paucis en affuit / delatus sonipede miræ ferocitatis / ac magni
tudinis / auratis bracteis quaq; fulgente. A porta iterea Sancti Gal
li : qua itur Fesulas / tanta effusa equitum ac peditum manus : ut
plena undique uia nulli contra in urbem eunti transitum cederet.
Quæ omnis multitudo sistere iussa est ad Munionis pontem / nec
datum ulli quidem cis pontem / amnemque transire . At uero rebus
cæteris ex constituto dispositis / descendit ille cum fratre / trajecto
que flumine exceptus est medius inter Pontifices / Prothonota
rios / alios prælatos / ac primores urbis ciues / et ambitiosissima pōpa
deductus in urbem per uiam maiorem / quæ ad ædes ducit suas .
Qui cum peruenisset ad Virginis Nuntiaræ basilicam / mula descē
dens / ad illius humiliter se constrauit aram / pro se orans uoce sū /
missa. Inde ad Diuæ Lipararæ templum pfectus pari modo sic est
opem gratiãq; precatus: Deniq; i lares se recepit quos habitat suos.
Vbi ferme tota in unum conspecta est ciuitas ita frequens ut non
uia modo: sed fenestræ et tecta ipsa uix caperent p̄spectantes. In se
quentē uero noctem iuges in plateis / inq; turribus et pinnis ignes
collucentes illuminarūt ueluti diē / et cōclamantiū uocibus omnifa
riisq; tinnitibus / atq; crepitibus æther semp̄ insonuit / ut obliti sint
hoies somnos hac tanta lætitia: inspectūq; sit quanti faciat Reipu
blicæ seruatorem et columē gratissima ciuitas. Hæc dixisse extem
pore sit mihi satis : seriem alius copiosius ornatiusq; conscripserit .
Vale atq; ora ut ista sint fausta . Fesulis pridie idus Martias .

Ad Augustinū Strozã Cōcanonicū familiaris Epi. C XI.

Vum ego ubi cōspicatus sum Paridē : quem ad me hospite

direxisti / non illū modo excēpi lubens / sed exiliui gaudio uiri gustatis moribus / eleganti singulariq; doctrina: cui ita me exhibui: ut se mihi charum nihil minus: q̄ tibi extitisse plane cognouerit . Sed inuidit illum nobis Comes Mirandula inclytus noster: ad quem uisitatum cum diuertisset: ita dulcissimus ille complexus est hominē / ut ab eo potuerit nulla amplius arte diuelli: apud quē fuit nō dixerrim frequēs: sed omnino p̄petuus / dū se passus ē teneri Florentiæ . Quare nullo alio magis humanitatis officio / q̄ blandissimis uerbis et osculis a me habitus redit ad te nulla maiore affectus dulcedine / q̄ Ioānis Pici Mirādulæ / quo ut fruereē / splendorē urbis / tuscasq; delicias nihil uisus est omnino curasse . Sit itaq; tibi pro re mi uenerabilis Stroza Matthæi tui studiū atq; uoluntas: qui non tibi modo: sed iis omnibus: qui tibi sunt chari / est deditissimus . Vale .

Ad Augustinū Strozā Cōcanonicū alia familiaris Epi. C. XII .

i N Christo plurimum salue suaui ac uenerabilis Stroza. Ita uideā me latū semper: ita et acceptū Deo uehementer / uti q̄ diligentissime ipigerrimeq; sategi: ut quā a me petisti Ioānis Argyropyli dialectices traductionē assequerere: non mens / non sollicitudo: non cōquisitio defuit: et ne fatigē te uerbis / omnis deniq; tuo desyderio a me est cura nauata . Sed nusq̄ expiscari licuit transcriptorē idoneū / q̄ quicquā intelligat illis in litteris / q̄ ex fide ab Archetypo tantū opus / et figuras / ac p̄portiones rite symmetriet. Deperiit post inuentū formarum pulcherrima illa et uaria et castigata ars exscribendi: quam tractare docti etiā non abhorrebāt. Itaq; ego curaturus sum potius bona uenia tua / ut uenalē librum inueniam: qui etiam si pluris ematur: prætiterit illū ita mercari / q̄ longū insanire cum mendico et æbrio quopiā / cui nescias an possis exemplar tuto committere. Tu uero in hoc si a me dissentis / prope diem id mihi significā / tuo pro uoto iussa subituro. Vale.

Ad Celsū Patrē in causa monastica Epistola. C. XIII.

a Eternum salue optime Celse . Scribit Esaias ad me nouissī me monachos patres nullo quidē modo flecti posse / ut a lite

cœpta desistant: et eos tamē neq; peruicaci neq; amaro animo illud contendere: sed prudenti modestissimoq; iudicio paruipendētes superent ne / an superent ipsi: neq; puocatuos unq̄ ab ea sentētia: quæ prima manauerit: sed illos dumtaxat hoc quærere: quo res huiusmodi ista semel ab iure discussa: p̄ omne posterū tempus utrisq; pariat quietem et pacē. Quæ res si bona mente bonoq; animo (ut reor) p̄feratur / nihil me sane cōturbat: In rebus siquidē dubiis / neq; satis recte dispositis ordinationē quærere / ueritatemq; finire animo rū integra pace / omniq; reliq̄ salua uirtute secundū Deū atq; homines ē: hoīes inq̄ q̄ zelo eq̄tatis et rectis moribus sint īstituti: quale ista quidē in re plane esse me sentio: quippe q̄ q̄tū operæ / et semper cōsiliū omnino potui hāc in re pacifico ac beniuolo aīo cōtuli: et q̄ quo die definita res fuerit / hac mea sancta cū pace uictoribus (utri fuerint) congratulabor olea redimitus et palma . Tuū ad nos reditum / si es uerum pollicitus / incipimus expectare / daturi / accepturiq; deuotos amplexus . Bartholomæum nostrum ex me saluū esse iube: qui ad stationes istas nostri sæpe sit memor . Vale .

Ad Esaiā Estēsem Cōcanonicū et patrē cōmēdaticia Epi. C. XIII.

Irabere q̄ parua de re magnis penes te mi Esaiā nunc precibus ago: qui de summis nunq̄ tibi diffidi . Sed quod modo cupio / ita maxime cupio ut illud neq; nimiū p̄cari me posse crediderim . Qui meas istas tibi ē redditurus / ex prædicatoribus fratribus erit unus: cui Sanctes est nomen. Florentia patria: uir īprimis egregia sanctitate / optimis moribus / magna doctrina / tum humanitate ac dilectione erga me plurima: quo dum fruor (fruor uero sæpe) fit mihi ille utiq; semp̄ amabilior ac p̄ciosior. Huic ego nō cōsuetudine mō et charitate sum deditus atq; deuictus ita uehemēter: Sed in eo quoq; dimidius uiuo. Is ad sublimia ista capitolia notuus aduena ueniens / meis cū istis te uir optimus et uenerabilis saluabit: quem ut lætus excipias / et omni humanitate / officio / mēsaq; quādoq; dignū hēas sic rogo: ut rogare magis abs te nihil equidem possim. Quid ī Tochi aquilani nostri negotio agi cōueniat id tibi significauī alteris meis. Quod ego possim nihil ē mihi reliquū: nisi

hominem optimū et probatissimū amē: quod facio | feci q̄ sem
per unice constantissime q̄ . Vale cum omni sacra familia, quibus
singulis me iterum / iterumq̄ commenda .

Ad Sidorū Iustū inter Cartusianos ardentissimū Christi
Tyronē mutuā beniuolentiā poscentē. Epif. CXV.

Lurimum et semper in domino salue Sidore frater / et Tyro
p ardentissime Christi: qui ut cognomine antea: ita re nūc su
scepto dei seruitio uere factus es iustus ea iusticia: cuius uni /
us sunt soli participes: q̄ uera cū religione ac pietate sunt iusti: Quā
et ego iam diu currens o utinam Semel possim apprehendere: ut tu
optimus iam apprehendisse me reputas: et his suauissimis / et orna /
tissimis tuis litteris: quas modo ad me dedisti: ea mihi ueluti adepto
congratularis / tanta mihi tribuens ornamenta Virtutū / et laudum :
quāta etiam: cum ualidissime ānitor: attingere haud equidem pos /
sum . Quæ tam uerissime utinā : q̄ humanissime de me tibi liceat
aliquando sentire. Nunc uero quoniā tibi ita existimare: ita et scri
bere placet: mihi roga te quæso perdilecte in domino frater: ne ego
te fallam: Ipse ne et illud ar detrimento non leui pectoris et cōscien
tiæ meæ: sed tuis uerbis res ipsa respondeat: q̄bus politissimis et be
niuolētissimis ita quæ de me tibi uidētur pingis et exprimis: ut um /
bras / coloresq̄ tuos solidas ac ueras imagines prima fronte pene pu /
tauerim tanq̄ effascinatus facūdia iucundissima tua . In quo uero
tantopere optas et flagitas / ut te in dulcem filiū atq̄ charissimū assu
mā atq̄ excipiam: et si non satis agnosco quæ inde tibi sperata / ex /
pectataq̄ fruges: te attamen non ut filiū modo : uerū tanq̄ angelū
christi sic excipio / atq̄ complector: quin et obuius occurro / amatu /
rus et amandus charitate p̄petua. Quare me totū iam tibi quantu
lus equidem sum dulcis Sidore: et quicq̄d ī me omnino est: licet id
omne sit uel uile uel perexiguū tibi trado / tibiq̄ dedico / ne quidem
offero / recepturus: ut spero: a fraterna tua dilectione uices et cumu /
lato et sancto cum fœnore . Qui donec te uidero beate in domino
frater / et dulcis anima Vale . Ex Fesulana nostra Abbatia . no /
nis Septem .

Ad Hieronymum Taruisinum Patrem et Conca-
nonicum Venerandum. Epistola. C. XVI.

Roperare in Urbem Aduersarium tuū: et a te formidari in-
geniosi hominis: et litibus exercitati audaciā nobis affertur.
Tu bono sis mi Hieronyme animo. Nihil assequetur eo-
rum: quæ forsitan meditatur: Siquidem non est ea res noua: quam
uenit petiturus: Sed iā discussa subtiliter: iudicata plenissime: Tres
q̄ rite: atq̄ persimiles rotatæ Sententiæ: et deniq̄ ab iis prouocandi
elapsa legitima est omnis instantia: ut nulla præterea ansa / nedum
ratio: qua possit uti: integra illi supersit. Magno quoq̄ in hoc et
constanti Philippus procurator est animo: nihilq̄ ueretur: nisi Pe-
tri Sedes: et fides Rotæ omnino uacillent: quod peccare in re tã cla-
re definita / perfectaq̄ non solent: Sed neq̄ ego ullo quidem modo
cōcipio: ut hic homo cauillaturus ueniat / cum sit omniū rerū agē-
tissimus factus: aut accendere de integro litem / aut agere Romæ ni-
si seruiliter possit. Nihil est enim ad litē gerendam inopia languidi-
us: nihil ære potentius. Fecisti tamen nihil alienum a tua prudentia
nos cōmonere. Nam præuisa tela minus quidem feriunt: quin et in-
terdum intendentes reperiunt. Præcauebimus itaq̄ quicquid de-
trimenti nobis potest accidere / sicuti expedit diligenti / tuq̄ interea
temporis diuinam opem deuote / accurateq̄ implorabis: De re ista
hactenus satis. Verum quoniam te sciendi cupidum puto quid aga-
tur / agendum ue sit excelsa in urbe sub nouo Pontifice maximo.
paucis (si qua nosco) ea ad te perscribā. De ipso Pontifice adhuc
certum nihil / expressumq̄ homines intueri possunt: Ominantur
uero / sibiq̄ promittunt sapientes et uulgus uel optima quidem ra-
tione / uel ea licentia: qua Romæ loquitur quisq̄: si non a pristinis
moribus naturaq̄ discesserit: imprimis illum generosi / altissimiq̄ ani-
mi fore. prudentem / audacem sine immanitate / atq̄ sæuicia: et simul
gloriæ magnopere auidum. Sed ante omnia liberalissimū: quippe
qui nunq̄ didicit / nisi largiter et splendidissime uiuere. Hoc initio
omnis recreat q̄ se feria tertia singula ad omnifarias quærellas pu-
blicum exhibet: Res sane primo patre dignissima: et cæteris: cum iu-
cundissima: tum saluberrima. Curia uero ipsa plausu / læticiaq̄ dif-

No.

soluitur. nullus ambitiosissimus luxus | pompaq; relinquitur. Aedificiorum sumptus admirabiles uideas: qui iam ferme æmulari priscã gloriam triumphantis urbis incipiant. Adfunt Senenses. Lucēses. Mantuanicq; Legati: qui publicã solemni ritu Romano Patri obedientiam præstitere. Aduentare alios omni ex Italia ferunt. De Gallis. Germanis. Hispanis. Vngaris: et huiusmudi exterris Regibus nullus est sermo. Dominicus Auria exauctoratus est a militari Papæ custodia: eaq; Hiberno concessa ipsius Papæ Nepoti. Magno quotidie Hispanorum numero oppletur urbs: quorum ministeriis | atq; auspiciis incipiunt omnia geri. Rerum affluentiam. incolumitatem. læticiamq; urbi etiam Christus indulget. Plura exequi litteris meum haud equidem sit. Ea quæ attigi paulo etiam curiosius: a me ideo narrata sunt tibi: ne me penitus credas in tanto rerum tumultu Romæ dormire. Vale.

Ad Venerandum patrem et Concanonicum Seuerinum de rebus urbanis Epistola. C. XVII.

Ta quoniã a me exigit dulcis Charitas tua mi Seuerine: et sanctus | ac obsequiosus mihi id imperat amor: recensebo quæ post tuum discessum sunt in urbe a me suscepta | atq; cõfecta | et cū his quæ uarie etiã variis de rebus uulgo iactãtur: quæ erūt et oblectationi tibi fortasse: si spiritualis tua grauitas non inaniora contēpserit. Redii ex composito inter nos | condictoq; die ad diui Pauli Abbatem | Virū sane: ut uisus est mihi magnæ prudentiæ | ac bonitatis: a quo exceptus egdē fui | ut religiose | ac p̄humaniter: ita quoq; lautissime | arridētibus nobis unde quaq; ministris | et quotquot aderant sacratissimis monachis. Et sane tu unus ad itegram | cumulatãq; læticiam et mensæ splendorem desyderatus defuisti: super qua multa sunt habita: ut par fuit: perbelle | atq; uenuste. Seorsum uero tandē de re inter nos te presente iam cœpta tam multa ultro | citroq; collata fuere | ut ad uesperam usq; amico sermone iucundoq; inuicē prouecti fuerimus: in quo deniq; de re omni mansit inter nos ea rata sententia: quã tu te sapienter intuleras atq; suaseras. Pollicitusq; est Abbas: redditus cū fuerit aliquanto a febrili

debilitate leuatioꝝ: se candidatos aditurũ: et quantis licebit uiribus /
ac rationibus noſtram eos i Sententiã illecturum . Quoniam uero
priuato conſilio publica definire non conuenit: uisum eſt utriq; de
ſic agitatiſ ad generales cõuentus / et futuras Synodos noſtras eſſe
referendũ: quibus poteſtas eſt condiciones recipere / et receptas pac
to | lege | fœdereq; ſancire. Expectamus quoq; ad ſingulas horas de
Neapolitano cœnobio Timotheũ / monachorum præſtantiſſimũ /
et omniſ factioniſ / et ſcandali haud diſſimulatũ inimicum: qui ſtu
diis noſtris / atq; conſiliis conducturus q̄maxime creditur . At no
ſter Celfus ſe Romã accerſiri uehemẽter cupit: qui: ſi lite decernen
da res erit: mihi admodũ uidetur idoneus : Sin uero: ut ante dixi :
componatur ad pacem: ſuperuacanea impenſa / et grandeuĩ patris
irritus labor. Satis iam procurator Philippus negotio toti ſufficere
poſſe uidetur . Sunt et in ipſo limine quoq; Eſaias / atq; Iuſtinus :
quorum: tum conſilio: tum opera iuuari etiã fortãſſe res poterit. De
meo uero reditu in prouinciã / aut in Vrbe conſeſſu cõſtituere ha
ud equidem poſſum: niſi ex rerũ euentiſ. Nihil tamen tantisper me
omiſſurũ unq̄ puta: quod ad honeſtatẽ / pacẽq; pertineat : In quo
deus ita me adiuuet: ut ſana / atq; optima gradior mente / et quan
to ingenio / ac cerebro ualeo: quem et tu mi Seuerine: ut ſpopundi
ſti: coadiuuare ſacrificiis aræ / et ſupplicatiõibus perge. Inualida ſi /
quidem hominum ſtudia inaneſq; conatus: quibus diuinus non af
flauerit ſpiritus / nec deus uocatus affuerit . De cæteriſ uero rebus
hæc mihi modo ſe offerunt: quæ ſcribi liceat : Adeſt tandẽ optatus
dudũ Biragus Præpoſitus: quẽ omnia: quæ ipſe cognoui pertinere
ad cauſam Patroni pleniffime docui: cuius cognitioniſ auido gratiſ
ſimus / ac periucundus meus omniſ extitit ſermo . Iam cœptiſ non
minus deero huic homini ſocius: q̄ ſi ea ex re mea penderet ſalus ac
uita ita poſcentibuſ Archiepiſcopi erga noſ meritiſ . Stephanũ Ta
ber Ducis Mediolaneniſ Legatũ feci cognoscere amicũ erga illũ
animũ tuum: et uiſitandi eiſ anteq̄ diſcedereſ ſtudiũ: pro quo in
gentes egit et tibi et mihi gratiaſ lætiſſimus / et urbaniffimus ille .
Alerienniſ plurimi inter ſacroſ et reuerendiſſimoſ Proceres merito
nobis habẽduſ diutina obteritur febre . Turcuſ captiuuſ: qui inter
Palatinoſ degebat ex ſuſpecto ueneno nunc arce romana ſeruatur.

No.

Dominicus Auria a militia et Papæ custodia amotus est | et ei alter
ex gentilibus Papæ suffectus. Iudæi inumeri | cum his | qui Marani
cognominantur: totam perfidia Hispaniam polluentes: a felicissimo
et christianissimo Rege pulsati: excepti sunt humaniter a Ferdinando
Rege sua Vrbe Neapoli: Pars etiã alma in urbe a Patre Romano
recepta. Meliora non habeo | et puriora: quæ scribam et hæc fortas
se nimia. Quare meum gaudium Vale. Vicissim et hora. Romæ
pridie kallendas. Nouembris. MCCCCLxxxii.

Ad Bernardinum Regiensem Concanonicum opti
mum | ac uenerabilẽ. Epistola. C. XVIII.

Quoq̃ ut a te amari mi Bernardine nullo equidẽ modo ita
delector: Inde tuæ ad me hodie litteræ suauissimæ atq; cul
tissimæ tanto Ber. me gaudio | uoluptateq; cõplerunt: quan
tũ uerbis expedire uix possum: Quod et tibi accidisse in meis legẽ
dis opusculis asseris: ad quæ degustanda longum te ocium delegisse
magna quidem auuiditate fateris: quod ego nescio tamen quanto cũ
lucro: qui potueris eo plane curriculo sublimiora scrutari | et ambro
siam legere quo tempore gramina collegisti. Sed fieri solet interdũ
ut de rerum saporibus. amico palato: q̃ ipsa ex re magis iudicemus:
ut illis quondã accidebat: qui in deserto mãna nutriti: quem sapore
maluissent: gustare sibi uiderẽtur. Verũ enim uero utcunq; pfecto
id etiam est: plurimũ nihilominus lator meas ediciones | et studia |
ad ceteras illustrium auctorũ lucubrations atq; uigilias perexigua
optimo tuo animo | candidissimoq; ingenio abblandita fuisse. Fo
req; persape ut in iis absens mecum sis mecum colloquare. mecũq;
conuiuas. maximũ inter amicos plane solatium: et delibatu ipso ne
ctare dulcius. Quare ut id agas cõstanter et maxime nõ cupio mo
do: sed rogo etiam: relaturus: ut spero: hac refractione propẽsius tu
arum precum emolumentũ. Illud etiam ego de te uehemẽter exo
pto: quando pulpitum et ille dicendi popularis usus: qui in templis |
areisq; suscipitur: a te minus tractari potest: oris | ac laterum uiribus
diffidẽte: uiuas attamen in sancto | ac liberali pietatis et humanita
tis ocio: In quo spero breuĩ fore | ut tantum assequare: tantumq;

No,

proficias : ut fructum studiorū / laborumq; tuorum / et illum sane
uberrimum et capere / et ad posteros transmittere facile queas. Nē
pe actionē ego illam:quam Placētix generali in Synodo nostra ha
buiſti: Semper recolens admirabor . Semper efferā ingēti cum lau
de qua me ita demulctū / ita captum Bernardine tenuiſti : ut eof
dem dies totos:quibus ibi conſedimus:nihil habuerim inter patres
ore ſapidius:q̄ de te loqui. Signum .n. ſpemq; ea præclara oratione
tulisti qualis:ſi non deſueris ab optimis ſtudiis:futurus ſis / uel ora
tor / uel ſcriptor:quod et nunc enitet hac in epiſtola : quam modo
ad me dediſti. Quare caue te fraudes / tuiſq; fœliciffimis cœptis tan
q̄ inuideas . Si cōmode a me fieri poterit: Roma rediens iſtac for
taſſe tranſibo:tum coram excitabo te / confirmaboq; uehementius.
Hippolytum:quem uti filium unice amo:tux bonitati atq; uirtuti:
cupio iri cōmendatum:quo iuvene nullus amabilior. nullus ſtiau
ior . nullus ad adiscendū / proficiendumq; animatior uiſus eſt mihi
dudum:ut ſi eum excellendū / ornandumq; ſuſceperis:perſuadeam
facile mihi:repentinos ex illo atq; uberes fructus demeſſuram / coli
lecturãq; induſtriam fore tuam:allaturos hæc maxima tria Deo lau
dem . Rei noſtræ dignitatem. Tibi uero meritum / atq; ſolatium .
Hieronymū patrem uenerabilem mihi opto fœlicē cum omni ſanc
ta familia:cui me trade. dica. cōmenda . Vale ſuauiſ mea / et inno
cens anima: ac pro me orare non deſine . Romæ kallendis . Octo
bribus . MCCCCLxxxii .

Ad Euangeliftam Vicentinum patrem et Con
canonicum Epiſtola .C.XVIII.

Iſtuli aliquot dies idcirco ad te mi Euangelifta reſcribere :
ut rem tandem a me non uerba reciperes. Neq; .n. quæ uole
bam tui cauſa mihi ante in poteſtate fuerunt. Nunc autem
ſum aſſecutus:quod tua in domino Charitas uehementer optabat:
ut larga uenia abs te poſſit abſolui Iuuenis tuus iſte de patrato ho
micidio:de quo ad me ſcripſiſti:quod facies ea prudentia / et boni
tate:qua cætera ſoles. In petenda uero plenaria pro omnibus remiſ
ſione uerecundiores fuimus / ne Pontificem læderemus:hac in re ſe

minus liberalem | minusq; gratiosum exhibentē. In cæteris: quæ ad dignitatē et cōmodum spectant sacrae rei pu. nostræ sumus egregie functi officio | et partibus nostris Seuerinus | et ego. Postea Mediolanum ille abiens me Romæ dimisit quæpiam honesta admodum | nobisq; percōmoda curātem: quæ sane cum ego confecero: uenire ad uos diuina comite gratia constitui: ubi annosum utinā patrem | et mihi uenerandum Hieronymum Tar. Spirantem inueniā: quē agonizare cum morte perlatum est nobis. Nam etsi mihi persua deo animi a corpore dissoluta compagine illum non tā emori: q̄ ad beatissimam immortalitatem transire: est tamē optimi Senis ita nobis exemplo et usui uita/consuetudoq; sanctissima: ut equidem nolim adhuc nos illo priuari: quod si acciderit: illius desyderium nequibo sine commotione | et mærore perferre. Vale. Romæ.

Ad Iacobum Volaterranum Apostolicum
Secretarium Epistola .C.XX.

Pistolā Papiensis Cardinalis tui cum legi Reuerēde mi Iacobe: uisus sum sane nostrorum hominum nihil iam dudū gustasse suauius. nihil expressius. nihil purius. nihil omnino candidius. Vere christiana. Vere nostra tota in eo facundia splendet et emiet. Non arte quidem: sed corde loqui. Imo nec loqui. Sed rem: ut acta est: oculis subiicere plane conspicitur. Vidi expressius ferme q̄ legerim Pium spirantem | colloquentem. agentem. enauigantem | et cætera magni | ac diuini Principis munera obeuntem. Lembum et uidi ab aggeribus trahi. Anconæ appelere. Venetum repente in littore ducem adesse. Triremes portum subire. Deniq; tanto in cœptu. desyderio. amoreq; patrem uere Pium | et merito maximum (Heu futuri semper incertæ hominum mentes) animam deo reddere | præclarumque facinus omne disolui. Quare ex cæteris: quæ habes: uiri sacratissimi atq; doctissimi huius aliquid ad me ut iterum mittas: in quo palatum | quod sapore tanto delinisti: paumper exaciē te mi la. oro. repensurus tenui nostro de riuulo non nihil: quod te quoq; fortasse delectet. Vale. Ex æde nostra uirtutum et pacis. tertio Nonas Nouembr. M. cccclxxxii.

Ad Augustinum Papiensem Concanonicum /
Venerandumq; Collegam Epistola. CXXI.

Ominum uota q̄ uaria / incertaq; sint tibi ego mi Augusti
h ne sim documento: qui in uisitanda prouincia Collega bis
tecū designatus neq; obire / neq; incipere hoc munus simul
potui unquam / adactus Romæ agere nouis / ac subitis suboriētibus
causis. Nam etsi mihi satis utiq; esse conueniat imperatā utcunq;
rebus nostris nauare operam / et Superiorum decreta presto subire /
quæ est suprema in religioso homine laus: tuæ attamē consuetudi
nis fructu / suauitateq; dum careo / equidem ipse nō angi aliquan
to non possum. ac mecum non gemere / q; aut mihi non liceat per
cænobia sancta tecum commearē / et in rebus agendis simul cōmen
tari. Aut tibi neq; liceat Romæ mecum esse consiliario / ac directo
ri eorum omnium: quæ a me geruntur: quæ tua prudentia / exqui
sitissimoque iudicio adiuta / atq; ornata et mihi factu leuiora / et
nostris hominibus uiderētur auspiciatiora. Nulla enim opinio un
quam mea / animus ue sic fuit a te distractus / quin in sententiam
protinus tecum coirem: Tuq; non æque me uicissim audires. Dū
ego itaq; absūm res communes tibi commendo: pro quibus nunq̄
tibi pepercisti. Beatam patris Hieronymi Taruisini dormitionem
dolenter nuper audiui: cuius plane uiri integerrimi / ac sapientissi
mi. prudentia. uirtute. consilio decorabatur tota Religio. Claram
et recordatione dignissimam ille sui nobis memoriam reliquit: et
quæ sancte uiuendi consecremur exempla. In sufficiendo pataui
no monasterio cui præerat altero Patre: qui amplissimum illud / ac
cæleberrimum idōeus tractet et regat: cura est uobis adhibenda nō
modica / et exquirendus ex omnibus unus: qui uideatur imprimis
singulari innocentia / et immaculata præditus bonitate: quem hu
iusmodi uirum ut uobis Christus dominus porrecto digito digne
tur ostendere. Tuus Iason ante Pontificem / Patrumq; confessū
perorauit magna cum laude. Legatorum ex omni Italia splendor /
et numerus est infinita narratio: quam curiosis / ociosisque per
mitto. Vale.

Ad Ioannem Geregatum Reuerendum episcopum
et Cruciferorum Generalem .Epistola. C. XXII.

Allium Cádídum nostrū Hispano Episcopo agenti in Cu
p ria pro serenissimo Rege | nobis ex uicinia proximo antea
triduum: q̄ tu peteres | reperi a Proposito patre fuisse pro |
missum: et ne falleretur secundam iterum hodie fidem patris peti
isse: atq; accepisse . Quod sane ego dolentissime tuli : qui es mihi
unus:quem meritis | et necessitudie ceteris coepiscopis Reueredissi
mis præfero . Sed pro uiribus : quæ nobis defuerunt | unde tibi ob
sequeremur : compensa mentem et animum : nosque charos: ut fa
cis: habe. Vale Romæ.

Ad Augustinum Papiensem Concanonicum
Venerabilem | atq; Collegam. Epistola. C. XXIII.

I quisq̄ ad detrimenta | indignitatemq; Religionis est timi
f dus | ac uerecundus : semperq; magis periculosos | ac indeco
ros euentus metuens : q̄ secundos | ac splendidos sperans :
eum plane (dederunt hoc nostri homines uel laudi | uel culpæ)
me esse profiteor. Ea propter tã diu Augustine Roma me habuit :
ubi non paruam operam . studium . curamq; consumpsi | in sædan
da contentione monastica . in extinguenda cupisina lite . et i tertio :
quod tibi satis innotuit: extermiando periculo. Quæ molestissima
singula si non abolere | et extirpare radicitus: at extenuare tamen |
honestioraq; reddere diuino aspirante præsidio uel aliquanto po
tuimus . Ex quo in proximum meditor me ex urbe præripere: teq;
complecti et exosculari ueronæ: nostris Ciuibus tua sonora sãctaq;
tuba regnum dei euangelizantem. Vale.

Ad dominum Lodouicum Gonzagam Man
tuanum Episcopum. Epistola. CXXIII.

Vper cum Romæ allatum mihi esset Ioãnem Vercellenfē
n Virū sane: qui ex omnibus Concanonicis nostris in dei uer

bo / popularique doctrina prima laude / ac dignitate niteret : in domino quieuisse : non equidem sum oblitus me eum tibi in buccinatorē / et uatem fuisse pollicitum / cum æstate superiore Dominationem uisitassem Reuerendissimam tuam : et meam sponsonem et fidem tanquā uadimonium exactam a te fuisse : quam ingenue dedi præter mortem nihil excipiens : quæ una est : sine qua nemo delibet . Nunc uadimonium mors subita / et inexpectata dissoluit : meque indolentem liberauit : non fidem : Sed promissum abrumpēs . Quod significandū tibi mox cēsui : cū beatæ quadragesimæ tēpus ī limine sit : quo possis uel de nostris Augustinianis hominibus : Si qui liberi erunt / tibi que placuerint / uel de alterius professionis quopiam ardente Tubicine Cathedrali auditorio isti tuo opportune consulere : ego que uidear uerus filius rē patris et domini haud neglexisse : cuius sanctæ Dignationi me iterum / iterumque committo : ei deprecans incolumitatem / et sanctam in domino pacem . Vale .
Romæ XIII . kal . Februarias . M . cccc lxxxiii .

Ad Albertum Veronēsem Abbatem Fesularum Epi . C . xxy .

nihil facturus es mihi hoc tempore gratius Alberte charissi /
n me : que si operam omnem tuam accurate et impigre dederis :
uti libelli ii nostri : de quibus ad te scripsi alteris meis : ad
me perferantur antea que ab urbe digrediar : quod facturum me equidem puto ad sanctæ quadragesimæ caput . Desyderati enim quasi tique sunt magno studio a quibusdam non paruis romana in Curia uiris / de que nobis præterea bene promeritis : quibus dū obsequor : minus quidem dare : que accipere rem sane mihi gratissimā uideor . Tuam itaque in hoc ut mihi diligentiam præstes Alb . Venerabilis / ac perhumane te in domino quantum omnino possum et rogo / et flagito . Vale .

Ad dominum Philippum Cremonensem Iure pontificio
clarū et Cremonensis ecclesiæ Canonicū Epi . C . xxyi
O . iii .

Mnium rerum : quibus in uita gaudemus : ea iucundissima
mibi plane uidetur in primis : cum ea sese homines consue-
tudine | familiaritateq; iunguntur : quam uirtus candida |
morum Similitudo bonorū | parq; studiū conflat et excitat . Hæc
mibi necessitudo cū Iacobo Tocho Aquilão diutissima | et suauis-
sima fuit : quē Virum præstantem | et clarum doctrina : tuiq; per-
similem in Vicarium istius Episcopalis ecclesiæ suæ cum Reueren-
dissimus destinet Ascanius | amice equidem putauit | atq; optime fa-
cere : si te absentem illi desiderabilem | eumq; tibi uicissim cum istic
aderit amandum colendūq; porrigerem . Quæ mea cogitatio quan-
tum Sane utriq; uestrum extiterit grata | fructumq; pepererit : tantū
Matthæum uestrum insculptum memori animo habetote præfertī
interorandum . Valete . Romæ .

Ad Euangelistam Vincentinum Concanonicum
Venerabilem Apologia . .C.xxvii.

Cribis Euangelista officiose ac Suauissime te mihi aliquā
to timere quorundam uel indignationem | uel murmur :
qui non gaudent q; mutuam pacem | atq; concordiam cū
monastico ordine Romæ sollicito | rati satius altercationem Iudicio
discerni : q̄ amico consensu . Nunquam ego mi Euang. loqui quen-
quam de re communi multorum quod concipit : tanti facere didi-
ci : quanti tacitam bonorum operum conscientiam | et publicam re-
ligionis quietem | ac dignitatem : Quæ ē apud cæteros facilis | apud
nostros semper liberrima fuit dicendi Venia . Sed compone tu mi
Euang. parumper Initia | media | extremaq; hac in re quæsitā . su-
scepta acta ue : et uide quid affecuta est hactenus utraque pars :
aut postremo quid affecutura credatur . An aliud dices | q̄ pecca-
tum ? q̄ multorum scandalum ? q̄ conturbationem intrinsecam ?
q̄ dedecus : et famæ | burfæque dispendium ? Adde quid sacri :

ac Reuerendissimi romani Patres: et qui nos etiam propensius diligit: sentiant. moneant. obiectent. Velim qui facile absentes diiudicant: et qui rentur nostram salutem / et dignitatem contineri totam antecessione potiore / et qui Machabeorum exemplo dimicandum persuadent. Velim dico ad hanc usque possent Curiam aures distendere: Audiret de nobis fabulas: a quibus religiosus et uerecundus animus debet non minus quidem: quam a turpi scelere sic abhorre re. Decus religiosum non est positum in precedentia huiusmodi uana: Sed in ea uirtute / et gradu: qui maxime illustratur humilitate. patientia. honorumque contemptu. Addo et tibi hoc tamen mihi Euangelista carissime nemine esse: quod de determinanda controuersia ista iudicio magis ardeat: quam ipse ardeo / pax modo / et exitus quietus idem sit secuturus. Non prepedio ego iudicium. non exturbo sententiam. non diem protraho. Sed turpes rixas. impensasque inutiles. periculosasque nunc tempora graui consilio diffugio. Quin et illud affirmo si quotquot homines et industrios et sapientes habemus annihi fuissent: neque accelerare iudicium / neque litis exitum maturius potuissent. A quo die creatus nouus est Pontifex iudiciorum / causarumque interpedita sunt munera: In excipiendis / audiendisque Legatis ab omni Italia Romam profectis totum hoc datum est tempus: quibus publicis / ambitiosissimisque Spectaculis nunquam aliquid uisum est maius. nihil profusius. Ast ego interea temporis primum cum Seuerino / deinde cum collegis ambobus / denique cum procuratore philippo / uiris omnibus optimis / ac probatissimis de pace / concordiaque tractaui: nihil nostris iuribus derogans. Venere ad postremos hos dies noster Celsus: et Monachorum procurator: qui nostra studia / tactaque omnia ita probarunt: ut probari nequeant magis: putantes praestabilius fore rem huiusmodi istam per nos terminari beniuole: quam per annos forsitan plurimos ancipiti euentu rotari. Ego ut antea semper / sic et modo quam Romae agam inuitus usus indigna: quae uideo: testis et praesens inspector ueri quia non mentior est mihi deus. Sed uoluerim / noluerim imperatus. mihi in urbem accessus subeundus fuit / et multorum deinde Patrum suasis / ac precibus obtemperandum. Quare his omnibus: quos scri

bis de me sentire aliter / et proloqui indigne ut desinant intoleranti-
bus aís esse / et ad leuē pauere harundinis umbram has legendas p-
ferre prudēs et officiosa Charitas poterit tua et ut sit mihi suis au-
xilio ꝑcibus etiam uehemēter rogare . Vale ac ꝑ me iuicem ora .
Romæ .

Ad Marianum amicum Epístola . C. XXVIII .

Unusculum tuū Mariane fili fuit mihi gratum / quia gratif-
simus semper tu mihi fuisti : meaqꝫ instituta secutus . Neqꝫ
uel uile uel perexiguū putare didici unqꝫ : quod ab amico / ge-
nerosoqꝫ aío ꝑficisci crediderí . Ago tibi itaqꝫ gratias reddā et aliqꝫ
do fortasse . Vale fili dulcissime utqꝫ cœpisti cum uirtute í domi-
no uiue .

Ad Ioannem Augustinum Vercelensem Concanonicū respōsiua
ad ea quæ scribit de oblectatione lectionis : deqꝫ bayarū et puteoli
reliquis uisitandis : et de spectabili pompa inclyti federici in adora-
tione Pontificis Epístola . C. XXVIII .

Vod sēper effecisti Ioānes Augustine charissime : ita et mō
qꝫ elegāri / et suauissima una tua epístola mihi declaras q̄to stu-
dio / amoreqꝫ uidēdi mei tenere : quā tantā auiditatē cū alio
qn explere nō possis : q̄ isto dulci cōpendio : te uersari / occupariqꝫ
quotidie in nostris libellis / epístolisqꝫ legendis : Quæ lectio / ut qui-
dem potest : me loquentem uel tibi referat . Addis et scripta huius
modi nostra : quæ ita te detinent / atqꝫ oblectant : communia te mul-
tis effecisse uiris eruditis / atque beniuolis : qui me Auctore præsen-
te confrui tecum Neapoli optant : quo ut ueniam iterum rogas :
iterumque congeminas / proponens mihi tanquam irritamentum
blandissimum Puteoli / Bayarumque deambulationes uicinas / atqꝫ
latissimas : quæ olim loca extiterunt Romanorum exquisitæ / pri-
mæque delicia : Ad hæc sane mi Augustine plurimum moue /

or. Quid enim mihi potest esse preciosius: quàm te præsentem / et iis tecum : qui nos ita cupiunt in Domino frui : et Sanctos simul de deo egregiisque uirtutibus cōmiscere sermones? Quid et ad laxandū tantisper animum iucundius / atque suauius puteolanis istis / bayanisque Spectaculis : quibus nihil admirabilius fuit olim . Vbi amœnissima adhuc quoque / et decora uetusti splendoris / stupendique miraculi monumenta uisuntur : quæ mihi / dum scribo / Oratianum illud ad memoriam reuocant Nullus in orbe locus bayis præluceat amœnis : Sed rationes cōmunes sacri ordinis nostri Romæ esse me cogunt: quas porro ne deseram : Generalis pater meas equidem uices in uisitanda cisalpina omni Prouincia etiã Senex / ualitudinari / usque subiuit. Quando igitur presentes exosculari: quando et lambere totos non datur modo tua in ista sublimi / regiaque Parthenope. in isto et beato uirginis fano / quaque uernante / affanti que cedrifero: litteris quantum possumus saltem ornatissimis / ac suauissimis mentem auidam leniamus : quæ interdum ipsa presentia sunt blandiores : tanti excogitatus / et instructus est sermo . Ad ea : quæ ad me scripsisti: hæc satis . Hieronymus Taruisinus noster Urinæ cruciatu: quam nullam per septem dies potuit emingere: coactus emori / piam / atque deuotam deo animam reddidit. claram cuius Patris / et optimi Senis memoriam / ac desiderium nequeo mi Augustine sine gemitu ferre . Amisimus eo in homine plurimum publicæ laudis / et commodi tam etsi: ut mihi persuadeo : potiora lucratus est optimus ille . Eugenius cadubrius Vir pbatus / et innocens domini Seruus suffectus auditur . Chrysostomum quoque scribunt postremum Patauii agere spiritum: et a medicorum curatione dimissum . Aliud: quod scribam: nihil habeo noui præter triumphales / ac inauditos honores (Si nosce optas) delatos ab Italia omni nouo Pontifici: quos plenius prosequi / historia æquius: quam epistolæ certe conuenerit . Omnem tamen omnium / et splendorem et gloriam Indyltus uester Federicus excessit. Nam acerrimorum Sonipedum numerus / falera / strataque magna omnibus fuere miraculo . Tantus et fuit circa Regulum ordo / dispositioque pulcherrima incendiū Heroum . Auratorum Equitum . puerorum / ministrorumque exquisitissimorum : ut omnium intuitus ad se conuerterint .

Prima fronte stridens tubarum clangor excitabatur ad astra, hono-
ratiore deinde loco uariis modulantium Tybiarum sonus aures te-
nerius demulcebat. Intermixta postremo timpana inter molles et
suauissimas Liras nec defuere. Nemo nisi uel argēto / uel auro / uel
serico / uel amictu alio precioso erat indutus. Non quoque paucis
pendebant a uertice / colloque gemmæ ex oriente fulgentes. Torqui-
bus, armillis, monilibusque ornabatur tanta incedentium manus: quã
tam ornare potuisse uix credetur omnis Italia. Sed conspicuus ante
omnes eminebat alter ut Absolon regius Natus, equo superbo / pe-
tulanteque delatus, et Balteo cinctus auro quaque pedulo margaritis
que micante. Ad forum diui Celsi et Pontis caput Tiberini bombis
atque crepitibus ex Adriana Mole iactatis quati calum / et mugire di-
xisses. Quibus sonipedes exciti contineri gradu non poterant: ut
pulcherrimum esset agiles motus inspicere. Non publicus uictus ul-
lus, non fora, non porticus, non fenestræ desuper capere poterant p-
spectantes. Ab spectaculi uanitate cum iis: qui mecum erant hone-
stissimis sacerdotibus attonitus abii. Verumque ut fatear: ueluti Xer-
xes quoddam confertissimum exercitum conspiciens suum: sic ego uehe-
menter ingemui tam floridam / selectaque hominum turbam / cada-
uera cito futura: protulique illud Solomonis elogium. Vanitas uani-
tatum / et omnia uanitas: Persique uersiculum
O curas hominum o quantum est in rebus inane?
Appellauique feliciores: qui possunt ridenda / inaniaque ista contem-
nere: que qui illis abundant. Illud etiam indolui Qui pietate / deuo-
tioneque colendus est: tam ambitiosis / insanisque honoribus coli. Ita
fit Paulo edocente ut diligentibus deum omnia cooperentur in bo-
num iis qui secundum propositum uocati sunt sancti. Ora itaque ut ex
umbraticis huiusmodi istis / defluentibusque spectaculis ad manentem
illam patriam: quae rege Christo uere triumphat: meriti aliquando
perueniamus. Vale: mutuoque mea lux ora. Romae ex aede uirtutum
et pacis. VI. Idus Ianuarias. M. cccclxxxiii.

Ad Gentilem Aretinum Episcopum: reuerendae uirtutis / et
eruditi generosique animi Virum de suo amenissimo fonte.
domo, deque transmissio ad eum libro Epi. C. XXX.

N Domino Iesu plurimum Salue Gētiles pater et Domine.
i Tuum ad fontē: qui peremni largitate | Spectabiliq; et natu
ra | et artis illecebra Viatorum ad se rapit | nescio magis an
ficca ora labore | an egregii spiritus oculos Romā ipse dum peterē: te
decus meū Gentiles salutavi. Tuq; suavis | ac perhumanus post san
ctos amplexus ut domū interiorē subirē de uia me compulisti : et
ad mordendum ac delibandum aliquid amicum stomacho | itine |
rantiq; conueniens : tempestiua cum mihi necdum etiā esset hora |
coegisti : Feci quod uoluisti: quoniam Episcopi neq; mihi recusanda
egregia humanitas fuit. Deniq; omnē cum lustramus reliquam
domum mire | pulcherrimeq; paruo ambitu collectam atq; dispositam |
secessum uere sancto philosopho dignum: de Bibliotecula ibi
rustica tua en agnosco gaudia saluaria nostra nō rustico tegmine |
sed insigni cultu polita: de quibus cum pauca quædam fuisses ami
ce loquutus: protinus adiecisti ut cætera opuscula | et uarias meas Epi
stolas: quas audisses esse formatas: tibi ad gaudia ipsa coniūgerem .
In quo tibi | mihi patri | mihiq; domino uolentissime obsequens |
ex impressis illis libellis ad te mitto unum | porro non qualem uel di
gnitas tua | uel cultissimus | et ornatissimus animus meretur | et po
stulat: sed qualem profecto habui: In quo non tam precium qdem
q̄ meum erga te animum pium et plurimū | ac tibi agnitum oro li
brato magne | generoseq; Gentiles. Vale: tuumq; Matthæum in
domino: quod facis: ama. Ex Fesulano nostro Cænobio .iii. kll.
Februarias .

Ad Ioannem Philippum fratrem et Concanonicum
familiaris Epistola. C. XXXI .

E mea fefelli anima . tuam frater expectationem ellusi qui
t Roma rediens | Veronam tecum quadragesimatū nō ierim
isto contubernio pulcherrimo | beatoq; tempore te fruiturus in do
mino | et magno meum Augustinum ore nostris Ciuibus concio |
nantem inspecturus. Sed ut Bononiæ confederim | non parua nec
idigna me impulit ratio : quam cum noueris: neq; ea tibi: ut puto :
erit forsitan iniucunda. Quare apud uos quæso facilis mihi | lataq;
sit uenia. Temporū omnia | locorumq; sunt. Quæq; in hoc iactu |

No.

ra est: instaurari per facile potest / cum tempus uenerit / plenaque di /
es: quam tamē sperare tutius: quā nobis polliceri equidem possumus .
Longa ipsi sæpe fila distendimus texturam facturi: quam uix incœp /
tam aut euentus fortunæ uariat: qui per momenta omnia se infert
incertus: aut abrumpit infida / et propera Mors . Quæ iis timenda
nullo tamen quidem modo est: qui recte sua omnia agunt: quoniã
præter mortem / inquieti semper animi nullus alius beatus est finis:
aut calamitatum instātium terminus. Quoniã itaque ex his duobus
humana omnia pendent: ita nos expediamus / in procinctuque serue
mus: ut uel ludificati fortuna: uel morte ab humanis euocati cū illa
stare / et cum ista cōmigrare non formidēus: ad quod sit nobis auxi
lio: qui æterno consilio / inscrutabilique bonitate sic uoluit humana
pendere. Vale ac Mutuum ora . Bononiæ. iiii. Idus Apriles.

No.

Ad Zachariam Liliū cohortatio ad pergēdū magna uirtute / animi
que perpetuitate in religiosam et sanctā rē cœptā. Epi. C. XXXII.

Ogito de te plerumque mi Zacharia: quippe qui tam es mihi
charus / ac per dilectus / atque esse curasti: cum te totum me /
as in manus / meūque in arbitrium deo sacrandus / ac serui
turus concessisti. Atque illud uehementer cupio / uehementerque a
Pio et Maximo Iesu peto et oro: ut incrementum / exitūque fœlicem
tuis cœptis istis optimis / atque sanctissimis benignus ipse suppeditet:
teque ita incendat indies / ut prior ille diuini amoris igniculus subli /
mem concreseat in flammam: qua incensus non cesses unquam: quan /
tū porro tibi licet: relictis humanis cœlestia quærere iis artibus: iis sti
mulis: iisque sudoribus: sine quibus haud itur ad astra. Hic generosū
animum tuū totum. hic fidem omnē. hic spem indubiā. patientiā .
abstinentiā. castitatem. paupertatem. obediētiam tecum aduoca ad
sacrificandum hostiam uiuentem atque perpetuā animam deo. Sitque
tibi imprimis Oratio crebra semper in corde / oreque: ut quicquid mēs
dulcedinis plena conceperit: lingua nitēs ebulliat. Ab iis cōtra: quæ
ueluti cœnū fetulentū conculcasti nuper: terrenis illecebris / uanisque
cōsuetudinibus nō minus abhorreas: quā a uenenis letiferis: deque iis ne
que sermo / neque recogitatio tibi animo subeat ulla. Quæ iā amasti.
cōquisisti. preciosa uel duxisti: iā ifesta. iā inimica. iā denique mortifera

non modo deuota: sed etiam omnino dedisce | abra deq; memoria :
aut si non potes a mente stirpitus / memoriaq; delere: in ea iam inter
filios excussorum numeratus sagittas effulgura manu potenti / et
gladium Spiritus exere : quod est uerbum dei : Verbum inq; quod
potens est non solum docere quæ eligenda sunt : quæ et fugienda /
et præluere tibi pedibus uti lucerna : Verum etiam collidere / atq;
conterere omnis conatus / omnifq; aduersus te uires callidi uetera /
toris / et hostis antiqui: qui semper circuit irrequetus quærendo quæ
deuoret . Etenim manum mittentem ad aratrum / et retrospicien-
tem statim: aptum nullo quidem modo regno dei diuinum in euã-
gelio fatur oraculum . Et Loth sanctissimi Vxorem in Sodomas re-
trouersam / dum fugeret / legimus corriguisse / inq; Salis Statuam
fuisse mutatam . Quæ Zacharia tibi semel illuxit cælestis gratia :
mille eam oculis serua: atq; defēde illius triti uersiculi memor: quæ
sæpe cantasti | Non minor est uirtus q̄ quærere | parta tueri / et da-
uitici moniti Sicut Iuuentus tua / ita Senectus tua . Possū q̄bus Col-
lossenses Apostolus: te iisdē Zacharia affari uerbis | recteq; hortari:
Si cōsurrexisti cū Christo: quæ sursū sūt quærere ubi christus ē i glo-
ria dei sedēs: quæ sursū sunt sapi:nō quæ super terrā . Hoc natura
humanis est insitū oculis : ut si post Solē intres umbrosa nihil sane
conspicias . Sic qui ab interna equidem luce se conuerterit ad exte-
riores tenebras mundi / inanesq; et pallidas umbras : ut excæcetur
protinus miser necesse utiq; fuerit / extincto illi sole iusticiæ: q̄ Chri-
stus splendidissimus est: alioquin nullo modo uisibilis: nisi innoxio /
purificatoq; conspectui : quemadmodum in psalmo Beati mundo
corde / quoniam ipsi deum uidebunt Propheta cōmemorat . Qui
enim per Sirtes / et Scopulos Vela dedisti / incerto sidere errans / et
fluctuans / tentansq; naufragium: collectis nunc carbasis portum te-
ne \ et quæ te firmet ualidam Ancoram iacta . Neptunum Siqui /
dē: ut in uetere prouerbio dictum meminimus: improbe accusat: q̄
iterum naufragium facit . Ego non tibi mi Zacharia diffusus: Sed
ut ad palmam gloriosæ imm. italitatis tibi propositam alacrius cu-
rans: ista conscripsi / illo ipso Charitatis Zelo: quo te ad Tyrocini-
um duxi: in quo q̄tum sane profeceris: tantū et ipse labor. Vale.
oraq; Sæpe p̄ utriusq; Salute . Bon. ex. S. Io. in Mōte nonis Apri.

.M. CCCCLxxxiii.

Ad Marcum Veronensem Concanonicum et
ardentem dei Præconem Epistola .CXXXIII.

Vam recte / fausteque apud Volaterranos res Marce tibi suc-
q cesserint / ut mihi significes opto / rogoque magnopere : quæ
susplicari mihi facile licet ex antea tua uirtute / euentisque
secundis te non nisi peregregie / atque sanctissime præclarum tuum mu-
nus tractasse / absoluisseque cum laude. Sed ita solet immodica charitas :
ut semper sit de fide / ueritateque sollicita. Quo fiebat cum te Florẽ-
tia præsens audirem / oblectarer / ædificarerque uehementer : tunc ta-
men ad maiorem etiam fidem quid sentirent alii sapius percûtarer :
Quare de re omni tua litteras a te pater expecto : quas te daturum
iucundas non dubito . Iacobus Thocus Aquilanus / Vir egregia bo-
nitate : et sacri Iuris peritia clarus Cremonam iuit nomine Cardinal-
lis Ascanii Vicariatum Episcopalem administraturus. Is quantum
Ordini imprimis deuotus sit nostro / quantum et mihi præterea de-
ditus non te Marce puto latere . De ecclesia illa ampla / atque specta-
bili / et umbilico urbis medio posita ad profeminandum euangeli-
um christi uentura Quadragesima tibi decernenda opportuna uer-
ba cum homine feci : qui promptissimus est : si tu annuis eam tibi pro-
curare diligenter : teque uelut angelum dei omni officio / et pietate com-
plecti . Iussi illum ita subsistere donec ipse rescribas . Quare : si non
te . M. delicia Tusca deuinciunt / grauaris uel asperrimas alpes traui-
cere : fac nos protinus certiores auditorium illud tibi placere . Agam
ex tuo iudicio / uotoque rem istam tuam : immo et meam : quoniam
nihil tam tuum fuit unquam : quod dulcis / et fraterna charitas / et be-
niuolentia tua passa sit a me esse alienum . Paucos ad dies benedi-
cto et maximo deo mihi propicio ad Capitulum generale me con-
feram / quæ fors mansura me sit ignorans : Sed utinam tranquilla / et
a publicis negotiis libera . Dimissio uero sacro ipso Senatu nihil mo-
rabor te de meo omni / tuoque euentu facere certiolem : qui interim
mihi de celo præsidium ad assequendum beatum liberum ocium arden-
tibus precibus tuis implora. Eleuterius noster extremum uitæ diem subi-
isse pie atque sanctissime nunciatur a Veronensibus nostris : cui emi-
granti magno solatio fuere : qui forte aderant : optimi compatriotæ

Generalis pater / Iustinus et Gabriel : Audio Valerium nostrum
Euangelium Mantuæ tanta gratia et laude tractasse : ut desyderiũ
sædatum Episcopo sit : quod amplissimum de Ioanne Vercellensi
conceperat : quæ mihi magnæ læticiæ res plane fuit : qui Ioannem illi
anteq̃ e uita migraret spopunderã : qui et Valerium quonda aman-
tissimum mihi filium / et sub mea disciplina Tyrunculum tam re-
pente audiam ad egregiam pulpiti dignitatem peruasisse . Aliud
quod scribam modo non habeo / nisi ut bene Valeas . Bononiæ
Idibus Marciis . MCCCCLXXXIII .

RECVPERATIONES Fesulanæ has elegantissimas Opus quidem
aureum / et penitus Diuinum q̃castigatissime Impressit omni
solertia PLATO de Benedictis Bononiensis In Alma Ciui-
tate BONONIÆ . Anno Salutis MCCCCLXXXIII .
Decimo tertio kallendas Augustas . . .

REGISTRVM.

.✠. a . b . c . d . e . f . g . h . i . . A . B . C . D . E .
F . G . H . I . k . L . M . N . O . . .

Omnes sunt quaterniones excepto primo signato ✠
qui est ternus et .h. minusculo qui etiam est
ternus .et .i. paruo qui constat
ex duobus foliis .

Handwritten mark or signature at the top of the page.

REVERENDISSIMO PATRI ARCHIEPISCO PALMYRENSI
Dilectissimi filii, salutem in domino sempiternam. Quia quidem
auctoritate et potestate Divina, vestrum in Christo
iustitiam Patri de Beate Mariae in Palmyra Civitate
sanctae BONAVENTURAE Anno salutis MCCCCLXXIII.
Decimo tertio kalendas Augusti.

REQUISITUM

a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

Omnes sunt quae in hoc scripto continentur
qui est terminus et in ministerio qui est
terminus et a primo qui est
ex duobus foliis.

